

- 59 / 10 - 1988

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1989-1990

30 APRIL 1990

**PARLEMENTAIRE ONDERZOEK
naar de wijze waarop de bestrijding
van het banditisme en het terrorisme
georganiseerd wordt**

VERSLAG

NAMENS DE ONDERZOEKSCOMMISSIE

UITGEBRACHT DOOR
DE HEREN VAN PARYS EN LAURENT

Vierde deel (vervolg)

Getuigenverhoren

Zie:

- 59 - 1988 :

- N° 1 : Voorstel van de heer Van den Bossche.
- N° 2 tot 4 : Amendementen.
- N° 5 : Verslag.
- N° 6 : Amendementen.
- N° 7 : Tekst aangenomen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Handelingen :

21 april 1988.

- N° 8 : Verslag (Eerste, Tweede en Derde deel).
- N° 9 : Verslag (Vierde deel-partim).

- 59 / 10 - 1988

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1989-1990

30 AVRIL 1990

**ENQUETE PARLEMENTAIRE
sur la manière dont la lutte contre
le banditisme et le terrorisme
est organisée**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
D'ENQUETE

PAR
MM. VAN PARYS ET LAURENT

Quatrième partie (suite)

Auditions de témoins

Voir :

- 59 - 1988 :

- N° 1 : Proposition de M. Van den Bossche.
- N° 2 à 4 : Amendements.
- N° 5 : Rapport.
- N° 6 : Amendements.
- N° 7 : Texte adopté par la Chambre des Représentants.

Annales :

21 avril 1988.

- N° 8 : Rapport (Première, Deuxième et Troisième parties).
- N° 9 : Rapport (Quatrième partie-partim).

IX. — MAGISTRATEN

VERHOOR VAN DE HEER A. VANDOREN, Eerste substituut bij het parket te Brussel

Voorstelling van de getuige

De heer Vandoren werd op 1 november 1977 lid van het Parket te Brussel. In april 1985 werd hij belast met de coördinatie van het onderzoek tegen de CCC.

Op 5 november 1985 werd hij aangeduid als verantwoordelijke voor het gerechtelijk aspect van de werkzaamheden van de Anti-terroristische Gemengde Groep.

Sedert 4 januari 1988 heeft de heer Vandoren de leiding van de bijzondere brigade ter beteugeling van de zware criminaliteit, die de 23ste brigade van de gerechtelijke politie wordt genoemd.

Het onderzoek tegen CCC-FRAP

Van bij het begin van het onderzoek tegen CCC-FRAP was er een voortreffelijke coördinatie tussen alle onderzoekende instanties.

Het onderzoek naar de verschillende aanslagen werd telkens gevoerd door dezelfde onderzoeksrechter, parketmagistraat en onderzoekers van GPP en BOB.

De groep kon rekenen op de bijstand van de wetenschappelijke politie, meer bepaald de Dienst Ontmijning van de Landmacht (O.D.L.M.), het labo van de Gerechtelijke politie te Brussel, de lokale laboratoria en het labo van de koninklijke militaire school.

Elk feit werd steeds op dezelfde wijze geanalyseerd, volgens een vast stramien en in functie van de ervaring en de vaststellingen die ter plaatse gebeurden.

Het « principe van de perimeter » werd zorgvuldig toegepast. Buiten de hulpdiensten kwam niemand binnen de perimeter zolang de vaststellingen van de politie niet volledig klaar waren.

Het onderzoek in strafzaken : aandachtspunten

Het principe van de perimeter moet steeds gerespecteerd worden. Tijdens de opleiding kan dat niet voldoende benadrukt worden.

In antwoord op de vraag van een lid verklaart getuige dat een nationaal uitgebouwde ballistische gegevensbank zeer nuttig zou zijn.

Deze taak zou, naar analogie met het werk dat nu gedaan wordt door de Dienst Ontmijning van de Landmacht met betrekking tot explosieven, kunnen waargenomen worden door de koninklijke militaire school, die reeds over een uitstekend labo beschikt. Men dient er wel rekening mee te houden dat er veel minder feiten gebeuren met explosieven dan met wapens.

IX. — MAGISTRATS

AUDITION DE M. A. VANDOREN, Premier substitut près le parquet de Bruxelles

Présentation du témoin

M. Vandoren est devenu membre du parquet de Bruxelles le 1er novembre 1977. En avril 1985, il fut chargé de la coordination de l'enquête sur les CCC.

Le 5 novembre 1985, il fut désigné comme responsable de l'aspect judiciaire des activités du Groupe interforces antiterroriste (GIA).

Depuis le 4 janvier 1988, M. Vandoren dirige la brigade spéciale de répression du grand banditisme, qui constitue la 23e brigade de la police judiciaire.

L'Enquête sur les CCC et le FRAP

La coordination entre toutes les instances participant à l'enquête sur les CCC et le FRAP fut excellente dès le début.

L'enquête sur les différents attentats fut à chaque fois menée par le même juge d'instruction, le même magistrat du parquet et les mêmes enquêteurs de la PJP de la BSR.

Le groupe a pu bénéficier de l'assistance de la police scientifique, en particulier du Service de déminage de la force terrestre (SDFT), du laboratoire de la police judiciaire de Bruxelles, des laboratoires locaux et du laboratoire de l'Ecole royale militaire.

Chaque fait fut toujours analysé de la même manière, selon un schéma identique et en fonction de l'expérience acquise et des constatations effectuées sur place.

Le « principe du périmètre » fut scrupuleusement appliqué. En dehors des services de secours, personne ne fut autorisé à entrer dans le périmètre tant que la police n'eut pas terminé de procéder à toutes les constatations utiles.

L'instruction criminelle : points méritant une attention particulière

Le principe du périmètre doit toujours être respecté. On ne peut assez le souligner en cours de formation.

En réponse à la question d'un membre, le témoin déclare qu'une banque de données balistiques à l'échelon national serait très utile.

Cette banque pourrait être constituée, par analogie avec le travail effectué actuellement par le Service de déminage de la Force terrestre en matière d'explosifs, par l'Ecole royale militaire, qui dispose dès à présent d'un excellent laboratoire. Il faut cependant tenir compte du fait que les faits impliquant l'usage d'explosifs sont beaucoup moins nombreux que ceux impliquant l'utilisation d'armes.

Er wordt bij het Commissariaat-Generaal van de Gerechtelijke politie en bij de rijkswacht (CBO) ge- tracht om aan misdaadanalyse te doen door systematisch de modus operandi van bepaalde misdrijven te vergelijken.

In tegenstelling tot de rijkswacht, is de Gerechtelijke politie niet nationaal georganiseerd. Met de oprichting van de 23ste brigade heeft men getracht om daaraan te verhelpen. De 23ste brigade hangt af van het college van Procureurs-generaal zodat zij overal te lande kan optreden. Dit systeem is echter niet wettelijk geregeld vermits het college van Procureurs-generaal een feitelijk orgaan is.

In andere landen werd dit wel wettelijk geregeld. Zo is er bijvoorbeeld in Frankrijk de « 14^e Section du Parquet de Paris » die nationale bevoegdheid heeft. In Duitsland is er het Federaal Parket van Karlsruhe. Het systeem bij ons steunt op vrijwillige medewerking, maar voorlopig gaat dat goed.

Verdeling van de bevoegdheden tussen de verschillende politiediensten : functioneel of regionaal

De getuige gelooft niet in de verhalen over de « politieoorlog ». Hij kent alleen de toestand in Brussel maar verklaart dat er steeds overleg gepleegd wordt tussen de drie korpsen. Elk gerechtelijk onderzoek wordt geleid door het parket dat verantwoordelijk is voor een goede taakverdeling.

Ook de werkzaamheden van de BOB worden gesuperviseerd door de magistraat, al blijft de BOB onder het disciplinair gezag van de korpsoverste. Als lid van de rijkswacht kunnen zij bovendien met andere dan gerechtelijke opdrachten belast worden.

Als de gemeentelijke politie betrokken is bij een gerechtelijk onderzoek staat zij, wat het onderzoek betreft, ook onder toezicht van het parket, al blijft de burgemeester de « korpsoverste ».

In het stadium dat het onderzoek voorafgaat, met name de inlichtingengaring, ligt de situatie natuurlijk anders. Voor het verzamelen van inlichtingen liggen de relaties tussen een politieman en een informant zeer persoonlijk. Juist vanwege die relatie wil niemand graag een inlichting zomaar kwijtspelen. Men mag ook niet vergeten dat « groot banditisme » geen exacte omschrijving is. Vaak houdt één groep zich bezig met drugs, groot banditisme — hold-ups — valse cheques, enz.

In het milieu bestaat het « Europa van 1992 » maar bij de politie nog niet.

De 23ste brigade

De 23ste brigade bestaat uit 56 personen. Zij komen allen uit een lokale brigade en worden voor een (herneuwbare) termijn van 3 jaar bij de nationale brigade gedetacheerd.

Le Commissariat général de la police judiciaire et la gendarmerie (BCR) tentent de procéder à une analyse de la criminalité en comparant systématiquement le modus operandi de certaines infractions.

Contrairement à la gendarmerie, la police judiciaire n'est pas organisée à l'échelon national. On a tenté de remédier à cette carence en créant la 23e brigade. Celle-ci dépend du collège des gouverneurs généraux, de sorte qu'elle peut intervenir sur l'ensemble du territoire. Ce système n'a cependant pas de base légale, le collège des procureurs généraux étant un organe de fait.

Il a par contre été légalisé dans d'autres pays. C'est ainsi qu'en France, il existe une 14e Section du Parquet de Paris, dont la compétence s'étend à l'ensemble du territoire, et qu'en Allemagne, il y a le Parquet fédéral de Karlsruhe. Notre système repose sur une collaboration volontaire, mais, pour l'instant, il fonctionne bien.

Répartition des compétences entre les différents services de police : selon la fonction ou la région

Le témoin ne croit pas qu'il y ait une « guerre des polices ». Il connaît seulement la situation à Bruxelles, mais déclare qu'il y a toujours une concertation entre les trois corps. Toute instruction judiciaire est dirigée par le parquet, qui est responsable de la répartition correcte des tâches.

Les activités de la BSR sont également supervisées par un magistrat, même si la BSR reste placée sous l'autorité disciplinaire du chef de corps. Faisant partie de la gendarmerie, elle peut en outre être chargée de missions autres que judiciaires.

Lorsque la police communale est associée à une instruction judiciaire, elle est également placée, pour cette instruction, sous la surveillance du parquet, même si le bourgmestre en reste le « chef de corps ».

Dans la phase qui précède l'instruction, à savoir la collecte des renseignements, la situation est évidemment différente. A cet égard, les relations qu'entre tiennent la police avec un informateur sont très personnelles. Ce sont précisément ces relations qui expliquent les réticences lorsqu'il s'agit de « lâcher » un renseignement. Il ne faut pas non plus oublier que les termes « grand banditisme » ne constituent pas une définition exacte. Il arrive en effet souvent qu'un seul et même groupe soit impliqué dans des affaires de drogue, de grand banditisme — des hold-ups —, de faux chèques, etc.

L'« Europe de 1992 » existe dans le milieu, mais pas encore dans la police.

La 23e brigade

La 23e brigade est composée de 56 personnes, qui proviennent toutes d'une brigade locale et sont détachées auprès de la brigade nationale pour une période (renouvelable) de 3 ans.

Er zijn twee teams : 28 personen staan in voor observatieopdrachten (deze groep bestond reeds vóór de oprichting van de 23ste), de overige leden maken deel uit van een bureau voor groot banditisme, één voor terrorisme en één voor drugs.

De leiding van deze groep wordt waargenomen door twee magistraten.

Het observatieteam is zeer beperkt. Vandaar dat deze mensen niet kunnen ingezet worden voor de ondersteuning van de lokale brigades. De leden van speciale bureaus doen dat wel. Getuige bevestigt dat de samenwerking met de lokale brigades van de gerechtelijke politie of van de BOB en ook met de gemeentelijke politie goed is. Er wordt maandelijks vergaderd met het CBO, zodat men ook van een centrale coördinatie kan spreken.

De 23ste brigade kan echter niet instaan voor het uniformiseren van de instructies. De instructies worden normaal immers meegeleid via de parketten en de parketten-generaal.

Er wordt toch geïverd om op nationaal vlak een eenvormigheid te bereiken in de circulaires, die vaak dezelfde zijn in het hele land. Er wordt ook getracht te komen tot een eenheid in de werking tussen de rijkswacht en de gerechtelijke politie.

Vermits de leden van de 23ste slechts voor een beperkte periode gedetacheerd zijn, vermijdt men dat zij zich zouden beginnen gedragen als « super-agenten ». Administratief blijven zij afhangen van hun hoofdcommissaris.

De voorzitter vraagt of de 23ste brigade, indien zij zou bestaan hebben, een doorslaggevende invloed had kunnen uitoefenen op het onderzoek naar de Bende van Nijvel.

De getuige heeft geen antwoord op deze vraag.

Momenteel is de werking van de 23ste in elk geval goed. Men stelt vast dat de lokale brigades hun informatie over terrorisme, groot-banditisme en drugs doorspelen. Net zoals bij het CBO wordt bij de 23ste de informatie gecentraliseerd. Dank zij de 23ste kan er aldus een uitwisseling plaatsvinden. Het bestaan van een nationale eenheid vergemakkelijkt ook de internationale contacten.

Brussel

De Voorzitter zegt vernomen te hebben dat 1 op 5 geregistreerde misdrijven in Brussel gebeurt. Hoe stellen de politiediensten zich tegenover dit statistisch gegeven op ?

De getuige antwoordt dat het overleg op arrondissementeel vlak goed is. Er zijn afspraken waardoor men vermijdt dat teveel diensten bij de vaststelling van een misdrijf ter plaatse gaan. Er wordt regelmatig overleg gepleegd in de conferentie van de politiecommissarissen. Als een zaak in onderzoek is, organiseert de onderzoeksrechter het overleg tussen de betrokken diensten.

Il y a deux équipes : 28 personnes accomplissant les missions d'observation (ce groupe existait dès avant la création de la 23e brigade), les autres membres font partie du bureau pour le grand banditisme, du bureau pour le terrorisme ou du bureau pour la drogue.

Ce groupe est dirigé par deux magistrats.

L'équipe d'observation étant très réduite, ses membres ne peuvent être affectés au soutien des brigades locales. Le soutien est fourni par les membres des bureaux spéciaux. Le témoin confirme que la collaboration avec les brigades locales de la police judiciaire ou de la BSR et avec la police communale est bonne. Il y a une réunion mensuelle avec le BCR, de sorte que l'on peut également dire qu'une coordination centrale existe.

La 23e brigade ne peut cependant assurer l'uniformisation des instructions. Celles-ci sont en effet normalement communiquées par le biais des parquets et des parquets généraux.

On s'efforce néanmoins d'uniformiser les circulaires à l'échelon national et celles-ci sont souvent les mêmes dans l'ensemble du pays. On tente également d'harmoniser le fonctionnement de la gendarmerie et de la police judiciaire.

N'étant détachés que pour une période limitée, les membres de la 23e brigade ne risquent pas de se comporter en « superflics ». Du point de vue administratif, ils continuent à relever de leur commissaire en chef.

Le président demande si la 23e brigade aurait pu exercer une influence déterminante sur l'enquête sur les tueurs du Brabant si elle avait existé.

Le témoin ne peut répondre à cette question.

Pour l'instant, la 23e brigade fonctionne bien. On constate que les brigades locales échangent leurs informations sur le terrorisme, le grand banditisme et la drogue. Tout comme au BCR, il y a une centralisation des informations au sein de la 23e brigade, qui permet ainsi un échange de renseignements. L'existence d'une unité nationale facilite également les contacts internationaux.

Bruxelles

Le Président déclare avoir appris qu'une infraction sur cinq est commise à Bruxelles. Comment les services de police réagissent-ils à cette donnée statistique ?

Le témoin répond que la concertation est bonne à l'échelon des arrondissements. Des accords ont été conclus en vue d'éviter que trop de services se rendent sur les lieux en cas de constatation d'une infraction. Une concertation est régulièrement organisée au sein de la conférence des commissaires de police. Lorsqu'une affaire fait l'objet d'une instruction, le juge d'instruction organise la concertation entre les services concernés.

Verschillende leden stellen met spijt vast dat het overleg niet gebeurt in een institutioneel kader. De politiecommissarissen blijven elk afzonderlijk immers onder het gezag van hun burgemeester en de vergaderingen bij de onderzoeksrechter zijn volledig afhankelijk van zijn persoonlijk initiatief.

Een lid vraagt of de getuige, naast zijn opdracht bij de 23ste brigade, als lid van het parket, nog belast wordt met strafdossiers.

De getuige antwoordt bevestigend.

Plusieurs membres constatent avec regret que cette concertation n'est pas institutionnalisée. Chaque commissaire de police reste placé sous l'autorité de son bourgmestre et les réunions chez le juge d'instruction dépendent entièrement des initiatives prises par ce dernier.

Un membre demande si le témoin est chargé en plus de sa mission à la 23e brigade, d'instruire des dossiers répressifs en tant que membre du parquet.

Le témoin répond par l'affirmative.

VERHOOR VAN DE HEER POELMAN,
procureur des Konings Emeritus

Voorstelling van de getuige

De heer Poelman is emeritus procureur des Konings te Brussel. In die hoedanigheid heeft hij zich de afgelopen jaren met een aantal grote zaken beziggehouwen.

Coördinatie in Brussel en in het algemeen

Volgens de heer Poelman was het voor een paar jaar soms moeilijk tot een degelijke coördinatie te komen doordat alle politiekorpsen met een onderzoek mochten starten. Hij is voorstander van één politiedienst voor de 19 gemeenten van de Brusselse agglomeratie, zonder dat evenwel aan de gemeentelijke autonomie wordt geraakt.

Hij onderstreept dat vooral in gevallen van zware criminaliteit coördinatie noodzakelijk is. Zelf heeft hij er op aangedrongen dat één magistraat met die zaken wordt belast en beslist welke taken elk politiekorps moet verrichten. Aanvankelijk waren er wrijvingen met de Rijkswacht, maar tegenwoordig verloopt alles blijkbaar opperbest.

Een eerste poging tot coördinatie bestond erin in afwachting van de komst van de onderzoeksrechter de leiding van het onderzoek toe te vertrouwen aan het politiekorps dat als eerste ter plekke was gearriveerd. Vervolgens werd besloten dat de magistraat zou aanwijzen welke politiedienst met het onderzoek wordt belast.

Wanneer een lid opmerkt dat sommige magistraten de naijver tussen de verschillende politiediensten uitbuiten, geeft getuige toe dat zulks inderdaad het geval is. Dergelijke praktijken acht hij evenwel ongezond.

Bovendien heeft getuige aan het college van procureurs-generaal voorgesteld een coördinatie voor het gehele land op te zetten. Dank zij de oprichting van de 23^e brigade van de gerechtelijke politie is de coördinatie erop verbeterd en worden de dossiers sneller en doeltreffender behandeld.

Over de vraag of gerechtelijk werk aan een gespecialiseerde politiedienst moet worden gegeven, merkt getuige op dat de huidige regeling voordelen biedt. De plaatselijke politie en de wijkagenten kennen de bevolking goed en hebben een belangrijk aandeel in de informatievergaring.

Opleiding van de magistraten

In verband met de opleiding van de parketmagistraten en de onderzoeksrechters merkt de heer Poelman op dat de universiteit hen niet voldoende technische vakkennis bijbrengt. Hij signaleert evenwel dat een jonge onderzoeksrechter altijd naar de deken kan stappen om uitleg en advies te vragen.

AUDITION DE M. POELMAN,
procureur du Roi émérite

Présentation du témoin

M. Poelman est Procureur du Roi émérite à Bruxelles. En cette qualité, il s'est occupé des grandes affaires de ces dernières années.

La coordination à Bruxelles et en général

M. Poelman déclare, qu'il y a quelques années, il était parfois difficile d'arriver à une bonne coordination, car tous ces corps de police pouvaient commencer une enquête. Il est partisan d'une seule police pour les 19 communes de l'agglomération bruxelloise, sans pour autant toucher à l'autonomie communale.

Il souligne que la coordination est surtout nécessaire dans les affaires de criminalité grave. Il a lui-même insisté afin qu'un seul magistrat soit chargé de ses affaires et décide des tâches à effectuer par chaque corps de police. Au début, il y avait des frictions entre la police et la gendarmerie mais actuellement, tout semble aller pour le mieux.

Une première tentative de coordination était de confier au premier corps de police arrivé sur place la direction de l'enquête en attendant l'arrivée du juge d'instruction. Après, il a été décidé que c'était le magistrat qui désignait la police qui serait chargée de l'enquête.

Lorsqu'un membre fait remarquer que certains magistrats exploitent les rivalités entre services de police, le témoin admet que cela existe, mais il estime que de telles pratiques ne sont pas saines.

En outre, le témoin a proposé au Collège des Procureurs généraux d'organiser une coordination dans le pays entier. La création de la 23e brigade de la police judiciaire a amélioré la coordination et a contribué à un traitement plus rapide et plus efficace des dossiers.

En ce qui concerne la question de savoir s'il faut confier le travail judiciaire à un service de police spécialisé, le témoin fait remarquer que le système actuel a ses avantages. La police locale et les agents de quartier connaissent bien la population, ils jouent un rôle important dans le recueil d'information.

La formation des magistrats

Face au problème de la formation des magistrats du parquet et des juges d'instruction, M. Poelman fait observer que l'université ne leur fournit pas une connaissance technique suffisante. Toutefois, il fait remarquer qu'un jeune juge d'instruction peut toujours s'adresser au doyen pour demander des explications et des conseils.

De heer Poelman is niet zonder meer voorstander van de oprichting van een school voor magistraten. Uit ervaringen in Frankrijk is gebleken dat de beste studenten niet noodzakelijk de beste rechters worden. Intelligentie alleen volstaat niet.

Wel is de getuige voorstander van een gespecialiseerde opleiding voor parketmagistraten en onderzoeksrechters, zoals trouwens ook voor jeugdrechters en andere. Zulks zou kunnen gebeuren door bijkomende vormingscycli.

Dossier van de Bende van Nijvel — Verraad ?

Verscheidene leden ondervragen getuige over de verklaringen die hij aan de krant « La Dernière Heure » heeft afgelegd, als zou het ontbreken van tastbare resultaten in het onderzoek naar de moordenaars van de Bende van Nijvel te wijten zijn geweest aan verraad, met name doordat personen die in het onderzoek waren betrokken de doders bewust hebben ingelicht over het aan de gang zijnde gerechtelijk onderzoek.

De heer Poelman antwoordt dat hij het op een carrière van 45 jaar nooit heeft meegemaakt dat in een zaak van die omvang geen, zelfs geen gedeeltelijke resultaten worden geboekt.

Hij constateert dat men weet dat ene Amory tezamen met anderen op bepaalde ogenblikken de zaak heeft gesaboteerd en hij vraagt zich af « Waarom zouden ze niet nog valser hebben gespeeld ? ».

Hij wil evenwel niemand in het wilde weg beschuldigen.

Zelf heeft hij dat met zijn substituut, de heer Leroy, meegemaakt in een drugszaak die ook maar niet kon worden opgelost omdat zich een aanzienlijk lek had voorgedaan.

Er is nog een andere zaak geweest waarbij een lid van de politie de dossiers van zijn collega's inkeek en de getuigen trachtte de doen verdwijnen door hen te waarschuwen dat degene die de feiten had gepleegd zich op hen zou wreken.

Getuige is zo maar, via redeneren, tot zijn conclusie gekomen. Hij beschikt over geen enkel gegeven, maar heeft zich de bedenking gemaakt dat in een zaak van die omvang resultaten onmogelijk kunnen uitblijven, indien in de afwikkeling van de zaken niet iets mis is gelopen. Volgens hem heeft een of andere onderzoeker gepraat. Hij denkt dat anderen zijn mening delen omdat Amory werd gevatt. Dat is wel het bewijs dat er een onderzoek is geweest.

M. Poelman n'est pas entièrement partisan de la création d'une école pour magistrats. L'expérience française démontre que le meilleur étudiant n'est pas toujours le meilleur juge. L'intelligence n'est pas tout.

Le témoin estime cependant qu'il conviendrait de donner une formation spécialisée aux magistrats des parquets et aux juges d'instruction, ainsi d'ailleurs qu'aux juges de la jeunesse et aux autres juges, par exemple, par le biais de cycles de formation complémentaires.

Le dossier des Tueurs du Brabant wallon — Trahisons ?

Plusieurs membres interrogent le témoin sur les déclarations qu'il a faites au journal « La Dernière Heure » selon lesquelles le manque de résultats obtenus dans l'enquête sur les Tueurs du Brabant wallon serait dû à une trahison, au fait que des personnages impliqués dans les devoirs d'enquête ont consciemment renseigné les Tueurs sur les investigations judiciaires en cours.

M. Poelman répond, qu'après 45 ans de carrière, il n'a jamais vu une affaire de cette importance ne pas arriver à un aboutissement, du moins partiel.

Il constate que l'on sait qu'un certain M. Amory et d'autres ont triché à certains moments et il se pose la question : « Pourquoi n'auraient-ils pas triché davantage ? ».

Toutefois, il se garde d'accuser en l'air.

Il a eu lui-même l'expérience avec son substitut M. Leroy dans une affaire de drogue qui n'aboutissait pas, parce qu'il y avait eu une fuite considérable.

Il y a eu une autre affaire où un membre de la police lisait les dossiers de ses collègues et tâchait de faire disparaître les témoins en disant qu'ils seraient l'objet de vengeance de la part de l'auteur des faits.

Le témoin est arrivé à sa conclusion parce qu'il a raisonnable sans plus. Il n'a aucun élément, mais il s'est dit que ce n'était pas possible que dans une affaire comme celle-là, on n'aboutit à rien s'il n'y a pas eu quelque chose qui a flanché dans le déroulement des affaires. A son avis, l'un ou l'autre des enquêteurs a dû parler. Il pense que d'autres personnes sont de son avis parce qu'on a attrapé Amory. C'est bien la preuve qu'on a enquêté.

VERHOOR VAN DE HEER J.-E. DEPRETRE,
procureur des Konings

Het gerechtelijk arrondissement Nijvel

De heer Deprêtre is sedert 1980 Procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement Nijvel. Hij heeft vastgesteld dat de criminaliteit in zijn arrondissement in de loop der jaren niet alleen toegenomen is, maar ook veel gewelddadiger geworden is.

Nijvel was oorspronkelijk een vrij landelijk gebied. Ingevolge de goede verbindingen met Brussel zijn heel wat mensen die in de hoofdstad werken, er zich gaan vestigen. Dit had de ontwikkeling van een hele infrastructuur en van de rijkdom tot gevolg (grootwarenhuizen, banken). Deze ontwikkeling werd niet gevuld door een aangepaste ontwikkeling van de politiediensten.

De personeelsformatie van de gerechtelijke politie en van de BOB werden niet verhoogd. Ook de personeelsformatie van de rechtbank en het parket waren niet aangepast. De gerechtelijke politie van Nijvel bestond uit slechts 14 personeelsleden. Momenteel is dit aantal opgetrokken tot 30.

Zich bewust van het gevaar die deze toestand inhield, waarschuwde de Procureur des Konings de Ministers van Binnenlandse Zaken, Landsverdediging en Justitie. Zijn verzoeken om aangepaste maatregelen bleven echter zonder gevolg. De criminelen wisten dat men in het arrondissement Nijvel zonder opgemerkt te worden een misdrijf kon voorbereiden en achteraf zonder veel moeilijkheden kon ontkomen.

Het onderzoek naar de Bende van Nijvel

Het verband tussen de eerste misdrijven van de Bende werd eerder toevallig vastgesteld. Verschillende onderzoeks magistraten hielden zich bezig met onder meer de feiten van de Colruyt te Halle, de Delhaize te Genval, de Auberge du Chevalier te Beersel en de Delhaize te Beersel. Het was eerder toevallig dat zij dezelfde ballistische expert aanstelden die een verband tussen de misdaden kon leggen.

Het onderzoek naar de feiten die toegeschreven worden aan de Bende, werd tot in 1985 door 4 verschillende onderzoeksequipes en door 4 verschillende onderzoeksrechters gevoerd.

Pas in 1985 werd er van een centralisatie gesproken en werd de heer Schlicker als onderzoeksrechter met het dossier belast. De getuige overhandigt een nota aan de commissie over de progressieve centralisatie van het dossier (zie bijlage).

De getuige heeft vastgesteld dat de gemengde onderzoeksequipes met leden van Gerechtelijke Politie en Rijkswacht niet goed functioneren mede door het feit dat een lokaal waar zij konden samenwerken en dat door de diensten van Justitie was toegezegd, nooit kon bekomen worden. Onderzoeksrechter Schlicker

AUDITION DE M. J.-E. DEPRETRE,
procureur du Roi

L'arrondissement judiciaire de Nivelles

M. Deprêtre est procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire de Nivelles depuis 1980. Il a constaté que la criminalité a non seulement augmenté dans son arrondissement au fil des ans, mais qu'elle est aussi devenue beaucoup plus violente.

La région de Nivelles était initialement une région relativement rurale. Les communications aisées avec Bruxelles ont incité de nombreuses personnes travaillant dans la capitale à s'installer dans les environs de Nivelles, ce qui a nécessité le développement de toute une infrastructure (grands magasins, banques) et a contribué à la prospérité de la région. Les services de police n'ont toutefois pas été adaptés en fonction de cette évolution.

Les cadres du personnel de la police judiciaire et de la BSR n'ont pas été élargis, pas plus que ceux du tribunal et du parquet. Les effectifs de la police judiciaire de Nivelles ne dépassaient pas 14 unités. Aujourd'hui, ce nombre a été porté à 30.

Conscient du danger que représentait cette situation, le procureur du Roi a averti les Ministres de l'Intérieur, de la Défense nationale et de la Justice. Ses demandes visant à obtenir que soient prises des mesures adéquates sont toutefois restées sans suite. Les criminels savaient qu'ils pouvaient préparer un coup dans l'arrondissement de Nivelles sans se faire remarquer et disparaître ensuite sans trop de difficultés.

L'enquête sur les tueurs du Brabant

Le lien entre les premiers crimes des tueurs a été établi par hasard. Différents magistrats instructeurs s'occupaient notamment des affaires du Colruyt de Hal, du Delhaize de Genval et de l'Auberge du Chevalier et du Delhaize de Beersel. C'est par hasard qu'ils ont désigné le même expert balistique, qui a pu établir un lien entre les crimes.

Jusqu'en 1985, l'instruction des faits attribués à la bande a été menée par quatre équipes d'enquêteurs différentes et sous la direction de quatre juges d'instruction différents.

Ce n'est qu'en 1985 qu'il a été question d'une centralisation et que M. Schlicker a été chargé d'instruire l'ensemble du dossier. Le témoin remet à la commission une note sur la centralisation progressive du dossier (voir annexe).

Le témoin a constaté que les équipes d'enquêteurs mixtes composées de membres de la police judiciaire et de la gendarmerie ne fonctionnaient pas bien en raison notamment du fait qu'elles n'ont jamais pu disposer d'un local pour travailler ensemble, local qui leur avait pourtant été promis par les services de la

en hijzelf hebben veel tijd verloren met het regelen van allerlei interne conflicten.

Profiel van de Bende van Nijvel

Verschillende leden confronteren de getuige met zijn bewering dat de Bende van Nijvel geen subversief karakter zou hebben, dat het eerder gaat om banditisme.

De getuige antwoordt dat het niet uitgesloten is dat bandieten tot één of andere politiek-subversieve groep behoren. (F)

Tot dusver zijn daar echter geen bewijzen voor. Men stelt alleen vast dat de rovers uiterst snel en ingenieus tewerk gaan. (F) Hij betwist echter formeel dat hij ooit de mogelijke betrokkenheid van uiterst rechts uitgesloten zou hebben. (F)

Een lid wijst op de mogelijke ballistische bindingen tussen de zaak van de Bende en de dossiers Mendez en WNP.

Een ander lid wijst op een mogelijk spoor dat via de warenhuisketen Delhaize naar de Amerikaanse mafia zou leiden.

De getuige antwoordt dat dit spoor ten gronde onderzocht werd maar dat het niet ernstig gebleken is. Op de vraag of de Procureur in verband met het onderzoek contacten gehad heeft met de staatsveiligheid, antwoordt de getuige dat zijn diensten inderdaad informatie gevraagd hebben.

De staatsveiligheid zelf heeft nochtans nooit gebracht om informatie over het onderzoek te krijgen. De contacten waren dus unilateraal.

Werden er tijdens het onderzoek lekken georganiseerd ?

Volgens de Procureur des Konings waren er lekken naar de pers maar de getuige heeft nooit bewust georganiseerde lekken ten behoeve van de misdaders kunnen vaststellen. Hij heeft geen verraad kunnen vaststellen in de zin van de verklaringen van zijn collega Poelman.

Kanaal van Ronquières

De duiker die het kanaal onderzocht heeft, wordt steeds ingezet voor dit soort opdrachten. Het blijft onbegrijpelijk dat hij niets gevonden heeft en dat de Delta-groep van Aalst pas twee jaar later de in het water gegooide zakken vindt.

Wedersamenstellingen

Verschillende leden vragen waarom de heer De-prêtre geen wedersamenstellingen heeft gedaan. De

Justice. Le juge d'instruction Schlicker et lui-même ont perdu énormément de temps à régler divers conflits internes.

Profil de la bande des tueurs du Brabant

Plusieurs membres rappellent une déclaration du témoin selon laquelle la bande des tueurs du Brabant n'aurait aucun caractère subversif, mais qu'il s'agirait plutôt de « bandits ».

Le témoin répond qu'il n'est pas impossible que des bandits appartiennent à l'un ou l'autre groupe politique subversif. En outre, le témoin rappelle les valeurs des butins.

Jusqu'à présent, cela n'a toutefois pas pu être démontré. On constate seulement que les bandits sont extrêmement rapides et ingénieux. C'est ce que le témoin a voulu indiquer en utilisant le terme « prédateurs ». Il conteste cependant formellement avoir jamais exclu l'implication éventuelle des milieux d'extrême droite. La piste d'extrême droite a été recherchée rapidement et presque dès le début.

Un membre souligne qu'il pourrait exister des liens balistiques entre l'affaire de la bande et les dossiers Mendez et « WNP ».

Un autre membre souligne qu'une piste pourrait conduire à la mafia américaine par le biais de la chaîne de supermarchés Delhaize.

Le témoin répond que cette piste a été soigneusement examinée mais qu'elle n'était pas sérieuse. Interrogé sur la question de savoir si le procureur a eu des contacts au sujet de l'instruction avec la Sûreté de l'Etat, le témoin répond que ses services ont effectivement demandé des informations.

La Sûreté de l'Etat n'a pour sa part jamais essayé d'obtenir des informations sur l'instruction. Les contacts étaient donc unilatéraux.

Y-a-t-il eu des fuites au cours de l'instruction ?

Le Procureur du Roi déclare que des informations ont été divulguées à la presse, mais il n'a jamais constaté que des informations avaient été sciemment divulgées à des malfaiteurs. Il n'a donc jamais pu constater de trahison au sens des déclarations de son collègue « Poelman ».

Canal de Ronquières

Le plongeur qui a sondé ce canal se voit toujours confier ce genre de mission. Il demeure incompréhensible qu'il n'ait rien trouvé et que le groupe Delta d'Alost n'ait trouvé que deux ans après les sacs jetés à l'eau.

Reconstitution

Plusieurs membres demandent pourquoi M. De-prêtre n'a pas procédé à des reconstitutions. Le

getuige antwoordt dat het erg moeilijk is om wedersamenstellingen te doen zonder verdachten. Men is wel dikwijls ter plaatse vaststellingen gaan doen.

Expertiseverslag

Wat betreft het feit dat het expertiseverslag van de experts van Wiesbaden niet bij het dossier gevoegd werd, verwijst de getuige naar de verklaringen van de heer Schlicker.

Een lid wil weten of getuige zich niet heeft afgevraagd waarom dat stuk in het dossier (gedurende verscheidene maanden) ontbrak toen zijn ambt bij de raadkamer vorderingen instelde naar aanleiding van de verschijning en de bevestiging van het maandelijkse aanhoudingsbevel. Getuige antwoordt dat hijzelf in de overtuiging verkeerde dat dit verslag zich in het dossier bevond. Dit verslag had trouwens niet meer of minder waarde dan de andere expertiseverslagen die voor het onderzoek opgesteld werden. De getuige is van oordeel dat deze vergetelheid niet mag worden beoordeeld als een daad van obstructie in hoofde van onderzoeksrechter Schlicker.

Bovendien verklaart getuige dat hij de inhoud van dat deskundigenverslag in zijn verslagen aan de procureur-generaal heeft vermeld.

Op vraag van een lid bevestigt de getuige dat de andere stukken aangaande deze expertise, zoals de aanvraag aan Wiesbaden, zich wel in het dossier bevonden. Het lid besluit daaruit dat de advocaten in de mogelijkheid waren zulks vast te stellen.

Aanhoudingsmandaten

Een lid beweert dat er onregelmatigheden zouden zijn gebeurd met de aanhoudingsmandaten.

De getuige ontket dit ten stelligste. De voorziene termijnen werden gerespecteerd en de mandaten werden conform de wet uitgevaardigd.

Ondervraging in de gevangenis

Is het juist, zo vraagt een lid, dat de getuige destijds aanwezig was bij een ondervraging in de gevangenis van Michel Cocu, zonder dat daarvan melding gemaakt werd in het proces-verbaal. De getuige verklaart dat de onderzoeksrechter Wezel hem op een avond om 20 uur opgebeld had met de mededeling dat Michel Cocu aan de onderzoekers bekend had. Hij wilde de waarde van die bekentenissen zo spoedig mogelijk verifiëren en daarom moest het verhoor nog diezelfde avond in de gevangenis plaatsvinden. Aangezien de onderzoeksrechter oordeelde dat zijn verplaatsing naar de gevangenis een afstapping ter plaatse was, moest hij vergezeld zijn van de procureur des Konings. De getuige verklaart dat hij niet aanwezig is gebleven bij de ondervraging.

témoin répond qu'il est très difficile d'y procéder sans inculpés. On a néanmoins souvent procédé à des constats sur place.

Rapport d'expertise

En ce qui concerne le fait que le rapport d'expertise des experts de Wiesbaden n'ait pas été joint au dossier, le témoin renvoie aux déclarations de M. Schlicker.

Lorsqu'un membre lui demande s'il ne s'est pas inquiété de savoir pourquoi cette pièce n'avait pas été jointe au dossier de procédure (pendant plusieurs mois) au moment où son office prenait des réquisitoires en Chambre du Conseil, lors de la comparution et de la confirmation du mandat d'arrêt mensuel, le témoin répond qu'il était quant à lui convaincu que ce rapport se trouvait dans le dossier. Ce rapport n'avait d'ailleurs ni plus ni moins de valeur que les autres rapports d'expertise établis pour l'enquête. Le témoin estime que cet oubli ne peut être considéré comme un acte déloyal dans le chef du juge d'instruction Schlicker.

En outre, le témoin confirme qu'il a cité le contenu de ce rapport d'expertise dans ses rapports au Procureur Général.

Interrogé par un membre, le témoin confirme que les autres pièces relatives à cette expertise, notamment la demande à Wiesbaden, se trouvaient bien dans le dossier. Le membre en conclut que les avocats ont pu en faire la constatation.

Mandats d'arrêt

Un membre croit savoir qu'il y aurait eu des irrégularités dans la délivrance des mandats d'arrêt.

Le témoin oppose un démenti catégorique à cette affirmation. Les délais ont été respectés et les mandats ont été délivrés conformément à la loi.

Interrogatoire en prison

Un membre demande s'il est exact que le témoin aurait assisté à l'époque à un interrogatoire en prison de Michel Cocu, sans qu'il en soit fait état au procès-verbal. Le témoin déclare que le juge d'instruction Wezel lui avait téléphoné un soir, à 20 h, pour lui communiquer que Michel Cocu avait fait des aveux aux enquêteurs. Il tenait à vérifier la valeur de ces aveux aussi rapidement que possible, aussi l'interrogatoire devait-il encore avoir lieu le soir même en prison. Le juge d'instruction ayant estimé que son déplacement à la prison constituait un transport sur les lieux, il devait être accompagné du procureur du Roi. Le témoin déclare que lui-même n'est toutefois pas resté pour assister à l'interrogatoire.

Werden er met sommige verdachten akkoorden afgesloten ? Zijn er geheime dossiers ?

Een lid wenst te weten of er op een bepaald ogenblik onderhandelingen geweest zijn met de echtgenote van de heer Bouhouche. Men zou hebben voorgesteld om Anne Bouhouche vrij te laten in ruil voor informatie over de diefstal van wapens in de kazerne van het Speciaal Interventie Esquadron.

De Procureur des Konings beantwoordt deze vraag ontkennend. Op de vraag of er een parallel dossier bestaat over de overval op de wapenhandelaar Dekaise, antwoordt de getuige eveneens ontkennend. Er was inderdaad een vertrouwelijk verslag over « Libanese connecties » maar dat bleek na een grondige evaluatie niet ernstig te zijn.

De Procureur des Konings verduidelijkt dat er zeer dikwijls in het kader van een onderzoek vertrouwelijke nota's uitgewisseld worden. Deze nota's zijn bestemd voor de onderzoekers. De nota's worden bewaard in een speciale farde de zogenaamde reserve-farde waarin noch de verdachte, noch de rechter ten gronde inzage hebben. Dat is begrijpelijk als men weet dat de nota's meestal voorstellen bevatten over onderzoeksdaaden die nog moeten worden gesteld. De getuige verklaart dat er over deze nota's niet apart vergaderd wordt.

Hij stelt wel de wettelijkheid in vraag van de praktijk die er zou in bestaan dat een onderzoeksrechter dergelijke geheime dossiers zou aanleggen, maar in hoofde van parket en onderzoekers is het te verantwoorden.

Overdracht van de dossiers naar Charleroi

Ingevolge het arrest van het Hof van Cassatie van 21 januari 1987 werden de 12 dossiers aan onderzoeksrechter Schlicker onttrokken en toevertrouwd aan het parket van Charleroi.

De Procureur des Konings zegt dat hij nog steeds op de hoogte wordt gehouden van de evolutie van het onderzoek, voor het geval er een verband mocht opduiken met een onderzoek in Nijvel.

Zaak Latinus

Wat betreft het beëindigen van het gerechtelijk onderzoek naar de dood van Paul Latinus verklaart de getuige dat hijzelf het dossier in onderzoek heeft geplaatst toen sommigen hem mededeelden dat het mogelijk niet om zelfmoord kon gaan, zelfs al wees de autopsie in die richting. Toen de zaak werd afgesloten met een buitenvervolgingstelling was dit omdat alle mogelijke onderzoeksdaaden gesteld werden. Volgens getuige werd in de voorlopige conclusie van dit onderzoek nooit gezegd dat het dossier werd gesloten omdat het om zelfmoord zou gaan.

De getuige verklaart dat dit dossier nog niet afgesloten werd. Het onderzoek is afgelopen en de Raadkamer besliste om niet te vervolgen. Elk nieuw feit

Des accords ont-ils été conclus avec certains inculpés ? Existe-t-il des dossiers secrets ?

Un membre demande s'il y a eu, à un moment donné, des négociations avec l'épouse de M. Bouhouche. On aurait proposé de libérer Anne Bouhouche en échange d'informations sur le vol d'armes à la caserne de l'esquadron spécial d'intervention.

Le procureur du Roi répond par la négative. Il répond également par la négative à la question de savoir s'il existe un dossier parallèle sur l'attaque de l'armurier Dekaise. Il existait en effet un rapport confidentiel sur des « connexions libanaises », mais une évaluation approfondie a fait apparaître le manque de sérieux de cette piste.

Le procureur du Roi précise qu'il est extrêmement fréquent que des notes confidentielles soit échangées dans le cadre d'une instruction. Ces notes sont destinées aux enquêteurs et sont conservées dans une farde spéciale appelée farde de réserve dont le contenu ne peut être consulté, ni par l'inculpé, ni par le juge du fond. Cela s'explique dans la mesure où ces notes contiennent généralement des propositions concernant des actes d'instruction qui doivent encore avoir lieu. Le témoin déclare que ces notes ne font pas l'objet de réunions séparées.

Il doute qu'il soit légal qu'un juge d'instruction établisse de tels dossiers secrets, mais cette pratique lui paraît justifiable dans le chef du parquet et des enquêteurs.

Transfert des dossiers à Charleroi

Par suite de l'arrêt de la Cour de cassation du 21 janvier 1987, les douze dossiers ont été retirés au juge d'instruction Schlicker et déférés au parquet de Charleroi.

Le procureur du Roi déclare qu'il est toujours tenu au courant de l'évolution de l'instruction.

Affaire Latinus

En ce qui concerne la clôture de l'instruction judiciaire relative à la mort de Paul Latinus, le témoin déclare avoir mis lui-même le dossier à l'instruction après que certaines personnes lui eurent fait savoir qu'il pouvait ne pas s'agir d'un suicide, même si l'autopsie tendait à accréditer cette thèse. Lorsque le non-lieu fut ordonné, ce fut parce que tous les actes d'instruction possibles avaient été accomplis. Selon le témoin, il n'a jamais été dit dans les conclusions provisoires de cette instruction que ce dossier avait été clos parce qu'il s'agissait d'un suicide.

Le témoin déclare que ce dossier n'a pas encore été clôturé. L'instruction est terminée et la Chambre du conseil a décidé de ne pas poursuivre. Tout fait nou-

kan echter de verjaring stuiten. Tot op heden was er volgens getuige nog geen nieuw feit. Verschillende leden betwisten dat.

Zaak Pinon

Deze affaire is gecreëerd door de media. Het gerecht heeft een grondig onderzoek gedaan en er zijn geen strafbare feiten aan het licht gekomen. Er is ook geen verband met de Bende van Nijvel.

Strijd tegen het banditisme

De getuige heeft een aantal punten vernoemd waarbij men in de organisatie van de strijd tegen het banditisme moet rekening houden :

1) De strijd tegen het banditisme moet grotendeels preventief worden gevoerd door de aanwezigheid van goed uitgeruste rijkswachteenheden en van korpsen van de gemeentepolitie.

2) Het politiealarm (dat verbeterd is sedert de overvallen van de bende) moet onmiddellijk kunnen worden afgekondigd en moet strikt worden nageleefd.

3) Op dit ogenblik is er geen goede samenwerking tussen de Gerechtelijke Politie en de BOB. Zolang daar niets aan verandert, is het niet goed om de twee politiediensten in grote zaken samen te laten optreden.

4) De structuur van de politie is niet aangepast voor de aanpak van criminaliteit op nationale schaal. De 23^e brigade is een stap in de goede richting.

5) De gerechtelijke politie moet de belangrijkste dienst blijven voor de opsporing van banditisme dat de preventieve politie niet heeft kunnen verhinderen, maar ze moet de middelen daartoe krijgen.

6) De getuige is tenslotte van oordeel dat de politiediensten in de mogelijkheid moeten worden gesteld om telefoongesprekken af te luisteren. België is het enige land van de Europese Gemeenschap waar af luisteren niet toegelaten is. De Procureur verwijst naar een artikel in het *Journal des Tribunaux* van 25 februari 1984 waarin hij reeds de gelegenheid had om uitgebreid de voor- en nadelen van dit belangrijke hulpmiddel bij het onderzoek af te wegen.

veau pourrait toutefois interrompre la prescription. Selon le témoin, il n'y a pas eu de fait nouveau jusqu'à présent, ce que plusieurs membres contestent.

Affaire Pinon

Cette affaire a été créée par les médias. La justice a procédé à une enquête approfondie et n'a pu mettre en évidence aucun fait punissable, ni établir aucun lien avec la bande des tueurs du Brabant.

Lutte contre le banditisme

Le témoin a cité un certain nombre de points dont il conviendrait de tenir compte dans l'organisation de la lutte contre le banditisme :

1) La lutte contre le banditisme doit être menée essentiellement de manière préventive par la présence d'unités de gendarmerie et de police communale bien équipées.

2) L'alerte de police (qui s'est améliorée depuis les attaques des tueurs du Brabant) doit être donnée immédiatement et scrupuleusement respectée.

3) Il n'y a pas, pour l'instant, de collaboration efficace entre la police judiciaire et la BSR. Aussi longtemps que l'on n'aura rien changé à cette situation, il sera inadéquat de faire intervenir ces deux services de police de concert dans des affaires importantes.

4) La structure de la police ne permet pas de s'attaquer à la criminalité à l'échelle du pays. La 23e brigade constitue un pas dans la bonne direction.

5) La police judiciaire doit rester la principale agence de recherche du banditisme que la police préventive n'a pu empêcher, mais il faut lui donner les moyens.

6) Le témoin estime enfin que les services de police devraient avoir la possibilité de procéder à des écoutes téléphoniques. La Belgique est le seul pays de la Communauté européenne à interdire ce procédé. Le procureur renvoie à un article paru dans le *Journal des Tribunaux* du 25 février 1984, dans lequel il avait déjà exposé en détail les avantages et les inconvénients de ce précieux moyen d'enquête.

BIJLAGE

Nota in verband met de geleidelijke centralisering in Nivelles des dossiers van het Parquet de Brussel betreffende de « Bende van Nijvel ».

Ten gevolge van de in de « Colruyt » van Nijvel gepleegde feiten (nacht van 16 op 17 september 1983), vervolgens van de moord die in het restaurant « Trois Canards » in Ohain werd gepleegd (2 oktober 1983) en tot slot van de gewapende overval die in de « Delhaize » van Beersel (7 oktober 1983) werd gepleegd, is onomstootbaar komen vast te staan dat er precieze ballistische verbanden bestonden niet alleen tussen die 3 feiten, maar ook tussen die feiten en andere, vroeger hoofdzakelijk in de arrondissementen Nijvel en Brussel gepleegde criminale feiten.

Die verbanden werden aangetoond via een verslag van deskundige Dery van 22 oktober 1983. Voorts is op hetzelfde tijdstip tevens gebleken dat die feiten ook onderling met elkaar te maken hadden door de gestolen voertuigen die door de daders waren gebruikt.

Zo kwam vast te staan dat dezelfde wapens werden gebruikt bij de gewapende overval van Genval (11 februari 1983), bij de feiten in de Colruyt van Nijvel (17 september 1983) en bij de moord in de « Auberge des Trois Canards » in Ohain (2 oktober 1983) — het betreft drie feiten die in het arrondissement Nijvel zijn gepleegd —, maar ook bij de moord op de huisbewaarder van de « Auberge du Chevalier » in Beersel (23 september 1982), de moord op de zaakvoerder van de Colruyt in Halle (3 maart 1983) en de moord op de zaakvoerder van de « Delhaize » van Beersel (7 oktober 1983), drie feiten die in het arrondissement Brussel werden gepleegd.

Tevens werd bewezen dat de drie voertuigen die in het arrondissement Nijvel werden gestolen, gebruikt werden bij het plegen van verscheidene van de hiervoren genoemde criminale feiten.

Zo werd de Golf GTI van mevrouw Van Lidth de Jeude, onder bedreiging van een wapen, op 14 februari 1983 gestolen te Lasne door de daders van de gewapende overval die drie dagen eerder (11 februari 1983) op de Delhaize van Genval was gepleegd.

De Saab die in de nacht van 7 op 8 juni 1983, met inbraak werd gestolen in garage Jadot in Eigenbrakel, werd gebruikt bij de feiten die in de nacht van 16 op 17 september 1983 in de Colruyt van Nijvel werden gepleegd.

De Golf GTI van juffrouw Van Camp, de dochter van de eigenaar van het restaurant « Trois Canards », werd tegenover het restaurant in Ohain gestolen op 2 oktober 1983, nadat de heer Van Camp, eigenaar van dat restaurant, werd neergeschoten; dat voertuig zal vijf dagen later, op 7 oktober 1983, worden gebruikt bij de gewapende overval op de Delhaize van Beersel.

Kortom, pas na de afloop van het deskundigenonderzoek van de heer Dery en uit zijn verslag van 22 oktober 1983 is gebleken dat de diverse criminale feiten die hiervoren worden vernoemd onderling door ballistische correlaties verbonden waren en dat er redelijkerwijze vanuit kon worden gegaan dat ze gepleegd waren door één en dezelfde misdadigersbende.

Overeenkomstig de dwingende regelen van de strafrechtelijke procedure (zie artikel 62bis van het Wetboek van Strafvordering), werden de gerechtelijke onderzoeken die

ANNEXE

Note au sujet de la centralisation progressive à Nivelles des dossiers du Parquet de Bruxelles, relatifs aux « Tueurs du Brabant ».

C'est à la suite des faits du « Colruyt » de Nivelles (nuit du 16 au 17 septembre 1983), puis du meurtre commis à Ohain, au Restaurant des « Trois Canards » (2 octobre 1983), et enfin, du hold-up commis au Delhaize de Beersel (7 octobre 1983) qu'est apparu de manière décisive qu'il existait des connexions balistiques précises, non seulement entre ces trois faits, mais également entre ceux-ci et d'autres faits criminels antérieurs commis principalement dans l'arrondissement de Nivelles et dans l'arrondissement de Bruxelles.

Ces connexions ont été mises en évidence par un rapport de Monsieur l'Expert Dery du 22 octobre 1983. Par ailleurs, il est également apparu, à la même époque, que ces faits étaient aussi liés entre eux par des véhicules volés, utilisés par les auteurs.

Ainsi, il fut établi que des mêmes armes avaient été utilisées lors du hold-up de Genval (11 février 1983), des faits du Colruyt de Nivelles (17 septembre 1983) — il s'agit de trois faits commis dans l'arrondissement de Nivelles —, mais également lors du meurtre du concierge de l'Auberge du Chevalier à Beersel (23 décembre 1982), du meurtre du gérant du Colruyt de Halle (3 mars 1983) et du meurtre du gérant du Delhaize de Beersel (7 octobre 1983) — trois faits commis dans l'arrondissement de Bruxelles.

Il fut également établi que trois véhicules qui avaient été volés dans l'arrondissement de Nivelles avaient été utilisés dans le cadre de la perpétration de plusieurs faits criminels ci-dessus évoqués.

Ainsi, la voiture Golf GTI de Mme Van Lidth de Jeude a été volée, sous la menace d'une arme, à Lasne le 14 février 1983 par les auteurs du hold-up perpétré trois jours plus tôt (11 février 1983) au Delhaize de Genval.

La voiture Saab qui a été volée par effraction au garage Jadot à Braine l'Alleud dans la nuit du 7 au 8 juin 1983 a été utilisée lors des faits du Colruyt de Nivelles dans la nuit du 16 au 17 septembre 1983.

La voiture Golf GTI de Mlle Van Camp, fille du restaurateur des « Trois Canards » a été volée à Ohain, en face du restaurant, le 2 octobre 1983, après que ce restaurateur, M. Van Camp, eut été abattu; ce véhicule servira cinq jours plus tard, le 7 octobre 1983, lors du hold-up du Delhaize de Beersel.

Bref, ce ne fut qu'à l'issue des travaux d'expertise de M. Dery et par son rapport du 22 octobre 1983 qu'il est apparu que les divers faits criminels ci-dessus évoqués étaient liés entre eux, par corrélations balistiques, et que l'on peut raisonnablement considérer qu'ils avaient pour auteurs une même bande de malfaiteurs.

Conformément aux règles impératives de la procédure pénale (voir l'article 62bis du Code d'instruction criminelle), les instructions ouvertes à la suite de ces faits avaient

ten gevolge van die feiten werden geopend aan verschillende magistraten toevertrouwd, dit wil zeggen aan diegenen die territoriaal bevoegd waren.

De feiten van de Delhaize van Genval, de Colruyt van Nivelles en het restaurant « Trois Canards » werden alle toevertrouwd aan onderzoeksrechter Wezel te Nivelles.

De moord op de huisbewaarder van de Beerselse afspanning (23 september 1982) werd toevertrouwd aan de Brusselse onderzoeksrechter Kesteloot.

De moord op de zaakvoerder van de Colruyt van Halle (3 maart 1983) werd toevertrouwd aan onderzoeksrechter Mahieu te Brussel.

De moord op de zaakvoerder van de Delhaize van Beersel (7 oktober 1983) werd toevertrouwd aan rechter Bellemans te Brussel.

Vandaar dat eind oktober 1983 het probleem rees van de centralisatie van de onderzoeken die te Brussel en Nivelles waren geopend.

Was die centralisatie eigenlijk wel raadzaam ? Kon ze meteen worden verwezenlijkt en zou ze dan ook dadelijk doeltreffend zijn geweest ?

Tussen de diverse betrokken magistraten werd overleg gepleegd. Bij die gelegenheid maakte men in hoofdzaak de inventaris op van de beschikbare manschappen, aangezien een samenbrenging van de enquêtes in de handen van één onderzoeksrechter, of die nu in Nivelles of in Brussel zetelde, vereiste dat die magistraat terstond over een voldoende aantal onderzoekers kon beschikken.

Nu kon ten eerste de gerechtelijke politie van Nivelles, die uit 14 leden bestond, voltijs niet meer dan 4 of 5 manschappen afstaan en harerzijds kon de BOB van Nivelles (9 personen) voltijs slechts 3 of 4 manschappen afstaan.

Ten tweede beschikten de gerechtelijke politie en de BOB van Brussel, die, naast andere criminale zaken, de onderzoeken van de rechters Kesteloot, Mahieu en Bellemans onder elkaar verdeelden, verhoudingsgewijs niet over genoeg manschappen om bovenop hun eigen onderzoek nog de onderzoeken erbij te nemen die pas in Nivelles waren gestart.

Aan de hand van welk objectief criterium had men overigens kunnen besluiten dat die onderzoeken gecentraliseerd moesten worden onder één van die vier onderzoeks-rechters, in plaats van onder één van de drie anderen ?

Bijgevolg werd besloten dat de vier reeds aangesproken onderzoeksrechters ook de zaken zouden blijven behouden en dat de onderzoekers die belast waren met elk van de onderzoeken hun nasporing zouden voortzetten. Niettemin werd afgesproken dat de magistraten aan de speurders de significante informatie die zij in de verschillende onderzoeken hadden verzameld zouden meedelen en vice versa.

Bij gebrek aan middelen was er indertijd geen andere redelijke oplossing mogelijk.

De 23ste Brigade van de Gerechtelijke Politie bestond nog niet; zij werd pas opgericht bij het koninklijk besluit van 20 juli 1987. Bijgevolg zetten de onderzoeksrechter Wezel, Kesteloot, Mahieu en Bellemans hun respectieve onderzoeken voort met de hulp van de enquêteurs die vooroemde onderzoeken vanaf het begin hadden gevuld.

De onderzoeken van de heren Kesteloot, Mahieu en Bellemans zullen pas aan het onderzoek van de heer Schlicker (die de heer Wezel was opgevolgd) worden toegevoegd na bevelschriften tot onttrekking gegeven door de Raadkamer van Brussel op 12 oktober 1985, dus na de gewapende overval op de Delhaizewinkels van Eigenbrakel en Overijse van 27 september 1985.

étaient confiées à des magistrats différents, c'est-à-dire à ceux qui étaient territorialement compétents.

Les faits du Delhaize de Genval, du Colruyt de Nivelles et du restaurant des « Trois Canards » avaient été tous confiés à Monsieur le Juge d'instruction Wezel, de Nivelles.

Le meurtre du concierge de l'Auberge de Beersel (23 décembre 1982) avait été confié à Monsieur le Juge d'instruction Kesteloot, de Bruxelles.

Le meurtre du gérant du Colruyt de Hal (3 mars 1983) avait été confié au Juge d'instruction Mahieu, de Bruxelles.

Le meurtre du gérant du Delhaize de Beersel (7 octobre 1983) avait été confié à Monsieur le Juge Bellemans, de Bruxelles.

Dès lors, fin octobre 1983, se posa le problème de la centralisation des instructions ouvertes à Bruxelles et à Nivelles.

Cette centralisation était-elle d'emblée opportune ? Etais-elle réalisable immédiatement et aurait-elle été aussitôt efficace ?

Des concertations eurent lieu entre les divers magistrats concernés. A cette occasion, on fit essentiellement l'inventaire des moyens en personnel disponible, car une concentration des enquêtes entre les mains d'un seul Juge d'instruction, que ce fut à Nivelles ou à Bruxelles, nécessitait que ce magistrat pût disposer immédiatement d'un nombre d'enquêteurs suffisants.

Or, d'une part, à Nivelles, la Police Judiciaire, qui était composée de 14 personnes, ne pouvait fournir à temps plein que 4 ou 5 unités et, de son côté, la BSR de Nivelles (9 personnes) ne pouvait fournir à temps plein que 3 ou 4 unités.

D'autre part, à Bruxelles, la Police Judiciaire et la BSR, qui se partageaient, outre d'autres affaires criminelles, les instructions de Messieurs les Juges Kesteloot, Mahieu et Bellemans ne disposaient pas, proportionnellement, d'un personnel qui était en mesure d'assumer, en plus des leurs, les enquêtes qui venaient de débuter à Nivelles.

Par ailleurs, en fonction de quel critère objectif aurait-il pu être décidé que les enquêtes devaient être centralisées entre les mains de l'un de ces quatre juges d'instruction plutôt qu'entre celles de l'un des trois autres ?

En conséquence, il fut décidé que les quatre Juges d'instruction déjà saisis le resteraient et que les enquêteurs en charge de chacune des enquêtes poursuivraient leurs recherches; il fut toutefois convenu que les magistrats et les enquêteurs se communiqueraient les informations et les renseignements significatifs obtenus dans les différentes enquêtes.

A défaut de moyens, il n'y avait à l'époque pas d'autre solution raisonnable.

La 23e Brigade de Police Judiciaire n'existant pas; elle n'a été créée que par l'Arrêté Royal du 20 juillet 1987.

Dès lors, Messieurs les Juges Wezel, Kesteloot, Mahieu et Bellemans poursuivirent leurs instructions respectives avec l'aide des enquêteurs qui avaient suivis celles-ci dès le départ.

Les instructions de M. Kesteloot, Mahieu et Bellemans ne seront jointes à celle de M. Schlicker (qui avait succédé à M. Wezel) qu'après ordonnances de déssaisissement de la chambre du conseil de Bruxelles du 12 décembre 1985, soit après les hold-ups des Delhaize de Braine l'Alleud et d'Overijse du 27 septembre 1985.

Met betrekking tot die laatste twee feiten was ingevolge het ballistisch deskundigenonderzoek en andere onderzoeksgegevens gebleken dat ze niet alleen door dezelfde daders waren gepleegd, maar ook gekoppeld waren aan die van 1983.

Bijgevolg werd logischerwijs en met strikte toepassing van de artikelen 226 en 227 van het Wetboek van Strafvordering, en overeenkomstig een vaste rechtspraak, het onderzoek naar de gewapende overval van Overijse (dat aan de Brusselse onderzoeksrechter Mahieu was toevertrouwd) gevoegd bij datgene dat te maken had met de 25 minuten eerder gepleegde gewapende overval op de Delhaize van Eigenbrakel, dat aan de Nijvelse onderzoeksrechter Baeyens was toevertrouwd.

Aangezien ook duidelijk was geworden dat de feiten van 27 september 1985 (de gewapende overvallen op de Delhaize-winkels van Eigenbrakel en Overijse) eveneens ballistisch verbonden waren aan die welke in 1983 in het arrondissement Nijvel waren gepleegd, werden de erop betrekking hebbende onderzoeken gevoegd aan dat van de heer Schlicker.

Vanaf half oktober 1985 werden maatregelen getroffen om het aantal rechercheurs uit te breiden over wie onderzoeksrechter Schlicker kon beschikken, niet alleen in het kader van de feiten van 27 september 1985 (Delhaize van Eigenbrakel en Overijse) en van die welke de onderzoeksrechter reeds in behandeling had (feiten in 1983 gepleegd in het arrondissement Nijvel), maar ook in het uitzicht van een bundeling van de dossiers waarvoor de onderzoeksrechters Kesteloot, Mahieu en Bellemans bevoegd bleven.

Pas nadat het aantal rechercheurs dat ter beschikking van het Parket van Nijvel stond zowel bij de gerechtelijke politie als bij de Rijkswacht was uitgebreid in oktober 1985, werden de onderzoeken van de heren Kesteloot, Mahieu en Bellemans uiteindelijk bij dat van de heer Schlicker gevoegd namelijk in december 1985.

Men kon dan ook redelijkerwijze hopen dat de centralisering van de onderzoeken in Nijvel doeltreffend kon zijn.

In december 1985 bleek immers voldoende personeel voorhanden te zijn om die centralisering tot stand te brengen.

Voordien was dat niet het geval geweest.

Aanvankelijk werd die centralisering, die er indertijd gekomen is met strikte toepassing van de wettelijke voorschriften en na overleg tussen alle betrokken gerechtelijke autoriteiten, op geen enkel niveau in het geding gebracht.

Niet in die geleidelijke en voorzichtige « centralisering », die geenszins in zeven haasten, maar integendeel na bezinning en afweging en op grond van de beschikbare middelen en bovendien met strikte naleving van de voorschriften van de strafrechtelijke procedure is tot stand gebracht, moeten de oorzaken worden gezocht van het voorlopig zonder resultaat blijven van onderzoeken die trouwens nog steeds aan de gang zijn.

Nijvel, 21 november 1988.

De procureur des Konings,

J. DEPRETRE

En ce qui concerne ces deux derniers faits, il était apparu, à la suite des expertises balistiques et d'autres éléments de l'enquête que, non seulement ils avaient les mêmes auteurs, mais qu'ils étaient liés à ceux de 1983.

Dès lors, logiquement, et en application stricte des articles 226 et 227 du Code d'instruction criminelle, et conformément à une jurisprudence constante, l'instruction relative au hold-up d'Overijse (dont Monsieur le Juge d'instruction de Bruxelles, M. Mahieu avait été saisi) fut jointe à celle dont Monsieur le Juge d'instruction de Nivelles, M. Baeyens, avait été saisi quant au hold-up du Delhaize de Braine l'Alleud commis 25 minutes plus tôt.

Puis, comme il était également apparu que les faits du 27 septembre 1985 (les hold-ups des Delhaize de Braine l'Alleud et d'Overijse) étaient aussi liés balistiquement à ceux de 1983 commis dans l'arrondissement de Nivelles, les instructions les concernant furent jointes à celle de M. Schlicker.

Dès la mi-octobre 1985, des mesures avaient été prises en vue de renforcer le nombre d'enquêteurs dont Monsieur le Juge Schlicker pouvait disposer, non seulement dans le cadre des faits du 27 septembre 1985 (Delhaize de Braine l'Alleud et d'Overijse) et de ceux dont il était déjà saisi (faits commis en 1983 dans l'arrondissement de Nivelles), mais aussi dans la perspective d'une jonction des dossiers qui étaient demeurés de la compétence de Messieurs les Juges Kesteloot, Mahieu et Bellemans.

Ce ne fut en définitive qu'après que le nombre d'enquêteurs mis à la disposition du Parquet de Nivelles eut été renforcé, tant du côté Police Judiciaire que du côté Gendarmerie, en octobre 1985, que les instructions de Messieurs les Juges Kesteloot, Mahieu et Bellemans furent jointes à celles de M. Schlicker, en décembre 1985.

On pouvait, alors, raisonnablement espérer que la centralisation des enquêtes à Nivelles pourrait être efficace.

Car, en décembre 1985, les moyens en personnel pouvaient paraître opportunément suffisants pour réaliser cette centralisation.

Pas avant.

Au demeurant, à l'époque, cette centralisation qui s'est faite en stricte application des règles légales et après concertation entre toutes les autorités judiciaires concernées, n'a pas été mise en cause, à quelque niveau que ce soit.

Ce n'est pas dans cette « centralisation » progressive et prudente et qui n'a nullement été réalisée dans la précipitation ou la hâte, mais au contraire, dans la réflexion, la pondération, en fonction des moyens disponibles, et, de surcroît, dans le strict respect des règles de la procédure pénale qu'il faut rechercher les causes du non aboutissement provisoire d'enquêtes qui sont toujours en cours.

Nivelles, le 21 novembre 1988.

Le Procureur du Roi,

J. DEPRETRE

GETUIGENVERHOOR
VAN DE HEER J. JONCKHEERE,
Eerste substituut van de procureur des Konings

De heer Jonckheere is eerste substituut van de Procureur des Konings bij het Parket van Charleroi.

Hij heeft 8 jaar als advocaat bij de balie van Charleroi gewerkt en is in maart 1983 magistraat geworden.

Beroepservaring

Na een uitstekende opleiding bij de balie van Charleroi, trad de heer Jonckheere in dienst bij de financiële afdeling van het parket.

Zijn werk bij de balie dient hem als leidraad voor de wijze waarop hij tegen zijn activiteiten bij het Parket aankijkt. Zijns inziens dient een magistraat veel belang te hechten aan de rechten van de verdediging.

Redenen van de onttrekking van het dossier aan het Parket van Nivelles

Toen de advocaat van de heer Cocu vernam dat het ballistisch verslag van Wiesbaden voor zijn cliënt gunstig uitviel, heeft hij, gelet op de laattijdige indiening van dat verslag, bij het Hof van Cassatie een beroep wegens gewettigde verdenking ingesteld.

Het Hof heeft vervolgens het dossier aan het Parket van Nivelles onttrokken.

Aanwijzing van de heer Jonckheere als coördinerend magistraat

In januari 1987, naar aanleiding van het arrest van het Hof van Cassatie, werd rechter Lacroix met het dossier van de bende van Nivelles belast en diende men tevens een parketmagistraat aan te wijzen.

Ofschoon hij bij de financiële afdeling van het Parket in functie was, bleef de heer Jonckheere zich met de algemene strafzaken bezighouden.

Tot zijn taken behoorden ook het banditisme en de georganiseerde misdaad. Hij vermeldt de zaak « Mephisto » waarbij hij in mei 1986 het bezoek van 2 met een ambtelijke opdracht belaste Italiaanse politiefunctionarissen gecoördineerd heeft. Het betrof een dossier in verband met 80 gewapende overvallen.

Aangezien hij met twee van georganiseerde misdaad dossiers belast geweest was, werd de heer Jonckheere aangewezen om het onderzoek naar de bende van Nivelles te coördineren. Aanvankelijk werd hij met de oriëntering en de regeling van de rechtspleging belast, maar zijn taak nam vervolgens meer uitbreiding.

De heer Jonckheere vestigt de aandacht van de leden op het trauma dat iemand ondergaat wanneer hij met een zo gewichtig dossier belast wordt. Hij wist van die zaak helemaal niets af en de studie van het dossier vergde enorm veel tijd en inspanning.

AUDITION
DE M. J. JONCKHEERE,
Premier substitut du procureur du Roi

M. Jonckheere est premier substitut du Procureur du Roi au Parquet de Charleroi.

Il a travaillé 8 ans comme avocat au barreau de Charleroi et est devenu magistrat en mars 1983.

Expérience professionnelle

Après avoir reçu une formation éclectique au barreau de Charleroi, M. Jonckheere a été affecté à la section financière du Parquet.

Son travail au barreau lui sert de guide dans la façon dont il envisage son travail au Parquet. Selon lui, le magistrat doit accorder une grande importance aux droits de la défense.

Raisons du retrait du dossier au Parquet de Nivelles

L'avocat de M. Cocu apprenant que le rapport balistique de Wiesbaden est favorable à son client a saisi la Cour de cassation d'un recours en suspicion légitime en se basant sur le dépôt tardif de ce rapport.

La Cour de cassation a ensuite désaisi le parquet de Nivelles du dossier.

Désignation de M. Jonckheere comme magistrat coordinateur

En janvier 1987, à la suite de l'arrêt rendu par la Cour de cassation, le juge Lacroix a été chargé du dossier du Brabant wallon. Il fallait également désigner un magistrat du parquet.

Bien qu'affecté à la section financière du Parquet, M. Jonckheere a continué à s'occuper d'affaires criminelles générales.

Il s'est également occupé de banditisme et de criminalité organisée. Il cite l'affaire « Mephisto » dans laquelle il a coordonné en mai 1986 la visite de deux commissions rogatoires italiennes dans le cadre d'un dossier de 80 hold-ups.

Ayant été titulaire de 2 dossiers de banditisme organisé, M. Jonckheere a été désigné pour coordonner l'enquête du Brabant wallon. Il est tout d'abord chargé de l'orientation et du règlement de la procédure mais son travail prendra ensuite beaucoup plus d'ampleur.

M. Jonckheere attire l'attention des membres sur le choc traumatique que constitue de la charge d'un tel dossier. Il ne connaissait rien de cette affaire et l'étude du dossier lui a demandé énormément de temps et d'efforts.

Zijn rol als nationaal coördinator

De taak van de heer Jonckheere was niet een-voudig. In januari 1987 waren er 5 gedetineerden in voorlopige hechtenis. De heer Jonckheere diende dus gelijktijdig kennis te nemen van een dossier van 140 000 blz. en erop toe te zien dat de voorlopige hechtenis niet overdreven lang zou duren opdat de rechten van de verdediging zouden gerespecteerd worden.

Hij had van de procureurs-generaal de opdracht gekregen om de onderzoeken van de politie en de rijkswacht te coördineren. Bovendien oefende hij gezag uit over de voorlichtingscel van de Rijkswacht. Getuige verklaart dat zijn bevoegdheid om coördinerende maatregelen te nemen beperkt was door de « strikte naleving van de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering », zoals dat gepreciseerd werd in het communiqué dat hem door de procureurs-generaal toegezonden was.

De werkomstandigheden

De heer Jonckheere verklaart dat een omvangrijke infrastructuur en uitzonderlijke middelen te zijner beschikking werden gesteld nadat de procureur-generaal van Henegouwen dat geëist had.

Zodra het dossier te Charleroi was aangekomen, werden rechter Lacroix en hijzelf immers van alle andere opdrachten ontheven. Aldus konden ze zich volledig wijden aan het dossier van de Bende van Nijvel. De onderzoekers konden zich terugtrekken in de kantoren van de rijkswachtkazerne van Jumet die meer discretie bood dan het Justitiepaleis. Ze hadden weliswaar niets te verbergen, maar wegens de aard van hun opdrachten was de aanwezigheid van de media niet wenselijk; bovendien moest de reputatie van de in het dossier genoemde personen gevrijwaard worden.

Getuige verduidelijkt echter dat de gerechtelijke opdrachten zoals de verhoren door de onderzoeksrechter steeds plaatsvonden op het Justitiepaleis, om aldus een duidelijk onderscheid te maken tussen het werk van het onderzoeksteam te Jumet en dat van het gerecht.

Waarom werd Jumet uitgekozen? — Samenstelling van de onderzoekscel

De heren Lacroix en Jonckheere wensten buiten het Justitiepaleis te kunnen werken. Geen enkel lokaal was beschikbaar, behalve de rijkswachtkazerne te Jumet. De onderzoekers hebben zich daar teruggetrokken, met de goedkeuring van de generale staf van de rijkswacht.

De onderzoeks methode moest echter vanuit een nieuw perspectief bekeken worden. Het was dus onmogelijk dezelfde onderzoekers te nemen en voort te werken. Hun ervaring en hun kennis van zaken waren echter noodzakelijk. De cel bestond dus voor de helft uit onderzoekers uit het vroegere stadium, voor

Rôle du coordinateur national

La tâche de M. Jonckheere n'a pas été simple. Il y avait en janvier 1987 cinq détenus préventifs. M. Jonckheere devait donc simultanément prendre connaissance d'un dossier de 140 000 pages et veiller à ce que la détention préventive ne se prolonge pas exagèrement afin de respecter les droits de la défense.

Il avait reçu mission des procureurs généraux de coordonner l'enquête entre la police et la gendarmerie. Il avait, de plus, autorité sur la cellule d'information de la gendarmerie. Le témoin indique que son pouvoir de prendre des mesures de coordination a été limité par le respect du Code d'instruction criminelle, comme le précisait le communiqué que lui ont envoyé les Procureurs généraux.

Les conditions de travail

M. Jonckheere déclare que par la volonté du Procureur général du Hainaut, une importante infrastructure et des moyens exceptionnels ont été mis à sa disposition.

En effet, dès l'arrivée du dossier à Charleroi, le juge Lacroix et lui-même ont été déchargés de toute autre tâche afin de pouvoir se consacrer entièrement au dossier du Brabant wallon; les enquêteurs ont pu s'isoler dans les locaux de la caserne de la gendarmerie à Jumet qui leur offrait plus de discréetion que le Palais de Justice, non pas qu'ils eussent des choses à cacher mais leur travail n'était pas médiatique et devait respecter la réputation des personnes citées dans le dossier.

Le témoin précise toutefois que les devoirs judiciaires tels que les auditions par le juge d'instruction avaient toujours lieu au Palais de Justice afin de bien distinguer le travail des enquêteurs à Jumet et le travail juridictionnel.

Pourquoi Jumet? — Composition de la cellule d'enquête

MM. Lacroix et Jonckheere avaient exprimé leur souhait de pouvoir travailler hors du Palais de Justice. Aucun local n'était disponible sauf la caserne de la gendarmerie à Jumet. Les enquêteurs s'y sont donc installés avec l'accord de l'état major de la gendarmerie.

Il fallait cependant jeter un regard neuf sur la procédure; il n'était dès lors pas possible de prendre les mêmes enquêteurs et de continuer. Toutefois, leur expérience et leurs compétences étaient nécessaires. La cellule a donc été composée pour moitié d'anciens et pour l'autre moitié de nouveaux enquêteurs. De

de helft uit nieuwe. Daarenboven bestond de cel voor 50 % uit rijkswachters, voor de andere helft uit leden van de gerechtelijke politie.

De heer Jonckheere maakt duidelijk dat het trage en moeizame lezen van het dossier werd vergemakkelijkt door de informatisering van de processen-verbaal door het CBO van de rijkswacht. Het is nodig een techniek uit te werken om te vermijden dat bijvoorbeeld getuigen door verscheidene politiediensten worden ondervraagd.

Vergissingen die in het verleden zijn gemaakt

De heer Jonckheere geeft toe dat zijn voorgangers in de loop van het onderzoek vergissingen hebben begaan. Hij heeft bijvoorbeeld reconstructies moeten organiseren die vroeger nooit hadden plaatsgehad en elders werd een kogel vergeten in een plafond... Hij geeft toe dat men verantwoordelijk is voor elke onachtzamheid, maar dat men de gevolgen meestal eerst later ziet.

Getuige voegt daaraan toe dat men niets aan het toeval mag overlaten, indien men in dit dossier de waarheid wil ontdekken. Zoniet kan men evengoed ontslag nemen. Volgens hem is er in dit dossier nog heel wat werk aan de winkel.

De zaak van de bende van Nijvel is zonder weerga in de Belgische gerechtelijke geschiedenis. Het politieapparaat was niet opgewassen tegen een dergelijke gewelduitbarsting. De feiten hebben sterke emoties losgewekt bij de publieke opinie en ze hebben het raderwerk van het gerechtelijk en het politieapparaat doen vastlopen.

plus, la cellule comprenait 50 % de gendarmes et 50 % de policiers judiciaires.

M. Jonckheere précise que sa lente et difficile lecture du dossier a été facilitée par l'informatisation des procès-verbaux par le BCR de la gendarmerie. Il est utile, en effet, qu'une technique de travail soit mise au point afin d'éviter que, par exemple, les témoins soient entendus par différents services de police.

Les erreurs du passé

M. Jonckheere reconnaît que des erreurs ont été commises dans l'enquête menée par ses prédecesseurs; par exemple, il a dû procéder à des reconstitutions qui n'avaient jamais été faites auparavant, un projectile a été oublié dans un plafond,... Il admet que toute négligence est coupable mais que malheureusement, les conséquences n'en sont perçues que plus tard.

Le témoin ajoute qu'il ne faut pas s'en remettre au hasard pour découvrir la vérité sur ce dossier, cela équivaudrait à une démission. Il reste, selon lui, beaucoup de travail à faire dans ce dossier.

L'affaire des Tueurs du Brabant wallon n'a pas de précédent dans l'histoire judiciaire belge. L'appareil policier belge n'était pas préparé à faire face à une telle violence. Les faits ont déclenché une vive émotion dans l'opinion publique en désorganisant les rouages de l'appareil policier et judiciaire.

VERHOOR VAN DE HEER LACROIX,
onderzoeksrechter te Charleroi

Voorstelling van de getuige

De heer Lacroix was gedurende 11 jaar advocaat. Zijn loopbaan in de magistratuur begon in 1981. Hij werd aangesteld als onderzoeksrechter te Charleroi.

De taak van de onderzoeksrechter

Een algemene juridische vorming volstaat niet om de opdracht van een onderzoeksrechter naar behoren te kunnen vervullen. De onderzoeksrechter moet iets afweten van toxicologie, ballistiek, informatica, gerechtelijke geneeskunde...

De onderzoeksrechter moet ook zekere managers-kwaliteiten hebben. Hij moet immers leiding geven aan de équipes van BOB en gerechtelijke politie die het onderzoek doen.

De heer Lacroix wijst er op dat een onderzoeksrechter van verschillende zijden kritiek ondervindt. Het parket, de beschuldigde en zijn advocaat en de onderzoekers zullen, al naargelang hun belang, druk op hem uitoefenen.

De onderzoeksrechter heeft bovendien een dubbele functie : hij is tegelijk rechter en officier van de gerechtelijke politie. De getuige ondervindt daar niet zoveel hinder van. Elk belangrijk meningsverschil kan immers voorgelegd worden aan de raadkamer of aan de kamer van inbeschuldigingstelling.

Het onderzoek naar de Bende van Nijvel

Na het arrest van het Hof van Cassatie van 21 februari 1987, waarin vastgesteld werd dat er ten opzichte van de verdachte Michel Cocu, een vermoeden van partijdigheid kon zijn in hoofde van onderzoeksrechter Schlicker, werd zijn dossier doorgegeven aan het gerechtelijk arrondissement Charleroi. Ingevolge de samenhang volgden 11 andere dossiers.

De heer Lacroix werd op 23 januari 1987 met het dossier belast. Aan het dossier van de borinagegroep (4 dossiers, geklasseerd in 17 fardes) werden alle ballistisch verbonden dossiers toegevoegd (8 dossiers, geklasseerd in 17 fardes). Slechts 2 dossiers van misdrijven die aan de bende van Nijvel toegeschreven werden, bleven in Dendermonde. Ook het dossier van de wapendiefstal in de kazerne van Diane hoort er niet bij. Dit dossier werd toegevoegd aan de zaak Mendez. Voor al de verdachten werd opnieuw een aanhoudingsbevel uitgevaardigd dat binnen de vijf dagen door de raadkamer werd bevestigd.

De heer Jonckheere, substituut bij het parket, begon met de studie van het dossier. Hij was op dat ogenblik nog geen nationaal coördinator. Op 2 februari 1987 werd de cel van Jumet geïnstalleerd.

AUDITION DE M. LACROIX,
juge d'instruction à Charleroi

Présentation du témoin

M. Lacroix est juge d'instruction à Charleroi. Il est entré dans la magistrature début 1981, après avoir exercé pendant onze ans la profession d'avocat.

Mission du juge d'instruction

Il ne suffit pas de posséder une formation juridique générale pour exercer convenablement la mission de juge d'instruction. Le juge d'instruction doit également posséder des notions de toxicologie, de balistique, d'informatique, de médecine légale, etc...

Il doit également posséder des qualités de manager, étant donné qu'il doit donner des directives aux équipes de la BSR et de la police judiciaire qui effectuent les enquêtes.

M. Lacroix souligne que le juge d'instruction est soumis à diverses critiques. Le parquet, l'inculpé et son avocat, et les enquêteurs exercent des pressions sur lui en fonction de leurs intérêts.

Le juge d'instruction exerce en outre une double fonction : il est à la fois juge et officier de police judiciaire. Le témoin déclare que cette situation ne lui pose guère de problèmes. Toute divergence de vues de quelque importance peut en effet être soumise à la chambre du conseil ou à la chambre des mises en accusation.

L'enquête concernant les tueurs du Brabant

A la suite de l'arrêt de la Cour de cassation du 21 février 1987, qui a déclaré fondée la requête en suspicion légitime de l'inculpé Michel Cocu, à l'égard du juge d'instruction Schlicker, le dossier fut transmis à l'arrondissement judiciaire de Charleroi. Onze autres dossiers suivirent la même voie en raison de leur connexité.

M. Lacroix fut chargé du dossier le 23 janvier 1987. On joignit au dossier de la filière boraine (4 dossiers, classés dans 17 fardes) tous les dossiers balistiques qui y étaient liés (8 dossiers, classés dans 17 fardes). Seuls deux dossiers d'infractions imputées aux tueurs du Brabant restèrent à Termonde. Le dossier relatif au vol d'armes dans la caserne de la brigade Diane ne fait pas non plus partie de cet ensemble. Ce dossier fut joint à l'affaire Mendez. Tous les inculpés furent l'objet d'un nouveau mandat d'arrêt, qui fut confirmé dans les cinq jours par la chambre du conseil.

M. Jonckheere, substitut près le parquet, entama l'étude du dossier. C'était avant qu'il ne fût nommé coordinateur national. La cellule de Jumet fut installée le 2 février 1987.

De onderzoeksequipes

De heer Lacroix hield zich vervolgens bezig met het samenstellen van zijn onderzoeksequipes. Hij duidde zelf een aantal onderzoekers, van wie hij de kwaliteiten kende, aan. De onderzoeks ploegen bestonden voor 1/3 uit « oude » en voor 2/3 uit « nieuwe » onderzoekers. Om de nadelige invloed van de « korpsgeest » die zowel bij de rijkswacht als bij de gerechtelijke politie heert, tegen te gaan, is de heer Lacroix voorstander van gemengde équipes.

Het blijkt immers dat bepaalde inlichtingen die zeer nuttig zijn in het kader van een onderzoek, soms binnen één bepaald korps gehouden worden. Zo werd informatie, die reeds in 1985 gekend was, door een bepaald korps pas in 1987 officieel doorgegeven.

Er stelt zich wel een probleem in verband met de leiding van zo'n gemengde ploeg. In tegenstelling tot de rijkswacht die nationaal gesstructureerd is, is de gerechtelijke politie per arrondissement georganiseerd. Nu is het interessant om zowel leden van de GPP van Nijvel als van Mons en Brussel bij het onderzoek te betrekken. Echter, de leden van de gerechtelijke politie van Nijvel, die op zijn beurt onder de Procureur-generaal van Brussel staan. De leden van de gerechtelijke politie van Brussel staan eveneens onder toezicht van de Procureur-Generaal van Brussel terwijl de leden van de gerechtelijke politie van Mons onder de Procureur-Generaal van Mons staan. De problemen zitten dus als het ware in het systeem ingebouwd.

Informatisering

Het dossier werd onder de onderzoekers verdeeld en er werden regelmatig briefings gehouden. Gelet op de omvang van het dossier (140 000 blz.) en de onderlinge verbanden tussen de zaken, werd opdracht gegeven om het dossier te informatiseren. Het computerprogramma is opgebouwd op basis van de namen van getuigen, verdachten en beschuldigden.

Er is echter geen informatisering in de tweede graad waarbij onderlinge verbanden tussen plaatsen, slachtoffers en andere mogelijke relevante elementen kan gelegd worden.

De leden vragen of de informatisering in de tweede graad niet meer kan gedaan worden en hoelang de eerste informatisering geduurd heeft.

De getuige antwoordt dat 4 personen gedurende anderhalve maand aan de informatisering van het dossier gewerkt hebben. Er wordt ook een studie gemaakt van de slachtoffers en van de gestolen voorwerpen.

Reconstructies

In antwoord op de vraag van een lid zegt de getuige dat bepaalde reconstructies niet gedaan waren op het ogenblik dat het dossier hem toevertrouwd werd.

Les équipes d'enquête

M. Lacroix a ensuite constitué ses équipes d'enquête. Il désigne lui-même une série d'enquêteurs, dont il connaissait les qualités. Les équipes d'enquête étaient composées pour 1/3 d'« anciens » enquêteurs et pour 2/3 de « nouveaux ». M. Lacroix est partisan d'équipes mixtes, afin de combattre l'influence négative de l'« esprit de corps » qui caractérise tant la gendarmerie que la police judiciaire.

Il apparaît d'ailleurs que certaines informations particulièrement utiles à l'avancement d'une enquête sont parfois retenues par un corps déterminé. C'est ainsi que des informations connues dès 1985 n'ont été communiquées officiellement par le corps qui les détenait qu'en 1987.

La direction d'une équipe mixte pose toutefois un problème. Contrairement à la gendarmerie, qui est structurée au niveau national, la police judiciaire est organisée au niveau de l'arrondissement. Or, il serait intéressant d'associer à l'enquête des membres de la police judiciaire de Nivelles, de Mons et de Bruxelles. Les membres de la police judiciaire de Nivelles dépendent toutefois du procureur du Roi de Nivelles, qui dépend à son tour du procureur général de Bruxelles. Les membres de la police judiciaire de Bruxelles dépendent également du procureur général de Bruxelles, alors que leurs collègues de Mons dépendent du procureur général de Mons. Les problèmes sont donc pour ainsi dire inhérents au système.

Informatisation

Le dossier a été réparti entre les enquêteurs et des réunions d'information ont été organisées régulièrement. Vu l'ampleur du dossier (140 000 pages) et les liens entre les différentes affaires, il a été ordonné d'informatiser le dossier. Le programme a été établi sur la base des noms des témoins, des inculpés et des accusés.

On n'a toutefois pas procédé à une informatisation au deuxième degré permettant d'effectuer des recoupements entre les lieux, les victimes et d'autres éléments éventuels.

Les membres demandent si cette informatisation au deuxième degré ne peut plus être effectuée et combien de temps a duré la première opération d'informatisation.

Le témoin répond que quatre personnes y ont travaillé pendant un mois et demi. Une étude des victimes et des objets volés est également en cours.

Reconstitutions

En réponse à la question d'un membre, le témoin déclare que certaines reconstitutions n'avaient pas encore eu lieu au moment où il a été saisi du dossier.

De leden vragen zich af of een reconstructie, 2 tot 3 jaar na de feiten nog van enig nut kan zijn.

De getuige antwoordt dat sommige onderzoekers de beschuldigden hebben ondervraagd zonder zelf te weten wat er zich juist heeft afgespeeld.

Zo heeft men in 1987 de reconstructie van de overval op de Colruyt te Nijvel gedaan (17 september 1983; moord op koppel Fourez-Dewit; gebruikte wapens : 7,65 - .22 - 9 mm .45 - 357 - cal 12).

Eén van de beschuldigden verklaarde dat het slachtoffer al op de grond lag toen hij schoot met zijn .22.

Na de deskundigenverslagen leek men echter te zeggen dat de heer Fourez eerst getroffen werd door een « .22 » -kogel en afgemaakt werd met een « 7,65 » aan de neuswinkel. Het tegenovergestelde dus.

Om de betrouwbaarheid van een bekentenis na te trekken moet men bijgevolg weten wat er in werkelijkheid ter plaatse is gebeurd. Tot twee maal toe heeft men de wedersamenstelling van de feiten van Colruyt-Nijvel voorbereid, die bijzonder ingewikkeld was omdat met heel wat wapens was geschoten.

Het probleem moet bijgevolg eens en voorgoed opgelost worden. Aan de hand van het bloedspoor kon worden uitgemaakt waar de heer Fourez de eerste maal werd geraakt en waarheen zijn lichaam naderhand versleept werd. De wapendeskundigen werden bijeengeroepen met de vraag het eens te worden en om uit te maken of een .22-wapen al dan niet vanop die afstand een kogel kan afvuren. Het antwoord luidt « neen ».

Op dat ogenblik heeft men objectief kunnen stellen dat de heer Fourez eerst door een 7,65-kogel werd geraakt en vervolgens door een .22-kogel werd afgemaakt op de plaats waar de hulzen werden teruggevonden.

Zo werd ook in de zaak van de Colruyt te Halle gedurende jaren gezocht naar de identificatie van een vingerafdruk op het telefoonnummer, terwijl de wedersamenstelling daarna heeft uitgewezen dat geen van de daders de telefoon had aangeraakt.

In de politietechniek moet men weten wat er gebeurd is wanneer men een verdachte moet ondervragen. Men moet de zaak ter plaatse hebben onderzocht. Zoniet kan men de zaak niet in de hand hebben en aanvaardt men om het even wat. Zo werden er voor de feiten van Colruyt-Nijvel 41 verklaringen van bekentenis opgesteld voor 3 betichten; ze bevatten flagrante onjuistheden die werden geakteerd en niet werden rechtgezet.

Bovendien heeft men aan de hand van die 41 verklaringen van bekentenis geen wedersamenstelling van de feiten gedaan, hoewel de verklaringen tegenstrijdig waren.

Tussen de maand februari en de maand juni werden alle wedersamenstellingen betreffende de bende van de Borinage gedaan, met name te Halle, Ukkel, Genval en bij de Colruyt te Nijvel. Het ging om de belangrijkste feiten die de betrokkenen ten laste werden gelegd.

Les membres demandent s'il est encore utile de procéder à une reconstitution deux ou trois ans après les faits.

Le témoin répond que certains enquêteurs ont interrogé les inculpés sans savoir précisément eux-mêmes ce qui s'était passé.

C'est ainsi que l'attaque du Colruyt de Nivelles (17 septembre 1983; assassinat des époux Fourez-Dewit; armes utilisées : 7,65 - .22 - 9 mm .45 - 357 - cal 12) a été reconstituée en 1987.

Un des accusés a déclaré que la victime gisait à terre au moment où il a tiré avec sa « .22 ».

Toutefois, d'après les rapports d'expertise, on semblait dire que M. Fourez avait d'abord été atteint par le « .22 » et achevé par une balle de « 7,65 » à la racine du nez. Donc, le contraire.

Par conséquent, pour analyser la fiabilité d'un aveu, il faut tout de même savoir ce qui s'est réellement passé sur place. A deux reprises, on a préparé la reconstitution des faits du Colruyt-Nivelles, qui était particulièrement compliquée étant donné que de nombreuses armes avaient tiré.

Il a donc fallu voir le problème. La trace de sang a permis d'établir où M. Fourez avait été touché la première fois et où son corps avait ensuite été traîné. Les experts ont été réunis et il leur a été demandé de se mettre d'accord et de préciser si une arme de calibre « .22 » peut, oui ou non, éjecter une douille à une telle distance. La réponse a été négative.

A ce moment, on est parvenu à dire qu'objectivement M. Fourez avait d'abord été atteint par une balle de « 7,65 » et ensuite achevé au « .22 » à l'endroit où les douilles avaient été retrouvées.

C'est ainsi également que dans l'affaire du Colruyt de Halle, on a cherché pendant des années à identifier une empreinte digitale sur le téléphone, alors que la reconstitution a permis d'établir par la suite qu'aucun des auteurs n'avait touché le téléphone.

Dans la technique policière, lorsque on est amené à entendre un inculpé, il faut savoir ce qui s'est passé. Il faut être descendu sur place. Sinon, on ne peut pas maîtriser l'enquête et on accepte n'importe quoi. Quand on sait que, pour les faits du Colruyt-Nivelles, 41 déclarations d'aveux ont été établies pour 3 inculpés, qu'elles contenaient des inexactitudes flagrantes, qui ont été actées et que l'on n'a pas redressées.

En outre, avec ces 41 déclarations d'aveux, on n'a pas reconstitué les faits, alors que les déclarations étaient contradictoires.

Entre le mois de février et le mois de juin, toutes les reconstitutions ayant trait aux « Borains » ont été faites, c'est-à-dire Hal, Uccle, Genval et le Colruyt de Nivelles. Il s'agissait des faits importants reprochés aux intéressés.

Zodra de wedersamenstelling ten einde was werden, om het voorbeeld van de Colruyt te Nijvel te nemen, de 41 verklaringen van de verdachten onderzocht. Op dat ogenblik heeft men de valse van de echte details kunnen scheiden en de verdachten opnieuw verhoren om hen te vragen hoe zij een bepaald detail hadden kunnen geven dat juist was gebleken, waarop de betrokkenen antwoordden : « Dat hebben wij via de pers vernomen! »

De voorzitter van het Assisenhof heeft vervolgens gevraagd om na te gaan welke details in de pers waren verschenen die juist bleken en door de verdachten waren toegegeven. Zodra die feiten eruit waren gelicht, kwamen de andere duidelijk tot uiting. Het Assisenhof heeft dat naar waarde geschat!

Ballistische expertises

Ook rees het vraagstuk van de wapenexpertises. De knoop moest worden doorgehakt aangezien de 14 deskundigen het niet eens waren.

Drie experts waren van oordeel dat de Rüger gebruikt werd, 3 anderen konden niet met zekerheid zeggen of het wel dat wapen was waarmee geschoten werd. Na uitleg gevraagd te hebben bij de verschillende experts bleek dat ze niet op dezelfde basis gewerkt hadden. De projectielen te Halle en te Genval werden teruggevonden. De expertiseopdrachten werden op dat ogenblik achtereenvolgens aan de 14 deskundigen toevertrouwd. Elke deskundige schoot referentiemunitie af, onderzocht de projectielen die hij met de Rüger afschoot en vergeleek ze met de bewijsstukken. Dat wil zeggen dat de 14 expert de 14de was om met de Rüger te schieten en de afgeschoten kogels te vergelijken met de basisprojectielen. Wat men moet doen wanneer een deskundige een wapen moet onderzoeken en ter vergelijking kogels afvuurt, is hem die kogels als bewijsstukken te laten neerleggen. Iedereen werkt dan op dezelfde kogels. De bijzondere moeilijkheid met de Rüger bijvoorbeeld is dat men te doen had met zelf geladen munitie en dat men de lading kruit niet kende. Met dat gegeven moet rekening worden gehouden. Wanneer een wapen-expertise wordt bevolen, moet samen met het bewijsstuk ook het voorwerp volgen waarop de deskundige heeft gewerkt, naast het te zijner beschikking gestelde materiaal.

Blokkeringen en lekken

De heer Coveliers vraagt of het waar is dat bepaalde originele stukken uit het dossier verdwenen zijn. Hij vernam dit uit een brief van de heer Bultot uit Paraguay.

De heer Lacroix spreekt dit formeel tegen en toont zelfs de stukken waar het om gaat.

De heer Bultot correspondeert met de heer Vittorio, één der beklaagden in het Borinageproces. Deze man heeft uiteraard afschrift gekregen van zijn dossier en heeft waarschijnlijk bepaalde zaken doorgegeven.

Une fois la reconstitution terminée, on a analysé, pour reprendre l'exemple du Colruyt de Nivelles, les 41 déclarations des inculpés. On en est arrivé, à ce moment-là, à extraire des détails, soit vrais, soit faux et à se retourner vers les inculpés en leur demandant comment ils avaient pu donner tel détail qui s'avérait être exact et les intéressés de dire : « nous avons appris cela par la presse! ».

Le président de la Cour d'Assises a ensuite demandé de vérifier quels étaient les détails reproduits dans la presse, qui étaient exacts et avoués par les inculpés. Une fois ceux-là éliminés, les autres furent mis en évidence. Ce que la Cour d'Assises a apprécié!

Expertises balistiques

Se posait également le problème des expertises balistiques. Il a fallu faire le point, les 14 experts n'étant pas unanimes.

Trois experts estimaient que le Rüger avait bien été utilisé, tandis que trois autres experts étaient beaucoup moins affirmatifs. Renseignements pris, il s'est avéré que les experts n'avaient pas travaillé sur les mêmes bases. En effet, on a retrouvé des projectiles à Hal et à Genval. Les missions d'expertises ont été confiées successivement aux 14 experts à ce moment-là. Chaque expert tirait des munitions de référence et faisait l'analyse des projectiles qu'il tirait avec le Rüger par rapport aux pièces à conviction, ce qui veut dire que le 14ème expert a été le 14ème à tirer avec le Rüger et à comparer les tirs qu'il tirait en 1986 avec les projectiles de base. Ce qu'il faut faire, c'est lorsqu'un expert est chargé d'analyser une arme et de faire des tirs de comparaison et qu'il dépose ces pièces balistiques au rang des pièces à conviction. Tout le monde travaille sur les mêmes pièces. La difficulté particulière du Rüger par exemple c'est qu'on avait à faire à des munitions rechargeables et qu'on ne connaît pas la charge de poudre. C'est donc un élément dont il faut tenir compte. Lorsqu'une expertise balistique est ordonnée, il faut que suive, avec la pièce à conviction, l'élément sur lequel l'expert a travaillé, autre le matériel mis à sa disposition.

Blocages et fuites

M. Coveliers demande s'il est exact que certains originaux ont disparu du dossier. C'est ce que lui a affirmé M. Bultot dans une lettre écrite du Paraguay.

M. Lacroix dément formellement cette accusation et exhibe les pièces incriminées.

M. Bultot correspond avec M. Vittorio, un des accusés dans le procès de la filière boraine. Celui-ci a effectivement reçu copie de son dossier et a probablement divulgué certaines informations.

Hetzelfde lid stelt een vraag over de onderzoeken die van arrondissement werden gemuteerd.

De getuige zegt dat hij daar niet kan over oordelen omdat die feiten waarschijnlijk gebeurd zijn vooraleer hijzelf met het onderzoek belast werd. Onder zijn leiding werd er echter nooit een bepaalde piste buiten beschouwing gelaten.

De heer Lacroix is nogal sceptisch over de beweringen dat er verraad van het onderzoek zou geweest zijn.

De heer Amory had zich vrijwillig aangemeld om deel uit te maken van de onderzoekscommissie van Jumet.

Hij werd door de rijkswacht zelf uit het onderzoek gehaald omdat er op hem, als vriend van Bouhouche, een zekere verdenking kon rusten. Op de korte tijd dat hij meegeworkt heeft kan hij onmogelijk veel aan de weet gekomen zijn.

Voorstellen tot hervorming

Een lid vraagt of de getuige bepaalde voorstellen heeft om het opsporings- en gerechtelijk onderzoek te verbeteren.

De gerechtelijke structuren dateren van de vorige eeuw en steunen nog op arrondissementen, terwijl men daarbuiten aan het grote Europa toe is. Het grootbanditisme stoort zich niet aan arrondissementen of grenzen. Een wetgevend initiatief moet bijgevolg vooral slaan op internationale overeenkomsten, op faciliteiten voor onderzoeksrechters, enerzijds, en politiemensen anderzijds, van de verschillende landen, en met name van Europa aangezien Brussel daar toch de hoofdstad van is.

Overigens heeft men in ons land een 23ste brigade van de gerechtelijke politie opgericht. Sommigen zijn ervoor anderen tegen. Wat nodig is in onze structuren en gezien onze ervaring met de bende van Nijvel, is de oprichting van een gerechtelijke instelling met, misschien een nationale onderzoeksrechter — daarover moet goed nagedacht worden want het moet in teksten gegoten worden — die ook buiten zijn arrondissement bevoegd is, met een ploeg ervaren onderzoekers die hem in die taak bijstaan.

Getuige stelt ook een mentaliteitverandering vast. Het gebeurt dat er rivaliteit heerst tussen de diensten. Zelfs binnen de diensten komt er soms rivaliteit voor. Wat de gerechtelijke politie ontbeert, is een commissaris-generaal die bevoegd is om leiding te geven en die op een bepaald ogenblik kan besluiten dat er 10 man meer naar Charleroi moeten en 5 man minder naar Hoei.

Bijgevolg zal men moeten trachten in de wetteksten meer rekening te houden met de ervaring die nu wordt opgedaan, met andere woorden niet het geval van een onderzoeksrechter die een zo belangrijk dossier als dit moet onderzoeken. Uiteraard wenst iedereen dat dergelijke feiten zich niet meer zullen voordoen. De garantie moet gegeven worden over een

Le même membre pose une question concernant les dossiers d'instruction qui ont été transférés à un autre arrondissement.

Le témoin répond qu'il n'est pas en mesure de porter un jugement étant donné que ces faits se sont probablement déroulés avant qu'il ne soit chargé de l'instruction. Aucune piste n'a cependant jamais été écartée sous sa direction.

M. Lacroix se montre assez sceptique en ce qui concerne les affirmations selon lesquelles le secret de l'instruction aurait été trahi.

M. Amory avait proposé lui-même de rejoindre la cellule d'enquête de Jumet.

La gendarmerie elle-même l'a écarté de l'enquête parce qu'il pouvait faire l'objet d'une certaine suspicion en tant qu'ami de Bouhouche. Il n'a pu en apprendre bien long au cours de la période fort brève pendant laquelle il a collaboré à l'enquête.

Propositions de réforme

Un membre demande si le témoin a des propositions à faire en vue d'améliorer les recherches et l'instruction judiciaire.

Les structures judiciaires datent du siècle dernier et sont encore fondées sur les arrondissements alors que maintenant on parle d'espace européen. Le grand banditisme, quant à lui, ne s'occupe pas d'arrondissements, ni même de frontières. Donc, les perspectives législatives doivent porter sur les conventions internationales, les facilités qui doivent être obtenues entre magistrats instructeurs d'une part, et policiers d'autre part, de divers pays, notamment de l'Europe puisque Bruxelles en est après tout la capitale.

Par ailleurs, dans notre pays, on a créé une 23e brigade de police judiciaire. Certains sont pour, d'autres contre. Ce qui est nécessaire dans nos structures et au vu de l'expérience que nous avons eue grâce aux faits du Brabant Wallon, c'est la création d'une institution juridique avec, peut-être, un juge d'instruction national — c'est un problème auquel il faut réfléchir parce qu'il faut introduire cela dans les textes — qui ait une compétence qui aille au-delà de son arrondissement avec une équipe d'enquêteurs chevronnés, sérieux, qui l'assistent dans cette tâche.

Le témoin observe également un changement de mentalités. Il arrive qu'il y ait des rivalités de service. A l'intérieur même des services on trouve aussi parfois des rivalités. Ce qui manque à la police judiciaire c'est un commissaire général qui ait les pouvoirs de diriger et qui puisse, à un moment donné, décider par exemple qu'il faut 10 hommes en plus à Charleroi et 5 en moins à Huy.

Il faudrait essayer de mieux tenir compte dans la législation de l'expérience que nous avons vécue, c'est-à-dire un magistrat instructeur chargé d'un dossier aussi important que celui-là. Mais il est à souhaiter, bien sûr, que de tels faits ne se renouvellent pas. Il faut que soit garantie la possibilité d'avoir une équipe qui termine en tout cas le dossier, qui aille jusqu'à la

ploeg te kunnen beschikken die in elk geval het dossier afwerkt en die tot het einde gaat van wat menselijk mogelijk is om de daders van dergelijke feiten op te sporen.

Getuige meent dat een coördinerend magistraat van het parket die rol niet zou kunnen vervullen. Hij heeft niet de mogelijkheden van een onderzoeksrechter, aangezien voor een huiszoeking noodzakelijkerwijs een onderzoeksbevel nodig is.

In verband met de drie politiediensten moet onderstreept worden dat de gemeentelijke politie erg beperkt is in zijn mogelijkheden en met name territoriaal tot het grondgebied van de eigen gemeenten. Nochtans is de gemeentelijke politie efficiënt. De ervaring te Charleroi bewijst zulks. Het ware een waarborg voor de democratie slechts twee politiekorpsen te hebben, maar ons land heeft nu eenmaal een rijkswacht en 23 brigades van de GP.

limite des possibilités humaines dans la recherche des auteurs de semblables faits.

Le témoin estime que ce n'est pas un magistrat de Parquet coordinateur qui pourrait remplir ce rôle. Il n'a pas les possibilités d'un juge d'instruction puisque s'il faut procéder à une perquisition, il faut nécessairement une mise à l'instruction.

En ce qui concerne les trois services policiers, il est à souligner que les possibilités des polices communales sont fort limitées territorialement, en l'occurrence, au territoire de leur commune. Certes, les polices communales sont efficaces. L'expérience de Charleroi est bonne. Ce serait une garantie de démocratie que d'avoir deux corps de police mais notre pays a une gendarmerie et 23 brigades de P.J.

**TWEEDER VERHOOR VAN DE HEER LACROIX,
onderzoeksrechter te Charleroi,
EN VAN DE HEER JONCKHEERE,
substituut te Charleroi**

Overzicht van de feiten en onderlinge samenhang

Met behulp van een gedetailleerde tabel, legt de heer Lacroix aan de leden uit welke materiële en ballistische verbanden er bestaan tussen de diverse feiten uit het dossier van de Bende van Nijvel.

In dit verband wijzen zij op de noodzaak om alle ballistische gegevens in verband met misdrijven over het gehele land te bundelen.

De beslissing om alle dossiers in Charleroi samen te brengen

De dossiers kwamen in januari 1987 in Charlcroix aan. Op dat ogenblik bestond er reeds een materiële samenhang tussen de feiten gepleegd in Overijse, Eigenbrakel en Aalst.

Het arrondissement van Dendermonde (met name onderzoeksrechter Troch) vroeg toen om zich ook bezig te houden met de dossiers van Temse en Aalst, aangezien het reeds een onderzoek voerde naar de bende De Staercke.

Op dat ogenblik waren er vijf personen in voorlopige hechtenis. Gedurende de eerste zes maanden hebben de getuigen bijgevolg in de eerste plaats de feiten onderzocht die aan de « Borains » werden ten laste gelegd.

De dossiers waren niet geordend en bepaalde weversamenstellingen hadden niet plaats gehad. Het dossier betreffende de moord op taxichauffeur Angelou was verdwenen, zodat de onderzoekers in Charleroi het met een kopie moesten stellen.

Het dossier Angelou

Verscheidene leden zijn verbaasd dat dit dossier verdwenen is.

De getuigen preciseren dat dit dossier tussen Bergen en Nijvel is zoekgeraakt. Zodra ze de verdwijning hadden vastgesteld, hebben ze zich daarover beklagd en is er een onderzoek gevolgd. Ze zijn er niet in geslaagd een uitleg te vinden. Ondertussen hebben ze hun opsporingen over het feit zelf voortgezet.

Het is weinig waarschijnlijk dat men dit dossier opzettelijk heeft doen verdwijnen. Gezien de wanorde die vaak in de griffies heerst, is het zo goed als zeker zoekgeraakt.

De fouten die in het verleden zijn gemaakt

De getuigen hebben zich niet beziggehouden met het opsporen van tekortkomingen in de vorige onderzoeken; dat was immers hun taak niet. Dat belet ech-

**DEUXIEME AUDITION DE M. LACROIX,
juge d'instruction à Charleroi,
ET DE M. JONCKHEERE,
substitut à Charleroi**

Aperçu des faits et liens mutuels

Sur base d'un tableau détaillé, M. Lacroix explique aux membres les relations matérielles et balistiques entre les différents faits du dossier Brabant wallon.

Ils soulignent à cet égard la nécessité de rassembler toutes les données balistiques relatives aux infractions commises dans tout le pays.

Décision de concentrer les dossiers à Charleroi

Les dossiers sont arrivés à Charleroi en janvier 1987. A cette époque, il existait déjà une connexité matérielle entre les faits d'Overijse, de Braine l'Alleud et d'Alost.

L'arrondissement de Termonde (juge d'instruction Troch) a demandé à s'occuper des dossiers de Tamise et d'Alost car il enquêtait déjà sur la bande De Staercke.

Il y avait à cette époque cinq personnes en détention préventive. Pendant les six premiers mois, les témoins ont donc instruit en priorité les faits reprochés aux Borains.

Les dossiers étaient en désordre et certaines reconstitutions n'avaient pas eu lieu. Le dossier du meurtre du taximan Angelou avait disparu, c'est une copie qui a été transmise aux enquêteurs de Charleroi.

Le dossier Angelou

Plusieurs membres s'étonnent de la disparition de ce dossier.

Les témoins précisent que ce dossier a disparu entre Mons et Nivelles. Lorsqu'ils ont constaté la disparition, ils se sont plaint et une enquête a eu lieu. Ils ne sont pas parvenus à trouver une explication. Entre-temps, ils ont poursuivi les investigations sur le fait lui-même.

Il est peu probable que l'on ait intentionnellement fait disparaître le dossier. Ce dernier a certainement été égaré étant donné le désordre qui règne souvent dans les greffes.

Erreurs du passé

Les témoins n'ont pas relevé les manquements des enquêteurs précédents; ce n'était pas leur mission. Toutefois, un travail a été réalisé sur les erreurs pré-

ter niet dat een onderzoek is gevoerd naar de fouten die kunnen beletten dat de waarheid aan het licht komt en die de belangen van de verdediging kunnen schaden.

Bij dat alles is niet gebleken dat aan de speurders fouten kunnen worden verweten die te wijten zijn aan kwade trouw. Hoewel er is beweerd dat sommige onderzoekers op een bepaald ogenblik het werk niet langer aankonden, mag men niet uit het oog verliezen dat de door de Bende van Nijvel gepleegde feiten een uniek verschijnsel zijn in de annalen van het klassieke banditisme.

Het Bultot-spoor

De voorwerpen die in het bos van la Houssière gevonden werden, brachten de speurders op het spoor van Jean Bultot.

De getuigen vragen zich af of men de speurders niet op dit spoor heeft willen leiden.

Het dossier Pinon

Dit dossier was van belang voor het onderzoek. Er werd immers gezegd dat Mevrouw Dewit, een van de slachtoffers die in Nijvel werden gedood, was in het bezit van een kopie van dat dossier. De « raid » op de Colruyt van Nijvel zou tot doel hebben gehad die kopie te bemachtigen. De heer Pinon is in dat verband gehoord.

Volgens de getuigen is thans dat dossier niet langer noodzakelijk om de waarheid aan het licht te brengen.

Het dossier Latinus

Onderzoeksrechter Lacroix stelt dat hij de overlegging van het dossier Latinus heeft gevraagd, om na te gaan of laatstgenoemde meer wist van de door de Bende van Nijvel gepleegde feiten. Hij preciseert dat de buitenvervolgingstelling ongeveer twee jaar na het overlijden werd uitgesproken.

Volgens hem was het wel degelijk de procureur des Konings van Nijvel die zitting had in de Raadkamer.

Het ballistisch verslag van Wiesbaden

In dit verband zijn er vertaalfouten gemaakt. In het verslag wordt gesproken van « hulzen » terwijl alleen de « mantels » naar Wiesbaden werden gestuurd. In het verslag komt men tot het volgende besluit : de kogels zijn door hetzelfde wapen afgevuurd, maar ze kwamen niet uit de Rüger van de heer Cocu.

Welke richting gaat het onderzoek uit ?

Op dit ogenblik werken de speurders in twee richtingen : diefstal en de destabilisering van de Staat. Het is niet uitgesloten dat de speurders zijn gemanipuleerd en dat ze op het verkeerde spoor zijn gezet.

judiciales à la manifestation de la vérité et aux intérêts de la défense.

Il n'est pas apparu qu'il existait des enquêteurs à qui on pouvait reprocher des erreurs dues à leur mauvaise foi. Si il a été dit à un certain moment que certains enquêteurs étaient dépassés, il ne faut pas perdre de vue que les faits perpétrés par la bande des tueurs du Brabant wallon constituent un phénomène unique dans les annales du banditisme classique.

La piste Bultot

Les objets trouvés dans le bois de la Houssière conduisent les enquêteurs vers la piste de Jean Bultot.

Les témoins se demandent si on n'a pas voulu égarer les enquêteurs sur cette piste.

Le dossier Pinon

Ce dossier présentait un intérêt pour l'enquête car il a été dit que Madame Dewit, une des victimes, tuée à Nivelles, en détenait une copie et que l'opération du Colruyt de Nivelles avait pour but de la récupérer. M. Pinon a été entendu.

Selon les témoins à l'heure actuelle, ce dossier n'est pas nécessaire à la manifestation de la vérité.

Le dossier Latinus

Le Juge d'instruction Lacroix déclare avoir demandé la communication du dossier Latinus afin de vérifier si celui-ci savait quelque chose sur les faits du Brabant wallon. Il précise que le non-lieu a été prononcé environ deux ans après le décès.

Il lui semble que c'est bien le procureur du Roi de Nivelles qui siégeait en Chambre du Conseil.

Le rapport balistique de Wiesbaden

Il y a eu des erreurs de traduction. Le rapport parle de « douilles » alors que seules les « enveloppes » ont été envoyées à Wiesbaden. Le rapport tire les conclusions suivantes : les balles ont été tirées par la même arme mais elles n'ont pas été tirées par le Rüger de M. Cocu.

Directions de l'enquête

Actuellement, l'enquête est menée dans deux directions : le vol et la déstabilisation de l'Etat. Il n'est pas impossible qu'il y ait eu des manipulations et que les enquêteurs aient été égarés sur des fausses pistes.

Een onderzoek onder dubbele leiding

De getuigen betreuren dat de dossiers niet aan één enkele magistraat zijn toevertrouwd, hoewel ze samenhangend zijn. Zelfs in zijn hoedanigheid van coördinator, is de heer Jonckheere niet bevoegd om bevelen te geven aan de speurders van Dendermonde.

De dossiers van Aalst en Temse werden aan onderzoeksrechter Troch toevertrouwd, gezien de hoogdringendheid. Maar momenteel lijkt het onderzoek naar de Bende De Staercke te zijn vastgelopen. Het aanhoudingsbevel tegen Philippe De Staercke is immers opgeheven, zonder dat het Parket tegen die beslissing in beroep is gegaan.

De leidende magistraten weten dat beide zaken samenhangen en dat het onderzoek dreigt vast te lopen indien het door twee magistraten wordt gevoerd. Maar zij nemen geen beslissing en daardoor gaat kostbare tijd verloren.

De getuigen voegen er echter aan toe dat ze niet over voldoende middelen beschikken om zich met twee bijkomende dossiers bezig te houden.

Staatsveiligheid

De heer Jonckheere stelt dat hij aan de Staatsveiligheid inlichtingen heeft gevraagd over een namenlijst. Die inlichtingen werden hem verstrekt en zij kwamen het onderzoek ten goede.

Une enquête à deux têtes

Les témoins déplorent que les dossiers n'aient pas été confiés à un seul magistrat, d'autant plus qu'il y a connexité entre les affaires. Même en sa qualité de coordinateur, M. Jonckheere n'a pas la faculté d'interdire un ordre aux enquêteurs de Termonde.

Les dossiers d'Alost et de Tamise ont été confiés au juge Troch car il y avait urgence. Mais actuellement, il semble que l'enquête sur l'implication de la bande De Staercke soit bloquée. En effet, le mandat d'arrêt contre Philippe De Staercke a été levé sans appel du parquet.

La hiérarchie connaît la connexité des affaires et le risque de voir l'enquête piétiner si elle est menée par deux magistrats. Elle réfléchit mais ne prend aucune décision, c'est du temps perdu.

Toutefois, les témoins précisent ne pas disposer des moyens nécessaires pour s'occuper de deux dossiers supplémentaires.

Sûreté publique

M. Jonckheere déclare avoir demandé à la Sûreté publique des renseignements sur une liste de noms. Ces renseignements lui ont été fournis et ont été utiles pour l'enquête.

**EERSTE VERHOOR
VAN DE HEER SCHLICKER**
rechter in de rechtkant van eerste aanleg

Voorstelling van de getuige

De heer Schlicker werd in 1982 benoemd tot magistraat. Van 1983 tot 1987 oefende hij de functie van onderzoeksrechter uit. Hij is nu rechter in de rechtkant van eerste aanleg te Nijvel.

Het dossier van de Bende van Nijvel

De heer Schlicker nam op 30 november 1983 het volledige kabinet van Onderzoeksrechter *Wezel* over, die benoemd was tot raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel.

Het laatste van de eerste reeks bendefeiten (19 feiten in de periode 1982-1983) gebeurde op 1 december 1983. Op dat ogenblik was het verband (ballistisch-wagens) tussen de verschillende misdrijven niet volledig duidelijk.

Er waren 4 verdachten aangehouden. Het onderzoek concentreerde zich rond hun persoon.

Reconstructies

Verschillende leden vragen waarom bepaalde reconstructies niet gedaan werden.

De getuige antwoordt dat de wedersamenstellingen meestal pas op het einde van het onderzoek gebeuren.

Men heeft wel verschillende kerken vaststellingen ter plaatse gedaan.

Een lid meent dat de onderzoeken over het algemeen eerder slordig gevoerd werden. Bij wijze van voorbeeld verwijst hij naar de gewapende diefstal in de herberg « Les trois Canards ». Hij vraagt of het cliëntel van deze herberg gecontroleerd werd. De getuige antwoordt dat het register van het cliëntel niet teruggevonden werd. Er kon dus geen systematisch onderzoek gevoerd worden. Enkele klanten werden ondervraagd, maar dat heeft geen concreet resultaat opgeleverd. Op de vraag waarom bepaalde klanten wel en anderen (hooggeplaatste) niet ondervraagd werden, blijft de getuige het antwoord schuldig.

De zaak Latinus

Een lid vraagt of er op de getuige druk uitgeoefend werd om een bepaalde beslissing te nemen in de zaak Latinus.

De getuige antwoordt dat hij in dit verband een verklaring heeft afgelegd aan de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep van Brussel. Deze verklaring werd, zo meent hij althans, overgemaakt aan het Hof van Beroep van Mons om gevoegd te worden bij het dossier Waals-Brabant.

**PREMIERE AUDITION
DE M. SCHLICKER**
juge au tribunal de première instance

Présentation du témoin

M. Schlicker a été nommé magistrat en 1982. Il a été juge d'instruction de 1983 à 1987 et est actuellement juge au tribunal de première instance de Nivelles.

Dossier des tueurs du Brabant

Le 30 novembre 1983, M. Schlicker a repris tous les dossiers instruits par le juge d'instruction *Wezel*, qui avait été nommé conseiller à la cour d'appel de Bruxelles.

Le dernier de la première série de faits perpétrés par la bande des tueurs du Brabant (19 faits au cours de la période 1982-1983) remonte au 1er décembre 1983. A cette époque, le lien entre ces différents faits (balistique-voitures) n'avait pas encore été clairement établi.

Quatre suspects avaient été arrêtés. L'instruction s'est essentiellement concentrée sur ces quatre personnes.

Reconstitutions

Plusieurs membres demandent pourquoi on n'a pas procédé à certaines reconstitutions.

Le témoin répond que les reconstitutions ont généralement lieu à la fin de l'instruction.

Plusieurs descentes ont cependant été effectuées sur les lieux.

Un membre estime qu'en général, les enquêtes ont été menées avec une certaine négligence. Il cite l'exemple du vol à main armée perpétré dans l'auberge « Les trois Canards » et demande si la clientèle de cette auberge a été contrôlée. Le témoin répond que le registre des clients n'a pas été retrouvé et qu'il a dès lors été impossible de procéder à une enquête systématique. Quelques clients ont été interrogés, sans aucun résultat concret. A la question de savoir pourquoi certains clients ont été interrogés et d'autres (haut placés) non, le témoin ne fournit aucune réponse.

Affaire Latinus

Un membre demande si le témoin a subi des pressions pour orienter ses décisions dans l'affaire Latinus.

Le témoin répond qu'il a fait une déclaration à ce sujet au premier président de la cour d'appel de Bruxelles. Cette déclaration a, selon lui, été transmise à la cour d'appel de Mons pour être jointe au dossier des tueurs du Brabant.

Verschillende leden wensen de inhoud van deze verklaring te kennen.

De getuige antwoordt dat hij gehouden is tot discretie en dat hij dus geen verdere details kan verstrekken. De getuige overhandigt aan de commissie een nota, uitgaande van de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, betreffende de discretieplicht van magistraten die opgeroepen worden als getuige voor een parlementaire onderzoekscommissie.

Beroepsgeheim en discretieplicht

De voorzitter herinnert de getuige aan de bevoegdheid en de opdracht van de onderzoekscommissie.

Het recht van onderzoek is vastgelegd in artikel 40 van de Grondwet en wordt verder geregeld door de wet van 3 mei 1880.

De getuige mag zijn beroepsgeheim inroepen. Hij oordeelt daar volledig autonoom over. Dat betekent tevens dat hij in dit verband geen instructies te ontvangen heeft.

Het inroepen van de discretieplicht is overigens totaal irrelevant ten aanzien van de bevoegdheid en de opdracht van de onderzoekscommissie.

Een lid merkt op dat de verklaring die de getuige aan de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep afgelegd heeft niet onder het beroepsgeheim valt.

Het is een verklaring van een bevoorrechtte getuige in strafzaken.

De getuige blijft bij zijn standpunt.

Plusieurs membres demandent quelle était la teneur de cette déclaration.

Le témoin répond qu'il est tenu à la discréction et qu'il ne peut dès lors révéler d'autres détails. Il remet à la Commission une note du premier président de la cour d'appel concernant le devoir de discréction des magistrats appelés à témoigner devant une commission d'enquête parlementaire.

Secret professionnel et devoir de discréction

Le président rappelle au témoin quelles sont les compétences et la mission de la commission d'enquête.

Le droit d'enquête est inscrit à l'article 40 de la Constitution et organisé par la loi du 3 mai 1880.

Le témoin peut invoquer le secret professionnel. Il est en l'occurrence seul juge. Mais cela signifie également qu'il ne peut recevoir d'instructions de personne.

Il n'est par ailleurs absolument pas pertinent d'invoquer le devoir de discréction, eu égard à la compétence et à la mission de la commission d'enquête.

Un membre souligne que la déclaration que le témoin a faite au premier président de la cour d'appel ne tombe pas sous le coup du secret professionnel.

Il s'agit d'une déclaration d'un témoin privilégié dans une affaire criminelle.

Le témoin reste sur sa position.

Nota van de heer L. Slachmuylder, Eerste voorzitter van het Hof van Beroep betreffende de plichten van de magistraten die moeten getuigen voor de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt

A. Eerste deel : aard en reikwijdte van de bevoegdheden van een parlementaire commissie

A. 1. Alle machten gaan uit van de Natie en moeten uitgeoefend worden op de wijze die de Grondwet voorstrijft. Elke macht is onafhankelijk van de andere machten en heeft een verschillende opdracht. Geen enkele macht mag de bevoegdheden van een andere macht overschrijden (Math. Leclercq, « Le pouvoir judiciaire », B.J. 1889, col. 1295).

A. 2. Artikel 40 van de Grondwet geeft de wetgevende lichamen het recht van onderzoek. Deze materie wordt geregeld bij de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, waarnaar in recente decreten wordt verwezen.

Volgens specialisten van het publiek recht houdt die prerogatieve verband met het initiatiefrecht dat in artikel 27 van de Grondwet is vastgelegd (zie met name J. Velu, « Droit public », deel 1, « Le Statut des Gouvernants », Brussel 1976, n° 591).

A. 3. Deze wetteksten verlenen de Parlementscommissie onderzoeksbevoegdheid. Artikel 8 van de wet van 3 mei 1880 transponeert de regels inzake criminale onderzoek naar de werkzaamheden van de Parlementscommissie : « Getuigen, tolken en deskundigen hebben ... gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter, op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen staan dezelfde straffen. Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van assisen ».

A. 4. Dat parallelisme tussen de onderzoeksmiddelen mag er geen twijfel over laten bestaan dat er diepgaande verschillen zijn tussen de opdracht van een parlementaire onderzoekscommissie en die van een onderzoeksrechter (zie Pasinomie 1880, blz. 188-189).

A. 5. Onder die verschillen valt het feit dat de uitoefening van de rechterlijke macht uitsluitend aan de hoven en rechtribunals is toegewezen (Grondwet, artikelen 30, 92 en 93), behalve in zeer uitzonderlijke, bij de wet aanvaarde gevallen, zoals bijvoorbeeld inzake vervolging ten laste van ministers en staatssecretarissen (Grondwet, artikelen 34, 45, 73, 90, 91bis en 93).

A. 6. De onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt, heeft tot taak het Parlement voor te lichten over de oorzaken waarom het gerecht niet bij machte blijkt de daders van 28 misdaden te ontdekken en ze voor de bevoegde rechtribunals te brengen. Een en ander weerspiegelt duidelijk de ongerustheid die in het land heerst aangaande de ernst van de bedreven misdaden, de verbijstering van de publieke opinie omdat men er niet in slaagt ze te bestraffen, en de wil van de wetgever om binnen de begrenzing van zijn bevoegdheid, de initiatieven te nemen die op grond van voorgaande vaststelling en de analyse van de oorzaken wenselijk blijken.

A. 7. Deze begrenzing van de respectieve bevoegdheden gebieden van de Parlementscommissie en van het gerechtelijk onderzoek wordt in de hand gewerkt door het dwingende karakter van bepaalde regels van onze straf-

Note de M. L. Slachmuylder, Premier président de la cour d'appel concernant les devoirs des magistrats appelés à témoigner devant la commission d'enquête parlementaire relative à la répression du banditisme et du terrorisme

A. Première partie : de la nature et de l'étendue des pouvoirs d'une commission parlementaire

A. 1. Tous les pouvoirs émanent de la Nation et doivent être exercés de la manière prescrite par la Constitution, chaque pouvoir étant indépendant l'un de l'autre et ayant chacun une mission différente, aucun d'eux ne peut envahir les attributions de l'autre (Math. Leclercq, Le pouvoir judiciaire, B.J. 1889, col. 1295).

A. 2. L'article 40 de la Constitution reconnaît aux corps législatifs le pouvoir d'enquêter. La matière est régie par la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires à laquelle renvoient des décrets récents.

Cette prérogative est liée, selon les spécialistes du droit public, au droit d'initiative établi par l'article 27 de la Constitution (voir notamment J. Velu, Droit public, t. I « Le Statut des Gouvernants, Bruxelles 1976, n° 591).

A. 3. Cette législation confère à la commission parlementaire des pouvoirs d'instruction. L'article 8 de la loi du 3 mai 1880 transpose les règles de l'instruction criminelle aux travaux de la commission parlementaire : « Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis ... aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction et, en cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines. Le serment sera prêté d'après la formule utilisée devant la Cour d'assises ... ».

A. 4. Ce parallélisme des moyens d'investigation ne doit pas faire douter des différences profondes entre la mission de la commission parlementaire d'enquêtes et celle du juge d'instruction (voir Pasinomie 1880, p. 188-189).

A. 5. Parmi ces différences, il y a lieu de relever que l'exercice du pouvoir judiciaire est réservé aux Cours et Tribunaux (Constitution, articles 30, 92 et 93), sauf dans les rares exceptions admises par la loi, par exemple en matière de poursuites à l'égard de ministres et secrétaires d'état (Constitution, articles 34, 45, 73, 90, 91bis et 93).

A. 6. La commission d'enquête sur le banditisme et le terrorisme est chargée d'éclairer le Parlement sur les causes et facteurs de l'impuissance de notre appareil répressif à découvrir les auteurs de vingt-huit crimes et à les déférer aux tribunaux compétents. Cette mission reflète l'inquiétude qu'inspire à la Nation la gravité des crimes commis, la consternation de l'opinion publique devant l'échec de la répression et la volonté du législateur de prendre, dans sa sphère de compétence, les initiatives que cette constatation et l'étude de ses causes rendent souhaitables.

A. 7. Cette délimitation des sphères de compétences respectives de la commission parlementaire et de l'instruction judiciaire est favorisée par le caractère impératif de certaines règles de notre procédure pénale et notamment celles

rechteleijke procedure, en met name die betreffende het geheime karakter van het onderzoek dat door een onafhankelijke en onpartijdige magistraat wordt gevoerd. Die legt een dossier aan dat bestaat uit verklaringen, getuigenissen en stukken die op grond van strikte regels werden verzameld. Dat dossier wordt bewaard onder het gezag van de procureur-generaal bij het hof van beroep, die als enige gemachtigd is kennisgeving ervan toe te staan. Daaruit volgt dat de dossiers en de inhoud ervan niet aan een parlementscommissie mogen worden meegedeeld zonder de toestemming van de procureur-generaal (Cassatie 12 juli 1913, Pasinomie, I, 321 en besluiten van procureur-generaal Terlinden).

A. 8. De voorzitter en de leden van de Parlementscommissie mogen geen misbruik maken van hun macht door zich te mengen in het onderzoek of de berechting van de vervolgingen, waarvan alleen de hoven en rechtkanten op grond van ons publiek recht kennis kunnen nemen.

Het optreden van de parlementaire onderzoekscommissie mag niet begrepen worden als blaam voor de magistraten die het onderzoek in die zaken hebben geleid. De commissie weet dat het niet haar rol is de handelingen van de onderzoeksmagistraten te beoordelen. Ze heeft evenwel het recht van hen te eisen dat ze meewerken aan een parlementair onderzoek dat een oplossing moet vinden ter verbetering van het gerechtelijk apparaat, zoals de publieke opinie verwacht. Wanneer een volk zich van zijn gerecht afkeert, dan moet het gerecht worden hervormd. Een grotere efficiëntie van de politiediensten vergt een bezinning over de middelen en de methoden en alle machten moeten daaraan meewerken.

B. Tweede deel. — Begrenzing van het geheim van het onderzoek en van het beroepsgeheim van de magistraat die voor een parlementscommissie verschijnt

B. 1. Een getuigenis voor een parlementaire onderzoekscommissie kan niet worden gelijkgesteld met een getuigenis voor het gerecht in de betekenis van artikel 458 van het Strafwetboek.

B. 2. De wet op het parlementair onderzoek is geen wet die de mededeling van geheimen oplegt (Constant J. « Manuel de Droit Pénal », deel II, Luik 1965, n° 129 sq.; Schuind G. « Traité pratique du droit criminel », deel I, Brussel - 1980, pp. 415 sq; « Secret professionnel », Némésis, 1985, p. 321).

B. 3. Voor een magistraat die bij de uitoefening van zijn ambt kennis heeft genomen van feiten die het voorwerp van strafvervolging zijn, geldt eveneens het onderzoeks- en beroepsgeheim wanneer hij door een parlementaire onderzoekscommissie wordt verhoord, ook al houdt deze zitting met gesloten deuren. Hij kan zich tevens op het recht op geheimhouding beroepen (Cassatie, arrest n° 690, 23 september 1986).

B. 4. Misbruik van het recht op geheimhouding wordt bestraft door de artikelen 8 en 10 van de wet van 3 mei 1980.

B. 5. Wanneer het verhoor betrekking heeft op een gerechtelijk onderzoek, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de vragen die handelen over de inhoud van het strafrechtelijk dossier en die welke verband houden met de uitvoering van het strafrechtelijk onderzoek.

1° Aangaande de inhoud van het strafrechtelijk dossier is de onderzoeksrechter tot geheimhouding verplicht op de wijze die artikel 458 van het Strafwetboek voorschrijft. Die

relatives au secret de l'instruction menée par un magistrat indépendant et impartial dont le dossier est composé de déclarations, de témoignages et de pièces recueillis selon des règles strictes, dossier conservé sous l'autorité du Procureur général près la Cour d'appel qui est seul qualifié pour en autoriser la communication. Il s'ensuit que les dossiers et leur contenu ne peuvent être communiqués à une commission parlementaire sans l'autorisation du Procureur général (Cassation 12 juin 1913, Pasinomie, I, 322 et conclusions du Procureur général Terlinden).

A. 8. Les président et membres de la commission parlementaire s'abstiendront de commettre l'abus de pouvoir qui consisterait à s'immiscer dans l'instruction ou le jugement des poursuites dont la connaissance est, par notre droit public, réservée aux Cours et tribunaux.

L'intervention de la commission d'enquête parlementaire ne doit pas être interprétée comme un blâme pour les magistrats qui ont instruit ces affaires. La commission sait que son rôle n'est pas de juger les actes des magistrats instructeurs. Mais elle est en droit d'exiger d'eux leur coopération à une enquête parlementaire destinée à répondre à l'attente de l'opinion publique par une amélioration de l'appareil répressif. Lorsqu'un peuple se sépare de sa justice, c'est la justice qu'il faut réformer. L'amélioration de l'efficacité des polices exige une réflexion sur les moyens et les méthodes ainsi que la collaboration de tous les pouvoirs.

B. Deuxième partie. — Limites du secret de l'instruction et du secret professionnel du magistrat comparaissant devant une commission parlementaire

B. 1. Le témoignage devant une commission d'enquête parlementaire ne peut être assimilé au témoignage en justice au sens que l'article 458 du Code pénal accorde à ce dernier.

B. 2. La législation sur les enquêtes parlementaires n'est pas une loi qui impose la dénonciation des secrets (Constant J. « Manuel de droit pénal » T. II. Liège 1965 n° 129 et suite; Schuind G. « Traité pratique du droit criminel » Bruxelles - Swinnen 1980, pages 415 et suivantes; Lambert « Secret professionnel » Némésis 1985, page 321).

B. 3. Le magistrat qui, dans l'exercice de ses fonctions a eu connaissance de faits qui sont l'objet d'une poursuite pénale est également tenu au secret de l'instruction et au secret professionnel au cours de son audition par une commission d'enquête parlementaire même si cette dernière siège à huis clos. Il peut aussi invoquer le droit au secret (Cassation arrêt n° 690, 23 septembre 1986).

B. 4. L'abus du droit au secret est sanctionné par les articles 8 et 10 de la loi du 3 mai 1880.

B. 5. Lorsque l'audition porte sur une instruction judiciaire, il y a lieu de distinguer les questions qui portent sur le contenu du dossier pénal et celles qui concernent l'exécution de l'instruction pénale.

1° Le juge d'instruction est tenu au secret de la manière prévue à l'article 458 du Code pénal au sujet du contenu du dossier pénal. Son obligation est impérative et couvre toutes

verplichting is van dwingende aard en geldt voor alle stukken van het strafrechtelijk dossier, met inbegrip van de in beslag genomen stukken en van de bewijsstukken.

Daaruit volgt dat het een onderzoeksrechter verboden is de commissie van die stukken kennis te geven en, a fortiori, ze haar mee te delen of de inhoud ervan te onthullen.

2º In verband met de wijze waarop een strafdossier wordt onderzocht, is de onderzoeksrechter als officier van gerechtelijke politie onderworpen aan het toezicht van de procureur-generaal, met name wat de duur van het onderzoek en de weerslag ervan op de voorlopige hechtenis betreft (Wetboek van Strafvordering, artikel 279; wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis, artikel 26).

Vragen aangaande de duur van het onderzoek en de handelingen die de officieren van gerechtelijke politie hebben verricht, moeten in principe aan de procureur-generaal gesteld worden, en niet aan de onderzoeksrechter, die wat dat betreft aan hem ondergeschikt is.

B. 6. Wanneer de zaak naar een vonnisgerecht wordt verwezen, zijn de rechters ten principale eveneens verplicht het beroepsgeheim (artikel 458 van het Strafwetboek) en het geheim van het beraad in acht te nemen. Het dossier blijft geheim, zelfs nadat het vonnis of arrest is uitgesproken, tenzij de procureur-generaal bij het hof van beroep ertoe toestemming geeft op grond van artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (taarieren in strafzaken).

C. Derde deel. — Besluit

Magistraten kan gevraagd worden voor een parlementaire onderzoekscommissie te getuigen en de eed af te leggen. Doch de dubbele verplichting om het geheim van het onderzoek in acht te nemen en het beroepsgeheim niet te schenden, beperkt ten zeerste de reikwijdte van de vragen waarop zij mogen antwoorden.

De scheiding der machten verhindert dat een parlementaire onderzoekscommissie adviezen of besluiten formuleert aangaande de strafrechtelijke of burgerrechtelijke aansprakelijkheid van personen die het voorwerp van strafvervolging uitmaken of zouden kunnen uitmaken. Niemand kan verplicht worden tegen zichzelf te getuigen, ook al gebeurt dat via verklaringen ten overstaan van een commissie die handelen over feiten die als strafbare feiten kunnen worden genoemd.

In zijn advies van 8 juni 1988 over het wetsvoorstel tot oprichting van een parlementaire permanente toezichtscommissie op de politiediensten, de rijkswacht, en de afdeling « Veiligheid » van het bestuur van de openbare veiligheid bij het Ministerie van Justitie (Stuk Kamer van Volksvertegenwoordigers, Buitengewone Zitting 1988, n° 162/2 - 1988 - 5 juli 1988) onderstreepte de Raad van State dat :

a) het parlementair toezicht op de administratie, waarin de artikelen 64 en 68 van de Grondwet voorzien, een middellijk toezicht is, met andere woorden dat het niet rechtstreeks op de ambtenaren en de diensten wordt uitgeoefend : het loopt noodzakelijkerwijs via de verantwoordelijke minister. Het voorstel strookt niet met dat grondwetsbeginsel omdat het een rechtstreeks toezicht op de ambtenaren wil organiseren (door bijvoorbeeld het verhoor mogelijk te maken « van ieder lid van deze diensten (...) en inzage te krijgen van alle dossiers (...)).

les pièces du dossier pénal en ce comprises les pièces saisies et les pièces à conviction.

Il s'ensuit qu'il est interdit au juge d'instruction de laisser la commission prendre connaissance des susdites pièces et, a fortiori, de les lui communiquer ou d'en révéler le contenu.

2º En ce qui concerne la manière d'instruire le dossier pénal, le juge d'instruction est un officier de police judiciaire soumis à la surveillance du procureur général notamment en ce qui concerne la durée de l'instruction et ses répercussions sur la détention préventive (Code d'instruction criminelle, article 279, Loi du 20 avril 1874 sur la détention préventive, article 26).

Les questions relatives à la durée de l'instruction et aux actes accomplis par les officiers de police judiciaire doivent en principe être posées au procureur général et non en juge d'instruction qui, sous ce rapport, lui est subordonné.

B. 6. Lorsque l'affaire est déférée à une juridiction de jugement, les juges du fond sont également tenus de respecter le secret professionnel (article 458 du Code pénal) et le secret du délibéré. Le dossier demeure secret même après le prononcé du jugement ou de l'arrêt sauf autorisation donnée par le procureur général près la Cour d'appel en vertu de l'article 125 de l'A.R. du 28 décembre 1950 relatif au règlement général sur les frais de justice en matière répressive (tarif criminel).

C. Troisième partie. — Conclusion

Les magistrats peuvent être appelés à témoigner devant une commission d'enquête parlementaire et à prêter serment. Mais la double obligation de respecter le secret de l'instruction et de ne pas violer le secret professionnel limite fort le champ des questions auxquelles ils peuvent répondre.

La séparation des pouvoirs fait obstacle à ce qu'une commission d'enquête parlementaire formule des avis ou des conclusions au sujet de la responsabilité pénale ou civile de personnes qui font l'objet ou pourraient faire l'objet de poursuites pénales. Nul ne peut être tenu de témoigner contre lui-même, fut-ce par des déclarations devant une commission qui ont pour objet des faits susceptibles d'être qualifiés d'infractions.

Le Conseil d'Etat dans son avis du 8 juin 1988 sur la proposition de loi créant une commission parlementaire permanente de contrôle des services de police, de la gendarmerie et de l'Administration de la Sécurité de l'Etat (Doc. Parl. - Chambre des Représentants, session extraordinaire 1988, n° 162/2-1988 - 5 juillet 1988) a souligné que :

a) le contrôle parlementaire de l'administration prévu par les articles 64 et 68 de la Constitution est un contrôle médiatisé c'est-à-dire qu'il ne s'exerce pas de manière directe sur les agents et sur les services : il passe nécessairement par la personne du ministre responsable. La proposition ne respecte pas ce principe constitutionnel dans la mesure où elle se préoccupe d'organiser un contrôle direct sur des agents (en permettant par exemple de procéder à l'audition « de chaque membre desdits services et de prendre connaissance de tous les dossiers »).

b) het voorstel miskent bovendien de onafhankelijkheid van de gerechtelijke macht en de bevoegdheden welke de Grondwet uitsluitend aan de Hoven en Rechtbanken toekent, aangezien ze aan de Parlementscommissie de bevoegdheid geeft om zich inzake misdrijven uit te spreken (Grondwet, artikel 12 : Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens, artikel 6).

De opmerkingen in het advies van 9 juni 1988 zijn niet toepasselijk op de onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt, onder voorbehoud van de bovenstaande beginselen en regels aangaande de begrenzing van de bevoegdheid van bedoelde commissie en van die welke worden opgelegd aan de personen die tegenover de commissie getuigen.

b) la proposition méconnaît en outre l'indépendance du pouvoir judiciaire et les compétences que la Constitution réserve aux Cours et Tribunaux en ce qu'elle donne à la Commission parlementaire le pouvoir de se prononcer en matière d'infraction (Constitution, article 12 : Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme, article 6).

Les observations de l'avis du 8 juin 1988 ne s'appliquent pas à la Commission d'enquête parlementaire relative à la répression du banditisme et du terrorisme sous réserve des principes et règles développés ci-dessus au sujet des limites de la compétence de cette commission et de celles qui sont imposées aux personnes qui témoignent devant elle.

**TWEEDE EN DERDE VERHOOR
VAN DE HEER SCHLICKER,
rechter in de Rechtbank van eerste aanleg**

Het dossier Waals-Brabant

Getuige werd in het begin van maart 1984 belast met het onderzoek naar de zogenaamde dossiers van Waals-Brabant, nadat zijn voorganger, de heer Wezel, tot raadsheer bij het Hof van Beroep was benoemd.

Laatstgenoemde maakte hem een verslag van dertig bladzijden over, betreffende de voortgang van het onderzoek. Op dat ogenblik waren drie personen aangehouden, met name Cocu, Baudet en Vittorio. Getuige heeft dit dossier behandeld tot 21 januari 1987, de dag waarop de zaak hem uit handen werd genomen krachtens een arrest van het Hof van Cassatie.

De gegevens waarover hij destijds beschikte, lieten veronderstellen dat het om banditisme van het klassieke type ging. Eerst na de overval op de Colruyt van Nijvel, waar men niet begreep waarom zoveel verschillende kalibers waren gebruikt om voedsel te stelen, begon men zich vragen te stellen.

Uit alle gegevens bleek evenwel dat het gedode echtpaar benzine kwam tanken en dat het bij toeval op de dieven is gestoten.

Getuige beschikte over een tiental speurders om het onderzoek tot een goed einde te brengen.

Rond Pasen 1984 werd hij ook belast met het dossier van Anderlues, dat betrekking had op vier aangehouden die waren aangegeven door één van de in Nijvel gearresteerde personen.

Hij kwam vaak in contact met de substituut, de heer de Prelle de la Nièppe en met de procureur des Konings, die voortdurend nadere inlichtingen vroeg in de hoop de daders te kunnen vatten. De Raadkamer heeft de personen die in het kader van deze zaak waren aangehouden, in vrijheid gesteld.

Vanaf september 1985 en meer bepaald naar aanleiding van de feiten die zich voordeden in Overijse en Eigenbrakel, geraakte getuige ervan overtuigd dat het niet om een klassieke vorm van banditisme ging. Hij werd in die mening gesterkt door het feit dat de bandieten mensen doodden alvorens zij een hold-up pleegden, door het zeer gewelddadige karakter van de overvallen en door het grote aantal doden.

In de tweede helft van 1985 had getuige het lastig om de speurders aan het werk te zetten, omdat hun hiërarchische oversten hen andere taken toevertrouwden.

In januari 1986 werden de dossiers van Overijse en Eigenbrakel, die tot dan toe door de heer Baeyens waren behandeld, ook aan de heer Schlicker oververtrouwd, nadat men zekerheid had gekregen over het feit dat er een verband bestond met de feiten van 1983.

Sinds die dag heeft hij met de procureur des Konings diverse gesprekken gevoerd over het uitgangs-

**DEUXIEME ET TROISIEME AUDITIONS
DE M. SCHLICKER,
juge au tribunal de première instance**

Le dossier du Brabant Wallon

Le témoin a été chargé de l'enquête sur les dossiers dits du Brabant-Wallon début mars 1984, après la nomination de son prédécesseur M. Wezel comme conseiller à la Cour d'appel.

Ce dernier lui a laissé un rapport de 30 pages sur l'état d'avancement de l'instruction. À ce moment là, trois personnes étaient détenues, à savoir : Cocu, Baudet et Vittorio. Le témoin a traité ce dossier jusqu'au 21 janvier 1987, date à laquelle il fut déssaisi par un arrêt de la Cour de Cassation.

Les données dont il disposait à l'époque laissaient supposer qu'il s'agissait d'un type de banditisme classique. Ce n'est qu'à partir de l'agression au Colruyt de Nivelles, où on comprenait mal le nombre de calibres utilisés, pour voler de la nourriture, qu'on s'est posé des questions.

Toutefois, tous les éléments indiquaient que le couple qui y a été tué venait chercher de l'essence et qu'il est tombé par hasard sur les voleurs.

Le témoin disposait d'une petite dizaine d'enquêteurs pour mener l'enquête.

Vers Pâques 1984, il a également été chargé du dossier d'Anderlues qui comportait quatre détenus qui avaient été dénoncés par l'une des personnes arrêtées à Nivelles.

Il a eu de nombreux contacts avec le substitut, M. de Prelle de la Nièppe et avec le procureur du Roi qui demandait sans cesse des précisions en espérant trouver les auteurs. La Chambre du Conseil a libéré les personnes détenues dans cette affaire.

Depuis septembre 1985 avec les faits d'Overijse et de Braine l'Alleud, le témoin a été persuadé du fait qu'il ne s'agissait pas de banditisme classique, surtout parce que les bandits tuaient des gens avant de commettre un hold-up et à cause de la violence extrême et du nombre de morts.

Dans la seconde partie de 1985, le témoin avait des difficultés à faire travailler les enquêteurs, parce que leurs chefs hiérarchiques leur confiaient d'autres tâches.

En janvier 1986, les dossiers d'Overijse et de Braine l'Alleud, qui étaient jusque là traités par M. Baeyens, ont également été confiés à M. Schlicker lorsqu'on a constaté une liaison certaine avec les faits de 1983.

Depuis cette date, il a eu plusieurs discussions avec le procureur du Roi sur la thèse de travail. Le pro-

punt van het onderzoek. De procureur had het over « roofdieren » en hij wou de stelling als zou het om « terrorisme » gaan niet aanvaarden. Getuige merkt evenwel op dat hij nooit voldoende bewijsstukken heeft kunnen verzamelen om volledig uit te sluiten dat het om « normale gangsters » ging. Hij vraagt zich af of het niet zou kunnen gaan om gangsters die zich voor de « kar » van het terrorisme hebben laten spannen.

Het verslag van Wiesbaden

In dit verslag werd een ballistisch advies uitgebracht over de Rüger. Voordien hadden zes verschillende deskundigen uiteenlopende adviezen verstrekt, behalve wat betreft de twee kogelpunten. De ene kogelpunt was van kaliber .38 en de andere van kaliber 9 mm, gemonteerd op een huls van .38; het ging bijgevolg om een onderkalibrering. De deskundigen waren het niet eens over de vraag of het om een warmgetapte dan wel om een koudgehamerde loop ging. Twee koudgehamerde lopen kunnen immers dezelfde sporen achterlaten op een kogelpunt, terwijl een waringetapte loop uniek is.

In het verslag van Wiesbaden stond dat het ging om hetzelfde type kogelpunten en dat de loop koudgehamerd was; in de vertaling van het verslag werd niet gesproken van kogelpunten, maar van hulzen. Op dat ogenblik had de ingenieur die verantwoordelijk was voor de fabricage van de Rüger bevestigd dat de loop van het bewuste wapen warmgetapt was.

In het licht van die tegenstrijdheden besloot getuige een bevoegde vertaler te zoeken en een nieuwe expertise te laten uitvoeren door professor Ceccaldi in Parijs. Laatstgenoemde kwam tot het besluit dat de hulzen wel degelijk uit dat wapen kwamen.

In afwachting dat deskundige Dery een vertaler vond met de vereiste ballistische kennis, werd het verslag ter griffie neergelegd. In september 1986 wees getuige de heer Dery nogmaals op het vertaalprobleem. De heer Dery beloofde het verslag voor te leggen aan een verantwoordelijke van de Luxemburgse politie. In tussentijd had een griffier die de heer Degraeve verving het verslag gevonden en had de voorzitter van de rechtbank van Nivelles het stuk onmiddellijk aan het dossier laten toevoegen.

Getuige bevestigt dat hij nooit de bedoeling had te beletten dat het verslag in het dossier werd opgenomen.

Hij werd overspoeld door het vele werk, omdat hij niet was vrijgesteld van zijn gewone, permanente taken.

Het pistool in de spaghetti-saus

Dit wapen werd ontdekt in het kader van het onderzoek in de zaak Mendez.

Getuige werd opgebeld door zijn collega, de heer Lacroix, die hem mededeelde dat zijn deskundigen de

cureur parlait de « prédateurs » et ne voulait pas accepter la thèse de « terrorisme ». Toutefois, le témoin fait remarquer qu'il n'a jamais trouvé d'éléments suffisants pour écarter la thèse qu'il s'agissait de « gangsters normaux ». Il se demande si des gangsters ne se sont pas fait récupérer pour commettre des actes de terrorisme.

Le rapport de Wiesbaden

Ce rapport rendait un avis ballistique sur le Rüger. Six experts avait déjà émis des avis différents sauf en ce qui concerne les deux têtes de balles. L'une était une tête de .38 et l'autre une tête de 9 mm sortie sur une douille de .38; il y avait donc un sous-calibrage. Les experts n'étaient pas d'accord sur la question de savoir s'il s'agissait d'un canon taraudé à chaud ou martelé à froid. Deux canons traités à froid pouvaient en effet laisser les mêmes traces sur une tête de balle tandis qu'un canon taraudé à chaud est unique.

Le rapport de Wiesbaden concluait qu'il s'agissait des mêmes types de têtes de balles, que le canon avait été martelé à froid et la traduction du rapport parlait de douilles et pas de têtes de balles. A ce moment là, l'ingénieur responsable de la fabrication de Rüger avait confirmé que l'arme en question était taraudée à chaud.

Devant ces contradictions le témoin décide de chercher un traducteur compétent et de faire procéder à une nouvelle expertise par le professeur Ceccaldi à Paris qui a conclu à une identification entre l'arme et les douilles.

En attendant que l'expert Dery lui trouve un traducteur qui avait des connaissances en ballistique, le rapport était déposé chez le greffier. En septembre 1986, le témoin a rappelé à M. Dery le problème de la traduction. Ce dernier a promis de soumettre le rapport à un responsable de la police luxembourgeoise. Entretemps, un greffier remplaçant M. Degraeve a trouvé le rapport et le Président du tribunal de Nivelles l'a fait immédiatement verser au dossier.

Le témoin affirme n'avoir jamais intentionnellement voulu éviter que le rapport soit déposé au dossier.

Il était débordé de travail étant donné qu'il ne pouvait être déchargé de ses permanences normales.

Le « pistolet à la sauce Bolognese »

Cette arme a été découverte dans le cadre de l'enquête Mendez.

Le témoin a reçu un coup de téléphone de son collègue M. Lacroix qui lui a dit que ses experts confir-

theorie van de heer Dery bevestigden : het wapen was gebruikt tijdens een van de overvallen gepleegd door de bende van Nijvel. Tijdens een vergadering bij de gerechtelijke politie van Nijvel, waarop procureur des Konings Van Lierde, de heren Jonckheere en Lacroix en leden van de politie aanwezig waren, stelde getuige dat de juryleden daarvan op de hoogte moesten worden gebracht, aangezien dat nieuwe feit de onschuld van de beschuldigden kon aantonen.

Later hebben de deskundigen hun beweringen « ingeslikt » en zijn ze achteruit gekrabbeld.

Nadat getuige was ziek geworden, heeft de heer Hennart de zaak Mendez overgenomen.

Het dossier Latinus

Op 25 april 1987 's morgens werd getuige belast met het onderzoek naar de dood van Paul Latinus, die de vorige nacht door zijn vriendin dood was aangetroffen.

Nadat de Rijkswacht telefonisch verslag had uitgebracht, verleende de substituut met wachtdienst toestemming om Latinus te begraven.

Op dat ogenblik kenden de substituut noch getuige de heer Latinus en zij wisten niets af van zijn activiteiten of van de WNP.

Het parket werd van die feiten op de hoogte gebracht op de dagelijkse vergadering van het district Waver. Dat verklaart waarom het parket plots zijn houding wijzigde. (Een lid constateert dat de politie over meer inlichtingen beschikte dan de magistratuur).

De vordering had betrekking op vrijwillige slagen en verwondingen die ongewild de dood tot gevolg hadden. Toen getuige zich ter plaatse begaf, was het lijk reeds weggehaald.

In de loop van de namiddag werd een lijkshouwing uitgevoerd. Er waren geen sporen van geweldpleging, wel van ophanging rond de nek. Het ging dus niet om een geval van vergiftiging.

Getuige werd vergezeld door zijn griffier, door leden van de brigade van Court St. Etienne, door leden van de BOB van Waver en door commissaris Marnette van de GP van Brussel, die belast was met diverse dossiers in verband met de WNP.

Commissaris Smets van de Staatsveiligheid was niet aanwezig.

Getuige ontmoette hem voor het eerst tijdens zijn eerste verhoor, op 14 juni 1984.

Getuige heeft verscheidene huiszoeken uitgevoerd. Bij de moeder van Latinus vond commissaris Marnette twee documenten van de hand van Latinus, waarin hij bepaalde leden van de Staatsveiligheid ervan beschuldigde besmet te zijn door de KGB. In diezelfde documenten werd ook gesproken van de persoon die in café La Rotonde een Noordafrikaan had vermoord en die uit België was ontsnapt dank zij de medeplichtigheid van bepaalde leden van de orde-

maient la théorie de M. Dery : cette arme avait servi lors d'un des faits du Brabant Wallon. Lors d'une réunion à la police judiciaire de Nivelles avec le Procureur du Roi, M. Van Lierde, M. Jonckheere, M. Lacroix et des membres de la police, le témoin a conclu qu'il fallait prévenir les jurés parce que ce fait nouveau pouvait innocenter les accusés.

Par après, les experts ont renoncé à leurs affirmations et ils ont fait marche arrière.

Ensuite, le témoin est tombé malade et M. Hennart lui a succédé dans l'affaire Mendez.

Le dossier Latinus

Le 25 avril 1987 au matin, le témoin a été chargé de l'enquête relative au décès de Paul Latinus qui avait été trouvé mort par sa concubine la nuit précédente.

Le substitut de garde avait délivré le permis d'inhumer sur rapport téléphonique de la gendarmerie.

A ce moment là ni le substitut, ni le témoin ne connaissaient M. Latinus, ni ses activités, ni le WNP.

Le parquet a été informé de ces éléments lors de la réunion quotidienne du district de Wavre, ce qui explique le revirement de son attitude. (Un membre constate que la police disposait de plus de renseignements que la magistrature.)

Le réquisitoire porte sur coups et blessures volontaires ayant entraîné la mort sans intention de la donner. Lorsque le témoin s'est rendu sur place, le corps avait donc déjà été enlevé.

Une autopsie a eu lieu l'après-midi, il n'y avait pas de traces de violences, uniquement un sillon autour du cou. Il ne s'agissait pas d'un empoisonnement.

Le témoin était accompagnée de son greffier, des membres de la brigade de Court St. Etienne, de la BSR de Wavre, et du commissaire Marnette de la PJ de Bruxelles qui était chargé de différents dossiers relatifs au WNP.

Le commissaire Smets de la Sûreté n'était pas présent.

Le témoin l'a rencontré pour la première fois lors de sa première audition le 14 juin 1984.

Le témoin a fait plusieurs perquisitions. Chez la mère de Latinus, le commissaire Marnette a trouvé deux documents de la main de Latinus, inculpant certaines personnes de la Sûreté d'être contaminées par le KGB. Dans ces mêmes documents, il était question de l'assassin d'un maghrébin au café « La Rotonde » qui avait pu s'échapper de Belgique grâce à la complicité de certains membres des forces de l'ordre. Il y a un document dans le dossier qui indique

strijdkrachten. In het dossier zit een document dat de naam bevat van de persoon die de verspreiding van het signalement heeft vertraagd, evenals de namen van twee andere personen.

Getuige stelt dat hij de indruk kreeg dat hij te maken had met een groepje mensen die elkaar het licht in de ogen niet gunden; er werd gesproken over Belgische prominenten, over de Staatsveiligheid, over een persoon wiens wagen had gediend voor de aanslag op majoor Vernaillen en over het dossier Pinon.

Bij het begin van het onderzoek had hij de indruk dat Latinus veel waanvoorstellingen had. De BOB van Waver heeft het onderzoek gevoerd, maar getuige heeft de meeste getuigen persoonlijk verhoord.

Tot besluit stelt hij dat niets de zelfmoordthesis geloofwaardig maakt en dat er binnen de Staatsveiligheid volstrekt tegenstrijdige opvattingen bestonden over de werkmethoden, vooral inzake infiltratie.

De leden van de WNP geloofden dat zij de toekomstige stoottroepen zouden vormen indien de Sovjets ons land mochten binnenvallen. Ze geloofden ook dat ze samenwerkten met de Staatsveiligheid.

Het dossier Pinon, waarvan de vriendin van Latinus een exemplaar beweerde te bezitten, heeft getuige nooit gezien. Hij heeft wel een groene map gezien in de lade van de procureur des Konings en een aantal artikels die in « Pour » gepubliceerd waren.

Hij heeft een aantal personen verhoord waarvan in die artikels sprake was. Hij heeft ontdekt dat een ex-vriendin van Bulthot dr. Pinon had leren kennen doordat ze dezelfde hobby hadden. Hij heeft ook nog ontdekt dat een verantwoordelijke van de Cepic voor de regio Charleroi ook als informant voor de Staatsveiligheid werkte.

De heer Cumps, die bij het parket verantwoordelijk was voor het dossier Latinus, vroeg voortdurend dat het dossier hem zou worden overgelegd. Getuige weet niet waarom. Bovendien bleef de procureur des Konings beweren dat het om een geval van zelfmoord ging.

Aan de heren de la Chevalerie en Cumps zei laatstgenoemde : « Schlicker zit extreem-rechts zo hardnekkig op de huid omdat hij van Joodse afkomst is ».

Een getuige die vroeger lid was geweest van de Staatsveiligheid, heeft verklaard dat men in de Staatsveiligheid een « cel » wou oprichten « om mensen een loer te draaien ».

Gezien de betrokkenheid van de Staatsveiligheid heeft getuige procureur-generaal Van Honsté om een onderhoud verzocht (eind 1985, begin 1986). Laatstgenoemde heeft naar hem geluisterd, maar hij heeft hem gezegd terug aan het werk te gaan, zonder hem enige raadgeving of richtlijn te geven.

Met betrekking tot de zelfmoordthesis wijst getuige op de test van de trekkkracht van eenzelfde telefoon-draad als die waarmee Latinus zou zijn opgehangen. Daaruit bleek dat de draad onder zijn gewicht moest zijn gebroken.

le nom de la personne qui a retardé la diffusion du signalement, ainsi que deux autres noms.

Le témoin déclare qu'il a eu le sentiment de connaître un véritable panier de crabes et qu'on y parlait de personnalités belges, de la Sûreté de l'Etat, d'une personne dont la voiture avait servi à perpétuer l'attentat contre le Major Vernaillen et du dossier Pinon.

Au début de l'enquête, il a eu le sentiment que Latinus était une personne qui fantasmait beaucoup. La BSR de Wavre a fait cette enquête, mais le témoin a entendu personnellement la majorité des témoins.

Il conclut que rien ne permet d'accréditer la thèse du suicide et qu'au sein de la Sûreté de l'Etat il y avait des conceptions radicalement opposées en ce qui concerne la méthode de travail, surtout au sujet de l'infiltration.

Les membres du WNP croyaient qu'ils étaient le futur fer de lance pour le cas où il y aurait une invasion soviétique et qu'ils travaillaient ensemble avec la Sûreté.

En ce qui concerne le dossier Pinon dont la concubine de Latinus avait dit posséder un exemplaire, le témoin ne l'a jamais vu, à part une farde verte dans le tiroir du procureur du Roi et les articles parus dans « Pour ».

Il a fait l'audition de certaines personnes dont il était question dans ces articles. Il a découvert qu'une ancienne amie de Bulthot avait connu le Dr. Pinon par l'intermédiaire d'un hobby commun. Il a également découvert qu'un responsable du Cepic de la région de Charleroi était un informateur de la Sûreté de l'Etat.

M. Cumps qui était le titulaire du dossier Latinus au parquet a demandé continuellement la communication de ce dossier, le témoin en ignore le motif et le procureur du Roi ne cessait de dire qu'il s'agissait d'un suicide.

Il a dit à M. de la Chevalerie et à M. Cumps : « Schlicker s'acharne sur l'extrême droite parce qu'il est d'origine juive ».

Un témoin, ancien membre de la Sûreté, a déclaré qu'on avait voulu créer au sein de la Sûreté un noyau « pour faire des crasses ».

Vu l'implication de la Sûreté de l'Etat, le témoin a demandé un rendez-vous au Procureur général (fin 1985, début 1986) M. Van Honsté, ce dernier l'a écouté mais il l'a renvoyé à ses responsabilités sans aucun conseil ni aucune directive.

En ce qui concerne la thèse du suicide, le témoin fait état d'expertises et de tests de traction effectuées avec un fil téléphonique identique à celui qui aurait servi à pendre Latinus et qui ont démontré que le fil cassait sous son poids.

De uitleg van zijn vriendin was moeilijk aanvaardbaar, maar die avond verkeerde zij in een staat van tamelijk verregaande dronkenschap. Bovendien was de kelder niet hoog genoeg opdat de voeten van Latinus in het ijle zouden hangen, zoals zijn vriendin beweerde.

Op het einde van juni 1986 vroeg de procureur des Konings dat drie opdrachten zouden worden uitgevoerd waarvan getuige de twee volgende aanhaalt :

1° onderzoeken of Latinus een normaal sexleven had;

2° aan Dr. Chailly vragen of het niet om een geval van erotische ophanging kon gaan;

De hypothese van de erotische verhanging was gesuggereerd door het parket-generaal, in een brief waarin sprake was van de dood van prins de Comté.

Alle onderzoeken leidden tot een negatief besluit : Latinus had een normaal sexleven en dokter Chailly was tot het besluit gekomen dat het onmogelijk om een erotische verhanging kon gaan. In de loop van oktober 1986 vroeg de Procureur of hij het dossier kon sluiten en getuige stemde daarmee in omdat hij wist dat het hoe dan ook bij het dossier van de moord in de Herdersliedstraat moest worden gevoegd.

Uit zijn dossier bleek dat het niet om een zelfmoord kon gaan; het dossier kon bijgevolg een gunstig licht werpen hetzij op de stelling van de aanklager of op die van de beklaagde. Getuige heeft het dossier bijgevolg gesloten en op 30 oktober 1986 heeft hij een beschikking van verwijzing ondertekend.

De procureur heeft op 31 oktober persoonlijk een vordering van buitenvervolgingstelling ondertekend en de Raadkamer heeft op 3 november een beschikking van buitenvervolgingstelling genomen.

Op die dag was getuige niet aanwezig omdat hij moest getuigen in een assisenproces. Hij werd vervangen door de heer Baeyens.

Via de pers heeft hij vernomen dat twee PV's niet aan het dossier zouden zijn toegevoegd. De heer Cumps heeft bevestigd dat die twee PV's waren teruggevonden. Het ging om het verhoor van iemand die zijdelen bij het dossier betrokken was en die ook was verhoord in het kader van het onderzoek naar de Bende van Nijvel en de zaak Mendez. Wellicht is er bij het klasseren van de stukken een fout gemaakt.

Op het assisenproces heeft advocaat-generaal Jaspard, tot grote verwondering van getuige, gesteld dat het misschien om een moord en niet om een zelfmoord ging.

Is er druk uitgeoefend ?

Getuige ontket dat hij tijdens het onderzoek in de zaak Latinus onder druk was gezet, in die zin dat men hem zou hebben gedwongen welbepaalde dingen te doen.

Hij bevestigt wel dat hij ononderbroken werd getergd en op de hielen gezeten door het parket, dat op

Les explications de la concubine étaient difficilement acceptables, mais ce soir-là elle était dans un état d'ivresse assez avancé. En plus, la cave n'était pas suffisamment haute pour que les pieds de Latinus pendent dans le vide tel que l'avait déclaré la concubine.

Fin juin 1986, le procureur du Roi a demandé de faire réaliser trois devoirs, dont le témoin cite les deux suivants :

1. vérifier si la vie sexuelle de Latinus était une vie sexuelle normale;

2. demander au Dr. Chailly de vérifier s'il ne pouvait s'agir d'une pendaison érotique;

L'hypothèse de la pendaison érotique lui était venue du parquet général par une lettre qui évoquait la mort du Prince de Comté.

Tous les devoirs concluaient négativement : la vie sexuelle de Latinus était normale et le Dr. Chailly avait conclu que l'hypothèse de la pendaison érotique était impossible. Dans le courant d'octobre 1986, le Procureur a demandé de clôturer le dossier et le témoin a accepté parce qu'il savait qu'il devait être joint au dossier du double meurtre de la rue de la Pastorale.

Son dossier montrait qu'il ne s'agissait pas d'un suicide et il pouvait donc donner un éclairage favorable soit à l'accusation soit au prévenu. Il a donc clôturé le dossier et il a signé une ordonnance de renvoi le 30 octobre 1986.

Le Procureur a signé personnellement un réquisitoire de non-lieu le 31 octobre et la Chambre du conseil a conclu à un non-lieu le 3 novembre.

Ce jour là, le témoin n'était pas présent parce qu'il avait été appelé à témoigner dans le cadre d'un procès d'assises. M. Baeyens l'a remplacé.

Par la presse, il a appris que deux P.V. n'auraient pas été versés au dossier. M. Cumps lui a confirmé que les deux P.V. avaient été retrouvés. Il s'agissait d'un interrogatoire de quelqu'un qui était périphérique au dossier et qui avait également été entendu dans le cadre de l'affaire du Brabant Wallon et de l'affaire Mendez. Il y a peut-être eu une erreur de classement.

Lors du procès d'assises, l'avocat général Jaspard a déclaré, au grand étonnement du témoin, qu'il s'agissait peut-être d'un meurtre et pas d'un suicide.

Pressions ?

Le témoin nie qu'il a été victime de pressions lors de l'enquête sur le dossier Latinus dans le sens qu'on l'aurait obligé à faire l'une ou l'autre chose.

Il confirme qu'il a été continuellement harcelé, talonné par le Parquet qui, à tout moment, voulait

elk ogenblik wilde weten wat er gebeurde en dat het dossier onder eender welk voorwendsel kwam opvragen.

De vordering van buitenvervolgingstelling

Getuige was het niet eens met de vordering van buitenvervolgingstelling die door de procureur des Konings was geredigeerd. Dat het dossier in zijn afwezigheid door de Raadkamer werd behandeld, verklaart hij door de spoed : het dossier moest immers bij dat van de Herdersliedstraat worden gevoegd. Getuige bevestigt dat de procureur des Konings gewoonlijk persoonlijk zitting neemt in de Raadkamer.

Hij is van oordeel dat het parket er na het assisenproces goed aan had gedaan te preciseren dat er een nieuw feit was opgedoken, bijvoorbeeld de vordering van de advocaat-generaal op het proces, en dat het parket het onderzoek had moeten heropenen.

De kwalificatie van de feiten

De eerste kwalificatie van de feiten die het parket in een vordering gaf, was die van « vrijwillige slagen en verwondingen die ongewild de dood tot gevolg hadden ».

Die omschrijving verbaasde getuige, omdat het parket de gewoonte heeft in zijn vordering steeds de zwaarste tenlastelegging op te nemen. Vanaf de eerste dag heeft de procureur des Konings gezegd dat het om zelfmoord ging. Getuige was van oordeel dat hij die kwalificatie niet kon wijzigen zolang hij de schuldige niet vond. Mocht hij de schuldige wel gevonden hebben, dan zou hij de kwalificatie ongetwijfeld gewijzigd hebben. Hij is van mening dat hij de nodige onderzoeksplichten heeft gesteld om de moordenaar van Latinus te vinden.

Hij aanvaardde het dossier naar Brussel te zenden, omdat hij hoopte dat het onderzoek naar de moord in de Herdersliedstraat voor beide dossiers tot resultaten zou leiden.

Latinus als informant

Getuige heeft ontdekt dat Latinus informant was van diverse personen en diensten :

- hij kende majoor Vernaillen;
- hij was informant van de Staatsveiligheid;

In verband met de Staatsveiligheid preciseert getuige dat commissaris Smets Latinus kende nog vóór de WNP werd opgericht. Latinus zou immers in 1979 vanuit Spanje een zichtkaartje van Smets hebben ontvangen. Aangezien de WNP afgescheurd was van het Front de la Jeunesse, is het dus mogelijk dat de heer Smets via het Front de la Jeunesse in contact kwam met Latinus;

- van de BOB;

savoir ce qui se passait et qui venait chercher le dossier à tout propos.

Le réquisitoire de non-lieu

Le témoin n'était pas d'accord avec le réquisitoire de non-lieu rédigé par le Procureur du Roi. Il explique le fait que le dossier a été traité par la Chambre du Conseil en son absence par l'urgence : le dossier devait être joint à celui de la rue de la Pastorale. Le témoin confirme que habituellement le procureur du Roi siège en personne à la Chambre du Conseil.

Il estime qu'après le procès d'Assises, il était loisible au parquet de préciser qu'il y avait un fait nouveau, par exemple le réquisitoire de l'avocat général lors du procès et de rouvrir l'instruction.

La qualification des faits

La première qualification donné par le parquet dans un réquisitoire était celle de « coups et blessures volontaires ayant entraîné la mort sans intention de la donner ».

Cela a frappé le témoin parce que, d'habitude, le parquet met toujours la prévention la plus haute dans un réquisitoire. Le procureur du Roi a dit dès le premier jour que c'était un suicide. Le témoin estime qu'il ne pouvait pas modifier cette qualification s'il ne trouvait pas le coupable. Si cela avait été le cas, il aurait changé la qualification. Il estime qu'il a fait les devoirs d'instruction nécessaires pour trouver qui avait tué Latinus.

Il a accepté de transférer le dossier à Bruxelles, parce qu'il espérait que l'enquête sur la rue de la Pastorale allait mener à un résultat dans les deux dossiers.

Latinus, informateur

Le témoin a découvert que Latinus était l'informateur de plusieurs personnes et de plusieurs services :

- il connaissait le Major Vernaillen;
- il était informateur de la Sûreté de l'Etat;

En ce qui concerne la Sûreté de l'Etat, le témoin précise que le commissaire Smets connaissait Latinus avant que se soit fondé le WNP. Latinus aurait en effet reçu en 1979 une carte postale d'Espagne de M. Smets. Le WNP étant une dissidence du Front de la Jeunesse, il est donc possible que M. Smets ait été en contact avec Latinus par le biais du Front de la Jeunesse;

- de la BSR;

– van de gerechtelijke politie (commissaris Marnette);

– en van Faez el Ajiaz, een Saoedische journalist. Laatstgenoemde werd niet verhoord omdat men beweerde dat hij een diplomatiek paspoort had – wat volgens een lid onjuist is – maar dat feit lijkt nooit te zijn nagetrokken.

Getuige verbaast zich over het feit dat Latinus, die een geheime beweging had opgericht, met name in het zogenaamde « geregelde team » van de Staatsveiligheid, de naam van bepaalde leden heeft prijsgegeven en dat hij vervolgens, toen hij niet langer informant wou zijn, een ander lid van zijn beweging heeft aangesteld als contactpersoon met de Staatsveiligheid.

Hij vraagt zich af of achter de WNP geen andere, meer geheime groepering schuil ging. Na 1986 heeft hij inderdaad ontdekt dat de organisatie een dekmantel was voor een andere organisatie die heel wat belangrijker was dan die welke men in 1986 kende.

Samenwerking tussen de diverse politiediensten - de Brusselse « cel »

Getuige heeft de « Brusselse cel » in januari 1986 ontdekt. Ze bestond uit ongeveer 25 leden van de gerechtelijke politie en van de BOB van Nijvel en Brussel. De procureur des Konings heeft tevergeefs een gemeenschappelijk lokaal voor die speurders gezocht. Getuige heeft geconstateerd dat een gemeenschappelijk lokaal onontbeerlijk is om de medewerkers van diverse diensten in staat te stellen elkaar te leren kennen. De wrijvingen tussen de diverse diensten waren te wijten aan het feit dat men de leden van de andere diensten niet kende.

Getuige heeft vanaf dat ogenblik systematisch van elk PV een copie bezorgd aan alle diensten.

Vanaf het einde van januari 1986 begon men ook andere sporen te volgen dan die van het klassieke banditisme.

Met betrekking tot de zaak Mendez merkt getuige op dat de procureur, die in deze zaak de oplossing hoopte te vinden voor de zaak van de Bende van Nijvel, hem voortdurend op de hielen zat. De leden van de gerechtelijke politie brachten eerst bij de procureur verslag uit, alvorens ze naar de onderzoeksrechter gingen. Dat maakte het « samenleven » van de twee politiediensten erg moeilijk. Bij dit onderzoek waren twee leden van de gerechtelijke politie van Nijvel betrokken, evenals kapitein Rousseau voor de BOB van Waver, adjudant-chef Goffinon en andere leden van de BOB van Brussel.

De zaak-Mendez

In het kader van deze zaak heeft één van de beklaagden verklaringen afgelegd tegen een Rijksinstelling waarvan de administrateur-generaal door de onderzoekscommissie is gehoord. Op dat ogenblik vroeg getuige zich af of het ging om een vorm van intoxicatie, dan wel om de werkelijkheid.

– de police judiciaire (le commissaire Marnette);

– de Faez el Ajiaz, un journaliste saoudien.

Ce dernier n'a pas été entendu parce qu'on avait dit qu'il avait un passeport diplomatique, ce qui est faux selon un membre, mais ce fait n'a, semble-t-il, jamais été contrôlé.

Le témoin s'étonne du fait que Latinus, qui avait fondé un mouvement secret, ait dévoilé le nom de certains membres, notamment au sein de l'équipe dite régulière de la Sûreté de l'Etat et ait ensuite, lorsqu'il ne voulait plus être informateur, désigné un autre membre de son mouvement comme homme de contact avec la Sûreté.

Il se demande si le WNP ne cachait pas un groupuscule plus secret. En effet, après 1986, il a découvert que l'organisation en couvrait une autre bien plus importante que celle qui était connue en 1986.

Collaboration entre les différents services de police — la cellule de Bruxelles

Le témoin a découvert la cellule de Bruxelles en janvier 1986. Elle était composée de ± 25 membres de la police judiciaire de Nivelles et de Bruxelles et de la BSR de Nivelles et de Bruxelles. Le procureur du Roi a cherché en vain un local commun pour les enquêteurs. Le témoin a constaté qu'un local commun est indispensable pour permettre aux collaborateurs des différents services de se connaître. Les frottements entre les services étaient dus à un manque de connaissance des gens de l'autre service.

Le témoin a alors systématiquement transmis une copie de chaque P.V. à tous les services.

Depuis fin janvier 1986, on a commencé à enquêter également sur d'autres pistes que celle du banditisme classique.

En ce qui concerne l'affaire Mendez, le témoin fait remarquer que le procureur, qui espérait trouver dans cette affaire la solution de celles du Brabant Wallon, ne cessait de le talonner. Les membres de la police judiciaire lui rendaient compte avant le juge d'instruction, ce qui a contribué à rendre la coexistence entre les deux services de police très difficile. Dans cette enquête, il y avait deux membres de la police judiciaire de Nivelles, le capitaine Rousseau pour la BSR de Wavre et l'adjudant-chef Goffinon et d'autres membres de la BSR de Bruxelles.

L'affaire Mendez

Dans le cadre de cette affaire, un des inculpés a fait des déclarations à l'encontre d'un organisme de l'Etat dont l'administrateur général a été entendu par la Commission d'enquête. A ce moment le témoin s'est demandé s'il s'agissait d'intoxication ou de la réalité.

Toen de procureur des Konings te weten kwam dat getuige met de uitvoering van zijn plichten begonnen was, wilde hij onmiddellijk alles weten en heeft hij over het geheel van de plichten telefonisch verslag uitgebracht bij het Ministerie van Justitie. Vervolgens is hij telefonisch in contact getreden met de heer Goffinon, om te weten wat laatstgenoemde had ondernomen in het kader van het spoor dat naar deze Rijksinstelling leidde. Getuige kwam dat alles eerst in december 1985 of januari 1986 te weten.

Lorsque le procureur du Roi a su que le témoin avait commencé ces devoirs, il a voulu tout savoir immédiatement et il a téléphoné le contenu de l'ensemble des devoirs au Ministère de la Justice. Après, il a téléphoné à M. Goffinon pour savoir ce qu'il avait fait en ce qui concerne la piste de cet organisme d'Etat. Le témoin n'a appris ce fait que vers décembre 1985 ou janvier 1986.

VERHOOR VAN DE HEER TROCH,
onderzoeksrechter te Dendermonde

Voorstelling van de getuige

De heer Troch is licentiaat in de Rechten en in de Criminologie. Na een stage van drie jaar aan de balie is hij gedurende vier en een half jaar substituut geweest.

Na gedurende twee jaar te hebben gezeteld als rechter in Burgerlijke Zaken werd hij in 1983 tot onderzoeksrechter benoemd.

De groep DELTA

Deze groep werd formeel opgericht nadat een aantal dossiers, namelijk de overval te Temse, de overval op de Delhaize te Aalst en de inbraak in de GB te Lokeren aan één onderzoeksrechter, in casu de heer Troch werden toegewezen.

Getuige heeft zeer positieve ervaringen met de manier waarop in deze gemengde onderzoekscel wordt gewerkt.

Hij wijst erop dat het idee voor een dergelijke samenwerking van de onderzoekers, leden van de BOB van Aalst en van de gerechtelijke politie van Dendermonde, vanzelf gekomen is. De hiërarchische oversten en de procureur van Dendermonde hebben dit initiatief goedgekeurd.

Ook in de dagelijkse werking was de inbreng van de onderzoekers zelf van zeer groot belang.

Allereerst kwam de beslissing om hun kantoren dichtbij het gerechtsgebouw van Dendermonde onder te brengen, waarbij de keuze viel op de rijkswachtkazerne.

In de beginperiode bestond de groep uit 26 personen, waaronder een technische afdeling van 3 personen. Deze laatsten waren vooral belast met het inventariseren en verder doen onderzoeken van materiaal dat door de onderzoekers in beslag werd genomen. Zij onderhielden de contacten met de experts maar deden zelf geen expertises.

De groep heeft zelf een duidelijke plichtenleer uitgewerkt om te vermijden dat bepaalde individuen op eigen houtje zouden werken. Er werd beslist slechts één doel voor ogen te houden : de oplossing van de zaak.

In de beginperiode werd iedere avond een briefing gehouden in aanwezigheid van de onderzoeksrechter en de substituut en van de gehele groep onderzoekers.

Daar werden beslissingen getroffen over huiszoeken, het benodigde materiaal, enz.

Soms was ook de gebiedscommandant van de Rijkswacht of een vertegenwoordiger van de Procureur-Generaal aanwezig.

Toen het dossier over de « bende De Staercke » was afgesloten kon de groep worden teruggebracht tot 10 man. Zij werken nog steeds dag en nacht aan de zaken Aalst en Temse. Inmiddels werden wel meer dan 100 zaken van zware criminaliteit opgelost.

AUDITION DE M. TROCH,
juge d'instruction à Termonde

Présentation du témoin

M. Troch est licencié en droit et en criminologie. Après avoir effectué un stage de trois ans au barreau, il a été substitut pendant quatre ans et demi.

Après avoir siégé pendant deux ans comme juge en matière civile, il a ensuite été nommé juge d'instruction en 1983.

Le groupe DELTA

Ce groupe a été formellement créé après qu'un certain nombre de dossiers, à savoir ceux relatifs à l'attaque de Tamise et du Delhaize d'Alost et au cambriolage du GB de Lokeren, eurent été confiés à un seul juge d'instruction, à savoir M. Troch.

Le témoin déclare que cette cellule d'enquête mixte travaille très efficacement.

Il souligne que l'idée d'une telle collaboration entre les enquêteurs, les membres de la BSR d'Alost et de la police judiciaire de Termonde, est née spontanément. Les supérieurs hiérarchiques et le procureur de Termonde ont approuvé cette initiative.

Les enquêteurs eux-mêmes ont contribué dans une très large mesure au bon fonctionnement quotidien de cette cellule.

Il y eut tout d'abord la décision de transférer les bureaux près du palais de justice de Termonde, le choix se portant en l'occurrence sur la caserne de la gendarmerie.

Au début, le groupe se composait de 26 personnes, dont une section technique de 3 personnes. Ces dernières s'occupaient plus particulièrement d'inventorier et de faire examiner plus en détail le matériel saisi par les enquêteurs. Elles entretenaient les contacts avec les experts mais ne procédaient elles-mêmes à aucune expertise.

Le groupe s'est donné une déontologie claire afin d'éviter que certains cherchent à servir leurs intérêts personnels; il a été décidé de n'avoir qu'un seul but : élucider l'affaire.

Au début, un briefing réunissait chaque soir le juge d'instruction, le substitut et l'ensemble des enquêteurs.

C'est là qu'étaient prises les décisions concernant les perquisitions, le matériel nécessaire, etc.

Le commandant de région de la gendarmerie ou un représentant du procureur général étaient parfois également présents.

Lorsque le dossier relatif à la bande « De Staercke » a été clôturé, le groupe a pu être ramené à 10 personnes qui continuent de travailler nuit et jour sur les affaires d'Alost et de Tamise. Entre temps, plus de 100 affaires de grande criminalité ont été élucidées.

Getuige benadrukt het belang van deze aanpak. Hij meent dat de sfeer van openheid waarin rijkswachters en leden van de gerechtelijke politie vrijuit hun mening konden zeggen, het onderzoek aanzienlijk bevorderd heeft.

Wat de onderzoeksrechter betreft en ook in het algemeen de hiërarchische oversten van de politiediensten, wijst de getuige erop dat zij niet uitsluitend in hun bureau mogen vertoeven, maar dat ze de personen, die actief zijn op het terrein, moeten leren kennen, zodat zij weten wie met wie zal kunnen samenwerken.

Samenwerking met de Rijkswacht en de andere politiediensten

Daarover ondervraagd, bevestigt de onderzoeksrechter dat hij de volledige medewerking heeft gekregen van de gebiedscommandant van de rijkswacht. Eén telefoonje volstond om 's anderendaags het nodige materiaal en wagens ter beschikking te hebben.

Wat betreft de militaire structuur van de Rijkswacht is de getuige de mening toegedaan dat zulks eerder een pluspunt was dan een probleem : de rijkswachters werkten dag en nacht, zonder rekening te houden met het uur.

Ondervraagd over de samenwerking met de gerechtelijke politie van Brussel bevestigt getuige dat er wel enkele wrijvingen geweest zijn en meer bepaald met de overste; aan de basis is er voldoende goede wil aanwezig. Een goede samenwerking is vooral een kwestie van mentaliteit. Bij de onderzoekers is daartoe bereidheid maar het goede voorbeeld moet door de top worden gegeven.

Expertises

De getuige wijst op de problemen die terzake in ons land bestaan : bepaalde expertises zijn hier niet mogelijk. Zo diende een expertise van kruitresten bij Scotland Yard te worden uitgevoerd. In ons land zijn wel bepaalde specialisten, maar zij zijn verspreid over de universiteiten zodat het heel wat opzoeking vergt om ze te ontdekken.

Getuige heeft ook kritiek op de houding van sommige privé-experts die hun ballistische analyse aan de pers gingen toelichten. Hij pleit voor het instellen van een « wapenbank ».

Als voorbeeld van een goedwerkende organisatie voor expertises verwijst getuige naar het Nederlandse voorbeeld, waar alle expertises gecentraliseerd worden en toevertrouwd aan gespecialiseerde ambtenaren die zelf ook ter plaatse komen.

De bewering van de heer Reyniers als zouden de in Ronquières gevonden wapens ondeskundig behandeld zijn wordt door getuige weerlegd : de wapens mochten gedroogd worden aangezien roest en modder het vinden van vingerafdrukken toch onmogelijk maakte; daarover werd overleg gepleegd met de laboratoria van de gerechtelijke politie.

Le témoin souligne l'importance de cette approche. Il estime que le climat d'ouverture dans laquelle gendarmes et membres de la police judiciaire pouvaient s'exprimer librement a considérablement facilité l'enquête.

En ce qui concerne le juge d'instruction ainsi qu'en général les supérieurs hiérarchiques des services de police, le témoin souligne que ceux-ci ne doivent pas rester cloîtrés dans leur bureau mais qu'ils doivent établir des relations avec les personnes qui travaillent sur le terrain afin de savoir qui pourra collaborer avec qui.

Collaboration avec la gendarmerie et avec les autres services de police

Interrogé à ce sujet, le juge d'instruction confirme que le commandant de région de la gendarmerie lui a apporté son entière collaboration. Il suffirait de donner un coup de téléphone pour pouvoir disposer dès le lendemain du matériel et des voitures nécessaires.

En ce qui concerne la structure militaire de la gendarmerie, le témoin estime qu'il s'agissait d'un atout plutôt que d'un problème : les gendarmes travaillaient jour et nuit, sans tenir compte de l'heure.

Interrogé à propos de la collaboration avec la police judiciaire de Bruxelles, le témoin confirme qu'il y a bien eu des frictions, en particulier avec son chef, mais que la base fait suffisamment preuve de bonne volonté. Une bonne collaboration est avant tout une question de mentalité. Les enquêteurs sont disposés à collaborer, mais l'exemple doit venir d'en haut.

Expertises

Le témoin attire l'attention sur les problèmes qui se posent en la matière dans notre pays : certaines expertises ne sont pas possibles en Belgique. C'est ainsi qu'une expertise concernant des restes de poudre a dû être confié à Scotland Yard. Il y a certes des spécialistes dans notre pays, mais ils sont répartis entre les universités, de sorte qu'il est très difficile de les trouver.

Le témoin critique également l'attitude de certains experts privés qui commentent à la presse leur analyse balistique. Il plaide pour la création d'une « banque des armes ».

Comme exemple d'une bonne organisation des expertises, le témoin cite les Pays-Bas, où toutes les expertises sont centralisées et confiées à des fonctionnaires spécialisés qui se rendent également sur les lieux.

Le témoin conteste l'affirmation de M. Reyniers selon laquelle les armes trouvées à Ronquières n'auraient pas été manipulées avec toutes les précautions requises : les armes pouvaient être séchées étant donné que la rouille et la boue effacent les empreintes digitales. Les laboratoires de la police judiciaire ont d'ailleurs été consultés à ce sujet.

De heer Reyniers was uitgenodigd op een vergadering waar de vondst in Nijvel besproken werd, maar kwam pas aan na afloop van de vergadering.

Samenwerking met andere arrondissementen – Optreden buiten het arrondissement

Wanneer de speurders vaststelden dat huiszoekingen buiten hun eigen arrondissement nogal veel weerklank kregen in de kranten hebben zij beslist geen beroep meer te doen op andere politiediensten, maar zelf de huiszoeken uit te voeren en slechts op het laatste ogenblik, indien nodig om bijstand te verzoeken.

De kantschriften werden dan opgemaakt op basis van artikel 62bis, omwille van de dringende omstandigheden die aan een onderzoeksrechter toelaten om buiten zijn arrondissement te opereren.

De getuige meent dat het voorbeeld van de Delta-groep op nationaal vlak navolging had moeten krijgen.

Hij heeft kritiek op de werking van de task-force die in het begin werd georganiseerd : er waren teveel hooggeplaatste politiemannen, er werd teveel gepraat en te weinig gehandeld.

Wat betreft de samenwerking met zijn collega Schlicker verklaart hij nooit moeilijkheden te hebben gehad, wellicht ook omdat zij op verschillende terreinen werkten.

De zaak Temse werd gedurende een zekere periode toevertrouwd aan het parket van Nijvel (van april 1984 tot september 1985). Toen Dendermonde het dossier terugvroeg bleek dat er zeer weinig aan toegevoegd was. Indien er al verder onderzoek gebeurde in deze zaak dan zijn de PV's waarschijnlijk bij het dossier van een andere zaak gevoegd omdat alle zaken als één dossier beschouwd werden.

In Dendermonde wordt op een andere manier gewerkt : de dossiers worden gescheiden gehouden, maar gemeenschappelijke PV's worden in alle dossiers opgenomen (zie ook « Koppeling van bepaalde dossiers »).

Wat betreft de doorstroming van gegevens vanuit andere arrondissementen bevestigt de heer Troch dat bepaalde gegevens inderdaad wat laat zijn overgezonden, maar hij meent dat zulks toch geen invloed heeft gehad op het verloop van het onderzoek.

De vondst in Ronquières kon plaatsvinden omdat alle stukken van het bestaande dossier opnieuw zorgvuldig werden nagelezen, waardoor de getuigenissen over personen die in Ronquières, na de feiten in Aalst, voorwerpen in het water gooiden, opnieuw werden nagetrokken en de zwaaien grondiger werd onderzocht dan voorheen.

Koppeling van een aantal dossiers

Op het ogenblik dat getuige bij het onderzoek van de zaak Temse werd betrokken, bestond reeds de

M. Reyniers avait été convié à une réunion consacrée à la découverte de Nivelles, mais il n'est arrivé qu'à l'issue de la réunion.

Collaboration avec d'autres arrondissements – Interventions hors de l'arrondissement

Lorsqu'ils ont constaté que les journaux faisaient grand bruit des perquisitions effectuées hors de leur arrondissement, les enquêteurs ont décidé de ne plus faire appel à d'autres services de police, mais d'effectuer eux-mêmes les perquisitions et de ne demander de l'aide qu'au tout dernier moment, si le besoin s'en faisait sentir.

Les apostilles ont alors été écrites sur la base de l'article 62bis, qui permet au juge d'instruction d'intervenir hors de son arrondissement dans des circonstances graves et urgentes.

Le témoin estime que l'exemple du groupe Delta aurait dû être suivi au niveau national.

Il critique le fonctionnement de la task-force qui a été organisée au départ : elle comptait trop de policiers haut placés, on y parlait trop et on n'y agissait pas assez.

En ce qui concerne la collaboration avec son collègue Schlicker, il déclare ne jamais avoir eu de difficultés, sans doute parce qu'ils opéraient sur des terrains différents.

Pendant un certain temps (d'avril 1984 à septembre 1985), le dossier relatif à l'affaire de Tamise a été confié au parquet de Nivelles. Lorsque le parquet de Termonde a redemandé le dossier, il s'est avéré qu'il n'avait que très peu progressé. Si des enquêtes supplémentaires ont été menées dans cette affaire, les PV y afférents ont sans doute été joints au dossier d'une autre affaire étant donné que toutes les affaires ne constituaient qu'un seul dossier.

Le parquet de Termonde travaille différemment : les dossiers restent distincts, mais les PV communs aux différentes affaires sont insérés dans chacun des dossiers (voir aussi « Jonction de certains dossiers »).

En ce qui concerne la transmission de données par d'autres arrondissements, M. Troch confirme que certaines données ont en effet été communiquées tardivement, mais il estime que ce retard n'a cependant eu aucune influence sur le déroulement de l'enquête.

Les découvertes de Ronquières ont été rendues possibles grâce à une relecture minutieuse de toutes les pièces du dossier. On a ainsi revérifié les dires des témoins qui, après les faits commis à Alost, ont vu des personnes jeter des objets dans l'eau à Ronquières, et sonder une nouvelle fois le bassin de virement de façon plus approfondie.

Jonction d'une série de dossiers

Au moment où le témoin fut associé à l'enquête sur l'affaire de Tamise, il était déjà envisagé de centra-

bedoeling om bepaalde dossiers te centraliseren (onder andere de feiten in Anderlues, de zaak van de Colruyt in Nivelles).

Uiteindelijk gebeurde deze centralisatie in Nivelles en men ging er van uit dat het om één bende ging.

Het dossier Temse werd in april 1984 naar Nivelles overgezonden, maar werd in september 1985 terug gevraagd omdat men in Dendermonde dacht dat de oplossing binnen het eigen arrondissement kon liggen en omdat er in Nivelles blijkbaar ook geen oplossing werd gevonden. Deze terugzending gebeurde in gemeenschappelijk overleg tussen de beide parketten en werd bekraftigd via een beslissing van de raadkamer.

Na de overval te Aalst, in november 1985, werd beslist om beide dossiers samen te voegen.

De beslissing om de dossiers aan één onderzoeksrechter toe te vertrouwen gebeurde in december 1985 na de inbraak in de GB te Lokeren.

Het dossier van de diefstal van kasbons in Wieze stond volgens een lid via bepaalde personen in verband niet dat van de bende De Staercke. Toch werd het op een bepaald ogenblik aan het parket van Brussel overgezonden.

De getuige merkt op dat zulks juridisch een logische beslissing was aangezien de heling in Brussel was gebeurd en de helers daar ook werden opgepakt terwijl van de diefstal nog geen dader was opgepakt.

Hij meent echter niet dat hem daardoor enige informatie ontgaan is en ziet ook niet direct een rechtstreeks verband tussen beide dossiers, tenzij dan via bepaalde daders; hij heeft wel een mogelijk verband doen onderzoeken, maar kan momenteel niet besluiten dat er een is. Op zijn verzoek werd hem een kopie van dit dossier overgezonden.

Wat betreft het verband tussen de bende De Staercke en de overval te Aalst waren er op een bepaald ogenblik voldoende gegevens om De Staercke voor het Assisenhof te brengen, aangezien echter nog wordt gezocht naar de andere daders en aangezien hij een veroordeling heeft opgelopen van twintig jaar voor andere feiten en dus aangehouden blijft, werd er beslist de preventieve hechtenis te stoppen.

De Getuige weigert echter in te gaan op vragen over de persoonlijkheid van De Staercke.

De vondsten in de Zwaaikom te Ronquières tonen het verband aan tussen verscheidene dossiers. Zo bevatte één van de zakken een kassa van de Delhaize te Aalst gewikkeld in een kogelvrije vest afkomstig van de overval te Temse. De onderzoeksrechter Troch heeft indruk dat het de bedoeling was dit verband te leggen.

Wat betreft deze handelwijze en de handelwijze tijdens de overvallen, de gebruikte tactiek en het feit dat dezelfde wapens verscheidene malen gebruikt werden, bevestigt getuige dat zulks niet de normale

liser certains dossiers (notamment, les faits d'Anderlues, l'affaire du Colruyt de Nivelles).

Ces dossiers furent finalement centralisés à Nivelles et l'on supposa qu'il s'agissait d'une même bande de tueurs.

Le dossier Tamise fut transmis à Nivelles en avril 1984, mais fut redemandé en septembre 1985 parce qu'on estimait à Termonde que la solution pouvait se trouver dans l'arrondissement même et parce qu'apparemment, aucune solution n'avait été trouvée à Nivelles. Ce renvoi fut effectué de commun accord entre les deux parquets et fut entériné par une décision de la Chambre du conseil.

A la suite de la tuerie d'Alost, en novembre 1985, il fut décidé de joindre les deux dossiers.

La décision de confier les dossiers à un même juge d'instruction fut prise en décembre 1985 à la suite du cambriolage du GB de Lokeren.

Selon un membre, le dossier du vol des bons de caisse à Wieze était lié par le biais de certaines personnes, à celui de la bande De Staercke. Il a cependant été transmis au parquet de Bruxelles à un moment donné.

Ce témoin fait observer qu'il s'agissait en l'occurrence d'une décision logique du point de vue juridique, étant donné que le recul avait eu lieu à Bruxelles et que c'est là également que les receleurs avaient été arrêtés alors qu'aucun des auteurs du vol n'avait encore été retrouvé.

Il n'estime toutefois pas que des informations aient pu lui échapper de ce fait et ne distingue par ailleurs pas de lien direct entre les deux dossiers, si ce n'est par le biais de certains auteurs. S'il a bien fait examiner la possibilité d'un lien éventuel, il ne peut conclure à son existence pour l'instant. Une copie de ce dossier lui a été envoyée à sa demande.

En ce qui concerne le lien entre la bande « De Staercke » et l'attaque d'Alost, on disposait à un moment donné de suffisamment de données pour traduire De Staercke en Cour d'assises. Toutefois, étant donné que l'on recherche encore les autres auteurs et que De Staercke a encouru une condamnation à vingt ans pour d'autres faits et demeure donc incarcéré, il a été décidé de mettre fin à la détention préventive.

Le témoin refuse toutefois de répondre à des questions relatives à la personnalité de De Staercke.

Les découvertes faites dans le bassin de virement de Ronquières montrent le lien qui existe entre plusieurs dossiers. C'est ainsi qu'un des sacs contenait une caisse du Delhaize d'Alost, enveloppée dans un gilet pare-balles ayant servi lors de l'attaque de Tamise. Le juge d'instruction Troch a le sentiment que l'intention était d'établir ce lien.

En ce qui concerne cette manière de procéder, le déroulement des attaques, la tactique utilisée et le fait que les mêmes armes aient été utilisées plusieurs fois, le témoin confirme que ce n'est pas la manière

manier van doen van het milieu is. Hij heeft echter geen afdoende verklaring voor dit gedrag.

Wat betreft de zaak Temse blijkt dat het bestaan van de gesofistikeerde kogelvrije vesten reeds in tamelijk ruime kring gekend was op het ogenblik van de overval.

De onderzoeksrechter kan echter niet mededelen aan wie de vesten werden getoond of voor wie demonstraties werden gehouden omdat zulks een specifiek stuk van het gerechtelijk dossier uitmaakt.

Een lid verwijst naar het omstandig verslag opgemaakt door een voormalig lid van de BOB van Waver en waarin getracht wordt een aantal hypotheses uit te werken, onder andere over het gedrag van sommige slachtoffers.

De getuige bevestigt dat hij kennis heeft van dat verslag en dat de hypotheses onderzocht worden. Ook bevestigt hij dat er in de onderzoeken die hij gevoerd heeft wel degelijk slachtofferonderzoek heeft plaatsgevonden.

Zijn de onderzoeksrechters voldoende opgeleid voor hun taak ?

Getuige verwijst ter illustratie naar zijn eigen loopbaan en benadrukt het belang van een voldoende ervaring. Hij meent dat een onderzoeksrechter ondervinding moet opdoen bij het parket.

Daarna is het nuttig niet onmiddellijk onderzoeksrechter te worden, maar eerst een tijd magistraat te zijn. Zo meent getuige dat hij veel ervaring heeft opgedaan tijdens de twee jaar waarin hij gezeteld heeft in Burgerlijke Zaken.

Hij legt sterk de nadruk op het menselijke aspect van de functie waarvoor toch enige aanleg vereist is. Het komt er niet alleen op aan de procedure te volgen, de misdaiger moet er ook toe worden gebracht zijn misdaad te bekennen.

Rogatoire commissies in het buitenland

Wanneer hem wordt gevraagd naar de betrokkenheid van de gewezen rijkswachter Leken bij de zaak Temse antwoordt de getuige dat hij de betrokkenen wenst te verhoren en dat het verdere onderzoek nog lopende is.

Hij vreest echter dat een rogatoire commissie naar de Verenigde Staten niet veel meer zal opleveren dan hetgeen de heer Leken reeds zelf aan de pers heeft verteld en staart deze veronderstelling met de slechte ervaringen van de rogatoire commissie die in Paraguay de gewezen gevangenisdirecteur Bultot heeft ondervraagd.

Hij bevestigt dat de andere onderzoeksteams eveneens op de hoogte zijn van de resultaten van zijn onderzoeken.

Voor het feit dat de heer Leken zolang in de Verenigde Staten kan blijven heeft hij geen verklaring, al stelt hij zich ook deze vraag.

d'agir normale du milieu. Il n'a toutefois pas d'explication incontestable pour ce comportement.

En ce qui concerne l'affaire de Tamise, il s'avère qu'à l'époque de l'attaque, de nombreuses personnes connaissaient l'existence de gilets pare-balles sophistiqués.

Le juge d'instruction ne peut cependant préciser à qui les gilets avaient été montrés ou devant qui les démonstrations avaient eu lieu, car ce point fait l'objet d'un document spécifique du dossier judiciaire.

Un membre renvoie au rapport détaillé dans lequel un ancien membre de la BSR de Wavre a formulé certaines hypothèses, notamment quant à l'attitude de certaines victimes.

Le témoin déclare qu'il a connaissance de ce rapport et que les hypothèses sont actuellement examinées. Il confirme également que les enquêtes qu'il a menées ont également concerné les victimes.

La formation des juges d'instruction est-elle suffisante ?

Le témoin évoque sa propre carrière à titre d'illustration et souligne l'importance d'une expérience suffisante. Il estime qu'un juge d'instruction doit acquérir de l'expérience au sein du parquet.

Il est ensuite utile qu'il ne devienne pas directement juge d'instruction mais qu'il exerce pendant un certain temps la fonction de magistrat. Le témoin déclare qu'il a acquis une grande expérience au cours des deux années durant lesquelles il a siégé au civil.

Il insiste fortement sur l'aspect humain de la fonction, qui requiert tout de même certaines dispositions. Il ne suffit pas de suivre la procédure, il faut également amener le criminel à avouer son crime.

Commissions rogatoires à l'étranger

Lorsqu'on l'interroge sur l'implication de l'ex-gendarme Leken dans l'affaire de Tamise, le témoin répond qu'il souhaite entendre l'intéressé et que l'enquête se poursuit.

Il craint toutefois que l'envoi d'une commission rogatoire aux Etats-Unis ne permette pas d'apprendre beaucoup plus que ce que M. Leken a déclaré lui-même à la presse et justifie cette crainte en évoquant l'échec de la commission rogatoire qui a interrogé l'ancien directeur de prison, M. Bultot, au Paraguay.

Il confirme que les autres équipes de recherche sont également au courant des résultats de ses enquêtes.

Il ignore pourquoi M. Leken peut rester aussi longtemps aux Etats-Unis, et se pose lui aussi la question.

VERHOOR VAN DE HEER W. ACKE,
substituut van de procureur des Konings
te Dendermonde

Voorstelling van de getuige

De heer Acke is in 1980 bij de magistratuur gekomen. Na drie jaar als gerechtelijk stagiair bij het Parquet van Brugge te hebben gewerkt, werd hij in juni 1983 tot substituut benoemd bij het Parket van Dendermonde. Hij werd bij het onderzoek van het dossier van de Bende van Nijvel betrokken kort na de feiten in Aalst.

Het dossier werd aanvankelijk behandeld door de procureur des Konings zelf en door zijn collega Mevr. Robert, die op het ogenblik van de feiten met nachtdienst was.

De groep Delta — Evaluatie van het « Task force » systeem

De aanslag in Aalst vond plaats op 9 november 1985. Op 4 december 1985 werd er een zware diefstal gepleegd in het grootwarenhuis Delhaize te Lokeren.

De daders werden door de politie van Lokeren op heterdaad betrapt, maar konden ontkomen. In het latere teruggevonden voertuig werden bivakmutsen en patronen ontdekt.

Dit bracht de onderzoekers ertoe deze inbraak niet als een gewone zaak te behandelen en af te stappen van de gewone onderzoeksmethodes.

Doordat zowel de BOB als de gerechtelijke politie erbij betrokken waren, hadden de onderzoekers zelf het idee een gemengd onderzoeksteam op te richten, een plan dat door de hiërarchische oversten onmiddellijk werd gesteund. De groep omvatte maximaal 27 onderzoekers, een aantal dat nu is teruggevallen op tien.

De getuige meent dat de goede werking van deze « task-force » vooral is toe te schrijven aan de volledige integratie van de betrokken diensten. De onderzoekers werken zij aan zij, ongeacht of zij van de Rijkswacht of van de gerechtelijke politie zijn.

Hij bevestigt het eerder negatieve oordeel van de heer Troch over het experiment in de cel « Waals Brabant » waar de samenwerking slechts op het niveau van de hiërarchie en niet aan de basis plaatsvond.

Wat betreft de samenwerking tussen het parket en de politiediensten verklaart getuige dat deze samenwerking in het arrondissement Dendermonde geen enkel probleem stelt, zeker niet op het logistieke vlak.

De bende De Staercke — Opheldering van een aantal zware misdaden

De daders van de inbraak in Lokeren werden gevatt : Dominique Salet en Leopold Van Esbroeck — (dezelfde) Van Esbroeck die betrokken was bij de

AUDITION DE M. W. ACKE,
substitut du procureur du Roi
à Termonde

Présentation du témoin

M. Acke est entré dans la magistrature en 1980. Après avoir travaillé pendant trois ans comme stagiaire judiciaire au parquet de Bruges, il a été nommé substitut au parquet de Termonde en juin 1983. Il a été associé à l'instruction du dossier relatif aux tueurs du Brabant peu après les faits commis à Alost.

Au départ, le dossier était instruit par le procureur du Roi lui-même et par son collègue, Mme Robert, qui était de service la nuit où les faits ont été commis.

Groupe Delta — Evaluation du système « Task-force »

L'attaque d'Alost a eu lieu le 9 novembre 1985. Un vol important a été commis au Delhaize de Lokeren le 4 décembre de la même année.

Les auteurs ont été surpris en flagrant délit par la police de Lokeren, mais ont réussi à prendre la fuite. Dans leur véhicule, qui a été retrouvé ultérieurement, on a découvert des cagoules et des cartouches.

Cette découverte a incité les enquêteurs à ne pas traiter ce cambriolage comme une affaire ordinaire et à utiliser des méthodes d'investigation particulières.

Comme la BSR et la police judiciaire avaient été associées à cette affaire, les enquêteurs ont eu l'idée de constituer un groupe mixte, idée qui a été immédiatement approuvée par leurs supérieurs hiérarchiques. Le groupe n'a jamais compté plus de 27 enquêteurs, lesquels sont actuellement au nombre de dix.

Le témoin estime que le bon fonctionnement de cette « task force » est essentiellement dû à l'intégration totale des services concernés. Les enquêteurs travaillent côté à côté, qu'ils appartiennent à la gendarmerie ou à la police judiciaire.

Il confirme le jugement plutôt négatif de M. Troch en ce qui concerne l'expérience de la cellule « Brabant wallon », où la collaboration ne s'est faite qu'au niveau de la hiérarchie et non à la base.

En ce qui concerne la collaboration entre le parquet et les services de police, le témoin déclare que celle-ci ne pose aucun problème dans l'arrondissement de Termonde et certainement pas sur le plan de la logistique.

La bande De Staercke — Elucidation de certains crimes graves

Les auteurs du cambriolage de Lokeren ont été arrêtés : il s'agit de Dominique Salet et de Leopold Van Esbroeck (le même Van Esbroeck qui était impli-

diefstal van kasbons te Wieze, waar ook Jean Bultot mee te maken had.)

Uiteindelijk werden een reeks zware misdaden ontdekt en opgehelderd (meer dan honderd) waardoor een 16tal personen werden aangehouden, onder meer Philippe De Staercke.

Op de vraag van een lid of deze reeks aanhoudingen in oorzakelijk verband mag worden gezien met het einde van de bloedige overvallenreeks (januari 1986) antwoordt de getuige dat het hier een zuivere hypothese betreft.

Bindingen tussen de misdaden van de Bende van Nijvel en de bende De Staercke

Ondervraagd over deze mogelijke bindingen antwoordt de getuige dat de Bende De Staercke een zeer goed gestructureerde groep was die steeds dezelfde technieken gebruikte : gestolen snelle wagens (vooral BMW's), valse nummerplaten, garageboxen als bewaarplaatsen van voertuigen en wapens, het in brand steken van voertuigen die te goed gekend zijn.

Bepaalde van deze praktijken zijn ook terug te vinden bij de bende van Nijvel.

Bepaalde van de wapens die in Aalst werden gebruikt, zijn ook gebruikt in Overijse, Eigenbrakel en bij de Colruyt in Nijvel.

De theorie dat de Bende De Staercke voor rekening van derden zou zijn opgetreden kan door getuige niet worden bevestigd. Bij de opgehelderde feiten komt De Staercke zelf als bendeleider naar voor. Salesse en Van Esbroeck hebben wel verklaard op 24 en op 29 januari in de G.B.'s van Waterloo en Haine-St-Pierre video-apparatuur te hebben gestolen in opdracht van Bultot en ten bate van de kas van « Forces Nouvelles ». De vermeende opdrachtgever ontkent echter ten stelligste zijn rol in deze zaak.

De getuige houdt zich ook bezig met de overval op het bedrijf Wittock-Van Landegem en met de diefstal van kogelvrije vesten.

Hij betreurt dat de pers voortijdig verklaringen publiceerde van een mogelijke betrokkenheid, namelijk een gewezen Rijkswachter.

Bindingen tussen de verschillende overvallen : ballistische gegevens en voertuigen

Wat betreft de tabel die de bindingen aantoon tussen de verschillende overvallen van de bende van Nijvel op grond van ballistische gegevens en van de gebruikte voertuigen verklaart de getuige dat de opmaak van dit schema niet exclusief het werk is van de cel van Jumet, maar wel hoofdzakelijk van een college van deskundigen, professoren van de Koninklijke Militaire School, aangesteld door de onderzoeksrechters Troch en Schlicker.

qué dans le vol de bons de caisse à Wieze, dans lequel était également impliqué Jean Bultot).

On a finalement découvert et élucidé une série de crimes graves (plus de cent), ce qui a aboutit à l'arrestation de seize personnes, dont Philippe De Staercke.

A la question posée par un membre de savoir si l'on peut considérer qu'il existe une relation de cause à effet entre cette série d'arrestations et la fin des attentats sanglants (janvier 1986), le témoin répond qu'il s'agit seulement d'une hypothèse.

Liens éventuels entre les crimes commis par la bande des tueurs du Brabant et ceux commis par la bande De Staercke

Interrogé sur l'existence éventuelle de tels liens, le témoin répond que la bande « De Staercke » était un groupe très bien structuré qui utilisait toujours les mêmes techniques : vol de voitures rapides (surtout des B.M.W.), utilisation de fausses plaques minéralogiques, de boxes de garage pour dissimuler véhicules et armes, incendie de véhicules dont le signalement est connu.

La bande des tueurs fous recourrait également à certaines de ces pratiques.

Certaines armes utilisées à Alost l'ont également été à Overijse, à Braine-l'Alleud ainsi que lors de l'attaque du Colruyt à Nivelles.

Le témoin ne peut confirmer la théorie selon laquelle la Bande « De Staercke » aurait agi pour le compte de tiers. En ce qui concerne les faits élucidés, il apparaît que De Staercke était lui-même chef de bande. Salesse et Van Esbroeck ont cependant déclaré, les 24 et 29 janvier, avoir volé du matériel vidéo dans les G.B. de Waterloo et de Haine-St-Pierre pour le compte de Bultot et au profit de la caisse de « Forces nouvelles ». L'intéressé nie toutefois formellement avoir joué un rôle dans cette affaire.

Le témoin s'occupe également de l'attaque de l'entreprise Wittock-Van Landegem et du vol des gilets pare-balles.

Il déplore que la presse ait publié prématûrement les déclarations d'un suspect éventuel ayant appartenu à la gendarmerie.

Liens entre les différentes attaques : données balistiques et véhicules

En ce qui concerne le tableau révélant, sur la base de données balistiques et des véhicules utilisés, les liens qui existent entre les différentes attaques commises par les tueurs du Brabant, le témoin précise qu'il n'est pas l'œuvre exclusive de la cellule de Jumet, mais qu'il a été élaboré essentiellement par un collège d'experts, professeurs à l'Ecole royale militaire, désignés par les juges d'instruction Troch et Schlicker.

Samenwerking tussen de verschillende parketten

Die samenwerking blijft nog steeds bestaan met het parket van Charleroi, maar ook met dat van Nivelles en dat van Brussel.

Een lid merkt op dat in het onderzoek naar de bende van Nivelles misverstanden, wrevel en problemen zijn voortgekomen uit de territoriale begrenzing van het onderzoeksgebied.

De getuige geeft toe dat er inderdaad dergelijke problemen zijn geweest en sluit niet uit dat de daders enige voorkennis hadden van de problemen die te wijten zijn aan de territoriale indeling en van de wijze waarop politiediensten werken.

Wordt er voldoende aandacht besteed aan misdaad-analyse ?

Volgens getuige is dit in Dendermonde zeker het geval. Zo hebben bepaalde vondsten (bijvoorbeeld in Ronquières) kunnen gebeuren omdat nieuwe elementen werden gevonden bij nauwkeurige herlezing van het dossier.

Ook wordt er gebruik gemaakt van informatica om gegevens te stockeren en te vergelijken, (via de computer van het CBO en ook via eigen informatica) op basis van een classificatie per persoon en per feit.

Collaboration entre les différents parquets

Il y a toujours une collaboration entre les parquets de Charleroi, de Nivelles et de Bruxelles.

Un membre fait observer que dans l'enquête sur les tueurs du Brabant, la délimitation du ressort des instructeurs a été à l'origine de malentendus, de problèmes et de ressentiments.

Le témoin reconnaît qu'il y a en effet eu de tels problèmes et n'exclut pas que les auteurs étaient au courant des problèmes posés par la division territoriale et le fonctionnement des services de police.

Consacre-t-on suffisamment d'attention à l'analyse des crimes ?

Le témoin estime que l'on peut certainement répondre par l'affirmative en ce qui concerne l'arrondissement de Termonde. C'est ainsi que certaines découvertes (par exemple à Ronquières) ont pu être faites parce que des éléments nouveaux étaient apparus lors d'une relecture détaillée du dossier.

Il est également fait appel à l'informatique pour stocker et comparer des données (grâce à l'ordinateur du BCR et à l'appareillage informatique propre) sur la base d'un classement par individu et par fait.

VERHOOR VAN DE HEER DE SAEGER,
procureur des Konings te Dendermonde

Voorstelling van de getuige

Getuige heeft dertig jaar praktijk als Parketmagistraat. Na enkele jaren het beroep te hebben uitgeoefend van advocaat, werd hij in 1961 benoemd tot substituut in Dendermonde. Nadier werd hij benoemd tot Eerste-Substituut. Van 1970 tot 1976 was hij Substituut-Procureur-Generaal in Gent. Gedurende die zes jaar werd hij vier jaar gedelegeerd als magistraat bij het Hof van Cassatie, op de documentatielijnen. In april 1976 werd hij benoemd tot Procureur des Konings in Dendermonde, met 567 478 inwoners, één van de zes eerste-klasse-arrondissementen zoals Brussel, Antwerpen, Gent, Luik en Charleroi.

Het eigenaardige van het arrondissement Dendermonde is dat de gerechtelijke politie als enige in België, niet gevestigd is in de hoofdplaats van het gerechtelijk arrondissement, maar in Aalst. Ze bedient twee arrondissementen, met enorme kosten en tijdverlies als gevolg.

Zaken van groot banditisme waarmee het parket van Dendermonde geconfronteerd werd

In 1983 was er de overval op een bedrijf te Temse, het werk van professionelen, met de bedoeling kogelvrije vesten te stelen.

In november 1985 gebeurde de overval op de Delhaize te Aalst.

Kort nadien startte als gevolg van inbraken in de Delhaizes van Dendermonde en Lokeren, het onderzoek naar de bende De Staercke, een onderzoek dat werd afgesloten met de aanhouding van de daders en de veroordeling van de schuldigen.

Ook was er nog de zogenaamde Bende van Waasland die zich schuldig maakte aan 23 bankovervallen en 8 overvallen op postkantoren en die werd opgerold.

Deze laatste bende had vrijwel zeker geen verbindingen met de andere benden.

Wat de bende De Staercke betreft, bestonden vanaf het begin vermoedens dat er bindingen konden zijn met de overval te Aalst.

Er waren verregende indicaties om zulks nader te onderzoeken; dit onderzoek is nog aan de gang. Een bepaalde binding tussen Jean Bultot en de bende De Staercke is gebleken uit de zaak van de gestolen kasbons van de pastoor van Wieze. Deze laatste zaak werd in Brussel behandeld, waar onder andere Bultot betrokken was bij de heling van de waardepapieren.

In feite had deze misdaad evenwel geen rechtstreeks verband met de andere misdaden van de bende De Staercke.

Tijdens de ganse reeks overvallen die de bende De Staercke pleegde, werd slechts op twee plaatsen geschoten. Nadat bij een overval van deze bende In Zel-

AUDITION DE M. DE SAEGER,
procureur du Roi à Termonde

Présentation du témoin

Le témoin compte trente ans d'expérience en tant que magistrat du parquet. Après avoir exercé la fonction d'avocat pendant quelques années, il fut nommé substitut à Termonde en 1961. Il fut par la suite nommé premier substitut. De 1970 à 1976, il exerce la fonction de substitut du procureur général à Gand. Au cours de ces six années, il fut détaché pendant quatre ans comme magistrat auprès de la Cour de cassation, au service de documentation. Il fut nommé en avril 1976 procureur du Roi à Termonde, un arrondissement qui, avec 567 478 habitants, est, au même titre que Bruxelles, Anvers, Gand, Liège et Charleroi, l'un des six arrondissements de première classe.

Ce qui est particulier à l'arrondissement de Termonde, c'est que, fait unique en Belgique, le siège de la police judiciaire n'est pas situé dans le chef-lieu de l'arrondissement judiciaire, mais à Alost. La police judiciaire dessert deux arrondissements, ce qui entraîne des frais énormes et une perte de temps.

Affaires de grand banditisme auxquelles le parquet de Termonde a été confronté

Il y eut, en 1983, l'attaque d'une entreprise de Tamise, perpétrée par des professionnels qui cherchaient à se procurer des gilets par-balles.

Il y eut ensuite, en novembre 1985, l'attaque du Delhaize d'Alost.

Peu de temps après, l'enquête sur la bande De Staercke démarra à la suite des cambriolages dont les Delhaize de Termonde et de Lokeren avaient été l'objet. Cette enquête a abouti à l'arrestation des auteurs et à leur condamnation.

Il y eut également la Bande dite « du Pays de Waas », qui s'est rendue coupable de 23 attaques contre des banques et de 8 attaques contre des bureaux de poste et qui a été démantelée.

Il est presque certain qu'il n'existe aucun lien entre cette dernière bande et les autres.

En ce qui concerne la bande De Staercke, il existait dès le départ des présomptions selon lesquelles elle pouvait être impliquée dans la tuerie d'Alost.

Des indications sérieuses autorisaient les enquêteurs à approfondir cette hypothèse. Cette enquête est encore en cours. L'affaire du vol des bons de caisse du curé de Wieze a permis d'établir un certain lien entre Jean Bultot et la Bande De Staercke. Cette dernière affaire a été traitée à Bruxelles, où Jean Bultot, entre autres, était impliqué dans le recel de titres.

Il n'existe cependant aucun lieu direct entre ce délit et les autres crimes perpétrés par la Bande De Staercke.

Au cours de la série d'agressions commises par cette bande, des coups de feu n'ont été tirés qu'à deux endroits. Après que cette bande eut ouvert le feu lors

lik schoten waren gevallen, werd de wagen van de overvallers volledig uitgebrand teruggevonden. Hetzelfde kon worden vastgesteld na de overval in Aalst.

Getuige stelt vast dat de Bende De Staercke bestaat uit zeer zware criminelen die bereid waren geweld uit te oefenen in een paniek-situatie.

Zij waren gewapend en bezaten riot-guns en waren dus in staat om zware misdaden te plegen. Getuige twijfelt er echter aan of alle misdaden van de Bende van Nijvel enkel aan de bende De Staercke mogen worden toegeschreven.

Het is ook niet uitgesloten dat er kernen van uiterst rechts of gewezen politiemannen of rijkswachters bij betrokken zijn. Met alle eventualiteiten moet rekening worden gehouden. Aldus acht getuige het evenmin uitgesloten dat bepaalde extremistische groepen een beroep zouden doen op beroepsmisdaadigers. Bepaalde verdachten kenden mekaar immers uit de gevangenis.

Getuige bevestigt dat de overval te Aalst zeer goed was voorbereid. Er is gebleken dat de toestand ter plaatse en de vluchtweg vooraf werden bestudeerd.

Getuige ontkent dat bepaalde slachtoffers van een zogenaamde « vreemde groepering » deel zouden hebben uitgemaakt. Wel blijkt uit de vaart in Ronquières (waar in één zak een kogelvrije vest van Temse en een kasregister van Aalst werden terug gevonden) dat er meer achter steekt dan louter geldzucht.

Tussen de overvallers in Temse en in Aalst bestaan overigens nog andere bindingen. Zo werd voor beide dezelfde Saab gebruikt die ook nog voor andere overvallen heeft gediend.

Wat betreft de aanleiding tot de schietpartij in Aalst meent getuige dat de overvallers in paniek zijn geraakt en in het wilde weg geschoten hebben.

Een andere zaak waarin mogelijks bindingen bestaan met de overval in Temse is de verdwijning van en de moord op de zoon De Meurichi. Verdachten in die zaak werden door mededaders aangewezen als de schuldigen van de overval in Temse. Deze zaak is nog in onderzoek.

Invloed van de ligging van het arrondissement op de criminaliteit.

Zowel de nabijheid van Brussel als de aanwezigheid van autosnelwegen zijn factoren die een stijging van de criminaliteit in de hand werken. De uitvalswegen vergemakkelijken de ontsnapping na het plegen van de feiten.

Na de overval te Aalst hebben testen uitgewezen dat een VW Golf in 9 minuten Koekelberg kan bereiken.

Wat de in Temse gestolen kogelvrije vesten betreft blijkt dat de betrokken firma niet het monopolie op de wereldmarkt bezat. Ook in Israël worden dezelfde vesten geproduceerd. Wel maakte de Belgische firma publiciteit, ook in het buitenland.

d'une attaque perpétrée à Zellik, la voiture des agresseurs a été retrouvée complètement calcinée. Le même scénario a pu être constaté après l'attaque d'Alost.

Le témoin constate que la Bande De Staercke se composait de professionnels du crime qui étaient prêts à recourir à la violence en cas de panique.

Etant armés et possédant des riot-guns, ils étaient en mesure de commettre des actes criminels graves. Le témoin doute cependant que tous les crimes des tueurs du Brabant puissent être attribués à la bande De Staercke.

Il n'est pas exclu que des noyaux d'extrême droite ou d'anciens policiers ou gendarmes y soient mêlés. Il faut tenir compte de toutes les éventualités. Le témoin n'exclut pas non plus que certains groupes extrémistes fassent appel à des professionnels du crime. Certains suspects se sont en effet connus en prison.

Le témoin confirme que l'attaque d'Alost avait été très bien préparée. La configuration des lieux ainsi que l'itinéraire de fuite avaient été étudiés au préalable.

Le témoin dément que certaines victimes aient fait partie d'un « groupement étranger », bien que les objets découvert à Ronquières (un même sac renfermant un gilet pare-balles de Tamise et une caisse enregistreuse d'Alost) montrent que l'argent n'est pas le seul mobile.

Il existe d'ailleurs encore d'autres liens entre les attaques de Tamise et d'Alost. C'est ainsi qu'une même voiture a été utilisée lors de ces deux attaques : la Saab qui a également servi pour d'autres agressions.

En ce qui concerne l'origine de la fusillade d'Alost, le témoin estime que les tueurs ont été pris de panique et ont tiré au hasard.

Une autre affaire qui est peut-être liée à l'attaque de Tamise est la disparition et le meurtre du fils De Meurichi. Des suspects mis en cause dans cette affaire ont été désignés par leurs complices comme étant les auteurs de l'attaque de Tamise. Cette affaire est encore à l'instruction.

Incidence de la situation de l'arrondissement sur la criminalité.

Tant la proximité de Bruxelles que la présence d'autoroutes sont des facteurs qui favorisent une augmentation de la criminalité. Les voies de sortie facilitent la fuite après que les faits ont été perpétrés.

Des tests effectués après de la tuerie d'Alost ont montré qu'une VW Golf pouvait atteindre Koekelberg en 9 minutes.

En ce qui concerne les gilets pare-balles volés à Tamise, il s'avère que la firme en question n'a pas le monopole sur le marché mondial. Ces gilets sont également fabriqués en Israël. La firme belge a cependant fait de la publicité, même à l'étranger.

Gebrekkige bewapening van de politiediensten

De getuige legt er de nadruk op dat bij de overval te Aalst, tengevolge van de genomen veiligheidsmaatregelen, de politie ter plaatse was en het vuur geopend heeft op de daders.

De politieman van Aalst in kwestie was een geoefend schutter, gewezen schietinstructeur, maar moest vaststellen dat zijn wapen een kortere draagwijdte had dan de afstand van 30-40 meter die hem van de gangster scheidde. Met een betere bewapening had hij de gangsters kunnen treffen.

Samenwerking tussen gerecht en politiediensten — Samenwerking met andere arrondissementen

De getuige wijst op het grote belang van goede persoonlijke relaties bij de samenwerking.

Het artikel 62bis van het wetboek van strafverordening laat aan de gerechtelijke autoriteiten toe buiten hun eigen arrondissement op te treden, maar een dergelijke regel kan op een stroeve of een soepele manier worden toegepast.

Overigens meent getuige dat in bepaalde gevallen van grote criminaliteit een meer uitgebreide samenwerking mogelijk moet zijn. Vooral kleinere arrondissementen zijn soms aangewezen op samenwerking met grotere. De huidige indeling kan worden behouden indien deze ruimere samenwerking tot stand kan komen.

Momenteel kan een onderzoeksrechter reeds huiszoeken bevelen en personen verhoren buiten zijn arrondissement. De gerechtelijke politie kan de uitvoering van opdrachten in een ander arrondissement laten valideren door de aldaar dienstdoende substituut; dit laat hem tevens toe om bijkomende informatie te verschaffen over de plaatselijke toestand.

Wat de kennis van de plaatselijke toestand, vooral in stedelijke gebieden, betreft, pleit getuige voor de valorisering van de wijkagent.

Wat betreft een eventuele samenwerking met de Staatsveiligheid, verklaart getuige dat deze dienst op vertrouwelijke wijze zonder bronvermelding het parquet aanschrijft wanneer verdenkingen bestaan tegen bepaalde personen. Zulks gebeurt echter zeer zelden (een twintigtal keer in een periode van 13 jaar).

De medegedeelde gegevens worden onderzocht. Tot nu toe heeft de Procureur zelf geen beroep gedaan op de Staatsveiligheid. Mocht het nodig zijn, dan zou hij zulks doen.

Op de vraag of copiën van bepaalde dossiers aan de Staatsveiligheid worden overgezonden, antwoordt getuige ontkennend. Hij verduidelijkt dat hij geen verantwoording verschuldigd is aan de Staatsveiligheid; mocht hem verantwoording gevraagd worden, dan zou hij refereren naar de procureur-generaal.

Armement inadéquat des services de police

Le témoin souligne que par suite des mesures de sécurité qui avaient été prises, la police était sur les lieux lors de l'attaque d'Alost et qu'elle a ouvert le feu sur les autres.

Le policier d'Alost était un bon tireur — un ancien instructeur de tir — mais a dû constater que la portée de son arme était inférieure à la distance de 30 à 40 mètres qui le séparait des gangsters. Il aurait pu toucher ceux-ci s'il avait disposé d'un meilleur armement.

Collaboration entre la justice et les services de police — Collaboration avec d'autres arrondissements

Le témoin fait observer que la collaboration se fonde, dans une large mesure, sur de bonnes relations personnelles.

L'article 62bis du Code d'instruction criminelle prévoit que les autorités judiciaires peuvent intervenir hors de leur arrondissement, mais cette règle peut être appliquée plus ou moins souplement.

Le témoin estime par ailleurs que dans certains cas de grande criminalité, une collaboration plus large doit être possible. Ce sont surtout les petits arrondissements qui ont besoin de collaborer avec les grands. La division actuelle peut être maintenue si cette collaboration accrue devient réalité.

Un juge d'instruction peut dès à présent ordonner des visites domicilières et entendre des personnes en dehors de son arrondissement. Le police judiciaire peut faire valider l'exécution de missions dans un autre arrondissement par le substitut qui y est de service et qui peut par la même occasion recueillir plus d'informations sur la situation locale.

En ce qui concerne la connaissance de cette situation locale, surtout en milieu urbain, le témoin préconise de valoriser la fonction d'agent de quartier.

En ce qui concerne une éventuelle collaboration avec la sûreté de l'Etat, le témoin déclare que ce service écrit au parquet de façon confidentielle et sans mention de source lorsqu'il existe des présomptions à l'encontre de certaines personnes. Cela ne se produit toutefois que très rarement (une vingtaine de fois en treize ans).

Les données communiquées font l'objet d'une enquête. Jusqu'à présent, le procureur lui-même n'a jamais fait appel à la sûreté de l'Etat. Il le ferait cependant si cela s'avérait nécessaire.

A la question de savoir si des copies de certains dossiers sont transmises à la sûreté de l'Etat, le témoin précise qu'il ne doit aucune justification à la sûreté. Si une justification lui était demandée, il en référerait au procureur général.

Wat de taak van de Rijkswacht betreft, meent getuige dat de rijkswachters teveel belast worden met verkeerspolitie en bewakingsopdrachten en onvoldoende beschikbaar zijn voor gerechtelijke taken.

De voorkoming van zware misdadigheid en het beleid terzake

Getuige verwijst hier explicet naar het artikel van Procureur-Generaal Van Honsté, in 1972 gepubliceerd in het Rechtskundig Weekblad.

Hij citeert letterlijk bepaalde passages, meer bepaald wat betreft de coördinatie. Hij wenst daarmee ook de kritiek te weerleggen die sommigen hebben geuit over de magistratuur en legt er de nadruk op dat bepaalde uitzonderingen niet als algemene regel mogen worden beschouwd.

Hij klaagt het beleid aan dat er sedert 1975 op neer komt het aandeel van de kredieten bestemd voor de Justitie, in het totale uitgavenpakket stelselmatig te verminderen. Zulks heeft als gevolg dat de parketten onderbemand zijn en over onvoldoende middelen beschikken.

Het probleem van de bestrafning

Getuige uit kritiek op de praktijk van de administratieve voorlopige invrijheidsstellingen, buiten de toepassing van de wet Lejeune en waarvan het Parket niet op de hoogte wordt gebracht.

Hij meent dat zware misdaden strenger zouden moeten worden bestraft en dat de uitgesproken straf veel meer effectief zou moeten worden uitgevoerd.

Taak en opleiding van de onderzoeksrechter

Getuige pleit voor een meer gerichte benoeming van de onderzoeksrechters : men moet een rechter niet tot onderzoeksrechter benoemen omdat zijn collega's het niet wensen te doen.

Ook het weddesupplement mag niet de enige motivering zijn.

De kandidaat-onderzoeksrechter moet reeds over enige ervaring beschikken en moet over de nodige karakterkwaliteiten beschikken.

Technische uitrusting van de gerechtelijke diensten

Het laboratorium van de gerechtelijke politie in Aalst is goed uitgerust voor het onderzoek van vinger-afdrukken. Voor meer ingewikkelde onderzoeken moet een beroep worden gedaan op derden, want Brussel noch Antwerpen beschikken over de nodige specialisten.

België is een voorbeeld wat betreft de gerechtelijke geneeskunde, maar kent problemen inzake ballistische onderzoeken. In Dendermonde werd een beroep gedaan op een team van deskundigen van de Militaire

En ce qui concerne la mission de la gendarmerie, le témoin estime que les gendarmes ont trop de missions de police de roulage et de surveillance et qu'ils ne sont pas assez disponibles pour les missions de police judiciaire.

La prévention du grand banditisme et la politique suivie en la matière

Le témoin renvoie explicitement à l'article que le procureur général Van Honsté a publié dans le « Rechtskundig Weekblad ».

Il cite certains passages, notamment en ce qui concerne la coordination et tient ainsi également à réfuter les critiques que d'aucuns ont formulées à l'égard de la magistrature, soulignant que certaines exceptions ne doivent pas être considérées comme la règle générale.

Il dénonce la politique menée depuis 1975, qui consiste à réduire systématiquement les crédits destinés à la Justice, ce qui a entraîné un manque de personnel et de moyens dans les parquets.

Le problème des peines

Le témoin critique le fait que certaines mises en liberté provisoires à caractère administratif sont ordonnées en dépit des prescriptions de la loi Lejeune et sans que le parquet en soit informé.

Il estime que les auteurs de crimes graves devraient être punis plus sévèrement et que les peines prononcées devraient être bien plus souvent purgées effectivement.

Tâche et formation des juges d'instruction

Le témoin estime qu'il faudrait davantage nommer les juges d'instruction en fonction de leur compétence et non, par exemple, parce que leurs collègues refusent d'exercer cette fonction.

Le supplément de traitement ne peut pas non plus être la seule motivation.

Le candidat juge d'instruction doit déjà avoir acquis une certaine expérience et avoir les qualités et le tempérament requis.

Equipement technique des services judiciaires

Le laboratoire de la police judiciaire d'Alost est équipé pour procéder à l'examen d'empreintes digitales. Pour effectuer des examens plus approfondis, il faut faire appel à des tiers, car ni Bruxelles ni Anvers ne disposent des spécialistes nécessaires.

La Belgique est montrée en exemple en ce qui concerne la médecine légale, mais connaît des problèmes en matière d'expertise balistique. A Termonde, il a été fait appel à une équipe d'experts de

School. Getuige looft hun bekwaamheid en uit zijn ongenoegen over het optreden van sommige privé-deskundigen.

Wat betreft de noodzaak van het gebruik van informatica wijst getuige op de gebrekkige uitrusting terzake van het gerechtelijk arrondissement Dendermonde.

Een telex is slechts voorhanden in Aalst en een aanwezig telefaxtoestel is niet aangesloten. Ook de radio-uitrusting laat te wensen over.

l'Ecole militaire. Le témoin loue leur compétence et déplore l'intervention de certains experts privés.

En ce qui concerne la nécessité de recourir à l'informatique, le témoin fait observer que l'arrondissement judiciaire de Termonde est sous-équipé.

A Alost, il n'y a qu'un télex et l'appareil de téléfax qui s'y trouve n'est pas raccordé. L'équipement radio laisse également à désirer.

GETUIGENVERHOOR VAN DE HEER DESSART,
substituut van de procureur-generaal te Bergen

Voorstelling van de getuige

De heer Dessart werd vanaf februari 1987 door de Procureur-Général van het Hof van Beroep te Bergen als magistraat belast met het dossier van de « filière boraine », dat na het arrest tot onttrekking van het Hof van Cassatie op 21 januari 1987, door het Hof van Assisen van Henegouwen moest worden behandeld.

Voorts is getuige bij het parket-generaal van Bergen belast met de misdaaddossiers die voor het Hof van Assisen moeten voorkomen en met zaken in verband met groot banditisme die voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling voorkomen, voor wat de voorlopige hechtenis betreft.

De uitrusting van het laboratorium voor wetenschappelijke politie

Die laboratoria moeten beter uitgerust zijn en meer mogelijkheden bieden. De verwikkelingen rond de Rüger P. 38, hebben naast de discussies tussen deskundigen die eruit voortvloeiden, vooral aangetoond dat ons land inzake ballistisch onderzoek achterop hinkt tegenover Frankrijk, Nederland of Duitsland.

De heer Dessart geeft het voorbeeld van een haar-expertise waartoe hij opdracht heeft gegeven in het kader van een zaak van groot banditisme. Sinds ettelijke maanden komt er in dat dossier geen schot omdat men moet wachten op het resultaat van de expertise, namelijk de vergelijking van het haar van de verdachte met een aantal haren die werden ontdekt in de bivakmutsen die bij overvallen werden gebruikt.

In de diverse dossiers die bij het parket-generaal worden behandeld, is het van groot belang de materiële elementen die men heeft bijeengebracht snel en met voldoende wetenschappelijke zekerheid te kunnen gebruiken om het onderzoek voort te zetten.

De opdrachten van de diverse politiekorpsen

Getuige erkent het belang van elk politiekorps; toch meent hij dat de opdrachten van elk van die korpsen duidelijk moet omschreven worden. Er mag geen overlapping van bevoegdheden zijn. Het is derhalve onaanvaardbaar dat bijvoorbeeld de heer Cocu in de periode waarin hij tot zijn bekentenis overging, ondervraagd werd door een tiental verschillende mensen die zich met het onderzoek bezig hielden. Daarbij was er geen kwaadwilligheid gemoeid, maar eerder een neiging om het té goed te doen.

Wanneer een zaak voor het Hof van Assisen bestemd lijkt, moet ze onder de bevoegdheid van de gerechtelijke politie vallen omdat men bij een mondelinge procedure in staat moet zijn om in één of twee uur tijd, voor een jury een uiteenzetting te houden waarin alle elementen worden samengevat.

AUDITION DE M. DESSART,
substitut du procureur général de Mons

Présentation du témoin

A partir de février 1987, M. Dessart a été désigné par le procureur-général de la Cour d'Appel de Mons comme magistrat pour accompagner le dossier de la filière boraine devant la Cour d'Assises du Hainaut, suite à l'arrêt de dessaisissement rendu par la Cour de Cassation le 21 janvier 1987.

Pour le reste, le témoin a la charge, au parquet général de Mons, des affaires criminelles destinées à la Cour d'Assises et des affaires de grand banditisme qui viennent devant la Chambre des Mises en accusation au niveau de la détention préventive.

L'équipement des laboratoires de police scientifique

Il faut que ces laboratoires soient plus outillés et performants. L'épisode du Rüger P. 38, outre la bataille d'experts qu'il a engendré, a démontré que notre pays ne disposait pas d'un outil balistique à la hauteur de ce qui existe en France, en Hollande ou en Allemagne.

M. Dessart cite également l'exemple d'une expertise de cheveux qu'il a ordonné dans le cadre d'une affaire de grand banditisme. Ce dossier n'avance plus parce que depuis plusieurs mois, on attend le résultat d'une expertise : la comparaison des cheveux du suspect avec ceux qui ont été découverts dans des capuches utilisées durant des agressions.

Dans les différents dossiers en charge au parquet général, il est important de pouvoir exploiter les éléments matériels récoltés rapidement et avec suffisamment de certitudes scientifiques pour avancer dans l'enquête.

Les missions des différents corps de police

Même s'il reconnaît l'importance de chaque corps de police, le témoin estime qu'il convient de clarifier les missions de chacun. Il ne faut pas chevaucher les compétences. Ainsi, il n'est pas normal que, pendant la période de ses aveux, M. Cocu ait été interrogé par une dizaine d'enquêteurs différents. Ce n'était pas une malveillance mais plutôt un excès de volonté de bien faire.

Lorsqu'une affaire semble s'orienter vers les Assises, elle doit pouvoir relever de la Police judiciaire, parce qu'il faut être capable, en procédure orale, de venir faire, en une ou deux heures, des exposés de synthèse devant un jury.

Voor de gemeentepolitie is vanzelfsprekend ook een belangrijke rol weggelegd, zelfs in criminale zaken. Anderzijds moet die politie niet ten allen prijs de zaak in handen willen houden omdat zij de dader heeft ontdekt. Zaken van groot banditisme die bestemd zijn voor de correctionele rechtbank vallen dan eerder onder de bevoegdheid van de BOB.

*
* * *

De heer Dessart antwoordt vervolgens op de vragen van een aantal leden :

1. De onderzoeksstellen

Getuige heeft persoonlijk nooit samengewerkt met onderzoeksstellen zoals de « task-forces » of de Delta-groep. Hij gelooft echter wel dat zij hun nut kunnen bewijzen voor belangrijke dossiers.

2. De « vergissingen » in het onderzoek

Aangezien hij op dat ogenblik nog niet belast was met het dossier, weet de heer Dessart niet waarom de onderzoeksrechter van Nijvel het verslag van het BKA van Wiesbaden niet binnen de afgesproken termijnen heeft ingediend. Hij kan geen uitsluitsel geven over de redenen van die vertraging, die hij abnormaal lang vindt. Toen hij in januari 1987 van het expertiseverslag kennis heeft genomen, heeft hij inderdaad vastgesteld dat het verslag in september 1986 werd ingediend, ondanks het feit dat het in maart 1986 gedateerd werd.

Getuige heeft geen toegang gehad tot de tuchtonderzoeken waartoe die zaak eventueel zou geleid hebben. In dat geval was het Hof van Beroep te Bergen hoe dan ook niet bevoegd.

Het vergeten van de vierde kogel in het plafond van de Delhaize in Genval was een nalatigheid. Bij het onderzoek van de processen-verbaal van die zaak werd duidelijk dat er inderdaad een kogel vergeten werd. Die kogel werd echter niet teruggevonden omdat het plafond nadien vervangen werd. Op dat ogenblik rees er echter een ernstig probleem omdat er tegelijkertijd moest gezorgd worden voor de behandeling van de zeer talrijke dossiers en voor de problemen die voortvloeiden uit de voorlopige hechtenis van de betrokkenen.

De aanwezigheid van de Procureur des Konings van Nijvel bij een nachtelijk verhoor van Michel Cocu in de gevangenis van Nijvel blijkt normaal uit het proces-verbaal van de plaatsopneming dat door onderzoeksrechter Wesel werd opgesteld. Dat wordt bevestigd door de aanvullende onderzoeken die gebeunden op last van de voorzitter van het Hof van Assisen en ook door de verklaringen van de gevangenisdirecteur van Nijvel.

La police communale a également son rôle à jouer, même dans les affaires criminelles. Ce n'est toutefois pas parce qu'elle a découvert l'auteur des faits qu'elle doit absolument conserver l'affaire. Quant aux affaires de grand banditisme destinées à la correctionnelle, elles relèvent davantage de la BSR.

*
* * *

M. Dessart répond ensuite aux questions de plusieurs membres :

1. L'utilisation de cellules

Le témoin n'a, à titre personnel, jamais travaillé avec des cellules telles que les task-forces ou le groupe Delta. Il croit toutefois à leur utilité dans des dossiers importants.

2. Les « erreurs » de l'enquête

N'étant pas encore en charge du dossier à cette époque, M. Dessart ignore pourquoi le juge d'instruction de Nivelles n'a pas déposé le rapport du BKA de Wiesbaden dans les délais convenus. Il ne connaît pas les raisons qui ont amené ce retard qu'il juge d'ailleurs anormal. En prenant connaissance du rapport d'expertise en janvier 1987, il a effectivement constaté que celui-ci avait été déposé au mois de septembre 1986, alors qu'il était daté de mars 1986.

Le témoin n'a pas eu accès aux enquêtes disciplinaires auxquelles aurait éventuellement donné lieu cette affaire. Le cas échéant, elle dépendraient d'autres d'un autre ressort que la Cour d'Appel de Mons.

En ce qui concerne l'oubli de la quatrième balle dans le plafond du Delhaize de Genval, il s'agit d'une omission. C'est en regardant les procès-verbaux de cette affaire qu'il a été possible de constater qu'une balle avait effectivement été oubliée. On ne l'a toutefois pas retrouvée parce que le plafond avait été changé entretemps. Un grave problème se posait toutefois à l'époque, puisqu'il fallait faire face aux difficultés liées à la détention préventive des intéressés et en même temps absorber des masses de dossiers.

La présence du Procureur du Roi de Nivelles à un interrogatoire de nuit de Michel Cocu à la prison de Nivelles apparaît normalement dans le procès-verbal de descente rédigé par le juge d'instruction Wesel. Cela fut confirmé sur base des enquêtes complémentaires faites par le Président de la Cour d'Assises et de la disposition du directeur de la prison de Nivelles.

Het Wetboek van Strafvordering verhindert weliswaar niet dat een procureur des Konings bij de ondervragingen aanwezig is. Wat in Nijvel is gebeurd, was echter niet langer een gewone procedure.

Wat betreft het aantal keren dat de Procureur aanwezig was, kan getuige zich slechts één enkel proces-verbaal van plaatsopneming herinneren waarin daarvan melding wordt gemaakt, met name dat van eind november 1983.

Getuige bevestigt eveneens dat er geen wedersamenstelling van de feiten rond de zaak van Colruyt te Nijvel is gebeurd. Voortgaande op de ervaring die hij heeft van het Hof van Beroep te Bergen stelt hij echter vast dat men tamelijk snel probeert over te gaan tot wedersamenstellingen, niet noodzakelijk op het ogenblik waarop er mensen bekennenissen afleggen, maar toch bij voorkeur op dat ogenblik. Hij is van oordeel dat de enige manier om eventueel in zulke belangrijke zaak de verwijzing naar het Hof van Assisen te vorderen erin bestaat de bekennenissen door middel van een wedersamenstelling na te trekken, om te zien wat er werkelijk met de realiteit overeenstemt.

Indien men niet spoedig tot die wedersamenstelling is overgegaan, dan is dat waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de heer Wesel in maart 1984 tot raadsheer bij het Hof van Beroep werd benoemd en dat de heer Schlicker bij de zaak werd betrokken op een ogenblik waarop het aantal dossiers reeds zeer omvangrijk was. Hij heeft dus niet onmiddellijk een wedersamenstelling kunnen organiseren. Aangezien de beklaagden later hun bekennenissen introkken, meende hij dat het niet meer opportuun was die wedersamenstelling te houden.

De wedersamenstelling die later door de heer La croix plaatsvond op basis van materiële elementen en van de getuigenis van de enige overlevende van die feiten, heeft voor de heer Dessart het onderzoek van het dossier vergemakkelijkt. Anders was het praktisch onmogelijk om het waarheidsgehalte van de bekennenissen na te trekken, alsook om te zien of de bekennenissen van de heren Vittorio, Cocu en Baudet wel met elkaar overeenstemden.

Getuige weet niet hoe de Raadkamer tijdens de verschillende verschijningen van getuigen was samengesteld. Hij denkt dat de voorzitter van de rechtbank en de procureur des Konings erin zitting hadden, maar bezit geen enkel officieel stuk ter staving daarvan.

Wat, tot slot, de voorlopige hechtenis betreft, geeft de heer Dessart toe dat men de termijnen iets heeft verlengd, met name tijdens het onderzoek van de heer Vereecke. Voor het geval Baudet werd aan die dubbele termijn voor de voorlopige hechtenis een relatief uitgebreide interpretatie gegeven die niettemin wetelijk blijft zo men de interpretatie van het Hof van Cassatie leest.

In verband met het pakket «problemen» dat ter sprake is gebracht tijdens het onderzoek van Nijvel, wijst getuige erop dat er een fundamenteel gebrek aan middelen was en dat de situatie waarin het parket van

Le Code d'instruction criminelle n'empêche d'ailleurs pas un Procureur du Roi d'assister à des auditions. A Nivelles, cela sortait toutefois de l'ordinaire.

Pour ce qui est du nombre de ces visites, le témoin n'a souvenance que d'un seul procès-verbal de descente qui en fasse mention, fin novembre 1983.

Le témoin confirme également l'absence de toute reconstitution pour les faits du Colruyt de Nivelles. De l'expérience qu'il a de la Cour d'Appel de Mons, il constate toutefois qu'on essaye d'opérer les reconstitutions assez rapidement, pas nécessairement au moment où les personnes sont en aveux mais de préférence à ce moment-là. A ses yeux, la seule façon de pouvoir éventuellement requérir dans une affaire d'une telle importance devant une Cour d'Assises consistait à vérifier les aveux au moyen d'une reconstitution, pour voir ce qui correspondait vraiment à la réalité.

Si cette reconstitution ne s'est pas opérée rapidement, c'est probablement dû au fait que M. Wezel a été nommé Conseiller à la Cour d'Appel en mars 1984 et que M. Schlicker est arrivé à un moment où il y avait déjà une masse importante de dossiers. Il n'a donc pu faire la reconstitution immédiatement. Après, comme les inculpés n'étaient plus en aveux, il a estimé que ce n'était plus opportun.

La reconstitution faite ultérieurement par M. La croix sur base des éléments matériels et du témoignage du seul survivant des faits a facilité la tâche de M. Dessart au niveau de l'instruction de ce dossier. Sans celle-ci, il était pratiquement impossible de se faire une opinion sur la réalité des aveux et la concordance ou non des aveux de MM. Vittorio, Cocu et Baudet.

La composition de la Chambre du Conseil lors de différentes comparutions des témoins n'est pas connue du témoin. Il pense que le Président du Tribunal et le Procureur du Roi y siégeaient mais il n'a vu aucune pièce officielle à ce propos.

Enfin, en ce qui concerne la garde à vue, M. Dessart concède qu'on a un peu allongé les délais, notamment lors de l'instruction faite par M. Schlicker. Pour le cas de Baudet, on a eu droit à une interprétation relativement extensive de ce double délai de garde à vue, qui reste légal si l'on se réfère à l'interprétation donnée par la Cour de Cassation.

Se référant à l'ensemble des «problèmes» évoqués lors de l'enquête qui a été menée à Nivelles, le témoin fit valoir qu'il y a eu fondamentalement un manque de moyens et que la situation dans laquelle se trouvait le

Nijvel zich bevond gewoon catastrofaal kan worden genoemd. Dat gebrek aan middelen verklaart evenwel niet alles.

De rol van de onderzoeksrechter

In antwoord op de vraag van een lid deelt getuige mee dat het angelsaksische stelsel totaal van het onze verschilt en er moeilijk mee kan worden vergeleken. Mochten de op het angelsaksische recht geïnspireerde hervormingen worden aangenomen, dan zouden de procedureregels helemaal moeten worden omgewerkt.

Het huidige Wetboek van Strafvordering bepaalt voorts dat zowel de onderzoeksrechter als het Openbaar Ministerie nauw afgebakende bevoegdheden uitoefenen : het Openbaar Ministerie vertegenwoordigt de samenleving, terwijl de rechter onderzoekt ten bezware en tot ontlasting. Dat evenwicht tussen de bevoegdheden is wel overwogen.

Om eventuele misbruiken te voorkomen bepaalt artikel 26 van het Wetboek van Strafvordering dat het Openbaar Ministerie zich het dossier kan laten overleggen via opeenvolgende en elkaar aanvullende vorderingen, naarmate het onderzoek vordert.

Dank zij hun ervaring moeten de onderzoeksrechters erin slagen zich niet te laten overrompelen door het Openbaar Ministerie, dat nadelig werkt als het te zwaar op een aan de gang zijnde onderzoek gaat wegen. Het gaat terzake meer om teksten dan om mensen. Het moet trouwens tevens tot een evenwicht met de verdediging komen, met name op het vlak van de mededeling van het dossier.

In elk geval zou het financiële statuut van de onderzoeksrechter moeten worden herzien en zou hij tevens een vlakke loopbaan moeten krijgen. Daaraan zij nochtans toegevoegd dat het ambt van onderzoeksrechter, gelet op de grote verantwoordelijkheid die hij draagt, zowel op het vlak van de fysiek als van de zenuwen behoorlijk zware eisen stelt zodat het bezwaarlijk gedurende een hele carrière kan worden uitgeoefend. Volgens getuige zou de onderzoeksrechter zijn ambt maximaal gedurende tien à vijftien jaar moeten kunnen uitoefenen.

Er is een schijnend gebrek aan ervaren onderzoeksrechters. Er wordt namelijk misbruik gemaakt van artikel 80 van het Gerechtelijk Wetboek dat de mogelijkheid biedt, indien de behoeften van de dienst zulks rechtvaardigen, af te wijken van de regel van de drie jaar anciënniteit in de zetel, om een onderzoeksrechter af te vaardigen voor een vernieuwbare periode van drie maanden.

Die afvaardiging wordt van drie maanden tot drie maanden verlengd, wat zeker niet de bedoeling van de wetgever kan zijn geweest. Onderzoeken worden dan toevertrouwd aan onervaren magistraten, die niet gewend zijn zulke procedure te leiden.

Getuige heeft de indruk dat iets dergelijks is gebeurd voor het onderzoek van het dossier van de ben-

Parquet de Nivelles était catastrophique. Cette absence de moyens n'explique toutefois pas tout.

Le rôle du juge d'instruction

En réponse à la question d'un membre, le témoin fait valoir que le système anglo-saxon est totalement différent et difficilement comparable au nôtre. Si on adoptait les réformes envisagées qui s'inspirent du droit anglo-saxon, cela exigerait une refonte totale des règles de procédure.

Le Code d'Instruction Criminelle actuel prévoit d'ailleurs l'exercice de compétences bien particulières tant pour le juge d'instruction que pour le Ministère public : le Ministère public représente la société, tandis que le juge instruit à charge et à décharge. Cet équilibre entre les deux est bien pensé.

Pour se prémunir contre d'éventuels abus, l'article 26 du CIC permet d'ailleurs au Ministère public de se faire communiquer le dossier par voie de réquisitions successives et complémentaires, au fur et à mesure de l'instruction.

L'expérience des juges d'instruction doit leur permettre de ne pas se laisser bien envahir par le Ministère public, dont le poids excessif sur une instruction en cours est préjudiciable. C'est davantage une question de textes que d'hommes. Un équilibre doit d'ailleurs également s'instaurer avec la défense, pour ce qui concerne notamment la communication du dossier.

Il faudrait, en tout cas, revoir le statut pécuniaire du juge d'instruction et prévoir également une carrière plane. Tenant compte de l'importance des responsabilités, il faut toutefois ajouter que c'est un métier suffisamment usant, tant au point de vue physique que nerveux, pour ne pas devoir l'exercer pendant toute une carrière. Selon le témoin, le juge d'instruction devrait pouvoir exercer au maximum durant dix à quinze ans.

Le manque de juges d'instruction expérimentés est criant. On abuse, en effet, de l'article 80 du Code judiciaire qui permet, pour des raisons de service, de déroger à la règle des trois années d'ancienneté au niveau du siège, pour déléguer un juge d'instruction pour une période de trois mois renouvelable.

Cette délégation se poursuit de trois mois en trois mois, ce qui n'était assurément pas la volonté du législateur. Des enquêtes sont alors confiées à des magistrats inexpérimentés, pas habitués à diriger une telle procédure.

Le témoin a l'impression que c'est ce qui s'est passé pour l'instruction du dossier du Brabant wallon où le

de van Nijvel, waarbij het betrokken parket kennelijk niet over de vereiste personeelssterkte beschikte.

Terzake moeten bijgevolg de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek strikter worden toegepast.

Persoonlijke indrukken van getuige na het vonnis van het Hof van assisen

De heer Dessart memoreert dat hij in de zaken van de zogenaamde Bende van Nijvel de vrijspraak voor verscheidene verdachten heeft gevorderd. Alleen de heren Cocu, Baudet et Vittorio heeft hij schuldig bevonden voor de ernstigste feiten (met name de Colruyt-overval te Nijvel).

Getuige voegt eraan toe dat hij vandaag de dag niet erg veel twijfels meer heeft maar dat hij op het ogenblik waarop hij de vordering uitsprak overtuigd was van wat hij zegde. Hij betreurt niets. Ook wijst hij op de verklaringen van de heer Stiévenart na het proces, volgens welke Cocu eigenlijk meer wist dan hij wel kwijt wilde. Zelf heeft getuige ook die indruk, hoewel hij niettemin de overigens opmerkelijke kwaliteiten van de jury respecteert.

Persoonlijke indrukken van getuige in verband met de samenstelling van het dossier

In het eigenlijke onderzoek zoals dat tot aan het proces is gevoerd, zaten ongetwijfeld een aantal onsaamenhangendheden, wat zeker niet de wijze heeft ver-gemakkelijkt waarop getuige zijn vordering voor het Hof van Assisen heeft moeten voordragen. Hij had er zonder de minste twijfel de voorkeur aan gegeven over een anders samengesteld dossier te kunnen beschikken.

Uit de verklaringen van de heer Poelman heeft hij geen enkel gegeven kunnen putten waaruit hij kan afleiden dat de onderzoekers het onderzoek vrijwillig hebben gedwarsboomd. Er is daarentegen wel een gebrek aan samenhang geweest en er zijn flaters begaan.

Ook is de heer Dessart van mening dat men tijdens het onderzoek veel teveel heeft gepraat. De onderzoekers hebben ondertussen veel tijd verloren met na te trekken wat in de pers verscheen en te controleren of bepaalde bekentenis van Cocu, Baudet en Vittorio niet in de pers waren weergegeven. Sommige verdachten hebben achteraf immers hun verklaringen teruggetrokken nadat ze bepaalde informatie in de pers hadden gelezen.

Ook heeft getuige de indruk dat rechter Schlicker met een zeer moeilijk onderzoek bezig was en niet over het nodige relativieringsvermogen of de nodige ervaring beschikte om zich het belang van de feiten te realiseren.

De coördinatie van de verschillende onderzoeken

Op de vraag of de onderzoeken van Temse en Aalst niet eveneens aan de heer Lacroix moeten worden

Parquet concerné n'avait manifestement pas les effectifs adéquats.

Il est donc nécessaire d'appliquer plus strictement les dispositions du Code judiciaire à cet égard-là.

Sentiment personnel après le jugement de la cour d'assises

M. Dessart rappelle que pour les affaires dites du Brabant wallon, il a requis l'acquittement pour plusieurs inculpés. Il n'a requis la culpabilité, pour les faits les plus graves (notamment le Colruyt à Nivelles, qu'à l'égard de MM. Cocu, Baudet et Vittorio.

Le témoin ajoute qu'il ne se pose plus trop de questions à l'heure actuelle mais qu'au moment où il a requis, il était convaincu de ce qu'il avançait. Il ne regrette rien. Il relève également les déclarations de M. Stiévenart après le procès, selon lesquelles M. Cocu savait plus qu'il n'a bien voulu en dire. Il a à peu près le même sentiment, tout en respectant la qualité d'ailleurs remarquable du jury.

Sentiment personnel concernant la constitution du dossier

Dans l'enquête proprement dite, telle qu'elle a été menée jusqu'au procès, il y a assurément eu des incohérences, ce qui n'a assurément pas facilité la manière dont le témoin a dû requérir devant les Assises. Il aurait assurément préféré avoir un dossier autrement constitué.

Se référant aux déclarations de M. Poelman, il n'a trouvé aucun élément lui permettant de penser que des enquêteurs ont trahi l'enquête de façon délibérée. Il y a par contre eu assurément des incohérences et des maladresses.

M. Dessart considère que dans le cours de l'enquête on a également beaucoup trop parlé. Les enquêteurs ont perdu un temps énorme à devoir vérifier ce qui se trouvait dans la presse et à vérifier si certains aveux faits par MM. Cocu, Baudet, Vittorio ne se trouvaient pas dans la presse. Certains d'entre eux se sont, en effet, rétractés en disant avoir lu certaines informations dans la presse.

Le témoin a également l'impression que le juge Schlicker s'est trouvé devant une enquête très difficile et qu'il n'a pas eu le recul ou l'expérience pour se rendre compte de l'importance de ces faits.

La coordination des différentes enquêtes

Interrogé sur la question de savoir s'il ne faut pas également confier les enquêtes de Tamise et d'Alost à

toevertrouwd, merkt de heer Dessart op dat het ook hier om een probleem van middelen gaat.

Er zijn inderdaad banden tussen de verschillende feiten. Zo blijkt uit het tableau dat Temse opduikt in twee feiten die aan het Hof van Assisen van Hengouwen zijn toevertrouwd. Ook het gebruik van de Saab en bepaalde elementen zoals de riot gun bewijzen dat er directe banden bestaan. Op een bepaald ogenblik is het dossier trouwens van Dendermonde naar Nijvel verhuisd, maar is weergekeerd omdat Nijvel geen tijd had om zich ermee bezig te houden.

M. Lacroix, M. Dessart fait observer qu'il s'agit là aussi d'un problème de moyens.

Il y a effectivement des liens qui rattachent les différents faits. Ainsi, le tableau fait ressortir que Tamise est imbriqué entre deux faits dévolus à la Cour d'Assises du Hainaut. L'utilisation de la Saab et de certains éléments tels que le Riot gun prouvent également qu'il y a eu des liaisons directes. A un certain moment, le dossier est d'ailleurs parti de Termonde à Nivelles mais il est revenu parce que Nivelles n'avait pas le temps de s'en occuper.

VERHOOR VAN DE HEER M.G. WEZEL,
raadsheer bij het Hof van beroep te Brussel

Voorstelling van getuige

De heer Wezel is in 1976 in Nivelles beland als rechterplaatsvervanger. In 1977 werd hij werkend rechter. Vervolgens werd hij tot onderzoeksrechter benoemd en werd hij eind 1982 met de zaak-Dekaise en vervolgens met andere zaken (cfr. infra) belast. In maart 1984 werd hij benoemd tot raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel.

Verklaring vooraf : het onderzoeksgeheim

Bij het begin van de vergadering herinnert de heer Wezel aan de wettelijke beperkingen die de Onderzoekscommissie zijn opgelegd, waardoor ze geen aan de gang zijnde onderzoeken mag behandelen.

Hij verklaart dat hij het onderzoeksgeheim niet zal schenden en desnoods het beroepsgeheim zal inroepen.

Verscheidene leden doen getuige opmerken dat tussen de Commissie, de procureurs-generaal en de Minister van Justitie een afspraak bestaat volgens welke de getuigen vanzelfsprekend het onderzoeksgeheim in acht moeten nemen, maar ieder van hen persoonlijk de draagwijdte van dat geheim afweegt.

Getuige werpt op dat het advies van de procureur-generaal en van de Minister van Justitie de rechterlijke macht en met name de zittende magistraten juridisch geenszins bindt.

Dossiers waarmee getuige in Nivelles werd belast

De heer Wezel werd belast met het onderzoek van de dossiers betreffende Genval en Nivelles. Tijdens het onderzoek van die dossiers heeft getuige gegevens betreffende het dossier-Halle gekregen en doorgespeeld aan zijn collega die belast was met het dossier te Brussel.

In februari 1983 kreeg hij de zaak van de Delhaize te Genval te behandelen. Destijds was nog geen verband aangetoond met de zaak-Dekaise in Waver (september 1982).

In 1984, toen getuige ten gevolge van ballistisch deskundigenonderzoek had gemerkt dat er een samenhang tussen beide zaken bestond, heeft hij gevraagd van de gewone zaken te worden onlast die dan in handen van rechter Schlicker werden gegeven.

Het onderzoek naar de zaak van Genval werd pas geopend na een anoniem telefoontje waardoor verdening ging rijzen tegen verdachten uit het arrondissement. De heer Wezel beklemtoont dat het niet zelden voorkomt dat dossiers in verband met hold-ups niet onmiddellijk worden onderzocht.

Hij vroeg toen dat men hem het dossier van de hold-ups van de Delhaize in Ukkel zou overleggen, een zaak waarvoor het onderzoek evenmin was gestart.

AUDITION DE M.G. WEZEL,
conseiller près la Cour d'appel de Bruxelles

Présentation du témoin

M. Wezel est arrivé à Nivelles en 1976 comme juge suppléant. Il est devenu juge effectif en 1977. Nommé ensuite juge d'instruction, il a été chargé fin 1982 de l'affaire Dekaise et par après d'autres affaires cfr. infra. Il a été nommé conseiller à la Cour d'Appel de Bruxelles en mars 1984.

Déclaration préalable : le secret de l'instruction

En début de séance, M. Wezel rappelle les limites légales de la commission d'enquête qui ne lui permettent pas d'instruire dans des instructions en cours.

Il déclare qu'il ne tahira pas le secret de l'instruction et qu'il se retranchera au besoin derrière le secret professionnel.

Plusieurs membres font remarquer au témoin qu'il existe un accord entre la commission, les procureurs généraux et le Ministre de la Justice selon lequel les témoins doivent évidemment respecter le secret de l'instruction mais que chacun évalue personnellement la portée de ce secret.

Le témoin réplique que l'avis des Procureurs généraux et du Ministre de la Justice n'engage juridiquement en rien le pouvoir judiciaire et notamment les magistrats du siège.

Dossiers dont le témoin a été chargé à Nivelles

M. Wezel a été chargé de l'instruction des dossiers de Genval et de Nivelles. En cours d'instruction de ces dossiers, le témoin a reçu des éléments concernant le dossier de Halle et les a transmis au collègue en charge du dossier à Bruxelles.

Il a été saisi de l'affaire du Delhaize de Genval, en février 1983. A cette époque, il n'y avait pas encore de connexité avec l'affaire Dekaise à Wavre (septembre 1982).

En 1984, lorsque le témoin a vu qu'il y avait une connexité à la suite des expertises balistiques, il a demandé à être déchargé des affaires ordinaires dont s'est alors occupé le juge Schlicker.

L'affaire de Genval n'a été mise à l'instruction qu'après un coup de téléphone anonyme qui permettait d'orienter une suspicion contre des suspects de l'arrondissement. M. Wezel souligne qu'il n'est pas rare que des dossiers relatifs à des hold ups ne soient pas mis immédiatement à l'instruction.

Il a alors demandé que lui soit communiqué le dossier sur ce hold up du Delhaize d'Uccle qui n'avait pas encore été mis à l'instruction non plus.

Getuige werd in maart 1984 benoemd tot raadsheer in het Hof van Beroep. Het parquet vroeg hem waarom het onderzoek niet was afgerond. Normaal duurt het onderzoek 6 maanden.

Getuige heeft dan een nota van 30 bladzijden opgesteld waarin hij er op aandrong dat de gearresteerden omzichtig moesten worden behandeld.

Met instemming van de procureur des Konings heeft hij 3 personen vrijgelaten (Estiévenart, Debruyne en Bouaroudj), want op dat ogenblik konden hen te weinig feiten ten laste worden gelegd.

Ballistisch onderzoek

De heer Wezel stond op het punt zijn dossier voor te leggen aan het Parket dat, bij ontstentenis van geïdentificeerde daders, een eventuele buitenvervolgingstelling in de zaak van Genval moest uitspreken, toen de heer Glimes van de GP van Nijvel voorstelde een ballistisch onderzoek te laten verrichten. Dat werd in handen gegeven van deskundige Dery. Getuige neemt het voor deze laatste op en weerlegt de kritiek die over hem in de pers is verschenen.

Getuige organiseerde geregeld bijeenkomsten met de gerechtelijke en ballistische deskundigen om mogelijke scenario's uit te werken.

Hij merkt op dat de Rüger een bewijsstuk was in een dossier dat in Bergen was geopend over een geschil tussen de echtelieden Estiévenart-Debruyne en niet over onwettig wapenbezit.

Wedersamenstellingen

De wedersamenstellingen werden niet meteen uitgevoerd omdat zulks onmogelijk was. De verschillende bekentenissen strookten niet met elkaar en bovendien had de gerechtsdokter in de zaak van de Colruyt van Nijvel nog geen deskundigenonderzoek verricht. Bijgevolg bestond het reële gevaar dat de daders naar de plaats van de feiten werden gebracht terwijl men nog een erg gedeeltelijke kijk op de feiten had.

Verhoren

De heer Wezel had het voorgevoel dat bepaalde personen die in de « zaak van de Borinage » waren betrokken, onschuldig waren. Die idee liet hem niet los en hij vroeg de procureur des Konings hem rond 19 uur naar de gevangenis te begeleiden.

Aangezien diens griffier de telefoon niet opnam, deed hij een beroep op een andere griffier die de eed alegde. Vervolgens liet hij de GP komen om de verklaring af te nemen.

De onderzoekscl

Getuige heeft geprobeerd een team van tien mensen samen te stellen waarin onder meer leden van de BOB van Waver, Nijvel en Bergen actief waren. Het

Le témoin a été nommé conseiller à la Cour d'Appel en mars 1984. Le parquet lui a demandé pourquoi l'instruction n'était pas terminée. Une instruction dure normalement 6 mois.

Le témoin a alors rédigé une note de 30 pages en insistant sur la prudence à avoir concernant les personnes qui avaient été arrêtées.

Il a libéré 3 personnes (Estiévenart, Debruyne et Bouaroudj), avec l'accord du Procureur du Roi car il n'y avait plus de charges suffisantes à leur égard à ce moment là.

L'expertise balistique

M. Wezel s'apprêtait à communiquer son dossier au Parquet à qui il appartenait de prendre des réquisitions éventuelles de non-lieu, faute d'identification des auteurs dans l'affaire de Genval lorsque M. Glimes de la PJ de Nivelles a suggéré une expertise balistique, laquelle a été réalisée par M. Dery. Le témoin prend la défense de ce dernier contre les critiques qui ont paru dans la presse.

Le témoin organisait régulièrement des réunions avec les experts légistes et balistiques pour élaborer les scénarii possibles.

Il fait remarquer que le Rüger était une pièce à conviction d'un dossier ouvert à Mons au nom d'un différend entre les époux Estiévenart-Debruyne et non pour détention illégale d'arme.

Les reconstitutions

Les reconstitutions n'ont pas eu lieu immédiatement car cela n'était pas possible. Les différents aveux obtenus ne concordaient pas et de plus, pour l'affaire du Colruyt de Nivelles, il n'y avait pas encore d'expertise du médecin légiste. Par conséquent, il existait de graves dangers d'amener les auteurs sur les lieux, avec une vue absolument partielle des faits.

Les interrogatoires

M. Wezel avait le pressentiment que certaines personnes inculpées dans « l'affaire des Borains » étaient innocentes. Obsédé par cette idée, il a demandé au Procureur du Roi de l'accompagner vers 19 heures à la prison.

Son greffier ne répondant pas au téléphone, il a pris un autre greffier qui a prêté serment. Ensuite, il a convoqué la PJ pour prendre la déposition.

La cellule d'enquête

Le témoin a tenté de mettre en place une équipe de 10 personnes composée, entre autres, de membres de la BSR de Wavre, de Nivelles et de Mons. Le succès de

succes van die onderzoekscl was erg relatief want er waren onderlinge wrijvingen. De korpsoversten van de GP en van de Rijkswacht bleken namelijk niet samen te willen werken.

Voorts hoopte hij van de GP van Nijvel vier voltijdse personeelsleden ter beschikking te krijgen, wat de hoofdcommissaris heeft geweigerd. Ingevolge de noodwendigheden van de dienst konden slechts twee speurders van de GP worden afgevaardigd.

Als gevolg van die weigering heeft getuige ten andere de procureur des Konings te Nijvel vragen gesteld. Hij betreurt dat een onderzoeksrechter de mensen voor zijn team niet zelf kan aanduiden of zelfs het aantal speurders voor welbepaalde gevallen kan vastleggen.

Hij vindt het een spijtige zaak datwanneerde GP of BOB ter hulp geroepen wordt, niet de mensen maar de magistraat vragen worden gesteld.

Hij heeft de BOB dus een grotere inspanning moeten vragen. Het gebrek aan mogelijkheden heeft er zelfs toe geleid dat ook hij getuigen heeft moeten ondervragen.

Het dossier-Pinon

De heer Wezel heeft, op aanvraag van de onderzoeksrechter in Brussel die met de zaak « Pour » bezig was, in het kader van die zedenzaak een plaatsopneming verricht om na te gaan of er geen minderjarigen bij betrokken waren. Die huiszoeking heeft geen resultaat opgeleverd.

Banditisme of terrorisme

De heer Wezel zegt dat in 1983 niemand de oorzaak van de toen gebeurde feiten juist kon situeren. Hij maakt nochtans een onderscheid tussen de feiten van 1983 en de gewelddadigheid van de feiten in Aalst en Eigenbrakel. Het geweld nam aanzienlijk toe. De speurders dachten in het begin niet dat het geweld een politieke oorzaak had. Ze hadden nochtans de indruk dat ze nog daders zouden vinden die goed getraind waren in het omgaan met wapens. De deskundigen hebben later gesteld dat het wellicht om « practical shooting » kon gaan. Getuige heeft het veel later via de pers vernomen, toen hij ingevolge zijn benoeming te Brussel al van het dossier onlast was. Getuige stelt vast dat de Bende wapens van een krachtiger kaliber dan die van de Rijkswacht gebruikte.

Hij toont zich bezorgd omdat één van de eerste speurders ook in de zaak-Mendez betrokken is.

Contacten met het parket van Nijvel

De heer Wezel bevestigt dat de procureur des Konings steeds in de Raadkamer zitting had en slechts uitzonderlijk afwezig was. Bij het opstellen van de dienstregeling had hij zichzelf die taak toebedeeld. De procureur des Konings heeft steeds correct

cette cellule d'enquête fut très relatif car il y a eu des tiraillements. En effet, les chefs de corps de la PJ et de la gendarmerie ne semblaient pas souhaiter travailler ensemble.

Ensuite, il a espéré que la PJ de Nivelles mette 4 personnes à temps plein à sa disposition, ce qui lui a été refusé par le commissaire en chef. Etant donné les besoins du service, seuls deux enquêteurs de la PJ ont pu lui être délégués.

Le témoin a d'ailleurs interpellé le Procureur du Roi de Nivelles à la suite de ce refus. Il regrette qu'un juge d'instruction ne puisse pas choisir lui-même les enquêteurs avec qui il aurait aimé travailler, ni même déterminer le nombre d'enquêteurs pour un cas bien précis.

Il déplore que lorsqu'on s'adresse à la PJ ou à la BSR, c'est à la fonction que l'on s'adresse et non aux hommes.

Il a donc dû demander plus d'efforts à la BSR. Il a même dû interroger lui-même par manque de moyens.

Le dossier Pinon

M. Wezel a effectué une descente dans le cadre de cette affaire de moeurs à la demande du juge d'instruction de Bruxelles qui instruisait l'affaire « POUR », afin de vérifier si des mineurs d'âge n'étaient pas impliqués. Cette perquisition s'est avérée négative.

Banditisme ou terrorisme

M. Wezel défie quiconque en 1983 de pouvoir mettre une étiquette sur les faits qui se sont déroulés. Il distingue toutefois les faits de 1983 et la violence des faits d'Alost et de Braine-L'Alleud. Il y a une gradation extraordinaire. Les enquêteurs ne faisaient pas de supposition dans une direction politique. Ils avaient cependant le sentiment qu'ils devaient encore découvrir des auteurs parfaitement entraînés dans le maniement des armes. Les experts ont par la suite avancé qu'il pouvait s'agir du « practical shooting ». Le témoin l'a appris par la presse, bien plus tard, alors qu'il était déchargé du dossier, vu sa nomination à Bruxelles. Il constate que les armes des Tueurs étaient de loin plus performantes que celles de la gendarmerie.

Il est inquiet de voir qu'un des premiers enquêteurs est impliqué dans l'affaire Mendez.

Relations avec le parquet de Nivelles

M. Wezel confirme que le Procureur du Roi siégeait toujours en Chambre du Conseil et qu'il n'était qu'exceptionnellement absent. Il s'était lui-même attribué cette fonction lorsqu'il a établi le tableau de service. Le Procureur du Roi a toujours honnêtement colla-

samengewerkt met de onderzoeksrechter, maar die laatste was het niet altijd met hem eens; verschillen in karakters leidden soms tot onenigheid.

De heer Wezel heeft van de procureur des Konings nooit instructies gekregen. Hij denkt dat de heer Schlicker evenmin door de procureur des Konings onder druk werd gezet. De heer Deprêtre heeft zich steeds aan zijn wettelijke opdracht gehouden. Dat neemt niet weg dat de procureur des Konings een temperamentvol man is en dat hij zijn mening kort en goed te kennen geeft.

De heer Wezel zegt dat er na de gebeurtenissen van 1983 in het arrondissement Nijvel een aanzienlijke verhoging van de criminaliteit werd vastgesteld. Het aantal te behandelen dossiers werd steeds groter.

boré avec le juge d'instruction mais ce dernier n'a pas toujours partagé ses opinions et il y a parfois eu des heurts sur de pures questions de caractère.

M. Wezel n'a jamais reçu de directive du Procureur du Roi. Il n'a pas non plus le sentiment que M. Schlicker ait subi des pressions de la part de ce dernier. M. Deprêtre a toujours accompli son devoir légal. Il est vrai cependant que le Procureur du Roi a un tempérament assez fort et qu'il exprime sa pensée avec vigueur.

M. Wezel affirme qu'après 1983, il y avait une re-crudescence de la criminalité dans l'arrondissement de Nivelles. Il y avait de plus en plus de dossiers à traiter.

**VERHOOR VAN
DE HEER DE PRELLE DE LA NIEPPE,
substituut van de procureur des Konings te Nijvel**

Voorstelling van de getuige

De heer de Prelle is in 1975 aan de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de UCL afgestudeerd. Tot in 1977 was hij advocaat. Op dat ogenblik werd hij als gerechtelijk stagiair benoemd bij het parket van Nijvel. In 1980 werd hij tot substituut benoemd, in 1988 tot eerste substituut.

Op het parket van Nijvel hield hij zich bezig met het dossier « Bende van Nijvel », vanaf september 1983 (de zaak van de Colruyt in Nijvel) tot het onttrekkingsarrest van het Hof van Cassatie in 1987. Voor het parket-generaal maakte hij verslagen over de geboekte vooruitgang in de onderzoeken, maar hij nam geen enkele beslissing.

Het onderzoek

De heer de Prelle wijst op de strategische fouten die in dit onderzoek werden gemaakt.

Toen rechter Baeyens voor het dossier verantwoordelijk was, zochten de onderzoekers ten allen prijs verdachten die groter dan 1 m 90 waren.

In mei 1984 hebben de onderzoekers in een periode van 10 dagen tot tweemaal toe bekentenissen van Vittorio opgetekend, waarin deze laatste zijn bekentenissen viermaal heeft ingetrokken. De ondervragingen verliepen nooit volgens een vast stramien. De beschuldigden werden van de ene onderzoeker naar de andere gesleurd. De bekentenissen werden verkregen na ellenlange ondervragingen die zowel overdag als 's nachts door even zoveel onderzoekers werden geleid.

Op 21 maart 1986 was de heer de Prelle verwonderd de heer Tilman van de GP van Brussel in de lokalen van het Justitiapaleis van Nijvel te ontmoeten. Deze laatste had de heer Cocu ondervraagd, van 20 maart om 9 u 15 tot 21 maart om 6 u 45 's morgens. De heer Cocu bekende opnieuw. De heer Tilman heeft naar rechter Schlicker getelefoneerd om hem dat nieuwe element in het dossier mee te delen en om een nieuw aanhoudingsmandaat af te leveren. De heer Schlicker ondervroeg op zijn beurt de heer Cocu.

Getuige meent dat die bekentenissen slechts een zeer betrekkelijke waarde hebben omdat die na meer dan 30 uren ondervraging verkregen werden. De Raadkamer bevestigde derhalve de aanhoudingsmandaten tegen de « borains » op basis van die bekentenissen en van de getuigenis van een legioensoldaat aan wie Cocu tijdens zijn dienstperiode bij het Legioen in augustus 1983 een en ander zou hebben toevertrouwd.

**AUDITION DE
M. DE PRELLE DE LA NIEPPE,
substitut du procureur du Roi à Nivelles**

Présentation du témoin

M. de Prelle est sorti de la faculté de Droit de l'UCL en 1975. Après avoir travaillé comme avocat jusqu'en 1977, il a été nommé stagiaire judiciaire au parquet de Nivelles. Il a été nommé substitut en 1980 et premier substitut en 1988.

Il s'est occupé du dossier « Brabant wallon » au parquet de Nivelles depuis l'affaire du Colruyt de Nivelles en septembre 1983 jusqu'à l'arrêt de désaisissement de la Cour de Cassation en 1987. Il rédigeait les rapports sur l'état d'avancement des enquêtes pour le parquet général mais ne prenait aucune décision.

L'enquête

M. de Prelle dénonce des erreurs de stratégie dans la façon dont l'enquête a été menée.

Lorsque le juge Baeyens s'occupait du dossier, les enquêteurs cherchaient coûte que coûte tous les suspects mesurant plus d'1 m 90.

En mai 1984, pendant 10 jours, les enquêteurs ont recueilli 2 fois les aveux de Vittorio et celui-ci s'est rétracté 4 fois. Il n'y a jamais eu de système pour les interrogatoires, les inculpés étaient ballotés d'un enquêteur à l'autre. Les aveux étaient obtenus au bout d'interminables interrogatoires menés de jour comme de nuit par tant d'enquêteurs différents.

Le 21 mars 1986, M. de Prelle s'étonne de voir M. Tilman de la PJ de Bruxelles dans les locaux du Palais de Justice de Nivelles. Il avait interrogé M. Cocu depuis le 20 mars à 9 h 15 jusqu'au 21 mars à 6 h 45 du matin. Cocu réavoue. M. Tilman téléphone au juge Schlicker pour lui signaler ce nouvel élément du dossier et lui faire délivrer un nouveau mandat d'arrêt. M. Schlicker réinterroge Cocu.

Pour le témoin, les aveux n'ont qu'une valeur relative car ils ont été obtenus après plus de 30 heures d'interrogatoire. La Chambre du Conseil confirmera dès lors les mandats d'arrêts contre les borains sur base de ces aveux et du témoignage d'un légionnaire qui aurait reçu des confidences de Cocu lors de son passage à la Légion en août 1983.

De onderzoekscel

Nadat de ballistische onderzoeken tussen de verschillende feiten een verband hadden aangetoond, werd een onderzoekcel opgericht. Die was samengesteld uit leden van de rijkswacht, van de GP en zelfs van het BIC. De heer Baeyens, voorzitter van de cel, vond dat er teveel mensen waren (40 à 50 personen).

De procureur des Konings legde veel dynamisme aan de dag. Hij heeft geprobeerd om meer middelen te verkrijgen maar dat lukte hem niet. Hij heeft zelfs een synoptische tabel van de cel opgesteld. Die cel werd opgericht om tussen de onderzoekers een gevoel van eendracht tot stand te brengen en om een blokkering te vermijden als gevolg van het wegwoffelen van informatie. In de eerste maanden van 1986 werd de cel tot een twaalftal personen teruggebracht.

Getuige meent dat het om een zeer volledig onderzoek ging. Bij de onderzoekers werd niet op een inspanning gekeken. De sfeer binnen die cel was goed, maar soms waren er wel conflicten tussen de GP, de rijkswacht en de magistraten.

Ballistische onderzoeken — Het verslag van het BKA van Wiesbaden

Deskundige Dery heeft vastgesteld dat de Rüger van de heer Cocu zeker in Genval en waarschijnlijk in Halle gebruikt werd.

De heer de Prelle de la Nieppe heeft altijd zijn twijfels gehad in verband met die expertise, die steeds voorgesteld werd als een onomstotbare waarheid.

De besluiten van deskundige Tombeur van de FN zijn in tegenspraak met die van de heer Dery. De deskundige Stevens is de enige die voorbehoud aangetekend heeft.

Op 13 februari 1986 deelde de heer Baudesson van de GP van Brussel aan de onderzoekcel de besluiten van het verslag van het ballistisch onderzoek door het BKA mee. Die besluiten zijn duidelijk : de Rüger werd noch in Genval noch in Halle gebruikt. Op 6 maart 1986 stuurde de heer de Prelle de la Nieppe een volledig verslag aan de heer Jaspar, advocaat-generaal, die bij het parket-generaal met het dossier van de « Bende van Nijvel » belast was.

In oktober 1986 was getuige verwonderd als hij van de griffier van de heer Schlicker, de heer Degraeve, vernam dat het verslag van het BKA niet bij het dossier was gevoegd. In de Raadskamer werd bovendien nooit gewag gemaakt van dat verslag, door de procureur des Konings noch door de onderzoeksrechter.

Daarbovenop komt op 16 april 1986 het deskundigenverslag van de heer Ceccaldi (Frankrijk), waarin een aantal Belgische verslagen worden bevestigd, tegen het verslag van Wiesbaden in.

La cellule d'enquête

Lorsque les expertises balistiques ont démontré une connexité entre les différents faits, une cellule d'enquête a été créée, composée de membres de la gendarmerie, de la PJ et même du BIC. M. Baeyens, qui présidait la cellule, trouvait qu'il y avait trop de monde (40 à 50 personnes).

Le Procureur du Roi a fait preuve d'un grand dynamisme. Il a essayé d'obtenir plus de moyens mais il n'a pas obtenu ce qu'il désirait. Il a dressé lui-même le tableau synoptique de la cellule. Cette cellule a été créée dans le but d'éveiller un sentiment d'unité entre les enquêteurs et afin d'éviter les blocages qui auraient pu se produire par la dissimulation d'informations. Début 1986 la cellule a été réduite à une douzaine de personnes.

Selon le témoin, il s'agissait d'une enquête très complète. Aucun enquêteur ne ménageait ses efforts. Si les choses se passaient bien au sein de cette cellule, il y a eu quelques fois de sérieuses prises à partie entre la PJ, la gendarmerie et les magistrats.

Les expertises balistiques — le rapport du BKA de Wiesbaden

L'expert Dery établit que le Rüger de M. Cocu a certainement tiré à Genval et probablement à Halle.

M. de Prelle de la Nieppe déclare que cette expertise qui a été présentée comme parole d'évangile, lui a toujours paru sujette à caution.

Les conclusions de l'expert Tombeur de la FN vont à l'encontre de celle de M. Dery. L'expert Stevens est le seul qui ait émis une réserve.

Le 13 février 1986, M. Baudesson de la PJ de Bruxelles présente à la cellule d'enquête les conclusions du rapport d'expertise balistique du BKA. Celles-ci sont formelles : le Rüger n'a pas tiré ni à Genval ni à Halle. Le 6 mars 1986, M. de Prelle de la Nieppe adresse un rapport complet à M. l'avocat général Jaspar, titulaire du dossier Brabant wallon au niveau du parquet général.

En octobre 1986, le témoin s'étonne d'apprendre par le greffier de M. Schlicker, M. Degraeve, que le rapport du BKA n'a pas été joint au dossier. Il n'a, de plus, jamais été fait allusion à ce rapport en Chambre du Conseil, ni par le Procureur du Roi, ni par le juge d'instruction.

Le 16 avril 1986 arrive l'expertise de M. Ceccaldi (France) qui, à l'encontre du rapport de Wiesbaden, confirme certains des rapports d'expertise belges.

Banditisme of terrorisme — Meningsverschillen tussen het parket en de onderzoeksmaistraat

De heer de Prelle de la Nieppe vraagt zich nog steeds af of het om banditisme dan wel om terrorisme gaat. Zelf heeft hij nooit uitgesloten dat er een politieke bewegreden was maar hij werd niet door alle magistraten gevolgd.

Hij zegt dat hij geschockt is door de wanverhouding tussen het aantal slachtoffers en de schrale buit.

In de feiten onderscheidt hij 2 reeksen. Enerzijds wat tussen 1982 en 1983 gebeurde en wat duidelijk geen terrorisme was, en anderzijds de moordpartijen van eind 1985.

Indien men niet voldoende in de politieke richting heeft gezocht, is dat omdat men toen psychologisch niet klaar was om die uitzonderlijke criminaliteit te bestrijden. België was niet klaar om het Italiaanse en het Duitse voorbeeld te volgen.

Binnen de cel was de heer Balfroid van de BOB van Waver praktisch de enige om aan een politieke bewegreden te denken. Niemand nam dat echter ernstig op, zelfs rechter Baeyens niet. De rijkswacht en de GP beschouwden die mogelijkheid bijna als een grap. De onderzoekers durfden niet verder in politieke richting te zoeken omdat de procureur des Konings het steeds weer over « vernielers » bleef hebben. Toen de cel in januari 1987 voor de laatste keer samenkam, waarbij de procureur des Konings niet aanwezig was, werd daarentegen alleen maar over de « politieke » hypothese gesproken.

De procureur des Konings te Nijvel, de heer Deprêtre, heeft nooit ernstig aan een politieke bewegreden gedacht. Voor hem waren de moordenaars alleen maar « rovers ».

De procureur des Konings, die voor de onderzoeksrechter en de onderzoekers een drievoudige hiërarchische hogere was, namelijk korpsoverste, tucht-overste van de gerechtelijke politie en aangeduide of veronderstelde woordvoerder van de gerechtelijke hiërarchie, heeft bij de onderzoekers een soort self-conditionering veroorzaakt, waardoor de onderzoekers zich op de « borains » toespitsten; men zocht dan ook niet verder in de politieke richting.

Hij erkende wel dat de feiten de klassieke criminaliteit overstegen, maar hij heeft nooit in politieke kringen gezocht.

De heer Deprêtre heeft onmiddellijk gedacht dat hijzelf in het onderzoek moest tussenbeide komen en dat hij het samen met de onderzoeksmaistraat moest leiden.

Dat leidde tot ernstige meningsverschillen tussen hemzelf die de GP steunde en de heer Wezel, de onderzoeksrechter, die de BOB van Bergen steunde.

Banditisme ou terrorisme — Divergences entre le parquet et le magistrat instructeur

M. de Prelle de la Nieppe se pose toujours la question de savoir s'il s'agit de banditisme ou de terrorisme. Personnellement, il n'a jamais écarté l'hypothèse politique, mais il n'a pas été suivi par tous les magistrats.

Il se dit choqué par la disproportion entre le nombre de victimes et le maigre butin dérobé.

Il distingue 2 séries de faits : d'une part, les faits qui se sont déroulés entre 1982 et 1983, dont il est évident que le mobile n'est pas terroriste et d'autre part, les tueries de fin 1985.

Si la piste politique n'a pas été suffisamment suivie, c'est que psychologiquement les esprits n'étaient pas prêts à affronter cette criminalité hors du commun. La Belgique n'était pas prête à être mise à l'exemple de l'Italie et de l'Allemagne.

Au sein de la cellule, M. Balfroid de la BSR de Wavre était pratiquement le seul à parler d'une piste politique. Personne ne le prenait au sérieux, même pas le juge Baeyens, et il faisait l'objet de la moquerie de la gendarmerie et de la police judiciaire. Etant donné l'insistance avec laquelle le procureur du Roi défendait la thèse des prédateurs, les enquêteurs n'osaient envisager la piste politique. Toutefois, lors de la dernière réunion de la cellule en janvier 1987, de laquelle le procureur du Roi était absent, il ne fut question que de l'hypothèse politique.

Le procureur du Roi de Nivelles, M. J. Deprêtre, a toujours été d'avis qu'une hypothèse politique n'était pas sérieuse. Pour lui, les auteurs des tueries étaient des « prédateurs ».

De par la triple prééminence du procureur du Roi sur le juge d'instruction et sur les enquêteurs en sa qualité de chef de corps, chef disciplinaire de la police judiciaire et porte-parole attitré ou supposé de la hiérarchie judiciaire, il a provoqué un auto-conditionnement des enquêteurs qui ont concentré leurs recherches sur les Borains et ont délaissé la piste politique.

Il reconnaissait toutefois que les faits dépassaient les critères de la criminologie classique. Mais de là à envisager l'inspiration politique, il n'a jamais franchi le pas.

M. Deprêtre a tout de suite considéré qu'il fallait qu'il intervienne personnellement dans cette enquête et qu'il la dirige de concert avec le magistrat instructeur.

Il y avait de graves discussions entre lui qui soutenait la PJ et M. Wezel, le juge d'instruction qui soutenait la BSR de Mons.

VERHOOR VAN MEVR. LYNA,
onderzoeksrechter emeritus te Brussel

Voorstelling van de getuige

Mevrouw Lyra is 25 jaar lang advocaat en gedurende 20 jaar onderzoeksrechter geweest. Zij hield zich onder meer bezig met het dossier van de Herdersliedstraat, met het WNP-dossier en met het dossier van de CCC.

De dubbele moord in de Herdersliedstraat en het WNP-dossier

Mevrouw Lyra heeft zich vanaf februari 1982 met dat dossier beziggehouden.

Op het eerste gezicht ging het om een moord van gemeen recht maar getuige heeft de indruk dat achter deze moord andere motieven staken. Zij zou bijvoorbeeld kunnen begaan zijn om de WNP in opspraak te brengen. Daardoor is bij iedereen een gevoelen van onbehagen ontstaan. Zij meent dat men alles gedaan heeft om deze zaak tot een gewone moord te maken.

Toen Barbier na gedurende meer dan een jaar ontsnapt te zijn aan vervolging (dank zij vijf valse alibi's), in augustus 1983 aangehouden werd, vond men in de woning die hij samen met Libert betrok, telexen die bij de NAVO gestolen waren. Daarop werd een tweede dossier geopend wegens diefstal en toevertrouwd aan onderzoeksrechter Mevr. Coppieters 't Wallant.

De heer Marnette van de GP heeft Latinus ondervraagd die hem de naam van de daders van de dubbele moord heeft onthuld. Op verzoek van het parket stelde de heer Marnette namelijk een parallel onderzoek in over de WNP. Bij zijn ondervragingen werd hij bijgestaan door een lid van de Staatsveiligheid wat de verwondering van getuige wekte.

Het dossier werd ontrokken aan de heer Van Doren die zich tot dan toe met het dossier over de privé-milities bezighield en toevertrouwd aan de heer de le Court die thans raadsheer is bij het Hof van Beroep.

Mevrouw Lyra is de mening toegedaan dat het dossier van de Westland New Post zeer laat werd toeovertrouwd aan de onderzoeksrechter. De getuige merkt hierbij op dat er zowel bij het parket als bij de politie « under cover » dossiers bestaan en veel parallele dossiers. Uit het dossier van de WNP blijkt volgens getuige dat de Staatsveiligheid sommige stukken uit een ander dossier voor de magistraten verborgen heeft gehouden. Tijdens de getuigenverhoren heeft zij vernomen dat een agent van de Staatsveiligheid, de heer Smets, de WNP geïnfiltrerd had. Daarop begaf mevrouw Lyra zich naar de Staatsveiligheid om er het dossier in verband met die infiltratie op te vragen. Zij kreeg daar te horen dat infiltratie iets zeer ongewoons is en sterk af te raden. De heer Raes, Administrateur-Directeur-Général van de Staatsveiligheid leek ontstemd wanneer hij haar zag. Hij deelde haar mede dat het dossier over de

AUDITION DE MME LYNA,
juge d'instruction émérite à Bruxelles

Présentation du témoin

Mme Lyra a été avocat pendant 25 ans et juge d'instruction pendant 20 ans. Elle s'est occupée entre autres du dossier de la rue de la Pastorale, du dossier du WNP et du dossier des CCC.

Le double meurtre de la rue de la Pastorale et le dossier du WNP

Mme Lyra s'est occupée de ce dossier à partir de février 1982.

A première vue, il s'agissait d'un crime de droit commun, mais le témoin a l'impression qu'il y avait d'autres motifs et que le meurtre a pu avoir été commis, par exemple, pour « mouiller » le WNP. Cette situation est à l'origine d'un malaise qui est ressenti par tout le monde. Mme Lyra estime que l'on a tout fait pour faire passer cette affaire pour un crime ordinaire.

Lorsqu'après avoir échappé aux poursuites pendant plus d'un an grâce à cinq faux alibis, Barbier est arrêté en août 1983, on trouve au domicile qu'il occupe avec Libert des télex volés à l'OTAN. Un deuxième dossier est alors ouvert pour chef de vol et est confié à Mme Coppieters 't Wallant, juge d'instruction.

M. Marnette de la PJ entend Latinus qui lui révèle le nom des auteurs du double meurtre. A la demande du parquet, M. Marnette effectue une enquête parallèle sur le WNP. Il est assisté dans ses interrogatoires par un membre de la Sûreté, ce qui a suscité l'étonnement du témoin.

M. Van Doren, qui s'occupait jusque-là du dossier des milices privées, est dessaisi en faveur de M. de le Court, actuellement conseiller à la cour d'appel.

Mme Lyra estime que le dossier du Westland New Post a été confié très tard au juge d'instruction. Le témoin fait observer à ce propos qu'il existe des dossiers secrets ainsi que de nombreux dossiers parallèles, tant au parquet qu'à la police. Il ressort, selon le témoin, du dossier du WNP que la Sûreté de l'Etat a caché certaines pièces d'un autre dossier aux magistrats. Lors des auditions, le témoin apprend qu'un agent de la Sûreté de l'Etat, M. Smets, s'était infiltré au sein du WNP. Mme Lyra se rend dès lors à la Sûreté pour demander le dossier relatif à cette infiltration. On lui répond que l'infiltration est très inhabituelle et même fortement déconseillée. M. Raes, administrateur-directeur général de la Sûreté, semble fâché de la voir. Il lui déclare que le dossier du WNP se trouve chez le Ministre de la Justice et promet de le lui apporter la semaine suivante. Au grand étonnement de Mme Lyra, M. Raes lui remet la semaine

WNP zich bij de Minister van Justitie bevond en beloofde het haar de volgende week te brengen. Tot grote verbazing van mevrouw Lyna overhandigde de heer Raes haar de volgende week slechts één enkele bladzijde over de WNP en die dagtekende uit 1981. Die houding is in tegenspraak met de totale samenwerking welke mevrouw Lyna naar aanleiding van de CCC-affaire genoot.

Het staat echter vast dat de heer Smets de WNP reeds in 1976 en alleszins in 1978 kende. Mevrouw Lyna heeft via andere agenten van de Staatsveiligheid vernomen dat dit document speciaal voor de gelegenheid werd opgesteld en geantideert zou zijn.

Toen mevrouw Lyna in het raam van het WNP-dossier getuigenverhoren van de heren Raes en Smets afnam, verklaarde de heer Raes, die vergezeld was van zijn kabinetschef, dat de leden van de WNP er allen van overtuigd waren voor de Staatsveiligheid te werken en een soort stoottroep te vormen die in geval van een Sovjetinvasie als reserve diende. Hij heeft eraan toegevoegd dat de heer Smets met zijn instemming de WNP geïnfiltreerd had om er een verkenningsopdracht als officier uit te voeren. Deze verklaring heeft de onderzoeksrechter het besluit doen nemen om Smets niet in beschuldiging te stellen.

Alleen de heren Raes en Smets waren bij de Staatsveiligheid van die infiltratie op de hoogte.

In het kader van het assisenproces van de zaak van de Herdersliedstraat werd een copie van het WNP dossier bij wijze van informatie aan de stukken toegevoegd. Naderhand werd voor zowel het WNP dossier als voor dat van de Natotelexen een gemeenschappelijke vordering gedaan, waarbij uit het oog werd verloren dat Libert een militair was en dat het bovendien ging om een complot tegen de Staatsveiligheid, waardoor de correctionele rechtbank zich onbevoegd diende te verklaren. Dit verklaart waarom het WNP-dossier thans is verjaard. De diefstal van de telexen zal voor de militaire rechtbank worden behandeld.

Tijdens de behandeling door het Hof van Assisen van de zaak van de Herdersliedstraat werd de heer Raes met gesloten deuren gehoord en werd mevrouw Lyna door de Voorzitter van het Hof gevraagd om de zaal te verlaten.

De zaak Latinus

Mevrouw Lyna vernam telefonisch van de heer Marnette van de GP dat Latinus zich verhangen had.

Ongeveer een half uur later deelde de Administrateur-generaal van de Staatsveiligheid haar ook telefonisch hetzelfde nieuws mede. Zij nam onmiddellijk contact op met de rechtbank van Nivelles en vernam met verbazing dat de toelating tot begraven reeds was verleend. Zij gaf een ambtelijke opdracht ter uitvoering van een lijkshouwing en voegde daarbij een kantschrift.

Zij heeft gevraagd om de reconstructies samen met rechter Schlicker, die met het dossier belast is, te mo-

suirante un seul feuillet sur le WNP, datant de 1981. Cette attitude est en contradiction avec la collaboration totale dont Mme Lyna avait bénéficié dans l'affaire des CCC.

Or, il a été établi que M. Smets connaissait déjà le WNP en 1976 et certainement en 1978. Mme Lyna a appris par d'autres agents de la Sûreté que ce document aurait été confectionné spécialement pour les besoins de la cause et antidaté.

Lorsque Mme Lyna a entendu MM. Raes et Smets dans le cadre du dossier du WNP, M. Raes, accompagné de son chef de cabinet, lui a dit que les membres du WNP étaient tous persuadés qu'ils travaillaient pour la Sûreté de l'Etat et qu'ils constituaient un groupe de choc qui devait servir de réserve en cas d'invasion soviétique. Il a ajouté que M. Smets s'était infiltré au sein du WNP avec son accord afin d'y accomplir une mission de reconnaissance en tant qu'officier. Cette déclaration a décidé le juge d'instruction à ne pas mettre Smets en accusation.

Seuls MM. Raes et Smets étaient au courant de cette infiltration à la Sûreté de l'Etat.

Une copie du dossier du WNP fut jointe à titre d'information aux pièces du procès d'assises de l'affaire de la rue de la Pastorale. Il fut ensuite dressé un réquisitoire commun pour le dossier du WNP et pour celui des télex de l'OTAN, ce en quoi il avait été perdu de vue que Libert était un militaire et qu'il s'agissait en outre d'un complot contre la sûreté de l'Etat et que le tribunal correctionnel devait dès lors se déclarer incompétent. Telles sont les raisons pour lesquelles le dossier du WNP est à présent prescrit. Quant au vol des télex, il sera jugé par le tribunal militaire.

Pendant l'audience en cour d'assises de l'affaire de la rue de la Pastorale, M. Raes a été entendu à huis clos et Mme Lyna a été invitée par le président de la cour à quitter la salle.

L'affaire Latinus

Mme Lyna apprend par un coup de téléphone de M. Marnette de la PJ que Latinus a été trouvé pendu.

Environ une demi-heure plus tard, l'administrateur-général de la Sûreté lui téléphone la même nouvelle. Elle contacte immédiatement le tribunal de Nivelles et apprend avec stupéfaction que le permis d'inhumer a déjà été délivré. Elle envoie une commission rogatoire pour demander une autopsie et accompagne sa demande d'une apostille.

Elle demande à assister aux reconstitutions avec le juge Schlicker, chargé du dossier. Toutes les hypothè-

gen bijwonen. Tijdens deze wedersamenstellingen werden alle mogelijke hypotheses onderzocht, zelfs die van erotische verhanging. Dokter Dechailly heeft echter bevestigd dat het niet om dat type van verhanging kon gaan. Mevrouw Lyna is ervan overtuigd dat de heer Latinus niet in de gemoedsgesteltenis verkeerde om zelfmoord te plegen. Hij had een afspraak met de heer Marnette om hem over « belangrijke zaken » te spreken. Zijn vriend, Karel de Lombaerde, heeft verklaard dat Latinus hem zou gezegd hebben in het bezit te zijn van netelige dossiers, maar deze dossiers en meer bepaald het beruchte Pinon-dossier, zouden naar Spanje gestuurd zijn.

Mevrouw Lyna heeft de heer Deprêtre, procureur des Konings te Nijvel, opgebeld en die heeft haar geantwoord dat het Pinon-dossier in zijn koffer lag maar dat dit dossier niets belangrijks bevatte.

De heer Schlicker heeft veel aandacht besteed aan het dossier Latinus. Hij zou graag nog verder zijn gegaan maar het parket-generaal (de heer Jaspar, advocaat-generaal) verzocht hem met aandrang het onderzoek te beëindigen om het dossier aan dat van de Herdersliedstraat toe te voegen met het oog op de behandeling voor het Hof van Assisen.

Het parket heeft naar elke mogelijke uitleg gezocht om toch maar tot zelfmoord te kunnen besluiten.

De getuige merkt hier op dat een dergelijk dossier niet noodzakelijk moet worden afgesloten met een beslissing tot niet vervolging. Men had zeer gemakkelijk kunnen besluiten met een vordering ten laste van X, wegens moord waarvan de dader niet kon worden geïdentificeerd.

Voor het Hof van Assisen heeft zelfs de heer Jaspar uiteindelijk verklaard dat het blijkbaar toch niet om een zelfmoord ging.

Mevrouw Lyna heeft vernomen dat de heer Smets de vriendin van Latinus na diens dood nog herhaaldelijk opgezocht heeft.

Werd er druk uitgeoefend op de getuige ?

Mevrouw Lyna verklaart dat op haar nooit druk uitgeoefend werd.

Een lid van de Staatsveiligheid heeft haar niettemin achteraf verklaard dat dit overwogen werd. Toen zij de kantoren van de Staatsveiligheid verliet, zou de heer Raes gezegd hebben : « Geef mij het dossier van die Lyna of dat van haar echtgenoot ». Zij verklaart dat twee getuigen haar dit onafhankelijk van elkaar hebben medegedeeld.

Na afloop van het proces voor het Hof van Assisen over de zaak van de Herdersliedstraat werd commissaris Kausse naar Antwerpen overgeplaatst. Hij was een man geworden die letterlijk opgejaagd was. Hij was in het bezit van een tekst van de hand van C. Smets, met name het ontwerp van een artikel dat in het tijdschrift NEM verschenen is.

ses ont été envisagées lors des reconstitutions, y compris celle d'une pendaison érotique. Le docteur *Dechailly* a toutefois confirmé qu'il ne pouvait s'agir d'une pendaison érotique. Mme Lyna est convaincue que Latinus n'était pas d'humeur à se suicider. Il avait rendez-vous avec M. Marnette afin de lui parler « d'affaires importantes ». Son ami Karel de Lombaerde a déclaré que Latinus lui aurait dit posséder des dossiers brûlants, mais ces dossiers, entre autres le fameux dossier Pinon, auraient été envoyés en Espagne.

Mme Lyna a téléphoné au procureur du Roi de Nivelles, M. Deprêtre, qui lui a répondu que le dossier Pinon se trouvait dans son coffre mais « qu'il n'y avait rien dedans ».

M. Schlicker a beaucoup travaillé sur le dossier Latinus. Il aurait aimé aller plus loin, mais il était talonné par le parquet général (M. Jaspar, avocat général) qui le pressait de terminer l'instruction pour pouvoir joindre le dossier à celui de la rue de la Pastorale pour le procès d'assises.

Le parquet a cherché toutes les explications possibles pour pouvoir conclure au suicide.

Le témoin souligne qu'un tel dossier ne doit pas nécessairement être classé sans suite et que l'on aurait très bien pu requérir contre X pour meurtre dont l'auteur n'avait pu être identifié.

A l'audience de la cour d'assises, même M. Jaspar a fini par dire qu'il semblait bien qu'il ne s'agissait pas d'un suicide.

Mme Lyna a appris que M. Smets est allé voir à plusieurs reprises l'amie de Latinus après sa mort.

Le témoin a-t-il été l'objet de pressions ?

Mme Lyna déclare n'avoir jamais fait l'objet de pressions.

Toutefois, un membre de la Sûreté de l'Etat lui a dit plus tard que cela a été envisagé. Lorsqu'elle a quitté la Sûreté, M. Raes aurait demandé : « Donnez-moi le dossier de cette Lyna ou celui de son mari ». Mme Lyna souligne que cette déclaration lui a été faite par deux témoins entendus séparément.

A l'issue du procès d'assises de l'affaire de la Pastorale, le commissaire Kausse a été muté à Anvers. Il était devenu un homme littéralement traqué. Il détenait un texte écrit de la main de C. Smets, qui était le projet d'un article paru dans la revue NEM.

De onderzoeksrechters

Mevrouw Lyna wijst op de enorme omvang van het werk van de onderzoeksrechters. Zij betreurt de gebrekige personeelsbezetting bij de rechtkassen alsmede het ontbreken van materiële middelen waarover onder meer de onderzoeksrechters zouden moeten beschikken (griffiers, bediende, computers). Die leemten leiden vaak tot onvolledige onderzoeken.

De onderzoeksrechters zijn onafhankelijk, maar tegenover een gehiérarchiseerd parket staat geen collège van onderzoeksrechters. De onderzoeker is tegelijk magistraat en officier van gerechtelijke politie. Tussen de beide functies bevindt zich een vage scheidingslijn hetgeen problemen doet rijzen.

De getuige betreurt dat de benoeming van een onderzoeksrechter afhangt van het advies van het parket. Dit is een indirect drukkingsmiddel. Te Brussel zijn er teveel onderzoeksrechters die om de drie maanden gedelegeerd worden omdat zij niet genoeg ondervinding bezitten om vast benoemd te worden, wat hun onafhankelijkheid schaadt. Mevrouw Lyna acht het niet uitgesloten dat het parket bepaalde zaken voor de onderzoeksrechters verborgen houdt.

De CCC-zaak

Getuige meent dat naar aanleiding van het onderzoek betreffende de CCC een uitstekend initiatief genomen werd : de oprichting van de AGG (Antiterroristische Gemengde Groep).

Ter attentie van hen die beweerd hebben dat Carette niet eerder aangehouden werd omdat men daar geen zin in had, kan zij in alle oprechtheid zeggen dat die bewering uit de lucht gegrepen is.

Carette werd aangehouden een maand nadat een formeel materieel bewijs tegen hem gevonden werd, namelijk een vingerafdruk.

Les juges d'instruction

Mme Lyna souligne l'énorme ampleur du travail des juges d'instruction. Elle déplore le manque d'effectifs dans les tribunaux ainsi que le manque de moyens matériels dont disposent, entre autres, les juges d'instruction (greffiers, employés, informatisation). Ces lacunes conduisent souvent à des instructions incomplètes.

Les juges d'instruction sont indépendants mais, face à un parquet hiérarchisé, il n'existe pas de collège des juges d'instruction. Le juge d'instruction est à la fois magistrat et officier de police judiciaire, entre les deux fonctions, la barrière est floue et cela engendre des difficultés.

Le témoin estime qu'il est regrettable que la nomination d'un juge d'instruction dépende de l'avis du parquet, ce qui constitue, indirectement, un moyen de pression. A Bruxelles, il y a trop de juges d'instruction qui sont délégués tous les trois mois car ils n'ont pas assez d'expérience pour être titularisés et cela nuit à leur indépendance. Mme Lyna estime qu'il est possible que le parquet cache des choses aux juges d'instruction.

L'affaire des CCC

Le témoin estime que dans l'enquête sur les CCC une excellente initiative a été prise : l'instauration du GIA (Groupe interforces antiterroriste).

Si on a dit que l'on n'a pas arrêté Carette plus tôt parce que l'on n'avait pas envie de l'arrêter, elle peut dire — très sincèrement que c'était tout à fait inexact.

Un mois après avoir eu une preuve matérielle formelle — une empreinte — contre Carette, il a été arrêté.

VERHOOR VAN DE HEER VAN DAMME,
onderzoeksrechter te Gent

Voorstelling van de getuige

Getuige is reeds zes jaar onderzoeksrechter. Voordien werkte hij ruim acht jaar bij het parket. Naast licentiaat in de rechten is hij ook licentiaat criminologie.

Met zaken van groot-banditisme werd hij nog niet geconfronteerd.

Aanwijzing van onderzoeksrechters

Getuige herinnert eraan dat onderzoeksrechters door de Koning worden aangewezen voor een termijn van drie jaar, die telkens voor vijf jaar kan worden vernieuwd (artikel 79 G W).

Hij betreurt dit omdat volgens hem daardoor de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechters in het gedrang kan komen.

In feite hangt het al dan niet vernieuwen van deze aanwijzing immers af van het oordeel van de vier korpsoversten (de voorzitter van de rechtkamer, de eerste voorzitter, de procureur des Konings en de procureur-generaal).

De deken van de onderzoeksrechters (de langst benoemde onderzoeksrechter) wordt daarbij niet geraadpleegd.

Voor een eventuele niet-vernieuwing worden geen redenen opgegeven. Nochtans betekent zulks een financieel verlies voor de betrokkenen.

Aangezien een onderzoeksrechter zich pas na enkele jaren heeft ingewerkt ware het, volgens getuige, beter om aan het ambt van onderzoeksrechter een meer bestendig karakter te geven.

Hiertoe dient ook de bezoldigingsregeling te worden verbeterd (bijvoorbeeld via het invoeren van één of andere vorm van vlakke loopbaan).

Onafhankelijkheid ten opzichte van het parket

Heel dikwijls worden pas benoemde rechters met ervaring op het vlak van het parket quasi onmiddellijk als onderzoeksrechter aangewezen. Wellicht heeft dat ook te maken met de permanentieverplichting (er is steeds, dag en nacht, één onderzoeksrechter van wacht).

Deze onderzoeksrechters hebben nauwelijks de kans gehad om de rechtkamer zelf te leren kennen.

Getuige geeft toe dat het in die omstandigheden enige tijd vergt vooraleer een onderzoeksrechter zijn onafhankelijkheid ten opzichte van het Parket heeft teruggevonden.

AUDITION DE M. VAN DAMME,
juge d'instruction à Gand

Présentation du témoin

Avant de devenir juge d'instruction, fonction qu'il exerce depuis six ans, le témoin a été membre du parquet pendant plus de huit ans. Il est licencié en droit et en criminologie.

Il n'a pas encore été confronté à des affaires de grand banditisme.

Désignation des juges d'instruction

Le témoin rappelle que les juges d'instruction sont désignés par le Roi pour un terme de trois ans, renouvelable chaque fois pour une durée de cinq ans (art. 79 du Code judiciaire).

Il déplore qu'il en soit ainsi, car il estime que cette règle peut compromettre l'indépendance des juges d'instruction.

En fait, le renouvellement du terme dépend de l'appréciation des quatre chefs de corps (le président du tribunal, le premier président, le procureur du Roi et le procureur général).

Le doyen parmi les juges d'instruction (le juge d'instruction le plus ancien) n'est cependant pas consulté.

Le non-renouvellement n'est pas motivé. Une telle décision implique pourtant une perte financière pour l'intéressé.

Etant donné qu'il faut quelques années au juge d'instruction pour se familiariser avec son travail, le témoin estime qu'il serait préférable de conférer un caractère plus permanent à la fonction de juge d'instruction.

Pour ce faire, il conviendrait également d'améliorer le statut pécuniaire du juge d'instruction (par exemple en introduisant l'une ou l'autre forme de carrière plane).

Indépendance vis-à-vis du parquet

Il arrive très souvent que des juges venant d'être nommés et ayant de l'expérience au niveau du parquet soient désignés presque immédiatement comme juges d'instruction. L'obligation d'assurer une permanence (un juge d'instruction est toujours de garde, le jour et la nuit) n'est sans doute pas étrangère à cette pratique.

Ces juges d'instruction n'ont guère eu l'occasion de se familiariser personnellement avec les tribunaux.

Le témoin reconnaît que dans ces conditions, il faut un certain temps avant qu'un juge d'instruction recouvre son indépendance vis-à-vis du parquet.

Nood aan een specifieke opleiding

Teneinde een goed inzicht te krijgen in de werking van BOB, rijkswacht, gerechtelijke politie, gemeentelijke politie en technische laboratoria lijkt het aangewezen om, benevens de oprichting van een magistratschool ook binnen de magistratuur (naar het model van de gerechtelijke stage bij het parket) een specifieke stage voor onderzoeksrechters te organiseren.

Delegatie van de effectieve leiding van het onderzoek

Volgens getuige zijn de onderzoeksrechters materieel niet meer in staat om zelf de hen toevertrouwde onderzoeken te leiden. In de praktijk delegeren zij deze leiding aan de personen of korpsen die zij verkiezen.

De ondervraging van de verdachte(n) doen ze zelf; de rest wordt overgelaten aan de onderzoekers. Deze beschikken overigens over een betere infrastructuur: zij kunnen bijvoorbeeld wel nagaan waar zich in het verleden gelijkaardige feiten hebben voorgedaan.

Computerisering van dossiers

Getuige heeft voor één dossier (een oplichtingszaak met 13 000 slachtoffers en ruim honderd verdachten) gebruik gemaakt van de computer van de Gentse rijkswacht. Hiertoe is de toestemming vereist van de Generale Staf van de rijkswacht. Op die manier verhoogt echter de (materiële) afhankelijkheid van de onderzoeksrechter tegenover de rijkswacht.

Gebrekkige infrastructuur van de rechtbank

De rechtbank van Eerste aanleg te Gent beschikt thans (op proef) over één computer en bezit daarenboven één telefaxtoestel.

Getuige wordt enkel geholpen door één griffier.

Naar zijn oordeel is hij volledig ongewapend tegenover zaken van groot-banditisme.

Tijdens de weekends (van vrijdagavond 6 uur tot maandagochtend 9 uur) kan een onderzoeksrechter onmogelijk kennis nemen van het eventuele strafrechterlijke verleden van een voorgeleide persoon.

Nood aan een nationaal wapenarchief

Getuige bevestigt dat momenteel niet kan worden nagegaan of een bepaald wapen reeds bij een ander zwaar misdrijf is gebruikt.

Een nationaal wapenarchief (eventueel zelfs op Beneluxvlak) waarin alle verslagen van alle wapen-experts worden opgenomen zou het aantal opgehelderde misdrijven ten goede komen.

Nécessité d'une formation spécifique

Pour que l'intéressé puisse acquérir une bonne connaissance du fonctionnement de la BSR, de la gendarmerie, de la police judiciaire, de la police communale et des laboratoires techniques, il s'indiquerait d'organiser au sein de la magistrature, parallèlement à la création d'une école de la magistrature, un stage spécifique destiné aux juges d'instruction (conçu sur le modèle de stage judiciaire au parquet).

Délégation de la conduite effective de l'instruction

Le témoin estime que les juges d'instruction ne sont matériellement plus en mesure de diriger les enquêtes qui leur sont confiées. Dans la pratique, ils déléguent cette mission aux personnes ou aux corps de leur choix.

Ils procèdent toutefois eux-mêmes aux interrogatoires, le reste étant confié aux enquêteurs, qui disposent d'ailleurs d'une meilleure infrastructure : ils peuvent par exemple vérifier si des faits semblables ont été commis par le passé.

Informatisation des dossiers

Le témoin n'a utilisé l'ordinateur de la gendarmerie de Gand que pour un seul dossier (une escroquerie impliquant plus de cent inculpés et ayant fait 13 000 victimes). L'accès à l'ordinateur n'est autorisé que moyennant l'accord de l'Etat-major général de la gendarmerie. Cette pratique accroît toutefois la dépendance (matérielle) du juge d'instruction à l'égard de la gendarmerie.

Infrastructure déficiente du tribunal

Le tribunal de première instance de Gand dispose à l'heure actuelle d'un seul ordinateur (à l'essai) et d'un seul téléfax.

Le témoin n'est assisté que par un seul greffier.

Il estime qu'il est tout à fait désarmé face à des affaires de grand banditisme.

Pendant le week-end (du vendredi soir à 6 heures au lundi matin à 9 heures), un juge d'instruction ne peut s'informer des antécédents éventuels des personnes qui comparaissent devant lui.

Nécessité de constituer un fichier national des armes

Le témoin confirme qu'il est aujourd'hui impossible de vérifier si une arme déterminée a déjà été utilisée à l'occasion d'un acte criminel antérieur.

Un fichier national des armes (constitué éventuellement au niveau du Benelux), où figureraient tous les rapports des experts en balistique, contribuerait à accroître le nombre d'affaires élucidées.

Wenselijkheid van een eventuele wijziging van de wetgeving betreffende het afluisteren van telefoon gesprekken

Getuige is van oordeel dat het afluisteren van telefoongesprekken vooral bij het bestrijden van de drugshandel een nuttig hulpmiddel kan zijn.

De aanwending ervan dient echter beperkt te blijven tot die gevallen waarin ernstige aanwijzingen van drugshandel voorhanden zijn.

Daarenboven moet er steeds controle zijn van een magistraat.

Spreker vreest echter dat die controle, zoals thans bij huiszoeken, in de praktijk niet veel zaaks zal zijn.

Overbelasting van de onderzoeksrechters

Momenteel besteden de onderzoeksrechters relatief veel tijd aan louter formele zaken zoals de « correctionaliseren » van bepaalde misdrijven (valsheid in geschriften, diefstal met inbraak) en het naar de politierechter verwijzen van verkeersongevallen met gekwetsten.

Dit gaat ten koste van een efficiënte controle op het eigenlijke onderzoekswerk.

Samenwerking tussen politiediensten

Getuige heeft geen weet van georganiseerde uitwisselingen van gegevens tussen de verschillende politiediensten. Hij pleit voor het oprichten van permanente gemengde groepen per arrondissement of per Hof van Beroep (voor gerechtelijk werk).

Het oprichten van bijkomende brigades (zoals bij de gerechtelijke politie is gebeurd) heeft geen zin wanneer de leden ervan worden weggetrokken uit andere brigades waar ze niet worden vervangen.

Opportunité d'une modification de la législation relative aux écoutes téléphoniques

Le témoin estime que les écoutes téléphoniques peuvent être très utiles, principalement dans la lutte contre le trafic de stupéfiants.

Elles doivent toutefois se limiter aux cas pour lesquels on dispose d'indices sérieux tendant à prouver l'existence d'un tel trafic.

Elles doivent en outre toujours être soumises au contrôle d'un magistrat.

L'intervenant craint cependant que ce contrôle ne soit pas très effectif dans la pratique, comme c'est le cas actuellement en matière de perquisitions.

Surcharge de travail des juges d'instruction

A l'heure actuelle, les juges d'instruction consacrent assez bien de temps à régler des affaires purement formelles telles que la correctionnalisation de certaines infractions (faux en écritures, vol avec effraction) ainsi qu'à déferer au juge de police des affaires d'accident de la circulation ayant fait des blessés.

Ces tâches nuisent à l'efficacité du contrôle exercé sur le travail d'instruction proprement dit.

Collaboration entre les services de police

Le témoin n'a pas connaissance de l'existence d'échanges organisés d'informations entre les différents services de police. Il préconise la création de groupes mixtes permanents par arrondissement ou par cour d'appel (pour le travail judiciaire).

Il est absurde de créer des brigades supplémentaires (comme cela s'est fait à la police judiciaire) en retirant du personnel à d'autres brigades sans le remplacer.

VERHOOR VAN DE HEER MORRENS,
politierechter te Antwerpen

Voorstelling van de getuige

De heer Morrens is politierechter te Antwerpen en gewezen substituut van de procureur des Konings bij het parket te Antwerpen.

Tekortkomingen bij de opsporing en het onderzoek van misdrijven

a) — De bevoegdheden van de procureur des Konings en van de onderzoeksrechters strekken zich, luidens het Wetboek van Strafvordering, uit binnen de grenzen van hun eigen gerechtelijk arrondissement. Dit bemoeilijkt in belangrijke mate onderzoeken naar misdrijven die niet zelden de grenzen van het arrondissement of zelfs van het land overschrijden. Opdat onderzoeksdaaden in andere gerechtelijke arrondissementen kunnen worden verricht, dienen de opdrachten daartoe immers door het parket ter plaatse te worden gevalideerd.

Dit heeft dikwijls een groot tijdverlies tot gevolg en brengt veel administratieve rompslomp met zich.

— Een andere consequentie is dat verschillende deelaspecten van eenzelfde onderzoek terecht komen op het echelon van de verschillende parketten, waar ze blijven steken. Meermalen ontbreekt dus een globale visie op een bepaalde zaak. Daarenboven werken de parketten met middeleeuwse middelen.

b) Luidens het Wetboek van Strafvordering, is de procureur des Konings bevoegd om misdrijven op te sporen en te vervolgen. De opsporingszaak slorpt heel wat tijd van de parketten op. Daarenboven dient de procureur des Konings meermalen als scheidsrechter te fungeren tussen de verschillende gerechtelijke diensten onder dewelke ontzettend veel naijver bestaat, vooral dan voor belangrijke onderzoeken. Dit laatste uit zich in het weigeren van informatie aan mekaar of het opzettelijk « verbranden » van een zaak om te voorkomen dat de andere gerechtelijke dienst met de eer zou gaan lopen.

c) Er kan druk worden uitgeoefend op sommige parketmagistraten om een bepaald spoor langs zij te laten.

Men kan een substituut die eigenlijk het hoofd van het vervolgingsapparaat zou moeten zijn, ontheffen van een zaak of binnen het parket overplaatsen. Een overplaatsing van een substituut gebeurt overigens autonoom door de procureur des Konings, eventueel na overleg met het parket-generaal.

Het behoort met andere woorden tot de mogelijkheden dat personen die misdrijven hebben gepland, vooraf weten dat men toch nooit enig resultaat zal boeken in het onderzoek.

Zeker wanneer het een persoon betreft, die het gerechtelijk apparaat uitstekend kent en zich bewust is

AUDITION DE M. MORRENS,
juge de police à Anvers

Présentation du témoin

M. Morrens est juge de police à Anvers et a été substitut du procureur du Roi au parquet d'Anvers.

Manquements dans la recherche et l'instruction des délits

a) En vertu du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi et les juges d'instruction sont compétents dans les limites de leur arrondissement judiciaire, ce qui complique singulièrement l'instruction des délits, dont les implications dépassent souvent les limites de l'arrondissement ou même les frontières du pays. Pour qu'il puisse être procédé à des actes d'instruction dans d'autres arrondissements judiciaires, il faut en effet que l'ordre de procéder à ces actes ait été validé par le parquet de l'endroit.

Cette procédure donne souvent lieu à d'importantes pertes de temps et à des complications administratives non négligeables.

— Il en résulte également que les différents aspects d'une même instruction sont traités à l'échelon des différents parquets, où l'instruction piétine. Il est dès lors fréquent que l'on n'ait pas une vision globale de l'affaire. Les moyens dont disposent les parquets sont en outre tout à fait dépassés.

b) En vertu du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi est chargé de la recherche et de la poursuite des délits. Les parquets passent beaucoup de temps à rechercher les délits. De plus, le procureur du Roi fait souvent office d'arbitre entre les différents services judiciaires, qui se jaloussent énormément, surtout lorsqu'il s'agit d'enquêtes importantes. Ces jalousies se traduisent par le refus de se communiquer des informations ou poussent les différents services à « retenir » volontairement une affaire pour éviter qu'un autre service n'en tire gloire.

c) Des pressions peuvent également être exercées sur certains magistrats du parquet pour que certaines pistes soient négligées.

On peut également dessaisir un substitut d'une affaire ou le muter au sein du parquet, alors que le substitut devrait en fait être à la tête de l'appareil répressif. La mutation d'un substitut est d'ailleurs décidée de façon autonome par le procureur du Roi, éventuellement après consultation du parquet général.

Il est en d'autres termes possible que des personnes qui ont préparé certains délits sachent d'avance que l'enquête n'aboutira jamais.

Cette affirmation vaut particulièrement pour celles connaissant parfaitement l'appareil judiciaire

van de bepalingen van het onderzoek wanneer het over verschillende gerechtelijke arrondissementen verspreid is.

Anderzijds zou ook iemand die met de opsporing belast is, het onderzoek in een richting kunnen sturen, die niet terecht schijnt. Op die manier zou een onderzoek kunnen afglijden.

Mogelijke oplossingen

a) De grenzen binnen België zouden moeten verdwijnen voor de magistraat die het gerechtelijk vooronderzoek of onderzoek leidt; zo zou bijvoorbeeld een Antwerps magistraat een opdracht moeten kunnen geven aan de rijkswacht-BOB te Brussel.

Dit impliceert uiteraard een wijziging in het Wetboek van Strafvordering.

Een centraal bestand met alle gegevens nopens een lopende zaak en het strafrechtelijk verleden van een verdachte, dient te worden uitgebouwd. Dit centraal bestand zou kunnen geraadpleegd worden door alle parketten van het hele land.

Zulks zou een veel betere coördinatie van het onderzoek in de hand werken.

b) Er zou een scheiding moeten komen tussen de opsporings- en de vervolgingstaak.

De vervolging zou blijven berusten bij de procureur des Konings, terwijl de opsporing tot de opdracht van de politie zou moeten behoren.

Hiertoe dienen wel een aantal voorwaarden vervuld te zijn :

- de opsporingsdienst dient één grote politiedienst te zijn, zonder daarom de verschillende cellen — rijkswacht, gerechtelijke politie, gemeentelijke politie — op te heffen.

De cellen kunnen eventueel blijven bestaan, doch ieder met hun eigen taak. Mogelijke problemen in verband hiermee dienen te worden opgelost door de verschillende hoofden van de éne politiedienst.

- er dient veel meer aandacht te worden besteed aan de opleiding van de opsporingsdiensten.

De trend in België gaat momenteel echter niet de richting uit van een scheiding tussen opsporing en vervolging.

Als voorbeeld kan verwezen worden naar het « charter van de belastingplichtige, waardoor de Bijzondere Belastingsinspectie (BBI) zeer veel bevoegdheden verloor en de opsporingstaak in hoofde van de Parketten werd geaccentueerd. Grote financiële rechtszaken zoals in het verleden, zullen hierdoor in België niet meer mogelijk zijn.

De fiscale substituten bij de parketten beschikken immers over veel te weinig middelen om de fiscale fraude aan te pakken.

et les limites de l'enquête lorsque celle-ci s'étend à plusieurs arrondissements judiciaires.

Par ailleurs, un responsable des recherches pourrait également orienter l'enquête sur une voie qui paraît inadéquate. Une enquête peut ainsi dévier.

Solutions possibles

a) Les frontières à l'intérieur de la Belgique devraient être supprimées pour le magistrat chargé de l'instruction préparatoire ou de l'enquête judiciaire, ainsi, un magistrat d'Anvers devrait pouvoir confier une mission à la gendarmerie BSR de Bruxelles.

Cela implique évidemment une modification du Code d'instruction criminelle.

Il faudrait constituer un fichier central contenant toutes les informations relatives aux affaires en cours ainsi qu'au passé pénal d'un suspect, fichier qui pourrait être consulté par tous les parquets du pays.

Cela permettrait d'améliorer considérablement la coordination de l'enquête.

b) Il conviendrait de séparer les recherches et l'exercice des poursuites.

Les poursuites resteraient de la compétence du procureur du Roi, tandis que les recherches devraient faire partie des missions de la police.

Certaines conditions doivent toutefois être réunies à cet effet :

- le service de recherches doit consister en un seul et grand service de police, sans que les différentes cellules — gendarmerie, police judiciaire, police communale — soient pour cela supprimées.

Les cellules peuvent éventuellement subsister, mais chacune avec sa mission propre. Les problèmes qui, le cas échéant, se poseraient à cet égard devraient être résolus par les différents chefs du service de police unique.

- il faut être plus attentif à la formation des services de recherches.

Toutefois, la tendance qui prévaut actuellement en Belgique ne va pas dans le sens d'un séparation entre les recherches et les poursuites.

On peut citer comme exemple la « charte du contribuable », qui a enlevé beaucoup de ses compétences à l'Inspection spéciale des impôts (ISI) et a recentré la mission de recherche autour des parquets. De grands procès financiers tel que nous en avons connu par le passé, ne seront dès lors plus possibles en Belgique.

Les substituts fiscaux près les parquets disposent en effet de beaucoup trop peu de moyens pour pouvoir combattre la fraude fiscale.

c) De oplossing in verband met de mogelijke druk op de magistratuur, ligt niet in de depolitisering van de benoemingen, aangezien er steeds goede, minder goede en uitstekende magistraten zullen zijn.

Het probleem situeert zich eerder bij de benoeming van politici. De politiek is ziek en het is op dat niveau dat een oplossing moet worden gezocht.

— De controle op onderzoek en opsporing gebeurt wel degelijk, doch slechts na klacht ofwel van de raadsman van een verdachte of een getuige ofwel van de verdachte of getuige zelf.

Een onderzoek naar die klacht wordt ingevuld en op die manier kan men vermijden dat een onderzoek in een niet-verantwoorde richting wordt gestuurd.

c) La solution, en ce qui concerne les pressions dont les magistrats peuvent faire l'objet, ne réside pas tant dans la dépolitisation des nominations, étant donné qu'il y aura toujours d'excellents, de bons et de moins bons magistrats.

Le problème se situe plutôt au niveau des politiciens qui nomment. C'est au niveau politique qu'il y a un malaise et qu'il convient de rechercher une solution.

Un contrôle est effectivement exercé sur les enquêtes et les recherches mais seulement s'il y a plainte soit du conseil d'un inculpé ou d'un témoin, soit de l'inculpé ou du témoin lui-même.

Cette plainte fait l'objet d'un examen, ce qui permet d'éviter que l'enquête ne s'oriente dans une mauvaise direction.

VERHOOR VAN DE HEER CUMPS,
substituut bij het parket te Nijvel

Voorstelling van getuige

Getuige is op 17 mei 1982 als vrijwillige stagiair in dienst getreden bij het parket te Nijvel, terwijl hij parallel daarmee stage liep aan de Brusselse Balie.

Op 21 december 1983 wordt hij tot gerechtelijk stagiair benoemd, met ingang van 1 januari 1984. Hij wordt tot substituut benoemd op 31 juli 1985. In Nijvel heeft getuige de leiding van een algemene strafrechtelijke dienst. Die dienst houdt zich onder meer bezig met alles wat betrekking heeft op misdrijven, slagen en verwondingen, diefstallen, oplichtingen, bewakingsoperaties, inspectie van politiecommissariaten, wapendracht, opslagplaatsen van verdedigings- en oorlogswapens, proxenetisme, openbare zeden of nog gevallen van gewetensbezwaar.

De zaak Latinus : chronologische volgorde van de feiten

In de nacht van 24 op 25 april 1984 overlijdt de heer Latinus. De rijkswacht meldt zich om 23.13 uur. Op 25 april wordt rond 01.20 uur contact gelegd met de diensthebbende magistraat, de heer Goethals. Op grond van de inlichtingen van de rijkswacht maakt deze de overlijdensakte op.

Pas 9 of 10 uur later treedt mevrouw Lyna in contact met het parket te Nijvel, waarschijnlijk met de substituut die de toestemming tot begraven heeft opgemaakt.

Vervolgens telefoneert zij naar de procureur des Konings. Op de vraag of mevrouw Lyna verbaasd was over het verlenen van genoemde toestemming, onderstreept getuige de centrale rol die de heer Latinus heeft gespeeld in een van de dossiers die aan mevrouw Lyna waren toevertrouwd.

Indertijd kenden slechts weinigen de heer Latinus, uitgezonderd diegenen die op de hoogte waren van het bestaan van bepaalde belangrijke dossiers die in Brussel werden behandeld en waarin de naam van de heer Latinus voorkwam.

Blijkbaar had de heer Latinus op 25 of 26 april in Brussel een lid van de gerechtelijke politie moeten ontmoeten om hem bepaalde belangrijke mededelingen te doen.

Voorts bevestigt getuige dat de heer Marnette, commissaris bij de Brusselse gerechtelijke politie, het lichaam heeft geïdentificeerd. Hij weet echter niet wie contact met de heer Marnette heeft opgenomen. Getuige herinnert zich dat hij deze laatste heeft gezien maar vrijwel niet met hem heeft gesproken. Hij heeft hem nooit persoonlijk gecontacteerd. Misschien is de heer Marnette indirect via de rijkswacht geïnformeerd geweest.

De zaak wordt pas op 25 april om 10 uur 's ochtends voor onderzoeksrechter Schlicker gebracht. Toen reeds was de heer Cumps op de hoogte van een klacht

AUDITION DE M. CUMPS,
substitut au parquet de Nivelles

Présentation du témoin

Le témoin est entré en fonction le 17 mai 1982 au parquet de Nivelles en qualité de stagiaire bénévole, parallèlement à un stage au Barreau de Bruxelles.

Le 21 décembre 1983, il est nommé stagiaire judiciaire avec effet au 1er janvier 1984. Il est nommé en qualité de substitut le 31 juillet 1985. A Nivelles, le témoin a la charge d'un service pénal général. Ce service s'occupe, entre autres, de tout ce qui concerne les infractions, coups et blessures, vols, escroqueries, opérations de surveillance, inspection des commissariats de police, ports d'armes, dépôts d'armes de défense et de guerre, proxénétisme, moralité publique ou encore les cas d'objection de conscience.

L'affaire Latinus : chronologie des faits

M. Latinus décède dans la nuit du 24 au 25 avril 1984. La gendarmerie intervient à 23 heures 13. Contact est pris avec le magistrat de service, M. Goethals, vers 1 heure 20, le 25 avril. Compte tenu des renseignements fournis par la gendarmerie, celui-ci accorde le permis d'inhumer.

Ce n'est que 9 ou 10 heures plus tard que Mme Lyna prend contact avec le parquet de Nivelles, vraisemblablement avec le substitut qui a délivré le permis d'inhumer.

Elle téléphone ensuite au Procureur du Roi. A la question de savoir si Mme Lyna a marqué son étonnement suite à la délivrance du permis d'inhumer, le témoin souligne le rôle central joué par M. Latinus dans un des dossiers confiés à Mme Lyna.

Peu de personnes connaissaient M. Latinus à l'époque, à l'exception de celles qui étaient informées de l'existence de certains dossiers importants traités à Bruxelles, et dans lesquels le nom de M. Latinus figurait.

Il semble que M. Latinus devait rencontrer un membre de la police judiciaire de Bruxelles le 25 ou le 26 avril afin de faire certaines déclarations importantes.

D'autre part, le témoin confirme que M. Marnette, commissaire de la police judiciaire de Bruxelles, a procédé à l'identification du corps. Il ignore cependant qui a pris contact avec M. Marnette. Le témoin se rappelle l'avoir vu mais il ne lui a pratiquement pas adressé la parole. Il ne l'a jamais contacté personnellement. Peut-être M. Marnette a-t-il été informé indirectement via la gendarmerie ?

Le juge d'instruction, M. Schlicker, n'est saisi de l'affaire que le 25 avril à 10 heures du matin. M. Cumps avait déjà connaissance à l'époque d'une

wegens bedreigingen die de heer Latinus tegen X had ingediend.

Op 25 april, op het ogenblik dat het overlijden van de heer Latinus werd vastgesteld, was geen enkel lid van het parket van Nijvel aanwezig. Getuige kan bijgevolg niet zeggen of leden van de Staatsveiligheid (inzonderheid de heer Smets) of van de gerechtelijke politie een plaatsopneming hebben verricht. Hij suggerereert de commissieleden het dossier te raadplegen. In verband met eventuele contacten met de Staatsveiligheid, herinnert getuige eraan dat hij samen met de procureur des Konings te Nijvel bevoegd is voor de betrekkingen met de politiekorpsen, de Staatsveiligheid en de militaire veiligheid. Ook houdt hij zich bezig met de inspectie van de politiecommissariaten. Door zijn opleiding (vrijwillige stage bij een politiekorps, officier bij de binnenlandse strijdkrachten, G2), is getuige dus vanzelfsprekend op de hoogte van alles wat de veiligheid van de binnenlandse strijdkrachten betreft.

Getuige ontkent het dossier Latinus te hebben gefotocopieerd of ooit ook maar een fotocopie van het dossier aan de Staatsveiligheid te hebben gegeven. Hij herinnert eraan dat hij door het beroepsgeheim gebonden is. Als er fotocopieën zijn gemaakt, dan waren ze voor het parket-generaal bestemd.

Het is normaal dat het stuk waarin het gerechtelijk onderzoek werd gevorderd (gedateerd van 25 april 1984) de handtekening van de procureur des Konings draagt. Getuige was toen pas tot gerechtelijk stagiaire benoemd (benoeming op 1 januari 1984). In het ambtsgebied van het Hof van Beroep van Brussel, mag een stagiair zulk document pas ondertekenen nadat hij één jaar dienst heeft.

Wedersamenstellingen, deskundigenonderzoeken, zelfmoordhypothese

Getuige was aanwezig op de twee wedersamenstellingen die op 1 juni 1984 en op 25 januari 1985 werden uitgevoerd (tweede wedersamenstelling gevraagd door mevrouw Lyna).

Eveneens aanwezig waren een gerechtsdokter en een deskundige in de sterkteleer. Na die wedersamenstellingen werden rapporten opgemaakt. Vervolgens werd om aanvullende informatie verzocht.

Getuige meent te kunnen stellen dat de processenverbaal van de diverse wedersamenstellingen en deskundigenonderzoeken gevoegd werden bij het dossier dat op 3 november 1986, tijdens de vordering tot buitenvervolgingstelling, aan de Raadkamer werd voorgelegd. Hij heeft evenwel niet de gelegenheid gehad dat dossier in te kijken op het ogenblik dat het werd overgezonden.

In verband met de thesis van zelfmoord heeft getuige uiting gegeven aan zijn twijfel in drie brieven die aan de procureur des Konings waren gericht en respectievelijk dateren van 5 juni 1984, 17 oktober 1984 en 25 januari 1985. Waarom ?

plainte du fait de menaces déposée contre X par M. Latinus.

Aucun membre du parquet de Nivelles n'était présent sur les lieux le 25 avril au moment de la constatation du décès de M. Latinus. Le témoin ne peut donc dire si des membres de la Sûreté de l'Etat (spécialement M. Smets) ou de la police judiciaire sont descendus sur les lieux. Il suggère aux membres de la Commission de consulter le dossier. Quant à d'éventuels contacts avec la Sûreté de l'Etat, le témoin rappelle qu'il partage avec le Procureur du Roi de Nivelles la compétence en matière de relations avec les corps de police, la Sûreté de l'Etat et la Sécurité militaire. Il s'occupe également de l'inspection des commissariats de police. De par sa formation (stage bénévole auprès d'un corps de police, officier aux Forces de l'Intérieur, G 2), le témoin est donc naturellement au courant de tout ce qui concerne la sécurité des Forces de l'Intérieur.

Le témoin nie avoir photocopié le dossier Latinus ou avoir jamais transmis la moindre photocopie du dossier à la Sûreté de l'Etat. Il rappelle qu'il est tenu au secret professionnel. Si des photocopies ont été faites, elles étaient destinées au parquet général.

Concernant le réquisitoire de mise à l'instruction (daté du 25 avril 1984), il est normal que le document porte la signature du Procureur du Roi. A l'époque, le témoin venait d'être nommé en qualité de stagiaire judiciaire (nomination du 1er janvier 1984). Dans le ressort de la Cour d'appel de Bruxelles, un stagiaire ne peut apporter sa signature avant de compter 1 an de service.

Reconstitutions, expertises, hypothèse du suicide

Le témoin était présent lors des deux reconstitutions effectuées le 1er juin 1984 et le 25 janvier 1985 (deuxième reconstitution demandée par Mme Lyna).

Etaient également présents un médecin légiste et un expert en résistance de matériaux. Les descentes ont donné lieu à la rédaction de rapports. Des compléments d'information ont été demandés.

Le témoin croit pouvoir affirmer que les procès-verbaux des diverses reconstitutions et expertises ont été joints au dossier soumis à la Chambre du Conseil le 3 novembre 1986 lors du réquisitoire de non-lieu. Il n'a toutefois pas eu l'occasion de voir le dossier au moment où il a été transmis.

En ce qui concerne la thèse du suicide, le témoin n'a pas caché son scepticisme dans 3 lettres adressées au Procureur du Roi, respectivement le 5 juin 1984, le 17 octobre 1984 et le 25 janvier 1985. Pourquoi ?

— aan de vooravond van zijn overlijden (25 of 26 april) had de heer Latinus een lid van de Brusselse gerechtelijke politie moeten ontmoeten om belangrijke mededelingen te doen;

— met de proeven die de BOB heeft verricht om de kabelweerstand te testen kan de thesis van een zelfmoord niet worden onderbouwd (cfr. door getuige opgemaakt rapport van 17 oktober 1984);

— verscheidene onderzoekers hebben uiting gegeven aan hun verbijstering op 28 januari 1985, dit wil zeggen drie dagen na de tweede wedersamenstelling die werd verricht in aanwezigheid van mevrouw Lyna en de heer Schlicker.

Getuige bevestigt dat het parket-generaal te Brussel op 13 juni 1986 een brief heeft gestuurd aan de procureur des Konings te Nivelles waarin deze werd verzocht een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van een ophanging met seksuele motieven.

Op 19 juni 1986 brengt de procureur des Konings onderzoeksrechter Schlicker daarvan op de hoogte; die gaat in op het verzoek.

Ontwikkeling van het dossier — Bevel tot buiten-vervolgingstelling

Op 16 april 1985 richt getuige (officieus) een apostille tot de heer Schlicker, waarin hij de wens uit spreekt nauwkeurig op de hoogte te worden gehouden van de voorgeschreven plichten en de stand van het onderzoek. Hij beklemtoont het belang in deze zaak volledige opheldering te brengen en, desnoods, in contact te treden met bepaalde diensten. Die kanttekening wordt bij het dossier gevoegd.

Getuige had het initiatief genomen de procureur des Konings op de hoogte van de ontwikkeling van het onderzoek te houden, zodat deze het parket-generaal daarvan in kennis kon stellen. Er werden vijf rapporten opgemaakt en aan de procureur des Konings overgezonden. Getuige bevestigt voorbehoud te hebben gemaakt bij de raadzaamheid om het dossier aan de Raadkamer mee te delen.

Op 15 maart 1986 wordt onderzoeksrechter Schlicker uitgenodigd zich op verzoek van emeritus procureur-generaal van Honsté bij het parket-generaal te Brussel te melden.

Getuige weet niet wat op die bijeenkomst is besproken aangezien noch de procureur des Konings van Nivelles, noch hij zelf aanwezig waren.

Ook al gebeurt zo iets niet vaak, toch is het normaal dat een procureur-generaal belang stelt in de ontwikkeling van een dossier en zich rechtstreeks in verbinding stelt met de onderzoeksrechter. Het is vrijwel zeker dat de procureur-generaal de suggestie zou hebben geopperd bepaalde leden van de Staatsveiligheid te ondervragen, aangezien twee verschillende stellingen waren verdedigd. Volgens hem is het normaal dat de Minister van Justitie zijn kabinetchef opdraagt inlichtingen in te winnen wanneer hij

— le lendemain de son décès (25 ou 26 avril), M. Latinus aurait dû rencontrer un membre de la police judiciaire de Bruxelles en vue de faire d'importantes déclarations;

— les tests de résistance de fils effectués par la B.S.R. ne permettent pas d'attester la thèse du suicide (cf. rapport du 17 octobre 1984 rédigé par le témoin);

— plusieurs enquêteurs ont fait part de leur perplexité le 28 janvier 1985, c'est-à-dire trois jours après la seconde reconstitution effectuée en présence de Mme Lyna et de M. Schlicker.

Le témoin confirme qu'une lettre, datée du 13 juin 1986, a été envoyée au procureur du Roi de Nivelles par le parquet général de Bruxelles, lui demandant d'ouvrir une enquête concernant la possibilité d'une pendaison érotique.

Le 19 juin 1986, le procureur du Roi en informe le juge d'instruction, M. Schlicker, qui donnera suite à la demande.

Evolution du dossier — Ordonnance de non-lieu

Le 16 avril 1985, le témoin adresse (officieusement) une apostille à M. Schlicker, dans laquelle il exprime le souhait d'être tenu au courant de manière très précise des devoirs prescrits et de l'état de l'enquête. Il insiste sur l'importance de faire toute la lumière sur cette affaire, et, si nécessaire, de prendre contact avec certains services. Cette apostille est jointe au dossier.

Le témoin a pris l'initiative de tenir le procureur du Roi au courant de l'évolution de l'enquête afin que ce dernier puisse en informer le parquet général. Cinq rapports ont été rédigés et transmis au procureur du Roi. Le témoin confirme avoir émis des réserves quant à l'opportunité de communiquer le dossier à la Chambre du Conseil.

Le 15 mars 1986, le juge d'instruction, M. Schlicker, est invité à se présenter au parquet général de Bruxelles à la demande du procureur général émérite, M. Van Honsté.

Le témoin ne connaît pas la teneur de la réunion car ni lui, ni le procureur du Roi de Nivelles n'étaient présents.

Même si une telle pratique n'est pas fréquente, il est normal qu'un procureur général s'intéresse à l'évolution du dossier et se mette directement en relation avec le juge d'instruction. Il est presque certain que le procureur général aura suggéré d'interroger certains membres de la Sûreté de l'Etat, deux thèses différentes ayant été avancées. Concernant l'audition de ces personnes, le témoin déclare n'avoir pas eu connaissance de pressions exercées à l'égard de M. Schlicker dans le cadre du dossier Latinus ou d'autres dossiers.

verneemt dat leden van de Staatsveiligheid moeten worden ondervraagd.

Meteen na de bijeenkomst op het parket-generaal te Brussel besluit de procureur des Konings zich actief met het dossier te gaan bezighouden, een procedure die relatief weinig gebruikelijk is, maar die getuige verklaart door de sterke persoonlijkheid van de procureur en diens wil om op de hoogte te worden gehouden van het kleinste detail in de zaak.

Tegen de heer Cumps wordt evenwel niet het minste schriftelijke officiële bevel uitgevaardigd om hem de zaak te onttrekken. Hij wordt door de procureur des Konings in kennis gesteld van de voorgeschreven onderzoeksplichten op verzoek van het parket-generaal.

Op 27 oktober 1986 richt het parket-generaal een brief aan de procureur des Konings waarin hem wordt gevraagd spoed achter het onderzoek te zetten en een beslissing te nemen, aangezien zes maanden zijn verlopen zonder dat enige belangrijke onderzoeksplicht is bevolen. Op 28 en 29 oktober deelt de procureur des Konings die instructies mee aan de heer Schlicker.

Het bevelschrift om het dossier mee te delen wordt op 30 oktober gegeven. Op dat ogenblik is getuige niet in het bezit van het dossier. Het zal hem nooit meer worden teruggegeven. Op 31 oktober 1986 komt er een vordering van het parket. Die dag vergadert de Raadkamer onder het voorzitterschap van de heer Joris in aanwezigheid van onderzoeksrechter Bayens, die, in tegenstelling tot wat gebruikelijk is, verzocht wordt verslag uit te brengen in de plaats van de heer Schlicker, die de zaak behandelt maar die dag in het Hof van Assisen moet zijn.

In dat verband wijst getuige erop dat het dossier per vergissing de naam van de heer Schlicker vermeldt, hoewel die afwezig was.

Getuige woont de vergadering niet bij. Alleen de procureur des Konings, die als openbaar ministerie fungeert, is aanwezig op het ogenblik dat besloten wordt het dossier te sluiten en een vordering van buitenvervolgingstelling neer te leggen. Te noteren valt dat de procureur des Konings de meeste vergaderingen van de Raadkamer bijwoont. Op 3 november 1986 geeft de Raadkamer een beschikking tot buitenvervolgingstelling op grond van zelfmoord.

Dat alles is gebeurd buiten het medeweten van getuige, die daarvan later in kennis is gesteld door de procureur des Konings. Deze laatste verklaarde overtuigd te zijn van de thesis van zelfmoord. Getuige maakte hem zijn verbazing kenbaar over de plotseling haast waarmee de buitenvervolgingstelling was uitgesproken. Er werden wel verscheidene onderzoeken verricht en verscheidene getuigen verhoord, maar dat hield niet altijd met de zaak verband. Er was veeleer sprake van belangrijke dossiers die mevrouw Lyra behandelde.

Voorts werd een lid van de Staatsveiligheid ondervraagd in 1984. Was het nodig in maart-april 1985

Il estime qu'il est normal que le Ministre de la Justice demande à son chef de cabinet de s'informer lorsqu'il apprend que des membres de la Sûreté doivent être interrogés.

Aussitôt après la réunion au parquet général de Bruxelles, le procureur du Roi décide de s'occuper activement du dossier, procédure relativement peu courante, mais que le témoin explique par la forte personnalité et la volonté du procureur d'être tenu au courant du moindre détail dans l'affaire.

Toutefois, aucun ordre officiel écrit de déssaisissement n'est pris à l'encontre de M. Cumps. Celui-ci est informé par le procureur du Roi des devoirs d'enquête prescrits à la demande du parquet général.

Le 27 octobre 1986, le parquet général adresse une lettre au procureur du Roi, lui demandant d'accélérer l'enquête et de prendre une décision, 6 mois s'étant écoulés sans qu'aucun devoir d'enquête important n'ait été ordonné. Le procureur du Roi transmet ces instructions à M. Schlicker le 28 ou le 29 octobre.

L'ordonnance de communiquer le dossier est transmise le 30 octobre. A ce moment, le témoin n'est pas en possession du dossier. Il ne lui sera plus jamais rendu. Il y a réquisition du parquet le 31 octobre 1986. Ce jour-là, la Chambre du Conseil, présidée par M. Joris, se réunit en présence du juge d'instruction, M. Baeyens, invité, contrairement à l'usage, à faire rapport en lieu et place de M. Schlicker, chargé de l'affaire mais occupé ce jour-là à la Cour d'Assises.

A ce propos, le témoin signale que le dossier porte, par erreur, le nom de M. Schlicker alors que celui-ci était absent.

Le témoin n'assiste pas à la réunion. Seul le procureur du Roi, occupant le siège du Ministère public, est présent au moment où il est décidé de clôturer le dossier et de déposer un réquisitoire de non-lieu. Il est à noter que le procureur du Roi assiste à la plupart des réunions de la Chambre du Conseil. Le 3 novembre 1986, la Chambre du Conseil rend une ordonnance de non-lieu sur la base d'un suicide.

Ces événements se sont déroulés à l'insu du témoin, qui en sera informé plus tard par le procureur du Roi. Ce dernier s'est déclaré convaincu de la thèse du suicide. Le témoin lui a fait part de son étonnement quant à la rapidité soudaine avec laquelle le non-lieu avait été prononcé. Plusieurs enquêtes ont bien été effectuées, plusieurs témoins ont été entendus mais pas toujours en relation avec l'affaire. Il était plutôt question de dossiers importants traités par Mme Lyra.

En outre, un membre de la sûreté a été interrogé en 1984. Etait-il nécessaire de réentendre en mars-avril

opnieuw leden van die dienst te verhoren, hoewel zij geen enkele nauwkeurige inlichting over de dood van de heer Latinus konden verstrekken ?

Weglating van twee processen-verbaal uit het onderzoeks dossier

Onlangs werd getuige door een van zijn collega's belast met het onderzoek van een andere zaak in Nijvel (waarvoor hij toestemming had gekregen om het dossier-Latinus te raadplegen), er bij wege van een kantschrift in kennis van gesteld dat twee processen-verbaal, respectievelijk van 20 en 25 maart 1986, niet bij het aan de Raadkamer overgezonden onderzoeks dossier waren gevoegd.

De procureur des Konings en het parket-generaal zijn daarvan op de hoogte gebracht.

(N.B. De heer Van Oudenhove, procureur-generaal van Brussel, zendt die twee processen-verbaal tijdens diezelfde vergadering van 9 mei 1989 over aan de commissie. Het parket-generaal van Bergen heeft er zich overigens toe verbonden inzage te geven van het dossier-Latinus).

Werkwijze van het parket te Nijvel

Getuige heeft niet deelgenomen aan het onderzoek van het dossier over de moorden van de bende van Nijvel.

Misschien had een betere werkwijze moeten worden gevuld. Wellicht had een beroep op deskundigen moeten worden gedaan en had de hulp van het parket van Brussel moeten worden ingeroepen, gelet op de omvang van het dossier. Getuige wenst zich daarover niet verder uit te spreken.

1985 des membres de ce service alors qu'ils ne pouvaient apporter aucun renseignement précis concernant la mort de M. Latinus ?

Omission de deux procès-verbaux dans le dossier d'instruction

Le témoin a été avisé récemment, par voie d'apostille, par un de ses collègues, chargé de l'instruction d'une autre affaire à Nivelles (pour laquelle il avait obtenu l'autorisation de consulter le dossier Latinus), que deux procès-verbaux, datant respectivement du 20 et du 25 mars 1986, n'étaient pas joints au dossier d'instruction transmis à la Chambre du Conseil.

Le procureur du Roi et le parquet général ont été mis au courant.

(N.B. Les deux procès-verbaux sont transmis à la Commission par le procureur général de Bruxelles, M. Van Oudenhove, au cours de cette même réunion du 9 mai 1989. Le parquet général de Mons s'est, par ailleurs, engagé à communiquer le dossier Latinus.)

Méthode de travail au parquet de Nivelles

Le témoin n'a pas participé à l'instruction du dossier des tueries du Brabant wallon.

Peut-être aurait-il fallu utiliser une meilleure méthode de travail ? Peut-être aurait-il fallu faire appel à des spécialistes et demander l'aide du parquet de Bruxelles, vu le caractère volumineux du dossier. Le témoin ne souhaite pas se prononcer plus avant à ce sujet.

VERHOOR VAN DE HEER CRUYSMANS,
onderzoeksrechter te Nijvel

Voorstelling van de getuige

Getuige begon zijn loopbaan in september 1974 bij de balie van Hoei. Nadien ging hij over naar de balie van Nijvel waar hij bleef tot eind oktober 1984.

Op 4 februari 1983 werd hij benoemd tot plaatsvervarend rechter bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Nijvel. Vanaf november 1983, op het ogenblik dat de eerste feiten aan de Bende van Nijvel worden toeschreven, begint hij op vraag van de voorzitter van de Rechtbank, de heer Joris, als plaatsvervarend rechter bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te zetelen. Dat gebeurt na rato van twee zittingen per week.

Op 20 maart 1984 wordt hij waarnemend rechter. Dat was nadat de heer Wezel uit Nijvel naar het Hof van Beroep te Brussel was overgegaan. Op 16 oktober 1984 wordt hij tot rechter benoemd. Omdat de personeelsbezetting zeer beperkt was werd hij als enig rechter aangewezen, alhoewel dat heel zelden gebeurt bij beginnende rechters. Dat leidde ertoe dat de getuige vanaf zijn eedaflegging op 1 november 1984 tot december 1986 voornamelijk correctionele zittingen voorzag, en dat als enig rechter.

Op 4 december 1986 wordt hij door een beschikking van de voorzitter van de Rechtbank als onderzoeksrechter aangewezen. Zoals het Gerechtelijk Wetboek bepaalt, werd hij telkens voor een periode van drie maanden aangewezen, tot wanneer de onderzoeksopdrachten van de heer Schlicker in juni 1987 beëindigd werden. Vanaf dan wordt hij voltijds onderzoeksrechter. Hij wordt pas op 14 juni 1988, met ingang van 23 juni 1988, als onderzoeksrechter aangewezen voor een eerste periode van drie jaar.

Aard van de behandelde dossiers

Getuige verklaart dat hij geen dossier over groot banditisme en terrorisme heeft behandeld, behalve gedurende een korte periode in januari en februari 1988. In die tijdsspanne moest hij de heer Schlicker, die ziek was, bij het onderzoek in het dossier Mendez vervangen. Dat gebeurde in afwachting van de komst van de heer Hennart.

Aangezien het Justitiële Paleis van Nijvel een « klein huis » is, heeft de heer Cruysmans er echter wel door osmose meegemaakt wat er gebeurde, vooral tijdens de periode waarin het dossier « Bende van Nijvel » in Nijvel werd behandeld.

Overbelasting van de magistraten te Nijvel

Behalve het tekort aan mankracht moet ook de nadruk worden gelegd op het totaal gebrek aan voorbereiding binnen het korps tegenover dit soort banditisme; dat geldt zowel voor het onderzoek als voor het parket.

AUDITION DE M. CRUYSMANS,
juge d'instruction à Nivelles

Présentation du témoin

Le témoin a débuté sa carrière au Barreau d'Huy en septembre 1974. Après, il passe au Barreau de Nivelles jusqu'à fin octobre 1984.

Le 4 février 1983, il fut nommé juge suppléant au Tribunal de Première Instance de Nivelles. À partir de novembre 1983, date correspondant aux premiers faits attribués aux tueurs de Brabant Wallon, il a commencé, à la demande du Président du Tribunal, M. Joris, à siéger comme juge assesseur au Tribunal de Première Instance, à raison de deux audiences par semaines.

Le 20 mars 1984, il devient juge faisant fonction. Cela correspond au moment où M. Wezel quitte Nivelles pour la Cour d'Appel de Bruxelles. Il fut nommé juge le 16 octobre 1984. Même si, en principe, cela ne se fait pas pour les juges débutants, il fut délégué comme « juge unique » pour des raisons d'effectifs. Cela amena le témoin, depuis sa prestation de serment, le 1er novembre 1984 jusqu'en décembre 1986, à siéger principalement aux audiences correctionnelles comme juge unique.

Le 4 décembre 1986, il fut, par ordonnance du président du tribunal, délégué comme juge d'instruction. Comme le prévoit le Code judiciaire, il fut délégué de trois mois en trois mois jusqu'au départ de l'instruction de M. Schlicker en juin 1987. Il devint alors juge d'instruction à plein temps. Il ne fut désigné, pour un premier terme de trois ans, comme juge d'instruction que le 14 juin 1988, avec effet au 23 juin 1988.

Nature des dossiers traités

Le témoin déclare ne pas avoir, sauf pour une courte période en janvier et février 1988, traité de dossiers relatifs au grand banditisme ou au terrorisme. Pendant le mois en question, il fut amené à remplacer M. Schlicker, souffrant, dans l'instruction du dossier Mendez, avant l'arrivée de M. Hennart.

Le Palais de Justice de Nivelles étant une « petite maison », M. Cruysmans y a vécu par osmose tout ce qui s'y passait, surtout vers la fin de la période pendant laquelle le dossier des tueurs du Brabant Wallon fut traité à Nivelles.

Surcharge des magistrats à Nivelles

Outre le problème des effectifs insuffisants, il faut également mettre en exergue la non-préparation du corps, tant au niveau de l'Instruction qu'à celui du parquet, face à ce type de banditisme.

Getuige merkt op dat rechter Schlicker zich tegelijk met twee omvangrijke onderzoeken moest bezighouden, namelijk de moorden van de Bende van Nijvel en de moord op Juan Mendez. Die dossiers kwamen bovenop zijn gewone werk. In Nijvel waren er ten andere slechts twee onderzoeksrechters die één week op twee van dienst waren. Ze waren dus heel sterk aangewezen op de contacten met de onderzoekers. Door die toestand waren ze ook meer beïnvloedbaar.

Betrekkingen tussen het parket en de onderzoeksrechter

Getuige wijst nog op een institutionele wantoe stand. Mettertijd was het evenwicht tussen parket en onderzoek immers onbestaande geworden. Getuige is van oordeel dat de vooraanstaande rol die de procureur des Konings te Nijvel heeft gespeeld aan zijn persoonlijkheid te wijten is. De Procureur heeft geprobeerd tal van magistraten van Nijvel te beïnvloeden. Dat was mogelijk zowel door zijn eigen temperament als door het grote vertrouwen dat hij genoot bij het parket-generaal te Brussel en bij de hogere hiërarchie van de zetel zelf.

Getuige geeft hiervan drie voorbeelden :

— wanneer een dossier delicate elementen bevat of bij de bevolking emoties zou kunnen losweken, trekt de procureur des Konings systematisch die dossiers aan zich. Op die manier neemt hij onrechtstreeks of feitelijk de zaak uit handen van de substituut. Hij wordt de verantwoordelijke voor het dossier en op het ogenblik van het onderzoek wordt hij de enige gesprekspartner van de rechter;

— de procureur des Konings neemt systematisch persoonlijk deel aan de vergaderingen van de Raads kamer. Zulks stelt hem in staat toezicht uit te oefenen op alle gevallen van voorhechtenis. Op die wijze oefent hij ook controle uit op de eindbeslissing van het onderzoek aangezien het de Raadkamer is die op het einde van het onderzoek een beslissing neemt over de vordering van het parket en beslist iemand buiten vervolging te stellen, naar een rechbank te verwijzen of andere maatregelen te treffen, zoals een maatregel ter bescherming van de maatschappij.

Getuige merkt op dat voor elk voorstel tot invrijheidstelling die de onderzoeksrechter deed, hij dat geval in zekere zin bij de procureur des Konings moest bepleiten. Daarbij mag men niet vergeten dat de wet zelf in een arbitragemechanisme voor dergelijke problemen heeft voorzien;

— de procureur des Konings was ook vaak aanwezig bij de ondervragingen die de onderzoeksrechter leidde. Zelfs indien zulks door de rechtspraak niet wordt verboden, zij toch opgemerkt dat het evenwicht tussen de verdediging en beschuldiging door dergelijke praktijk in het gedrang kan worden gebracht.

Le témoin fait remarquer que le juge Schlicker devait s'occuper de deux grosses enquêtes ('Tueurs de Brabant-Wallon et assassinat de Juan Mendez) en plus de son Cabinet normal. Il n'y avait d'ailleurs que deux juges d'instruction à Nivelles, qui étaient de service une semaine sur deux. Ils dépendaient donc très fort des contacts avec les enquêteurs. Cette situation les rend aussi plus influençables.

Relations entre le parquet et le juge d'instruction

Le témoin fait également valoir l'existence d'un dérapage d'ordre institutionnel : au fil du temps, un déséquilibre s'est créé entre les institutions voisines que sont le parquet et l'instruction. Selon le témoin, le rôle prépondérant du procureur du Roi à Nivelles est du à sa personne. En raison de son tempérament et de la grande confiance dont il bénéficiait, tant au niveau du parquet général de Bruxelles qu'auprès de la haute hiérarchie du siège, le Procureur a tenté d'influencer pas mal de magistrats de Nivelles.

Le témoin cite trois exemples :

— lorsqu'un dossier manifeste une certaine délicatesse ou est de nature à émouvoir l'opinion publique, il y a, de façon systématique, une « évocation » de ce dossier par le procureur du Roi qui, soit de manière indirecte, soit de facto, déssaisit son substitut. Il devient le gestionnaire du dossier et le seul interlocuteur du juge lorsque le dossier est mis à l'instruction;

— le procureur du Roi participe systématiquement, en personne, à la Chambre du Conseil, ce qui lui permet d'exercer un contrôle sur toutes les détentions préventives. Il a également ainsi un droit de regard sur le sort final des instructions, puisque c'est la Chambre du Conseil qui, en fin d'instruction va, statuant sur le réquisitoire du parquet, décider soit d'un non-lieu, soit d'un renvoi, soit encore d'autres mesures comme la défense sociale.

Le témoin fait remarquer que pour chaque proposition de mise en liberté faite par le juge d'instruction, il fallait aller en quelque sorte plaider la cause chez le procureur du Roi. Il est à noter que la loi organise un mécanisme d'arbitrage du problème;

— il y a également participation régulière du procureur du Roi à des interrogations du juge d'instruction. Même si ce fait n'est pas condamné par la jurisprudence, on peut toutefois considérer que l'équilibre établi entre la défense et l'accusation peut être mis en péril par pareille pratique.

Voorbeelden van de tussenkomst van de procureur des Konings in bepaalde gerechtelijke zaken

De vier zaken worden anoniem weergegeven, aangezien het in de meeste gevallen gaat om zaken waarvan het onderzoek of de procedure nog aan de gang is. Die zaken — in alfabetische volgorde aangehaald — vormen het bewijs dat de zaak van het Verdrag van Wiesbaden (cfr. infra) in die meer algemene context moet worden gezien.

De zaak A

Het betreft een erfeniszaak met een strafrechtelijke connotatie, met een burgerlijke partijstelling uit hoofde van allerlei wederzijdse tenlasteleggingen door de beide partijen.

De heer Schlicker zendt die stukken betreffende de burgerlijke partijstelling naar het parket. Diezelfde dag komt er een vordering tot buitenvervolginstelling voor het onderzoek over een van de twee burgerlijke partijstellingen. Terwijl er op het eerste gezicht geen verjaring was, was er terzake wel een vermoeden van een misdrijf gerezen. Dat verbaasde zowel de heer Schlicker als de advocaat van de andere partij, die er mede dreigde naar de procureur-generaal te stappen.

Op het moment dat de heer Cruysmans de heer Schlicker opvolgde, constateerde hij dat de vordering tot buitenvervolginstelling die aan het dossier van de procedure was toegevoegd, daaruit was verdwenen. Van die vordering werd niettemin melding gemaakt in het onderzoeksregister. Uit een nauwkeurig onderzoek is overigens gebleken dat een hele reeks stukken in het dossier ontbraken. De Voorzitter van de Rechtbank die daarvan in kennis wordt gesteld, richt aan de heer Schlicker alsmede aan het parket een schriftelijke vraag om uitleg.

In antwoord op die brief heeft de procureur des Konings geprobeerd een gedeelte van de ontbrekende stukken weer samen te stellen, maar het parket-generaal heeft het parket van Nivelles gevraagd de niegtigheid te vorderen van de hele procedure, wegens het ontbreken van een gedeelte van die stukken.

De zaak B

Het betreft een alledaagse familietwist. Men heeft zich afgevraagd of de ordestrijdkrachten, die tussen beide moesten komen, niet aan de oorsprong van de gepleegde gewelddaden lagen, met andere woorden of het niet om excess van de politie ging.

De zaak werd voorwerp van onderzoek, dat zich uitsluitend toespitste op de vermoedelijke aanstichter van die familietwist. Hem werden slagen en verwondingen en nog andere beschuldigingen ten laste gelegd.

Nog dezelfde dag stelt diezelfde persoon zich voor de onderzoeksrechter burgerlijke partij tegen X wegens slagen en verwondingen met onbekwaamheid

Illustrations de l'intervention du Procureur du Roi dans certaines affaires judiciaires

Les quatre affaires sont citées de façon anonyme car il s'agit pour la plupart d'affaires qui sont toujours actuellement à l'instruction ou dont l'instruction est clôturée mais la procédure toujours en cours. Ces affaires, signalées dans l'ordre de l'alphabet, visent à prouver que l'affaire du rapport de Wiesbaden (voir infra) n'est que la manifestation d'un phénomène plus général.

L'affaire A

Il s'agit d'une affaire successorale à connotation pénale, avec constitution de partie civile, du chef de toutes espèces de préventions réciproques des deux partis.

M. Schlicker transmet ces pièces de constitution de partie civile au Parquet. Le jour même, il y a eu réquisitoire de non-lieu avant l'instruction sur l'une des deux constitutions de partie civile. Alors qu'à première vue, il n'y avait pas de prescription et qu'il y avait des indices de délit en l'espèce. Ceci a étonné M. Schlicker, tout comme l'avocat de l'autre partie qui a proféré des menaces de recours au procureur général.

Au moment où il a succédé à M. Schlicker, M. Cruysmans a constaté que le réquisitoire de non-lieu, qui avait été déposé au dossier de la procédure, en avait été retiré. Ce réquisitoire faisait cependant l'objet d'une mention dans le registre d'instruction. Un examen attentif a d'ailleurs permis de conclure que toute une série de pièces manquaient au dossier. Le Président du Tribunal, qui fut informé de la chose, adresse une demande d'explication écrite à M. Schlicker, ainsi qu'au parquet.

En réponse à cette lettre, le procureur du Roi a tenté de reconstituer une partie de ces pièces manquantes, mais le parquet général a invité le parquet de Nivelles à prendre des réquisitions de nullité de toute la procédure, en raison de l'absence d'une partie de ces pièces.

L'affaire B

Il s'agit d'un banal différend familial. On s'est demandé si les forces de l'ordre qui ont dû intervenir n'étaient pas à l'origine des violences commises, autrement dit, s'il ne s'agissait pas d'une bavure policière.

L'affaire fut mise à l'instruction uniquement contre le responsable présumé de ce différend familial, du chef de coups et blessures et encore d'autres préventions.

Le même jour, cette personne se constitue partie civile devant le juge d'instruction contre X, du chef de coups et blessures ayant entraîné une incapacité. Il

tot gevolg. Hij wijst de politieagenten aan zonder evenwel hun identiteit te kunnen preciseren.

Wanneer, de dag daarop, die persoon wordt voorgeleid voor onderzoeksrechter Schlicker, woont de heer Deprêtre het verhoor bij. Het gaat daarbij niet om gewone bijstand, maar om een echte deelneming door de procureur des Konings die zelfs met af danking dreigt.

Het onderzoek werd spoedig gesloten. De zaak werd voor de Raadkamer gebracht met een vordering tot terugzending voor de gewone rechbank voor de aanvankelijke misdrijven en een vordering tot buitenvervolgingstelling voor de misdrijven die in de burgerlijke partijstelling waren vermeld. De Raadkamer was evenwel van oordeel dat zij op grond van haar procedurereglement geen kennis kon nemen van de zaak en ze heeft het dossier naar de procureur des Konings weergestuurd voor een aanvullend onderzoek. Het parket heeft daartegen beroep aangetekend.

Ook de procureur-generaal heeft vorderingen « tot nader onderzoek » ingesteld omdat hij de buitenvervolgingstelling voorbarig achtte. De Kamer van inbeschuldigingstelling van Brussel was dezelfde mening toegedaan.

De zaak C

Het betreft een zedenzaak die in juni 1987 aanleiding gaf tot een onderzoek. De heer Cruysmans werd met het onderzoek belast.

Begin augustus 1987 merkte hij dat de vrees die substituut Cumps had geuit, gegronde was : er waren namelijk aanwijzingen dat een topman van de politie in zijn optreden bepaalde inbreuken zou hebben begaan.

Getuige heeft de heer Deprêtre daarvan op de hoogte gebracht in het bijzijn van substituut Van Lierde en van het hoofd van de Nijvelse gerechtelijke politie, de heer Humbert, en liet daarbij opmerken dat een vrijheidsberovende maatregel kon worden overwogen.

De heer Cruysmans wijst erop dat die dag onuitstaanbare pressie op hem is uitgeoefend. Hem werd gezegd dat indien hij die persoon in staat van beschuldiging stelde, het wel een hele tijd kon duren voor dat dossier op de terechtzitting zou komen en dat, indien diezelfde persoon werd aangehouden, zijn onmiddellijke invrijheidsstelling zou worden gevraagd.

Weliswaar is het Openbaar Ministerie vrij te oordelen over de raadzaamheid van vervolgingen en kan het besluiten dat het wenselijk is de procedure niet te vervolgen, maar getuige is van mening dat de vragen die over de houding van die persoon worden gesteld, ook al waren ze delikaat, in alle eerlijkheid moesten worden gesteld.

Nadat het onderzoek was gesloten, namelijk in oktober 1987, heeft de heer Cumps binnen acht dagen een ontwerp van vordering tot verwijzing opgesteld

désignait les policiers sans toutefois pouvoir préciser leur identité.

Lorsque le lendemain, cette personne est présentée au juge d'instruction, M. Deprêtre assiste à cet interrogatoire. Il ne s'agissait pas d'une simple assistance mais d'une véritable participation du procureur du Roi, qui a été jusqu'à proférer des menaces de perte d'emploi.

L'instruction fut clôturée rapidement. L'affaire fut présentée devant la Chambre du Conseil avec un réquisitoire de renvoi devant le Tribunal correctionnel pour les infractions de départ, et un réquisitoire de non-lieu pour les infractions visées dans la constitution de partie civile. La Chambre du Conseil a toutefois estimé que la cause n'était pas en état de connaître son règlement de procédure et a renvoyé le dossier au procureur du Roi pour enquête complémentaire. Il y a eu appel du parquet.

Le procureur général a également pris des réquisitions « de plus ample informé », estimant le non-lieu prématuré. La Chambre des mises en accusation de la Cour d'appel de Bruxelles a été du même avis.

L'affaire C

Cela concerne une affaire de moeurs mise à l'instruction en juin 1987. M. Cruysmans en a été chargé.

Début août 1987, il s'est aperçu que des craintes formulées par le substitut M. Cumps, étaient fondées : il y avait, en effet, des indices, dans le chef d'un haut responsable de police, de préventions propres au travail de policier.

Le témoin a informé M. Deprêtre en présence du substitut Van Lierde et du chef de la police judiciaire de Nivelles, M. Humbert, en mentionnant qu'une mesure de privation de liberté était envisageable.

M. Cruysmans fait valoir qu'il a subi ce jour-là des pressions intolérables. Il lui a été dit que s'il inculpait cette personne, ce dossier ne viendrait pas de sitôt à l'audience et que si cette même personne était placée sous mandat d'arrêt, sa mise en liberté imminente serait demandée.

Il est vrai que le Ministère public est juge de l'opportunité des poursuites et qu'il peut décider que l'opportunité impose de ne pas poursuivre plus avant la procédure, mais, même si les questions posées sur le comportement de cette personne étaient délicates, le témoin estime qu'elles méritaient en conscience d'être posées.

Après la clôture de l'instruction, en octobre 1987, M. Cumps avait dans les 8 jours rédigé un projet de réquisitoire de renvoi, « vidant » l'ensemble des incul-

waarin alle beschuldigingen die in het raam van het onderzoek ter kennis waren gebracht, afgewezen werden.

Het dossier is dan verscheidene maanden in het kantoor van de procureur des Konings gebleven terwijl met het parket-generaal en andere autoriteiten werd onderhandeld.

Uiteindelijk moest negen maand worden gewacht, namelijk tot in juli 1988, voor dat dossier met een rekwijsitoor opnieuw op het kabinet van de heer Cruysmans terecht kwam. Getuige merkt op dat hij eind augustus 1987 — dat wil zeggen op het einde van de maand waarin het onderhoud in het kabinet van de Procureur had plaatsgehad —, voldeed aan de wettelijke voorwaarden van drie jaar anciënniteit om tot onderzoeksrechter te worden benoemd. De voorzitter van de rechtbank, de heer Joris, had via hiërarchische weg om die aanstelling verzocht bij brief van 8 september 1987. De Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep had eveneens een gunstig advies uitgebracht over die aanstelling, die er uiteindelijk nooit is gekomen.

Getuige heeft tot tweemaal toe inlichtingen ingewonnen bij het parket-generaal over de toestand van zijn dossier en uiteindelijk bereikte hem in de maand november van datzelfde jaar een antwoord via een brief die de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel op 8 november 1987 naar de korpsoverste had gestuurd.

In die brief werd hem een wachttijd van zes maand opgelegd om uit te maken of hij « de nodige naarstigheid en het plichtsbesef bezat die van een onderzoeks-magistraat worden vereist. »

De heer Cruysmans vroeg zich af of standpunten die hij in het dossier had verdedigd geen mogelijke verklaring waren voor die « stage ». Bij zijn weten is het trouwens de eerste maal dat zo'n stage wordt opgelegd. Hij werd uiteindelijk pas in juni 1988 benoemd, dit is nog zes maand later dan was aangekondigd.

De zaak D

Tegen een particulier wordt proces-verbaal opgemaakt wegens een verkeersovertreding. Hij is van oordeel dat het proces-verbaal waardoor hij voor de bevoegde rechtbank moet verschijnen de feiten niet getrouw weergeeft en hij stelt zich voor de onderzoeksrechter burgerlijke partij tegen de « verbalisanten ». De heer Cruysmans zendt de desbetreffende stukken aan het parket, maar pas verscheidene maanden later, namelijk in april 1989, komt dat dossier bij hem terug.

In werkelijkheid had de heer Deprêtre dat dossier ter sprake gebracht; hij acht het een kiese aangelegenheid, waarschijnlijk omdat een lid van de ordestrijdkrachten in het raam van die zaak werd geïnspelleerd. Aangezien voor een rechtbank een andere zaak liep ten laste van de klager, gaf de procureur des Konings aan de parketmagistraat opdracht om het

pations qui avaient été notifiées dans le cadre de cette instruction.

Le dossier est alors resté pendant plusieurs mois dans le bureau du procureur du Roi pendant que des tractations étaient en cours avec le parquet général et d'autres autorités.

Il a finalement fallu attendre neuf mois, jusqu'en juillet 1988, pour que ledit dossier revienne au cabinet de M. Cruysmans avec un réquisitoire. Le témoin fait remarquer que fin août 1987 — soit à la fin du mois où eut lieu l'entrevue dans le Cabinet du Procureur —, il se trouvait dans les conditions légales de trois années d'ancienneté pour être nommé comme juge d'instruction. Le Président du Tribunal, M. Joris — avait, par la voie hiérarchique — sollicité cette désignation par lettre en date du 8 septembre 1987. Le Premier Président de la Cour d'Appel a également émis un avis favorable sur cette désignation qui n'est finalement pas venue.

Le témoin s'est informé à deux reprises auprès du parquet général sur la situation de son dossier et c'est finalement au mois de novembre de la même année que la réponse est parvenue, par une lettre du Premier Président de la Cour d'Appel de Bruxelles du 8 novembre 1987 adressée au Chef de Corps.

Cette lettre lui imposait un délai d'attente de six mois afin de juger s'il possédait les « qualités de diligence et de conscience professionnelle requises d'un magistrat d'instruction ».

M. Cruysmans s'est demandé si les prises de position qu'il avait eues dans ce dossier n'étaient pas l'une des explications possibles de ce « stage ». A sa connaissance, c'est d'ailleurs la première fois qu'un tel stage est imposé. Ce n'est finalement qu'en juin 1988 que sa nomination est intervenue, soit encore six mois plus tard que ce qui avait été annoncé.

L'affaire D

Un particulier se voit infliger un procès-verbal de roulage. Il estime que le procès-verbal qui l'amène à être cité devant la juridiction compétente ne reflète pas la vérité des faits et se constitue partie civile devant le juge d'instruction contre les « verbalisants ». M. Cruysmans transmet ces pièces au parquet mais ce n'est qu'après plusieurs mois, en avril 1989, que ce dossier lui revient.

En réalité, M. Deprêtre a évoqué le dossier qu'il estimait délicat, sans doute parce qu'un membre des forces de l'ordre était interpellé dans le cadre de cette affaire. Comme il y avait une autre affaire à charge du plaignant devant une juridiction, le procureur du Roi a donné instruction au magistrat du parquet d'accélérer la fin de la procédure de manière à pouvoir faire,

einde van de procedure te bespoedigen, zodanig dat op de burgerlijke partijstellingen in de zaak D, een rekwisitoor tot buitenvervolgingstelling kon worden genomen vóór enig onderzoek « met kracht van gewijsde », indien de andere zaak op dat ogenblik afgerond was geweest.

De rechtbank waarvoor die zaak werd gebracht, heeft nochtans besloten haar uitspraak uit te stellen, zoals haar door het Wetboek van Strafvordering wordt toegestaan. De burgerlijke partijstelling is dus op het kabinet van de heer Cruysmans weergekeerd met een vordering tot onderzoek.

Voorzitter Joris was van die situatie op de hoogte en heeft het nodige gedaan om ze te verhelpen, onder meer naar aanleiding van de zaak Mendez. Hij heeft onder meer de bemoeiing gevraagd van de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel, maar daarop is nooit ingegaan.

De zaak Mendez

In januari 1988 is rechter Schlicker ziek en zijn toestand is zelfs zorgwekkend. Op dat ogenblik heeft niemand de leiding van het onderzoek in de zaak Mendez zodat het parket tijdens de gerechtelijke vakantie tot op zekere hoogte zelf die leiding op zich neemt. Overigens was tegen Schlicker op dat ogenblik voor het Hof van Cassatie een verzoekschrift wegens wettige verdenking ingediend door mevrouw Bouhouche.

Rond dezelfde tijd is het voorstel tot oprichting van een onderzoekscommissie aan de orde in de Commissie voor de Justitie van de Kamer.

Op 24 februari ontvangt voorzitter Joris verontrustende oproepen van de eerste voorzitter van het Hof van Beroep van Brussel die hem gelast rechter Schlicker in de zaak Mendez te vervangen. In verband met de vragen van de heer Joris geeft de eerste voorzitter uiting aan zijn ongerustheid over het eventuele onthaal van die nieuwe vordering tot gewettigde verdenking en over het feit dat de Minister van Justitie, de heer Gol, in de Commissie voor de Justitie niet erg op zijn gemak lijkt. Men diende dus snel tewerk te gaan en zo mogelijk nog diezelfde dag iets te doen. Voorzitter Joris beschouwde die oproep als een echt « ultimatum ». Hij ontbood de beide onderzoeksrechters, de heer Baeyens en getuige, om een oplossing te vinden en vraagt wie de zaak Mendez zou overnemen.

De eerste voorzitter dacht waarschijnlijk dat de heer Joris zelf de heer Schlicker zou opvolgen maar dat was niet mogelijk en wel enerzijds omdat die op het punt stond om tot het emeritaat te worden toegelaten en anderzijds omdat hij een maand lang in de Raadkamer gezeten had zodat achteraf de niezigheid van de procedure wegens taakvermenging had kunnen worden ingeroepen.

De heer Baeyens had op dat ogenblik reeds besloten zijn loopbaan vervroegd te beëindigen.

Ook de heer Cruysmans had veel werk aangezien hij het kabinet van de heer Schlicker volledig over-

sur la constitution des parties civiles dans l'affaire D, un réquisitoire de non lieu avant toute instruction ayant « autorité de chose jugée », si l'autre affaire avait été terminée à ce moment-là.

La juridiction saisie de cette question a cependant décidé de surseoir à statuer comme l'y autorise le Code d'instruction criminelle. La constitution de partie civile est donc revenue au Cabinet de M. Cruysmans avec une réquisition de mise à l'instruction.

Le Président Joris était au courant de cette situation et il a fait des démarches pour y remédier, notamment dans le cadre de l'affaire Mendez. Il a notamment demandé l'intervention du Premier Président de la Cour d'Appel de Bruxelles, mais il n'a cependant pas été entendu.

L'affaire Mendez

En janvier 1988, le juge Schlicker est souffrant et son état de santé est même préoccupant. L'affaire Mendez se trouve à ce moment sans direction d'enquête, si bien que c'est en quelque sorte le parquet qui dirige celle-ci pendant la vacance. Par ailleurs, M. Schlicker faisait à l'époque l'objet d'une requête en suspicion légitime introduite devant la Cour de cassation par Madame Bouhouche.

Toujours à la même époque, la proposition de création de la Commission d'enquête était discutée au sein de la Commission de la Justice.

Le 24 février, le Président Joris reçoit des appels alarmés du Premier Président de la Cour d'Appel de Bruxelles qui l'enjoint de procéder au remplacement du juge Schlicker dans l'affaire Mendez. Devant les questions de M. Joris, le Premier Président fait comprendre qu'on est inquiet devant l'éventuel accueil de cette nouvelle requête en suspicion légitime et que le Ministre de la Justice, M. Gol, semble mal à l'aise devant la Commission de la Justice. Il fallait donc faire vite et si possible, le jour même. Le Président Joris a pris cet appel comme un véritable « ultimatum ». Il a convoqué les deux juges d'instruction M. Baeyens et le témoin pour trouver une solution et demander qui allait reprendre l'affaire Mendez.

L'idée du Premier Président était probablement que M. Joris prenne lui-même la succession de M. Schlicker mais cela n'était pas possible, d'une part, parce qu'il était à la veille de son éméritat et, d'autre part, parce qu'il avait siégé un mois en Chambre du Conseil, si bien qu'une nullité de la procédure par confusion de rôles aurait pu être invoquée ultérieurement.

M. Baeyens avait déjà décidé, à ce moment, d'anticiper sur sa fin de carrière.

M. Cruysmans avait également beaucoup de travail, puisqu'il avait repris l'entièreté du Cabinet de M.

genomen had. Gelet op het personeelsgebrek zou het dus beter geweest zijn om versterking te laten aanrukken uit Brussel om zich inzonderheid met het dossier Mendez te kunnen bezighouden. Dat voorstel stuitte op krachtige tegenstand van de zijde van de Eerste Voorzitter.

De heren Joris, Baeyens en Cruysmans stelden er prijs op om de Eerste Voorzitter te ontmoeten en die kwam tot de bevinding dat getuige de enige mogelijke kandidaat was.

De heer Cruysmans wees hem op de volgende punten :

- hij was het laatst aangekomen en zelfs geen titelvoerend onderzoeksrechter;
- het onderzoek diende te worden gesaneerd : men diende absoluut het roer om te gooien en de werkelijke leiding van het onderzoek opnieuw aan de onderzoeksrechter toe te vertrouwen. Op dat punt kreeg hij de steun van de Eerste Voorzitter;

- de ontwikkeling van de zaak Mendez vereiste logistieke steun en een personeelsbezetting die vergelijkbaar waren met die waarin te Jumet voorzien werd. De Eerste Voorzitter geeft tevens de verzekering dat hij in de mate van het mogelijke alles in het werk zou stellen om de gevraagde middelen te bekomen;

- de perken van het optreden van het parket dienden dringend te worden afgebakend. De Eerste Voorzitter bevestigt andermaal ten overstaan van de heer Joris dat hij al het mogelijke zou doen om de werking van de Rechtbank van Nijvel te verbeteren.

- in die zaak dienden alle sporen te worden gevolgd, zelfs al zou men die achteraf moeten laten varen. Getuige maakte tevens gewag van sporen die naar de politieke kringen of zelfs naar die van de speurders zelf leidden. Ook hier bekwam hij een « imprimatur ».

Nog diezelfde avond ontbod de heer Cruysmans rechter Lacroix om hem van de getroffen beslissingen op de hoogte te brengen en hem opheldering te vragen omtrent de manier waarop hij het hem toevertrouwde dossier had beheerd.

De volgende morgen heeft de heer Joris getuige medegedeeld dat de eerste voorzitter alle overeenkomsten nietig had verklaard. Hij kon het niet eens zijn met het betoog van de heer Cruysmans en er volgden nieuwe instructies.

De brief die op 26 februari 1988 door de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep van Brussel aan Voorzitter Joris gericht werd, maakte gewag van de « negatieve houding » van getuige ten aanzien van de tot hem gerichte oproep, alsmede van « een flagrant gebrek aan verantwoordelijkheidszin op het hoogste niveau ».

Voor de tweede keer in zijn korte loopbaan als onderzoeksrechter, stelde getuige vast dat aan zijn verantwoordelijkheidszin en zijn beroepsniet getwijfeld werd. Hij bezorgde zijn voorzitter een antwoord en verzocht hem dat antwoord via de hiërarchische weg over te maken. In dat antwoord herinnerde hij aan het

Schlicker. Compte tenu du manque d'effectifs, il aurait donc été préférable d'obtenir un renfort de Bruxelles, qui aurait été spécialement chargé du dossier Mendez. Cette proposition se heurta à un refus absolu de la part du Premier Président.

MM. Joris, Baeyens et Cruysmans ont tenus à rencontrer le Premier Président et celui-ci a conclu que le témoin était le seul candidat possible.

M. Cruysmans lui fit alors part des remarques suivantes :

- il était le dernier arrivé, n'étant même pas juge d'instruction en titre;
- dans l'enquête, un assainissement s'imposait : il fallait absolument redresser la barre et reconfiner la véritable direction de l'enquête au juge d'instruction. Sur ce point, il obtient le soutien du Premier Président;

- le développement que connaissait l'affaire Mendez appela une logistique et des effectifs comparables à ceux qui avaient été mis en place à Jumet. Le Premier Président assure également que, dans la limite de ses possibilités, il ferait tout pour obtenir les moyens demandés;

- il fallait limiter d'urgence les limites de l'intervention du parquet. Le Premier Président réaffirme à M. Joris qu'il ferait tout ce qui est en son pouvoir pour améliorer le fonctionnement du travail à Nivelles;

- il fallait envisager l'ensemble de pistes possibles dans cette affaire, quitte à les abandonner par la suite. Le témoin évoquait notamment des pistes concernant le monde politique ou celui des enquêteurs. Il obtint ici aussi un « imprimatur ».

Le soir même, M. Cruysmans appela le juge Lacroix pour le mettre au courant de la décision prise et pour l'interroger sur la méthode qu'il avait utilisée pour gérer l'important dossier auquel il avait été confronté.

Le lendemain matin, M. Joris a annoncé au témoin que le Premier Président annulait tout ce qui avait été convenu. Il ne pouvait accepter le discours tenu par M. Cruysmans. Des instructions nouvelles suivaient.

La lettre adressée le 26 février 1988 par le Premier Président de la Cour d'Appel de Bruxelles au président Joris faisait état de « l'attitude négative » du témoin devant l'appel qui avait été fait à lui et d'« un manque flagrant du sens des responsabilités au niveau le plus élevé ».

Pour la seconde fois de sa courte carrière en instruction, le témoin voyait son sens des responsabilités et sa conscience professionnelle mis en cause. Il fit une réponse à son président en lui demandant de la transmettre par voie hiérarchique, rappelant l'entrevue franche et cordiale et les points pour lesquels il avait

open en hartelijk onderhoud dat gevoerd werd en aan de punten waarover hij met de Eerste Voorzitter overeenstemming had bereikt, met name inzake de tijdelijke reorganisatie van de onderzoeksdiest. Hij merkte op dat nooit op hem tevergeefs een beroep werd gedaan en dat hij nooit getracht had aan zijn verantwoordelijkheid te ontsnappen.

Getuige voegt daaraan toe dat de stappen die hij momenteel onderneemt, ingegeven zijn door een gevoel van solidariteit ten aanzien van bepaalde collega's. Die zijn reeds door de Commissie gehoord en zij lopen het risico als « alleenstaande gevallen » te worden bestempeld indien ze geen steun krijgen. Zijn initiatief is ook ingegeven door een gevoel van verantwoordelijkheid. Wat hij immers zelf heeft beleefd in de zaak van Nijvel, ongetwijfeld één van de verklaringen voor bepaalde vergissingen die in de diverse onderzoeken werden gemaakt.

Op een vraag van een van de leden antwoordt de heer Cruysmans dat hij in een eerste fase niet over de nodige middelen kon beschikken om het onderzoek te voeren, maar dat die middelen hem na de komst van de heer Hennart wel werden toegewezen. Van dan af was de toestand grondig veranderd.

Het verslag van het laboratorium van Wiesbaden

Volgens getuige waren de meeste magistraten van Nijvel zich ervan bewust dat de zaak van het verslag van Wiesbaden noch aan een vergissing, noch aan een vergetelheid te wijten was. De uitleg die voor het Hof van Cassatie werd gegeven, namelijk dat het om een vertaalprobleem ging, sneed bij nader onderzoek geen hout. Zodra het wordt ingediend op het bureau van de onderzoeksrechter, is elk deskundigenverslag immers een stuk van de rechtspleging dat bij het dossier moet worden gevoegd. Aangezien het om een geval van voorlopige hechtenis ging, kon de verdediging elke maand kennis nemen van de inhoud van het dossier.

Wanneer een vertaalprobleem rijst, is het bovendien gebruikelijk dat het origineel gefotocopieerd en naar de vertaler gestuurd wordt. Voor dermate belangrijke stukken wordt trouwens eerst een voorlopige vertaling gevraagd, die later wordt aangepast.

Getuige kan echter niet preciseren wie dan wel verantwoordelijk is voor het « wegmoffelen » van dat belangrijk processtuk. In zijn arrest is het Hof van Cassatie niet ingegaan op het probleem van de schuld, aangezien die vraag niet aan het Hof gesteld was.

Contacten met de procureur des Konings vóór het verhoor

Op een desbetreffende vraag van een van de leden antwoordt de heer Cruysmans dat hij in dat verband niet in contact is geweest met de heer Deprêtre, hoewel hij die dagelijks ontmoet. Hij heeft gewoonweg zijn korpshoofd, mevrouw Paulus, verwittigd dat hij was opgeroepen om voor de Commissie te verschijnen.

obtenu l'accord du Premier Président notamment en ce qui concerne la réorganisation temporaire du service de l'instruction. Il a fait valoir qu'il n'a jamais manqué aux appels, ni fuit les responsabilités.

Le témoin ajoute que sa présente démarche est de solidarité à l'égard de certains collègues, qui ont déjà été entendus par la Commission, et qui couraient le risque, s'ils étaient seuls, de se voir taxer de « cas isolés ». Il s'agit aussi d'une démarche de responsabilité parce que ce qu'il a vécu, dans le contexte de Nivelles, est sans doute l'une des explications de certaines « erreurs » commises dans les différentes enquêtes.

A une question d'un des membres, M. Cruysmans répond que les moyens nécessaires pour mener l'enquête, qui avaient été refusés dans un premier temps, ont été accordés lorsque M. Hennart est arrivé. La situation avait alors sensiblement évolué.

Le rapport du laboratoire de Wiesbaden

Selon le témoin, la plupart des magistrats de Nivelles se sont rendu compte que l'affaire du rapport de Wiesbaden n'était ni une erreur, ni un oubli. L'explication fournie à la Cour de Cassation et qui est celle d'un problème de traduction du rapport ne résistait guère à une première analyse. Tout rapport d'expertise constitue, en effet, à partir de son dépôt sur le bureau du juge d'instruction, une pièce de la procédure, qui doit être jointe au dossier. Comme il y avait une détention préventive, ce dossier était mensuellement communiqué à la défense.

De plus, lorsqu'un problème de traduction se pose, on prend une photocopie de l'original et on l'envoie au traducteur. Pour une pièce aussi importante, il est d'ailleurs demandé une traduction de premier jet qui est adaptée par la suite.

Le témoin ne peut cependant préciser qui a pris la responsabilité de camoufler cette pièce importante de la procédure. La Cour de Cassation n'a pas abordé, dans le texte de son arrêt, le problème de la faute, parce qu'elle n'a pas été saisie de la question.

Contacts avec le procureur du Roi avant l'audition

A une question en ce sens d'un des membres, M. Cruysmans précise qu'il n'a pas eu de contact à ce propos avec M. Deprêtre, qu'il fréquente pourtant journallement. Il a simplement averti son chef de corps, M. Paulus, de la convocation devant la Commission.

**EERSTE EN TWEEDE
VERHOOR VAN DE HEER VAN HONSTE,
procureur-général-emeritus**

Voorstelling van de getuige

Getuige heeft gedurende 42 jaar 1/2 tot de parket-magistratuur behoord. Hij was achtereenvolgens substituut-procureur des Konings en eerste substituut in Antwerpen en substituut procureur-général, advocaat-général en procureur-général bij het Hof van beroep te Brussel, deze laatste functie sedert juni 1973.

Op dat ogenblik was het Hof van Beroep te Brussel bevoegd voor drie provincies : Brabant, Antwerpen en Henegouwen.

Op 18 november 1988 werd getuige op rust gesteld. Hij heeft dus gedurende 15 jaar 1/2 de functie van Procureur-général uitgeoefend en was sedert 1975 deken van de Procureurs-généraal.

In die hoedanigheid heeft hij onder meer het voorzitterschap waargenomen van het regelingscomité voor de gerechtelijke politie. Getuige is tevens ere-dozent strafrecht aan de VUB.

Voorafgaande verklaring

De getuige wenst er vooraf op te wijzen dat via de onderzoekscommissie en via de media bepaalde getuigen in een recent verleden vele berichten, verklaringen en zelfs voorbarige besluiten de wereld hebben ingestuurd zonder dat die aanleiding hebben kunnen geven tot volledige of voldoende tegenspraak. Hij neemt zich dan ook voor terzake inlichtingen, rechtingen te geven, maar ook bepaalde verklaringen tegen te spreken en vraagt dit geenszins te beschouwen als een kritiek op de Commissie of haar werking en spreekt terzelfdertijd zijn waardering uit.

Getuige stelt vast dat negatieve berichten en zelfs laster verspreid werden over de magistratuur in het algemeen en zelfs over sommige magistraten *in singuli* en wenst, gesteund op zijn ervaring met klem te bevestigen dat ons land trots mag zijn op zijn magistratuur en zijn rechterlijke macht.

Getuige erkent wel dat zij zoals andere machten, ook haar onvolkomenheden heeft, maar zulks kan niet beletten dat de overgrote meerderheid van de magistraten dagelijks hun plicht in stilte maar toegewijd vervullen in rechtschapenheid en onkreukbaarheid.

De procureur-général laakt de houding van sommige getuigen en spreekt met lof over de procureur des Konings van Nivelles, de heer Deprêtre. Aan de onderzoeksrechter Cruysmans verwijt de getuige dat hij voor 43 van de 60 dossiers in vertraging was met zijn onderzoek, zodat zelfs de eerste voorzitter van het hof van Beroep ter plaatse de toestand is gaan onderzoeken.

**PREMIERE ET DEUXIÈME
AUDITIONS DE M. VAN HONSTE,
procureur général émérite**

Présentation du témoin

Le témoin a fait partie du parquet durant quarante-deux ans et demi. Il a été successivement substitut du procureur du Roi et premier substitut à Anvers, substitut du procureur général, avocat général et procureur général à la Cour d'appel de Bruxelles. Il a exercé cette fonction à partir de 1973.

A cette époque, la Cour d'appel de Bruxelles était compétente pour trois provinces : le Brabant, Anvers et le Hainaut.

Le témoin a été mis à la retraite le 18 novembre 1988. Il a donc exercé la fonction de procureur général pendant quinze ans et demi et était depuis 1975 le doyen des procureurs généraux.

En cette qualité, il a notamment présidé le comité régulateur des polices judiciaires des parquets. Le témoin est également professeur honoraire de droit pénal à la VUB.

Déclaration préliminaire

Le témoin tient tout d'abord à faire observer que certains témoins ont lancé, devant la commission d'enquête et devant la presse, toutes sortes d'informations, de déclarations, voire tiré des conclusions prématurées sans que ces déclarations aient pu faire l'objet d'un débat contradictoire complet et suffisant. Il se propose dès lors de fournir des renseignements à ce sujet de faire des mises au point et de démentir certaines déclarations. Il demande de ne pas prendre cette remarque comme une critique à l'égard de la commission ou de son fonctionnement et profite d'ailleurs de l'occasion pour dire combien il apprécie le travail entrepris.

Le témoin constate que des déclarations négatives et même des calomnies ont été proférées à l'encontre de la magistrature en général et de certains magistrats en particulier et tient à affirmer fermement, fort de son expérience, que notre pays peut être fier de sa magistrature et de son pouvoir judiciaire.

Le témoin reconnaît cependant qu'au même titre que les autres pouvoirs, le pouvoir judiciaire a ses imperfections, ce qui n'empêche que l'immense majorité des magistrats remplissent chaque jour leur devoir dans la discréction, mais avec dévouement et en toute intégrité.

Le procureur général condamne l'attitude de certains témoins et parle en termes élogieux du procureur du Roi de Nivelles, M. Deprêtre. Le témoin reproche au juge d'instruction Cruysmans d'avoir pris du retard dans l'instruction de 43 dossiers sur les 60, de sorte que même le premier président de la Cour d'appel s'est rendu sur place pour examiner la situation.

Hij wijst er nog op dat elke getuigenis bekeken moet worden in het licht van de persoonlijkheid van de getuige.

Hij deelt mede dat in minstens twee gevallen de heer cruysmans niet de juiste toedracht heeft medegedeeld en geeft als voorbeeld een dossier dat de heer Cruysmans zogezegd niet mocht wedersamenstellen, hetgeen druk of partijdigheid zou doen veronderstellen, maar waar in feite het dossier niet kan worden wedersamengesteld omdat een essentieel stuk verloren was gegaan.

De mercuriale van 1972

In dit document wordt een analyse gemaakt van de criminaliteit en van de bestrijding ervan.

De rijkswacht

De getuige wijst op een evolutie die hij reeds in 1972 had voorzien : de toenemende ontwikkeling en autonomie van de Rijkswacht, in de hand gewerkt door het feit dat er drie verschillende voogdijministers zijn en door haar eigen volgehouden streven in die richting.

Hij heeft toen gewezen op bepaalde hervormingen uitgaande van de Generale Staf van de Rijkswacht, gericht op rationalisering, maar met een weerslag op de gerechtelijke opdrachten.

Het komt de Minister van Justitie en de Procureurs-generaal toe om erop toe te zien dat de grotere autonomie geen onevenwicht ten nadele van de gerechtelijke opdrachten doet ontstaan.

De eigen dynamiek van een gestructureerd korps en de motivering van de officieren (die hadden gestudeerd) brachten deze officieren er soms toe bepaalde opdrachten van het gerecht in vraag te stellen.

Daarom wijst getuige op het belang van de gerechtelijke politie bij de parketten, omdat deze diensten onder het rechstreeks gezag van het Parket ressorteren, daar waar dit laatste over de rijkswacht geen enkele disciplinaire macht kan uitoefenen, tenzij een verwittiging voor een rijkswachter in zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie.

Het is trouwens in het begin van de jaren 70 dat de rijkswacht een documentatiesysteem op computer had uitgewerkt zonder de procureur-generaal te verwittigen.

Ten opzichte van de rijkswacht is er tot nog toe geen wettelijk middel om een doeltreffend disciplinair optreden van het korps te bewerkstelligen. Dank zij die nieuwe disciplinaire bevoegdheid zouden de procureurs-generaal op een meer doeltreffende wijze controle op de spoed en de kwaliteit van de plichtenuitvoering op het gerechtelijk vlak kunnen uitoefenen.

Ook blijkt dat in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld de zaak François) er bij de rijkswacht een intern onder-

Il fait également observer que tout témoignage doit être considéré en fonction de la personnalité du témoin.

Il déclare que dans deux cas au moins M. Cruysmans n'a pas dit toute la vérité et évoque, à titre d'exemple, un dossier que M. Cruysmans n'a soi-disant pas été autorisé à reconstituer, ce qui laisserait supposer que des pressions ont été exercées ou que certaines autorités judiciaires ont fait preuve de parti pris alors que le dossier n'a pu être reconstitué en raison de la perte d'un document essentiel, à savoir le réquisitoire d'instruire.

La mercuriale de 1972

Ce document contient une analyse de la criminalité et de la lutte contre ce fléau.

La gendarmerie

Le témoin constate une évolution qu'il avait prévue dès 1972 : le développement continual de la gendarmerie et l'accroissement de son autonomie, favorisés par le fait que la gendarmerie est placée sous la tutelle de trois ministres différents et par le fait qu'elle-même a toujours œuvré en ce sens.

A l'époque, il avait attiré l'attention sur certaines réformes inspirées par l'Etat-major général de la gendarmerie, qui visaient une rationalisation mais avaient une incidence sur les missions judiciaires.

Il incombe au Ministre de la Justice et aux procureurs généraux de veiller à ce que l'accroissement de l'autonomie de ce corps ne provoque pas un déséquilibre qui nuirait à l'accomplissement des missions judiciaires.

La dynamique propre d'un corps structuré et la motivation des officiers (qui ont fait des études) ont parfois amené ceux-ci à remettre en question certaines missions de la justice.

Le témoin souligne dès lors l'importance de la police judiciaire, qui est placé sous l'autorité directe du parquet, alors que ce dernier ne peut exercer aucun pouvoir disciplinaire sur la gendarmerie, si ce n'est sous la forme d'un avertissement adressé à un gendarme en sa qualité d'officier de police judiciaire.

C'était d'ailleurs au début des années 1970 que la gendarmerie avait mis au point un système de documentation informatisé sans en avertir le procureur général.

Le Témoin est partisan d'une extension du pouvoir disciplinaire que les autorités judiciaires exercent sur la gendarmerie, sur le modèle de la police communale qui, elle, est soumise au contrôle des parquets.

Il s'est également avéré que dans certains cas (par exemple dans l'affaire François), la gendarmerie mè-

zoek bezig was naar een ernstig feit en dat de gerechtelijke autoriteiten nog niet op de hoogte waren en zelfs moeten hebben aandringen om het PV te ontvangen.

Hij wijst ook op bepaalde materiële reorganisaties (bijvoorbeeld het vervangen van een fysieke persoon door een telefonische wacht) waarvoor geen overleg is gepleegd en die een weerslag hebben op de taken van de gerechtelijke politie.

Een beter overleg met de Procureurs-generaal zou dus zeker aangewezen zijn, zelfs wat betreft de organisatie van louter materiële taken, ook voor de gemeentepolitie.

Daarover ondervraagd door een aantal leden, bevestigt de getuige dat de hiërarchische structuur van de rijkswacht in bepaalde gevallen hinderlijk kan zijn omdat de verschillende echelons moeten doorlopen worden.

De rijkswacht heeft ook haar eigen opleidingen over de manier waarop een onderzoek moet worden uitgevoerd; de rijkswachtschool is trouwens een uitstekende school.

De zin voor samenwerking en de plichtsbetrachting van het personeel staan trouwens niet in vraag.

De gemeentepolitie

Wat de gemeentepolitie betreft zijn de voornaamste problemen de getalsterkte en de opleiding. Betrokken is voorstander van een nationale politieschool (eventueel per taalgebied).

Wat betreft de samenwerking met de omliggende politiekorpsen meent getuige dat de politie van Antwerpen model kan staan, een samenwerking die in Brussel en in Henegouwen (ook in het arrondissement Nijvel) zeer stroef verloopt.

Getuige pleit ook voor meer aanwezigheid van de politie op straat via een herwaardering van de functie van wijkagent.

De gerechtelijke politie

Wat de gerechtelijke politie betreft wijst getuige vooral op het gebrek aan effectieven. Slechts de laatste jaren en dan nog ingevolge tragische gebeurtenissen is er een en ander gebeurd voor de versterking inzake materieel en mankracht.

Zo kon hij in 1984 vaststellen dat in de drie jaar voordien een derde van alle hold-ups plaatsvonden in het rechtsgebied van het Hof van beroep van Brussel en meer dan de helft van het totale aantal diefstallen met geweld.

Nationaal Instituut voor criminalistiek

Tenslotte wijst de getuige nog op de noodzakelijke aanpassing van de wapenwet en pleit voor een werke-

ne une enquête interne à propos de faits graves sans en informer les autorités judiciaires, qui doivent alors insister pour obtenir un PV.

Il précise en outre que la gendarmerie a procédé à certaines réorganisations matérielles (par exemple le remplacement d'une personne par un répondeur téléphonique), qui n'ont fait l'objet d'aucune concertation et qui ont une incidence sur les tâches de la police judiciaire.

Une meilleure concertation avec le procureur général serait donc assurément indiquée, même en ce qui concerne l'organisation de mission purement matérielles, et même pour la police communale.

Interrogé à ce propos par un certains nombre de membres, le témoin confirme que la structure hiérarchique de la gendarmerie peut être gênante dans certains cas parce qu'il faut franchir les divers échelons.

La gendarmerie a également ses propres instructions quant à la manière dont une enquête doit être menée, l'école de gendarmerie étant d'ailleurs une excellente école.

Le sens de la collaboration et du devoir de personnel ne sauraient d'ailleurs pas être mis en cause.

La police communale

En ce qui concerne la police communale, les principaux problèmes concernent l'importance des effectifs et la formation. L'intéressé est partisan de la création d'une école nationale de police (éventuellement par région linguistique).

En ce qui concerne la collaboration avec les corps de police voisins, le témoin estime que la police d'Anvers peut être citée en exemple, alors que la collaboration est très laborieuse à Bruxelles et dans le Hainaut (également dans l'arrondissement de Nivelles).

Le témoin plaide également en faveur d'une présence accrue de la police dans la rue par le biais de la revalorisation de la fonction d'agent de quartier.

La police judiciaire

En ce qui concerne la police judiciaire, le témoin souligne son manque d'effectifs. Ce n'est qu'au cours des dernières années et, de surcroît, à la suite d'événements tragiques que l'on a quelque peu renforcé le matériel et les effectifs dont elle dispose.

C'est ainsi qu'il a pu constater en 1984 qu'au cours des trois années antérieures, un tiers de l'ensemble de hold-up et plus de la moitié du nombre total de vols avec violences avaient eu lieu dans le ressort judiciaire de la Cour d'appel de Bruxelles.

Institut national de criminalistique

Enfin, le témoin souligne qu'il est absolument nécessaire d'adapter la loi sur les armes et plaide en

lijk nationaal instituut voor criminalistiek, waarvoor de plannen echter in het slop zitten.

Organisatie van de gerechtelijke politie — Noodzaak van een meer gecentraliseerde aanpak

Getuige meent dat de bestaande 22 (en nu 23) brigades van de gerechtelijke politie niet zo gemakkelijk kunnen worden vervangen door een meer gecentraliseerde politiedienst of door een dienst waar de commissaris-generaal operationele beslissingsmacht zou hebben over alle brigades.

In de huidige structuur staan de brigades onmiddellijk ter beschikking van de gerechtelijke overheden, kunnen snel optreden en kennen de plaatselijke toestanden.

De commissaris-generaal dient volgens de getuige zijn functie als coördinerend op administratief en logistiek vlak te beschouwen, doch mag geen operationele rol vervullen.

De 23^e brigade

De 23^e brigade ziet de getuige als een operationeel instrument om te worden ingezet in dringende gevallen.

Hij wijst op het gevaar voor de motivering bij de andere brigades indien alle beste elementen naar de 23^e brigade zouden worden gedetacheerd. Getuige meent dat men wettelijk geen specifieke taken kan opleggen aan de 23^e brigade, aangezien de gerechtelijke politie een algemene bevoegdheid heeft. Volgens hem is het toevertrouwen van specifieke taken aan een politiedienst in een klein land als België ondenkbaar en nadelig.

Ook wijst hij erop dat de gerechtelijke politie vroeger altijd en overal kon optreden op het nationale grondgebied; de 23^e brigade heeft een nationale bevoegdheid, maar ook een nationale vocatie.

Hij meent echter dat het experiment toch positief is uitgevallen door de inzet van de heer Van Dooren die een aantal scherpe kantjes heeft kunnen afronden.

Hij wijst ook op positieve onderzoeksresultaten verwezenlijkt door deze brigade. Hij pleit voor het behoud van het huidige systeem van detachering bij de 23e brigade voor een periode van 3 jaar.

Het regelingscomité van de gerechtelijke politie

Getuige meent dat dit het enige comité is waar procureurs-generaal, een aantal procureurs des Konings, de commissaris-generaal en een aantal ambtenaren collectief beraadslagen en advies uitbrengen over een aantal onderwerpen.

In 1966 en in 1982 bracht het comité adviezen uit over de effectieven van de gerechtelijke politie, gebaseerd op statistische gegevens.

faveur de la création d'un institut national de criminalistique digne de ce nom, un projet qui est actuellement dans l'impasse.

Organisation de la police judiciaire — Nécessité d'une approche plus centralisée

Le témoin estime qu'il ne serait pas si simple de remplacer les 22 brigades existantes (23 actuellement) par un service de police plus centralisé ou par un service dans lequel le commissaire général aurait un pouvoir de décision opérationnel sur toutes les brigades.

Dans la structure actuelle, les brigades dépendent directement des autorités judiciaires, peuvent agir rapidement et connaissent les situations locales.

Selon le témoin, le commissaire général doit avoir une mission de coordination sur le plan administratif et logistique et non avoir un rôle sur le plan opérationnel.

La 23e brigade

Le témoin considère que la 23e brigade est un instrument opérationnel à n'utiliser que dans les cas urgents.

Il souligne que le rattachement des meilleurs éléments auprès de la 23e brigade pourrait avoir un effet de démotivation sur les autres brigades. Le témoin estime que l'on ne peut légalement assigner des missions spécifiques à la 23e brigade, étant donné que la police judiciaire a une compétence générale. Selon lui, il serait impensable et même néfaste de confier des missions spécifiques à un service de police dans un petit pays comme la Belgique.

Il souligne par ailleurs que par le passé, la police judiciaire a toujours pu intervenir sur tout le territoire national. La 23e brigade n'a pas seulement une compétence nationale, elle a aussi une vocation nationale.

Il estime toutefois que l'expérience s'est finalement révélée positive, grâce à l'action de M. Van Dooren, qui est parvenu à régler certains problèmes.

Il souligne également que cette brigade a obtenu des résultats positifs dans les enquêtes qu'elle a menées. Il est favorable au maintien du système actuel de détachement auprès de la 23e brigade pour une période de trois ans.

Le comité régulateur des polices judiciaires

Le témoin estime que le comité est la seule instance qui permet au procureur général, à certains procureurs du Roi, au commissaire général et à certains fonctionnaires de débattre de certains problèmes.

En 1966 et en 1982 le comité a émis des avis sur les effectifs de la police judiciaire en se fondant sur des statistiques.

Deze adviezen die een verhoging van de effectieven tot doel hadden, werden met veel vertraging en slechts gedeeltelijk uitgevoerd.

De dramatische gebeurtenissen van 1985 hebben er uiteindelijk toe geleid dat bijkomende middelen ter beschikking werden gesteld.

Tuchtzaken — Paritair samengesteld regelingscomité

Getuige drukt zich positief uit over de werking van dit bijzondere regelingscomité dat paritair is samengesteld uit syndicale afgevaardigden en magistraten.

Een bepaalde sanctie, voorgesteld door de procureur-generaal en die de eigen tuchtbevoegdheid van de G.P. te boven gaat, kan door de betrokkenen worden aangevochten voor dit regelingscomité dat een advies moet uitbrengen aan de Minister van Justitie die de uiteindelijke beslissing neemt.

Het statuut van de gerechtelijke politie

Het huidige statuut is zeer verward, het gaat om een organieke wet van 1919 en een dertigtal KB's. Sedert 1970 zouden er een aantal pogingen geweest zijn om tot een nieuw statuut te komen, maar tot nu toe zonder resultaat.

Personeelsgebrek

Volgens getuige vormt vooral de brigade Brussel een probleem. In 1982 was slechts 3/4 van het kader volzet en 40 % van de officieren had slechts 1 jaar anciënniteit. Doch ook in Nivelles ontbreken 5 van de 13 voorziene inspecteurs.

De redenen van dit personeelsgebrek zijn te zoeken in budgettaire beperkingen maar ook in de lange administratieve aanwervingsprocedure.

Een aantal maatregelen, om het personeel te verplichten minstens een aantal jaar in Brussel te blijven vooraleer mutatie te bekomen en om het werken in Brussel aantrekkelijker te maken via een premie, bleken niet te realiseren omwille van het algemene statuut van de openbare diensten.

Private beveiligingsdiensten

Getuige geeft lezing van zijn studie waarin hij een kritisch standpunt inneemt inzake de installatie van private beveiligingsorganismen.

Niettegenstaande zij in zekere bewakingsopdrachten een positieve rol vervullen meent hij toch dat taken, die aan de officiële politie toekomen, niet door privé-diensten mogen worden overgenomen.

Les avis, qui préconisaient un accroissement des effectifs, n'ont été appliqués qu'avec beaucoup de retard et partiellement.

A la suite des événements dramatiques de 1985, des moyens supplémentaires ont finalement été mis à la disposition de la police judiciaire.

Affaires disciplinaires — Comité paritaire de régulation

Le témoin est élogieux sur le fonctionnement de ce comité spécial de régulation composé paritairement de délégués syndicaux et de magistrats.

Les sanctions proposées par le procureur général qui dépassent la compétence disciplinaire de la P.J. peuvent être contestées par l'intéressé devant le comité de régulation, qui rend un avis au Ministre de la Justice, lequel statue.

Le statut de la police judiciaire

Le statut actuel est très confus et se fonde sur une loi organique de 1919 ainsi que sur une trentaine d'arrêtés royaux. Depuis 1970, on a tenté à plusieurs reprises d'élaborer un nouveau statut, mais sans résultat.

Manque de personnel

Selon le témoin, c'est principalement à la brigade de Bruxelles que des problèmes se posent. En 1982, le cadre n'était rempli qu'aux 3/4 et 40 % des officiers n'avaient qu'une année d'ancienneté. A Nivelles également, il manque 5 inspecteurs sur les 13 qui sont prévus.

Le manque d'effectifs est dû à des restrictions budgétaires ainsi qu'à la lenteur de la procédure administrative de recrutement.

Il s'est avéré impossible, en raison du statut général des services publics, de prendre certaines mesures en vue d'obliger le personnel à travailler quelques années à Bruxelles avant de pouvoir demander sa mutation et d'instaurer une prime afin de rendre le travail à Bruxelles plus attrayant.

Sociétés de gardiennage privées

Le témoin donne lecture de son étude, dans laquelle il critique l'instauration d'organismes de sécurité privés.

Bien que ces organismes aient un rôle positif dans certaines missions de gardiennage, le témoin n'admet pas que des missions qui incombent normalement aux services de police officiels soient confiées à des sociétés privées.

Evolutie van de criminaliteit — Aanpassing van de politiediensten aan deze evolutie

Getuige omschrijft aan deze evolutie het probleem als een « rationele organisatie van de misdaad tegen de maatschappij ».

Om daar tegen in te gaan dienen de gerechtelijke overheden over de nodige materiële, technische en wetenschappelijke middelen te beschikken.

Deze middelen zijn onvoldoende om de trend te volgen van de middelen waarover de misdadigers beschikken, zoals technische middelen (bv. afluisterapparatuur), internationale contacten, geldelijke middelen.

Daartegenover staat bijvoorbeeld het probleem om een rogatoire Commissie naar het buitenland te sturen waarvoor nog de goedkeuring van de diensten van de Eerste Minister moet bekomen worden enz....

Alhoewel vanwege de gerechtelijke overheid sedert 1972 allerhande voorstellen werden gedaan om de wetgeving aan te passen, gebeurde deze aanpassing zeer traag of niet (bv. de schijnheilige houding tegenover het afluisteren). De gerechtelijke statistieken vormen eveneens een probleem.

Nationaal Instituut voor de criminologie

Dit instituut werd in 1971 bij koninklijk besluit opgericht.

Het doel was een snelle, wetenschappelijk en technisch verantwoorde ontleding van het bewijsmateriaal, door het toe te vertrouwen aan deskundigen in verschillende disciplines.

De leemten in het criminalistiek onderzoek in ons land brengen immers de samenwerking met Interpol in het gedrang.

Tevens zou dit instituut opzoekingswerk moeten verrichten over nieuwe wetenschappelijke methodes op het gebied van criminalistiek en ook de documentatie bijhouden. Het instituut is er echter nooit gekomen.

Organisatie van de Rijkswacht

Zonder daarom te willen beweren dat het met twijfelachtige bedoelingen gebeurt, stelt getuige vast dat de manier waarop de Rijkswacht georganiseerd is, vertragingen veroorzaakt in de uitvoering van gerechtelijke opdrachten. Zo heeft hij persoonlijk in twee belangrijke zaken moeten eisen dat bepaalde feiten onmiddellijk ter kennis van de procureur des Konings zouden gebracht worden.

Het onderzoek naar de Bende van Nijvel

Op 23 oktober 1983 wordt een mogelijk ballistisch verband vastgesteld tussen een aantal onderzoeken. Op dat ogenblik zijn er in Brussel drie afzonderlijke onderzoeken, toevertrouwd aan verschillende onderzoeksrechters; de andere onderzoeken zijn aan de

Evolution de la criminalité — Adaptation des services de police à cette évolution

Le témoin définit le problème comme étant une « organisation rationnelle du crime contre la société ».

Pour faire face à ce défi, les autorités judiciaires doivent être dotées des moyens matériels, techniques et scientifiques nécessaires.

Les moyens sont insuffisants par rapport à ceux dont disposent les malfaiteurs, notamment en ce qui concerne les moyens techniques (appareillage d'écoute, par exemple), les contacts internationaux et les moyens financiers.

A cela s'ajoute notamment le problème de l'envoi d'une commission rogatoire à l'étranger, qui nécessite l'autorisation des services du Premier Ministre, etc....

Bien que les autorités judiciaires aient formulé plusieurs propositions, depuis 1972, en vue d'adapter la législation, cette adaptation se fait attendre (df. l'attitude hypocrite de certains en ce qui concerne les écoutes). Les statistiques judiciaires constituent également un problème.

Institut national de criminologie

Cet institut a été créé en 1972 par un arrêté royal.

L'objectif était de permettre un examen rapide par des moyens scientifiques et techniques des éléments de preuve en confiant ceux-ci à des experts dans plusieurs disciplines.

La recherche criminalistique présente en effet des lacunes dans notre pays, au point même de compromettre la coopération avec Interpol.

L'institut, qui devait rechercher de nouvelles méthodes scientifiques en matière de criminalistique et gérer la documentation, n'a finalement jamais vu le jour.

Organisation de la gendarmerie

Le témoin constate — sans prétendre que ce soit dans des intentions douteuses — que l'organisation de la gendarmerie entraîne des retards dans l'exécution des missions judiciaires c'est ainsi qu'il a dû exiger, dans deux affaires importantes, que certains faits soient immédiatement portés à la connaissance du procureur du Roi.

L'enquête sur les tueurs du Brabant

On a constaté, le 23 octobre 1983, qu'il existait peut-être un lien balistique entre plusieurs enquêtes en cours. Trois enquêtes distinctes, confiées à des juges d'instruction différents, étaient alors en cours à Bruxelles, tandis que les autres étaient menées à

gang in Nijvel. Het onderzoek dient te geschieden waar de feiten zijn gebeurd.

Om deze onderzoeken te centraliseren diende er allereerst een verband te worden vastgesteld. Een feit is dat zowel in Brussel als in Nijvel de onderzoeksrechters overbelast waren, daarom werd getracht de onderzoekers te laten doorgaan zoals ze gestart waren, maar met een maximum aan samenwerking tussen de onderzoeksrechters en de politiediensten. Toen was er nog geen sprake van theoriën zoals deze van een destabiliseringscampagne van uiterst rechts.

Na de feiten van 1985 met de overvallen in Braine-l'Alleud, Overijse en Aalst wordt er rekening mee gehouden dat het gaat om criminaliteit met een andere dimensie en drong zich de toepassing op van de artikelen 226 en 227 van het Wetboek van strafvordering.

Toen werd ook de Bijzondere Brigade voor opsporing van het banditisme opgericht en werden 17 agenten van de gerechtelijke politie van Brussel naar Nijvel gedetacheerd en werd ook de Task force opgericht en de groep « enquête du Brabant ».

Voor de vergaderingen van de task force in Brussel werd geen geschikt lokaal gevonden. De samenwerking ging gepaard met vele problemen tussen de verschillende diensten. Een dergelijke coördinatie kan niet worden opgelegd met wetteksten. Soms lukt de samenwerking (CCC-Delta groep), soms mislukt ze; het is een kwestie van personen.

Zo heeft de persoonlijkheid van de onderzoeksrechter en die van de procureur zeker een invloed gehad op de werking van de task-force, maar de getuige meent niet dat daar de oorzaak mag worden gezocht voor het mislukken van het onderzoek.

Nivelles. Il fallait en effet que l'instruction ait lieu sur les lieux des faits.

Pour pouvoir centraliser ces enquêtes, il fallait établir qu'il existait un lien entre elles. Tant les juges d'instruction de Bruxelles que ceux de Nivelles étaient surchargés, et on a donc tenté de laisser les instructions suivre leur cours, en établissant une coopération aussi étroite que possible entre les juges d'instruction et les services de police. A l'époque, il n'était pas encore question de certaines théories telles que l'organisation d'une campagne de déstabilisation par l'extrême droite.

Après les faits de 1985, à savoir les tueries de Braine-l'Alleud, d'Overijse et d'Alost, on s'est rendu compte que ces affaires criminelles avaient une dimension particulière et qu'il fallait appliquer les articles 226 et 227 du Code d'instruction criminelle.

C'est à cette époque que l'on a créé la Brigade spéciale de répression du banditisme, que 17 agents de la police judiciaire de Bruxelles ont été détachés à Nivelles et que l'on a créé la task force et le groupe « enquête du Brabant ».

On n'a pas trouvé de local approprié pour les réunions de la Task force à Bruxelles et la coopération entre les différents services a posé de nombreux problèmes. Aucun texte légal ne permettait d'inférer cette coordination. Parfois la coopération réussit (CEE-groupe Delta), parfois elle échoue; c'est une question de personnes.

C'est ainsi que la personnalité du juge d'instruction et du procureur a certainement eu une incidence sur le fonctionnement de la task force, mais le témoin estime que ce n'est pas cela qui a fait échouer l'enquête.

VERHOOR VAN DE HEER HENNART,
onderzoeksrechter

Voorstelling van getuige

Getuige, die aan de ULB rechten studeerde, wordt in 1979 lid van de balie.

In juni 1986 wordt hij tot rechter in het arrondissement Brussel benoemd.

In februari 1987 wordt hij onderzoeksrechter en belast met zaken van gemeen recht. Vervolgens neemt hij de leiding van een financieel kabinet.

In maart 1988 wordt hij, op verzoek van de procureur des Konings, door de Eerste Voorzitter van het *Hof van Beroep* naar Nijvel gezonden.

Te Nijvel wordt de heer Hennart met name belast met het dossier-Mendez dat tot dan toe aan rechter Schlicker toevertrouwd was.

Het dossier Mendez

Aangezien al wat betrekking heeft op de grond van het onderzoek door het geheime karakter ervan gedekt is, wenst getuige zich te beperken tot een beschrijving van zijn werkmethode.

In het raam van het dossier-Mendez behandelt getuige verschillende zaken die min of meer in verband zouden kunnen staan met de moord op de ingenieur van F.N., die op 7 januari 1986 aan de afrit van Rosières neergeschoten werd :

- de diefstal die in de nacht van 31 december 1981 op 1 januari 1982 bij het bijzonder interventie-eskader van de rijkswacht gepleegd werd;

- de zaak Zwarts (diefstal gepleegd in oktober 1982 op de luchthaven van Zaventem, waarbij een Sabena-politiebeamte, de heer Zwarts, verdween);

- de meer recente ontdekking van een reeks autobergplaatsen en gehuurde appartementen.

Het dossier Zwarts, dat te Brussel geopend werd, werd op verzoek van de procureur des Konings te Nijvel in april 1988 bij het dossier-Mendez gevoegd aangezien deze op bepaalde punten een samenhang tussen die beide zaken meende te ontwaren.

Organisatie en structuur van de onderzoekscel

Aanvankelijk had rechter Schlicker de leiding van een beperkte groep speurders. Die kleine cel werd vervolgens aanzienlijk uitgebreid, waardoor het, gelet op het aantal personen dat zich met het onderzoek ging bezig houden, moeilijker werd om datzelfde onderzoek min of meer discreet te laten verlopen.

Het team werd gesplitst toen de rechters Lacroix en Troch ieder met een gedeelte van de dossiers van de bende van Nijvel belast werden.

In het raam van de zaak-Mendez kon rechter Schlicker een beroep doen op :

- 6 of 7 leden van de BOB (van Waver en Brussel),

AUDITION DE M. HENNART,
juge d'instruction

Présentation du témoin

Diplômé en droit à l'ULB, le témoin devient membre du Barreau en 1979.

En juin 1986, il est nommé jugé dans l'arrondissement de Bruxelles.

En février 1987, il devient juge d'instruction et est chargé d'instruire des affaires de droit commun. Il prend ensuite la charge d'un cabinet financier.

En mars 1988, le Premier Président de la Cour d'Appel le délègue à Nivelles, à la requête du Procureur du Roi.

À Nivelles, M. Hennart obtient notamment la charge du dossier Mendez, jusqu'alors confié au juge Schlicker.

Le dossier Mendez

Tout ce qui touche au fond de l'enquête étant couvert par le secret de l'instruction, le témoin souhaite se limiter à la description de sa méthode de travail.

Dans le cadre du dossier Mendez, le témoin instruit diverses affaires qui pourraient être plus ou moins liées au meurtre de l'ingénieur de la FN, retrouvé abattu le 7 janvier 1986 sur la bretelle de Rosières :

- le vol commis à l'escadron spécial d'intervention (ESI) de la gendarmerie dans la nuit du 31 décembre 1981 au 1er janvier 1982;

- l'affaire Zwarts (vol commis en octobre 1982 à l'aéroport de Zaventem, au cours duquel le policier de la Sabena, M. Zwarts, a disparu);

- la découverte plus récente d'une série de boxes et de flats loués.

Le dossier Zwarts, ouvert à Bruxelles, a été joint au dossier Mendez à la demande du Procureur du Roi de Nivelles en avril 1988 parce qu'il estimait qu'il existait un certain nombre de connexités entre ces deux affaires.

Organisation et structure de la cellule d'enquête

Au départ, le juge Schlicker dirigeait un groupe restreint d'enquêteurs. Cette petite cellule fut par la suite considérablement élargie, d'où la difficulté d'assurer encore une certaine discréétion à l'enquête vu le nombre de personnes concernées.

Elle fut subdivisée au moment où les juges Lacroix et Troch furent saisis chacun d'une partie des dossiers du Brabant wallon.

Dans le cadre de l'affaire Mendez, le juge Schlicker a gardé à sa disposition :

- 6 ou 7 membres de la BSR (de Wavre et de Bruxelles),

— 2 leden van de gerechtelijke politie (1 officier en 1 inspecteur).

Sindsgetuige het dossier overgenomen heeft, hebben een aantal veranderingen plaatsgevonden, meer bepaald :

— het vertrek van adjudant Goffinon, lid van de BOB;

— de deelneming van drie leden van het Hoog Comité van Toezicht, specialisten in administratieve en boekhoudkundige aangelegenheden, dus een belangrijk werkterrein waar de speurders van de gerechtelijke politie doorgaans maar weinig belangstelling voor hebben; de financiële afdeling van de gerechtelijke politie werd trouwens lange tijd « tuchtbataljon » genoemd omdat daar mensen terecht kwamen die onbekwaam waren of zich op een of ander gebied niet netjes hadden gedragen. Getuige betreurt de gebrekige opleiding op dat vlak en verheugt zich over de oprichting bij de rijkswacht van een bijzondere afdeling welke belast is met dat soort van problemen die een bijzondere opleiding vereisen.

De verstandhouding tussen de rechter en zijn sterk gemotiveerde speurders, die aanvankelijk erg verslechterd was, is thans volledig hersteld.

Materiële en menselijke middelen waarover getuige beschikt

Sinds zijn komst naar Nijvel diende getuige het een aantal problemen op te lossen :

— hij moest een jaar wachten op de terugbetaling van zijn reiskosten;

— na 15 maanden is er nog altijd geen tekstverwerker vorhanden; om de taak van de rechter te vergemakkelijken heeft de rijkswacht zijn inventaris in een computer gestopt. Overigens beschikt hij over « normale » middelen, onder meer een fotocopieermachine;

— hij wordt bijgestaan door een dame-griffier zonder ervaring (maar die sindsdien puik werk geleverd heeft);

— getuige kreeg een bureau toegewezen in de lokalen van de gerechtelijke politie, hoewel hij meent dat een onderzoeksrechter zijn functie in het gerechtsgebouw moet uitoefenen; uiteindelijk kon hij zijn intrek nemen in een geboutje op de binnenkoer van het gerechtsgebouw.

Inzake mankracht beschikt getuige over een tiental personen : de leden van de BOB hebben een voltijdse opdracht, de drie onderzoekers van het Hoog Comité van Toezicht besteden tamelijk veel tijd aan de dossiers, maar de officier van de G.P. moet nog andere functies vervullen.

Werkmethode — Noodzaak van een passende opleiding

Volgens getuige heeft een onderzoeksrechter met talrijke moeilijkheden af te rekenen :

— een totaal gemis aan opleiding op het ogenblik dat hij in dienst treedt; getuige legt de nadruk op het

— 2 membres de la police judiciaire (1 officier et 1 inspecteur).

Depuis que le témoin a repris le dossier, plusieurs changements sont intervenus, notamment :

— le départ de l'adjudant Goffinon, membre de la BSR,

— la participation de 3 membres du Comité supérieur de Contrôle, spécialisés dans le domaine administratif et la comptabilité, matière qui, bien qu'importante, intéresse généralement peu les enquêteurs de la police judiciaire; pendant longtemps la section financière de la PJ a d'ailleurs été qualifiée de « bataillon disciplinaire » où étaient envoyées les personnes incomptentes ou responsables de l'un ou l'autre acte incorrect. Le témoin déplore le manque de formation à ce niveau et se réjouit de la création à la gendarmerie d'une section spéciale pour s'occuper de ce type de problèmes, qui nécessite une formation particulière.

Aujourd'hui, le climat, au départ fortement détérioré, s'est restauré entre le juge et ses enquêteurs, particulièrement motivés.

Moyens matériels et humains mis à la disposition du témoin

Depuis son arrivée à Nivelles, le témoin s'est vu confronté à divers problèmes :

— un an d'attente pour le remboursement de ses frais de déplacement;

— toujours pas de traitement de texte après 15 mois; afin de faciliter la tâche du juge, la gendarmerie a mis son inventaire sur ordinateur. Pour le reste, il dispose de moyens « normaux », entre autres une photocopieuse;

— assistance d'une dame greffier sans expérience (mais qui depuis lors a effectué un travail remarquable);

— attribution d'un bureau dans les locaux de la PJ; or, le témoin considère qu'un juge d'instruction doit exercer son métier au Palais; on lui a finalement attribué une petite maison située dans la cour du Palais de justice.

Sur le plan du potentiel humain, le témoin dispose d'une dizaine de personnes : les membres de la BSR travaillent à temps plein, les trois enquêteurs du Comité supérieur de Contrôle consacrent aux dossiers une bonne part de leur temps mais l'officier de la PJ doit encore assurer d'autres services.

Méthode de travail — Nécessité d'une formation adéquate

Selon le témoin, un juge d'instruction doit faire face à de nombreuses difficultés :

— absence totale de formation au moment de son entrée en fonction; le témoin insiste sur l'importance

belang van de opleiding op alle vlakken, dat van de speurders inbegrepen, en is de mening toegedaan dat die opleiding de voorrang moet krijgen boven zakelijke voorzieningen zoals de laatste technische snufjes en geavanceerde bewapening;

— de onderzoeksrechter staat moederziel alleen bij het vervullen van soms zeer zware taken;

— ontoereikende methoden.

In verband met dit laatste punt, betreurt getuige dat de onderzoeksrechters niet genoeg op de *feiten* letten en vaak nalaten bepaalde indiciën te verzamelen en dat zij, als zij dat toch doen, hun gegevens in de griffie opbergen met het risico dat die pas later onderzocht worden. Nog in dat verband betreurt getuige de gebrekkige coördinatie tussen de verschillende politiekorpsen (gerechtelijke politie, BOB, plaatselijke politie, rijkswacht), die er als de kippen willen bij zijn als er een plaatsopneming verricht wordt. Het feit dat al die mensen ingeschakeld worden, heeft vaak tot gevolg dat sporen of belangrijke gegevens zoek raken.

Waarom houdt men zich niet aan de richtlijnen van het wetboek van strafvordering ? Waarom niet de taak van alle betrokkenen precies omschrijven en het onderzoek toevertrouwen aan het politiekorps dat als eerste optrad ?

In verband met de gebruikte methode wenst getuige dat men zich aan de *feiten* houdt en dat alle hypothese en theorieën, alle grote schema's en bindingen met andere dossiers uit het behandelde dossier gelicht zouden worden. Als er via de feiten zelf — en niet door hypothesen waarvan men de juistheid wil bewijzen of die men wil doen samenvallen — andere zaken aan het licht komen is er nog tijd te over om een verband te leggen. Getuige geeft als zijn mening te kennen dat intellectuele hypothesen, hoe aantrekkelijk die ook soms mogen wezen, gevaarlijk zijn. Het is van het grootste belang alle bewijsstukken die maar al te vaak in een lade op de griffie opgeborgen liggen te analyseren en te exploiteren.

In dat verband is getuige ervan overtuigd dat het dossier-Mendez resultaten kan opleveren. Gelet op de menselijke dimensie van dat dossier is het nog net mogelijk het streng methodisch uit te pluizen.

Wapenexpertises

Getuige spoort tot omzichtigheid aan inzake wapen-expertises, aangezien de deskundigen vaak van mening verschillen.

Huiszoeking bij de Staatsveiligheid

Waarom heeft men meer dan één jaar getalmd om een huiszoeking te verrichten bij de Staatsveiligheid waartegen met name door de heer Beijer beschuldigingen waren geuit ?

Toen getuige begin 1988 naar Nivelles kwam, gaf hij het voornemen te kennen om het dossier voorlopig te laten rusten om er kennis van te kunnen nemen (15 of 16 dozen met documenten).

de la formation à tous les niveaux, y compris celui des enquêteurs, et estime qu'il faut donner la priorité à ce problème plutôt que de mettre à la disposition de ces personnes des armes et des moyens techniques de plus en plus sophistiqués;

— solitude du juge d'instruction face à des responsabilités parfois très lourdes;

— méthodes inadéquates.

Concernant ce dernier point, le témoin regrette que les juges d'instruction ne soient pas suffisamment attentifs aux *facts* et négligent souvent de récolter certains indices et de les conserver au greffe, quitte à ne les examiner que plus tard. A cet égard, le témoin déplore le manque d'organisation entre les différents corps de police (police judiciaire, BSR, police locale, gendarmerie), tous soucieux d'être présents lors d'une descente sur les lieux. Le nombre considérable de personnes présentes entraîne souvent la disparition de traces ou d'éléments importants.

Pourquoi ne pas s'en tenir au code d'instruction criminelle ? Pourquoi ne pas définir le rôle de chacun et charger de l'enquête le corps de police intervenu au départ ?

Pour ce qui est de la méthode utilisée, le témoin souhaite en revenir au *fait* et nettoyer le dossier de toutes les hypothèses et théories, de tous les grands schémas et liens établis avec d'autres dossiers. Si le fait lui-même — et non pas des hypothèses que l'on cherche à vérifier ou à faire coïncider — conduit à d'autres affaires, il sera encore temps d'établir le lien. Le témoin considère que les hypothèses intellectuelles, parfois séduisantes, sont dangereuses. Il est essentiel d'exploiter et d'analyser toutes les pièces à conviction, qui, trop souvent, dorment définitivement au greffe.

Dans ce contexte, le témoin est convaincu que le dossier Mendez est porteur de résultats. Compte tenu de sa dimension humaine, il peut encore être instruit de manière rigoureuse.

Expertises balistiques

Le témoin exhorte à la prudence en matière d'expertise balistique compte tenu des avis changeants des experts.

Perquisition à la Sûreté de l'Etat

Pourquoi avoir attendu plus d'un an pour perquisitionner à la Sûreté, mise en cause notamment par M. Beijer ?

Lorsqu'il arriva à Nivelles début 1988, le témoin annonça son intention de provisoirement le dossier en veilleuse afin d'en prendre connaissance (15 ou 16 cartons de documents).

Nadat hij, conform zijn rationalistische werk-methode, op basis van een analyse van de feiten vol-doende gegevens verzameld had, besloot hij tot een huiszoeking bij de Staatsveiligheid. Toen de procureur dat vernam, maande die hem tot voorzichtigheid aan, aangezien het toch om een belangrijke instelling ging. Hij stelde hem voor in contact te treden met de administrateur-generaal van de Staatsveiligheid, de heer Raes, die bereid was « hem over de werking van het huis in te lichten ». De procureur zelf had de heer Raes reeds ontmoet.

Getuige bevestigt dat men er gewoonlijk van ver-wittigd werd als ergens een huiszoeking op handen was, maar naar zijn gevoelen is het niet de rol van de rechter, die uitsluitend tot taak heeft de juistheid van de in zijn bezit zijnde gegevens te toetsen, om de be-trokken persoon, zij het informeel, op de hoogte te brengen. Een huiszoeking betekent trouwens nog niet dat men schuldig is.

Er staat trouwens nergens in de wet te lezen dat een onderzoeksrechter de persoon bij wie hij een huiszoeking gaat doen, daarvan moet verwittigen. In een circulaire wordt alleen gezegd dat « het van goede smaak getuigt het hoofd van een administratie van een geplande huiszoeking te verwittigen tenzij een en ander het goede verloop van het gerechtelijk onderzoek schade kan berokkenen ».

Ook in dat geval dient men dus rekening te houden met de bepalingen van het Wetboek van Strafvoerde-ring.

Getuige geeft de verzekering dat op hem geen druk uitgeoefend werd.

De huiszoeking verliep zoals het hoort en houdt geen verband met de verklaringen die een paar dagen eerder voor de commissie afgelegd werden.

Zou het niet kunnen dat sommige collega's van de heer Hennart anders gehandeld zouden hebben omdat zij schrik hadden hun carrière in gevaar te brengen ? Kan men de rechters niet helpen door de wetgeving zo-danig te hervormen dat zij die zonder enige aarzeling of bezorgdheid voor hun promotiekansen kunnen toe-passen ? Wat duidelijk is behoeft immers geen inter-pretatie.

Onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter

Getuige is een met een opdracht belaste onderzoeksrechter, wat betekent dat na elk trimester de procureur des Konings moet vragen zijn opdracht te herbevestigen en de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep daarmee moet instemmen. Gelet op de soms moeilijke relaties met het Parket kan zulks de onaf-hankelijkheid van de onderzoeksrechter op de helling zetten.

Getuige wijst voorts op de slechte sfeer en de malai-se die heersen in Nijvel :

- wantrouwen tussen de gerechtelijke politie (« overbeschermde door de procureur ») en de BOB die niet alle informatie uitwisselt;

Lorsque, conformément à sa méthode cartésienne de travail, basée sur l'analyse des faits, il eut recueilli suffisamment d'éléments, il décida d'effectuer une perquisition à la Sûreté. Le Procureur l'enjoignit alors à la prudence, compte tenu de l'importance de l'institution visée et lui suggéra de prendre contact avec M. Raes, administrateur général de la Sûreté, disposé à lui « donner des informations sur le fonctionnement de la maison ». Le Procureur avait lui-même rencontré M. Raes.

Le témoin confirme que l'usage était d'avertir avant une perquisition mais, selon lui, prévenir les personnes concernées de manière informelle, n'est pas le rôle du juge, qui doit uniquement chercher à vérifier les éléments dont il dispose. D'ailleurs, une perquisition ne signifie pas nécessairement qu'il y a culpabilité.

Il n'est d'ailleurs pas inscrit dans la loi que le juge d'instruction doit prévenir les gens chez qui il va perquisitionner. Une circulaire dit simplement qu'il est « de bon ton de prévenir le patron de l'administra-tion sauf si cela peut nuire à la bonne marche de l'instruction ».

Dans ce cas-ci également, il serait donc souhaitable d'en revenir au code d'instruction criminelle.

Le témoin assure qu'il n'a pas fait l'objet de pres-sions.

La perquisition s'est déroulée de manière correcte et n'avait pas de lien avec les déclarations faites devant la Commission quelques jours auparavant.

Peut-être certains collègues de M. Hennart au-raient-ils agi différemment par crainte de remettre en cause leur carrière ? Pourquoi ne pas les aider en réalisant une réforme législative permettant aux juges d'appliquer la loi sans hésitation ou appréhension pour leur avancement ? Car ce qui est clair ne doit pas être interprété.

Indépendance du juge d'instruction

La situation du témoin est celle d'un juge d'instruc-tion délégué, ce qui veut dire qu'à la fin de chaque trimestre une nouvelle requête du Procureur du Roi ainsi que l'accord du Premier Président de la Cour d'Appel sont nécessaires afin de le maintenir en fonction. Ce qui en soit remet en cause l'indépendance du juge d'instruction, compte tenu de ses relations parfois difficiles avec le parquet.

Le témoin insiste également sur le mauvais climat, le malaise qui règne à Nivelles :

- méfiance entre la PJ (« surprotégée » par le Procureur) et la BSR, qui ne se communiquent pas toutes les informations;

— wie in Nijvel rechter is, heeft er alle moeite mee om het onderzoek feitelijk te kunnen blijven leiden en tot een behoorlijke verdeling van de taken tussen de verschillende speurders te komen : een aantal onderzoeken werden 10 tot 15 maal overgedaan, verschillende getuigen werden steeds weer ondervraagd, hetgeen onvermijdelijk leidt naar een herziene en gecorrigeerde versie van de feiten naarmate het getuigenverhoor zich herhaalt (verschillende getuigenverhoren, informatie die telkens weer aan de getuige doorgespeeld wordt, enz.).

De heer Hennart brengt ook meer algemeen de kwestie van de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter ten opzichte van het Parket te berde : het Parket vertegenwoordigt de Uitvoerende Macht bij de rechtbanken. Het maakt geen deel uit van de Rechterlijke Macht. De onderzoeksrechter moet objectief zijn en de waarheid zo goed mogelijk achterhalen terwijl het parket daarentegen het standpunt van de openbare partij dient te verdedigen.

Nu is het wel mogelijk dat door het steeds vaker voorkomen van sommige hoger aangehaalde praktijken de zaken in sommige gevallen vooral te Nijvel uit de hand gelopen zijn :

— artikel 26 van de wet op de voorlopige hechtenis bepaalt dat, wanneer een onderzoek meer dan zes maanden duurt, de procureur des Konings verslag dient uit te brengen bij de procureur-generaal die zich *eventueel* bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling over de nalatigheid van de onderzoeksrechter *kan* gaan beklagen. Meestal zendt het parket aan de onderzoeksrechter een voorgedrukt document voor diens verslag en dat is een manier van doen die thans heel gewoon is. Door de onderzoeksrechter via de procureur des Konings vragen te stellen krijgt het parket-generaal steeds meer vat op hem.

Het geheime karakter van het onderzoek : getuige vindt het een abnormale gewoonte dat een procureur alle werkvergaderingen van de rechter en diens speurders bijwoont. De wet bepaalt dat het parket te allen tijde mededeling van het dossier *kan* eisen. Iets heel anders is dat men het normaal is gaan vinden dat voor het parket *niets geheim* is.

Die alleszins gevaarlijke gewoonte sticht verwarring tussen de functie van de onderzoeksrechter en die van het parket. Waarom zou de onderzoeksrechter blind vertrouwen in de procureur moeten hebben ?

De onderzoeksrechter draagt twee petjes : hij is tegelijkertijd de rechter die de huiszoeking beveelt en de officier van gerechtelijke politie die ze uitvoert. In die laatste hoedanigheid werkt hij onder het toezicht van de procureur-generaal. Die twee zeer verschillende functies zouden beter moeten worden afgebakend.

In het raam van een internationale ambtelijke opdracht waar een bedrag van meer dan 10 000 F mee gemoeid is, heeft de op vordering van de procureur des Konings aangewezen onderzoeksrechter de toestemming van de procureur-generaal nodig, onder meer om afschriften van de dossiers te mogen maken.

— difficulté pour un juge à Nivelles d'être le véritable maître de son enquête et de répartir correctement les tâches entre les différents enquêteurs : un certain nombre d'investigations ont été faites 10 à 15 fois, plusieurs témoins ont été réentendus à plusieurs reprises, ce qui conduit inévitablement à une version revue et corrigée des faits au fil des auditions (enquêteurs différents, informations transmises au fur et à mesure au témoin, etc.).

M. Hennart pose aussi, plus généralement, le problème de l'indépendance du juge d'instruction vis-à-vis du parquet : le parquet représente l'Exécutif près les tribunaux; il ne fait pas partie de l'ordre judiciaire. Le juge d'instruction a l'obligation d'être objectif et de cerner la vérité le mieux possible tandis que le parquet doit défendre le point de vue de la partie publique.

Or, la multiplication de certains usages, tels que décrits ci-dessous, a pu conduire à certains dérapages, particulièrement à Nivelles :

— l'article 26 de la loi sur la détention préventive prévoit que le Procureur du Roi doit, lorsqu'une enquête prend plus de 6 mois, faire rapport au Procureur général qui peut éventuellement saisir la Chambre de Mises en Accusation pour se plaindre de la négligence du juge d'instruction. Dans la pratique, le parquet adresse au juge d'instruction une feuille *pré-imprimée* pour rapport. Ce procédé est devenu aujourd'hui pratique courante. De cette manière, le Parquet général a une emprise de plus en plus grande en interpellant le juge d'instruction via le Procureur du Roi.

Le secret de l'instruction : le témoin trouve anormale l'habitude pour un Procureur d'assister à toutes les réunions de travail du juge et de ses enquêteurs. La loi stipule que le parquet peut demander à tout moment communication du dossier. Bien différente est devenue l'habitude de prôner qu'il n'y a pas de secret pour le parquet.

Cette habitude, pour le moins dangereuse, entraîne la confusion entre la fonction du juge d'instruction et celle du parquet. Pourquoi le juge d'instruction devrait-il faire aveuglément confiance au Procureur ?

Le juge d'instruction travaille sous une double casquette : il est à la fois le juge qui ordonne la perquisition et l'officier de la PJ qui l'exécute. En cette qualité, il travaille sous la surveillance du Procureur général. Il faudrait pouvoir mieux délimiter ces 2 fonctions bien différentes.

Dans le cadre d'une commission rogatoire internationale qui dépasse le montant de 10 000 francs, le juge d'instruction délégué sur réquisition du Procureur du Roi, doit avoir l'accord du Procureur général, par exemple, pour les copies des dossiers à effectuer.

Waarom de akties van het parket niet beperken en niet opnieuw strenge regels hanteren ? Waarom geen herstel van de vertrouwensrelatie met het parket, welke relatie van dezelfde aard zou zijn als die van de rechter met de raadsman van een verdachte (op voorwaarde uiteraard dat het dossier medegedeeld wordt als het parket daarom verzoekt) ? De onderzoeksrechter is objectief en behoort het standpunt van het parket en van de verdediging met dezelfde aandacht te beluisteren.

De « under cover »-dossiers : het is ontoelaatbaar dat de onderzoeksrechters niet altijd door het parket op de hoogte worden gehouden van alle gegevens van het dossier (bijvoorbeeld weigering tot mededeling van de redenen van een zogezegd « toevallige » controle die de inbeslagneming van verdovende middelen mogelijk gemaakt heeft. Vanwaar komt die informatie ?).

Te Nivelles werden die voor de onafhankelijkheid van de rechter en het goede verloop van het onderzoek fatale praktijken tot het uiterste doorgedreven :

- de procureur des Konings eiste alle werkvergaderingen bij te wonen;
- getuige zegt dat hij geweigerd heeft dossiers ten laste van X te openen ter rechtvaardiging van een telefonische opsporingsactie per « zoller » waarvan de procureur hem voorstelde ze vervolgens in zijn dossier te gebruiken indien hij interessante inlichtingen zou inwinnen.

Het Europese Hof voor de rechten van de mens maakt zich ernstige zorgen over dergelijke praktijken. Hoe kan men de zelfstandigheid en de goede reputatie van de rechter vrijwaren als die zich tot een dergelijke werkwijze leent ?

- getuige vond het voorstel van procureur Deprêtre om een informele ontmoeting te hebben met de heer Raes, administrateur-generaal van de Staatsveiligheid, evenmin normaal;

- getuige heeft het ook over het spelletje van de vertrouwelijke mededelingen van de procureur : al wat zogezegd vertrouwelijk was raakte ogenblikkelijk bekend bij de helft van het gerechtshof;

- de procureur drong erop aan dat de leden van de gerechtelijke politie aan het onderzoek deelnamen — de gerechtelijke politie werkt onder de leiding van de procureur des Konings en onder het toezicht van de procureur-generaal — hem op de hoogte zouden brengen van al wat op bijeenkomsten van de rechter met zijn speurders gedaan of gezegd werd;

Getuige heeft zelfs een incident uitgelokt toen hij procureur Deprêtre verwittigde dat hij, als die praktijken niet zouden ophouden, voor zijn onderzoekstaken niet langer een beroep op de gerechtelijke politie zou doen. Hij heeft de procureur voorgesteld om met de hoofdcommissaris orde op zaken te stellen, hetgeen door de procureur geweigerd werd.

Getuige is de mening toegedaan dat, ofschoon het dossier — het resultaat van het speurwerk — te

Pourquoi ne pas limiter davantage les interventions du parquet et en revenir aux règles strictes ? Pourquoi ne pas rétablir un rapport de confiance avec le parquet, qui soit de même niveau que celui du juge avec le conseil d'un inculpé (sous réserve, bien entendu, de la communication du dossier quand le parquet le demande) ? Le juge d'instruction est objectif et doit entendre avec autant d'attention le point de vue du parquet et de la défense.

Les dossiers « under cover » : il est inadmissible que les juges d'instruction ne soient pas toujours tenus au courant par le parquet de tous les éléments d'un dossier (par exemple, refus de communiquer les raisons qui ont conduit à procéder à une interpellation soi-disant « par hasard », et qui a permis la saisie de drogue. D'où vient l'information ?).

A Nivelles, ces usages, néfastes à l'indépendance du juge et au bon déroulement de l'enquête, ont été poussés à l'extrême :

- le Procureur du Roi exigeait d'assister à toutes les réunions de travail;
- le témoin dit avoir refusé d'ouvrir des dossiers à charge de X pour justifier un repérage téléphonique par « zoller », que le Procureur lui proposait d'utiliser ensuite dans son dossier, s'il obtenait des informations intéressantes.

La Cour européenne des droits de l'homme a formulé son inquiétude face à ces pratiques. Comment préserver l'indépendance et la réputation stricte du juge si l se livre à un tel procédé ?

- le témoin n'a pas trouvé davantage normal de rencontrer de manière informelle M. Raes, l'administrateur général de la Sûreté de l'Etat, comme le lui proposait le procureur Deprêtre.

- le témoin parle également du jeu de confidences du Procureur : ce qui était censé être confidentiel, était su dans l'instant par la moitié du Palais;

- le Procureur insistait pour que les membres de la police judiciaire participant à l'enquête — la police judiciaire travaille sous la direction du Procureur du Roi et sous la surveillance du Procureur général — lui disent tout ce qui se déroulait et se disait lors des réunions du juge avec ses enquêteurs.

Le témoin a été jusqu'à l'incident, avertissant le procureur Deprêtre qui si ces pratiques continuaient, il renoncerait à avoir recours à la PJ pour ses enquêtes. Il a proposé au Procureur de faire le point avec le commissaire en chef. Le Procureur a refusé.

Le témoin considère que si le dossier — le résultat des investigations — peut être à tout moment com-

allen tijde aan het parket kan worden medegedeeld, de rechter daarentegen de enige is die inzage mag krijgen van de geheime gegevens van dat speurwerk;

— ook bepaalde weinig respectvolle uitlatingen van de procureur ten overstaan van de voorzitter van de rechtbank en andere personen hebben bij getuige een gevoelen van groot onbehagen opgewekt.

Die incidenten hadden tot gevolg dat getuige het nodige vertrouwen in de procureur verloren heeft. Beiden hebben sinds januari 1989 geen woord meer met elkaar gesproken.

Sommige personen aarzelen informatie mede te delen of die in een proces-verbaal op te nemen omdat zij weten dat die gegevens aan de procureur doorgespeeld zullen worden.

Getuige denkt niet dat de procureur de gerechtelijke politie « gebruikt » heeft om zijn werk te dwarsbomen, maar toen de wederzijdse relaties verslechterden ontstond er een zekere malaise.

Voorts verklaart hij dat de voor hem bestemde brieven terecht kwamen op het secretariaat van het parket waar ze in een speciale loketkast gelegd werden. De heer Hennart heeft gevraagd dat de processenverbaal en de brieven door zijn speurders rechtstreeks en persoonlijk aan hem gericht worden zoals dat thans gebeurt.

Getuige heeft bovendien geweigerd zijn dossier in zes exemplaren te fotocopieren zoals het parket-generaal dat gevraagd had (copieën voor de rechterlijke arrondissementen Charleroi, Dendermonde, Brussel, Nivel en het parket-generaal). Die weigering veroorzaakte een hevig incident met de procureur. Getuige weet niet of hij fotocopieën laat maken.

Het parket-generaal is thans op de hoogte van wat er bij het parket van Nivel gebeurt. De procureur des Konings heeft trouwens zijn ongenoegen te kennen gegeven over het feit dat getuige contact had met de nieuwe procureur-generaal zonder hem daarin vooraf te kennen.

Getuige herinnert eraan dat de vervanging van de heer Van Honsté (procureur-generaal) en van de heer Joris (voorzitter van de rechtbank) eveneens moeilijkheden veroorzaakt heeft en dat tijdens het interregnum een soort vacuüm ontstond.

De « vertrouwelijke » brief van de heer Deprêtre, procureur des Konings te Nivel

Een lid van de Commissie verwijst naar de verklaring van de Minister van Justitie in openbare zitting van de Kamer, luidens welke procureur Deprêtre, die klacht ingediend had wegens diefstal van een aan de Minister van Justitie gerichte vertrouwelijke brief in verband met de onderzoekscommissie, zelf een rol gespeeld had bij de verspreiding van dat document.

Getuige bevestigt van dat document nooit iets te hebben afgeweten, mede gelet op het feit dat hij niet meer wou horen van de « confidenties » van de procureur.

muniqué au parquet, le secret des investigations, par contre, appartient au juge;

— certains propos peu respectueux, tenus par le Procureur à l'égard du président du Tribunal et d'autres personnes, ont également mis le témoin très mal à l'aise.

Ces incidents ont eu pour conséquence que le témoin a perdu la confiance qui doit exister à l'égard du Procureur. Ils ne se sont plus adressé la parole depuis janvier 1989.

Certaines personnes hésitent à communiquer des informations ou à les mettre sur PV parce qu'ils savent que ces éléments seront transmis au Procureur.

Le témoin ne croit pas que le Procureur ait « utilisé » la PJ pour contrecarrer son travail mais un certain malaise s'est installé à partir du moment où l'opposition s'est marquée entre le Procureur et lui.

Le témoin relève encore que le courrier qui lui était adressé, allait au secrétariat du parquet dans un casier réservé à cet effet. M. Hennart a exigé que les procès-verbaux et le courrier lui soient adressés directement et personnellement par ses enquêteurs, ce qui se fait actuellement.

Le témoin a, par ailleurs, refusé de photocopier son dossier en 6 exemplaires comme le demandait le Parquet général (copies transmises aux arrondissements judiciaires de Charleroi, Termonde, Bruxelles, Nivelles et au Parquet général). Ce refus a provoqué un vif incident avec le Procureur. Le témoin ignore s'il fait faire des photocopies.

Aujourd'hui le Parquet général est au courant de ce qui se passe au niveau du parquet à Nivelles. Le Procureur du Roi n'a d'ailleurs pas apprécié que le témoin prenne contact avec le nouveau Procureur général sans passer par son intermédiaire.

Le témoin rappelle que le remplacement de M. Van Honsté (Procureur général) et de M. Joris (Président du Tribunal) a également été la cause de difficultés et qu'un vide s'est fait sentir pendant la période d'interrogne.

La lettre « confidentielle » de M. Deprêtre, procureur du Roi à Nivelles

Un membre de la Commission signale que le Ministre de la Justice a déclaré en séance publique de la Chambre que le Procureur Deprêtre, qui a déposé plainte pour le vol d'une lettre confidentielle adressée au Ministre de la Justice, relative à la Commission d'enquête, avait lui-même contribué à diffuser ce document.

Le témoin affirme n'avoir jamais eu connaissance du document, eu égard à la position qu'il a adoptée, à savoir ne plus vouloir entendre de « confidences » de la part du Procureur.

Het ligt voor de hand dat het klimaat er niet op verbeterd wanneer klacht ingediend wordt en rechters of leden van het parket gehoord worden.

In Nijvel wordt bevestigd dat het bedoelde document wel degelijk getoond werd. Kan men nog van normale contacten met de procureur spreken als men niet meer op discretie kan rekenen ?

Il est évident qu'à partir du moment où plainte est déposée et où des juges ou des membres du parquet sont entendus, le climat ne s'en trouve pas amélioré.

A Nivelles, on affirme que le document a effectivement été montré. Comment dès lors avoir des contacts normaux avec le Procureur si plus rien n'est confidentiel ?

GETUIGENVERHOOR VAN
DE HEER VAN LIERDE,
substituut van de procureur
des Konings te Nijvel

Voorstelling van getuige

Na de beëindiging van zijn rechtstudies in 1974 (Faculté universitaire St. Louis en ULB) was getuige gedurende twee jaar pro deo advocaat te Brussel.

Na zijn militaire dienst wordt hij bij het Ministerie van Financiën als adjunct-controleur aangeworven. Hij blijft er acht jaar (onder meer als ontvanger van de registratie).

In september 1985 wordt hij tot substituut van de Procureur des Konings te Nijvel benoemd.

De zaak Mendez : gebrek aan samenwerking

Getuige, die op 7 januari 1986 dienst heeft, vergezelt rechter Schlicker naar de plaats te Rosières waar het lichaam van de heer Mendez gevonden werd. Hij woont tevens de lijkshouwing bij in het ziekenhuis van Eigenbrakel en is dus van bij het begin bij het onderzoek betrokken.

Zijns inziens wordt de onderzoeksrechter geacht samen te werken met de substituut die in geval van moeilijkheden of ernstige problemen daarvan kennis geeft aan de Procureur des Konings om hem raad te vragen.

Welnu, de heer Schlicker schijnt de heer Van Lierde nooit als een geldige gesprekspartner te hebben beschouwd en had de gewoonte, zoals dat men het dossier van de Bende van Nijvel het geval was, zich rechtstreeks tot de procureur te wenden om bij hem over de laatste ontwikkelingen van de zaak verslag uit te brengen.

Een eerste incident vond plaats op 8 januari 1986 : de heer Schlicker had een eerste werkvergadering belegd met wetsdokter Chaillie, de heer Derie, ballistisch deskundige en de voornaamste speurders (BOB van Waver, rijkswachbrigade van Rixensart, gerechtelijke politie van Nijvel). Getuige, die door de heer Deprêtre naar die vergadering gestuurd was, voelde zich vernederd toen de heer Schlicker hem verzocht zijn kabinet te verlaten. Hij weigerde en de onderzoeksrechter bood achteraf zijn excuses aan.

Tijdens het onderzoek werd getuige niet op de hoogte gehouden van het verloop van de zaak aangezien hij niet in de Raadkamer zitting had toen rechter Schlicker verslag uitbracht : de Procureur des Konings woonde zelf de vergaderingen bij.

In feite kreeg getuige, evenals zijn collega de Prelle de la Nieppe, zeer snel de indruk in de zaak van de Bende van Nijvel slechts een figurantenrol te spelen aangezien zijn opdracht tot het administratieve aspect beperkt bleef.

Hij werd er met name mee belast, na inzage van de processen-verbaal of van het dossier, aan de pro-

TEMOIGNAGE DE
M. VAN LIERDE,
substitut du procureur du Roi
à Nivelles

Présentation du témoin

Après avoir terminé ses études de droit en 1974 (Faculté universitaire Saint Louis et ULB), le témoin a exercé la fonction d'avocat pro deo à Bruxelles pendant 2 ans.

Après son service militaire, il est engagé au Ministère des Finances en qualité de contrôleur-adjoint. Il y poursuit sa carrière pendant 8 ans (entre autres au grade de receveur à l'enregistrement).

En septembre 1985, il est nommé substitut du Procureur du Roi à Nivelles.

L'affaire Mendez : manque de collaboration

De service le 7 janvier 1986, le témoin accompagne le juge Schlicker sur les lieux de la découverte du corps de M. Mendez à Rosières. Il assiste également à l'autopsie à la clinique de Braine l'Alleud et a donc suivi l'enquête depuis le départ.

Selon lui, le juge d'instruction est censé travailler en collaboration avec le substitut qui, en cas de difficultés ou de problèmes graves, s'en réfère alors au Procureur du Roi afin de demander conseil.

Or, M. Schlicker ne semble jamais avoir considéré M. Van Lierde comme un interlocuteur valable et avait l'habitude, tout comme pour le dossier du Brabant wallon, de s'adresser directement au Procureur afin de lui faire rapport sur les derniers développements de l'affaire.

Un premier incident est survenu le 8 janvier 1986 : M. Schlicker avait organisé une première réunion de travail avec le docteur Chaillie, médecin légiste, M. Derie, expert en ballistique et les principaux enquêteurs (BSR de Wavre, brigade de la gendarmerie de Rixensart, PJ de Nivelles). Le témoin envoyé par M. Deprêtre, ressentit comme une humiliation le fait que M. Schlicker lui demande de quitter son cabinet. Il refusa et reçut plus tard les excuses du juge d'instruction.

Au cours de l'enquête, le témoin ne fut pas tenu au courant de l'évolution du dossier dans la mesure où il ne siégeait pas en Chambre du Conseil lorsque le juge Schlicker faisait rapport : le Procureur du Roi assistait lui-même aux réunions.

En fait, le témoin a eu très rapidement la sensation de jouer un rôle de figurant, tout comme son collègue M. de Prelle de la Nieppe dans le dossier du Brabant wallon, se limitant à l'aspect administratif.

Il était notamment chargé d'adresser au Procureur général un rapport sur l'état d'avancement de l'en-

cureur-generaal verslag uit te brengen over het verloop van het onderzoek.

Op 2 augustus 1987 richt getuige een brief aan de Procureur des Konings waarin hij gewag maakt van inlichtingen betreffende het « nogal vreemde gedrag » van de heer Schlicker bij de behandeling van het dossier Rousseau. In die brief zegt hij tevens geen vertrouwen meer te hebben in de geschiktheid van de heer Schlicker om de behandeling van het dossier Mendez voort te zetten. Op dat ogenblik reeds had de heer Schlicker het dossier van de Bende van Nijvel uit handen moeten geven.

Ten slotte heeft getuige gevraagd dat hij van het dossier-Mendez zou worden ontheven mocht de heer Schlicker zich met de behandeling van het dossier blijven bezighouden.

Op 5 augustus deelt de Procureur des Konings hem mede dat zijn verzoek onontvankelijk is en voert daarbij aan dat rechter Schlicker hem de verzekering gegeven heeft aan getuige voortaan alle nodige hulp te geven en de nodige tijd uit te trekken opdat laatstgenoemde zijn opdracht zo goed mogelijk kan uitvoeren.

Getuige maakt gewag van brieven waarvan de inhoud gelijkenis vertoont met die welke door zijn collega Cumps (dossier-Rousseau) aan de Procureur gericht waren.

Toen de heer Cumps voorinemens was het verslag betreffende de heer Schlicker aan de procureur-generaal over te leggen, heeft de Procureur des Konings dat overigens geweigerd.

De heer Cumps en getuige konden zich niet van de indruk ontdoen dat de Procureur des Konings trachteerde rechter Schlicker « te allen prije » te beschermen, zelfs wanneer de tegen de rechter aangevoerde argumenten goed steek hielden.

Getuige vermoedt dat er een goede verstandhouding bestond tussen de heer Deprêtre en rechter Schlicker die zich waarschijnlijk verschillende malen per week naar het kabinet van de Procureur begaf om hem over het verloop van het onderzoek in te lichten. Een en ander is wellicht te verklaren door het feit dat de heer Schlicker ten aanzien van de sterke persoonlijkheid van de procureur niet zo zelfzeker was als de heer Hennart. Nadat hij de procureur ingelicht had, achtte de heer Schlicker het wellicht niet meer noodzakelijk om achteraf nog eens de substituut, die zich bezig hield met de zaak Mendez, in te lichten.

Getuige wijst erop dat hij desalniettemin niet helemaal onkundig werd gelaten van wat er gebeurde want bepaalde inlichtingen werden door de procureur rechtstreeks meegedeeld. Dialoog met de onderzoeksrechter is evenwel noodzakelijk aangezien niet alle gegevens op basis waarvan getuige de voor het parket-generaal bestemde verslagen moet opmaken, in de processen-verbaal opgetekend zijn.

Vanaf de maand september 1987 volgde getuige de operaties van meer nabij (periode waarin men de autobergplaatsen vond die in de Beausitestraat, in de Hypocrateslaan, enz. gehuurd waren).

quête au vu des copies des procès-verbaux ou du dossier.

Le 2 août 1987, le témoin adresse une lettre au Procureur du Roi, faisant état d'une série d'informations concernant le « comportement assez singulier » de M. Schlicker dans l'instruction du dossier Rousseau. Il y affirme également avoir perdu confiance dans l'aptitude de M. Schlicker à continuer à mener l'instruction du dossier Mendez. A ce moment, M. Schlicker avait déjà été dessaisi du dossier du Brabant wallon.

Enfin, le témoin demande à être déchargé du dossier Mendez au cas où M. Schlicker serait amené à poursuivre l'instruction de celui-ci.

Le 5 août, le Procureur du Roi lui oppose une fin de non-recevoir en arguant que le juge Schlicker l'a assuré qu'il accorderait dorénavant au témoin toute l'aide et tout le temps nécessaire pour que ce dernier puisse assumer ses tâches au mieux.

Le témoin fait état de lettres au contenu similaire adressées au Procureur par son collègue M. Cumps (dossier Rousseau)

Le Procureur du Roi a, par ailleurs, refusé de transmettre le rapport concernant M. Schlicker, que M. Cumps se proposait d'adresser au Procureur général.

M. Cumps et le témoin ont eu l'impression que le Procureur du Roi cherchait à protéger le juge Schlicker « à tout prix », même lorsque les arguments avancés en sa défaveur étaient bien étayés.

Le témoin pense qu'il devait exister une bonne entente entre M. Deprêtre et le juge Schlicker, qui se rendait probablement plusieurs fois par semaine dans le cabinet du Procureur afin de l'informer des développements de l'enquête. Une telle situation s'explique peut-être par le fait que, face à la forte personnalité du Procureur, M. Schlicker n'avait pas une personnalité aussi affirmée que M. Hennart. Ayant informé le Procureur, M. Schlicker ne voyait sans doute plus la nécessité d'informer encore le substitut, titulaire du dossier Mendez.

Le témoin tient à préciser qu'il n'était toutefois pas tenu totalement dans l'ignorance, certaines informations lui étant directement communiquées par le Procureur. Néanmoins, un dialogue avec le juge d'instruction est important dans la mesure où tous les éléments ne sont pas repris dans les PV sur base desquels le témoin doit rédiger les rapports destinés au Parquet général.

A partir du mois de septembre 1987, le témoin suivit les opérations de plus près (période où furent découverts les boxes loués rue du Beausite, avenue Hypocrate, etc.).

Rond die tijd constateert hij ook voor het eerst dat de heer Schlicker wantrouwig is tegenover het Parket : hij laat immers na het Parket in te lichten omtrent een plaatsopneming die hij te Brussel « voor informatie » op de plaats waar de autobergplaatsen gehuurd zijn, moet verrichten.

Welnu, de onderzoeksrechter is gewoonlijk vergezeld van een lid van het Parket.

Wegens gezondheidsproblemen wordt de heer Schlicker in maart 1988 vervangen door de heer Hennart.

Verslechtering van het klimaat tussen de rechter en het parket

Verscheidene maanden lang heeft rechter Hennart praktisch alle door de heer Schlicker opgelegde operaties en taken stilgelegd om inzage te nemen van het dossier. Getuige heeft hem alle inlichtingen verstrekt waarover hij beschikte. Mettertijd zijn de betrekkingen tussen de rechter en het Parket verslechterd. Zelfs al bestonden er tussen de heer Hennart en getuige geen moeilijkheden van persoonlijke aard, toch heeft deze spoedig begrepen dat hij hem moeilyk op de hoogte kon brengen van een aantal gegevens waarbij hij goed wist dat hij de hiérarchische verplichting had er aan de Procureur des Konings rekenschap van te geven. De heer Hennart heeft daarover aan getuige herhaaldelijk opheldering gegeven.

In tegenstelling met de heer Schlicker heeft de heer Hennart bovendien een vrij sterke persoonlijkheid. Om die beide redenen verliepen de contacten met hem vrij lastig. Op professioneel gebied bevond getuige zich dus andermaal in een hachelijke positie. Bepaalde inlichtingen kwam hij bijvoorbeeld pas te weten op coördinatievergaderingen met de arrondissementen Charleroi en Dendermonde. Een dergelijke situatie is uiteindelijk nadelig voor het verloop van het onderzoek, aangezien de informatie binnen de grenzen van eenzelfde arrondissement (Nivel) minder goed doorstroomt dan dit naar buiten het geval is.

Een en ander heeft getuige ertoe gebracht om, nog geen maand geleden, via de hiérarchische weg een vrij verontrustend (maar toch genuanceerd) verslag te richten aan het Parket-generaal te Brussel, dat nog niet geantwoord heeft.

Alhoewel hij, in tegenstelling met wat in andere arrondissementen gebruikelijk is, nooit rechtstreekse contacten gehad heeft met ere-procureur-generaal Van Honsté of met procureur-generaal Van Oudenhove, heeft getuige niettemin toch relaties kunnen aanknopen met advocaat-generaal Morlet, die met het Mendez-dossier belast is.

Sinds de heer Hennart te Nivel zijn ambt uitoefent mag getuige nu ook zitting hebben in de Raadkamer (periode waarin de heren Beijer en Bouhouche zich in hechtenis bevonden).

C'est également à cette époque qu'il constate le premier signe de méfiance de M. Schlicker vis-à-vis du parquet : en effet, il n'informe pas le parquet d'une descente qu'il est amené à faire à Bruxelles « pour information » sur les lieux des boxes loués.

Or, habituellement, le juge d'instruction se fait accompagner par un membre du parquet.

Suite à des problèmes de santé, M. Schlicker sera remplacé par M. Hennart en mars 1988.

Dégénération du climat entre le juge et le parquet

Pendant plusieurs mois, le juge Hennart a pratiquement arrêté toutes les opérations et devoirs prescrits par M. Schlicker afin de prendre connaissance du dossier. Le témoin lui a transmis tous les renseignements dont il disposait. Au fil du temps, le climat s'est dégradé entre le juge et le parquet. Même s'il n'existe aucune difficulté d'ordre personnel entre M. Hennart et le témoin, le premier a rapidement compris qu'il était difficile d'informer celui-ci d'un certain nombre d'éléments, sachant bien qu'il avait l'obligation hiérarchique d'en rendre compte au Procureur du Roi. M. Hennart s'en est expliqué au témoin à plusieurs reprises.

De plus, M. Hennart a, à l'inverse de M. Schlicker, une personnalité relativement forte. Pour ces deux raisons, les contacts avec lui étaient difficiles. Le témoin s'est donc à nouveau retrouvé dans une position professionnelle délicate. Par exemple, il n'a appris certaines informations que lors de réunions de coordination avec les arrondissements de Charleroi et de Termonde. Une telle situation finit par être préjudiciable à l'évolution du dossier, dans la mesure où l'information se fait moins bien au sein d'un même arrondissement (Nivelles) que vis-à-vis de l'extérieur.

Ceci a conduit le témoin à adresser, il y a au moins un mois, via la voie hiérarchique, un rapport assez alarmiste (mais nuancé) au Parquet général de Bruxelles, qui n'a toujours pas répondu.

Si, contrairement à l'usage dans d'autres arrondissements, le témoin n'a jamais eu de contacts directs avec le Procureur général émérite Van Honsté ou le Procureur général Van Oudenhove, il a, par contre, pu entrer en contact avec l'avocat général Morlet, chargé du dossier Mendez.

Depuis l'arrivée de M. Hennart à Nivelles, le témoin est également autorisé à siéger en Chambre du Conseil (période de la détention de MM. Beijer et Bouhouche).

Vooruitzichten inzake het dossier Mendez

De heer Schlicker heeft wel heel wat informaties verzameld, maar dat gebeurde niet altijd met inachtneming van de procedureregels. Hij heeft zich die informatie niet altijd op het gepaste ogenblik ten nutte gemaakt. De heer Hennart zag zich dan ook verplicht orde te scheppen in wat reeds gedaan was. Vele gegevens werden nauwgezet en streng nagetrokken.

Gelet op de vele moeilijkheden zou het dossier Mendez nog verscheidene maanden of zelfs verscheidene jaren onopgelost kunnen blijven :

— de slechte relaties tussen de onderzoeksrechter en het Parket belemmeren in ruime mate het verloop van het onderzoek. Gelukkig is het dossier thans evenwel in goede handen en de relaties tussen de rechter en zijn speurders zijn verbeterd.

Getuige merkt voorts op dat de onderzoeksrechter zich beter op zijn gemak voelt sinds de gedetineerden Bouhouche en Beijer vrijgelaten werden want hij moet nu niet meer naar de Raadkamer gaan en hij is niet langer verplicht de gedetineerden op de hoogte te houden van de ontwikkelingen van het dossier;

— bij zijn aankomst heeft de heer Hennart inzage kunnen nemen van het dossier en ook dat heeft de rechtspleging vertraagd;

— bij het dossier-Mendez werden vroegere dossiers gevoegd (wapendiefstal bij de heer Mendez in 1985, wapendiefstal bij ESI in 1982, de zaak-Zwarts te Zaventem, een diefstal en een afpersing in het Paleis van Justitie te Brussel) en daardoor ontstanden moeilijkheden om getuigenissen en materiële bewijzen terug te vinden met betrekking tot feiten die jaren geleden gebeurd waren. Bovendien zouden daar nog verscheidene niet opgeloste dossiers kunnen worden aan toegevoegd. Met uitzondering van de ontdekking van het lijk van de heer Mendez op het grondgebied van het arrondissement Nivelles en van een ander minder belangrijk misdrijf, vonden al die feiten te Brussel plaats. Getuige denkt dus niet dat degenen die die feiten gepleegd hebben, dat met opzet in het arrondissement Nivelles gedaan hebben om ongestraft te kunnen blijven;

— onder de voornaamste verdachten bevinden zich verscheidene ex-rijkswachters die weten hoe bij een onderzoek en een verhoor tewerk gegaan wordt en die hun kennis voor misdadige doeleinden gebruiken om de onderzoekers om de tuin te leiden;

— een van de voornaamste speurders van de BOB van Waver, kapitein Rousseau, is verdwenen. Men heeft echter geen enkele formele band kunnen leggen tussen het onderzoek en die verdwijning. In die zaak heeft men in de Verenigde Staten geen enkele inlichting kunnen inwinnen met betrekking tot de Zaïrese politieke vluchtelinge of een van haar relaties die voor de CIA gewerkt zou hebben;

— een aantal rijkswachters die aan het onderzoek deelnamen, zouden de verdachte goed gekend hebben en hadden nauwe contacten met de BOB van Brussel

Perspectives concernant le dossier Mendez

M. Schlicker a rassemblé un nombre relativement important d'informations, mais pas toujours dans le respect des règles de procédure. Il ne les a pas toujours exploitées en temps voulu. Ceci a obligé M. Hennart à remettre de l'ordre dans ce qui avait été fait précédemment. Beaucoup d'éléments ont été vérifiés de façon très minutieuse et rigoureuse.

Toutefois, le dossier Mendez pourrait encore rester sans solution pendant plusieurs mois, voire plusieurs années compte tenu des nombreuses difficultés :

— le mauvais climat entre le juge d'instruction et le parquet entrave sérieusement la bonne marche de l'enquête. Heureusement, le dossier est aujourd'hui en de bonnes mains et le climat s'est restauré entre le juge et ses enquêteurs.

Le témoin précise également que depuis que les détenus Bouhouche et Beijer ont été libérés, le juge d'instruction est plus à l'aise car il ne doit plus passer en Chambre du Conseil et il n'est plus tenu d'informer les détenus de l'évolution du dossier;

— à son arrivée, M. Hennart a dû prendre connaissance du dossier, ce qui a également retardé la procédure;

— des dossiers plus anciens ont été joints au dossier Mendez (vol d'armes chez M. Mendez en 1985, vol d'armes à l'ESI en 1982, l'affaire Zwarts à Zaventem, un vol et une extorsion au Palais de Justice de Bruxelles), d'où les difficultés de retrouver des témoignages et des preuves matérielles concernant ces faits vieux de plusieurs années. De plus, plusieurs dossiers non résolus pourraient encore s'y ajouter. Excepté la découverte du corps de M. Mendez sur le territoire de l'arrondissement de Nivelles et l'un ou l'autre délit accessoire, ces affaires se sont déroulées à Bruxelles. Le témoin ne croit donc pas qu'il y ait eu un dessein de venir commettre des faits dans l'arrondissement de Nivelles afin d'échapper à la répression;

— parmi les principaux inculpés se trouvent plusieurs (ex-) gendarmes, qui connaissent les procédures d'enquête et d'interrogatoire et les utilisent à des fins criminelles afin de tromper les enquêteurs;

— un des principaux enquêteurs de la BSR de Wavre, le capitaine Rousseau, a disparu. Aucun lien formel n'a toutefois été établi jusqu'ici entre l'enquête et cette disparition. Dans cette affaire, aucun renseignement n'a pu être obtenu aux Etats-Unis à propos de la réfugiée politique zaïroise ou d'une de ses relations qui aurait travaillé pour la CIA;

— parmi les enquêteurs, certains gendarmes auraient été proches des inculpés et gravitaient autour de la BSR de Bruxelles à l'époque où MM. Bouhouche,

toen de heren Bouhouche, Beijer, Amory enz. daar in dienst waren. Hierbij zij aangestipt dat de heren Bouhouche, Beijer, Lekeu en Amory samengewerkt hebben bij de BNB van Brussel.

In de loop van het onderzoek heeft de houding van de speurders soms vragen doen rijzen. Theoretisch sluit getuige niet de mogelijkheid uit dat een mededader van of een medeplichtige aan de moord op de heer Mendez deelgenomen heeft aan de eerste vaststellingen na de ontdekking van het lijk.

Verschillende punten blijven duister :

— de rol van de heer Amory, die tijdens het onderzoek nog rijkswachter bij de BOB te Bergen was. De heer Amory heeft kort na het overlijden van de heer Mendez verschillende rijkswachtrapporten voor intern gebruik opgemaakt, maar daar heeft de magistraat die met het onderzoek belast was, pas veel later inzage kunnen nemen. Volgens de heer Reyniers heeft de chef van de cel van Jumet de heer Amory, die met de controle van sommige alibi's in de zaak van de bende van Nijvel belast was, laten verdwijnen.

— de aanwezigheid in Nijvel van de heer Goffinon, adjudant bij de BOB van Brussel en hiërarchisch meerder van de heren Bouhouche en Beijer. Hij heeft aan het onderzoek in de zaak-Mendez deelgenomen na contact te hebben opgenomen met de procureur des Konings (zij hadden samen te Brussel gewerkt) en zou gewag gemaakt hebben van het bestaan van een verband met het dossier van de bende van Nijvel.

Enige tijd geleden heeft de heer Goffinon zich, naar zijn zeggen spontaan doch volgens de heer Hennart op diens verzoek, uit de zaak teruggetrokken. Diezelfde heer Hennart heeft het voornemen te kennen gegeven om die problemen te onderzoeken.

De heer Beijer heeft klacht ingediend tegen X (met burgerlijke-partijstelling) waarbij met name op de heren Goffinon en Dorane (GP) gedoeld werd. Het desbetreffende dossier wordt thans door de heer Cruysmans behandeld. Dat feit zou het dossier-Mendez schade kunnen berokkenen mocht men tot de bevinding komen dat sommige processen-verbaal vervalst werden.

Rekening houdend met al die gegevens heeft getuige in zijn brief dd. 2 augustus 1987 voorgesteld de rijkswacht buiten het onderzoek te houden.

De houding van de heer Deprêtre ten opzichte van die feiten, waarvan getuige hem in kennis stelde naarmate zij zich voordeden, is volkomen normaal te noemen, wanneer sommige van die feiten gebeurden kon een deel daarvan onmiddellijk onderzocht worden; een ander deel werd opgetekend en zal later nagetrokken worden.

Contacten met de heer A. Raes, administrateur-directeur général van de Openbare Veiligheid

De heer Deprêtre heeft een onderhoud gehad met de heer Raes toen de speurders zich interesseerden voor het doen en laten van sommige leden van de Staatsveiligheid. Toen getuige gevraagd werd om

Beijer, Amory, etc. y étaient. On touche ici au BNB de Bruxelles où MM. Bouhouche, Beijer, Lekeu et Amory ont travaillé ensemble.

L'attitude de ces enquêteurs a parfois soulevé des questions au cours de l'enquête. Dans l'absolu, le témoin n'exclut pas la possibilité qu'un (co)-auteur ou un complice du meurtre de M. Mendez ait participé aux premières constatations après la découverte du corps.

Plusieurs points restent obscurs :

— le rôle de M. Amory qui, durant l'enquête, était encore gendarme à la BSR de Mons. M. Amory avait établi dans les jours proches du décès de M. Mendez plusieurs rapports internes à la gendarmerie qui ont été portés bien plus tard à la connaissance du magistrat-instructeur. Selon M. Reyniers, le chef de la cellule de Jumet a fait éloigner M. Amory, chargé de contrôler certains alibis dans le dossier du Brabant wallon.

— la présence à Nivelles de M. Goffinon, adjudant de la BSR de Bruxelles et supérieur de MM. Bouhouche et Beijer. Il a participé à l'enquête Mendez après avoir pris contact avec le Procureur du Roi (ils avaient travaillé ensemble à Bruxelles). Il aurait fait état d'un lien avec le dossier du Brabant wallon.

Il y a quelque temps, M. Goffinon s'est retiré de l'affaire, spontanément selon lui, à la demande de M. Hennart, selon ce dernier; M. Hennart a marqué son intention d'enquêter au sujet de ces problèmes.

M. Beijer a porté plainte contre X (avec constitution de partie civile), visant notamment MM. Goffinon et Dorane (PJ). Ce dossier est en cours d'instruction chez M. Cruysmans. Ce fait pourrait nuire au dossier Mendez si l'on venait à établir que certains procès-verbaux auraient été falsifiés.

Compte tenu de tous ces éléments, le témoin a suggéré, dans sa lettre du 2 août 1987, d'exclure la gendarmerie de l'enquête.

L'attitude de M. Deprêtre à l'égard de ces faits, que le témoin lui a communiqués au fur et à mesure, au moment où ils se sont produits, a été tout à fait normale. Certains éléments ont pu donner lieu sur le moment à une enquête immédiate, d'autres ont été enregistrés et seront vérifiés par la suite.

Contacts avec M. A. Raes, administrateur-directeur général de la Sûreté publique

M. Deprêtre a eu un entretien avec M. Raes au moment où les enquêteurs s'intéressaient aux agissements de certains membres de la Sûreté. Invité à assister à une partie de l'entretien seulement, le

slechts een gedeelte van het onderhoud bij te wonen weigerde hij zulks want onder zulke voorwaarden wou hij niet instaan voor wat daar gezegd werd. De heer Deprêtre wenste vooraf de heer Raes alleen te ontmoeten want « hij kende hem al jaren lang ».

Heeft men uit vroegere onderzoeken lering getrokken ?

Sinds de mislukking van het dossier van de bende van Nijvel en de vrijlating van de leden van de bende van de Borinage, heeft getuige nog geen verbetering van de werkmethoden kunnen waarnemen. Hij somt een aantal feiten op :

— « politieoorlog » tussen de rijkswacht en de gerechtelijke politie sinds de opening van het dossier Mendez;

— concurrentie tussen de gerechtelijke politie van Nijvel en die van Brussel welke er niet voor terugdeinsde haar Nijvelse collega's te « passeren » in het raam van het dossier ten laste van de heer Beijer, waar rechter Pignolet zich te Brussel mee bezig hield en dat nu bij het dossier-Mendez gevoegd is;

— gebrekkeijke samenwerking en ontoereikende middelen te Nijvel : de heer Deprêtre heeft zich moeten beijveren om de terugbetaling van de reiskosten van rechter Hennart te bekomen; rechter Hennart beschikt nog altijd niet over een computer;

— verslechtering van de coördinatie tussen de arrondissementen Nijvel, Charleroi en Dendermonde : men reageert andermaal met een reflex van « het eigen jachtterrein ». Het verwondert getuige dat de heer Jonckheere, die trouwens een uitstekend collega is, tot nationaal coördinator benoemd werd ofschoon hij deel uitmaakt van een van die betrokken arrondissementen (Charleroi);

— het college van procureurs-generaal heeft besloten dat de drie arrondissementen (Charleroi, Dendermonde en Nijvel) copiëën van hun processen-verbaal dienden uit te wisselen. Die richtlijn sorteerde geen effect;

— de in Nijvel heersende slechte geest (verklikking, verdachtmaking); niettegenstaande de goede wil van de speurders dreigt men ermee het dossier te blokkeren. Indien dat dossier zou worden opgelost zouden evenwel nog andere zaken kunnen worden opgehelderd. Er moet een einde komen aan die uiterst gespannen toestand.

Ligt er bij de BCI een dossier Bouhouche ?

Gelet op het groot aantal dossiers dat te Nijvel binnengewaaid, acht getuige het niet denkbeeldig dat de speurders een dossier van de BCI gekregen zouden hebben (dossier dat een aantal gegevens over de heer Vanden Boeynants bevat en vermoedelijk door de heer Bouhouche gestolen werd).

Getuige wijst op iets eigenaardigs : de verdachten zelf hebben misdrijven onthuld. Zo had de heer Beijer het over een diefstal (of een poging tot diefstal) van

témoignage a refusé afin de ne pas y apporter sa caution. M. Deprêtre souhaitait d'abord rencontrer M. Raes parce « qu'il le connaissait très bien depuis des années ».

A-t-on tiré la leçon des précédentes enquêtes ?

Depuis l'échec du dossier du Brabant wallon et l'acquittement de la filière boraine, le témoignage ne constate aucune amélioration dans la méthode de travail utilisée. Il énumère plusieurs faits :

— « guerre des polices » entre la gendarmerie et la police judiciaire depuis l'ouverture du dossier Mendez;

— concurrence entre la police judiciaire de Nivelles et celle de Bruxelles qui n'a pas hésité à doubler la première dans le cadre du dossier à charge de M. Beijer instruit par le juge Pignolet à Bruxelles; ce dossier a rejoint aujourd'hui le dossier Mendez;

-- manque de coopération et de moyens à Nivelles : M. Deprêtre a dû intervenir pour que les frais de déplacement du juge Hennart lui soient remboursés; le juge Hennart ne dispose toujours pas d'un ordinateur;

— détérioration de la coordination entre les arrondissements de Nivelles, Charleroi et Termonde : le réflexe de la « chasse gardée » se réinstalle. Le témoignage s'étonne que M. Jonckheere, par ailleurs un excellent collègue, ait été nommé comme coordinateur national alors qu'il fait partie d'un des 3 arrondissements concernés (Charleroi);

— le collège de Procureurs généraux a décidé que les 3 arrondissements (Charleroi, Termonde et Nivelles) devaient s'adresser réciproquement copie de tous les procès-verbaux. Cette directive est restée lettre morte;

— le mauvais climat à Nivelles (délâtion, suspicion) menace de bloquer le dossier Mendez malgré la motivation des enquêteurs. Or, ce dossier devrait permettre de résoudre d'autres affaires si une solution était trouvée. Il faut donc mettre fin à cette situation explosive.

Existence d'un dossier Bouhouche à l'AIC ?

Vu le nombre de rapports transmis à Nivelles, le témoignage n'exclut pas que les enquêteurs aient reçu un dossier de l'AIC (dossier contenant certains éléments concernant M. Vanden Boeynants et présumé volé par M. Bouhouche).

Le témoignage relève un élément curieux : des infractions ont été révélées par les inculpés eux-mêmes. Ainsi, M. Beijer a parlé du vol (ou d'une tentative de

een dossier in het Paleis van Justitie, een diefstal die zogezegd op last van de Staatsveiligheid zou gepleegd zijn. Alhoewel er te Brussel een dossier voorhanden is en in het Paleis van Justitie bepaalde overtredingen geconstateerd werden, zou niemand een verband gelegd hebben met de heer Beijer.

Het dossier Pinon

De heer Deprêtre bewaart het dossier persoonlijk op zijn kantoor of in een kast. Sommige leden van het parket en verscheidene collega's hebben er inzage van kunnen nemen. Hijzelf heeft het meer dan een jaar geleden doorgenomen. Het verwondert hem dat de Procureur dergelijke voorzorgen neemt want hij vindt dat er niets interessants in te lezen staat. Getuige kan niet zeggen of bepaalde stukken verdwenen zijn.

Het is niet uitgesloten dat de heer Deprêtre andere dossiers op dezelfde wijze beschermt.

De « diefstal » van de vertrouwelijke brief van de heer Deprêtre, procureur des Konings te Nivelles

De klacht die door de heer Deprêtre tegen onbekenden ingediend werd wegens de vermoedelijke diefstal van een aantal documenten, waaronder een vertrouwelijke brief aan de Minister van Justitie, heeft de slechte geest te Nivelles nog meer vertroebeld.

Getuige en sommigen van zijn collega's werden door een lid van het Parket-generaal ondervraagd.

Een lid van het secretariaat van het parket dat prat kan gaan op meer dan 40 jaar loyale en trouwe diensten, werd een hele voormiddag lang aan de tand gevoeld door de G.P. en ten onrechte verdacht van een misdrijf waarvan het bestaan niet eens bewezen is.

Getuige bevestigt dat de heer Deprêtre hem een afschrift van de fameuze brief getoond heeft en nog andere personen hebben die gezien.

Het lijkt hem weinig waarschijnlijk dat de Procureur die brief uit onoplettendheid heeft laten rond-slingereren.

vol) d'un dossier au Palais de Justice, qu'il aurait soi-disant commis sur instruction de la Sûreté. Malgré l'existence d'un dossier à Bruxelles et certaines effractions constatées au Palais de Justice, personne n'aurait fait le lien avec M. Beijer.

Le dossier Pinon

M. Deprêtre conserve ce dossier personnellement dans son bureau ou dans une armoire. Certains membres du parquet et plusieurs collègues du témoin ont pu en prendre connaissance. Lui-même l'a lu il y a un peu plus d'un an. Il s'étonne que le Procureur prenne de telles précautions dans la mesure où il n'y a rien trouvé d'intéressant. Le témoin ne saurait dire si certaines pièces ont disparu.

Il est possible que d'autres dossiers soient protégés de la même manière par M. Deprêtre.

Le « vol » de la lettre confidentielle de M. Deprêtre, procureur du Roi à Nivelles

La plainte déposée par M. Deprêtre contre inconnus suite au vol présumé de certains documents, dont une lettre confidentielle adressée au Ministre de la Justice, a détérioré davantage encore le climat à Nivelles.

Le témoin et certains de ses collègues ont été entendus par un membre du Parquet-général.

Un membre du Secrétariat du Parquet, pouvant justifier de plus de 40 ans de bons et loyaux services, a été entendu toute une matinée par la PJ et soupçonné injustement d'un délit dont l'existence reste à prouver.

Le témoin affirme que M. Deprêtre lui a montré copie de la lettre incriminée. D'autres personnes l'ont vue également.

Il lui semble peu probable que le Procureur ait pu laisser traîner cette lettre par inadvertance.

VERHOOR VAN DE HEER JASPAR,
advocaat-generaal emeritus

Voorstelling van de getuige

Getuige is doctor in de rechten en begon zijn loopbaan in 1945 bij het militair parket. Vervolgens bekleedde hij verschillende functies bij het parket van eerste aanleg te Brussel (substituut en eerste substituut van de Procureur des Konings) en bij het Parket-generaal.

Als advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel nam hij deel aan meer dan 50 assisenzaken en werd hij onder meer betrokken bij het CCC-dossier, de zaak Latinus en de dubbele moord in de Herdersliedstraat. Getuige is sinds februari 1989 op rust gesteld.

CCC en de bende van Nijvel : vergelijking tussen de twee onderzoeken

Verscheidene leden stellen vast dat het onderzoek naar het extreem-linkse CCC-terrorisme met gunstig gevolg werd afgesloten terwijl de bloedige aanvallen van de Bende van Nijvel of het dossier van de Borinagevleugel sinds jaren onopgelost blijven. Heeft getuige, vanuit zijn ervaring, een verklaring voor deze sterk uiteenlopende resultaten ? Klopt de bewering dat de CCC-affaire sneller en grondiger werd behandeld omdat het van meetaf aan als een politiek dossier beschouwd werd, zulks in tegenstelling tot het Bende-dossier, dat eerder als een vorm van « groot banditisme » gekwalificeerd werd ? Heeft het onderzoek naar de Bende-misdrijven ook geen politiek spoor opgeleverd, meer bepaald naar extreem-rechtse kringen ? Waarom werd de hypothese van extreem-rechts terrorisme terzake niet nader onderzocht ?

Getuige gelooft niet dat er meer ijver aan de dag gelegd werd voor de CCC-zaak dan voor het Bende-onderzoek. De succesvolle afhandeling van het CCC-dossier dient immers toegeschreven te worden aan een bijzondere samenloop van omstandigheden. Aanvankelijk tastte men in het onderzoek volledig in het duister, ofschoon er van meetaf aan gedacht werd aan politiek terrorisme, inachtgenomen het bestaan van soortgelijke bewegingen in Europa (Bondsrepubliek, Frankrijk, Ierland, Baskenland).

Dank zij zeer concrete inlichtingen vanwege informantie van de Staatsveiligheid, kon de CCC geïdentificeerd worden als een extreem-linkse groep en vervolgens bij verrassing aangehouden worden in een GB-Quickrestaurant te Namen. Getuige is niet op de hoogte van de wijze waarop de Staatsveiligheid precies bijgedragen heeft tot het oprollen van de CCC.

Gelet op het totaal gebrek aan medewerking vanwege de CCC-leden, verliep het daaropvolgend onderzoek uiterst moeizaam.

Het nodige bewijsmateriaal kon slechts ingezameld worden met behulp van wetenschappelijke politietechnieken (vingerafdrukken, grafologisch onderzoek,

AUDITION DE M. JASPAR,
avocat général émérite

Présentation du témoin

Le témoin est docteur en droit et a entamé sa carrière en 1945 au parquet militaire. Il a ensuite occupé différentes fonctions au parquet de première instance de Bruxelles (substitut et premier substitut du procureur du Roi) et au parquet général.

En tant qu'avocat général près la cour d'appel de Bruxelles, il a pris part à plus de 50 affaires d'assises et il a notamment été concerné par le dossier des CCC, l'affaire Latinus et le double meurtre de la rue de la Pastorale. Le témoin est à la retraite depuis février 1989.

CCC et tueurs du Brabant : comparaison des deux enquêtes

Plusieurs membres constatent que l'enquête sur le terrorisme d'extrême gauche a connu une issue favorable alors que les tueries sanglantes des tueurs du Brabant ou le dossier de la filière boraine sont sans solution depuis des années. Le témoin peut-il, de par son expérience des dossiers précédents, expliquer ces résultats fortement divergents ? Est-il exact que l'affaire des CCC a été traitée plus rapidement et plus en détail parce qu'elle a été considérée dès le départ comme un dossier politique, contrairement au dossier des tueurs du Brabant, qui a plutôt été considéré comme une forme de grand banditisme ? L'enquête sur les crimes des tueurs du Brabant n'a-t-elle pas permis elle aussi de dégager une piste politique menant plus particulièrement vers les milieux d'extrême droite ? Pourquoi l'hypothèse du terrorisme d'extrême droite n'a-t-elle pas, en l'occurrence, été examinée plus en détail ?

Le témoin ne croit pas que l'on ait fait preuve de plus de zèle dans l'affaire des CCC que dans l'enquête sur les tueurs du Brabant. Le succès obtenu dans le dossier des CCC doit en effet être attribué à un concours particulier de circonstances. Au départ, l'enquête piétinait complètement, même si l'on avait pensé de prime abord à un terrorisme politique, vu l'existence de mouvements similaires en Europe (République fédérale d'Allemagne, France, Irlande, Pays basque).

Grâce à des renseignements concrets fournis par des indicateurs de la Sûreté de l'Etat, les CCC ont pu être identifiées comme un groupe d'extrême gauche et leurs membres arrêtés par surprise dans un restaurant GB Quick de Namur. Le témoin n'est pas au courant de la manière précise dont la Sûreté de l'Etat a contribué à l'arrestation des CCC.

L'instruction judiciaire par contre a été des plus difficiles en raison du manque total de coopération de la part des membres des CCC.

Le matériel de preuve nécessaire n'a pu être rassemblé que grâce aux techniques de police scientifique (empreintes digitales, examen graphologique,

tekstanalyses) en dank zij de veelvuldige sporen die de CCC-leden in hun twintigtal appartementen hadden (persknipsels, foto's, afschriften van pamfletten, enz.) of in hun voertuigen (sporen van dynamietstaven).

Ook rogatoire commissies leverden aanwijzingen van een logistieke samenwerking tussen de CCC en buitenlandse extreem-linkse groeperingen, zoals het « Action Directe ». Het blijkt bijvoorbeeld uit een Frans onderzoek dat zij het zijn die wapens gestolen hebben uit de kazerne van de Ardense Jagers in Vielsalm. Deze wapens werden teruggevonden in een lokaal van de FRAP. Het dossier bedroeg uiteindelijk 40 000 « stukken », op grond waarvan de CCC-leden konden veroordeeld worden.

Betreffende het Bende-onderzoek is getuige ervan overtuigd dat de verschillende politiediensten en de parketten eveneens alles in het werk gesteld hebben om resultaten te boeken.

De mislukking ervan kan niet toegeschreven worden aan interne tegenwerking of politieke beïnvloeding van het onderzoek. Tijdens zijn 40-jarige loopbaan heeft getuige het overigens nooit meegeemaakt dat een onderzoek om politieke redenen afgereemd of gemanipuleerd werd. Men mag evenmin uit het oog verliezen dat de opdracht van de politiediensten geen resultaatverbintenis maar slechts een middelenverbintenis inhoudt. Hij merkt overigens op dat 40 % van de naar schatting 130 000 strafrechtelijke dossiers die jaarlijks door het Brusselse parket worden geopend, zonder gevolg worden geklasseerd.

Verwijzend naar de kritische getuigenissen die verschillende magistraten in de onderzoekscommissie afgelegd hebben betreffende de « politie-oorlog », de scherpe rivaliteit tussen magistraten en de systematische tegenwerking van het Bende-onderzoek, is de voorzitter ten zeerste verwonderd dat getuige thans een geïdealiseerd beeld ophangt van een perfect geolied gerechtelijk apparaat. Terzake herinnert de voorzitter aan de verklaring van de procureur des Konings Poelman, die onomwonden sprak van « verraad » binnen bepaalde gerechtelijke kringen.

Hierop replieert de heer Jaspar dat eventuele tekortkomingen hoofdzakelijk te wijten zijn aan de verregaande versnippering van de politiediensten en aan de politieke benoemingen in de magistratuur. Desgevallend kan ook de ontoereikende professionele kwaliteit van bepaalde personeelsleden een negatieve invloed uitoefenen.

Wat de verklaring van de heer Poelman betreft, veronderstelt getuige dat de term « verraad » betrekking heeft op eventuele lekken in het gerechtelijk onderzoek. De heer Jaspar beschikt persoonlijk niet over aanwijzingen dat er in de desbetreffende dossiers ernstige lekken zouden geweest zijn.

Controle op de politiediensten

Getuige erkent dat de versnippering van de politiediensten de coördinatie niet ten goede komt en een globale inhoudelijke controle schier onmogelijk maakt.

analyse de textes) et aux traces multiples laissées par les membres des CCC dans leur vingtaine d'appartements (coupures de presse, photos, copies de pamphlets, etc.) ou dans leurs véhicules (traces de bâtons de dynamite).

Des commissions rogatoires ont également fourni des indications sur la collaboration logistique entre les CCC et des groupes d'extrême gauche étrangers tels qu'« Action Directe ». Il ressort par exemple d'une enquête française que c'est ce dernier groupe qui a volé des armes dans la caserne des Chasseurs ardennais à Vielsalm, armes qui ont été retrouvées dans un local du FRAP. Le dossier a finalement comporté 40 000 « pièces », sur la base desquelles les membres des CCC ont pu être condamnés.

En ce qui concerne l'enquête sur les tueurs du Brabant, le témoin est convaincu que les différents services de police et les parquets ont également tout mis en œuvre pour obtenir des résultats.

L'échec de l'enquête ne peut être attribué à des oppositions internes ou à des pressions politiques. Au cours de ses 40 années de carrière, le témoin n'a jamais constaté qu'une enquête était freinée ou manipulée pour des raisons politiques. On ne peut non plus perdre de vue que la mission des services de police n'implique pas un engagement quant aux résultats, mais seulement un engagement quant aux moyens. Il fait en outre observer que 40 % des dossiers pénaux reçus annuellement par le parquet de Bruxelles, et dont le nombre est estimé à 130 000, sont classés sans suite.

Renvoyant aux témoignages critiques faits par plusieurs magistrats devant la commission d'enquête en ce qui concerne la « guerre des polices », la forte rivalité entre magistrats et la résistance systématique rencontrée dans l'enquête sur les tueurs du Brabant, le président s'étonne fortement ce que le témoin dresse en l'occurrence un tableau idéalisé d'un appareil judiciaire parfaitement huilé. Le président rappelle à ce propos la déclaration du procureur du Roi Poelman, qui a parlé sans détour de « trahison » au sein de certains milieux judiciaires.

M. Jaspar répond que les carences éventuelles sont essentiellement dues au très fort morcellement des services de police et aux nominations politiques dans la magistrature. Le cas échéant, la qualité professionnelle insuffisante de certains membres du personnel peut également avoir une influence négative.

En ce qui concerne la déclaration de M. Poelman, le témoin suppose que le terme « trahison » vise des fuites éventuelles dans l'enquête judiciaire. M. Jaspar ne dispose personnellement d'aucune indication permettant d'affirmer qu'il y ait eu des fuites importantes dans les dossiers concernés.

Contrôle des services de police

Le témoin reconnaît que le morcellement des services de police ne profite pas à la coordination et rend un contrôle global quasiment impossible. L'organisa-

Illustratief in dit opzicht is de organisatie van de rijkswacht : niet minder dan drie ministers (Justitie, Binnenlandse Zaken, Landsverdediging) dragen terzake voogdijbevoegdheid. In de praktijk betekent zulks dat een ernstige, efficiënte controle volledig achterwege blijft.

De politie staat onder het gezag van de gemeentelijke overheden. De burgemeester oefent controle uit op de werking en beveelt desgevallend een disciplinair onderzoek, waarvan het parket niet noodzakelijk op de hoogte gebracht wordt. Het parket kan enkel tussenkomsten in het kader van de jaarlijkse controle van de politiecommissariaten.

De controle op de gerechtelijke politie geschieht in het kader van het regelingscomité onder voorzitterschap van de procureurs-generaal.

Spreker verklaart zich voorstander van een eenmaking van de politiediensten, onder één voogdijstelsel. Een globale inhoudelijke controle lijkt hem onontbeerlijk, maar zulks moet geschieden op een discrete en collegiale wijze. Ten alle prijs moet immers vermeden worden dat de zin voor initiatief van de politiediensten volledig wordt afgeremd uit vrees voor te strakke, requisitoriale controlemechanismen.

Getuige weet niet aan welke instantie voormelde controle zou dienen toevertrouwd te worden. Desgevallend zou kunnen gedacht worden aan een parlementaire commissie. In elk geval zou het aantal leden ervan ten zeerste beperkt moeten zijn teneinde lekken te vermijden.

Tenslotte bewijfelt hij dat een controlerend orgaan er zou in slagen om een bepaald onderzoek op te lossen dat op het niveau van de onderzoeksrechter niet tot een goed einde kon gebracht worden.

Het dossier Latinus

Verscheidene leden vragen welke tekortkomingen in het gerechtelijk systeem kunnen afgeleid worden uit de wijze waarop het onderzoek naar de dood van WNP-leider P. Latinus werd gevoerd. Hoe kan immers verklaard worden dat de Procureur des Konings halstarrig de zelfmoordhypotheses weerhield en de Raadkamer van Nijvel op grond daarvan tot een niet-vervolgiging besliste, ofschoon deze stelling formeel tegengesproken werd door het onderzoek ? Werden de nodige onderzoeksadden verricht om de hypothese moord volledig te kunnen uitsluiten ? Heeft het parket terzake aangedrongen op een snelle afhandeling of het onderzoek in een bepaalde richting geduwd ? Moet de recente heropening van het Latinus-dossier door de Minister van Justitie niet beschouwd worden als een afkeuring van het gevoerde onderzoek ?

Op bovengenoemde vragen geeft getuige volgende toelichtingen :

1. Voorgeschiedenis

Getuige merkt op dat hij kennis heeft genomen van het dossier Latinus in het kader van het onderzoek naar de dubbele moord in de Herdersliedstraat te

tion de la gendarmerie est à ce titre édifiante : pas moins de trois ministres (Justice, Intérieur, Défense nationale) ont sur elle un pouvoir de tutelle. Dans la pratique, cela signifie qu'un contrôle sérieux et efficace est totalement impossible.

La police est placée sous la tutelle des autorités communales. Le bourgmestre contrôle son fonctionnement et ordonne le cas échéant une enquête disciplinaire, dont le parquet ne sera pas nécessairement mis au courant. Le parquet ne peut intervenir que sur plainte d'un citoyen ou dans le cadre du contrôle annuel des commissariats de police.

Le contrôle de la police judiciaire s'effectue dans le cadre du comité de régulation, sous la présidence des procureurs généraux.

Le témoin se dit partisan d'une unification des services de police, sous une seule tutelle. Un contrôle global du fonctionnement de ces services lui semble indispensable, mais celui-ci doit se faire de manière discrète et collégiale. Il faut en effet éviter à tout prix que l'esprit d'initiative des services de police ne soit tout à fait freiné par crainte de mécanismes de contrôle sévères et inquisitoriaux.

Le témoin ignore à quelle instance il conviendrait de confier le contrôle en question. On pourrait penser le cas échéant à une commission parlementaire, dont le nombre de membres devrait en tout état de cause être très réduit afin d'éviter les fuites.

Il doute enfin qu'un organe de contrôle parviendrait à résoudre une enquête déterminée qui n'aurait pas encore abouti au niveau du juge d'instruction.

Le dossier Latinus

Plusieurs membres demandent quelles carences du système judiciaire peuvent être inférées de la manière dont l'enquête sur la mort du chef du WNP, P. Latinus, a été menée. Comment s'explique-t-il en effet que le procureur du Roi se soit obstiné à retenir l'hypothèse du suicide et que la Chambre du Conseil de Nivelles ait décidé en conséquence de ne pas engager de poursuites, bien que cette thèse ait été formellement démentie par l'enquête ? A-t-on procédé aux actes d'instruction requis pour pouvoir exclure totalement l'hypothèse du meurtre ? Le parquet a-t-il insisté pour que l'enquête soit rapidement achevée ou l'a-t-il orientée dans une certaine direction ? Ne faut-il pas considérer qu'en rouvrant le dossier Latinus, le Ministre de la Justice réprouve l'enquête qui a été menée ?

En réponse aux questions précitées, le témoin fournit les précisions suivantes :

1. Rétroactes

Le témoin fait observer qu'il a pris connaissance du dossier Latinus dans le cadre de l'enquête sur le double meurtre de la rue de la Pastorale à Anderlecht,

Anderlecht, waarbij de heer Vandermeulen en zijn vriendin op een gruwelijke wijze om het leven werden gebracht. Voormeld onderzoek tastte in het duister tot Latinus twee WNP-leden (Barbier en Lammers) als de daders aangaf bij de gerechtelijke politie.

Tijdens een confrontatie met Latinus bekende Barbier het misdrijf, dat hij zou hebben gepleegd omdat Vandermeulen een KGB-agent zou zijn geweest. Getuige meent evenwel dat het motief voor de moord veeleer verband houdt met de aanzienlijke verzekeringsspremie, die ingevolge het overlijden van Vandermeulen te beurt viel aan zijn echtgenote, die hem verlaten had om samen te wonen met voornoemde Barbier. Dit spoor werd echter niet weerhouden door onderzoeksrechter Lyna. Met het oog op het assisenproces vroeg de verdediging van de beschuldigde WNP-leden de toevoeging van het dossier-Latinus.

2. Moord of zelfmoord ?

Na grondige studie van het dossier heeft getuige vastgesteld dat de zelfmoordthesis onwaarschijnlijk wordt gemaakt door verschillende bevindingen van het onderzoek. Terzake verwijst spreker naar de telefoonraad, waaraan Latinus zich zou hebben opgehengen, amper 55 kg kon verdragen terwijl betrokken 54 kg woog. Een geringe, bruiske beweging zou volstaan hebben om de draad te breken.

Inachtgenomen de hoogte van de kelderruimte, de afstand van de lus tot het plafond en de lengte van Latinus, is het ook onwaarschijnlijk dat zijn voeten de grond niet raakte, zoals zijn vriendin verklaarde nadat zij betrokken levensloos had aangetroffen.

Getuige vond ook geen aanwijzingen dat Latinus zinnens was zelfmoord te plegen. Integendeel, betrokken had zelfs een nieuwe afspraak gemaakt met de gerechtelijke politie om bepaalde onthullingen te doen betreffende drugzaken.

Tenslotte heeft getuige een bijkomend onderzoek bevolen naar de hypothese van een erotische verhanging, ofschoon hij daaraan persoonlijk weinig geloof hechtte. De terzake uitgevoerde medische expertises hebben evenmin aanwijzingen voor een zelfmoord opgeleverd. Op grond van bovenstaande vaststellingen onderschreef getuige derhalve de hypothese van moord door onbekende daders. Persoonlijk is hij ervan overtuigd dat Latinus, omwille van zijn verraad, vermoord werd door WNP-leden, die hierbij gebruik maakten van de hen vertrouwde « close-combat »-technieken. Met behulp hiervan kan een persoon immers op één seconde tijd gedood worden zonder een spoor achter te laten.

Terzake verwijst spreker naar de verklaringen van Barbier, waarbij de zelfmoord van Latinus door ophanging op technische gronden wordt weerlegd en de toepassing van voormelde technieken waarschijnlijk wordt geacht.

Spreker merkt verder op dat onderzoeksrechter Schlicker ook vastgesteld heeft dat het WNP in feite uit twee kernen bestond, enerzijds een groep rond Libert, Barbier, Lammers, Sandron en Morbet, an-

qui a été commis dans des circonstances atroces sur les personnes de M. Vandermeulen et de son amie. La-dite enquête resta au point mort jusqu'à ce que Latinus ait dénoncé comme auteurs à la police judiciaire deux membres du WNP (Barbier et Lammers).

Lors d'une confrontation avec Latinus, Barbier avait avoué le crime, qu'il aurait commis parce que Vandermeulen était un agent du KGB. Le témoin estime toutefois que le mobile du meurtre réside plutôt dans la prime d'assurance considérable qui, en cas de décès de Vandermeulen, devait être versée à son épouse, qui l'avait quitté pour se mettre en ménage avec Barbier. Cette piste n'a toutefois pas été retenue par le juge d'instruction Lyna. En vue du procès d'assises, la défense des membres du WNP qui étaient accusés a demandé que le dossier Latinus soit joint.

2. Meutre ou suicide ?

Après avoir étudié le dossier en détail, le témoin a constaté que différentes découvertes de l'enquête rendaient la thèse du suicide improbable. Il rappelle à ce propos que le fil de téléphone avec lequel Latinus se serait pendu, pouvait supporter un poids d'à peine 55 kilos, alors que Latinus en pesait 54. Un mouvement brusque, même faible, aurait suffi à rompre ce fil.

Eu égard à la hauteur du plafond de la cave, à la distance séparant le nœud du plafond et à la taille de Latinus, il est également improbable que ses pieds n'aient pas touché le sol, ainsi que son amie l'a déclaré après l'avoir trouvé sans vie.

Le témoin n'a pas non plus trouvé d'éléments indiquant que Latinus envisageait de se suicider. Au contraire, l'intéressé avait pris un nouveau rendez-vous avec la police judiciaire en vue de faire certaines révélations à propos d'affaires de drogue.

Le témoin a enfin ordonné une enquête complémentaire pour étudier l'hypothèse d'une pendaison érotique, bien qu'il n'y attache personnellement que peu de crédit. Les expertises médicales effectuées à ce propos n'ont pas non plus fourni d'indications permettant de croire au suicide. Sur la base de ces constatations, le témoin a souscrit à l'hypothèse du meurtre par des auteurs inconnus. Il est personnellement convaincu qu'en raison de sa trahison, Latinus a été assassiné par des membres du WNP, qui ont utilisé pour ce faire les techniques de « close-combat » qui leur étaient familières et qui permettent en effet de tuer quelqu'un en une seconde sans laisser de traces.

Le témoin renvoie à ce propos aux déclarations de Barbier, qui permettent de réfuter la thèse du suicide de Latinus par pendaison pour des raisons techniques et de considérer comme vraisemblable l'application des techniques précitées.

Le témoin souligne ensuite que le juge d'instruction Schlicker a également constaté que le WNP se composait en fait de deux noyaux, l'un autour de Libert, Barbier, Lammers, Sandron et Marbet, l'autre autour

derzijds een groep rond Latinus, de Lombaerde, Delvaux en Dauphin. Een afrekening binnen WNP-kringen dringt zich derhalve op als de meest plausibele uitleg voor de dood van Latinus.

3. Beïnvloeding van het onderzoek

Getuige betwist ten stelligste dat het parket-generaal enige druk zou hebben uitgeoefend om het onderzoek vroegtijdig af te sluiten of het in een bepaalde richting te duwen.

Overeenkomenstig het Wetboek van Strafvordering wordt het parket-generaal in kennis gebracht van alle onderzoeken die langer dan zes maanden aanslepen. Aangezien het onderzoek uiteindelijk geen concrete sporen opleverde naar de daders van de eventuele moord en het dossier-Latinus diende afgesloten te zijn vooraleer het proces van de dubbele moord te Anderlecht een aanvang kon nemen, heeft getuige aan het parket te Nivelles gevraagd om onverwijld te besluiten tot een niet-vervolging.

Spreker herinnert aan het voorlopige karakter van een dergelijke beslissing : op grond van nieuwe elementen kan immers steeds een heropening van het onderzoek bevolen worden.

In de desbetreffende brief aan de procureur des Konings Deprêtre heeft getuige evenwel niet gepreciseerd op welke wijze deze beslissing voor de raadkamer diende gemotiveerd te worden, ofschoon hij er zelf niet aan twijfelde dat de gepaste kwalificatie « slagen en verwondingen met de dood tot gevolg, dader(s) onbekend » zou zijn. Wel heeft hij gevraagd dat de procureur des Konings voorafgaandelijk zijn vordering zou meedelen. Zulks is evenwel niet gebeurd, zodat getuige slechts kennis heeft genomen van de door de procureur des Konings verdedigde zelfmoordthesis nadat de raadkamer deze stelling had bekraftigd. Gelet op de kracht van gewijsde van deze beslissing, kon getuige niet meer tussenkommen.

Op de vraag waarom de procureur des Konings uitzonderlijk snel gevolg heeft gegeven aan voorname instructie en het bovendien opportuun achtte om voor de raadkamer te pleiten voor een niet-vervolging, gebaseerd op de zelfmoordthesis, die zowel door de op de zitting afwezige onderzoeksrechter Schlicker als door het onderzoek tegengesproken werd, antwoordt de getuige dat betrokken hierbij ongetwijfeld gehandeld heeft in eer en geweten, maar zich naar alle waarschijnlijkheid te goeder trouw vergist heeft.

4. Volledigheid van het onderzoek

Verscheidene leden wensen te vernemen of de drang om het proces van de Herdersliedstraat te kunnen opstarten en niet toe geleid heeft dat het dossier Latinus afgesloten werd zonder dat alle sporen, in het bijzonder betreffende de moordthesis, onderzocht werden ?

Werd terdege nagegaan waarom Barbier door Latinus werd verklikt ? Waarom werd geen enkel onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke band tussen het

de Latinus, de Lombaerde, Delvaux et Dauphin. Un règlement de compte au sein du WNP semble donc s'imposer comme étant l'explication la plus plausible de la mort de Latinus.

3. Influence sur l'enquête

Le témoin conteste avec la plus grande vigueur que le parquet général ait exercé une quelconque pression en vue de clore prématurément l'enquête ou de lui faire prendre une direction déterminée.

Conformément au Code d'instruction criminelle, le parquet général est informé de toutes les enquêtes qui durent plus de six mois. Etant donné que l'instruction n'a finalement débouché sur rien de concret en ce qui concerne les auteurs du meurtre éventuel et que le dossier Latinus devait être clos avant que le procès du double meurtre d'Anderlecht ne puisse débuter, le témoin a demandé au parquet de Nivelles de prononcer sans retard un non-lieu.

Le témoin rappelle le caractère provisoire d'une telle décision : une réouverture de l'enquête peut en effet toujours être ordonnée sur la base d'éléments nouveaux.

Dans sa lettre au procureur du Roi Deprêtre, le témoin ne précisait toutefois pas comment cette décision devait être motivée devant la chambre du conseil, bien qu'il ne doutait pas lui-même que la qualification adéquate fût « coups et blessures ayant entraîné la mort, auteur(s) inconnu(s) ». Il avait toutefois demandé que le procureur du Roi communiquât préalablement son réquisitoire, ce que ce dernier n'a toutefois pas fait. Le témoin n'a dès lors pris connaissance de ce que le procureur du Roi défendait la thèse du suicide qu'après que cette position eut été entérinée par la chambre du conseil. Etant donné que cette décision a force de chose jugée, le témoin ne pouvait plus intervenir.

En réponse à la question de savoir pourquoi le procureur du Roi a donné aussi rapidement suite à l'instruction précitée et a en outre estimé opportun de plaider devant la chambre du conseil pour l'absence de poursuites, en se fondant sur la thèse du suicide, qui avait été démentie tant par le juge d'instruction Schlicker, absent à l'audience, que par l'enquête, le témoin déclare que l'intéressé a sans nul doute agi en âme et conscience, mais s'est, selon toute vraisemblance, trompé de bonne foi.

4. Exhaustivité de l'enquête

Plusieurs membres demandent si la volonté d'ouvrir le procès de la rue de la Pastorale n'a pas entraîné la clôture du dossier Latinus sans que toutes les pistes, en particulier celle concernant la thèse du meurtre, aient été examinées ?

A-t-on examiné de manière approfondie pourquoi Barbier a été dénoncé par Latinus ? Pourquoi n'a-t-on nullement examiné s'il existait un lien éventuel entre

dossier Pinon en de dood van Latinus, ondanks het feit dat hiervoor een kantschrift van de onderzoeksrechter bestond ? Werd de rol van Latinus als informant van de Staatsveiligheid uitgediept, alsmede zijn relaties met Faez al Ajjaz ? Werd er onderzocht welke personen in opspraak zouden kunnen gekomen zijn in gevolge de door Latinus aangekondigde onthullingen betreffende drugzaken ?

Getuige merkt op dat Latinus zijn verklaring heeft verantwoord door te wijzen op de afschuw die de dubbele moord bij hem opwekte. Hij wenste te vermijden dat het WNP-blazon hiermee zou besmeurd worden.

Spreker heeft geen aanwijzingen gevonden voor een eventuele band tussen de dood van Latinus en het dossier-Pinon of de figuur Faez al Ajjaz. Terzake heeft hij vooral aandacht besteed aan de hypothese van een afrekening binnen WNP-kringen en willen vermijden dat verschillende gerechtelijke dossiers systematisch met elkaar zouden verbonden worden, ofschoon daartoe geen concrete aanwijzingen vorhanden waren.

Getuige kan zich geen kantschrift herinneren waarbij een onderzoek naar de verhouding Pinon-Latinus voorgescreven wordt. Hij kan derhalve niet verklaren waarom voormeld onderzoek niet uitgevoerd werd.

Tenslotte merkt hij op dat er ingevolge de plotselinge dood van Latinus geen gegevens beschikbaar zijn over de door hem aangekondigde onthullingen.

5. Heropening van het dossier

Getuige beschouwt de heropening van het dossier, die de Minister van Justitie op grond van zijn positief injunctierecht heeft gevorderd, niet als een afkeuring van het gevoerde onderzoek.

De vraag rijst echter op grond van welke « nieuwe elementen » kan worden overgegaan tot een heropening van het dossier. Persoonlijk heeft hij geen kennis van om het even welk nieuw element dat zich niet reeds in het dossier-Latinus bevond.

De vraag of de gebrekige, niet-conforme motivatie van de vordering tot niet-vervolging voor de Raadkamer, kan beschouwd worden als een « nieuw element » zal desgevallend door het Hof van Cassatie dienen beslecht te worden.

Lekken bij de rechtbank te Nivelles

Verscheidene leden betreuren ten zeerste dat in voormelde rechtbank stukken uit belangrijke dossiers, die rechtstreeks de persoonlijke levensfeer van betrokkenen aangelangen of het beroepsgeheim betreffen, zonder meer gefotocopieerd werden of doorgespeeld werden aan de leden van de onderzoekscommissie, de pers of derden.

Getuige zegt eveneens verontwaardigd te zijn over dergelijke praktijken. Hij acht het geraadzaam dat aldus overhandigde officiële documenten terug zouden overgezonden worden aan de Procureur-generaal, die desgevallend een onderzoek kan instellen en sancties kan vorderen.

le dossier Pinon et la mort de Latinus, malgré qu'une apostille ait été rédigée à cet égard par le juge d'instruction ? S'est-on penché sur le rôle de Latinus en tant qu'informateur de la Sûreté de l'Etat ainsi que sur ses relations avec Faez al Ajjaz ? A-t-on examiné quelles personnes pourraient être mises en cause à la suite des révélations annoncées par Latinus au sujet des affaires de drogue ?

Le témoin fait observer que Latinus a justifié sa dénonciation par l'horreur que lui a inspirée ce double meurtre. Il voulait éviter que celui-ci n'entache l'honneur du WNP.

L'intervenant n'a relevé aucun indice permettant d'établir un lien entre la mort de Latinus et le dossier Pinon ou la personne de Faez al Ajjaz. A cet égard, il s'est surtout penché sur l'hypothèse d'un règlement de comptes dans les milieux du WNP et a voulu éviter que divers dossiers judiciaires ne soient systématiquement liés en dépit de l'absence d'indices concrets permettant de ce faire.

Le témoin ne se souvient pas d'une apostille ordonnant une enquête sur les relations entre Pinon et Latinus. Il ne peut dès lors expliquer pourquoi l'enquête précitée n'a pas été effectuée.

Enfin, il fait observer qu'en raison du décès inopiné de Latinus, on ne dispose d'aucune information au sujet des révélations qu'il avait annoncées.

5. Réouverture du dossier

Le témoin considère que la réouverture du dossier, que le Ministre de la Justice a requise en vertu de son droit d'injonction positif, ne constitue pas une mesure de réprobation à l'égard des enquêteurs.

On peut toutefois se demander quels « éléments nouveaux » permettent de procéder à la réouverture du dossier. Il n'a personnellement connaissance d'aucun nouvel élément qui ne se soit trouvé dans le dossier Latinus.

Il appartiendra, le cas échéant, à la Cour de cassation de répondre à la question de savoir si la motivation déficiente et non conforme du requisitoire de non-lieu devant la chambre du conseil, peut être considérée comme un « élément nouveau ».

Fuites au tribunal de Nivelles

Plusieurs membres déplorent particulièrement qu'au tribunal de Nivelles, des pièces provenant de dossiers importants et concernant directement la vie privée des intéressés ou protégées par le secret professionnel soient sans plus photocopiées ou transmises aux membres de la commission d'enquête, à la presse ou à des tiers.

Le témoin se déclare également indigné de ces pratiques. Il estime qu'il serait sage de renvoyer les documents officiels ainsi transmis au procureur général, qui pourra, le cas échéant, ordonner une enquête et prendre des sanctions.

VERHOOR VAN DE HEER MORLET,
advocaat generaal bij het Hof van beroep te Brussel

Voorstelling van de getuige

Getuige behaalde een doctoraat in de rechten aan de ULB in 1971. Hij werd benoemd tot substituut van de procureur des Konings te Nivelles in 1976, tot substituut van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel in 1983 en tot advocaat-generaal bij hetzelfde Hof in 1988.

Het was pas vanaf 1983 te Brussel dat de getuige in zijn werkzaamheden rechtstreeks te maken kreeg met de gerechtelijke dossiers die werden bestudeerd door de onderzoekscommissie.

Organisatie van het parket-generaal

Getuige merkt op dat de « gewone » dossiers op het parket-generaal werden verdeeld volgens een door de procureur-generaal vastgelegde diensttabel. Wat de uitzonderlijke of ingewikkelde dossiers betreft, hiervoor duidt de procureur-generaal één of meerdere leden van zijn parket aan. In deze zin is getuige geleidelijk een bepaald aantal dossiers beginnen behandelen, waarin zogenaamde politieke affaires en zware criminaliteit waren vermengd. Momenteel is hiervoor trouwens een soort aparte dienst opgericht.

Beïnvloeding van de parketten en van de onderzoeksrechters door de procureurs-generaal

Getuige beklemtoont dat er tussen de procureur-generaal bij de Hoven van Beroep en de procureurs des Konings van hun rechtsgebied een normale en wettelijke hiërarchische gezagsrelatie bestaat. Deze kan min of meer uitgesproken zijn, zonder dat men hierbij kan spreken van beïnvloeding of druk. Het is normaal dat in dit kader de procureur-generaal in bepaalde gevallen tewerkgaat bij wege van injunctie. Dit is echter niet zo geweest in het dossier Latinus te Nivelles.

Wat de onderzoeksrechter betreft, deze blijft volledig meester van zijn procedure en zijn onderzoek en tegenover hem beschikken noch de procureur-generaal noch het parket over enige werkelijke injunctiemacht.

Controle en opvolging van het gerechtelijk onderzoek

Hier bestaat een grote afstand tussen het recht enerzijds en de feiten anderzijds. Ten overstaan van de parketten beschikt de procureur-generaal tegelijkertijd over een injunctie- en een controlesmacht. Wat de onderzoeksrechter betreft, deze staat als officier van gerechtelijke politie onder het toezicht van de procureur-generaal. Probleem is echter dat men nooit duidelijk kan uitmaken of hij optreedt als rechter dan wel als officier van gerechtelijke politie (ook de litera-

AUDITION DE M. MORLET,
avocat général près la Cour d'appel de Bruxelles

Présentation du témoin

Le témoin a obtenu un doctorat en droit à l'ULB en 1971. Il a été nommé substitut du procureur du Roi à Nivelles en 1976, substitut du procureur général près la Cour d'Appel de Bruxelles en 1983 et avocat général à cette même Cour en 1988.

Ce n'est qu'à partir de 1983, à Bruxelles, que le témoin a eu, dans le cadre de ses activités, directement à faire aux dossiers judiciaires qui intéressent la commission d'enquête.

Organisation du parquet général

Le témoin fait observer que les dossiers « ordinaires » sont répartis au parquet général suivant un tableau de service arrêté par le procureur général. En ce qui concerne les dossiers exceptionnels ou particulièrement compliqués, le procureur général désigne un ou plusieurs membres de son parquet. C'est en ce sens que le témoin a commencé à traiter un certain nombre de dossiers où se mêlaient des affaires dites politiques et la grande criminalité. A cet effet existe d'ailleurs pour l'instant une sorte de service distinct.

Influence des procureurs généraux sur les parquets et les juges d'instruction

Le témoin souligne qu'il existe entre les procureurs généraux près la cour d'appel et les procureurs du Roi de leur ressort judiciaire une relation hiérarchique normale et légale. Celle-ci peut être plus ou moins prononcée, sans que l'on ne puisse parler d'influence ou de pression. Il est normal que, dans ce cadre, le procureur général ait, dans certains cas, recours à l'injonction. Il n'en a toutefois pas été ainsi dans le dossier Latinus à Nivelles.

En ce qui concerne le juge d'instruction, celui-ci reste entièrement maître de sa procédure et de son instruction et ni le procureur général ni le parquet ne disposent à son encontre d'un véritable pouvoir d'injonction.

Contrôle et suivi de l'instruction judiciaire

Une grande distance sépare en l'occurrence le droit, d'une part, et les faits, d'autre part. A l'égard des parquets, le procureur général dispose à la fois d'un pouvoir d'injonction et d'un pouvoir de contrôle. Le juge d'instruction, quant à lui, en tant qu'officier de police judiciaire, est placé sous la tutelle du procureur général. Le problème est toutefois de savoir clairement s'il agit en tant que juge ou en tant qu'officier de police judiciaire (même la littérature est partagée à ce

tuur is hierover zeer verdeeld). Bijgevolg is het toezicht zeer theoretisch. Daarnaast zijn er wel nog enkele, zij het zeer logge, proceduremiddelen, met name artikel 235 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 26 van de wet op de voorlopige hechting, die beide toelaten dat de Kamer van Inbeschuldigingstellung (gevat door de procureur-generaal) zelf een bepaald gerechtelijk onderzoek naar zich toetrekt.

Tegensprekelijk gerechtelijk onderzoek

Getuige wijst erop dat het enige element dat het onderzoek zou dynamiseren, niet schuilt in een betere controle door het parket (-generaal), maar bestaat in de introductie van het tegensprekelijk onderzoek, naar Frans model. Deze idee is trouwens helemaal niet nieuw in het Belgisch strafrecht. De huidige moeilijkheden vloeien voort uit de conceptie zelf van het Wetboek van Strafvordering. Het onderzoek is namelijk geheim ten overstaan van de beschuldigde maar niet ten overstaan van de procureur des Konings, die op elk moment kennis kan nemen van het dossier en een vordering kan richten tot de onderzoeksrechter om deze of gene handeling uit te voeren (met beroeps mogelijkheid voor de onderzoeksrechter). Eventueel zou ook de verdediging deze bepaalde onderzoeken moeten kunnen vorderen evenals in beroep kunnen gaan tegen beslissingen van de onderzoeksrechter.

Het openbaar ministerie maakt in eerste orde deel uit van de rechterlijke macht. Men dient echter te vermijden dat de onderzoeksrechter zou worden opgesloten in een strict jurisdicionele functie en dat hij het onderzoek op het terrein zou dienen af te staan aan een gecentraliseerd organisme dat afhangt van de uitvoerende macht.

In een tegensprekelijke procedure zou de onderzoeksrechter een centrale plaats innemen in het onderzoek en een betere controle kunnen uitoefenen over de politieautoriteiten aan wie hij bepaalde taken toevertrouwt.

« Westland New Post »-dossier

De heer Morlet brengt eerst kort de feiten in herinnering. Enerzijds gaat dit om een onderzoek in september 1983 naar de diefstal van militaire documenten in het Transmissiecentrum van Evere en de latere publicatie ervan in het WNP-tijdschrift. Anderzijds werd in oktober 1983 een onderzoek geopend tegen de WNP-beweging zelf wegens inbreuk op de wet betreffende de privé-milicies. Het bleek namelijk dat de beklaagden juist op basis van hun WNP-lidmaatschap de diefstallen hadden gepleegd.

Volgens de getuige is er sprake van « 2 zandkorrels » die de gerechtelijke machine hier hebben doen vastlopen en die ertoe hebben geleid dat de onderzoeken naar de WNP-activiteiten slechts zijn uitgelopen op een beperkte verwijzing voor een militaire rechtbank.

propos). La tutelle en question est par conséquent très théorique. Il existe en outre quelques moyens de procédure, furent-ils très pesants, à savoir l'article 235 du Code d'instruction criminelle, et l'article 26 de la loi sur la détention préventive, qui permettent à la chambre des mises en accusations (saisie par le procureur général) de s'occuper elle-même d'une instruction judiciaire déterminée.

Instruction judiciaire contradictoire

Le témoin souligne que le seul élément susceptible de dynamiser l'enquête n'est pas une amélioration du contrôle par le parquet (général), mais consiste en l'introduction de l'instruction judiciaire contradictoire, selon le modèle français. Cette idée n'est d'ailleurs nullement une nouveauté en droit pénal belge. Les difficultés actuelles proviennent de la conception même du Code d'instruction criminelle. L'instruction est en effet secrète envers l'accusé, mais non envers le procureur du Roi, qui peut prendre connaissance du dossier à tout moment et adresser une réquisition au juge d'instruction afin de faire ou de ne pas faire exécuter tel ou tel acte (avec possibilité de recours pour le juge d'instruction). La défense devrait donc éventuellement pouvoir elle aussi requérir certaines enquêtes ainsi que faire appel des décisions du juge d'instruction.

Le ministère public fait en première instance partie du pouvoir judiciaire. Il convient toutefois d'éviter que le juge d'instruction ne soit enfermé dans une fonction purement juridictionnelle et qu'il ne doive céder l'enquête sur le terrain à un organisme centralisé dépendant du pouvoir exécutif.

Dans le cadre d'une procédure contradictoire, le juge d'instruction occuperait une place centrale dans l'instruction et pourrait exercer un contrôle plus efficace sur les autorités policières auxquelles il confie certaines missions.

Dossier « Westland New Post »

M. Morlet rappelle d'abord brièvement les faits. Il s'agit, d'une part, d'une enquête entamée en septembre 1983 à la suite du vol de documents militaires au centre de transmission d'Evere et de leur publication ultérieure dans le périodique du WNP. D'autre part, une enquête a été ouverte en 1983 contre le WNP lui-même pour infraction à la loi sur les milices privées. Il s'est notamment avéré que les inculpés avaient précisément commis les vols en fonction de leur appartenance au WNP.

Le témoin fait état de « deux grains de sable » qui auraient en l'occurrence fait s'enrayer la machine judiciaire et en fonction desquels les enquêtes relatives aux activités du WNP n'ont débouché que sur un renvoi limité devant un tribunal militaire.

Bovendien was de splitsing van het onderzoek in 2 luiken een zware vergissing. Dezelfde onderzoeksrechter had het onderzoek moeten leiden zowel met betrekking tot het functioneren van de privé-militie als met betrekking tot acties van de leden ervan.

De eerste zandkorrel die de procedure sterk zal verzwakken is de verwijzing door het parket van Brussel, hierin gevuld door de Raadkamer, van een luik van de affaire (het mededelen van de inhoud van de gestolen telexen aan een niet-bevoegd persoon) naar de correctionele rechtbank. Nochtans zijn zowel rechtsleer als rechtspraak het erover eens dat het hier gaat om een politiek misdrijf, dat dan ook normalerwijze voor een Assisenhof moet worden behandeld. Bovendien werd het parket-generaal niet vooraf van deze verwijzing op de hoogte gebracht.

De tweede zandkorrel zijn bepaalde telefonische richtlijnen van het parket-generaal aan het parket van Brussel. Hierin werd gevraagd dat de WNP-affaire slechts voor de (correctionele) rechtbank zou worden behandeld, nadat het assissenproces met betrekking tot de dubbele moord in de Herdersliedstraat zijn beslag zou hebben gekregen. Deze richtlijnen werden verkeerd geïnterpreteerd door het parket van Brussel, dat meende nieuwe instructies van het parket-generaal te moeten afwachten alvorens een verschijningsdatum van de WNP-beklaagden vast te leggen. Dit heeft bijgedragen tot de uiteindelijke verjaring van de meeste feiten, gezien de WNP-affaire aldus pas op 25 januari 1988 voor de correctionele rechtbank te Brussel is gekomen. Deze laatste heeft zich dan onbevoegd verklaard.

Tenslotte is één enkel delict niet verjaard, met name de diefstal van documenten, waarvan de daders op het moment van de feiten militairen waren. Bijgevolg heeft de KIB deze feiten dan gekwalificeerd als hoogverraad (verjaringstermijn 10 jaar) en verwezen voor de Krijgsraad. Op deze manier — en de heer Morlet heeft hiertoe bijgedragen — wordt het toch nog mogelijk om een publiek en tegensprekelijk debat te voeren over de feiten, zij het dan dat de hoofdvraag, dit wil zeggen het functioneren van de WNP, slechts op een zeer indirecte manier aan bod zal kunnen komen.

De zaak Latinus

a) Omstandigheden waarin het onderzoek is verlopen

De heer Morlet wijst erop dat het onderzoek naar de dood van Paul Latinus reeds van bij de aanvang in bijzondere omstandigheden is verlopen. Zo verleent de substituut van dienst, op louter telefonisch verslag van de Rijkswacht, de toelating tot begraven, zonder, zoals gewoonlijk gebeurt bij een « verdacht » overlijden, « ten bezwarende titel » een aantal stappen te zetten : gerechtelijke politiedienst ter plaatse sturen, fotografisch dossier, wetsdokter voor tenminste een uitwendig onderzoek van het lichaam.

Pas 's anderendaags, na tussenkomst van de BOB van Waver en de GP, is dan onderzoeksrechter Schli-

En outre, la scission de l'enquête en deux volets a été une grave erreur. Un seul et même juge d'instruction aurait dû mener l'enquête tant en ce qui concerne le fonctionnement de la milice privée qu'en ce qui concerne les actions de ses membres.

Le premier grain de sable à affaiblir la procédure est le renvoi par le parquet de Bruxelles, suivi en cela par la chambre du conseil, d'une partie de l'affaire (la communication du contenu des télex volés à une personne non compétente) au tribunal correctionnel. Tant la doctrine que la jurisprudence s'accordent toutefois pour considérer qu'il s'agit en l'occurrence d'un délit politique, relevant normalement de la Cour d'assises.

En outre, le parquet général n'avait pas été préalablement informé de ce renvoi.

Le deuxième grain de sable consiste en certaines directives téléphoniques adressées par le parquet général au parquet de Bruxelles, dans lesquelles il était demandé de n'examiner l'affaire du WNP devant le tribunal (correctionnel) que lorsque le procès d'assises relatif au double meurtre de la rue de la Pastorale serait terminé. Ces directives ont été mal interprétées par le parquet de Bruxelles, qui a estimé devoir attendre de nouvelles instructions du parquet général avant de fixer une date de comparution des inculpés du WNP. Cela a contribué à ce que la prescription touche la plupart des faits, étant donné que l'affaire du WNP n'est venue devant le tribunal correctionnel de Bruxelles que le 25 janvier 1988. Ce tribunal s'est alors déclaré incompétent.

Un seul délit a finalement échappé à la prescription, à savoir le vol de documents, dont les auteurs avaient la qualité de militaires au moment des faits. La CMA a dès lors qualifié ces faits de haute trahison (délai de prescription de 10 ans) et les a renvoyés devant le conseil de guerre. De cette façon — et M. Morlet y a contribué — il sera malgré tout possible d'organiser un débat public et contradictoire sur ces faits, même si la question essentielle, à savoir le fonctionnement du WNP, ne pourra être abordée que très indirectement.

L'affaire Latinus

a) Conditions dans lesquelles s'est déroulée l'enquête

M. Morlet souligne que dès le départ, l'enquête sur la mort de Paul Latinus s'est déroulée dans des circonstances particulières. C'est ainsi que le substitut de service a accordé le permis d'inhumer sur simple rapport téléphonique de la gendarmerie, sans procéder comme il est d'usage en cas de « mort suspecte », à un certain nombre d'actes : envoi de la police judiciaire sur place, dossier photographique, médecin légiste pour un examen — au moins externe — du corps.

Ce n'est que le lendemain, après l'intervention de la BSR de Wavre et de la PJ, que le juge d'instruction

cker ter plaatse gegaan, echter zonder – zoals nochtans gebruikelijke is – zich te laten vergezellen door een parketmagistraat. Op dat moment was er trouwens op de plaats der feiten niets meer te zien, gezien de verloofde van Latinus het lichaam had verwijderd uit de kelder.

Getuige vermeldt vervolgens nog een aantal nalatigheden die plaatsvonden bij het onderzoek. Zogaf de onderzoeksrechter geen opdracht het lijk te wegen. Om na te gaan of het om een reële dan wel gesimuleerde ophanging gaat is het nochtans essentieel het gewicht van het lichaam en de trekkracht van de kabel te vergelijken. Bovendien is het onderzoek vertrokken van de hypothese – gebaseerd op de verklaring van Latinus' verloofde – dat Latinus volledig was opgehangen, dit wil zeggen voeten van de grond. Dit was nochtans onmogelijk gezien de hoogte van het plafond. Als er al sprake is van ophanging dan moet het gaan om onvolledige ophanging waarbij de voeten op de grond rusten. In dit geval wordt de trekkracht op de kabel gereduceerd tot een twintigtal kilogram en worden de expertiseresultaten hoe dan ook onzeker (men kende niet eens het exacte gewicht van Latinus).

Bovendien is het ganse onderzoek wanordelijk en min of meer « in het wilde weg » verlopen. In het labyrinth van een dergelijk onderzoek komt het er op aan zoveel mogelijk deuren te sluiten, dit wil zeggen zodanige onderzoeken te verrichten dat een aantal hypotheses in elk geval kunnen worden uitgesloten. In het Latinusonderzoek daarentegen opende de onderzoeksrechter steeds nieuwe deuren, zonder met de resultaten van de eerste technische onderzoeken rekening te houden.

Ook was er geen coördinatie met het WNP-onderzoek dat te Brussel werd gevoerd door de onderzoeksrechter Lyyna en Coppieters, zodat bijvoorbeeld dezelfde getuigen meerdere malen werden verhoord onder meer (door leden van de Staatsveiligheid).

Wat betreft de relaties tussen het parket en het parket-generaal verwondert getuige zich over het volgende. Op 20 mei 1986 schrijft de procureur des Konings te Nijvel, de heer Deprêtre, aan het parket-generaal dat de onderzoeksrechter bezig is het dossier te inventariseren en dat hij van plan is de buitenvervolgingstelling te vorderen. Het parket-generaal lanceert dan op 13 juni 1986 de hypothese van erotische ophanging en vraagt – mondeling – 3 nieuwe plichten (verhoor van de verloofde van Latinus, bijkomend rapport van de wetsdokter met betrekking tot de hypothese van de erotische ophanging en bijkomend expertiseverslag met betrekking tot het gebruikte koord). Nadat de resultaten hiervan bekend zijn vordert het parket toch de buitenvervolgingstelling. De Raadkamer volgt het parket hierin op 3 november 1986. Het verwonderlijke hier is niet zozeer de beslissing – indien het parket-generaal was geraadpleegd zou dit ook de buitenvervolgingstelling hebben geadviseerd, maar dan uitsluitend op basis van het gebrek aan materiële elementen – maar wel

Schlicker s'est transporté sur les lieux, sans toutefois se faire accompagner d'un magistrat du parquet, comme il est pourtant d'usage. Il n'y avait d'ailleurs à ce moment plus rien à voir sur les lieux des faits, étant donné que la fiancée de Latinus avait enlevé le corps de la cave.

Le témoin signale ensuite encore un certain nombre de négligences qui ont marqué l'enquête. C'est ainsi que le juge d'instruction n'a pas ordonné de peser le corps. Or, pour vérifier s'il s'agit d'une pendaison réelle ou simulée, il est cependant essentiel de comparer le poids du corps et la force de traction du câble. L'enquête est en outre partie de l'hypothèse – basée sur les dires de la fiancée de Latinus – selon laquelle Latinus était complètement pendu, c'est-à-dire les pieds ne touchant pas le sol. Or, cela était impossible vu la hauteur du plafond. S'il est malgré tout question de pendaison, il doit s'agir d'une pendaison incomplète, les pieds appuyant sur le sol. En ce cas, la force de traction du câble est limitée à une vingtaine de kilos et les résultats d'expertise deviennent en tout état de cause aléatoires (on ne connaît même pas le poids exact de Latinus).

En outre, toute l'enquête s'est déroulée de façon désordonnée et plus ou moins au hasard. Dans le labyrinth d'une telle enquête, il importe de fermer autant de portes que possible, c'est-à-dire d'effectuer des recherches permettant d'exclure en tout état de cause un certain nombre d'hypothèses. Dans l'enquête Latinus cependant, le juge d'instruction n'avait cessé d'ouvrir de nouvelles portes, sans tenir compte des résultats des premières recherches techniques.

Il n'y avait pas non plus de coordination avec l'enquête sur le WNP qui était menée à Bruxelles par les juges d'instruction Lyyna et Coppieters, de sorte que, par exemple, les mêmes témoins ont été interrogés plusieurs fois (notamment par des membres de la sûreté de l'Etat).

En ce qui concerne les relations entre le parquet et le parquet général, le témoin s'étonne des faits suivants. Le 20 mai 1986, le procureur du Roi à Nivelles, M. Deprêtre, écrit au parquet général que le juge d'instruction est en train de faire l'inventaire du dossier et que lui-même a l'intention de demander le non-lieu. Le parquet général lance alors le 13 juin 1986 l'hypothèse de la pendaison érotique et demande — oralement — trois nouvelles réquisitions (interrogatoire de la fiancée de Latinus, rapport complémentaire du médecin légiste en ce qui concerne l'hypothèse de la pendaison érotique et rapport d'expert complémentaire sur la corde utilisée). Après avoir eu connaissance des résultats des examens demandés, le parquet demande malgré tout le non-lieu. Il est suivi en cela par la chambre du conseil le 3 novembre 1986. Ce qu'il y a d'étonnant dans l'affaire n'est pas tellement la décision — s'il avait été consulté, le parquet général aurait également conseillé le non-lieu, mais seulement sur la base de l'absence d'éléments matériels, — mais bien sa motivation : les

de motivatie ervan : de feiten zouden namelijk noch de karakteristieken van een delict, noch die van een misdaad noch die van een overtreding vertonen.

In het onderzoek naar de zelfmoord van dan wel de moord op Latinus, heeft de heer Schlicker zich geconcentreerd op de hypothese van een interne afrekening binnen het WNP. Hij heeft dan ook getracht uit te zoeken wat het WNP eigenlijk was, terwijl de onderzoekers in de eigenlijke WNP-affaire (diefstal telexen en privémilitie) zich weinig hebben bekommerd om de ware aard van deze beweging maar des te meer om de relaties die zouden kunnen hebben bestaan tussen WNP en Staatsveiligheid. Op dit punt was de houding van Schlicker volgens getuige echter de meest verstandige.

Getuige wijst erop dat er eigenlijk 2 WNP's waren. De ene was bestemd voor extern gebruik en vertoonde de klassieke façade van een extreem rechtse groeperring. De andere WNP was geheimer en veel gevraaglijker want ze baseerde zich op de oude Germanse mythologie en op een wereldvisie met als basisbegrippen chaos, vernietiging en dood. Indien relatief fragiele, marginale en door geweld geobsedeerde figuren in een dergelijke sfeer worden ondergedompeld en daarnaast getraind zijn in gevechtstechnieken en beschikken over wapens, dan kan dit leiden tot verbaalzeggende resultaten.

b) Verband van de zaak Latinus met het zogenaamde dossier Pinon

Getuige wenst eerst de feiten duidelijk voor te stellen. Er wordt immers gesproken van een dossier Pinon binnenv de zaak Latinus, maar in werkelijkheid gaat het om een onderzoek door de rijkswacht van Ottignies einde 1983 (dit wil zeggen vóór de dood van Latinus). Latinus beschuldigt er op dat moment zijn vriendin Van Houtvinck van dat zij hem een vertrouwelijk dossier heeft ontstolen, waarvan ze de inhoud verspreidt in de cafés van de omgeving. Uit ondervraging van mevrouw Van Houtvinck blijkt dit « Pinon-dossier » niet meer dan 2 bladzijden te be-slaan, die ze bovendien heeft vernietigd.

Na de dood van Latinus schrijft de onderzoeksrechter in dit verband 2 plachten voor, namelijk een huiszoeking bij de echtgenote van Dr. Pinon en een verhoor van Pinon zelf.

Desgevraagd verklaart getuige dat de heer Jaspar, advocaat-generaal, normalerwijze kennis heeft genomen van het Latinusdossier in mei 1986, zij het vanuit de optiek van de affaire Herdersliedstraat.

Op 12 februari 1985 krijgt het parket-generaal voor de eerste maal mededeling van het dossier Latinus en de heer Morlet stelt persoonlijk vast dat de 2 hoger genoemde plachten in het dossier werden vermeld maar blijkbaar (nog) niet zijn uitgevoerd. Bij navraag op het parket antwoordt de procureur des Konings Deprêtre dat onderzoeksrechter Schlicker afgezien heeft van de uitvoering van deze plachten, nadat hij mondeling op de hoogte was gebracht van het dossier

faits n'auraient présenté ni les caractéristiques d'un délit, ni celle d'un crime, ni celle d'une contravention.

Dans l'enquête sur le suicide ou le meurtre de Latinus, M. Schlicker s'est concentré sur l'hypothèse d'un règlement de compte interne au WNP. Il a dès lors tenté de rechercher ce qu'était exactement le WNP, alors que les enquêteurs s'occupant de l'affaire WNP elle-même (vol des telex et milice privée) se sont préoccupés de la nature exacte de ce mouvement pour s'occuper d'autant plus des relations qui auraient existé entre le WNP et la sûreté de l'Etat. Le témoin estime que sur ce point, l'attitude de M. Schlicker était la plus raisonnable.

Le témoin souligne qu'il y avait en fait 2 WNP. Le premier était destiné à l'usage externe et présentait la façade classique d'un mouvement d'extrême droite. L'autre WNP était plus secret et beaucoup plus dangereux car il se basait sur l'ancienne mythologie germanique et sur une vision du monde dont les principes directeurs étaient le chaos, la destruction et la mort. Lorsque des personnages fragiles, marginaux et obsédés par la violence sont plongés dans pareille atmosphère et ensuite entraînés aux techniques de combat et qu'ils disposent d'armes, cela peut donner des résultats tout à fait stupéfiants.

b) Rapport de l'affaire Latinus avec le dossier Pinon

Le témoin désire tout d'abord présenter clairement les faits. On parle en effet d'un dossier Pinon dans le cadre de l'affaire Latinus, mais il s'agit en réalité d'une enquête effectuée fin 1983 par la gendarmerie d'Ottignies (c'est-à-dire avant la mort de Latinus). Latinus accuse à ce moment son amie Van Houtvinck de lui avoir dérobé un dossier confidentiel dont elle divulgue le contenu dans les cafés des environs. Il ressort de l'interrogatoire de Mme Van Houtvinck que ce « dossier Pinon » ne comporte pas plus de deux pages, que celle-ci a par ailleurs détruites.

Après la mort de Latinus, le juge d'instruction fait à ce propos deux réquisitions, à savoir une perquisition chez l'épouse du Dr. Pinon et une audition de Pinon lui-même.

Interrogé à ce sujet, le témoin déclare que M. Jaspar, avocat général, a normalement pris connaissance du dossier Latinus en mai 1986, fût-ce dans le cadre de l'affaire de la rue de la Pastorale.

Le 12 février 1985, le parquet général reçoit pour la première fois communication du dossier Latinus et M. Morlet constate personnellement que les deux réquisitions précitées sont mentionnées au dossier mais qu'il n'y a apparemment pas (encore) été donné suite. Après demande d'éclaircissements au parquet, le procureur du Roi Deprêtre répond que le juge d'instruction Schlicker a renoncé à l'exécution de ces réquisitions après avoir été mis verbalement au cou-

Pinon. De heer Deprêtre voegt eraan toe dat de stukken betreffende deze plichten uit het dossier werden verwijderd. Blijkbaar zag de heer Schlicker – als onderzoeksrechter is hij meester van het onderzoek – de noodzaak niet meer in om deze plichten te doen uitvoeren.

Dat was zijn goed recht, evenals het verwijderen van de stukken, maar noch het parket noch het parquet-generaal hebben hiertoe ooit opdracht gegeven volgens getuige.

Getuige wijst er nog op dat hij, toen hij nog werkzaam was op het parket te Nijvel, toevalligerwijze kennis heeft genomen van het dossier Pinon. Hij zetelde toen in de vakantieperiode occasioneel als openbaar ministerie en er stond één van de vele kortgedingen op de rol tussen Dr. Pinon en zijn echtgenote.

c) Betrokkenheid van de genaamde Faez Al Ajjaz

Latinus ontwikkelde nog een andere « troebele » activiteit, die wellicht als oplichterij of chantage dient te worden gezien en die blijkt uit zijn relaties met de genaamde Faes Al Ajjaz. Deze laatste werd onder andere verhoord door de GP in het kader van het onderzoek van de WNP-beweging als privémilitie.

Volgens eigen verklaringen zou betrokkenen 20 000 tot 30 000 frank betaald hebben aan Latinus voor inlichtingen, onder andere met betrekking tot de moord op Naim Kader, maar zou alleen vage en onbruikbare info hebben gekregen. Daarnaast had hij ook contacten met Latinus voor de werving van beveiligingspersoneel (onder andere voor de Arabische ambassade). Tot tweemaal toe zou Latinus hier Marcel Barbier hebben voorgedragen, die tweemaal werd geweigerd (en die onder andere astronomische financiële eisen had gesteld), om begrijpelijke redenen wellicht.

Getuige vraagt zich af of het hier niet gewoon gaat om aftroggelarij in ruil voor waardeloze inlichtingen.

Misschien – maar dit is een hypothese – dient ook het fameuze dossier-Pinon in deze context gesitueerd te worden.

Het zogenaamde dossier-Pinon

Getuige wijst erop dat het hier gaat om 3 luiken.

1. De verklaring van Dr. Pinon over de betrokkenheid van zijn vrouw in partnerruilsessies. Deze zaak wordt einde 1979 geklasseerd zonder gevolg, onder andere omdat het blijkt te gaan over handelingen van volwassenen in een privé-kader.

2. Het onderzoek wordt hernomen na de (pseudo-) onthullingen van de journalist Garot (in het kader van het onderzoek naar de band bij het blad « Pour ») over de betrokkenheid van bepaalde personaliteiten in zijn « roze balletten » in de streek van

rant du dossier Pinon. M. Deprêtre ajoute que les pièces relatives à ces réquisitions ont été enlevées du dossier. M. Schlicker — qui, en tant que juge d'instruction, est maître de l'enquête — ne voyait apparemment plus l'intérêt de faire exécuter ces réquisitions.

Il en avait le droit, ainsi que de retirer les pièces visées du dossier, mais, selon le témoin, jamais le parquet ni le parquet général n'ont donné ordre de procéder ainsi.

Le témoin souligne encore que lorsqu'il travaillait encore au parquet de Nivelles, il a pris connaissance par hasard du dossier Pinon. Il siégeait alors occasionnellement, pendant les vacances, en tant que représentant du ministère public, et l'un des nombreux référés opposant Pinon et son épouse se trouvait inscrit au rôle.

c) Implication du dénommé Faez Al Ajjaz

Latinus avait encore développé une autre activité « trouble », qu'il convient sans doute de considérer comme de l'escroquerie ou du chantage, ainsi qu'en témoignent ses relations avec le dénommé Faez Al Ajjaz. Ce dernier a notamment été interrogé par la PJ dans le cadre de l'instruction relative au WNP en tant que milice privée.

Selon ses propres déclarations, l'intéressé aurait payé de 20 à 30 000 F à Latinus pour des renseignements, notamment à propos du meurtre de Naïm Kader, mais n'aurait reçu que des informations vagues et inutilisables. Il avait également des contacts avec Latinus pour le recrutement de personnel de sécurité (notamment pour l'ambassade d'Arabie Saoudite). Latinus aurait proposé Marcel Barbier à deux reprises, mais celui-ci aurait été refusé chaque fois (il avait notamment posé des exigences financières astronomiques), pour des raisons compréhensibles sans doute.

Le témoin se demande s'il ne s'agit pas simplement en l'occurrence d'escroquerie en échange de renseignements sans valeur.

Peut-être – mais ce n'est là qu'une hypothèse – faut-il également situer le fameux dossier Pinon dans ce contexte.

Le dossier Pinon

Le témoin souligne qu'il y a en l'occurrence trois volets :

1. La déclaration du Dr. Pinon sur l'implication de sa femme dans des sessions d'échangisme. Cette affaire a été classée sans suites fin 1979, notamment parce qu'il semblait s'agir d'actes accomplis par des adultes dans un cadre privé.

2. L'enquête est rouverte après les (pseudo) révélations du journaliste Garot (dans le cadre de l'enquête sur l'incendie du journal « Pour ») sur l'implication de certaines personnalités dans des « ballets roses » dans la région du Brabant wallon. Le témoin princi-

Waals-Brabant. De hoofdgetuige, mevrouw Doret, verklaart echter « onder een zekere beïnvloeding » te hebben geantwoord op zeer gerichte vragen. Alle onderzoeken betreffende materiële, verifieerbare gegevens leiden tot negatieve resultaten en de zaak is nogmaals geklasseerd zonder gevolg.

3. Tenslotte dient Dr. Pinon in 1987 klacht in tegen commissaris Smets van de Staatsveiligheid, wegens in 1980 of 1981 geuite doodsbredigingen. Smets ontkennt alles. Deze zaak zal weer worden geklasseerd zonder gevolg, want zelfs al waren de feiten bewezen, dan zouden ze toch verjaard zijn.

De getuige besluit dat al het mogelijke werd gedaan wat het onderzoek betreft in die zin dat de enige basiselementen de extreem verwante verklaringen van mevrouw Doret zijn. Wat kon worden geverifieerd – zoals de zogenaamde zelfmoord van een aan de hoede van de jeugdrechtter van Nivelles toevertrouwde minderjarige – werd ook geverifieerd. Zonder enig materieel bewijs kan men moeilijk de jeugdrechtter van Nivelles of de commandant van de Rijkswacht gaan interpelleren.

pal, Mme Doret, déclare toutefois avoir répondu « sous une certaine influence » à des questions très dirigées. Toutes les recherches relatives à des éléments matériels et vérifiables se soldent par un échec et l'affaire est une fois encore classée sans suite.

3. Le Dr. Pinon dépose enfin plainte en 1987 contre le commissaire Smets, de la sûreté de l'Etat, pour des menaces de mort faites en 1980 et 1981. Smets nie le tout. Cette affaire sera elle aussi classée sans suite, car même si les faits avaient été prouvés, il y avait de toute façon prescription.

Le témoin conclut en précisant que tout ce qu'il était possible de faire a été fait en ce qui concerne l'enquête, en ce sens que les seuls éléments de base étaient les déclarations particulièrement confuses de Mme Doret. Ce qui pouvait être vérifié comme le présumé suicide de l'un des mineurs confiés au juge de la jeunesse de Nivelles — l'a été. On peut difficilement interroger le juge de la jeunesse de Nivelles ou le commandant de la gendarmerie en l'absence de toute preuve matérielle.

VERHOOR VAN DE HEER DUINSLAEGER,
Eerste substituut van de procureur des Konings

Voorstelling van de getuige

De heer Duinslaeger studeerde af in 1978. Hij kwam op het parket van Brussel op 1 september 1980, werd aldaar benoemd tot substituut in februari 1983 en tot eerste substituut op 1 september 1988.

Sedert 1984 heeft hij samen met de heer Van Doren bevoegdheid voor alle dossiers inzake terrorisme, openbare orde en politieke zaken. Hij was eveneens betrokken bij het CCC-proces. Sedert 1988 werd hij eveneens aangesteld bij de nationale « 23ste » brigade van de gerechtelijke politie en heeft hij samen met de heer Van Doren de gerechtelijke leiding over de Anti-Terrorre-Gemengde groep (AGG-GIA).

« Nationale Magistraten » - 23ste brigade

Desgevraagd beklemtoont de heer Duinslaeger dat noch een « nationale magistraat » noch de zgn. « 23ste brigade » werkelijk bestaan. Voor beide ontbreekt immers ieder wettelijk statuut.

Enerzijds bestaat immers geen nationale magistraat, in de zin van een magistraat met een werkelijk nationale bevoegdheid voor het ganse grondgebied. Anderzijds bestaat in het kader van de GP alleen de Bijzondere Brigade voor de Bestrijding van de Zware Criminaliteit, alleen bevoegd voor drugzaken, groot-banditisme en terrorisme.

Dit neemt echter niet weg dat beide in de praktijk zeer bevredigend functioneren.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de CCC-aanslagen werd de AGG opgericht, waardoor de procureur des Konings te Brussel met betrekking tot terrorismebestrijding bepaalde bevoegdheden kreeg toegewezen buiten het arrondissement Brussel.

De Procureur heeft deze bevoegdheden gedelegeerd aan de heren Van Dooren en Duinslaeger. Aldus kunnen deze laatste, bijvoorbeeld te Antwerpen, de diensten van de AGG en de opgedane ervaring inzake CCC-onderzoek aanbieden aan het lokale parket. Theoretisch echter kan elk parket in het land de samenwerking weigeren. In de praktijk echter doen de parketten nochtans vaak een beroep op de terroristemecel, onder andere omdat de contacten niet alleen verlopen via de zaken van de AGG, maar ook via de « 23ste brigade » en dat de heren Van Dooren en Duinslaeger aldus goed gekend zijn in de verschillende arrondissementen.

Wat deze zogenaamde 23ste brigade betreft, hier zijn de heren Duinslaeger en Van Dooren de leidende magistraten in die zin dat zij binnen de « 23ste » de coördinatie verzekeren en de prioriteiten bepalen, onder andere voor de werkzaamheden van de groep schaduw en observatie.

Deze brigade kan niet onafhankelijk optreden buiten het arrondissement Brussel en binnen het

AUDITION DE M. DUINSLAEGER,
Premier substitut du procureur du Roi

Présentation du témoin

M. Duinslaeger a terminé ses études en 1978. Il est arrivé au parquet de Bruxelles le 1er septembre 1980, y a été nommé substitut en février 1983 et premier substitut le 1er septembre 1988.

Depuis 1984, il est, avec M. Van Doren, compétent pour tous les dossiers relatifs au terrorisme, à l'ordre public et aux affaires politiques. Il a également été associé au procès des CCC. Depuis 1988, il fait également partie de la 23e brigade nationale de la police judiciaire et il assume avec M. Van Doren la direction judiciaire du groupe interforces antiterrorisme (GIA-AGG).

« Magistrats nationaux » — 23e brigade

Interrogé à ce propos, M. Duinslaeger souligne que ni le « magistrat national » ni la « 23e brigade » n'existent réellement. L'un comme l'autre sont en effet dépourvus de tout statut légal.

D'une part, il n'existe pas de magistrats nationaux qui auraient une réelle compétence nationale sur l'ensemble du territoire. D'autre part, il n'existe, dans le cadre de la PJ, que la Brigade spéciale de lutte contre la grande criminalité, laquelle n'est compétente que pour les affaires de drogue, le grand banditisme et le terrorisme.

Il n'en reste pas moins que les deux corps précités fonctionnent de manière très satisfaisante dans la pratique.

Le GIA a été créé dans le cadre de l'enquête sur les attentats des CCC, le procureur du Roi de Bruxelles se voyant attribuer, en ce qui concerne la lutte contre le terrorisme, des compétences dépassant l'arrondissement de Bruxelles.

Le procureur a délégué ces compétences à MM. Van Doren et Duinslaeger. Ceux-ci peuvent donc, par exemple à Anvers, mettre les services du GIA et l'expérience acquise dans le cadre de l'enquête sur les CCC, à la disposition du parquet local. En théorie, chaque parquet du pays peut refuser cette collaboration. Dans la pratique, les parquets font cependant souvent appel à la cellule antiterrorisme notamment parce que les contacts ne s'établissent pas seulement par le biais des affaires du GIA, mais aussi par celui de la « 23e brigade » et que MM. Van Doren et Duinslaeger sont ainsi bien connus dans les différents arrondissements.

En ce qui concerne cette 23e brigade, MM. Van Doren et Duinslaeger en sont les magistrats dirigeants, en ce sens qu'ils y assurent la coordination et y définissent les priorités, notamment en ce qui concerne les activités du groupe filature et observation.

Cette brigade ne peut intervenir de façon indépendante en dehors de l'arrondissement de Bruxelles.

arrondissement Brussel enkel inzake terrorisme. Het aanvaarden van de door de « 23ste » aangeboden steun is dan ook een autonome beslissing van Procureur of onderzoeksrechter ter plaatse.

Getuige vindt het geen probleem dat de 23ste brigade als nationale brigade een steuneenheid blijft die de bevoegde diensten eerst waarschuwt vooraleer ze zelf op lokaal vlak optreedt. Probleem is alleen in welk stadium deze waarschuwing moet plaatsvinden. Globaal is de brigade echter een zeer valabel instrument, met goede informatie en uitstekende contacten in binnen- en buitenland (voor het eerst bestaat nu met de 23ste een gesprekspartner voor de buitenlandse politiediensten op het gebied van de gerechtelijke politie). Nochtans zou het gebrek aan wettelijk statuut tot juridische (onder andere bevoegdheids-)problemen kunnen leiden.

Er zijn dan ook plannen in de maak om een grotere cel uit te bouwen, met 5 magistraten, die zullen meewerken aan het onderzoek naar alle feiten van grootbanditisme, terrorisme, ontvoeringen en dergelijke.

Getuige is voorstander van een zeer soepele en ruime definitie van deze feiten, onder andere wegens de toepasbaarheid op eventuele nieuwe vormen van criminaliteit.

Deze cel hoeft niet noodzakelijk een concurrent te zijn voor het Centraal Bureau voor Opsporingen (GBO) van de rijkswacht. De rijkswacht heeft het wel gemakkelijker dan bijvoorbeeld de gerechtelijke politie – dank zij haar brigades overal te lande – om bijkomende informatie te zoeken om inlichtingen na te trekken.

Getuige beaamt dat het CBO in zekere zin als « eerste magistraat » optreedt (omdat zij de informatie voor het ganse grondgebied centraliseren en onmiddellijk kunnen natrekken via de lokale brigades; vervolgens kunnen zij min of meer autonoom beslissen of zij parketmagistraat of onderzoeksrechter inlichten en wat ze deze laatsten mededelen). Dit probleem is echter onvermijdelijk en stelt zich voor alle politiediensten; bij de rijkswacht is het alleen van territoriaal grotere orde.

De terrorismecel is operationeel sinds half 1984 : voortdurend (24 u. op 24 u., 7 dagen op 7) is minstens 1 van de 2 magistraten semafonisch bereikbaar. Binnen de 10 minuten is de heer Duinslaeger op de hoogte van elke terroristische actie, waar ze zich ook vooroedt.

De politiediensten beseffen immers het belang van de zeer snelle aanwezigheid van een magistraat ter plaatse : hij moet het werk verdelen en er voor zorgen dat het belangrijkste eerst gebeurt.

De zaken Buslik en Vernaillen

Beide zaken waren reeds in onderzoek te Brussel toen getuige er bij werd betrokken. Hij heeft het dos-

Dans cet arrondissement, elle ne peut le faire qu'en matière de terrorisme. L'acceptation du soutien proposé par la « 23e brigade » relève donc d'une décision autonome du procureur ou du juge d'instruction sur place.

Le témoin ne voit aucun inconvénient à ce que la 23e brigade, en tant que brigade nationale, demeure une unité de soutien qui avertit les services compétents avant d'intervenir elle-même au niveau local. Le seul problème est de savoir à quel stade doit avoir lieu cet avertissement. Globalement, cette brigade est toutefois un instrument très valable disposant de bonnes informations et de contacts excellents dans le pays et à l'étranger (avec la 23e brigade, les services de police étrangers ont pour la première fois un interlocuteur en Belgique en matière de police judiciaire). Toutefois, l'absence de statut légal pourrait poser des problèmes juridiques (notamment de compétence).

Des projets sont dès lors à l'étude en vue de créer une cellule plus importante, comprenant cinq magistrats, qui prendront part aux enquêtes relatives à tous les faits de grand banditisme, de terrorisme, d'enlèvement et autres.

Le témoin est partisan de donner de ces faits une définition très souple et très étendue, notamment en vue de pouvoir appliquer cette définition à d'éventuelles nouvelles formes de criminalité.

Cette cellule ne devrait pas nécessairement concurrencer le Bureau central des recherches (BCR) de la gendarmerie. Grâce aux brigades dont elle dispose dans tous les pays, celle-ci éprouve moins de difficultés que, par exemple, la police judiciaire, à rechercher des informations supplémentaires ou à vérifier des renseignements.

Le témoin reconnaît que le BCR fait en quelque sorte fonction de « premier magistrat » (parce qu'il centralise l'information pour l'ensemble du territoire et qu'il peut la vérifier immédiatement par le biais des brigades locales; il peut en outre décider de façon plus ou moins autonome d'informer le magistrat du parquet ou le juge d'instruction et déterminer ce qu'il convient de leur communiquer). Ce problème est toutefois inévitable et se pose dans tous les services de police; il est cependant territorialement plus important à la gendarmerie.

La cellule antiterrorisme est opérationnelle depuis la mi-84 : un des deux magistrats au moins peut être atteint en permanence par séaphone (24 h sur 24, 7 jours sur 7). M. Duinslaeger est informé dans les 10 minutes de tout acte terroriste, où qu'il ait été commis.

Les services de police comprennent d'ailleurs très bien l'importance d'avoir rapidement un magistrat sur place : celui-ci répartit le travail et veille à ce que priorité soit donnée au plus important.

Les affaires Buslik-Vernaillen

Les deux affaires étaient déjà à l'instruction à Bruxelles lorsque le témoin s'en est occupé. Il a demandé

sier Vernaillen (waarvoor op dat moment reeds een buitenvervolgingstelling was uitgesproken) opgevraagd op het ogenblik dat de zaak Buslik een eerste maal voor eindvordering aan het Parket werd meegedeeld. Omdat altijd sprake is geweest van een mogelijke band tussen beide zaken.

De buitenvervolgingstelling in de zaak Vernaillen is uiteraard voorlopig : het onderzoek ter zake door het parket van Brussel loopt nog altijd. Gezien de als moordpoging gekwalificeerde feiten plaatsvonden op 26 oktober 1981 kan het onderzoek worden voortgezet tot 26 oktober 2001.

Getuige bevestigt vervolgens dat het dossier Vernaillen waarvan de Onderzoekscommissie mededeling heeft gekregen, het originele en complete onderzoeks dossier is, vanaf het eerste PV van 26 oktober 1981 tot op het ogenblik van de buitenvervolgingstelling, met het aanvullend onderzoek, verricht door het Parket.

Getuige wijst erop dat het niet abnormaal is – er bestaan hiervoor trouwens bepaalde voorschriften – dat het dossier Vernaillen om verzekeringsredenen werd overgemaakt aan het departement van Landsverdediging.

Er is geen enkel concreet aanwijsbaar en objectief element om de nog lopende zaak Buslik bij het dossier Vernaillen te voegen. In de pers en elders is men uitgegaan van de chronologische samenhang van de feiten : de aanslag op de BOB-wagen vindt plaats op 11 oktober 1981, die op majoor Vernaillen drie weken later, op 26 oktober 1981. Bovendien was majoor Vernaillen op dat moment belast met de zaak François en werd het onderzoek in deze zaken verricht door 2 rijkswachtofficieren, de adjudanten Goffinon en Van Rijbroeck. Enkele dagen na de feiten, op 13 oktober 1981, zouden nu telefonische bedreigingen geuit zijn tegen deze Goffinon. Hieruit heeft men afgeleid dat de aanslag op 11 oktober 1981 gericht was tegen Goffinon en een afrekening was tenegevolge van de zaak François. Dit is echter niet meer dan een, zij het logische, constructie.

Getuige bespreekt vervolgens de zaak Buslik. Buslick, die van Amerikaanse nationaliteit is, heeft 2 maal in voorhechtenis gezeten, eerst voor enkele maanden, de tweede maal (op 9 april 1986) voor 5 dagen. Beide malen werd hij bij gebrek aan bewijskrachtig materiaal weer vrijgelaten. Getuige heeft momenteel het dossier Buslik op het parket onder zijn bevoegdheid. Hij zal hierover te gelegener tijd een standpunt moeten innemen. Momenteel wacht getuige op het resultaat van bepaalde opzoeken die aan de gang zijn in het dossier van de aanslag op Vernaillen, vooraleer eventueel nieuwe stappen te ondernemen in de affaire Buslik.

Gezien deze laatste aanslag eveneens als moordpoging werd gekwalificeerd, treedt definitieve verjaring ook hier pas op in het jaar 2001.

le dossier Vernaillen (pour lequel un non-lieu avait déjà été prononcé) au moment où l'affaire Buslik était communiquée pour la première fois au parquet pour réquisition définitive, parce qu'il a toujours été question d'un lien possible entre les deux affaires.

Le non-lieu dans l'affaire Vernaillen est évidemment provisoire : l'enquête du parquet de Bruxelles est toujours en cours. Etant donné que les faits, qualifiés de tentative de meurtre, ont eu lieu le 26 octobre 1981, l'enquête peut se poursuivre jusqu'au 26 octobre 2001.

Le témoin confirme ensuite que le dossier Vernaillen dont la Commission d'enquête a eu communication est bien le dossier d'instruction original et complet, depuis le premier PV du 26 octobre 1981 jusqu'au non-lieu et avec l'enquête complémentaire du parquet.

Le témoin souligne qu'il n'est pas normal — il existe d'ailleurs certaines prescriptions en ce domaine — que le dossier Vernaillen ait été transmis au département de la Défense nationale pour des raisons de sécurité.

Il n'existe aucun élément concret, tangible et objectif permettant de joindre l'affaire Buslik, qui est encore en cours, au dossier Vernaillen. On s'était basé dans la presse et ailleurs sur la cohérence chronologique des faits : l'attentat contre la voiture de la BSR a eu lieu le 11 octobre 1981, celui contre le major Vernaillen, trois semaines plus tard, le 26 octobre 1981. En outre, le major Vernaillen était chargé à ce moment de l'affaire François, et l'enquête sur ces affaires était menée par deux officiers de gendarmerie, les adjudants Goffinon et Van Rijbroeck. Quelques jours après les faits, le 13 octobre 1981, des menaces téléphoniques auraient été proférées à l'encontre de ce Goffinon. On en a déduit que l'attentat du 11 octobre 1981 était dirigé contre Goffinon et constituait un règlement de comptes à la suite de l'affaire François. Il ne s'agit toutefois que d'une hypothèse, fût-elle logique.

Le témoin commente ensuite l'affaire Buslik. Celui-ci, qui est de nationalité américaine, a fait par deux fois de la détention préventive, tout d'abord pendant quelques mois, ensuite (le 9 avril 1986), pendant cinq jours. Il a été remis en liberté les deux fois, faute de preuve. Le dossier Buslik est pour l'instant au parquet, sous la compétence du témoin. Celui-ci devra prendre position à ce propos en temps utile. Il attend pour l'instant le résultat de certaines recherches en cours dans le dossier de l'attentat contre le major Vernaillen avant d'entreprendre d'éventuelles nouvelles démarches dans l'affaire Buslik.

Etant donné que ce dernier attentat a également été qualifié de tentative de meurtre, la prescription ne sera également définitive qu'en 2001.

Het dossier van de Herdersliedstraat

Desgevraagd bevestigt getuige dat het onderzoek in deze zaak vlot en ordentelijk is verlopen. Hiertoe schetst hij een chronologisch overzicht van het dossier.

De dubbele moord dateert van 18 februari 1982. Reeds de dag na de feiten werd de persoon, die uiteindelijk werd veroordeeld voor de feiten (Marcel Barbier), geïnterpelleerd op de plaats van de feiten.

1] Het onderzoek werd zeer klassiek begonnen, namelijk via de familie van Gobert Marcelle (echtgenote van één van de slachtoffers, namelijk Vandermeulen, maar feitelijk gescheiden levend op het ogenblik der feiten). Gobert Marcelle woonde samen met haar (uiteindelijk veroordeelde) bijzit Marcel Barbier. Volgens het klassieke stramien heeft men dus eerst in de onmiddellijke omgeving der slachtoffers gekeken en een huiszoeking verricht bij de bijzit Barbier. Gezien Barbier echter een door 3 WNP-leden gestaafd alibi kon voorleggen werd hij in vrijheid gesteld.

2] Vervolgens zocht men verder, nog altijd in de directe omgeving der slachtoffers. De broer van Gobert Marcelle vermeldt de naam Pavlov Christian. Deze wordt formeel erkend door de concierge en in zijn auto vindt men bloedsporen. Wanneer blijkt dat het bloed onmogelijk van de slachtoffers kan zijn, wordt Pavlov vrijgelaten.

3] Men keert terug naar het oude spoor en stelt vast dat slachtoffer Vandermeulen een levensverzekeringspolis had ten bedrage van 5,7 miljoen in geval van gewelddadig overlijden, met als begunstigden zijn echtgenoten (Gobert) en kinderen. Het alibi van Barbier wordt echter herbevestigd.

4] Volgens de zuster van het slachtoffer Vandermeulen zou Barbier bedreigingen hebben geuit aan het adres van Vandermeulen.

Uiteindelijk biedt Latinus zich op 23 september 1983 spontaan aan bij de GP van Brussel en beschuldigt Barbier en Lammers van de dubbele moord. Hij geeft hierbij onder andere specifieke details over de wijze waarop de feiten zich hebben voorgedaan.

De dag nadien, op 24 september 1983, bekent Barbier de feiten op zijn beurt en vermeldt hij diverse motieven aan de onderzoeksrechter. Hij beweert dat Lammers tenslotte de slachtoffers de keel heeft oversneden. Hij geeft toe dat zowel zijn eigen alibi als dat van Lammers vals waren.

Lammers ontket en blijft gedurende de ganse procedure ontkennen, ondanks het feit dat meerdere WNP-leden hem beschuldigen.

In oktober 1983 spreken diverse WNP-leden voor het eerst over observatie- en bewakingsopdrachten in opdracht van de Staatsveiligheid, in de Herdersliedstraat.

Op 19 september 1983 verklaart het WNP-lid Dezode dat de filatures waren gericht op 2 zogezegde Oostblokagenten, met name de 2 slachtoffers. De heer

Le dossier de la rue de la Pastorale

Le témoin confirme à ce propos que l'enquête relative à cette affaire s'est déroulée rapidement et de façon ordonnée. Il donne à cet égard un aperçu chronologique du dossier.

Le double meurtre date du 18 février 1982. Dès le lendemain des faits, la personne qui fut finalement condamnée pour les faits (Marcel Barbier), était interpellée sur les lieux du crime.

1] L'enquête a débuté de façon très classique, à savoir par la famille de Gobert Marcelle (épouse d'une des victimes (Vandermeulen), mais séparée de fait au moment des faits). Gobert Marcelle cohabitait avec son concubin Marcel Barbier (qui fut finalement condamné). Selon le schéma classique, on a d'abord cherché dans l'entourage immédiat des victimes et on a opéré une perquisition chez Barbier. Celui-ci ayant toutefois un alibi confirmé par trois membres du WNP, il a été remis en liberté.

2] On a ensuite cherché plus loin, mais toujours dans l'entourage direct des victimes. Le frère de Gobert Marcelle cite le nom de Pavlov Christian, lequel est formellement reconnu par le concierge. On trouve en outre des traces de sang dans sa voiture. Pavlov est remis en liberté lorsqu'il s'avère que le sang ne peut être celui des victimes.

3] Revenant à l'ancienne piste, on constate que la victime Vandermeulen avait souscrit une police d'assurance sur la vie pour un montant de 5,7 millions en cas de mort violente, les bénéficiaires étant son épouse (Gobert) et ses enfants. L'alibi de Barbier est cependant confirmé.

4] Selon la sœur de la victime Vandermeulen, Barbier aurait proféré des menaces à l'adresse de celui-ci.

Finalement, le 23 septembre 1983, Latinus se présente spontanément à la PJ de Bruxelles et accuse Barbier et Lammers du double meurtre. Il donne à cette occasion des détails spécifiques sur la manière dont les faits se sont produits.

Le lendemain, le 24 septembre 1983, Barbier avoue les faits à son tour et donne divers mobiles au juge d'instruction. Il prétend que Lammers a finalement tranché la gorge des victimes et avoue que tant son propre alibi que celui de Lammers étaient faux.

Lammers nie et continue de nier pendant toute la procédure, bien que plusieurs membres du WNP l'accusent.

En octobre 1983, divers membres du WNP parlent pour la première fois de missions d'observation et de surveillance effectuées au rue de la pastorale pour le compte de la sûreté de l'Etat.

Le 19 octobre 1983, le membre du WNP Derode déclare que les filatures visaient deux présumés agents de l'Est, qui n'étaient autres que les victimes.

Smets van de Staatsveiligheid beweert niets af te weten van de filatures in de Herdersliedstraat.

Op 24 oktober 1983, na een maand lang te hebben volgehouden de dader te zijn, ontken Barbier plots alles. Hij stelt te hebben bekend op vraag van Latinus die hem alle details over de zaak zou hebben gegeven en produceert een nieuw alibi.

Latinus blijft bij zijn beschuldigingen.

In november 1983 volgen dan weer meerdere bekentenissen van Barbier, die echter op 28 november 1983, tijdens een confrontatie met Latinus, de feiten opnieuw ontken en verklaart alle bekentenissen te hebben afgelegd op vraag van Latinus.

Op 26 januari 1984 verklaart Barbier dat zijn bekentenis van 17 november 1983 een afleidingsmaneuver was om de onderzoeksrechter de mogelijkheid te geven in alle stilte verder te werken en zijn onschuld aan te tonen. In februari 1984 verklaart hij dat Latinus hem beschuldigt omdat hij, Barbier, zijn medewerking geweigerd zou hebben aan een terroristische tussenkomst in Libië.

Tijdens het laatste verhoor van Barbier op 4 februari 1986, herbevestigt deze dat hij bekentenissen heeft afgelegd op vraag van Latinus en dat hij waarborgen had dat Latinus hem kon vrijpleiten. Deze waarborgen bestonden in de vriendschap en het woord van Latinus en vooral in het feit dat Latinus zou beschikken over een 400-tal delicate of compromitterende dossiers, waarbij personaliteiten uit politieke en rechterlijke kringen waren betrokken.

Op 7 februari 1986 bevestigt De Lombaerde het bestaan van deze dossiers en noemt er drie : Ouwendijk, Distrigaz en Pinon. Hij bevestigt dat Latinus vóór zijn overlijden nog zou hebben gezegd dat Smets de moorden bevolen heeft.

Desgevraagd verklaart getuige nooit één enkel van de door De Lombaerde vermelde 3 dossiers te hebben gezien.

De heer Duinslaeger besluit dat uiteindelijk, nadat Barbier 4 jaar in voorlopige hechtenis had gezeten, de assisenzaak is doorgegaan in mei 1987. Zonder over voldoende elementen te beschikken (onder andere met betrekking tot de motieven) werd toch beslist naar Assisen te gaan met de zaak zoals ze was. Men laat het dan over aan de discretionaire bevoegdheid van de Voorzitter van het Hof van Assisen om eventueel nieuwe plichten voor te stellen.

M. Smets, de la sûreté de l'Etat, prétend ne rien savoir des filatures de la rue de la pastorale.

Le 24 octobre 1983, après avoir affirmé pendant un mois être le meurtrier, Barbier nie soudain tout. Il affirme avoir avoué à la demande de Latinus, qui lui aurait donné tous les détails sur l'affaire, et produit un nouvel alibi.

Latinus maintient ses accusations.

En novembre 1983 suivent alors plusieurs nouveaux aveux de Barbier, qui nie cependant de nouveau les faits le 28 novembre 1983 lors d'une confrontation avec Latinus, et déclare avoir fait tous ses aveux à la demande de Latinus. Le 26 janvier 1984, Barbier déclare que ses aveux du 17 novembre 1983 étaient une manœuvre de diversion devant permettre au juge d'instruction de poursuivre son travail en toute quiétude et de démontrer son innocence. En février 1984, il déclare que Latinus l'accuse parce qu'il aurait refusé de collaborer à une intervention terroriste en Libye.

Lors du dernier interrogatoire de Barbier, le 4 février 1986, celui-ci reconfirme avoir fait ses aveux à la demande de Latinus et avoir eu des garanties que Latinus pouvait le disculper. Ces garanties consistaient en l'amitié et en la parole de Latinus, mais surtout en le fait que Latinus disposait d'environ 400 dossiers délicats ou compromettants impliquant des personnalités des milieux politiques et judiciaires.

Le 7 février 1986, De Lombaerde confirme l'existence de ces dossiers et en cite trois : Ouwendijk, Distrigaz et Pinon. Il confirme que Latinus aurait encore dit avant de mourir que Smets aurait ordonné les meurtres.

Interrogé à ce propos, le témoin déclare ne jamais avoir vu aucun des trois dossiers mentionnés par De Lombaerde.

M. Duinslaeger précise en guise de conclusion que finalement, après que Barbier eut passé 4 ans en détention préventive, l'affaire est allée devant les assises en mai 1987. Sans que l'on ne dispose de suffisamment d'éléments (notamment en ce qui concerne les mobiles), il a malgré tout été décidé de porter l'affaire aux assises en l'état où elle se trouvait. On laissait ainsi au pouvoir discrétionnaire du président de la cour d'assises la possibilité de proposer éventuellement de nouveaux devoirs.

VERHOOR VAN DE HEER HUENENS,
advocaat-generaal bij het parket-generaal
van Brussel

Voorstelling van de getuige

De heer Heunens beëindigde zijn studies in 1960 en hij werd ambtenaar in het Ministerie van Justitie in 1965. In 1970 werd hij benoemd tot substituut van de procureur des Konings van Brussel en in 1980 werd hij bevorderd tot eerste substituut. Hij ging over naar het Parket-Generaal in 1985.

De zaak Buslick

De feiten dateren van 1981. Het onderzoek werd datzelfde jaar door de onderzoeksrechter afgesloten. Het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek worden echter nog steeds voortgezet, aangezien de verjaringstermijn voor een moordpoging tien jaar bedraagt. De nieuwe elementen die op verzoek van het Parket of de Raadkamer worden verzameld, worden aan het dossier toegevoegd. Van zijn kant tracht de heer Duinslaeger, die belast is met het dossier, zo mogelijk verbanden te leggen met andere zaken en via de politie of de Rijkswacht inlichtingen te verzamelen.

In het algemeen kan het gerechtelijk opsporingsonderzoek worden voortgezet op aanvraag van de procureur des Konings. Nog de Minister, noch het Parket-Generaal moeten daarvan op de hoogte worden gebracht. Na de buitenvervolgingstelling kan de substituut die belast is met de « follow-up » van het onderzoek, nog nieuwe richtlijnen geven.

Opdat een nieuw onderzoek zou worden geopend, moeten er nieuwe gegevens aan het licht komen die dat onderzoek rechtvaardigen. Het onderzoek wordt dan toevertrouwd aan een rechter die nieuwe bevelen tot huiszoeking of aanhouding kan afleveren. Die onderzoeksrechter kan dezelfde zijn als die welke het dossier reeds heeft behandeld, maar het kan ook een ander zijn.

De aanslag is in ieder geval gepleegd op 11 oktober, twee weken voor de aanslag op de heer Vernaillen. Achteraf heeft men onmiddellijk een verband gelegd tussen beide zaken, met name omdat men ervan overtuigd was dat adjudant Goffinon het doelwit was van deze aanslag. Laatstgenoemde had zich immers aan boord moeten bevinden van het ontplode voertuig van de BOB. Het toestel dat de ontploffing veroorzaakt heeft, is teruggevonden en het is toevertrouwd aan een deskundige. Het verslag van de laatstgenoemde, dat erg lang op zich liet wachten, maakte het mogelijk het toestel te beschrijven en vooral de identiteit vast te stellen van diegene die het had gekocht, een zekere Buslick. Getuige preciseert dat uit het dossier — dat hij overigens niet erg grondig kent — blijkt dat Buslick Danny Bouhouche zeer goed kende.

AUDITION DE M. HUENENS,
avocat général au parquet général de Bruxelles

Présentation du témoin

M. Huenens termina ses études en 1960 et devint fonctionnaire au Ministère de la Justice en 1965. En 1970, il fut nommé substitut du Procureur du Roi à Bruxelles, avant d'être promu Premier substitut en 1980. Il passa au Parquet Général en 1985.

L'affaire Buslick

Les faits remontent à 1981. L'instruction judiciaire a été clôturée cette même année. L'information et l'enquête judiciaires sont toujours en cours, dans la mesure où pour une tentative de meurtre, le délai de prescription est de dix ans. Les nouveaux éléments recueillis à la demande du Parquet ou de la Chambre du Conseil sont joints au dossier. De son côté, M. Duinslaeger, chargé du dossier, cherche à établir d'éventuels liens avec d'autres affaires et à obtenir des informations par la police ou la gendarmerie.

En règle générale, l'information judiciaire peut se poursuivre à la demande du Procureur du Roi. Elle ne nécessite ni une information du Ministre, ni du Parquet Général. Après le non-lieu, un substitut chargé du suivi de l'enquête, peut encore donner de nouvelles directives.

Pour qu'une nouvelle instruction soit ouverte, il faut qu'il y ait dans ce dossier de nouveaux éléments susceptibles de justifier cette instruction. Elle est alors confiée à un juge qui peut délivrer de nouveaux mandats de perquisition ou d'arrêt. Ce juge d'instruction peut être celui qui a déjà traité ce dossier ou un autre.

En tout état de cause, l'attentat a été perpétré le 11 octobre, quinze jours avant celui qui a visé M. Vernaillen. On a par la suite immédiatement établi un lien entre les deux affaires et ce parce qu'on avait la conviction que l'Adjudant Goffinon était visé dans cet attentat. Ce dernier aurait, en effet, dû être à bord du véhicule de la BSR qui a explosé. L'engin à l'origine de l'explosion a été retrouvé et a été confié à un expert. Le rapport de ce dernier, qui fut particulièrement long à venir, permit de décrire l'engin et surtout de déterminer l'identité de celui qui l'avait acheté, un certain Buslick. Le témoin précise qu'il ressort du dossier, qu'il connaît d'ailleurs relativement peu, que Buslick connaissait très bien Dany Bouhouche.

De zaak Vernaillen

a) Het onderzoek

De feiten dateren van 1981 en ze werden op het niveau van het Parket gevolgd door de heer Denauw, die intussen docent is geworden in de VUB.

Vanaf 1982-1983 werd de follow-up van de zaak aan getuige toeovertrouwd.

Van 1981 tot 1984 werd rechter Bellemans belast met het onderzoek van het dossier. Op het einde van dat onderzoek stelde de heer Bellemans dat hij klaar was met die zaak, waarvoor hij geen concrete oplossing voorzag.

Daaraan moet worden toegevoegd dat de heer Vernaillen aandrong op de sluiting van het onderzoek, teneinde van de Belgische Staat een schadevergoeding te kunnen vorderen.

De heer Huenens bracht bij het Parket-Generaal verslag uit in dezelfde zin als rechter Bellemans. Uit bepaalde gegevens bleek dat de daders van de aanslag waarschijnlijk in het Parijse milieu moesten worden gezocht en dat het misschien zelfs ging om beroepsdoders aangeworven door Farcy, een belangrijk drughandelaar en de grootste leverancier van commandant François. Het is niet uitgesloten dat Farcy is opgetreden als tussenpersoon voor François of voor het Nationaal Drugbureau.

b) De context van de aanslag

De aanslag werd gepleegd op 25 oktober 1981. De leden van het Nationaal Drugbureau en van het Bureau voor Criminale Informatie waren opgeroepen om op 10 november voor de Raadkamer te verschijnen, met het oog op een mogelijke verwijzing naar de correctionele rechtbank.

Op dat ogenblik bestonden er grote spanningen in de Rijkswacht. Majoor Vernaillen en Adjudant Goffinon stonden aan het hoofd van het onderzoek tegen Commandant François en zijn mannen. Na de aanslagen heeft Vernaillen onmiddellijk de naam genoemd van het hoofd van het Nationaal Drugbureau.

Ook Farcy werd genoemd, omdat hij grote belangen had in de drughandel. Voor hem was de verdwijning van de voornaamste speurder, net voor het proces dat in januari 1982 moest beginnen, zeer interessant. Eerst veel later heeft majoor Vernaillen beweerd dat de aanslag misschien binnen de Rijkswacht was beraamd. Maar zijn eerste reactie bestond erin François te beschuldigen, via Farcy.

Majoor Vernaillen was tijdens de behandeling van dat dossier trouwens voortdurend op de voorgrond getreden. Op 1 oktober 1981 was hij persoonlijk naar de VS gereisd in het gezelschap van een Belgische drughandelaar, de heer Gillet, om er te getuigen

L'affaire Vernaillen

a) L'instruction

Ces faits remontent à 1981 et furent suivis au niveau du Parquet par M. Denauw, entretemps devenu professeur à la VUB. A partir de 1982-1983, ce suivi fut confié au témoin.

De 1981 à 1984, le juge Bellemans fut chargé de l'instruction du dossier. Au terme de celle-ci, M. Bellemans déclara en avoir terminé avec cette affaire pour laquelle il ne prévoyait aucun aboutissement concret.

Il faut ajouter que M. Vernaillen insistait pour que l'on clôture l'instruction, afin de pouvoir poursuivre l'Etat belge en vue d'une indemnisation.

M. Huenens fit rapport au niveau du Parquet Général dans le même sens que le juge Bellemans. Des éléments semblaient indiquer que les auteurs de l'attentat provenaient vraisemblablement du milieu parisien et qu'il s'agissait peut-être même de tueurs à gages, recrutés par Farcy, grand trafiquant de drogues et principal fournisseur du commandant François. Il n'est pas exclu que Farcy ait servi d'intermédiaire pour François ou le Bureau National des Drogues.

b) Le contexte de l'attentat

L'attentat s'est produit le 25 octobre 1981. Les hommes du Bureau National des Drogues et du Bureau d'Information Criminelle avaient été appelés à comparaître devant la Chambre du Conseil le 10 novembre, pour un éventuel renvoi devant le tribunal correctionnel.

Il existait à ce moment de vives tensions au sein de la Gendarmerie. Le Major Vernaillen et l'Adjudant Goffinon étaient à la tête de l'enquête menée contre le Commandant François et ses hommes. Après l'attentat, Vernaillen a immédiatement évoqué le chef du Bureau National des Drogues.

Farcy a également été cité, parce qu'il avait des hommes de main dans le milieu parisien et qu'il possédait de gros intérêts dans le trafic de drogue. Il était pour lui particulièrement intéressant de faire disparaître l'enquêteur principal, avant le procès qui devait s'ouvrir en janvier 1982. Ce n'est que bien plus tard que le Major Vernaillen a prétendu que l'attentat avait pu être tramé au sein même de la Gendarmerie. Mais sa première réaction fut d'accuser François par l'intermédiaire de Farcy.

Le Major Vernaillen avait d'ailleurs toujours occupé l'avant de la scène dans ce dossier. Le 14 octobre 1981, il s'était rendu en personne aux USA en compagnie d'un trafiquant de drogues belge, M. Gillet, pour y témoigner dans une affaire qui concernait la Mafia.

VERHOOR VAN DE HEER HUENENS,
advocaat-generaal bij het parket-generaal
van Brussel

Voorstelling van de getuige

De heer Heunens beëindigde zijn studies in 1960 en hij werd ambtenaar in het Ministerie van Justitie in 1965. In 1970 werd hij benoemd tot substituut van de procureur des Konings van Brussel en in 1980 werd hij bevorderd tot eerste substituut. Hij ging over naar het Parket-Generaal in 1985.

De zaak Buslick

De feiten dateren van 1981. Het onderzoek werd datzelfde jaar door de onderzoeksrechter afgesloten. Het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek worden echter nog steeds voortgezet, aangezien de verjaringstermijn voor een moordpoging tien jaar bedraagt. De nieuwe elementen die op verzoek van het Parket of de Raadkamer worden verzameld, worden aan het dossier toegevoegd. Van zijn kant tracht de heer Duinslaeger, die belast is met het dossier, zo mogelijk verbanden te leggen met andere zaken en via de politie of de Rijkswacht inlichtingen te verzamelen.

In het algemeen kan het gerechtelijk opsporings-onderzoek worden voortgezet op aanvraag van de procureur des Konings. Noch de Minister, noch het Parket-Generaal moeten daarvan op de hoogte worden gebracht. Na de buitenvervolgingstelling kan de substituut die belast is met de « follow-up » van het onderzoek, nog nieuwe richtlijnen geven.

Opdat een nieuw onderzoek zou worden geopend, moeten er nieuwe gegevens aan het licht komen die dat onderzoek rechtvaardigen. Het onderzoek wordt dan toevertrouwd aan een rechter die nieuwe bevelen tot huiszoeking of aanhouding kan afleveren. Die onderzoeksrechter kan dezelfde zijn als die welke het dossier reeds heeft behandeld, maar het kan ook een ander zijn.

De aanslag is in ieder geval gepleegd op 11 oktober, twee weken voor de aanslag op de heer Vernaillen. Achteraf heeft men onmiddellijk een verband gelegd tussen beide zaken, met name omdat men ervan overtuigd was dat adjudant Goffinon het doelwit was van deze aanslag. Laatstgenoemde had zich immers aan boord moeten bevinden van het ontplofte voertuig van de BOB. Het toestel dat de ontploffing veroorzaakt heeft, is teruggevonden en het is toevertrouwd aan een deskundige. Het verslag van de laatstgenoemde, dat erg lang op zich liet wachten, maakte het mogelijk het toestel te beschrijven en vooral de identiteit vast te stellen van diegene die het had gekocht, een zekere Buslick. Getuige preciseert dat uit het dossier — dat hij overigens niet erg grondig kent — blijkt dat Buslick Danny Bouhouche zeer goed kende.

AUDITION DE M. HUENENS,
avocat général au parquet général de Bruxelles

Présentation du témoin

M. Huenens termina ses études en 1960 et devint fonctionnaire au Ministère de la Justice en 1965. En 1970, il fut nommé substitut du Procureur du Roi à Bruxelles, avant d'être promu Premier substitut en 1980. Il passa au Parquet Général en 1985.

L'affaire Buslick

Les faits remontent à 1981. L'instruction judiciaire a été clôturée cette même année. L'information et l'enquête judiciaires sont toujours en cours, dans la mesure où pour une tentative de meurtre, le délai de prescription est de dix ans. Les nouveaux éléments recueillis à la demande du Parquet ou de la Chambre du Conseil sont joints au dossier. De son côté, M. Duinslaeger, chargé du dossier, cherche à établir d'éventuels liens avec d'autres affaires et à obtenir des informations par la police ou la gendarmerie.

En règle générale, l'information judiciaire peut se poursuivre à la demande du Procureur du Roi. Elle ne nécessite ni une information du Ministre, ni du Parquet Général. Après le non-lieu, un substitut chargé du suivi de l'enquête, peut encore donner de nouvelles directives.

Pour qu'une nouvelle instruction soit ouverte, il faut qu'il y ait dans ce dossier de nouveaux éléments susceptibles de justifier cette instruction. Elle est alors confiée à un juge qui peut délivrer de nouveaux mandats de perquisition ou d'arrêt. Ce juge d'instruction peut être celui qui a déjà traité ce dossier ou un autre.

En tout état de cause, l'attentat a été perpétré le 11 octobre, quinze jours avant celui qui a visé M. Vernaillen. On a par la suite immédiatement établi un lien entre les deux affaires et ce parce qu'on avait la conviction que l'Adjudant Goffinon était visé dans cet attentat. Ce dernier aurait, en effet, dû être à bord du véhicule de la BSR qui a explosé. L'engin à l'origine de l'explosion a été retrouvé et a été confié à un expert. Le rapport de ce dernier, qui fut particulièrement long à venir, permit de décrire l'engin et surtout de déterminer l'identité de celui qui l'avait acheté, un certain Buslick. Le témoin précise qu'il ressort du dossier, qu'il connaît d'ailleurs relativement peu, que Buslick connaissait très bien Dany Bouhouche.

De zaak Vernaillen

a) Het onderzoek

De feiten dateren van 1981 en ze werden op het niveau van het Parket gevuld door de heer Denauw, die intussen docent is geworden in de VUB.

Vanaf 1982-1983 werd de follow-up van de zaak aan getuige toevertrouwd.

Van 1981 tot 1984 werd rechter Bellemans belast met het onderzoek van het dossier. Op het einde van dat onderzoek stelde de heer Bellemans dat hij klaar was met die zaak, waarvoor hij geen concrete oplossing voorzag.

Daaraan moet worden toegevoegd dat de heer Vernaillen aandrong op de sluiting van het onderzoek, teneinde van de Belgische Staat een schadevergoeding te kunnen vorderen.

De heer Huenens bracht bij het Parket-Generaal verslag uit in dezelfde zin als rechter Bellemans. Uit bepaalde gegevens bleek dat de daders van de aanslag waarschijnlijk in het Parijse milieus moesten worden gezocht en dat het misschien zelfs ging om beroepsdoders aangeworven door Farcy, een belangrijk drughandelaar en de grootste leverancier van commandant François. Het is niet uitgesloten dat Farcy is opgetreden als tussenpersoon voor François of voor het Nationaal Drugbureau.

b) De context van de aanslag

De aanslag werd gepleegd op 25 oktober 1981. De leden van het Nationaal Drugbureau en van het Bureau voor Criminele Informatie waren opgeroepen om op 10 november voor de Raadkamer te verschijnen, met het oog op een mogelijke verwijzing naar de correctionele rechtbank.

Op dat ogenblik bestonden er grote spanningen in de Rijkswacht. Majoor Vernaillen en Adjudant Goffinon stonden aan het hoofd van het onderzoek tegen Commandant François en zijn mannen. Na de aanslagen heeft Vernaillen onmiddellijk de naam genoemd van het hoofd van het Nationaal Drugbureau.

Ook Farcy werd genoemd, omdat hij grote belangen had in de drughandel. Voor hem was de verdwijning van de voornaamste speurder, net voor het proces dat in januari 1982 moest beginnen, zeer interessant. Eerst veel later heeft majoor Vernaillen beweerd dat de aanslag misschien binnen de Rijkswacht was beraamd. Maar zijn eerste reactie bestond erin François te beschuldigen, via Farcy.

Majoor Vernaillen was tijdens de behandeling van dat dossier trouwens voortdurend op de voorgrond getreden. Op 1 oktober 1981 was hij persoonlijk naar de VS gereisd in het gezelschap van een Belgische drughandelaar, de heer Gillet, om er te getuigen

L'affaire Vernaillen

a) L'instruction

Ces faits remontent à 1981 et furent suivis au niveau du Parquet par M. Denauw, entretemps devenu professeur à la VUB. A partir de 1982-1983, ce suivi fut confié au témoin.

De 1981 à 1984, le juge Bellemans fut chargé de l'instruction du dossier. Au terme de celle-ci, M. Bellemans déclara en avoir terminé avec cette affaire pour laquelle il ne prévoyait aucun aboutissement concret.

Il faut ajouter que M. Vernaillen insistait pour que l'on clôture l'instruction, afin de pouvoir poursuivre l'Etat belge en vue d'une indemnisation.

M. Huenens fit rapport au niveau du Parquet Général dans le même sens que le juge Bellemans. Des éléments semblaient indiquer que les auteurs de l'attentat provenaient vraisemblablement du milieu parisien et qu'il s'agissait peut-être même de tueurs à gages, recrutés par Farcy, grand trafiquant de drogues et principal fournisseur du commandant François. Il n'est pas exclu que Farcy ait servi d'intermédiaire pour François ou le Bureau National des Drogues.

b) Le contexte de l'attentat

L'attentat s'est produit le 25 octobre 1981. Les hommes du Bureau National des Drogues et du Bureau d'Information Criminelle avaient été appelés à comparaître devant la Chambre du Conseil le 10 novembre, pour un éventuel renvoi devant le tribunal correctionnel.

Il existait à ce moment de vives tensions au sein de la Gendarmerie. Le Major Vernaillen et l'Adjudant Goffinon étaient à la tête de l'enquête menée contre le Commandant François et ses hommes. Après l'attentat, Vernaillen a immédiatement évoqué le chef du Bureau National des Drogues.

Farcy a également été cité, parce qu'il avait des hommes de main dans le milieu parisien et qu'il possédait de gros intérêts dans le trafic de drogue. Il était pour lui particulièrement intéressant de faire disparaître l'enquêteur principal, avant le procès qui devait s'ouvrir en janvier 1982. Ce n'est que bien plus tard que le Major Vernaillen a prétendu que l'attentat avait pu être tramé au sein même de la Gendarmerie. Mais sa première réaction fut d'accuser François par l'intermédiaire de Farcy.

Le Major Vernaillen avait d'ailleurs toujours occupé l'avant de la scène dans ce dossier. Le 14 octobre 1981, il s'était rendu en personne aux USA en compagnie d'un trafiquant de drogues belge. M. Gillet, pour y témoigner dans une affaire qui concernait la Mafia.

in een zaak waarbij de maffia betrokken was. Vernaillen heeft trouwens beweerd dat Gillet hem had voorspeld dat hij de zaak François niet zou overleven.

Op een vraag van een lid antwoordt de heer Huenens dat Farcy uit de gevangenis van Scheveningen was ontsnapt in december 1979, net na het bezoek van een Belgische Rijkswachter die hem met een rogatoire opdracht kwam ondervragen. Die Rijkswachter was adjudant Goffinon. Goffinon beweerde trouwens dat agenten van het DEA Farcy nog na hem hadden ondervraagd.

Majoor Vernaillen was ook van plan naar Pakistan te reizen om er een gevangene op te zoeken met de naam Vienne, die de rechterhand was van Farcy. De Majoor voerde dergelijke opdrachten liever zelf uit, dan dat hij er Rijkswachters op uit stuurde. Getuige is van oordeel dat het in die context logisch lijkt en de daders van de aanslag in het milieu van de drughandelaars te zoeken. Hij was immers een ideaal doelwit geworden.

c) Het verloop van de aanslag

Majoor Vernaillen keerde om 20 uur naar huis terug. Hij ging slapen om 22u30. Rond middernacht werd er aan de voordeur aangebeld. De heer Vernaillen is opgestaan en naar een venster gestapt, vlak bij de deur. Toen hij het gordijn wegschoof zag hij een man die driemaal doorheen het raam schoot. Hij werd geraakt in zijn benen, ging onmiddellijk liggen en werd nogmaals geraakt in zijn schouder.

Ondertussen was zijn echtgenote naar de inkomsthal gelopen. Zij werd veel ernstiger getroffen, in haar buik.

De munitie die voor de aanslag werd gebruikt, was van het type .222, een soort munitie die in België vrij zeldzaam is. De exclusieve importeur is een zekere Vinck uit Wilrijk. Deze wapenhandelaar heeft in 1980 6000 en in 1981 10 000 van die patronen ingevoerd. Dat aantal patronen lijkt erg groot te zijn voor een wapen dat zo zeldzaam is. Er zij evenwel opgemerkt dat wapens van het type .223 kunnen worden omgevormd tot jachtwapens van het type .222. In principe moeten de bezitters van een dergelijk wapen, dat wapen laten controleren op de testbank van FN in Herstal. De meesten doen dat echter niet en zij richten zich rechtstreeks tot de importeur van dat soort munitie. Aangezien het wapen dan een jachtwapen is geworden, is de verkoop ervan bovendien vrij.

De importeur van de munitie is dus niet in staat te zeggen of het bij de aanslag gebruikte wapen door hem is verkocht of dat hij het in handen heeft gehad.

d) De feiten die op de aanslag volgden

De heer Huenens is van plan in dit verband een aantal dingen recht te zetten. Hij herinnert eraan

Vernaillen a d'ailleurs prétendu que Gillet lui avait prédit qu'il ne survivrait pas à l'affaire François.

En réponse à un membre, M. Huenens précise que Farcy s'était échappé de la prison de Scheveningen en décembre 1989, juste après la visite d'un gendarme belge qui était venu l'interroger avec une commission rogatoire. Il s'agissait de l'Adjudant Goffinon. Goffinon a d'ailleurs déclaré que des agents du DEA avaient encore interrogé Farcy après lui.

Le Major Vernaillen avait également l'intention de se rendre en personne au Pakistan pour y chercher un prisonnier nommé Vienne, bras droit de Farcy. Plutôt que d'envoyer des gendarmes, le Major préférait exécuter lui-même de telles missions. Le témoin estime que c'est dans ce contexte qu'il semble logique de rechercher les auteurs de l'attentat parmi les trafiquants de drogue. Il était devenu une cible idéale.

c) Le déroulement de l'attentat

Le Major Vernaillen est rentré chez lui à 20 heures. Il est allé se coucher à 22 h 30. On a sonné à la porte d'entrée vers minuit. M. Vernaillen s'est levé et est allé à une fenêtre située près de la porte pour voir ce qui se passait. En écartant le rideau, il a vu un homme qui, à trois reprises, a fait feu à travers cette fenêtre. Il a été touché aux jambes, s'est immédiatement couché et a encore été blessé à l'épaule.

Son épouse s'était entretemps rendue dans le hall d'entrée. Elle a été plus gravement touchée au ventre.

La munition utilisée lors de l'attentat était du .222, un type de munition relativement rare en Belgique. L'importateur exclusif est un certain Vinck de Wilrijk. Il s'agit d'un armurier qui a importé 6 000 de ces cartouches en 1980 et 10 000 en 1981. Ce nombre de cartouches peut cependant paraître élevé pour une arme aussi rare. Il faut toutefois préciser que des armes .223 peuvent être transformées en armes de chasse .222. En principe, il faut que les détenteurs d'une telle arme la fassent contrôler au banc d'essai de la FN de Herstal. La plupart d'entre eux ne font pas une telle démarche et s'adressent directement à l'importateur de ce type de munitions. De plus, comme l'arme est devenue une arme de chasse, la vente en est désormais libre.

L'importateur des munitions n'est donc pas à même de préciser si l'arme utilisée lors de l'attentat a été vendue par lui ou est passée par ses mains.

d) les faits qui ont suivi l'attentat

M. Huenens entend rétablir en ce domaine un certain nombre de vérités. Il rappelle que les déclarations

dat de heer Vernaillen zijn verklaringen zeven jaar na de feiten heeft afgelegd en dat ze niet altijd overeenstemmen met wat uit het onderzoeks dossier kon worden opgemaakt.

Zo werd adjudant Goffinon door de permanente dienst van de Rijkswacht verwittigd, onmiddellijk nadat de aanslag was gepleegd. Hij begaf zich onmiddellijk naar de kazerne in de Leuvenseweg en van daaruit ging hij met twee agenten van de BOB-commandant Colun en adjudant Van Rybroeck naar Hekelgem, waar de aanslag omstreeks middernacht was gepleegd. De betrokkenen zijn om drie uur aangekomen.

Diverse leden merken op dat die verklaringen in tegenspraak zijn met wat de heer Vernaillen heeft gezegd. Zijn dochter heeft bevestigd dat Goffinon is aangekomen op het ogenblik dat Majoor Vernaillen nog op de grond lag. Hij zou bijzonder veel aardacht hebben gehad voor de brievenas van het slachtoffer.

De heer Huenens merkt nog op dat zij, na zich naar het huis van Vernaillen te hebben begeven, onmiddellijk naar het ziekenhuis van Aalst zijn gegaan, waar majoor Vernaillen was opgenomen. Daar heeft de majoor Goffinon aangeraden op zijn hoede te zijn, om te vermijden dat hij op zijn beurt het slachtoffer van een aanslag zou worden. Het is dus onjuist te beweren dat adjudant Goffinon nooit naar het ziekenhuis van Aalst is gegaan.

Het is overigens juist dat Goffinon bijzonder veel belangstelling had voor de brievenas van de Majoor. Rechter Bellemans, die na de aanslag snel ter plaatse was, had hem die tas toevertrouwd opdat hij zou nagaan of ze geen aanwijzingen bevatte over bedreigingen of verdachte afspraken. In de brievenas zaten ook de tickets voor de reis naar Pakistan.

Getuige verwijst ook naar de verklaringen die de heer Vernaillen heeft afgelegd voor de Commissie en luidens welke hij een auto zou hebben gezien die in de buurt van zijn woonplaats was geparkeerd. Uit een grondig onderzoek van het dossier blijkt dat hij nooit zo een verklaring heeft afgelegd. Alleen zijn chauffeur, de heer Viville, heeft bevestigd dat er in de buurt een voertuig geparkeerd was, op een plaats waar er meestal geen staat. Kan men daaruit afleiden dat het om een verdacht voertuig ging? Voorts lijkt het waarschijnlijk te zijn dat het om een Mazda ging.

De heer Vernaillen ziet in het feit dat de aanslag op een zondagavond werd gepleegd dat hij om acht uur 's avonds is thuisgekomen, na zijn dienst te hebben vervuld op een betoging tegen kernraketten. Aangezien de aanslag is gepleegd om middernacht, kan men zich afvragen waarom de Rijkswachters hem, naar zijn eigen zeggen, gedurende vier uur zouden hebben bespioneerd alvorens de aanslag te plegen.

de M. Vernaillen sont faites sept ans après les faits et qu'elles ne correspondent pas toujours avec ce qui a pu être dégagé du dossier de l'instruction.

Ainsi, l'Adjudant Goffinon a été averti par la permanence de la Gendarmerie, immédiatement après l'attentat. Il s'est rendu aussitôt à la caserne de la rue de Louvain, d'où il s'est rendu avec deux agents de la BSR, le commandant Colun et l'Adjudant Van Rybroeck, à Hekelgem, où l'attentat avait été perpétré vers minuit. Ils sont arrivés à trois heures.

Plusieurs membres relèvent que ces déclarations sont en contradiction avec les dires de M. Vernaillen. Sa fille a affirmé que Goffinon était arrivé au moment où le Major gisait encore à terre. Il se serait particulièrement intéressé à la serviette de la victime.

M. Huenens fait encore valoir qu'après s'être rendu au domicile de Vernaillen, il se sont rendus aussitôt à la clinique d'Alost, où il avait été hospitalisé. Là, le Major Vernaillen a invité Goffinon à se tenir sur ses gardes pour éviter à son tour, un éventuel attentat. Il est donc faux d'affirmer que l'Adjudant Goffinon ne s'est jamais rendu à la clinique d'Alost.

Il est par ailleurs exact que Goffinon s'est particulièrement intéressé à la serviette du Major. Le juge Bellemans, qui s'était rapidement rendu sur les lieux de l'attentat, lui a confié cette serviette pour vérifier si elle ne contenait aucun élément susceptible d'indiquer qu'il y avait eu des menaces ou des rendez-vous suspects. La serviette contenait également les billets pour le voyage au Pakistan.

Le témoin renvoie également aux déclarations de M. Vernaillen devant la Commission selon lesquelles il aurait vu un véhicule garé à proximité de son domicile. D'une vérification dans le dossier, il ressort qu'une telle déclaration n'a jamais été faite. Seul son chauffeur, M. Viville, a affirmé avoir vu stationner à proximité un véhicule à un endroit où d'habitude, il n'y en avait jamais. Peut-on dès lors considérer qu'il s'agissait là d'un véhicule suspect ? Il semble par ailleurs probable que cette voiture était une Mazda.

M. Vernaillen a vu, dans le fait que l'attentat se soit déroulé un dimanche soir, une preuve qu'il avait été perpétré par des gendarmes. Il déclare, par ailleurs, être rentré à huit heures du soir à son domicile, après avoir été de service pour une manifestation anti-missiles. Tenant compte de ce que l'attentat a été commis à minuit, on peut se demander pourquoi des gendarmes l'auraient, selon ses propres dires, épié pendant quatre heures avant de commettre cet attentat.

e) De mogelijke betrokkenheid van Bouhouche en Beyer

Majoor Vernaillen heeft de naam van Dany Bouhouche voor het eerst aangehaald in maart 1988. De Majoor heeft toen gepreciseerd dat hij in zijn hoedanigheid van districtcommandant voor Brussel in het bezit was van een tuchtdossier tegen Bouhouche. Dat dossier had betrekking op afluisterpraktijken in een van de kantoren van de Rijkswacht. Als districtcommandant moest de heer Vernaillen een tuchtstraf uitspreken tegen Bouhouche. Hij was echter bang dat hij laatstgenoemde een goede reden zou geven om hem uit de weg te ruimen, indien die straf te streng was. In 1986 heeft de procureur des Konings de Rijkswacht bovendien verzocht na te gaan in hoeverre er een verband kon bestaan tussen de zaak Vernaillen en de zaak Bouhouche.

Intussen heeft de gerechtelijke politie ontdekt dat Bouhouche van 1983 tot 1986 een appartement heeft gehuurd op de universitaire campus van Sint-Lambrechts-Woluwe, de plaats waar de Mazda is teruggevonden op 28 oktober 1981, twee dagen na de aanslag op Vernaillen.

Dat appartement was onder een valse naam gehuurd. Dat Bouhouche de aanslag zou hebben gepleegd alvorens naar Sint-Lambrechts-Woluwe te vluchten, is niets meer dan een veronderstelling.

Het onderzoek heeft voorts uitgewezen dat Beyer in het bezit was van een .222, het wapen dat gebruikt was bij de aanslag op Vernaillen. In 1988 bracht een onderzoek bij een wapenhandelaar uit Vorst aan het licht dat Beyer hem enkele weken na de aanslag een dergelijk wapen had verkocht. De wapenhandelaar verkocht het wapen aan een persoon die het op zijn beurt doorverkocht aan iemand die hij op een schietstand in Leopoldsburg had ontmoet maar wiens naam hij niet kent. Het wapen is nooit teruggevonden. Het staat dus vast dat Bouhouche — als wapeninstructeur — en Beyer vertrouwd waren met het gebruik van een dergelijk wapen. Maar is dat voldoende om hen te beschuldigen ?

f) De druk die eventueel door de Rijkswachtcommando zou zijn uitgeoefend op Majoor Vernaillen

Getuige refereert nogmaals aan de uitspraken van Majoor Vernaillen, luidens welke generaal Beaurir hem zou hebben aangeraden minder aandacht te besteden aan de zaak François, en zich in zijn hoedanigheid van districtcommandant meer toe te leggen op de leiding van het district Brussel. De heer Hueynens vraagt zich af of dat geen normale reactie is van een generaal die zich afvraagt of het niet beter is dat een commandant zich met zijn district bezighoudt, veeleer dan naar de USA of naar Pakistan te reizen.

Hij preciseert dat generaal Beaurir in dat verband niet is ondervraagd.

e) L'implication possible de Bouhouche et de Beyer

Le nom de Dany Bouhouche a été cité, pour la première fois, par le Major Vernaillen en mars 1988. Le Major a alors précisé qu'il détenait un dossier disciplinaire à l'encontre de Bouhouche, en tant que commandant du district de Bruxelles. Ce dossier concernait des écoutes opérées dans un des bureaux de la Gendarmerie. En tant que chef du district, M. Vernaillen était appelé à prononcer une peine disciplinaire contre Bouhouche. Il craignait toutefois de fournir à ce dernier une bonne raison de l'éliminer si cette sanction était par trop sévère. En 1986, le Procureur du Roi a, en outre, demandé à la Gendarmerie d'examiner dans quelle mesure les affaires Bouhouche et Vernaillen pouvaient être mises en rapport.

La police judiciaire a entretemps découvert que Bouhouche avait loué, de 1983 à 1985, un appartement sur le campus universitaire de Woluwé-St.-Lambert, là où la Mazda avait été retrouvée deux jours après l'attentat commis contre Vernaillen, le 28 octobre 1981.

Cet appartement avait été loué sous un faux nom. Croire que Bouhouche a commis l'attentat avant de fuir vers Woluwé-St.-Lambert n'est qu'une pure supposition.

Par ailleurs, l'enquête a permis de déterminer que Beyer était en possession d'une .222, celle qui a été utilisée dans l'attentat contre Vernaillen. En 1988, une enquête menée auprès d'un armurier de Forest a permis d'établir que Beyer lui avait vendu un telle arme quelques semaines après l'attentat. L'armurier a entretemps revendu cette arme à un client qui l'a, à son tour, cédée à une personne rencontrée dans un stand de tir à Leopoldsburg dont il ignore cependant l'identité. L'arme n'a jamais été retrouvée. Il est donc acquis que Bouhouche, en tant que instructeur d'armes, et Beyer étaient familiarisés avec le maniement d'une telle arme. Etais-ce cependant suffisant pour les accuser ?

f) Les pressions éventuellement exercées par le Commandement de la Gendarmerie sur le Major Vernaillen

Le témoin se réfère encore aux déclarations de Vernaillen selon lesquelles le Général Beaurir lui aurait conseillé de moins suivre l'affaire François pour, en sa qualité de commandant de district, s'intéresser davantage à la direction du district de Bruxelles. M. Hueynens s'interroge sur le fait de savoir s'il ne s'agit pas là d'une réaction normale d'un général qui se demande s'il n'est pas plus normal pour un commandant de s'occuper de son district plutôt que de se rendre aux USA et au Pakistan.

Il précise que le Général Beaurir n'a pas été interrogé à ce propos.

Sommige leden verwonderen zich daarover, maar getuige voegt er aan toe dat het ten tijde van de feiten ondenkbaar was dat een generaal zou gebruik maken van de spanningen tussen de leden van zijn Korps om een Rijkswachtmajor te laten vermoorden.

De heer Huenens voegt er nog aan toe dat rechter Bellemans tijdens het onderzoek alle sporen heeft gevuld die hij kende. Om de waarheid aan het licht te brengen werd geen enkele mogelijkheid verwaarloosd, maar de uiteindelijke oplossing werd niet gevonden. Bovendien hoeft niet meer te worden bewezen dat rechter Bellemans er niet de man naar is om zich door bedreigingen uit zijn lood te laten slaan.

Om een nieuw onderzoek te openen zou een aanhouding moeten worden verricht en zouden bij naam genoemde personen moeten worden beschuldigd. In 1984 kon men onmogelijk de hulp inroepen van de Parijse politie, omdat men over erg weinig precieze aanwijzingen beschikte. Men had niet meer dan enkele veronderstellingen, enkele namen die in het dossier werden aangehaald. Het was dus echt een onmogelijke opdracht.

Devant l'étonnement de certains membres, le témoin ajoute, qu'à l'époque des faits, il était impensable de concevoir qu'un général utiliserait des tensions existantes entre les membres de son Corps pour faire assassiner un Major de la Gendarmerie.

M. Huenens ajoute encore que le juge Bellemans a lors de l'instruction suivi toutes les pistes qui s'offraient à lui. Rien n'a été négligé pour aboutir à la vérité mais il était impossible d'en arriver à la solution finale. Il est acquis par ailleurs que le juge Bellemans n'est pas homme à se laisser impressionner par des menaces.

Il faudrait qu'une arrestation soit opérée et que des personnes soient accusées nommément pour ouvrir une nouvelle instruction. En 1984, il était impossible de demander l'aide de la police parisienne en disposant d'autant peu d'indications précises. Il s'agissait tout au plus de suppositions, de noms cités dans le dossier. La mission s'avérait donc véritablement impossible.

VERHOOR VAN DE HEER DEFOURNY,
procureur des Konings te Charleroi

Voorstelling van de getuige

De heer Defourny is licentiaat in de rechten. Hij bracht een jaar door bij de balie van Bergen.

In 1971 werd hij voor een periode van 3 jaar tot gerechtelijk stagiair bij het Parket van de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen benoemd, waar hij zich hoofdzakelijk bezig hield met de jeugdbescherming. Op 9 mei 1974, tijdens zijn derde jaar stage, werd hij benoemd in een vacature bij het Parket van de Rechtbank van eerste Aanleg te Charleroi. Eind juni 1981 werd hij bij datzelfde parket tot Procureur des Konings benoemd.

Sinds hij in Charleroi is, behandelt hij alle strafzaken, met inbegrip van financiële zaken of witteboordcriminaliteit.

Het onderzoek betreffende de aanslagen van de bende van Nijvel

Aankomst van het dossier te Charleroi

De heer Defourny verklaart dat de aankomst van een dergelijk dossier in Charleroi als een schok ervaren werd.

Bij een parket bestaat 85 % van het dagelijks werk uit « banale » zaken en destijs beschikte het parket te Charleroi over niet meer dan 25 magistraten. Spoedeisende zaken hadden dus de voorrang : substituut Jonckheere en onderzoeksrechter Lacroix dienden het dossier dan ook zes maanden lang voltijds te behandelen. Zij werden van hun gewone taken als magistraat vrijgesteld. Die taak diende uiteraard door de andere magistraten te worden vervuld.

De heer Defourny geeft toe te hebben gemeend dat het dossier alleen nog maar in orde moest worden gebracht om de beschikking tot gevangenneming te kunnen nemen, met name de beschikking van de rechtbank van eerste aanleg om de beschuldigde voor het Hof van Assisen te dragen, wat de rechtbank van Nijvel nog niet gedaan had.

De cel van Jumet

Toen het parket van Charleroi met het dossier belast werd, bestond er uiteraard geen onderzoekscl, maar er was wel een dergelijk experiment aan de gang in Dendermonde. De onderzoekscl bleek een goed systeem te zijn want het bood de mogelijkheid de gerechtelijke politie en de rijkswacht op een en dezelfde plaats in te schakelen om een dossier te onderzoeken. De cel van Jumet werd dus opgericht door personeel en materiaal van verschillende korpsen samen te brengen.

De cel van Jumet bestond uit een dertigtal speurders die onder de leiding van de onderzoeksrechter

AUDITION DE M. DEFOURNY,
procureur du Roi à Charleroi

Présentation du témoin

M. Defourny est licencié en droit. Il a passé un an au barreau de Mons.

En 1971, il a été nommé stagiaire judiciaire pour 3 ans au parquet du tribunal de première instance de Mons et s'est principalement occupé d'affaires relatives à la protection de la jeunesse. Le 9 mai 1974, au cours de la 3e année de stage, il a été nommé à une place vacante au parquet du tribunal de première instance de Charleroi. Il a été nommé Procureur du Roi à ce même parquet fin juin 1981.

Depuis son arrivée à Charleroi, il traite l'ensemble des affaires pénales en ce compris les affaires financières ou de délinquance « en col blanc ».

L'enquête sur les tueries du Brabant wallon

Arrivée du dossier à Charleroi

M. Defourny déclare que l'arrivée d'un tel dossier à Charleroi a été ressentie comme un choc.

Dans un parquet, 85 % du travail journalier est composé d'affaires « banales » et à cette époque, le parquet de Charleroi ne disposait que de 25 magistrats. Il a donc fallu parer au plus pressé; le substitut Jonckheere et le juge d'instruction Lacroix ont eu à s'occuper du dossier à temps plein. Pour une période de 6 mois ils ont été dispensés de leur travail habituel de magistrat. Ce travail a bien évidemment dû être absorbé par les autres magistrats.

M. Defourny reconnaît qu'il croyait qu'il ne restait plus qu'à mettre le dossier en ordre pour rendre l'ordonnance de prise de corps, c'est-à-dire la décision du Tribunal de première instance de faire comparaître l'accusé devant la Cour d'Assises, ce que le tribunal de Nivelles n'avait pas encore fait.

La cellule de Jumet

Lorsque le parquet de Charleroi a été chargé du dossier, il n'y avait pas, par définition, de cellule d'enquête mais une expérience en ce sens était en cours à Termonde. La cellule d'enquête paraissait être un bon système qui permettait de réunir la police judiciaire et la gendarmerie dans un même lieu pour examiner un dossier. La cellule de Jumet a donc été créée en regroupant effectifs et matériel de différents corps.

La cellule de Jumet est composée d'une trentaine d'enquêteurs qui travaillent efficacement sous la di-

efficiënt werk leverden, maar uit een bestuurlijk oogpunt toch altijd van hun corps bleven afhangen.

Sommige leden van de GP moesten bij voorbeeld de verlofdagen waarop zij recht hadden, besteden aan cursussen aan de criminologieschool en de activiteit van de cel ondervond daarvan de nadelige invloed.

Samenwerking met de andere cellen

De samenwerking met de Delta-cel van Dendermonde werd onlangs beter georganiseerd. Er werd veel werk gemaakt van een nieuwe uitwisseling van de processen-verbaal en dat ging onvermijdelijk gepaard met materiële taken, onder meer de vertaling van alle documenten in de andere landstaal.

Er waren veel contacten tussen de beide onderzoeksrechters, met name de heren Troch en Lacroix.

Zij ontmoetten elkaar bijna om de veertien dagen in gezelschap van de heer Jonckheere en de Procureur des Konings van Dendermonde en, vaker dan dat vroeger het geval was, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van beide cellen.

Die ontmoetingen vonden afwisselend plaats in Dendermonde en in Jumet.

De cel van Jumet heeft minder contacten met de « Mendez »-cel aangezien het verband op dat vlak blijkbaar minder duidelijk is dan voor de feiten van Aalst het geval was.

Getuige verklaart nooit iets te hebben vernomen op grond waarvan een verband kon worden gelegd tussen de feiten van de bende van Nijvel en de zaak Haemers.

Aangezien een dergelijk verband echter niet kon uitgesloten worden, hebben de heren Troch en Lacroix aan de heer Collin, die bij de Brusselse Rechtbank met de zaak Haemers belast was, een lijst overgezonden van punten die voor hun eigen speurwerk van belang waren, met het verzoek hen eventueel te verwittigen.

Tot besluit verklaart de heer Defourny dat de cel van Jumet en de Delta-cel, gelet op de middelen waarover zij beschikken, naar zijn gevoelen goed samenwerken.

Het huidige spoor

De heer Defourny wijst erop dat het dossier van de bende van Nijvel thans geen echt nieuwe punten bevat; het onderzoek wordt voortgezet.

De heer Jonckheere en Lacroix blijven zich onverminderd met het dossier bezighouden. De heer Lacroix heeft echter weer gedeeltelijk andere dossiers ter hand genomen en dat is ook het geval met de heer Jonckheere die opnieuw wachtdienst heeft en trechterzittingen houdt. Getuige bezorgt hun de nodige materiële steun.

In verband met het eigenlijke onderzoek zij er op gewezen dat de speurders zich blijven bezighouden met het natrekken van de identiteit van personen wier naam in verband met het zogenaamde « uiterst

rection du juge d'instruction mais qui dépendent toujours de leur corps au point de vue administratif.

Certains membres de la police judiciaire ont dû, par exemple, prendre les jours de congé auxquels ils avaient droit pour suivre des cours à l'école de criminologie et le travail de la cellule s'en est ressenti.

Collaboration avec les autres cellules

Une « mise au point » de la collaboration avec la cellule Delta de Termonde a eu lieu récemment. Un grand travail de recommunication des procès-verbaux a été effectué qui a nécessité inévitablement des tâches matérielles, notamment la traduction de tous les documents dans les deux langues.

Une intensification des contacts a eu lieu entre les deux juges d'instruction, à savoir MM. Troch et Lacroix.

Ceux-ci se rencontrent presque tous les quinze jours en compagnie de M. Jonckheere et du Procureur du Roi de Termonde et, plus régulièrement qu'auparavant, de représentants des deux cellules.

Ces rencontres ont lieu alternativement à Termonde et à Jumet.

La cellule de Jumet a moins de contacts avec la cellule « Mendez » étant donné que les liens paraissent moins serrés que pour les faits d'Alost.

Le témoin déclare ne rien avoir entendu qui permette de relier les faits du Brabant wallon à l'affaire Haemers.

Toutefois, une telle liaison n'étant pas à exclure, MM. Troch et Lacroix ont fait parvenir à M. Collin, chargé de l'affaire Haemers au tribunal de Bruxelles, une liste de points intéressants pour leurs propres enquêtes en lui demandant de les prévenir le cas échéant.

En conclusion, M. Dufourny déclare qu'il a le sentiment que compte tenu des moyens dont elles disposent, la cellule de Jumet et la cellule Delta travaillent bien ensemble.

Les pistes actuelles

M. Defourny explique qu'actuellement, il n'y a pas d'actualité extrêmement brûlante dans le dossier « Brabant wallon »; l'enquête se poursuit.

MM. Jonckheere et Lacroix restent intégralement en charge du dossier. M. Lacroix a cependant repris en partie son service dans d'autres dossiers ainsi que M. Jonckheere qui assure à nouveau ses gardes et son service d'audience. Le témoin les soutient et leur fournit l'intendance dont ils ont besoin.

En ce qui concerne l'enquête proprement dite, les enquêteurs continuent à vérifier tous les noms qui sont apparus dans la piste dite « d'extrême droite », notamment les noms mentionnés dans le dossier

rechtse » spoor, en meer bepaald in het dossier-Latinus genoemd wordt. De heren Troch en Lacroix hebben zich onlangs naar Atlanta (U.S.A.) begeven om er gewezen rijkswachter Martial Lekeu te horen.

Sedert het dossier in Charleroi aangekomen is, hebben de speurders getracht de « open gebleven deuren te sluiten ».

De heer Defourny is de mening toegedaan dat, als in Jumet meer speurders konden worden ingeschakeld, het onderzoek sneller zou kunnen opschieten. Dat zou zelfs mogelijk zijn als het gevolgde spoor ietwat op fantasie blijkt te berusten. De verjaringstermijn in strafzaken bedraagt twintig jaar, zodat men de geringste aanwijzing snel moet kunnen natrekken.

Getuige herinnert er voorts aan dat de heer Lacroix een lijst heeft opgemaakt van alle in België met vuurwapens gepleegde misdaden waarvan de daders onbekend zijn. Hij doet de commissieleden de toezagging hun de uitslag van dat onderzoek mee te delen.

Bovendien heeft de heer Lacroix een onderzoek ingesteld naar de slachtoffers, inzonderheid die van de overval bij Colruyt in Nijvel, maar dat onderzoek heeft niets opgeleverd.

Leemten in het onderzoek

De heer Defourny meent dat, als er toch vergissingen begaan werden, die niet specifiek voor deze zaak gelden.

Wellicht hebben die vergissingen meer effect gehad wegens de ruchtbaarheid die aan dat dossier gegeven werd.

Bij aankomst van het dossier in Charleroi, kwam de heer Defourny echter tot de bevinding dat de gevolgde werkwijze niet overeenstemde met het beleid waar aan hij in strafzaken met betrekking tot het Hof van Assisen en zijn gewone relaties met de procureur-generaal gewend was. Hij vond dat eigenaardig, ofschoon hij er echter nog altijd niet van overtuigd is dat die vergissingen wetens en willens begaan werden om het onderzoek in de grond te boren.

Op dit ogenblik is de cel van Jumet er nog altijd niet in geslaagd een « onderzoek naar het onderzoek » in te stellen en dat onderzoek als voornaamste spoor te beschouwen.

Om daarmee te kunnen beginnen, moet men volgens de heer Defourny ten minste het begin van een bewijs in handen hebben. In een democratisch land als het onze mag niet zomaar over iedereen een onderzoek worden gevoerd zonder dat er ook maar de geringste verdenking bestaat.

De heer Lacroix heeft echter een aantal onderzoeken in verband met acties die vroeger door bepaalde speurders gevoerd werden laten overdoen; hij heeft tevens opnieuw rijkswachters gehoord, maar dat heeft niets opgeleverd.

Getuige verwijst vervolgens naar de ontmasking van de daders van de aanslag in het station van Bologna, in Italië. Volgens hem zou het nuttig zijn na te

Latinus. MM. Troch et Lacroix se sont récemment rendus à Atlanta (USA) afin d'y entendre l'ex-gendarme Martial Lekeu.

Depuis l'arrivée du dossier à Charleroi, les enquêteurs se sont efforcés de « fermer les portes restées ouvertes. »

M. Defourny estime que si un plus grand nombre d'enquêteurs pouvaient être mobilisés à Jumet, l'enquête pourrait avancer plus rapidement dans des pistes qui paraissent parfois un peu fantaisistes mais qu'il est toutefois nécessaire de cerner rapidement étant donné que la prescription en matière criminelle est de vingt ans.

Le témoin rappelle également que M. Lacroix a organisé un recensement en Belgique de tous les faits criminels avec armes à feu dont les auteurs sont inconnus. Il s'engage à faire parvenir à la commission le résultat de ces recherches.

M. Lacroix a aussi procédé à une enquête sur les victimes, principalement au Colruyt de Nivelles, mais cela n'a pas donné de résultats.

Lacunes dans l'enquête

M. Defourny estime que s'il y a eu des erreurs, elles ne sont pas particulières à cette affaire.

Peut-être ces erreurs ont-elles eu un impact plus grand étant donné la publicité donnée à ce dossier.

Toutefois, lorsque le dossier est arrivé à Charleroi, M. Defourny a constaté que la procédure qui a été menée ne correspondait pas à la pratique à laquelle il était habitué en matière criminelle, en matière d'Assises ni aux relations qu'il avait habituellement avec le Procureur général. Cela lui a paru curieux. Le témoin n'est cependant pas encore convaincu que les erreurs aient été commises sciemment dans le but de torpiller l'enquête.

A l'heure actuelle, la cellule de Jumet n'en est pas encore arrivée à faire l'enquête sur l'enquête et à la considérer comme piste principale.

Pour procéder à cette enquête, M. Defourny estime qu'il faut au moins un début de preuve. Dans un pays démocratique comme le nôtre, on ne peut pas enquêter sur tout le monde sans avoir ne fût-ce qu'un soupçon.

M. Lacroix a cependant fait refaire certains devoirs d'enquêtes sur les opérations effectuées par certains enquêteurs de l'époque, il a également réentendu des gendarmes, mais cela n'a rien donné.

Le témoin se réfère ensuite à la découverte des auteurs de l'attentat à la gare de Bologne en Italie. Il serait, selon lui, intéressant de voir par quels détours

gaan welke intellectuele omwegen de Italiaanse overheid ertoe brachten een onderzoek naar het onderzoek in te stellen.

Buitenvervolginstelling

Een lid vraagt zich af of het gebruikelijk is dat de parketten onmiddellijk tot buitenvervolginstelling besluiten indien de dader van een feit niet snel wordt opgespoord.

De heer Defourny antwoordt dat het natuurlijk steeds om zaken gaat, waarmee het parket verveeld zit, omdat de dader onvindbaar blijft.

Getuige vindt dat wanneer het om ernstige feiten gaat en zelfs indien er vaak een geruime tijd verloopt tussen bepaalde onderzoekstaken, er dan nog geen reden is om tot de buitenvervolginstelling te besluiten.

Dergelijke dossiers vergen dus de ononderbroken aandacht van de onderzoeksrechter. Het dossier verdwijnt niet in de griffie, maar blijft in het geregelde klassement van het parket. Aan de hand van een agenda die manueel wordt bijgehouden, wordt dat dossier regelmatig opnieuw bekeken.

De parketmagistraten gaan bij de diensten van de gerechtelijke politie na of er toevallig geen bijkomende inlichtingen zijn ingewonnen. Is zulks het geval, dan wordt de zaak opnieuw onderzocht.

Organisatie van de gerechtelijke politie — Invoering van een nationale dienst

Getuige is van oordeel dat voor een land als België de gerechtelijke arrondissementen te klein zijn. Hij is voorstander van een nationaal georganiseerde G.P. die door een politieman en niet door een magistraat geleid wordt.

De heer Defourny wil geen wijzigingen in de bevoegdheden van de onderzoeksrechter en van het parket. Toch pleit hij voor de oprichting van een nationale politiedienst die in staat is om tussen feiten verbonden te leggen, wat de lokale brigades niet altijd kunnen.

Een centrale dienst van de politie, met ten minste een vijftigtal mensen, zou kunnen zorgen voor het verzamelen van alle inlichtingen over zaken waartussen men een verband vermoedt; die inlichtingen zouden uit het hele land afkomstig zijn. Vervolgens kan men een onderzoeksrechter die met één van die dossiers belast is, als nationaal verantwoordelijke aanduiden.

In tegenstelling met de « task forces » die voor één enkele zaak worden opgericht en tijdelijk zijn, zou die nationale dienst permanent bestaan. Een politieman zou er de leiding van nemen, en niet een magistraat van de rechtbank of van het parket van het ambtsgebied in kwestie.

Hoewel al een 23e Brigade van de G.P. bestaat, meent de heer Defourny dat die brigade gewoon naast de bestaande politiediensten werd opgericht en dat ze

intellectuels les autorités italiennes en sont arrivées à faire une enquête sur l'enquête.

Le « non-lieu »

Un membre se demande s'il est habituel que les parquets concluent immédiatement à un non-lieu lorsque l'auteur d'un fait n'est pas retrouvé rapidement.

M. Defourny répond qu'il s'agit évidemment toujours d'affaires ennuyeuses étant donné que l'auteur des faits reste introuvable.

Lorsqu'il s'agit de faits graves, et même si parfois le temps qui s'écoule entre l'accomplissement de certains devoirs est long, le témoin estime qu'un non-lieu ne s'impose pas.

Ces dossiers nécessitent l'attention continue du juge d'instruction et restent donc entre ses mains. Lorsqu'une réquisition de non-lieu intervient à Charleroi, le dossier ne disparaît pas au greffe mais il reste au contraire dans le classement régulier du parquet et, par le biais d'un agenda tenu manuellement, il est revu régulièrement.

Les magistrats du parquet vérifient auprès des services de police judiciaire si par hasard, un renseignement supplémentaire n'a pas été obtenu. Dans ce cas, l'affaire est remise à l'instruction.

Organisation de la police judiciaire — Instauration d'un service national

Le témoin estime que les arrondissements judiciaires sont trop petits pour un pays comme la Belgique. Il est partisan d'un service national de police judiciaire qui aurait une direction technique et non judiciaire.

Sans modifier les pouvoirs du juge d'instruction et du parquet, M. Defourny prône la création d'un service national de police qui pourrait faire des liaisons que les brigades locales ne sont pas toujours en mesure de faire.

Un office central de la police composé d'une cinquantaine de personnes au moins pourrait rassembler tous les renseignements relatifs à des affaires que l'on suppose liées et provenant de tout le territoire du pays. On pourrait ensuite désigner le juge d'instruction chargé d'un de ces dossiers comme responsable au niveau national.

Contrairement aux « tasks forces » événementielles mises en place pour une période limitée, le service national serait permanent. Il serait dirigé par un policier et non par un magistrat du siège ou du parquet.

S'il existe certes déjà la 26e brigade de la police judiciaire, M. Defourny estime que celle-ci a été « plaquée » sur le système policier existant et qu'elle

niet echt in ons rechtsbestel is geïntegreerd. Een brigade van de G.P. kan ten andere alleen voortreffelijk werk leveren indien ze een goede hoofdcommissaris heeft en dat heeft de 23e Brigade niet. Ze wordt geleid door de commissaris-generaal en zijn adjunct, terwijl de coördinatie in handen is van een parketmagistraat.

De heer Defourny verduidelijkt dat de 23^e Brigade niet betrokken was bij wat er in Waals-Brabant gebeurde.

Een nationaal laboratorium

De heer Defourny wijst op het koninklijk besluit van 5 november 1971 tot instelling van een Nationaal Instituut voor de criminalistiek met het statuut van wetenschappelijke inrichting van de Staat.

Hij meent dat het door dat koninklijk besluit ingestelde instituut uitstekend is.

Een aantal leden betreuren dat het koninklijk besluit nooit werd uitgevoerd, vooral omdat de woorden « gelet op de dringende noodzakelijkheid » gebruikt worden.

Deskundigenonderzoek

Sinds de feiten van Waals-Brabant is er geen verandering gekomen in de wijze waarop deskundigenonderzoeken plaatsvinden.

Het is vooreerst van belang te weten dat deskundigen die titel voeren omdat ze regelmatig door de rechtbanken worden aangeduid. Het gaat vaak om ingenieurs die verkeersdeskundigen zijn of geneesheren die in gerechtelijke geneeskunde gespecialiseerd zijn. Die mensen oefenen over het algemeen een ander beroep uit, wat het neerleggen van hun deskundigenverslag sterk vertraagt.

Indien de dader van een feit aangehouden wordt en bekentenissen aflegt, beperken de wetsdokter en de deskundige in de ballistiek zich ertoe die bekentenissen te bevestigen. Het wordt moeilijker indien die zaken blijven aanslepen. In dat geval zou men sneller de universitaire laboratoria kunnen inschakelen.

In Charleroi bestaat al een lijst met deskundigen waarop de rechtbank een beroep kan doen. De rechtbank kan dan bijvoorbeeld aan de wetsdokter vragen of hij voor een welbepaald soort analyse een beter uitgerust laboratorium kent.

De heer Defourny geeft toe dat die methode nogal amateuristisch overkomt.

De namen van deskundigen die door het Parket zijn erkend, staan echter wel afgedrukt op de achterkant van de dienstorder van de GP die elke week de parketmagistraat met wachtdienst inlicht.

Vlakke loopbaan voor magistraten

De heer Defourny is voorstander van een vlakke loopbaan voor magistraten. Daardoor zouden magistraten die bijvoorbeeld hun hele carrière willen door-

n'est pas véritablement intégrée dans notre système judiciaire. Tout d'abord, une brigade de police judiciaire ne fonctionne bien qu'avec un bon commissaire en chef, ce dont la 23e brigade ne dispose pas; elle est dirigée par le commissaire général et son adjoint et sa coordination est assurée par un magistrat du parquet.

M. Defourny précise que la 23e brigade n'intervient pas dans les affaires dites du Brabant wallon.

Un laboratoire national

M. Defourny rappelle l'arrêté royal du 5 novembre 1971 (*Moniteur belge* du 10 novembre 1971) portant création et érection en établissement scientifique de l'Etat de l'Institut national de criminalistique.

Il estime que le laboratoire créé par cet arrêté royal est parfait.

Plusieurs membres déplorent que cet arrêté royal n'ait jamais été exécuté, d'autant plus qu'il mentionne « vu l'urgence ».

Les expertises

Depuis les affaires du Brabant wallon, rien n'a changé dans les pratiques relatives aux expertises.

Il convient tout d'abord de souligner que les experts portent ce titre parce qu'ils sont régulièrement désignés par les tribunaux. Il s'agit souvent d'ingénieurs spécialisés en problèmes de roulage ou de médecins spécialisés en médecine légale. Ces personnes exercent en général un autre métier, ce qui retarde fortement le dépôt de leur rapport d'expertise.

Lorsque l'on a trouvé l'auteur d'un fait et que celui-ci est en aveux, le médecin légiste et le balisticien se bornent à confirmer ces aveux. Lorsque les affaires traînent, cela devient plus compliqué. Dans ce dernier cas, on pourrait imaginer de faire plus rapidement appel à des laboratoires universitaires.

A Charleroi, il n'existe pas de liste bien déterminée d'experts auxquels le tribunal peut faire appel. Ce dernier demande par exemple au médecin légiste s'il connaît un laboratoire plus performant pour tel ou tel type d'analyse.

M. Defourny reconnaît que cette méthode ressemble beaucoup à de l'amateurisme.

Les noms des experts agréés par le parquet sont cependant repris au verso de l'ordre de service de la PJ qui informe chaque semaine le magistrat du parquet du rôle de garde.

La carrière plane pour les magistrats

M. Defourny se dit partisan de la carrière plane pour les magistrats. Elle veillerait à ce que des magistrats qui, par exemple, souhaitent passer toute leur

brengen als onderzoeksrechter, financieel niet meer benadeeld worden in vergelijking met magistraten die de meer eervolle ambten ambiëren.

De vlakke loopbaan biedt ook andere voordelen. De magistraten blijven langer in dezelfde functie en de dossiers moeten niet van de ene aan de andere magistraat worden doorgegeven.

Suggestions

De heer Defourny stelt voor dat alle diensten die zich met speurwerk inlaten, met name de gemeentepolitie, de rijkswacht, de gerechtelijke politie, bestaan uit personen die de noodzakelijke opleiding, mentaliteit en training hebben om inlichtingen in te winnen zonder dat een onderzoeksrechter of een substituut daartoe het bevel geeft.

Hij raadt aan om een « vaststellingsdienst » op te richten die belast is met het samenbrengen van alle aanwijzingen en die natrekt of geen enkel element vergeten werd.

Hij pleit voor de oprichting van een nationaal balistisch gegevensbestand, een centraal register en een nationaal deskundigencentrum.

carrière à l'instruction, ne soient pas financièrement défavorisés par rapport à ceux qui « courrent les honneurs ».

La carrière plane offre également d'autres avantages : les magistrats restent plus longtemps en place et les dossiers ne doivent pas être aiguillés de l'un à l'autre.

Suggestions

M. Defourny suggère que tous les services présents sur le terrain, à savoir, la police communale, la gendarmerie, la police judiciaire, soient composés de personnes disposant de la formation, de la mentalité et de l'entraînement nécessaires à la récolte de l'information sans attendre l'ordre d'un juge d'instruction ou d'un substitut.

Il préconise la création d'un « service de constatation » chargé de rassembler tous les indices et de vérifier si aucun d'eux n'a été oublié.

Il plaide en faveur d'un fichier national en matière de balistique, d'un casier central et d'un centre national d'expertise.

**GETUIGENVERHOOR VAN
DE HEER GODBILLE,
substituut bij het parket te Brussel**

Voorstelling van de getuige

De heer Godbille heeft rechten gestudeerd, waarna hij zich in fiscaliteit specialiseerde.

Na een stage bij de balie te Nijvel heeft hij een aantal jaren op het Ministerie van Financiën gewerkt en werd er belast met het toezicht op buitenlandse multinationale ondernemingen.

Als medewerker van het kabinet van het Ministerie van het Brusselse Gewest ging zijn aandacht meer bepaald naar de coördinatiecentra en naar alles wat op de economische expansie betrekking had.

In 1985 werd hij substituut bij het Parket te Brussel. Sinds juni 1987 werkt hij op de financiële afdeling van het parket.

De financiële afdeling van het parket te Brussel : personeelstekort

De financiële afdeling kan als gevolg van het personeelstekort de dossiers niet naar behoren behandelen.

In principe werken zestig mensen op die afdeling, maar het aantal beschikbare personeelsleden ligt lager. Die afdeling bestaat uit :

- acht voltijdse magistraten die verplicht worden om zich te velde te vervolmaken, met name vanwege de snelle evolutie van het financieel en economisch recht, de fiscale en sociale wetgeving, de criminaliteit met behulp van informatica, enz.; om dat doel te bereiken beschikken ze over onvoldoende tijd;

- leden van de rijkswacht, de gerechtelijke politie en in uitzonderlijke gevallen, de gemeentepolitie; wanneer in ondernemingen boekhoudkundige bewijzen in beslag worden genomen, werken bepaalde personen 24 uur op 24, zodat men later op hen niet altijd een beroep kan doen;

- sinds kort werken op de afdeling ook een aantal specialisten, met name informatici.

De magistraten zijn niet meer bij machte om alle onderzoeken in hun gebied te beheersen en in bepaalde gevallen volgen ze de onderzoekers in plaats van het onderzoek zelf werkelijk te beheersen.

Die afdeling beschikt anderzijds over onvoldoende materiële middelen (er zijn te weinig dictafoons, computers, enz.).

Noodzaak om de informatie en de bevoegdheden minder strak af te bakenen

Voor bepaalde onderzoeken baseert de financiële afdeling zich op informatie die in de pers verschijnt; dat is het gevolg van de ontoereikende uitwisseling van gegevens tussen de onderscheiden afdelingen.

Getuige stelt echter vast dat er een zekere verbetering merkbaar is, wat met name aan de Procureur des

**TEMOIGNAGE DE
M. GODBILLE,
substitut au parquet de Bruxelles**

Présentation du témoin

M. Godbille a fait des études de droit et s'est ensuite spécialisé en matière fiscale.

Après avoir effectué un stage au barreau de Nivelles, il travailla au Ministère des Finances, où il fut chargé du contrôle de sociétés multinationales étrangères.

En tant que collaborateur du cabinet du Ministère de la Région bruxelloise (fonction qu'il exerça de 1983 à 1985), il s'est intéressé plus particulièrement aux centres de coordination ainsi qu'aux matières d'expansion économique.

En 1985, il entra en fonction en qualité de substitut, au Parquet de Bruxelles. Depuis juin 1987, il travaille à la section financière du parquet.

La section financière du parquet de Bruxelles : manque d'effectifs

La section financière n'est pas en mesure de traiter les nombreux dossiers, faute d'effectifs suffisants.

Elle regroupe en principe soixante personnes, mais le nombre d'agents effectivement disponibles est inférieur. Elle se compose de :

- huit magistrats à temps plein, obligés de se spécialiser sur le terrain (évolution rapide du droit financier et économique, législation fiscale et sociale, criminalité informatique, etc.); ils ne disposent pas de suffisamment de temps à cet effet;

- membres de la gendarmerie, de la police judiciaire et, exceptionnellement, de la police communale; lors d'opérations de saisie de pièces comptables dans des entreprises, certaines personnes travaillent 24 heures sur 24, de sorte qu'elles ne sont pas toujours disponibles par la suite;

- depuis peu, la section est dotée de quelques spécialistes (notamment en informatique).

Les magistrats ne sont plus en mesure de maîtriser l'ensemble des enquêtes et, dans certains cas, ils suivent leurs enquêteurs plus qu'ils ne maîtrisent véritablement l'enquête.

D'autre part, cette section dispose de moyens matériels nettement insuffisants (manque de dictaphones, d'ordinateurs, etc.).

Nécessité d'un décloisonnement de l'information et des compétences

Pour certaines enquêtes, la section financière se base sur des informations publiées dans la presse suite au manque d'échange d'informations entre les différents services.

Le témoin constate cependant une certaine amélioration, grâce notamment au Procureur du Roi, ancien

Konings, een voormalig onderzoeksrechter gespecialiseerd in financiële zaken, te danken is. Aangezien hij met dat soort zaken vertrouwd is, weet hij de contacten te verbeteren en een sfeer van vertrouwen te scheppen.

Getuige wijst op het belang van de naleving van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering (verplichting om de procureur des Konings in te lichten). Hij is anderzijds tegenstander van de al te strakke procedure en van de territoriale afbakening van de bevoegdheden, waardoor talrijke conflicten ontstaan.

Elke financiële aangelegenheid vereist een eigen behandeling — wat moeilijk te verzoenen is met die beperkingen : de voorbereiding van een actieplan, de keuze van de in beslag te nemen stukken en van de plaats waar huiszoeken moeten gebeuren, een onderzoek van de bewijsstukken in een termijn die vaak te kort is (ten hoogste 24 uur wanneer bij de huiszoeking personen werden aangehouden) enz.

Belang van het financieel onderzoek in grote criminale zaken

Financiële aangelegenheden worden vanaf het begin beschouwd als zaken voor de fiscale deskundigen. De financiële afdeling wordt de rechterlijke macht stiefmoederlijk behandeld. Zulks leidt tot een demotivering van de manschappen en de noodzaak om die functie te herwaarderen.

Het financieel onderzoek is inderdaad belangrijk en kan ook tot nieuwe bevindingen inzake gemeen recht leiden. Men kan bovendien op het volgende wijzen :

1. slechts 5 % van de behandelde dossiers zijn uitsluitend fiscale dossiers; de overige 95 % zijn dossiers van gemeen recht die ook een of andere fiscaal misdrijf bevatten en dus automatisch aan de financiële afdeling worden doorgestuurd;

2. een onderzoek van de financiële dossiers maakt het vaak mogelijk bepaalde mechanismen te begrijpen en de mogelijke drijfveren van een misdaad te bepalen.

Een onderneming kan slechts bestaan door contractuele commerciële verbintenissen met leveranciers en klanten; ze verbindt zich financieel (waarborgen) en neemt raadslieden onder de arm (advocaten, notarissen, trustmaatschappijen, enz.). In dat netwerk van personen en in dat economisch en sociaal bestel is het mogelijk om bepaalde mechanismen te ontdekken en bepaalde verbanden te leggen.

Op basis van een lijst van leveranciers die door de administratie van de BTW wordt opgesteld, kan men zich bijvoorbeeld afvragen waarom een groothandelaar in farmaceutische produkten aan een wapenhandelaar goederen of diensten levert; (het gaat hier om een waar gebeurd feit)

3. In de financiële dossiers komen ook internationale vertakkingen aan de oppervlakte.

In de zaak Van Wijk (faillissement van het « Crédit commercial et financier ») maakte het uittekenen van een organigram met alle maatschappijen van de groep

juge d'instruction spécialisé dans le domaine financier, qui, sensibilisé à ce genre d'affaires, favorise les contacts et instaure un climat de confiance.

Le témoin insiste sur l'importance du respect de l'article 29 du Code d'instruction criminelle (obligation d'informer le procureur du Roi). Il dénonce, d'autre part, le carcan procédural et la limitation territoriale des compétences, qui entraîne de nombreux conflits.

Toute affaire financière exige un traitement spécifique, difficilement conciliable avec ces limitations : préparation d'un plan d'action, sélection des pièces à saisir et des endroits où perquisitionner, analyse des pièces dans un délai souvent trop court (maximum 24 heures lorsque des personnes ont été arrêtées lors de la perquisition), etc.

Rôle important de la recherche financière dans les grandes affaires criminelles

Les affaires financières sont au départ considérées comme des affaires de spécialistes en fiscalité; la section financière est traitée comme le parent pauvre du pouvoir judiciaire. D'où un problème de motivation du personnel et la nécessité d'une révalorisation de cette fonction.

En effet, la recherche financière est importante et peut également aboutir à des découvertes sur le plan du droit commun. D'ailleurs :

1. seuls 5 % des dossiers traités sont des dossiers exclusivement fiscaux; les 95 autres pour cents sont des dossiers de droit commun présentant l'une ou l'autre infraction fiscale et, dès lors, automatiquement transmis à la section financière;

2. les investigations menées dans des dossiers financiers permettent souvent de comprendre certains mécanismes et de déterminer les mobiles éventuels d'une activité criminelle.

Une entreprise vit de relations commerciales contractuelles avec ses fournisseurs, ses clients; elle s'engage financièrement (cautions) et s'entoure de conseillers (avocats, notaires, sociétés fiduciaires, etc.). A travers ces réseaux de personnes, ces tissus économiques et sociaux, il est possible de découvrir certains mécanismes et d'établir certaines relations.

Exemple : on peut se demander, sur base d'un listing de fournisseurs (établi par l'administration de la TVA), pourquoi un grossiste en produits pharmaceutiques livre des biens ou des services au profit d'un marchand d'armes; (il s'agit ici d'un fait réel)

3. les ramifications internationales apparaissent également à travers les dossiers financiers.

Exemple : dans l'affaire Van Wijk (faillite du « Crédit commercial et financier »), l'établissement d'un organigramme reprenant l'ensemble des sociétés du

het aldus mogelijk te ontdekken dat bepaalde personen uit die kringen hun vertakkingen uitstrekken tot de Banco Ambrosiano in Italië. Er was ook sprake van een mogelijke samenhang met het Belgische misdadigmilieu, enz. Bovendien merkt getuige op dat Karel De Lombaerde een van de beheerders was van de financiële groep CCF (Crédit commercial et financier).

Dat alles wijst op het belang van multidisciplinaire ploegen, zoals ze in Italië, Frankrijk en Groot-Brittannië zijn opgericht in het raam van de strijd tegen het witwassen van geld, voornamelijk afkomstig uit de drugssector (ten belope van 10 % van het bruto mondial produkt).

Ook in België (en in Brussel, een internationale hoofdstad) is het nuttig bepaalde belangrijke financiële transferten na te gaan en vervolgens een verband te leggen met andere dossiers waarin overigens bekende namen voorkomen.

Waarom zou men in België, in het raam van een coördinatie van belangrijke strafzaken, geen multidisciplinaire teams oprichten waarvan financiële deskundigen deel zouden uitmaken en die zouden worden geleid door een *college van met het onderzoek belaste magistraten* (om het uitoefenen van druk en persoonlijke aanvallen te voorkomen)? Er bestaan thans reeds substituten-belastingdeskundigen. Zou men niet kunnen overwegen onderzoeksrechters in die specialiteit te benoemen?

Vastgesteld verband tussen verschillende financiële dossiers en strafdossiers

Getuige wijst in de eerste plaats op een aantal kenmerken van de financiële misdadigheid :

- ze brengt meer op dan een gewone hold-up,
- ze is complexer,
- ze is grensoverschrijdend en biedt minder risico's.

In het raam van verschillende belangrijke dossiers (onder meer het dossier Van Wijk, dat van de koppelbazen en het dossier Haemers, die één jaar geleden in verband met het witwassen van geld veroordeeld werd) heeft getuige zijn analyse (rekeningen-courant, aandeelhouders, enz.) niet alleen op sommige vennootschappen naar Belgisch recht, doch tevens op bepaalde holdings in Luxemburg, Liechtenstein, Panama en Jersey toegespitst.

Hij heeft daarbij een aantal constante gegevens vastgesteld :

- het permanenet verschijnsel van bepaalde fraudeuze mechanismen;
- het bestaan van connecties tussen financiële dossiers en strafdossiers.

Een aantal misdaden is wellicht te verklaaren door het bestaan van ongeoorloofde financiële circuits die in een net van onderling verbonden natuurlijke en rechtspersonen georganiseerd zijn. Bij verscheidene belangrijke, nog onopgehelderde gerechtelijke raadsels van de laatste tien jaar schijnt éénzelfde groep personen te zijn betrokken.

groupe a permis de découvrir que certaines personnes intervenant dans ce milieu étaient leurs ramifications avec la Banco Ambrosiano en Italie. Il a également été question de connexions possibles avec les milieux criminels belges, etc. En outre, le témoin fait remarquer que Karel De Lombaerde était un des administrateurs du groupe financier CCF (Crédit commercial et financier).

Ceci démontre l'importance d'équipes pluridisciplinaires, telles que celles créées en Italie, en France et en Grande-Bretagne, dans le cadre de la répression du blanchiment d'argent, celui de la drogue essentiellement (qui représente 10 % du produit mondial brut).

En Belgique (et à Bruxelles, capitale internationale) également, il est utile d'examiner certains transferts financiers importants et détablir ensuite les liens avec d'autres dossiers dans lesquels apparaissent des noms par ailleurs connus.

Pourquoi ne pas créer en Belgique, dans le cadre d'une coordination des grandes affaires criminelles, des équipes pluridisciplinaires, comprenant des personnes compétentes en matière financière et dirigées par un *collège de magistrats instructeurs* (afin d'éviter les pressions et attaques personnelles). Il existe aujourd'hui des substituts fiscalistes. Pourquoi ne pas nommer des juges d'instruction ayant cette spécialité ?

Connexions établies entre différents dossiers financiers et criminels

Le témoin souligne tout d'abord plusieurs caractéristiques de la criminalité financière :

- elle rapporte plus qu'un simple hold-up,
- elle est plus complexe,
- elle transgresse les frontières et présente moins de risques.

Dans le cadre de plusieurs dossiers importants (entre autres le dossier Van Wijk, celui des négriers et le dossier Haemers, condamné il y a un an dans le cadre d'un réseau de blanchiment d'argent), le témoin a fait porter son analyse (comptes-courant, actionnariat, etc.) sur diverses sociétés, essentiellement du droit belge, mais également certains holdings du Luxembourg, du Liechtenstein, du Panama et de Jersey.

Il a aussi pu établir certaines constantes :

- la permanence de certains mécanismes frauduleux;
- l'existence de certaines connexions entre des dossiers financiers et des dossiers criminels.

L'explication de certains crimes peut trouver son fondement dans des circuits financières illicites qui s'organisent à travers un réseau de personnes physiques et morales liées entre elles. Un même groupe de personnes intervient dans plusieurs grandes énigmes judiciaires des dix dernières années, non encore élucidées.

Die tot nog toe onvolledige vaststellingen doen een aantal vragen rijzen :

1. bestaat er in België een geheime organisatie die te vergelijken is met de Franse « Service d'action civique » en die een beroep zou doen op leden van de Brusselse onderwereld ?

2. werden de Belgische uiterst rechtse bewegingen niet gemanipuleerd door inlichtingendiensten die door vreemde mogendheden betaald worden en werden zij niet door het misdaadmilieu geïnfiltrererd ?

3. is het milieu er niet in geslaagd het gerechtelijk apparaat te manipuleren en te destabiliseren ? Is een gedeelte van dat milieu er niet in geslaagd aan de speurders te ontsnappen door bepaalde economische, politieke en gerechtelijke kringen te infiltreren, waarbij het gebruik maakte van de zwakheden van die kringen om hen beter te kunnen treffen, meer bepaald door het uitoefenen van chantage, onder meer op het gebied van carrièrevoorzichtszen ?

(nota van de heer Godbille aan de procureur des Konings van 16 januari 1989).

Getuige maakt gewag van het bestaan van een echte misdaadmarkt in België; een aantal diensten worden met zwart geld omgekocht. Het gaat hier om « zakenkringen » en om het maffia-milieu (waarin oplichters, valsleuners, pooters en « ondergrondse » economen samenheulen) die erin geslaagd zijn commerciële contacten te leggen met industriële, commerciële en financiële kringen en wel zodanige dat zij er niet meer van te onderscheiden zijn en chantage plegen op die kringen, waarbij zelfs sommige leden van het openbaar ambt niet worden ontzien.

Dat milieu treedt op in activiteitszones die grote risico's bieden voor onze buitenlandse handel, met name op het gebied van de spits technologie en de bewapening. Daarin infiltreren tevens agenten van de geheime diensten die onder de dekmantel van handelsvennootschappen werken en wier activiteit pas aan het licht komt wanneer het bedrijf failliet gaat (ontdekken van het bestaan van contacten en zelfs van bepaalde contracten). Het betreft hier gevallen van oplichting op zeer grote schaal.

Een gelijkaardig verschijnsel wordt vastgesteld in Frankrijk, waar inlichtingsagentschappen en privé-militaries aan het werk zijn in de schaduw van de overheid, waarbij zij zelfs voor die overheid werken en misdaadgangers aanwerven. Getuige heeft geen toegang gekregen tot de gegevens in verband met de moorden van de bende van Nijvel. Hij heeft in de pers evenwel namen zien opduiken die ook voorkomen in dossiers waarmee hij zich bezig houdt. Hij sluit echter niet uit dat bepaalde vaststellingen door de media werden vertekend.

Infiltratie van officiële diensten ? — Manipulatie van de informatie

Niemand ontkent het bestaan van de « Public Information Office » (PIO), een particulier gefinancierde inlichtingendienst die verschillende taken vervult

Ces constatations, encore incomplètes à ce jour, conduisent à une série d'interrogations :

1. existe-t-il en Belgique une organisation occulte comparable au service d'action civique en France, faisant appel à des membres de la pègre bruxelloise ?

2. les mouvements d'extrême droite en Belgique n'ont-ils pas été manipulés par des services de renseignements à la solde de puissances étrangères et n'ont-ils pas été infiltrés par les milieux du crime ?

3. le milieu criminel n'a-t-il pas réussi à manipuler et à déstabiliser l'appareil judiciaire ? Un certain milieu criminel n'a-t-il pas réussi à échapper aux enquêteurs en infiltrant certains milieux économiques, politiques et judiciaires, en profitant de leurs faiblesses pour mieux les pervertir, notamment par l'exercice de divers chantages, ne fut-ce que celui de l'avancement dans la carrière ?

(note adressée par M. Godbille au procureur du Roi le 16 janvier 1989).

Le témoin fait état de l'existence d'un véritable marché de la criminalité en Belgique; différents services y sont achetés avec de l'argent noir.

Il s'agit d'un milieu des « Affaires », d'un milieu maffieux (regroupant escrocs, faussaires, proxénètes, économistes « souterrains »), qui a réussi à entrer en relation commerciale avec les milieux industriels, commerciaux et financiers au point de s'y confondre, et qui exerce un chantage à l'égard de ces milieux, mais également à l'égard de certains membres de la fonction publique.

Ce milieu agit dans des zones d'activités à haut risque pour notre commerce extérieur, à savoir celui des technologies de pointe et des armements. Il s'y infiltré également des agents des services secrets qui agissent sous la couverture de sociétés commerciales, dont on ne découvre les activités que lorsque l'entreprise est faillite (découverte de l'existence de certains contacts, même certains contrats). Il s'agit de gigantesques escroqueries.

Un schéma identique existe en France où on a constaté l'existence d'agences de renseignements de milices privées existant en marge du pouvoir tout en travaillant pour lui et qui, à un certain moment, se mettent à recruter des truands. En ce qui concerne les tueries du Brabant wallon, le témoin n'a pas eu accès aux dossiers. Toutefois, il a vu apparaître des noms dans la presse qui apparaissent également dans certains dossiers dont il s'occupe, mais il n'exclut pas que certaines constatations ont été faites à travers des prismes déformantes des médias.

Infiltrations de services officiels ? — Manipulation de l'information

Personne ne nie l'existence du « Public Information Office » (PIO), un organisme de renseignements financé par le privé, qui remplit différentes tâches

die normaal in het militaire activiteitengebied thuis-horen. Men kan zich terecht afvragen of het normaal is dat een particuliere onderneming zich met dat soort van activiteiten inlaat.

Een tweede gegeven heeft betrekking op het eventuele bestaan van een G-groep bij de Rijkswacht (cf. de verklaringen van de heer Lekeu).

In het kader van het dossier Van Wijk, hebben leden van het Front de la Jeunesse gezegd in de GP te zijn geïnfiltrreerd. Ook is er sprake geweest van een poging tot staatsgreep door de leden van de Staatsveiligheid.

Betreft het hier gefundeerde of verzonden beschuldigingen ? Wat is de rol van de tipgevers, die denken dat ze onmisbaar zijn geworden en zichzelf bijgevolg een bijzondere positie toekennen ?

Moeten die stelselmatige beschuldigingen — nietgenstaande het bestaan van een aantal onloochbare gevallen (het gerecht heeft overigens reeds voor eigen deur gekeerd) — niet worden beschouwd als echte manipulaties om tussen de verschillende onderdelen van het gerecht wantrouwen te wekken, zodat ze inlichtingen voor elkaar gaan achterhouden ?

Getuige waarschuwt tegen manipulatie van informatie als onderdeel van een *destabilisatieplan* dat ontwikkeld is door goed georganiseerde groeperingen die alles wat hun belangen kan schaden uit de weg willen ruimen.

Voorbeeld : de zaken Van Wijk en de Bonvoisin. Misdaadigers lokken industriëlen, financiers, politieke prominenten in de val. Vervolgens doen zij rond die personen en rond de rechterlijke macht een zodanig klimaat van wantrouwen ontstaan (onder meer door de verspreiding van valse inlichtingen) dat het gerecht uiteindelijk uit de zaak naar voor komt als weinig betrouwbaar en volstrekt ontoegankelijk voor het grote publiek.

In verband met het dossier de Bonvoisin logenstrafte getuige uitdrukkelijk de nota die de Staatsveiligheid zou hebben rondgestuurd en die op 5 mei 1981 in « De Morgen » is verschenen. Volgens hem gaat het om een zuiver financiële zaak.

Het gerecht zal moeten uitmaken of de heer de Bonvoisin financiële delicten heeft gepleegd en of agenten van de Staatsveiligheid hebben gehandeld met de vooropgezette bedoeling de reputatie te schaden van een man die overigens een politieke functie bekleedde.

Getuige preciseert tot slot dat geen enkele politieke pressie is uitgeoefend op een magistraat die met netelige dossiers was belast.

Getuige vraagt zich af of in België een geheime organisatie opereert die te vergelijken is met de SAC (Service d'action civique), een « parallelle » politie die vergelijkbaar is met die welke in Frankrijk een beroep doet op leden van de onderwereld en de maffia. Volgens hem is het verslag dat hij ten behoeve van de procureur des Konings heeft opgemaakt belangrijk inzoverre het die vraagstelling in zekere mate steekhoudend maakt.

ressortant normalement d'activités militaires. Ajuste titre on peut se poser la question à savoir s'il est normale qu'une société privée prenne en charge ce type d'activités.

Un deuxième élément est formé par l'éventuelle existence d'un groupe G à la gendarmerie (cf. les déclarations de M. Lekeu).

Dans le cadre du dossier Van Wijk, des membres du Front de la Jeunesse ont déclaré s'être infiltré à la PJ. Il a également été question d'une tentative de coup d'état menée par des membres de la Sûreté de l'Etat.

S'agit-il d'accusations réelles ou fantaisistes ? Quid des indicateurs de police qui se voient devenus indispensables et s'octroient dès lors un statut particulier ?

Ne faut-il pas voir dans ces accusations systématiques — nonobstant l'existence de certains cas précis (la justice a d'ailleurs déjà balayé devant sa porte) — de véritables manipulations en vue de provoquer la défiance entre les différents rouages du corps judiciaire au point que l'information ne passe plus ?

Le témoin met en garde contre une manipulation de l'information, qui fait partie d'un *plan de déstabilisation* de groupes bien organisés qui cherchent à éliminer tout ce qui peut nuire à leurs intérêts.

Exemple : les affaires Van Wijk et de Bonvoisin. Des criminels piègent des industriels, des financiers, des personnalités politiques. Ensuite, ils instaurent un tel climat de défiance vis-à-vis de ces personnes et du pouvoir judiciaire (notamment en propagant des informations fausses) que la justice finit par apparaître comme peu fiable et totalement inaccessible au grand public.

Concernant le dossier de Bonvoisin, le témoin oppose un démenti formel à la note de la Sûreté de l'Etat parue le 5 mai 1981 dans « De Morgen ». Il s'agit, d'après lui, d'une affaire uniquement financière.

La justice devra déterminer si M. Bonvoisin a commis des délits financiers et si des fonctionnaires de la Sûreté de l'Etat ont agi avec l'intention prémeditée de nuire à la réputation d'un homme qui occupait, par ailleurs, une fonction politique.

Le témoin précise enfin qu'aucune pression politique n'a été exercée à l'égard d'un magistrat chargé de dossiers délicats.

Le témoin se demande s'il existe en Belgique une organisation occulte pareille au SAC (service d'action civique), une police parallèle pareille à celle qui en France fait appel à des membres de la pègre, à la maffia. Il déclare que le rapport qu'il a adressé pour le procureur du Roi a pour intérêt de donner une certaine consistance à cette interrogation.

VERHOOR VAN DE HEER CHATEL,
Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie

Voorstelling van de getuige

De heer Châtel is Eerste Voorzitter bij het Hof van Cassatie.

Hij is reeds 44 jaar magistraat waarvan 20 jaar als lid van het openbaar ministerie en een aantal jaren als onderzoeksrechter.

De getuige deed tevens ervaring op in twee ministeriële kabinetten, met name Binnenlandse Zaken en Justitie.

College van de Eerste Voorzitters

De getuige is van mening dat de overheid gedurende jaren in gebreke is gebleven ten opzichte van het departement Justitie.

Het is tijd dat de problemen waar zowel de politiediensten, als het Openbaar Ministerie en de rechtbanken mee kampen, aan de orde komen.

Een van de belangrijke gesprekspartners bij het zoeken naar oplossingen zou het college van Eerste Voorzitters moeten zijn. Het is een algemene misvatting dat het college van Procureurs-Général de spreekbuis van de magistratuur is. De procureurs-Général maken weliswaar deel uit van de rechterlijke macht doch vertegenwoordigen ze niet.

Sedert november 1988 bestaat het college van Eerste Voorzitters (Hoven van Beroep en Arbeidshoven) waarvan de heer Châtel de « geestelijke vader » is.

De Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie maakt geen deel uit van het college.

Dat college is niet opgericht, zo zegt de getuige om tegen het college van de Procureurs-Général te strijden, maar wel om de problemen van de « zittende magistratuur » te bespreken en om desaangaande — desnoods als tegengewicht — evengoed als de Procureurs-Général op te treden.

Overigens zijn de enige vertegenwoordigers van alle magistraten, de democratisch verkozen leden van de Nationale Commissie voor de Magistratuur. Daarom dient zij, na zoveel jaren, onverwijld officieel te worden erkend.

Strafonderzoek

Wanneer op korte tijd vijftien overvallen met tientallen doden door het gerechtelijk apparaat niet kunnen worden opgelost, is het normaal dat bij de bevolking onrust heerst en dat men zich vragen stelt over het probleem van de recherche, de opsporing van de daders en het onderzoek in het algemeen.

Dat probleem gaat niet alleen de Procureurs-Général aan. Het betreft ook de rechters die tenslotte de beslissingen moeten nemen :

a) de onderzoeksrechters die in de belangrijkste zaken optreden en kiesse beslissingen moeten nemen inzake huiszoeken, aanhoudingsbevelen enz.;

AUDITION DE M. CHATEL,
Premier président de la Cour de cassation

Présentation du témoin

M. Châtel est actuellement Premier président de la Cour de cassation.

Il compte 44 ans de carrière dans la magistrature et a été membre du ministère public pendant 20 ans et juge d'instruction pendant plusieurs années.

Le témoin a également acquis de l'expérience dans deux cabinets ministériels, à savoir l'Intérieur et la Justice.

Collège des Premiers présidents

Le témoin estime que les autorités ont négligé le département de la Justice pendant de nombreuses années.

Il est temps de s'attaquer aux problèmes auxquels sont confrontés les services de police, le ministère public et les tribunaux.

Le collège des Premiers présidents devrait être un des principaux interlocuteurs dans la recherche de solutions. Il est erroné de croire que le collège des procureurs généraux est l'organe de la magistrature. Il est vrai que les procureurs généraux font partie du pouvoir judiciaire, mais ils n'en sont pas les représentants.

Le collège des Premiers présidents (cours d'appel et cours du travail), dont M. Châtel est le « père spirituel », a été institué en novembre 1988. Le Premier président de la Cour de cassation ne fait pas partie du collège.

D'après le témoin, ce collège n'a pas été constitué pour lutter contre le collège des procureurs généraux mais pour examiner des problèmes de « la magistrature assise » et, dans cette matière, pour intervenir — au besoin comme contrepoids — au même titre que les procureurs généraux.

Au reste, les seuls représentants de l'opinion de l'ensemble des magistrats sont les membres, élus démocratiquement, de la Commission nationale de la Magistrature. C'est la raison pour laquelle ladite commission doit, après tant d'années, être immédiatement reconnue officiellement.

Instruction

Lorsque l'appareil judiciaire n'a pu éclaircir quinze attentats à main armée avec des dizaines de morts, il est normal que l'opinion publique s'inquiète et qu'on se pose des questions sur les problèmes de recherche, d'identification des auteurs et de l'instruction judiciaire en général.

Ce problème n'est pas un problème pour les seuls procureurs généraux. Il concerne également les juges qui en fin de compte prennent les décisions :

a) les juges d'instruction qui sont saisis des causes les plus importantes et doivent prendre position en matière de perquisitions, de mandats d'arrêt etc.;

b) de onderzoeksgerechten die onder meer over de voorlopige hechtenissen en de verwijzingen naar de vonnispelerechten te beslissen hebben;

c) de vonnispelerechten die moeten veroordelen, vrijspreken of — al te vaak in zaken van witteboord-criminaliteit — de verjaring van de strafvordering moeten vaststellen.

Wanneer eraan zal worden gedacht concrete stappen te doen om de recherche in België te verbeteren, zal men ook bij enkele bekwaame onderzoeksrechters moeten te rade gaan.

De getuige is reeds lang begaan met het probleem van de recherche. In september 1988 heeft hij zich in dit verband tot de Minister gericht en ideeën verdedigd die nadien ook door de Generaal Commandant van de Rijkswacht in zijn getuigenis naar voren werden gebracht.

Voor de bestrijding van de georganiseerde en de geweldscriminaliteit moet men beseffen dat aan de gemeenschap een oorlog is opgedrongen die tot zelfverdediging en noodweersituaties leidde, met andere woorden het gebruik van alle nodige middelen voor zover zij geen aantasting zijn van de rechten van de mens en van het recht van verdediging;

De hiertoe overwogen oplossing (nationale substitutes onder het gezag en de leiding van het college der Procureurs-Generaal) lijkt niet aangewezen om de volgende redenen :

— het college is niet geschikt om als dusdanig schier onmiddellijk geboden « oorlogsoperaties » te leiden. Daarbij komt nog dat hoewel de Procureurs-Generaal terecht gekozen zijn om hun persoonlijke hoedanigheden, zij bij afwezigheid, ziekte of verlof vervangen worden door eerste Advocaten-Generaal die niet wegens hun politieke gaven zijn benoemd maar alleen hun rang en titel wegens hun anciënniteit verkrijgen en minder bekwaam dan hun procureurs-generaal kunnen zijn;

— het openbaar ministerie treedt maar op nadat de misdrijven zijn gepleegd. Het kan dus niet proactief optreden;

— op nationaal vlak is het college van de Procureurs-Generaal niet geschikt om als gesprekspartner van de Algemene Rijkspolitie op te treden, hoewel nochtans een coördinatie van de taken van administratieve en gerechtelijke politie noodzakelijk is;

— op internationaal vlak moeten de buitenlandse autoriteiten (bijvoorbeeld de Generalbundesanwalt van de Bondsrepubliek Duitsland) bij opsporingen voor een bepaald zwaar misdrijf onmiddellijk één gesprekspartner kunnen vinden. Op dit ogenblik weten zij niet tot wie zij zich moeten richten. Van die buitenlandse autoriteiten kan men immers niet verwachten dat zij, in spoedgevallen waarvoor in het hele riksgebied moet worden opgetreden, vertrouwd zijn met de territoriale rechterlijke organisatie of verplicht worden voeling te zoeken met een college;

— het college is niet geschikt om een einde te stellen aan de politieoorlog die in ons land niet tot het verleden behoort;

b) les juridictions d'instruction qui ont à décider, entre autres, sur les détentions préventives et les renvois aux juridictions de jugement;

c) les juridictions de jugement qui doivent condamner, acquitter ou — par trop souvent dans les cas de criminalité à col blanc — constater la prescription de l'action publique.

Lorsque des démarches concrètes devront être entreprises pour améliorer la recherche en Belgique, il faudra aussi consulter des juges d'instruction compétents.

Le témoin s'intéresse au problème de la recherche depuis fort longtemps. En septembre 1988, il s'est adressé au Ministre pour défendre quelques idées qui ont été présentées aussi par après par le Commandant de la Gendarmerie.

En ce qui concerne la lutte contre la criminalité organisée et la criminalité de violence, il faut être conscient du fait qu'une guerre a été imposée à la société, ce qui la place dans une position de légitime défense, l'obligeant ainsi à employer tous les moyens nécessaires pour autant qu'ils ne violent pas les droits de l'homme et les droits de la défense;

La solution qui est envisagée pour l'instant (des substitutes nationaux sous l'autorité et la direction du collège des procureurs généraux) ne me paraît pas adéquate, et ce pour les motifs suivants :

— le collège n'est pas apte à diriger des opérations urgentes « de guerre ». A cela s'ajoute que même s'ils ont été choisis sur la base de leurs qualités personnelles, les procureurs généraux doivent parfois, en cas d'absence, de maladie ou de vacances, être remplacés par leurs premiers avocats généraux qui eux ne sont pas nommés en vertu de leurs qualités de policier mais accèdent à leurs rang et titre uniquement sur la base de leur ancienneté et peuvent être moins doués que leur procureur général;

— le ministère public n'entre en lice qu'après que les délits ont été commis. Il ne peut donc mener une action proactive;

— à l'échelon national, le collège des procureurs généraux ne saurait être l'interlocuteur de la police générale du Royaume, alors que cependant une coordination des tâches de police administrative et judiciaire s'impose;

— sur le plan international, les autorités étrangères (par exemple le Procureur général de la République fédérale d'Allemagne) doivent pouvoir trouver immédiatement un interlocuteur pour les investigations concernant des délits graves. A ce moment, ils ne savent à qui s'adresser. On ne peut en effet pas attendre de ces autorités étrangères, pressées par le temps pour obtenir des investigations dans tout le Royaume, qu'elles connaissent notre organisation judiciaire territoriale ou tentent de prendre langue avec un collège;

— le collège n'est pas apte à mettre fin à la guerre des polices qui, dans notre pays, n'appartient pas au passé;

— het college is niet geschikt om een leidende rol te spelen wat inlichtingen, undercoverwerk, informanteneleid, informantenpremies, flash roll enz. betreft, methodes die, ter verdediging van de gemeenschap, thans noodzakelijk zijn en ook te lande worden gebruikt.

Oplossingen

Voor de oplossing van de rechercheproblemen suggereert de heer Châtel :

a) de oprichting, in de schoot van het Ministerie van Justitie, van een algemene directie recherche. Zodanige directie biedt verscheidene voordelen :

— zij is een geschikt instrument voor coördinatie met de Algemene Rijkspolitie;

— zij is een ideale partner voor buitenlandse autoriteiten in gevallen van internationale criminaliteit;

— zij kan proactief optreden met haar inlichtingendienst, bij de leiding van undercoverwerk, informanteneleid enz.;

— zij kan desgewenst de Minister van Justitie voorlichten waardoor die Minister zijn democratische verantwoordelijkheid kan opnemen tegenover het Parlement bijvoorbeeld met betrekking tot zijn beleid, de middelen daartoe en het al of niet gebruik maken van zijn positief injunctierecht;

— zodanige directie kan (zonder financiële reperusses) bestaan uit magistraten van het openbaar ministerie met aanleg voor politiewerk, bekwame officieren van de gerechtelijke politie, hoofdofficieren, officieren en onderofficieren van de Rijkswacht en enkele officieren van de gemeentelijke politie alsmede eventueel een nationale brigade van de gerechtelijke politie groeperen, wat meteen een einde maakt aan de politieoorlog en soortgelijke verschijnselen ;

— zodanige directie kan onverwijd en te allen tijde het werk overnemen van buitenlandse politiediensten wat o.m. in het kader van de Schengenakoorden en meer bepaald met betrekking tot het volgrecht van vreemde politiediensten, heel wat bezwaren kan opvangen ;

— dezelfde directie is een geschikte plaats voor gerechtelijke stagiairs en de opleiding van beloftevolle rechercheurs :

— indien, met de eenmaking van Europa, aan federale misdrijven wordt gedacht en aan een federale politiedienst, zal zodanige directie een opleidingscentrum zijn van bedreven rechercheurs;

— dezelfde directie-generaal laat alle bestaande bevoegdheden van het openbaar ministerie en de onderzoeksrechters onaangestast. De magistraten krijgen alleen een opsporingsinstrument meer voor het geval dat misdrijven de grenzen van een bepaald arrondissement en van een rechtsgebied overschrijden ;

— indien de directie-generaal geleid wordt door een, op het stuk van politiewerk, ervaren ter beschikking gestelde magistraat of ex-magistraat van

— le collège n'est pas indiqué pour jouer un rôle dirigeant en matière de renseignements, de travail « undercover », d'utilisation d'informateurs, de primes aux informateurs, de « flash roll », etc., méthodes qui s'imposent pour la défense de la société et qui sont aussi utilisées dans notre pays.

Solutions

Afin de résoudre les problèmes de recherche, M. Châtel suggère :

a) la constitution, au sein du Ministère de la Justice, d'une direction générale de la recherche. Cette direction offre plusieurs avantages :

— elle est un bon instrument de coordination avec la Police générale du Royaume;

— elle est un interlocuteur idéal pour les autorités étrangères dans les cas de criminalité internationale;

— elle peut mener une politique proactive avec son service de renseignements, sa direction du travail « undercover », son utilisation d'informateurs, etc.;

— elle peut, si nécessaire, éclairer le Ministre de la Justice, lui permettant d'assumer ainsi sa responsabilité démocratique devant le Parlement, par exemple concernant sa politique, les moyens de la mettre en œuvre et l'utilisation ou non de son pouvoir d'injonction positive;

— une telle direction générale peut (sans répercussions financières) comprendre des magistrats du ministère public ayant des aptitudes pour le travail de police, des officiers de la police judiciaire, des officiers supérieurs, des officiers et des sous-officiers de la Gendarmerie, quelques officiers des polices communales, ainsi qu'éventuellement une brigade nationale de la police judiciaire. Leur collaboration mettrait fin à la guerre des polices ou à des phénomènes du même genre ;

— une telle direction pourrait poursuivre à tout moment et sur-le-champ le travail des polices étrangères, ce qui, dans le cadre des accords de Schengen et plus particulièrement dans le domaine du droit de poursuite, pourrait répondre à bien des objections ;

— cette même direction serait tout indiquée pour accueillir des stagiaires judiciaires et pour assurer la formation de chercheurs doués ;

— si l'on songe à créer des délits fédéraux et un service de police fédéral dans le cadre de l'unification européenne, la direction aura servi de centre de formation de policiers compétents;

— une telle direction générale n'enlève rien aux compétences du ministère public et des juges d'instruction. Ces magistrats disposent par contre d'un instrument de recherche supplémentaire pour les délits qui dépassent les limites d'un arrondissement ou d'un ressort ;

— si la direction générale est placée sous les ordres d'un magistrat (ou ex-magistrat) du ministère public expérimenté dans le domaine policier et mis à dispo-

het openbaar ministerie, is de « liaison » met de rechterlijke macht, inzonderheid met het college van de Procureurs-Généraal, vlot te verzekeren ;

b) de hervorming van de School voor Criminologie van het Ministerie van Justitie ;

— zij kan een « Police Academy » worden zowel voor onderzoeksrechters, substituten, als voor politiemensen (inspiratie kan worden gezocht in buitenlandse opleidingen, bijvoorbeeld in de schoot van de C.I.D. in Engeland) ;

— zij kan een documentatiecentrum worden betreffende alle technieken van wetenschappelijke politie door het volgen van hetgeen desaangaande in het buitenland wordt gepubliceerd ;

— zij kan een bestendige inventaris houden van de degelijke deskundigen die in onze universitaire wereld of elders te vinden zijn. Aldus mag men hopen dat gerechtelijke autoriteiten, meer bepaald de onderzoeksrechters, zouden afzien van het aanstellen als deskundigen van lokale amateurs ;

— zij kan ook enkele specialisten vormen voor in België weinig beoefende technieken, bijvoorbeeld de studie van documenten en hun vervalsingen, studie waarvoor, volgens de getuige, enkel in de Rijkswacht een buitenlandse gevormde specialist is te vinden.

c) de invoering van wettelijke bepalingen die het opvangen van criminaliteit stroomopwaarts en stroomafwaarts mogelijk maken, met name « conspiracy » (het complot : het Enkelvoudig Verdrag van New York legt België desaangaande verplichtingen op !) en het misdrijf van deelneming post factum (« accessories after the fact » of « assistant offenders »).

Gerechtelijk falen

De getuige is ervan overtuigd dat ingevolge het gerechtelijk falen de oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie noodzakelijk was.

Wanneer een politiedienst, een administratie of de magistratuur faalt, durft men de wortels van dat falen door een soort van verkeerd begrepen korpsgeest niet bloot te leggen. Men probeert de zaken gedeckt te laten. Dat men subaltern personeel dekt, mag dan misschien een bewijs van loyaalheid zijn, maar dan moeten tuchtmaatregelen worden genomen.

Toen getuige zich voor de levenswandel van sommige magistraten van het openbaar ministerie ging interesseren, maakte men hem duidelijk dat dit hem niet aanging, en hij geen enkele tuchtrechtelijke bevoegdheid had.

Als lid van de rechterlijke macht, was hij nochtans van oordeel dat op zijn reputatie en op die van zijn collega's een smet rustte en dat hij wel degelijk iets te vertellen had.

De vraag is dan ook of er al dan niet interne pollutie is.

Volgens de heer Châtel gaat het hier veeleer om een verkeerd begrepen solidariteitsgevoel.

sition, la liaison avec le Pouvoir judiciaire et, en particulier, avec le collège des procureurs généraux sera facilement assurée.

b) la réforme de l'Ecole de criminologie du Ministère de la Justice :

— cette école peut devenir une « Académie de police » ouverte aussi bien aux juges d'instruction et aux substituts qu'aux policiers (on pourrait s'inspirer de centres de formation étrangers, par exemple de celui existant au sein du C.I.D. en Angleterre) ;

— elle peut devenir un centre de documentation au sujet de toutes les techniques de police scientifique et, pour ce faire, suivre tout ce qui paraît dans ce domaine à l'étranger ;

— elle pourrait tenir un inventaire permanent de tous les experts compétents que l'on peut trouver dans nos universités ou ailleurs. On pourrait ainsi espérer que les autorités judiciaires et, plus particulièrement, les juges d'instruction cessent de désigner des amateurs locaux comme experts ;

— l'école pourrait encore former quelques spécialistes dans des domaines peu connus en Belgique, par exemple l'étude des documents et de leurs falsifications, étude pour laquelle, selon le témoin, nous n'avons qu'un seul spécialiste formé à l'étranger et faisant partie de la Gendarmerie.

c) l'introduction, dans notre droit pénal, de dispositions légales permettant de réprimer la criminalité en amont et en aval, plus précisément la « conspiracy » (le complot : le Traité unique de New York impose à la Belgique des obligations en ce domaine) et le délit de participation après coup (« accessories after the fact » ou « assistant offenders »).

Echecs de la justice

Le témoin est convaincu que l'institution d'une commission d'enquête parlementaire était devenue nécessaire à la suite des échecs de la justice.

Quand un service de police ou une administration ou encore la magistrature, connaît des échecs, par une espèce de faux esprit de corps, on n'ose pas dévoiler les raisons de ces échecs. On essaie de couvrir que l'on couvre des subalternes, des subordonnés, c'est peut-être une preuve de loyauté, mais alors des mesures disciplinaires s'imposent.

Lorsque le témoin s'est intéressé au comportement de certains magistrats du ministère public, on lui a dit que cela ne le regardait pas, qu'il n'avait aucun pouvoir disciplinaire.

Faisant partie du pouvoir judiciaire, il estimait pourtant que sa réputation et celle de ses collègues était entachée et qu'il avait bien quelque chose à dire.

La question est : pollution interne ou non.

M. Châtel est plutôt d'avis qu'il s'agit d'un faux esprit de solidarité.

Onderzoeksrechters

De onderzoeksrechters zijn niet voorbereid op hun taak, tenzij ze uit het parket komen. Het probleem van de keuze en de opleiding van de onderzoeksrechter is fundamenteel.

Een onderzoeksrechter zou minstens ervaring moeten hebben als zetelend rechter in strafzaken. Bovendien kennen de meeste onderzoeksrechters niets van het politiewerk. Dat is vaak de oorzaak van het aanstellen van « onkundige » deskundigen, amateurs. Ze kunnen de deskundigenverslagen immers niet beoordelen.

Enerzijds zou de job van onderzoeksrechter aantrekkelijker moeten gemaakt worden, bijvoorbeeld door het instellen van een vlakke loopbaan en een weddeverhoging. Anderzijds moet men vermijden dat niet gemotiveerde personen aangeduid worden en dat er geen uit- of overstapmogelijkheden zijn voor onderzoeksrechters die het werk na een zekere tijd te belastend gaan vinden.

Er is een alternatief. In Nederland en Duitsland heeft men rechters-commissarissen die slechts tussenkomen als het onderzoek bepaalde maatregelen vereist die indruisen tegen de grondrechten van het individu (vrijheidsberoving, huiszoeking, onderzoek aan het lichaam enz.)

De onderzoeksrechters worden dikwijls niet of te laat op de hoogte gebracht van strafbare feiten die door de politiediensten werden vastgesteld.

De getuige is van oordeel dat artikel 29 van het wetboek van strafvordering, waarop overigens geen sanctie staat, nauwelijks wordt toegepast.

Meestal bestaat er dus reeds een dossier vooraleer het eigenlijk gerechtelijk dossier geopend wordt.

De getuige benadrukt dat maatregelen moeten uitgewerkt worden voor een daadwerkelijke controle van de gerechtelijke overheden op het volledig gerechtelijk werk van de politiediensten.

Ten slotte houdt de getuige een pleidooi voor de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter. Deze zou zich meer moeten profileren ten opzichte van het parket.

De onderzoeksrechter is verantwoordelijk voor de richting van en de belangrijke beslissingen in een onderzoek. Hij moet zich ook als dusdanig opstellen.

Dit impliceert dat het hiërarchisch toezicht van de Procureur-Generaal op de onderzoeksrechter moet afgeschaft worden.

Bestuur van criminale informatie (BIC)

De heer Châtel was de inspirerende kracht bij de oprichting van het Bestuur voor Criminale Informatie in 1971 door Minister van Justitie Vranckx.

Les juges d'instruction

Les juges d'instruction ne sont pas préparés à exercer leurs fonctions, sauf dans le cas où ils viennent du parquet. Le problème du choix et de la formation du juge d'instruction est fondamental.

Un juge d'instruction devrait au moins avoir de l'expérience en tant que juge du siège en matière répressive. La plupart des juges d'instruction n'ont en outre aucun connaissance du travail de la police, ce qui entraîne souvent la désignation d'experts incompétents, qui sont en fait des amateurs. Ils sont en effet incapables de porter une appréciation sur les rapports d'expertise.

La fonction de juge d'instruction devrait être rendue plus attrayante, par exemple par le biais de l'instauration d'une carrière plane et d'une augmentation du traitement. Il conviendrait par ailleurs d'éviter que des personnes non motivées soient désignées et qu'il n'y ait aucune possibilité de départ ou de mutation pour les juges d'instruction qui estiment, après un certain temps, que leur travail est trop pesant.

Il existe une alternative. Aux Pays-Bas et en Allemagne, il y a des juges-commissaires, qui n'interviennent que si l'instruction requiert certaines mesures qui vont à l'encontre des droits fondamentaux de l'individu (privation de liberté, perquisition, fouille corporelle, etc.).

Il arrive souvent que les juges d'instruction ne soient pas informés ou soient informés trop tard des faits punissables qui ont été constatés par les services de police.

Le témoin estime que l'article 29 du Code d'instruction criminelle, qui, du reste, ne prévoit aucune sanction, est trop peu appliquée.

La plupart du temps, il existe déjà un dossier avant que le dossier judiciaire proprement dit ne soit ouvert.

Le témoin insiste sur la nécessité d'élaborer des mesures permettant aux autorités judiciaires de contrôler réellement l'ensemble du travail judiciaire effectué par les services de police.

Enfin, le témoin plaide en faveur de l'indépendance du juge d'instruction. Ce dernier devrait s'affirmer davantage face au parquet.

Le juge d'instruction est responsable de l'orientation de l'enquête et des décisions importantes qui sont prises au cours de celle-ci. Il doit donc aussi se poser en responsable.

Cela implique la suppression du contrôle hiérarchique du juge d'instruction par le Procureur général.

L'administration de l'information criminelle (AIC)

C'est sous l'inspiration de M. Châtel que le Ministre de la Justice, M. Vranckx, créa, en 1971, l'administration de l'information criminelle.

Het BCI is uitgelopen op een mislukking, om redenen, eigen zowel aan de personen als aan de structuur. Men had deze dienst moeten onderbrengen bij de Openbare Veiligheid, opdat de informatiegaring ook een internationaal karakter zou hebben. De heer Châtel denkt daarbij vooral aan de informatie met betrekking tot de drugtrafiek, waarin ons land een belangrijke rol speelt.

Men kan echter niet bestendig in een dergelijke dienst werken zonder herkend te worden en bijgevolg het voorwerp te worden van pogingen tot manipulatie.

Zoals de leden van de staatsveiligheid hadden de BCI-leden niet de hoedanigheid van officier van de gerechtelijke politie : het was de bedoeling dat zij niet zouden moeten rapporteren over het minste strafbare feit dat zij vaststelden.

Dit impliceert echter een degelijke controle van de dienst. Ook op dat vlak heeft men gefaald.

Cette administration fut un échec, pour des raisons liées à la fois aux personnes qui la componaient et à sa structure. Ce service aurait dû être intégré dans la Sûreté publique afin de conférer également à la collecte d'informations une dimension internationale. M. Châtel songe principalement, à ce propos, aux informations concernant le trafic de la drogue, dans lequel notre pays joue un rôle important.

Il n'est toutefois pas possible de travailler continuellement dans un tel service sans se faire reconnaître et faire ainsi l'objet de tentatives de manipulation.

Comme les membres de la Sûreté de l'Etat, les membres de l'A.I.C. ne possédaient pas la qualité d'officier de police judiciaire : il fallait en effet éviter qu'ils ne soient obligés de faire rapport au ministre sur le moindre fait punissable qu'ils constataient.

Une telle situation aurait toutefois nécessité l'organisation d'un contrôle efficace. A ce niveau également, ce fut un échec.

VERHOOR VAN DE HEER GIET,
procureur-général bij het hof van beroep te Luik

Voorstelling van de getuige

De heer Giet is sedert 10 jaar procureur-général te Luik. Sinds september 1989 is hij tevens deken van het college van procureurs-général.

Toen getuige op het parket-général begon te werken, viel het hem op hoe geïsoleerd de procureur-général wel stond. Sinds zijn aanwijzing als deken van het college van procureurs-général, heeft de heer Giet contact gelegd met de commissaris-général van de gerechtelijke politie, met de generaal van de rijkswacht en met de secretaris-général van het departement. Tijdens die contacten heeft de rijkswachtgencraal de procureurs-général verweten geen gesprekspartner op het vlak van het misdaadbeleid te hebben gehad. De heer Giet geeft toe dat de procureurs-général iedereen in zijn sector hebben laten aanmodderen. Om de contacten van de procureur-général met de andere gerechtelijke diensten en met de politiediensten op te voeren, heeft hij geërtacht een misdaadbeleid uit te werken dat voor de onderscheiden parketten van de procureurs des Konings en voor de arbeidsauditeurs aanvaardbaar was. De betrokken instanties vergaderden 10 jaar lang geregeld.

Het traditionele misdaadbeleid moest reeds in 1980 aan de witteboordencriminaliteit en het grootbanditisme aangepast worden.

Het parket-général pakte de problemen inzake de « politie-oorlog » aan in omzendbrieven waarin opnieuw werd gewezen op de dwingende voorschriften over wat de gerechtelijke politie moest doen bij een onderzoek ter plaatse door het parket. Met die richtlijnen wilde het parket-général alle moeilijkheden vermijden, inzonderheid de mogelijke conflicten tussen de vertegenwoordigers van de verschillende politiediensten.

Getuige heeft kunnen vaststellen dat de politiemannen, zodra de toestand ernstig is, enigszins kunnen vergeten dat ze tot een welbepaald korps behoren, doch op uitdrukkelijke voorwaarde dat er slechts één enkele chef, één enkele coördinator is. Op het terrein zelf is er geen enkel theoretisch onderscheid tussen « speurwerk » en « vervolging ». De coördinator neemt beslissingen inzake de taken en hun uitvoerders.

De onderzoeken

De heer Giet heeft geconstateerd dat het parket in bepaalde arrondissementen te vaak en te vlug een zaak in onderzoek gaf. Hij vindt dat onderzoek alleen zou moeten voor ietwat aparte dossiers waarvoor deskundigen moeten aangewezen worden, huiszoeken worden verricht, enz..., en waarin de onderzoeksrechter zijn onderzoek moet leiden. Hij heeft de parketten de raad gegeven de minder belangrijke

AUDITION DE M. GIET,
procureur général près la Cour d'appel de Liège

Présentation du témoin

M. Giet est Procureur général à Liège depuis 10 ans. Il est également doyen du collège des Procureurs généraux depuis septembre 1989.

Lorsqu'il est arrivé au parquet général, le témoin a été frappé par l'isolement dans lequel se trouvait la personne du Procureur général. Depuis sa désignation comme doyen du Collège des Procureurs généraux, M. Giet a pris contact avec le commissaire général de la police judiciaire, avec le général de la gendarmerie ainsi qu'avec le secrétaire général du département. Lors de ces contacts, le général de la gendarmerie a reproché aux Procureurs généraux de ne pas avoir eu de correspondant sur le plan de la politique criminelle. M. Giet reconnaît que les Procureurs généraux ont laissé chacun se débrouiller dans son secteur. Dans le but d'augmenter les contacts du Procureur général avec les autres services judiciaires et avec les services de police, il a tenté de développer une politique criminelle qui soit acceptable par les différents parquets des procureurs du Roi et par les auditeurs du travail. Pendant 10 ans, des réunions régulières ont eu lieu avec les instances concernées.

En 1980 déjà, la politique criminelle traditionnelle a dû être adaptée aux phénomènes de la criminalité en col blanc et du grand banditisme.

Les problèmes de « guerre des polices » ont fait l'objet de circulaires du parquet général rappelant les prescriptions impératives en matière d'actes de police judiciaire, en cas de descente du parquet. Ces directives visaient à éviter toute difficulté, notamment en ce qui concerne les conflits susceptibles de surgir entre les représentants des diverses forces de police.

Le témoin a pu constater que lorsque la situation est grave, les policiers oublient quelque peu leur appartenance à un corps de police bien déterminé mais à la condition expresse qu'il n'y ait qu'un seul chef, un seul coordinateur. Sur le terrain, il n'y a plus de distinction théorique entre « recherche » et « poursuite » ; c'est le coordinateur qui décide des tâches et de leurs exécutants.

Les enquêtes

M. Giet a constaté que dans certains arrondissements, le Parquet mettait trop souvent et trop vite une affaire à l'instruction. Il estime que l'instruction devrait être réservée aux dossiers un peu particuliers pour lesquels il faut désigner des experts, procéder à des perquisitions, etc et dans lesquels le juge d'instruction doit être maître de son instruction. Il a conseillé aux parquets de garder les dossiers moins im-

dossiers in eigen handen te houden, zelf de nodige inlichtingen te vergaren en de politiemensen te zien.

Getuige heeft steeds gepoogd de onderzoeksrechter het onderzoek te laten leiden, waarbij het parket zich tot bepaalde speuropdrachten ten behoeve van het onderzoek beperkte. Hij betreurt echter dat sommige onderzoeksrechters met een minder sterk karakter zich door de politie laten overheersen.

Getuige meent dat een magistraat van in den beginne de richting van het speurwerk moet kunnen bepalen. Men heeft te kiezen tussen de onderzoeksrechter en de parketmagistraat. Getuige meent dat de parketmagistraat wellicht beter het dossier opvolgt. Het is niet toegestaan dat de politie zelf het speurwerk en het onderzoek leidt. Getuige moest op een bepaald ogenblik reageren tegen een bepaalde, bij de rijkswacht heersende rechtsopvatting luidens welke de districtscommandant opdracht had de processenverbaal al dan niet door te sturen.

Te vage nota's voor de politiediensten, die hen een te grote vrijheid laten, zijn uit den boze.

Getuige meent dat de onderzoeksrechter zelf de betrokken moet ondervragen over wat hem ten laste wordt gelegd. Hij mag zich niet enkel baseren op inlichtingen die hij van de politie heeft gekregen.

Het statuut van de onderzoeksrechter

Getuige onderstreept dat de onderzoeksrechter een hybridisch statuut heeft. Hij is in de eerste plaats rechter en nadien officier van gerechtelijke politie.

Getuige heeft steeds gemeend dat een onderzoeksrechter op tuchtrechtelijk gebied eerst afhing van de eerste voorzitter en dat deze laatste het dossier eventueel aan de procureur-generaal kon overzenden wanneer hij vond dat de onderzoeksrechter bij de uitvoering van zijn bevoegdheden als officier van gerechtelijke politie een vergissing had begaan.

De heer Giet merkt evenwel op dat iemand die van twee chefs afhangt, in feite van niemand afhangt. Bijgevolg moet het statuut van de onderzoeksrechter absoluut worden herzien, zodat ze nog slechts van één enkele instantie afhangen. De heer Giet stelt voor dat een onderzoeksrechter ten minste drie jaar ancénniteit zou moeten hebben en dat hij in alle kamers van de rechtbank moet gewerkt hebben. Men dient evenwel te voorkomen dat hij te lang onderzoeksrechter blijft en op zijn lauweren gaat rusten. Getuige onderstreept nog dat het onderzoek vroeger een springplank naar de magistratuur was. Thans willen ze er niet meer blijven omdat ze vrezen anders nooit raadsheer bij het hof van beroep te worden. Men zou evenwel aan een vlakke loopbaan voor de onderzoeksrechters kunnen denken.

De heer Giet erkent dat het hernieuwbare karakter van het mandaat van onderzoeksrechter geen pressiemiddel ten opzichte van die magistraat mag

portants, de faire l'information eux-mêmes et de recevoir les policiers.

Le témoin s'est toujours efforcé de laisser le juge d'instruction diriger l'enquête, le rôle du parquet se limitant à effectuer certaines recherches pour aider l'instruction. Il déplore toutefois que certains juges d'instruction à la personnalité moins affirmée se laissent mener par la police.

Le témoin est d'avis qu'un magistrat doit pouvoir déterminer dès le départ la direction des recherches à effectuer. Il faut choisir entre le juge d'instruction et le magistrat du parquet. Le témoin estime que le magistrat du parquet suit peut-être mieux le dossier. Il n'est pas permis que des policiers dirigent eux-mêmes l'enquête et l'instruction. Le témoin a dû, à un moment donné, réagir contre une certaine jurisprudence établie à la gendarmerie selon laquelle on donnait mission au commandant de district de transmettre ou non les procès-verbaux.

Il faut éviter d'envoyer des apostilles trop peu précises et qui laissent dès lors trop de liberté d'action aux policiers.

Le témoin estime que le juge d'instruction se doit d'interroger lui-même l'intéressé sur les préventions émises à sa charge et ne doit pas se fonder uniquement sur les informations qui lui sont transmises par la police.

Le statut du juge d'instruction

Le témoin souligne que le statut du juge d'instruction est hybride. Il estime que le juge d'instruction est tout d'abord un juge et ensuite un officier de police judiciaire.

Sur le plan disciplinaire, il a toujours estimé que le juge d'instruction dépendait d'abord du premier président et qu'il appartenait à ce dernier de transmettre éventuellement le dossier au Procureur général s'il considérait que le juge d'instruction avait commis une erreur dans le cadre de ses fonctions d'officier de police judiciaire.

M. Giet fait toutefois remarquer que lorsqu'on dépend de deux chefs, ou ne dépend en fait d'aucun. Par conséquent, il est impératif de revoir le statut des juges d'instruction afin que ceux-ci ne dépendent que d'une seule autorité. M. Giet préconise que le juge d'instruction devrait avoir trois ans d'ancienneté et avoir travaillé dans toutes les chambres du tribunal. Il faut toutefois éviter qu'ils ne restent trop longtemps à l'instruction et s'y installent. Le témoin souligne encore qu'auparavant, l'instruction était un tremplin pour les magistrats; actuellement, ils ne veulent plus y rester de crainte de ne jamais devenir conseiller à la Cour d'Appel. On pourrait éventuellement envisager une carrière plane pour les juges d'instruction.

M. Giet reconnaît que le caractère renouvelable du mandat du juge d'instruction peut constituer un élément de pression à l'égard de ce magistrat. Le non-

vormen. Tot een eventuele niet-hernieuwing wordt besloten door de minister, op advies van de eerste voorzitter en van de procureur-generaal in gemeen overleg. Dat besluit komt echter niet van de ene dag op de andere. Hoewel het een goede zaak is dat de onderzoeksrechter zijn onafhankelijkheid behoudt, is het toch een vereiste dat hij bekwaam is en zijn taak naar behoren verricht. Wanneer bij voorbeeld te Luik een ongunstig advies wordt uitgebracht, wordt een persoon (magistraat, stafhouder) aangewezen om met de persoon in kwestie te gaan praten.

Preventie

Getuige verklaart dat hij inzake misdaadbeleid zeer veel aandacht schenkt aan de preventie. Hij onderstreept dat er provinciale preventiecommissies bestaan en dat de provinciegouverneurs inzake preventie en politie-akkoorden initiatieven hebben genomen.

Hij heeft zelf vergaderingen belegd over verschillende onderwerpen, zoals drugs of kindermishandeling.

Grensoverschrijdende samenwerking

Elk jaar organiseert getuige een colloquium met het oog op de omscholing en de opleiding van de magistraten van het openbaar ministerie (parketten en arbeidsauditoraten). Het thema van het volgende colloquium is « 1992 - nieuwe perspectieven voor het openbaar ministerie ».

De parketten moeten een nieuwe mentaliteit aankweken. De magistraten van het openbaar ministerie, die tot hiertoe alleen in hun eigen arrondissement optreden, moeten hun ambt meer nationaal gaan bekijken.

Rekening houdend met de geografische toestand van het arrondissement Luik heeft het parket te Luik contacten met de parketten van Eupen en Aken, met name inzake de Schengen-akkoorden, die een grotere samenwerking tussen de parketten van de grensgebieden invoeren.

Bovendien heeft de procureur des Konings te Aarlen ook informele contacten met Luxemburg.

Voor de Duitse Gemeenschap is de toestand apart omdat er talrijke door Duitse staatsburgers bewoonde weekendverblijven zijn. Zulks heeft een welbepaalde soort van criminaliteit tot gevolg.

Een lid wijst erop dat de Belgische magistratuur, in tegenstelling tot die van de BRD en Nederland, niet vertegenwoordigd is in de werkgroepen van Schengen, Trevi of de Club van Bern.

Getuige antwoordt daarop dat de Minister van Justitie nu beslist heeft zich op elke internationale bijeenkomst door een procureur-generaal te doen vergezellen. Het college van de procureurs-generaal verlangt bovendien van de commissaris-generaal van de gerechtelijke politie of van diens vertegenwoordiger bij Interpol een samenvattend verslag over elke internationale bijeenkomst.

renouvellement éventuel est décidé par le Ministre sur avis du premier président et du procureur général qui se concertent mais cette décision n'intervient pas du jour au lendemain. S'il est bon que le juge d'instruction conserve son indépendance, il se doit d'être compétent et de bien accomplir son travail. A Liège par exemple, lorsqu'un avis défavorable est émis, une personne (magistrat, bâtonnier) est désignée pour avoir un contact avec la personne concernée.

La prévention

Le témoin déclare qu'en matière de politique criminelle, il est très attentif à la prévention. Il souligne l'existence des commissions provinciales de prévention et les initiatives des gouverneurs de province en matière de prévention et d'accords policiers.

Il a personnellement organisé des réunions sur différents sujets comme la drogue ou les enfants battus.

Collaboration transfrontalière

Chaque année, le témoin organise un colloque en vue du recyclage et de la formation des magistrats du ministère public (parquets et auditatoires du travail). Le thème du prochain colloque sera « 1992, quelles perspectives nouvelles pour le ministère public ».

Un changement de mentalité s'impose dans les parquets. Il est impérieux que les magistrats du Ministère public, cantonnés jusqu'à présent dans leur arrondissement, envisagent leur fonction au point de vue national.

Compte tenu de la situation géographique de l'arrondissement de Liège, le parquet de Liège a des contacts avec les parquets d'Eupen et d'Aix-la-Chapelle notamment en ce qui concerne les accords de Schengen selon lesquels une collaboration plus étroite est envisagée entre les parquets limitrophes.

De plus, le Procureur du Roi d'Arlon a également des contacts informels avec le Luxembourg.

Il y a la situation particulière de la communauté germanophone où de nombreuses secondes résidences habitées par des ressortissants allemands sont cause d'une certaine criminalité.

Une membre souligne que contrairement à la RFA ou aux Pays-Bas, la magistrature belge n'est pas représentée dans les groupes de travail de Schengen, Trevi ou du Club de Berne.

Le témoin réplique que le Ministre de la Justice vient de décider de se faire accompagner par un procureur général à chaque réunion internationale. En outre, le collège des procureurs généraux a exigé du commissaire général de la police judiciaire ou de son représentant à Interpol, un rapport de synthèse sur chaque réunion internationale.

Op een internationaal colloquium waaraan alle Europese landen deelnamen, stelde de Voorzitter vast dat de parlementen van de lidstaten niet op de hoogte worden gebracht van de internationale problematiek op het stuk van de samenwerking onder de politiekorpsen. Daaruit volgt dat daarvoor geen belangstelling wordt gewekt bij de bevolking, die niet weet wat ter zake wordt gedaan. Op die internationale colloquia is overigens, behalve voor Duitsland, de magistratuur heel zwak vertegenwoordigd.

Een lid betreurt dat het Parlement niet geraadpleegd wordt over de akkoorden van Schengen. Hij voegt daaraan toe dat het BIE, de POSA's en de financiële afdelingen van de BOB zonder enige besprekking in het Parlement zijn opgericht. De wet van 1957 biedt de bevelhebber van de rijkswacht immers de mogelijkheid om de diensten op te richten die hij wenselijk acht. De Minister van Landsverdediging kan zich daar niet tegen verzetten, tenzij via de begroting.

Gerechtelijke expertises

Het is duidelijk dat de achterstand bij het gerecht nog wordt vergroot door de gerechtelijke expertises. De rechtbanken beschikken niet over snel werkende deskundigen, en als er al zo iemand wordt gevonden, is hij spoedig door de vele aanvragen overstelpeld.

De heer Giet onderstreept in het bijzonder de moeilijkheden bij de bestrijding van de witteboordencriminaliteit inzake boekhoudkundige deskundigenonderzoeken. De accountants zijn overstelpelt en zij dienen hun verslagen te laat in. De wetsdokters zouden een meer officieel statuut moeten krijgen.

Documentatie

Op het laatste college van de procureurs-generaal is voorgesteld dat een magistraat de hele nationale documentatie eenvormig maakt en daarop ook toezicht houdt; die magistraat zou tevens de enige woordvoerder zijn met wie buitenlandse diensten in contact kunnen treden.

Taak van een korpsoverste

Een korpsoverste moet vooral een organisator, een manager zijn die steeds beschikbaar is. Zo moet de procureur des Konings enig toezicht houden op de magistraten.

Getuige praat 's ochtends om 8 uur vóór de terechtzitting met alle magistraten.

Getuige betreurt dat het parket niet betrokken wordt bij bepaalde sociale initiatieven, zoals de jeugdbescherming; daarbij worden verkeerde voorwendsels gehanteerd, als zouden het juridische en het strafrechtelijke volledig losstaan van het sociale.

Het parket is vragende partij om met bepaalde burgerrechtelijke diensten tot een samenwerking te komen om te bepalen welke taak elk van hen moet uit-

Le Président a constaté lors d'un colloque international regroupant tous les pays européens que les parlements des Etats-membres n'étaient pas informés de la problématique internationale de la collaboration entre les polices. Il en découle que la population n'est pas sensibilisée au problème et ignore les mesures qui sont prises. Enfin, à l'exception de l'Allemagne, la magistrature est très faiblement représentée lors de ces colloques internationaux.

Un membre déplore que le Parlement ne soit pas consulté en ce qui concerne les accords de Schengen. Il ajoute que l'ESI, les POSA ainsi que les sections financières de la BSR ont été créés sans aucun débat parlementaire étant donné que la loi de 1957 permet au commandant de la gendarmerie de créer les services qu'il souhaite. Le Ministre de la Défense nationale ne peut s'y opposer sauf par le biais du budget.

Les expertises judiciaires

Manifestement, le problème des expertises judiciaires alimente l'arriéré judiciaire. Les tribunaux ne disposent pas d'experts rapides et si l'on trouve un, il est bien vite débordé par le nombre de demandes.

M. Giet souligne tout particulièrement les problèmes rencontrés dans la lutte contre la criminalité en col blanc en matière d'expertises comptables. Les experts comptables sont dépassés et déposent leurs rapports en retard. Il conviendrait d'accorder un statut plus officiel aux médecins légistes.

Documentation

Lors du dernier collège des Procureurs généraux, il a été proposé que toute la documentation nationale soit unifiée et contrôlée par un magistrat qui soit simultanément l'interlocuteur unique avec qui les services étrangers puissent entrer en contact.

Rôle d'un chef de corps

Un chef de corps doit surtout être un organisateur, un manager disponible. Le Procureur du Roi, par exemple, doit exercer un certain contrôle sur le travail des magistrats.

Le matin à 8 heures le témoin voit tous les magistrats avant l'audience.

Le témoin déplore que le parquet soit tenu à l'écart de certaines initiatives à caractère social telles que la protection de la jeunesse, par exemple, sous le prétexte fallacieux, que les domaines judiciaire et pénal sont étrangers au domaine social.

Le parquet est demandeur d'une collaboration avec certains services civils afin de déterminer quelle est la tâche de chacun (par. ex. les équipes pluri-discipli-

voeren (bij voorbeeld de multidisciplinaire ploegen die belast zijn met de opvang van mishandeld kinderen in de ziekenhuizen).

Het voorbeeld Tilff

Bij de gijzeling te Tilff is de samenwerking tussen de politiediensten zeer vruchtbaar geweest.

De procureur des Konings nam vanaf de eerste dag de leiding van de operaties en deed de zone afgronden. Er werd een crisisschap gevormd met de procureur-generaal, de procureur des Konings, de rijkswachtkolonel en -commandant en de met het contact met de ontvoerders belaste commissaris van de gerechtelijke politie.

Het BIE stelde zich ter beschikking van het parket, dat duidelijk te kennen gaf dat er geen sprake van kon zijn dat de rijkswachthierarchie zich op welke wijze dan ook met de zaak zou inlaten. Telkens wanneer dat nodig werd geacht, werden coördinatievergaderingen belegd.

Hoewel de pers op afstand werd gehouden, werd ze regelmatig via enkele van haar vertegenwoordigers over het verloop van de operaties ingelicht. Er werden persconferenties belegd.

naires chargées de l'accueil des enfants maltraités dans les hôpitaux).

L'exemple de Tilff

Lors de la prise d'otages de Tilff, la collaboration entre les services de police a été très productive.

Dès le premier jour, le Procureur du Roi a pris la direction des opérations en faisant fermer le périmètre. Un comité de crise s'est constitué, qui était composé du Procureur général, du Procureur du Roi, du colonel et du commandant de gendarmerie, et du commissaire de la police judiciaire chargé des contacts avec les ravisseurs.

L'ESI s'est mis à la disposition du parquet qui a bien stipulé que toute interférence quelconque de la hiérarchie de la gendarmerie était exclue. Des réunions de coordination ont été organisées chaque fois que cela s'est avéré nécessaire.

Bien que tenue à distance, la presse était informée régulièrement du déroulement des opérations par le biais de quelques uns de ses représentants. Des conférences de presse ont été organisées.

VERHOOR VAN DE HEER DEMANET,
procureur-général bij het Hof van Beroep
te Bergen

Voorstelling van de getuige

De heer Demanet begon in 1970 zijn carrière als substituut en werd in 1975 eerste substituut van de Arbeidsrechtsbank van Charleroi. Bij koninklijk besluit van 9 maart 1978 werd hij tot substituut van de Procureur-général bij het Hof van Beroep van Bergen benoemd en vervolgens tot advocaat-général en procureur-général. Laatstgenoemde functie oefent hij reeds bijna 6 jaar uit.

In het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Bergen werden maatregelen genomen om de onderzoeksdiensten te coördineren.

Om de zes weken vindt bij de procureur-général een vergadering plaats met de procureurs des Konings, de districtscommandanten, de hoofdcommissarissen van de GP en de politiecommissarissen van de belangrijkste steden (Charleroi, Bergen en Doornik). Die vergaderingen leveren heel behoorlijke resultaten op aangezien een beter contact ontstaat tussen de onderscheiden politiekorpsen, waarbij er misschien geen vriendschapsbanden, maar dan toch een zekere hartelijkheid groeit.

Bij zijn ambtsaanvaarding heeft getuige immers geconstateerd dat er tussen de politiediensten een rivaliteit bestaat die soms persoonlijke vormen aanneemt.

Die vergaderingen maken het ook mogelijk om tot een betere dialoog tussen de gerechtelijke overheid en de manschappen op het terrein te komen ; die laatste kunnen vrijuit voorstellen suggereren inzake het misdaadbeleid dat in het rechtsgebied zou kunnen gevoerd worden.

Tijdens die vergaderingen geeft de procureur-général richtlijnen betreffende de respectieve bevoegdheden van elke politiedienst.. Overeenkomstig die richtlijnen neemt de eerste officier die ter plekke komt de leiding van het onderzoek op zich. Hij staat ook in voor de materiële bewijzen, bakent een veiligheidszone af en neemt de eerste maatregelen om de orde te handhaven tot de magistraat die van de feiten verwittigd werd, ter plaatse aankomt. Die moet vervolgens de verantwoordelijkheid voor het onderzoek aan een welbepaalde politiedienst toewijzen.

Bij onenigheid tussen bijvoorbeeld een politie- en een rijkswachtofficier heeft de procureur-général (die het gezag voert over de officieren van gerechte politie) het recht om met een circulaire of een richtlijn een rangregeling voor de procedure op te leggen.

De heer Demanet heeft de ernst van de feiten niet als criterium gebruikt om het onderzoek in zijn beginfase aan een bepaalde politiedienst toe te vertrouwen.

Hij is immers van oordeel dat het uiterst moeilijk is te bepalen welke dienst als eerste ter plaatse zal zijn.

AUDITION DE M. DEMANET,
procureur général près la Cour d'Appel
de Mons

Présentation du témoin

M. Demanet a débuté sa carrière comme substitut en 1970; il a ensuite été désigné comme premier substitut de l'Auditeur du Travail à Charleroi en mai 1975. Il a ensuite été nommé substitut du Procureur général près la Cour d'Appel de Mons par l'arrêté royal du 9 mars 1978, avocat général et procureur général. Il occupe cette fonction depuis bientôt six ans.

Dans le ressort de la Cour d'Appel de Mons, des mesures ont été prises au niveau de la coordination des services d'enquête.

Toutes les six semaines, le Procureur général organise une réunion qui regroupe les procureurs du roi, les commandants de districts, les commissaires en chef de police judiciaire et les commissaires de police des principales villes (Charleroi, Mons et Tournai). Ces réunions sont extrêmement fructueuses en ce sens qu'elles permettent un meilleur contact entre les différents corps de police et créent entre eux, si ce n'est des liens amitié, du moins des liens de cordialité.

Quand le témoin est entré en fonction, il a, en effet, constaté qu'il existait une rivalité parfois même personnelle entre les services de police.

Ces réunions permettent également un meilleur dialogue entre les autorités judiciaires et les hommes de terrain qui peuvent, en toute franchise, émettre des suggestions quant à la politique criminelle qui pourrait être menée dans le ressort.

Au cours de ces réunions, le Procureur général émet des directives concernant les compétences respectives de chaque service de police. Ces directives stipulent, par exemple, que le premier officier arrivé sur place prend la direction des opérations. Il lui incombe de garantir les traces matérielles, d'établir un périmètre de sécurité et de prendre les premières mesures en vue du maintien de l'ordre jusqu'au moment où le magistrat averti des faits descend sur les lieux. Il appartient ensuite à ce dernier de confier la responsabilité de l'enquête à un service de police déterminé.

En cas de conflit entre, par exemple, un officier de police et de gendarmerie, le Procureur général, qui a autorité sur les officiers de police judiciaire, a le droit d'imposer un ordre de procédure par voie de circulaire ou de directive.

M. Demanet n'a pas retenu la gravité des faits comme critère pour confier l'enquête initiale à tel ou tel service de police.

Il estime, en effet, qu'il est très difficile de déterminer quel est le premier service qui arrivera sur les lieux.

De richtlijnen van de procureur-generaal hebben eveneens betrekking op verkeersproblemen, ongevalen die het gevolg zijn van dronkenschap, overvallen op bejaarden, enz., maar steeds als onderdeel van het repressieve beleid.

De « Task force » of onderzoekscellen

In bepaalde gevallen en voor een welomschreven periode kan een éengemaakte groep van nut zijn.

Het spreekt vanzelf dat de leden van die diensten bevoordeeld worden aangezien ze in principe ontlast worden van alle andere taken die politiemannen over het algemeen niet bepaald graag vervullen. Er moet echter vermeden worden dat de onderzoekers dat als een blijvende toestand beschouwen en er proberen voordeel uit te halen. Die situatie heeft zich overigens in Jumet voorgedaan. De procureur-generaal zag zich verplicht op te treden en die cel te ontbinden. Thans blijven nog 21 personen (8 leden van de gerechtelijke politie en 13 rijkswachters) belast met de opsporing van de daders, maar het gaat niet langer om een éengemaakte groep. Alleen de documentatie bleef gecentraliseerd. De GP en de rijkswacht hebben ten minste éénmaal per week een vergadering om een evaluatie te maken van de nieuwe sporen die in het onderzoek naar de « Bende van Nijvel » opduiken.

De heer Demanet onderstreept dat de onderzoekers weliswaar werkhypthesen hebben, maar uit geen enkel gegeven van het politie-onderzoek blijkt dat er een kans op slagen bestaat.

Signalementen

Met signalementen moet zeer behoedzaam worden omgegaan. Ze worden immers opgesteld op basis van getuigenissen van mensen die van streek zijn, voorts gebruiken misdaadigers alsmaar minder maskers, maar grimeren ze zich eerder (rimpels, pruiken, snorren, ...).

Bij de opstelling van een signalement is het dan ook van belang om de getuige niet te beïnvloeden, maar hem aan het woord te laten en hem daarbij niets voor te zeggen. De onderscheiden getuigenissen moeten onderling vergeleken worden. Men mag vooral niet uit het oog verliezen dat een signalement niet meer is dan een aanduiding over het type van individu.

Grensoverschrijdende criminaliteit

Een mogelijke oplossing om de grensoverschrijdende misdaad te bestrijden bestaat erin directe contacten tussen de politiediensten van de betrokken landen te leggen; die diensten moeten elkaar kunnen opbellen om snel maatregelen te kunnen treffen.

In het rechtsgebied van Bergen worden op regelmatige tijdstippen vergaderingen belegd tussen de Belgische en de buitenlandse politiediensten.

Aangezien de grenscontroles thans bijna volledig zijn weggevallen, zal de eenheidsmarkt van 1993 de

Les directives du Procureur général traitent également des problèmes de circulation, des accidents en état d'ivresse, des agressions sur les personnes âgées,..., mais toujours dans le cadre de l'action répressive.

Les « Task Force » ou cellules d'enquête

Dans certains cas et pour une période limitée, une force unique peut être utile.

Il est évident que les membres de ces services se trouvent dans une situation privilégiée étant donné qu'ils sont, en principe, déchargés de toutes les tâches courantes, en général peu appréciées par les policiers. Il faut toutefois éviter que les enquêteurs ne s'installent dans cette situation et cherchent à en tirer profit. Cette situation s'est d'ailleurs présentée à Jumet et le Procureur général à dû intervenir en supprimant cette cellule. Actuellement, 21 personnes (8 membres de la police judiciaire et 13 gendarmes) restent affectés à la recherche des auteurs mais il ne s'agit plus d'un groupe unique. Seule la documentation est restée unique. La police judiciaire et la gendarmerie se réunissent au moins une fois par semaine pour procéder à une évaluation des pistes nouvelles dans le cadre de l'enquête « Brabant wallon ».

M. Demanet souligne que même si les enquêteurs ont des hypothèses de travail, aucun élément précis de l'enquête policière ne laisse entrevoir une chance d'aboutir.

Les portraits-robots

Il convient d'être très prudent avec les portraits-robots, d'une part, car ceux-ci sont réalisés sur base de témoignages de personnes perturbées, et, d'autre part, étant donné la tendance actuelle des auteurs de ne plus porter de masques mais de se maquiller (rides, perruques, moustaches, ...).

Lors de l'établissement d'un portrait-robot, il importe de ne pas influencer le témoin, de le laisser parler et de ne rien lui suggérer. Il faut prendre soin de recouper les différents témoignages et surtout il ne faut pas perdre de vue que le portrait-robot ne constitue qu'une indication sur le type d'individu.

Criminalité transfrontalière

Une solution pour lutter contre la criminalité transfrontalière réside dans les contacts immédiats entre les services de police des pays concernés qui doivent pouvoir se téléphoner pour prendre des mesures immédiates.

Dans le ressort de Mons, des réunions sont régulièrement organisées entre les services de police belges et étrangers.

Etant donné qu'actuellement déjà les contrôles aux frontières ont pratiquement disparu, le marché unique

toestand niet verergeren. Internationale overeenkomsten moeten echter de uitwisseling van politiegegevens vergemakkelijken en het recht op achtervolging regelen.

Twee elementen lijken van belang om doeltreffend de kleine criminaliteit te bestrijden : de politiekan-toren moet permanent bemand worden, en voorts is er de wijkagent die zijn bevolking kent en die vertrouwen wekt. De inlichtingen kunnen immers alleen worden ingewonnen door personen die tussen de burgers leven en die rechtstreeks contact hebben op het terrein. Zij kunnen de nuttige inlichtingen uit het geheel afzonderen, rekening houdend met wat ze over hun werkgebied weten. Pas in een volgend stadium kan een wetenschappelijke en georganiseerde politiedienst optreden.

De onderzoeksrechter

De heer Demanet onderstreert dat de onderzoeksrechter zich wellicht in een onduidelijke toestand bevindt als gevolg van zijn tweeledige opdracht. Als magistraat is hij immers onderzoeksrechter en tevens officier van gerechtelijke politie; in die laatste hoedanigheid staat hij onder toezicht van de procureur-generaal die hem een waarschuwing kan geven en hem zelfs voor de kamer van inbeschuldigingstelling brengen. In het Nederlandse bestel wordt een onderscheid gemaakt tussen het ambt van rechter en van officier van gerechtelijke politie.

De heer Demanet meent persoonlijk dat het Belgische systeem bepaalde voordelen biedt. Het is in de praktijk immers moeilijk om de twee functies te scheiden.

Het parket neemt kennis van een misdaad of een wanbedrijf. Het stelt een onderzoek in tegen een welbepaalde persoon en tegen elke dader, medeplichtige of mededader. Zulks betekent derhalve dat het parket de onderzoeksrechter niet alleen de opdracht geeft tegen die persoon een onderzoek in te stellen, maar hij krijgt eveneens een opsporingsopdracht. Hij moet dus vaststellen of ander personen zich aan strafbare feiten schuldig hebben gemaakt.

Indien men die tweeledige functie van de onderzoeksrechter wil behouden, moet men echter inzien, met het oog op een doeltreffend crimineel beleid, dat de onderzoeksrechter zich niet achter zijn rechterlijke functie mag verschuilen wanneer hij als officier van gerechtelijke politie handelt. Hij moet aanvaarden dat hij een functie van algemeen, georganiseerd en gehiérarchiseerd crimineel beleid bekleedt.

Een lid vraagt zich af of de onderzoeksrechter als rechter zijn vrijheid van handelen behoudt indien hij de richtlijnen van de procureur des Konings moet naleven.

De heer Demanet antwoordt dat elke rechtshandeling een aantasting van de vrijheid of de eigendom van een persoon kan betekenen. Het spreekt voor zich dat in dit geval de onderzoeksrechter zelfs van zijn gerechtelijke hiérarchische oversten geen bevelen kan

de 1993 ne va pas aggraver la situation. Il conviendra toutefois que des accords internationaux facilitent l'échange des informations policières et règlent le droit de suite.

Deux éléments paraissent importants pour pouvoir répondre, de manière efficace, à la petite criminalité. Il s'agit, d'une part, des permanences de police et d'autre part, du rôle de l'agent de quartier qui connaît sa population et qui lui inspire un sentiment de confiance. Les renseignements ne peuvent, en effet, être recueillis que par des personnes qui vivent avec les citoyens, qui ont des contacts directs sur le terrain et qui peuvent, compte tenu de leur connaissance du milieu, filtrer les renseignements exploitables. C'est seulement dans un second stade que peut intervenir une police scientifique et organisée.

Le juge d'instruction

M. Demanet souligne que la situation de juge d'instruction est peut-être ambiguë étant donné qu'il a une double casquette. En effet, il est à la fois magistrat comme juge d'instruction et officier de police judiciaire soumis à la surveillance du procureur général qui peut l'avertir et même le soumettre à la Chambre des mises en accusation. Le régime néerlandais a opté pour la dissociation de la qualité de juge et celle d'officier de police judiciaire.

M. Demanet estime personnellement que le système belge présente certains avantages — dans la pratique, il paraît en effet difficile de dissocier les deux fonctions.

Le Parquet est saisi d'un fait criminel ou délictuel. Il met à l'instruction à charge d'une personne déterminée et de tout auteur ou complice ou co-auteur, ce qui veut dire qu'il confie au juge d'instruction non seulement la mission d'enquêter à l'égard de la personne déterminée mais il lui confie également une fonction de recherche, à savoir déterminer si d'autres personnes pourraient être coupables de faits répréhensibles.

Si l'on veut conserver cette dualité du juge d'instruction, il faut bien comprendre que pour qu'une politique criminelle soit efficace, le juge d'instruction ne peut pas se retrancher derrière sa fonction de juge quand il pose un acte d'officier de police judiciaire. Il doit accepter le fait qu'il ne peut échapper à une fonction de politique criminelle générale, organisée et hiérarchisée.

Un membre se demande si le juge d'instruction peut rester libre comme juge s'il doit s'inscrire dans les directives qu'il reçoit de son procureur.

M. Demanet répond que tout acte de juridiction est un acte qui est de nature à porter atteinte à la liberté ou à la propriété d'un individu. Il est évident que dans ce cadre précis, le juge d'instruction ne peut recevoir d'injonction, même pas de sa hiérarchie judiciaire. Il

krijgen. Hij vaardigt een bevel tot aanhouding uit — of hij weigert zulks te doen — en niemand, zelfs de eerste voorzitter niet, kan hem in dat verband wat voor verwijt dan ook maken.

De heer Demanet meent dat zulks een waarborg vormt die behouden moet blijven. Indien de onderzoeksrechter daarentegen het onderzoek schade toebrengt (bijvoorbeeld wanneer hij naar aanleiding van een zware misdaad niet spoedig een plaatsopneming verricht ofschoon de procureur des Konings zulks heeft gevorderd) treedt hij duidelijk als officier van de gerechtelijke politie op. De aanwijzingen en de bewijzen moeten opgespoord worden. Indien de onderzoeksrechter die tweeledige functie wil behouden, mag hij zich niet achter een rechtshandeling verschuilen om zich aan zijn verantwoordelijkheid te onttrekken. In het raam van die opsporing is het ontoelaatbaar dat de onderzoeksrechter aan geen enkele vorm van controle of toezicht wordt onderworpen zodat zelfs het onderzoek in gevaar dreigt te worden gebracht.

De heer Demanet verwijst in dat verband naar de stafhouder Franchimont, mevrouw Jacobs en de heer Masset : « Het is hoe dan ook noodzakelijk dat elke opsporingsdaad of elke vaststelling van een misdrijf onder de controle en het gezag van het parket gebeurt, zelfs op tuchtrechtelijk vlak. » (vertaling)

Controle

De heer Demanet herinnert eraan dat overeenkomstig artikel 279 van het Wetboek van strafvordering de officieren van gerechtelijke politie en de onderzoeksrechters onder het toezicht van de procureur-generaal staan.

Hij meent evenwel dat hij voor de uitoefening van die bevoegdheid niet over de nodige praktische middelen beschikt.

De procureur-generaal kan slechts de waarschuwing als straf gebruiken. Welke waarde heeft bij rijkswachters de waarschuwing van de procureur-generaal, tegenover de richtlijnen die uitgaan van een hiërarchie die beslist over bevorderingen, overplaatsingen en statutaire of tuchtstraffen ?

Op persoonlijk vlak ondervinden de procureurs-generaal geen moeilijkheden met de rijkswachtofficieren; ze weten echter wel dat een aanzienlijk deel van het criminale beleid dat eigenlijk onder leiding van de magistraten zou moeten gebeuren, hen uit handen glijd. Dat beleid wordt besproken en aangevat binnen het CBO waardoor de procureurs-generaal geen enkele controle kunnen uitoefenen op wat er gebeurt.

Het CBO beschikt niet alleen over een gecentraliseerde documentatie, maar die laatste wordt steeds opnieuw gereactiveerd en naar de basis gestuurd; in ons land wordt het criminale beleid dus bepaald zonder controle van de magistraten.

décerne le mandat d'arrêt ou il refuse de le décerner, et personne, même le premier président, ne peut lui faire quelque reproche que ce soit à cet égard.

Selon M. Demanet, il s'agit d'une garantie qui doit subsister. Par contre, lorsqu'un juge d'instruction compromet l'enquête, par exemple lorsqu'il n'effectue pas une descente pour un crime grave dans un délai bref, alors qu'il en est requis par le Procureur du Roi, il agit manifestement dans le cadre de sa fonction d'officier de police judiciaire. La recherche des indices et des preuves est indispensable. Le juge d'instruction ne peut pas, s'il veut conserver cette double qualité, se retrancher derrière un acte de juridiction pour échapper à une responsabilité. On ne peut pas admettre que, dans le cadre de cette recherche, le juge d'instruction échappe à tout contrôle, à toute surveillance, sous peine de compromettre l'enquête.

M. Demanet cite à cet égard le bâtonnier Franchimont, Mme Jacobs et M. Masset : « Il est, en tout cas, indispensable que tout acte de recherche et de constatation d'une infraction se fasse sous le contrôle et l'autorité du parquet même au point de vue disciplinaire. »

Contrôle

M. Demanet rappelle qu'en vertu de l'article 279 du code d'instruction criminelle, les officiers de police judiciaire ainsi que les juges d'instruction sont soumis à la surveillance du Procureur général.

Il a toutefois le sentiment que ce pouvoir n'est pas assorti des moyens pratiques nécessaires à son application.

Le Procureur général ne dispose pour seule sanction que de l'avertissement. Quelle peut être la valeur d'un avertissement donné par le Procureur général à l'égard de gendarmes face à des directives données par une hiérarchie qui a un pouvoir total de promotion, de déplacement, de sanctions soit statutaires, soit disciplinaires ?

Au niveau des relations personnelles, les Procureurs généraux n'ont pas de problèmes avec les officiers de gendarmerie mais ils sont conscients qu'une grande partie de la politique criminelle qui, en principe, devrait être réalisée sous l'autorité de la magistrature, leur échappe. Celle-ci est discutée et mise en application au sein du BCR et les Procureurs généraux n'ont aucun contrôle sur ce qui se fait.

Non seulement le BCR dispose d'une documentation centralisée mais en plus celle-ci est réactivée et répercutée vers la base et c'est de cette manière que, dans ce pays, la politique criminelle est déterminée et ce sans contrôle de la magistrature.

De heer Demanet haalt het voorbeeld van het Rüger-pistool aan. Het wapen wordt op 25 mei 1983 in beslag genomen; toch wordt het pas in december bij de bewijsstukken gevoegd. Later kwam het wapen op de Staf van de rijkswacht terecht; de procureur des Konings van het arrondissement wist er niets van af.

De heer Demanet suggereert inzake de controle de volgende voorstellen :

1. een veelvuldige toepassing van het tuchtrecht tegenover de officieren van gerechtelijke politie, zonder onderscheid. Als sanctie moet men niet alleen een waarschuwing geven maar eveneens een tuchtstraf die een procureur-generaal of een procureur des Konings kan opleggen : een sanctie met berisping, die het inhouden van een maandwedde tot gevolg kan hebben. Dat is een minimumstraf bij de uitoefening van gerechtelijke functies die betrekking hebben op de vrijheid van personen. De procureur kan zich vanzelfsprekend niet mengen in een interne rijkswachtaangelegenheid.

2. Controle ten aanzien van het centrale orgaan dat als gerechtelijke politie fungeert. Volgens getuige veronderstelt zulks in de eerste plaats een fusie van de voorhanden zijnde documentatie. België is een klein land dat zich geen twee parallelle documentaties kan veroorloven, met name die van het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie en die van het CBO.

Als er een landelijke documentatie gecreëerd wordt, moet zulks gepaard gaan met controle, in de eerste plaats op het vlak van het criminaliteitsbeleid en vervolgens wellicht nog meer op dat van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Men dient de inhoud van die documentatie te kennen en te weten wat ermee gebeurt.

De heer Demanet heeft de Minister van Justitie voorgesteld dat de procureurs-generaal een nationaal magistraat zouden mogen aanwijzen, een advocaat-generaal die meer bepaald met een toezichtsfunctie en tevens met een controlefunctie belast zou worden. Het zou zelfs noodzakelijk zijn dat die functie voltijds en met behulp van een eindelijk tot eenheid gebrachte documentatie uitgeoefend wordt.

Wordt die maatregel niet gerealiseerd dan zou artikel 9 van het Wetboek van Strafvordering, dat dit toezicht aan de procureur-generaal oplegt, logischerwijs moeten worden geschrapt.

3. In verband met de ambtsuitoefening van de officieren van gerechtelijke politie in hun eigen rechtsgebied, heeft de heer Demanet tevens voorgesteld dat bij ieder parket een advocaat-generaal speciaal met de rechterlijke controle en vooral met de coördinatie van de politiediensten belast zou worden. Die advocaat-generaal zou wellicht aan bijzondere bekwaamheidsvereisten moeten voldoen. Getuige denkt daarbij onder meer aan een licentie in de criminologie en aan 10 tot 15 jaar ervaring bij het Parket.

M. Demanet cite l'exemple du revolver Rüger qui, saisi le 25 mai 1983, ne sera déposé au rang des pièces à conviction qu'en décembre. L'arme s'est retrouvée à l'Etat-major de la gendarmerie et le Procureur du Roi de l'arrondissement l'ignorait.

M. Demanet formule des suggestions en ce qui concerne le contrôle :

1. Renforcer la mise en œuvre du pouvoir disciplinaire à l'égard des officiers de police judiciaire quels qu'ils soient. Il faudrait appliquer non seulement une sanction d'avertissement mais aller jusqu'à une sanction que peut prendre un procureur général ou un procureur du Roi : la sanction avec réprimande qui peut entraîner la privation d'un mois de traitement. Il s'agit là d'une sanction minimale dans le cadre de l'exercice des fonctions judiciaires qui touchent à la liberté des individus. Le procureur ne peut évidemment pas s'immiscer dans une question interne à la gendarmerie.

2. Organiser un contrôle à l'égard de l'organisme central exerçant une fonction de police judiciaire. Selon le témoin, cela suppose d'abord une fusion des documentations. La Belgique est un petit pays. Elle ne peut se permettre deux documentations parallèles : celle du commissariat général de la police judiciaire et celle du BCR.

Si une documentation nationale est créée, il faudra qu'elle soit contrôlée d'abord au niveau de la politique criminelle et peut-être davantage encore au niveau de la vie privée des individus. Il convient de savoir ce que contient cette documentation et ce que l'on en fait.

M. Demanet a proposé au Ministre de la Justice que les Procureurs généraux puissent choisir un magistrat national, un avocat général avec notamment une fonction de surveillance et aussi de contrôle. Il serait même nécessaire que cette fonction soit exercée à plein temps sur la base d'une documentation enfin unifiée.

Si cette mesure ne peut pas être réalisée, la logique voudrait que soit supprimé l'article 9 du Code d'instruction criminelle qui impose cette surveillance aux Procureurs généraux.

3. En ce qui concerne les officiers de police judiciaire dans l'exercice de leur fonction par ressort, M. Demanet a également proposé que, dans chaque parquet, un avocat général soit spécialement désigné pour la fonction de contrôle par la magistrature et surtout la fonction de coordination des services de police. Cet avocat général devrait peut-être répondre à des conditions d'aptitude particulières. Le témoin pense ici à l'obligation d'avoir une licence en criminologie et de disposer d'une expérience de dix ou quinze ans de Parquet.

Die advocaat-generaal zou bij zijn controletaak kunnen worden bijgestaan door 3 leden die respectievelijk bij 3 politiekorpsen uitgekozen worden.

Een dergelijke oplossing zou niets kosten en bovendien zeer efficiënt zijn want, door het parket-generaal de nodige middelen te verschaffen, zou zij die instantie eindelijk in staat stellen de haar bij de wet toegekende rol naar behoren te vervullen.

4. In verband met de grensoverschrijdende misdadigheid wordt België niet als een geldige gesprekspartner beschouwd door de omliggende landen die niet juist weten tot wie zij zich moeten wenden.

In het raam van de internationale betrekkingen is duidelijk een onderlinge rivaliteit tussen de diensten waar te nemen. Zodra de gerechtelijke politie, de 23ste brigade of de bijzondere brigade met een zaak belast worden, wil ook de rijkswacht er zich onmiddellijk mee gaan bemoeien.

De vreemde politiekorpsen vragen zich af hoe de respectieve taken afgebakend zijn en tot wie zij zich kunnen wenden.

De heer Demanet is er voorstander van dat de procureur-generaal een advocaat-generaal aanwijst die, in het zeer beperkte kader van de inlichtingen op het stuk van gerechtelijke politie, voor het buitenland als een geldige gesprekspartner zou gelden. Het weze nogmaals herhaald dat die maatregel niets zou kosten en zeer efficiënt zou zijn.

Personeelstekort

De heer Demanet merkt op dat de toestand in Charleroi om verschillende redenen nogal bijzonder is : er bestaat een zeer zware criminaliteit, met name ook te wijten aan de economische crisis die voor misdadiciteit een zeer belangrijke voedingsbodem vormt; de stad valt eveneens op door een wat onstuimiger bevolking.

De gerechtelijke politie van Charleroi kan door het tekort aan manschappen de talrijke misdaden die in het arrondissement worden gepleegd, niet meer aan.

Het Hof van Assisen van Henegouwen moet dit jaar in dertig zaken uitspraak doen; volgend jaar zullen ook dertig zaken op de rol staan.

Het parket-generaal bestaat uit 10 personen. Twee ervan zijn alleen met het Hof van Assisen belast; dat is een hoog cijfer want 20 % van de dienst behandelt alleen criminale zaken. Het parket van Charleroi zou over drie supplementaire substituten moeten beschikken, de gerechteijke politie over 8 tot 12 officieren en inspecteurs.

Op vraag van onderzoeksrechter Van Espen zijn thans 4 rijkswachters van de BOB van La Louvière belast met het onderzoek naar de koppelbazen; in feite zouden dat er ten minste 8 moeten zijn.

De heer Demanet is van plan bij de commandant van het gebied een paar supplementaire rijkswachters te vragen. Indien deze echter weigert, zal hij zich met de huidige groep moeten behelpen.

Cet avocat général pourrait être assisté dans cette mission de contrôle par trois membres choisis au sein des trois corps de police.

Cette solution ne coûterait rien et serait très efficace car elle permettrait enfin au Parquet général de jouer le rôle qui lui est imparti par la loi en lui en donnant les moyens.

4. En ce qui concerne la criminalité transfrontalière, la Belgique n'est pas considérée comme un interlocuteur valable par les pays limitrophes qui ne savent pas exactement à qui s'adresser.

Il est clair que dans le cadre de ces relations internationales, il existe une rivalité entre les services. Dès que la police judiciaire, la 23e brigade ou la brigade spéciale, sont chargées d'une affaire, la gendarmerie veut immédiatement intervenir.

Les polices étrangères se demandent quelles sont les tâches de chacun et à qui elle peuvent s'adresser.

M. Demanet préconise la désignation par les Procureurs généraux d'un avocat général qui serait l'interlocuteur pour l'étranger, dans le cadre très restreint des renseignements de police judiciaire. Cette mesure ne coûterait rien et serait très efficace.

Manque d'effectifs

M. Demanet fait remarquer que pour différentes raisons, la situation de la ville de Charleroi est plutôt particulière : elle est confrontée à une criminalité extrêmement grave, notamment due à une crise économique, qui est un facteur criminogène très important, et elle se caractérise par une population un peu plus turbulente.

Actuellement la police judiciaire de Charleroi, étant donné son manque d'effectifs, ne peut plus faire face aux nombreux crimes qui sont commis dans l'arrondissement.

Cette année, la cour d'Assises du Hainaut doit juger trente affaires et trente affaires sont en état d'être jugées pour l'année prochaine.

Le Parquet général se compose de 10 personnes. Deux membres du Parquet général s'occupent uniquement de la Cour d'Assises, ce qui est énorme. Cela représente 20 % de l'effectif qui ne traite que des affaires criminelles. Le parquet de Charleroi devrait disposer de 3 substituts supplémentaires et la police judiciaire de 8 à 12 officiers et inspecteurs.

Actuellement, à la demande du juge d'instruction Van Espen, quatre gendarmes de la BSR de La Louvière sont affectés à l'enquête sur les pourvoyeurs de main d'œuvre alors qu'il en faudrait au minimum huit.

M. Demanet va s'adresser au commandant de la région afin d'obtenir quelques gendarmes en plus mais si celui-ci refuse, il se contentera de l'équipe actuelle.

De « Bende van Nijvel »

De heer Demanet brengt in herinnering dat het Hof van Cassatie bij arrest van 21 januari 1987 de zaak aan de onderzoeksrechter van Nijvel en het hof van beroep te Brussel heeft ontrokken en ze aan de instanties van het hof van beroep te Bergen heeft toegewezen.

Na dat arrest gaf de raadkamer op 26 januari 1987 aan Nijvel de opdracht tot onttrekking. Op 27 januari 1987 wees de voorzitter van de rechtbank te Charleroi rechter Lacroix voor die zaak aan.

De heer Lacroix heeft vervolgens tegen de heren Cocu, Baudet, Bouhouche, Vittorio en Estiévenart een aanhoudingsbevel uitgevaardigd.

Het dossier moest dringend behandeld worden. De procedure moet zo snel mogelijk haar beslag krijgen; de zaak diende dus ten spoedigste voor het Hof van Assisen te komen.

De kamer van inbeschuldigingstelling van het hof van beroep te Bergen heeft dan ook bij arrest van 2 oktober 1987 de voornoemde verdachten, samen met Joëiane Debruyne naar het Hof van Assisen verwezen.

De zaak werd tot tweemaal toe bij het Hof aanhangig gemaakt. Een eerste keer gebeurde dat op 18 januari 1988, toen zich een incident voordeed. De heer Schlicker, onderzoeksrechter van Nijvel, die als getuige werd gehoord, verklaarde dat hij vermoedde dat er een verband kon bestaan tussen de zaak van de Bende van Nijvel — wat men reeds de « Borinagevleugel » was gaan noemen — en een andere zaak die te Nijvel onderzocht werd, met name de zaak Mendez.

Naar aanleiding van een vraag van de Voorzitter van het Hof van Assisen heeft hij toen gevraagd dat adjudant Goffinon zou komen getuigen. Die laatste kwam een aantal zaken preciseren en bevestigde het vermoeden van de onderzoeksmagistraat, met name dat het heel waarschijnlijk was dat er tussen beide zaken een verband bestond.

Daar kwam nog een ander element bij : een verslag van een ballistisch onderzoek dat door drie deskundigen (Celens, Dery en Demanet) hals over kop was opgesteld. Dezen waren tot het besluit gekomen dat er bijna zeker een verband bestond tussen het pistool dat in bolognaisesaus in de koelkast van mevrouw Bouhouche werd gevonden en een huls die in het bos van « la Houssière » werd aangetroffen.

Op grond van die verklaringen en die elementen besloot het Hof van Assisen de behandeling van de zaak te verlagen; de zaak werd voor aanvullend onderzoek teruggewezen. Na die verwijzing zijn de deskundigen Celens en Demanet althans gedeeltelijk op hun eerste bevinding teruggekomen, terwijl de heer Dery een genuanceerde standpunt innam. Eerstgenoemden kwamen tot het besluit dat, in tegenstelling tot wat ze vroeger hadden verklaard, er geen bewijs meer bestond van een verband tussen de huls die in het bos van « la Houssière » werd aangetroffen en het « bolognaisepistool ».

L'affaire « Brabant wallon »

M. Demanet rappelle que l'arrêt de la Cour de Cassation du 21 janvier 1987 a dessaisi le juge d'instruction de Nivelles et la Cour d'Appel de Bruxelles et a saisi le ressort de la Cour d'Appel de Mons.

Cet arrêt fut suivi d'une ordonnance de dessaisissement de Nivelles par la Chambre du Conseil du 26 janvier 1987. Le 27 janvier 1987, le juge Lacroix fut désigné dans cette affaire par le président du tribunal de Charleroi.

M. Lacroix va décerner mandat d'arrêt à charge de MM. Cocu, Baudet, Bouhouche, Vittorio et Estiévenart.

Le dossier présentait une urgence certaine et il convenait de régler au plus vite la procédure, c'est-à-dire de faire venir l'affaire dans les plus brefs délais devant la Cour d'Assises.

C'est ainsi que par un arrêt du 2 octobre 1987, la Chambre des mises en accusation de la Cour d'appel de Mons a renvoyé les inculpés précités ainsi que Joëiane Debruyne devant la Cour d'Assises.

Celle-ci fut saisie de cette affaire à deux reprises. Elle le fut tout d'abord le 18 janvier 1988 et à cette occasion, un incident s'est produit. M. Schlicker, juge d'instruction de Nivelles, entendu comme témoin, a déclaré qu'il avait peut-être des appréhensions concernant une liaison entre l'affaire du Brabant Wallon, qu'on appelait déjà la filière boraine, et une autre affaire qui faisait l'objet d'une instruction à Nivelles, l'affaire Mendez.

A cette occasion, à la question de M. le Président de la Cour d'Assises, il a demandé l'audition de l'adjudant Goffinon, qui est venu apporter des précisions et qui a confirmé le sentiment du magistrat instructeur, à savoir qu'il était fort possible que des liaisons existent entre les deux affaires.

Un autre élément s'est greffé sur cette déposition : un rapport d'expertise balistique dressé « en catastrophe » par trois experts (Celens, Dery et Demanet). Ceux-ci considéraient qu'il y avait une certitude pratique quant à l'existence d'un lien entre le « pistolet à la bolognaise », découvert dans le frigo de Mme Bouhouche et une douille découverte dans le bois de la Houssière.

Au vu de ces déclarations et de ces éléments, décision d'ajournement a été prise par la Cour d'Assises. On a renvoyé cette affaire pour information complémentaire. A la suite de ce renvoi, les experts Celens et Demanet sont revenus, au moins partiellement, sur leur première constatation; M. Dery, quant à lui, était plus nuancé. Ils ont considéré que, contrairement à leurs premières déclarations, la preuve d'un lien entre cette douille découverte au bois de la Houssière et le « pistolet à la bolognaise » n'existe plus.

Daarop kwam de zaak opnieuw voor het Hof van Assisen. Toen adjudant Goffinon opnieuw werd gehoord herriep hij zijn eerste verklaring.

Het arrest dat ten aanzien van de belangrijkste verdachten werd uitgesproken, behelsde de vrijspraak voor de zwaarste feiten waarvan ze beschuldigd werden : de aanslagen te Nijvel, Halle, Genval... Er waren wel veroordelingen voor minder ernstige misdrijven : Cocu werd veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf voor een poging tot hold-up te Wasmes, Vittorio tot zes jaar opsluiting voor een hold-up te Houdeng-Goegnies, Estiévenart tot twee jaar en drie maanden en nog eens drie maanden voor een poging tot hold-up te Wasmes.

Tegen Josiane Debruyne werd de zaak opnieuw geopend. Bij arrest van 13 februari 1989 werd ook zij vrijgesproken.

De « Rüger » van Cocu

Op 25 mei 1983 overhandigde Josiane Debruyne in eerder bijzondere omstandigheden dat Rüger-pistool aan de rijkswachtbrigade van Colfontaine. Zij verklaarde dat ze in het bezit was van een revolver die mogelijks bij zware misdrijven was gebruikt. Dat pistool behoorde toe aan de heer Estiévenart met wie ze samenleefde. Het was door Cocu aangekocht.

Onderofficier Bourlard, eerste wachtmeester van de rijkswacht te Colfontaine, contacteerde de BOB van Bergen. Diezelfde dag werd het wapen naar de BOB van Bergen overgebracht. Van 25 mei tot 4 juli 1983 bleef het wapen in de lade van de heer Beduwe, een BOB-onderofficier. Deze ging op 4 juli 1983 met vakantie en vertrouwde het wapen toe aan de heer Choquet.

Op 10 juli 1983 werd het gebruikt voor proefscheiten.

Op 29 juli 1983 werd het wapen naar Halle overgebracht en aan onderzoeksrechter Kesteloot werd gevraagd een deskundig onderzoek van het wapen te vorderen.

Expert Dery onderzocht het wapen; in oktober 1983 heeft hij zijn verslag ingediend dat tot het besluit kwam dat er een verband bestond tussen de Rüger-revolver en de feiten die in Genval werden gepleegd.

In december werd het wapen uiteindelijk bij de bewijsstukken gevoegd.

Het parket heeft geen weet van die gebeurtenissen omdat het wapen niet volgens de gebruikelijke procedure aan de bewijsstukken werd toegevoegd. Het parket werd er slechts maanden later van in kennis gesteld.

Bovendien werd het wapen op een bepaald ogenblik naar de BOB en het CBO van de rijkswacht overgebracht zonder dat het parket of de procureur des Konings van Bergen daar weet van hadden.

Mogelijke besluiten

— Ballistisch onderzoek

In deze zaak hebben 17 deskundigen een verslag ingediend, met uiteenlopende nuances.

L'affaire revient donc devant la Cour d'Assises et l'adjudant Goffinon, à nouveau entendu, revient sur sa première déclaration.

Un arrêt est ensuite rendu à charge des principaux auteurs, acquittant ceux-ci des faits les plus graves qui leur auraient été reprochés : les attaques de Nivelles, de Hal, Genval, etc. Des condamnations pour « faits mineurs » interviennent : Cocu est condamné à deux ans de prison pour tentative de hold-up à Wasmes, Vittorio à 6 ans de réclusion pour un hold-up à Houdeng-Goegnies, Estiévenart à deux ans plus trois mois pour tentative de hold-up à Wasmes.

Par la suite, l'affaire reviendra à charge de Josiane Debruyne et un arrêt interviendra le 13 février 1989 acquittant également cette dernière.

Le « Rüger » de M. Cocu

Le 25 mai 1983, ce revolver Rüger est remis dans des conditions assez particulières à la brigade de gendarmerie de Colfontaine par Josiane Debruyne. Celle-ci se présente à cette brigade en disant qu'elle a un revolver qui pourrait avoir servi à commettre des faits graves. Ce revolver appartenait à M. Estiévenart qui était son concubin. Il avait été acquis par Cocu.

A ce moment-là, l'adjudant Bourlard, premier maréchal des Logis de la gendarmerie de Colfontaine, prend contact avec la BSR de Mons. L'arme est portée immédiatement, le jour même, à la BSR de Mons. Elle va rester tout d'abord du 25 mai au 4 juillet 1983 dans un tiroir de l'adjudant de la BSR, M. Beduwe. Le 4 juillet 1983, celui-ci part en vacances et remet l'arme à M. Choquet.

Le 10 juillet 1983, des tirs d'essai sont effectués.

Le 20 juillet 1983, cette arme est transférée à Halle et on va demander à M. le juge d'instruction Kesteloot un réquisitoire permettant d'expertiser cette arme.

L'expert Dery va examiner l'arme et déposera son rapport en octobre 1983. Il va considérer qu'il existe un lien entre le revolver Rüger et les faits commis à Genval.

En décembre, cette arme va enfin être déposée dans les pièces à conviction.

Le Parquet n'aura pas connaissance de ces faits, étant donné que l'arme n'avait pas été déposée suivant la procédure habituelle au rang des pièces à conviction. Le Parquet ne sera averti que plusieurs mois plus tard.

En outre, ce revolver va être à un moment donné transféré à la BSR et au BCR de la gendarmerie sans que le Parquet et le Procureur de Mons n'en soient avisés.

Conclusions possibles

— Les expertises balistiques

Dans cette affaire, 17 experts ont déposé un rapport d'expertise avec des nuances différentes.

Het spreekt voor zich dat in een dergelijk proces de juryleden in de war gebracht worden als er op wetenschappelijk vlak geen zekerheid of zelfs waarschijnlijkheid bestaat.

De heer Demanet wijst op de noodzaak om een centraal ballistisch laboratorium op te richten. Er moet een beroep kunnen worden gedaan op deskundigen met een degelijke reputatie en in elk geval ook op een perfect uitgerust laboratorium, zodat kan worden voldaan aan de vereisten die een delicate aangelegenheid stelt.

— Onderzoeksmaistraat

De indruk bestaat dat bij een dergelijke ernstige zaak de onderzoeksrechter die in het begin met dit dossier belast was en die met een ongewone vorm van criminaliteit werd geconfronteerd, misschien niet over alle vereiste bijstand kon beschikken. Hij had in elk geval niet de nodige tijd, noch de vereiste ervaring.

De heer Demanet betreurt dat onderzoeksmagistraten aangewezen worden die niet de nodige ervaring hebben om dat ambt uit te oefenen, zeker in geval van zware en ongewone vormen van criminaliteit.

— Rijkswacht

Getuige onderstreept dat bepaalde leemtes in die zaak het gevoel deden ontstaan dat de rijkswacht en vooral adjudant Goffinon, het onderzoek leidde.

Manipulatie

De heer Demanet onderstreept dat de verklaringen van de heer Lekeu aan de rogatoire commissie in Atlanta duidelijk aantonen dat hij fantaseert.

Het is helemaal niet uitgesloten dat hij door anderen wordt gemanipuleerd om de onderzoekers op een dwaalspoor te brengen.

Toen bepaalde voorwerpen in het kanaal van Ronquières werden teruggevonden, had getuige hetzelfde gevoel dat het dossier werd gemanipuleerd.

Door het samenbrengen van bepaalde voorwerpen heeft men de onderzoekers misschien een spoor willen suggereren. Doch er is geen enkel element dat een degelijke werkhypothese bevestigt.

Il est évident que dans ce genre de procès l'absence de certitude et même de probabilité du point de vue scientifique est un élément qui est de nature à troubler les jurés.

M. Demanet souligne la nécessité de créer un laboratoire central de balistique. Il conviendrait que l'on puisse faire appel à des experts ayant une réputation suffisamment établie et en tout cas aux services d'un laboratoire parfaitement équipé et de nature à répondre aux besoins d'une affaire délicate.

— Le magistrat-instructeur

On a l'impression que dans une affaire aussi grave, le juge d'instruction qui était au départ chargé de ce dossier et qui se trouvait en présence d'une forme de criminalité inhabituelle, n'a peut être pas disposé de toute l'aide requise et certainement pas du temps nécessaire ni de l'expérience voulue.

M. Demanet déplore que des magistrats instructeurs soient désignés alors qu'ils n'ont pas l'expérience requise pour exercer ces fonctions surtout lorsqu'ils sont confrontés à une forme de criminalité grave et inhabituelle.

— La gendarmerie

Le témoin souligne que l'on a eu le sentiment dans cette affaire, en raison de certaines lacunes, que la gendarmerie, et en particulier l'adjudant Goffinon, dirigeait l'instruction.

Manipulations

M. Demanet souligne que les déclarations de M. Lekeu à la commission rogatoire à Atlanta donnent nettement l'impression qu'il fabule.

Il est très possible qu'il soit manipulé par d'autres personnes dans le but d'orienter les enquêteurs vers des fausses pistes.

Le témoin a eu le même sentiment de manipulation de l'enquête lorsque les objets ont été retrouvés dans le canal de Ronquières.

En associant certains objets, on a peut être voulu suggérer une piste aux enquêteurs. Toutefois, aucun élément ne permet de confirmer cette hypothèse de travail.

VERHOOR VAN DE HEER R. VAN CAMP,
procureur-général bij het Hof van
beroep te Antwerpen

Voorstelling van de getuige

De heer Van Camp begon zijn loopbaan bij de magistratuur in 1957. Van juli 1977 tot mei 1980 was hij kabinetschef van de toenmalige Minister van Justitie, de heer Van Elslande. In 1981 werd hij kabinetschef van de Eerste Minister, de heer Eyskens.

De maatregelen die in het ambtsgebied Antwerpen-Limburg getroffen werden ingevolge de feiten van zwaar banditisme en terrorisme

Geen enkel van de in het verslag van 24 maart 1988 van de heer Eerdekkens vermelde feiten deed zich in dit ambtsgebied voor, hetgeen niet inhoudt dat het niet reeds voordien met ernstige feiten van banditisme en terrorisme werd geconfronteerd, waaronder een aantal zware gijzelingsdrama's en verscheidene bomaanslagen.

Zulks houdt in dat reeds vóór de feiten die aanleiding gaven tot de oprichting van de onderzoekscommissie, er maatregelen getroffen werden, die uiteraard, in het licht van deze feiten, werden geactualiseerd en trouwens permanent het voorwerp moeten uitmaken van gebeurlijke aanpassingen en verbeteringen.

De getuige citeert deze maatregelen :

A. Een noodzakelijke logistiek

Het betreft de infrastructuur en de maatregelen van aard om op de meest doeltreffende wijze te kunnen optreden, namelijk

- de aanwijzing van magistraten belast met het volgen en behandelen van feiten van ernstig geweld-banditisme, terrorisme en handel in verdovende middelen;
- de aanwijzing in het parket-général van magistraten belast met dezelfde matières;
- de aanwijzing in het parket-général en in de parketten van het ambtsgebied van een verbindingsmagistraat met het Nederlandse gerecht van de grensstreek;
- een rechtstreekse lijn met provinciegouverneurs en rijkswachtoverheden;
- dank zij de steun van de provinciegouverneurs, de installatie van moderne provinciale telecommunicatiesystemen (provinciaal radionet Antwerpen alfanumeriek datasysteem) met een centrale post vanuit het Antwerpse politiecentrum, bediend door een gemengd team stedelijke politie-rijkswacht. Ook in Limburg bestaat er een provinciaal radionet.

AUDITION DE M. R. VAN CAMP,
procureur général à la Cour d'appel d'Anvers

Présentation du témoin

M. Van Camp a débuté dans la magistrature en 1957. De juillet 1977 à mai 1980, il fut chef de Cabinet du Ministre de la Justice de l'époque, M. Van Elslande. Il a été chef de cabinet du Premier Ministre Eyskens en 1981.

Mesures qui ont été prises dans le ressort d'Anvers-Limbourg à la suite des actes de grand banditisme et de terrorisme qui ont été commis

Aucun des faits mentionnés dans le rapport du 24 mars 1988 de M. Eerdekkens ne s'est produit dans le ressort en question, ce qui ne signifie pas que celui-ci n'a pas été confronté auparavant à des actes graves de banditisme et de terrorisme, puisqu'il a notamment été le théâtre de quelques cas dramatiques de prise d'otages et de plusieurs attentats à la bombe.

Dès avant que ne se produisent les faits qui ont conduit à l'institution de la commission d'enquête, on avait donc déjà pris des mesures, qui ont évidemment été actualisées à la lumière de ces événements et doivent d'ailleurs être adaptées et affinées en permanence.

Le témoin énumère ces mesures :

A. Une logistique indispensable

Il s'agit de l'infrastructure et des dispositions propres à permettre une intervention qui soit le plus efficace possible :

- nomination de magistrats chargés de suivre et de traiter des cas de grand banditisme et de terrorisme et de trafic de stupéfiants;
- nomination, au sein du parquet général, de magistrats chargés des mêmes matières;
- nomination, au sein du parquet général et des parquets du ressort, d'un magistrat chargé d'assurer la liaison avec les autorités judiciaires néerlandaises de la région frontalière :
- installation d'une ligne directe avec les gouverneurs de province et les autorités de la gendarmerie;
- avec l'appui des gouverneurs de province, installation de systèmes de télécommunication modernes à l'échelon provincial (réseau radio d'Anvers-système de données alphanumérique), dotés d'un poste central émettant à partir du centre de la police d'Anvers et dont le fonctionnement est assuré par une équipe mixte police communale-gendarmerie. Il existe également un réseau radio provincial dans la province de Limbourg.

Het ganse ambtsgebied kan derhalve in staat van alarm gesteld worden, hetzij geheel, hetzij ten dele, en praktisch alle politieke diensten kunnen bereikt worden;

- de aansluiting op computer, zowel van de gerechtelijke politie als van de rijkswacht;
- een aangepaste wapen- en voertuigenuitrusting;
- voor Antwerpen, uitgeruste mobiele commandopost;
- centrale posten van gerechtelijke politie (dag en nacht bemand te Antwerpen);
- nationale instructies inzake politiealarm.

- de verbinding met de 23^e brigade van de gerechtelijke politie en de Eerste substituten, de heren Van Doren en Duinslaeger;
- de verbinding met de Antiterroristische Geïmproviseerde Groep;
- interventie-eenheden (technisch-psychologisch).

B. Een zo optimaal mogelijke coördinatie met de politieke diensten zodra « de eerste » informatie beschikbaar is.

Zolang de onderzoeksrechter niet gevorderd werd komt het aan de Procureur des Konings toe, na ontvangst van de eerste telefonische of schriftelijke gegevens, te bepalen welk korps of welke korpsen de gegevens verder zal of zullen uitdiepen.

Volgens de getuige kunnen dergelijke beslissingen onmogelijk het voorwerp zijn van algemene richtlijnen, doch worden zij telkens en onmiddellijk ook door zijn ambt gevuld opdat dit, zo nodig, ook zou kunnen ingrijpen.

Zodra hij belast is met dit onderzoek, zal de onderzoeksrechter onder zijn verantwoordelijkheid bepalen wie wat zal doen om het onderzoek tot een goed resultaat te leiden.

Vanaf dat ogenblik kan de Procureur des Konings nog enkel « marginaal » tussenkommen met aanvullende vorderingen of, zo nodig door bemiddeling van de procureur-generaal, door tussenkomst van de Kamer van inbeschuldigingstelling bij het Hof van beroep.

Evaluatie van deze maatregelen en voorstellen ter zake :

- A. Organisatie van de parketten.
- B. Verbetering van het strafrechtelijk onderzoek.
- C. Werking van de politiediensten en de algemene coördinatie van het onderzoek.

*
* * *

A. Organisatie van de parketten

- a) Een organisatie afgestemd op het huidig maatschappelijk gebeuren, zal volgens de getuige « in de

L'ensemble du ressort peut ainsi être mis en état d'alerte, en tout ou en partie, et la quasi-totalité des services de police peuvent être contactés;

- raccordement à l'ordinateur de la police judiciaire et de la gendarmerie;
- équipement adapté en armes et en véhicules;
- pour Anvers, poste de commandement mobile équipé;
- postes centraux de police judiciaire (avec permanence 24 heures sur 24 à Anvers);
- instructions nationales pour les alertes de police;
- liaison avec la 23e brigade de la police judiciaire et les premiers substituts Van Doren et Duinslaeger;
- liaison avec le Groupe interforces antiterroriste;
- unités d'intervention (technique-psychologique).

B. Une coordination optimale avec les services de police dès que la « première » information est disponible.

Tant que l'intervention du juge d'instruction n'a pas été requise, c'est au procureur du Roi qu'il appartient, après réception des premiers renseignements téléphoniques ou écrits, de déterminer le ou les corps qui approfondiront les informations.

Le témoin estime que ces décisions ne peuvent faire l'objet de directives générales, mais précise qu'elles sont toujours suivies immédiatement par son ministère pour que celui-ci puisse aussi, au besoin, intervenir.

Une fois chargé de l'affaire, le juge d'instruction déterminera, sous sa responsabilité, qui fera quoi pour mener à bien l'instruction.

A partir de ce moment, le procureur du Roi ne peut plus intervenir que de manière « marginale » par des réquisitions complémentaires ou, au besoin, par le truchement du procureur général, à l'intervention de la Chambre des mises en accusation près la cour d'appel.

Evaluation de ces mesures et propositions en ce qui concerne :

- A. L'organisation des parquets;
- B. L'amélioration de l'instruction;
- C. Le fonctionnement des services de police et la coordination générale de l'enquête.

*
* * *

A. L'organisation des parquets

- a) Le témoin estime que l'adéquation des parquets à la situation sociale actuelle dépendra essentielle-

eerste plaats » afhangen van de kwaliteiten, de persoonlijkheid en de inzet van de korpsoversten.

Zij vergt :

- een doelmatige indeling van de toevertrouwde materies, afgestemd in de parketten op deze van het parket-generaal,
- een delegatie aan enkele naaste medewerkers,
- regelmatige strafvergaderingen met de leidende magistraten en de korpsoversten,
- regelmatige en gevolgde contacten met de verschillende politieke diensten, en ook in voorkomend geval, met de administratieve overheden (gouverneurs en burgemeesters).

Wat als leidraad voor de parketten geldt is ook van toepassing voor het parket-generaal dat bovendien een zo doelmatig mogelijk strafrechtelijk beleid dient na te streven.

In deze context kunnen worden aangestipt :

- 2-maandelijkse vergadering met de procureurs des Konings,
- om de 4 maanden overleg met het Commando van de Rijkswacht van de twee provincies,
- maandelijkse vergaderingen met de 5 procureurs-generaal, waarbij ook bespreking en overleg met het Commissariaat-generaal, het Commando van de Rijkswacht enz. plaatshebben,
- maandelijks (zo mogelijk) overleg met de Minister van Justitie,
- grensoverschrijdend overleg met ambtgenoten (in het bijzonder met de procureur-generaal van 's-Hertogenbosch),
- besprekking van voorgaande ernstige feiten ten einde er de lessen uit te trekken en aanvullende maatregelen te treffen.

b) Lacunes

- overbelasting ingevolge een alsmaar toenemende nationale, gemeenschaps- en internationale wetgeving en de stijging van de administratieve neveropdrachten en van parlementaire vragen en inlichtingen,
- gebrek aan huisvesting en ontbreken van de nodige moderne infrastructuur,
- gebrek aan opleiding van de administratieve diensten voor een hedendaags administratief beheer,
- onvoldoende basiswerken,
- te veel en soms niet aangepaste ministeriële onderrichtingen en onderrichtingen van de procureur-generaal,
- magistraten die niet altijd voor het parketwerk geschikt zijn.

c) Voorstellen

- Selectief optreden met betrekking tot de overbelasting,
- Toekenning van de noodzakelijke kredieten inzake infrastructuur (cf. Nederland),
- Vereenvoudiging van de circulaires vademe-cums enz.

ment de la qualité, de la personnalité et de la motivation des chefs de corps.

Elle exige :

- une répartition efficace des matières confiées, calquée sur celle appliquée au sein du parquet général;
- une délégation à quelques proches collaborateurs;
- des réunions régulières des magistrats dirigeants et des chefs de corps;
- des contacts réguliers et suivis avec les différents services de police et, le cas échéant, avec les autorités administratives (gouverneurs et bourgmestres).

Le fil conducteur suivi pour l'organisation des parquets vaut également pour le parquet général, qui doit en outre s'efforcer de mettre en œuvre une politique répressive qui soit la plus efficace possible.

Dans ce contexte, on a prévu :

- une réunion bimestrielle avec les procureurs du Roi;
- une concertation tous les quatre mois avec le commandant de la gendarmerie des deux provinces;
- des réunions mensuelles avec les cinq procureurs généraux, à l'occasion desquelles ont lieu également une discussion et une concertation avec le Commissariat général, le commandant de la gendarmerie, etc.
- une concertation mensuelle (si possible) avec le Ministre de la Justice;
- une concertation transfrontalière avec les collègues néerlandais (en particulier avec le procureur général de Bois-le-Duc);
- un examen des faits graves qui se sont produits précédemment, afin d'en tirer des enseignements et de prendre des mesures complémentaires.

b) Lacunes

- Surcharge due au développement continu des législations nationale, communautaire et internationale, à la multiplication des tâches administratives accessoires et à la préparation de réponses à un nombre de plus en plus élevé de questions parlementaires,
- insuffisances au niveau des locaux et absence d'une infrastructure moderne;
- manque de formation des services administratifs en vue d'une gestion administrative moderne;
- manque d'ouvrages de référence;
- instructions ministérielles et du procureur général trop nombreuses et parfois inadaptées;
- magistrats qui ne conviennent pas toujours au travail du parquet.

c) propositions

- Mesures sélectives pour remédier au problème de la surcharge de travail.
- Octroi des crédits nécessaires en matière d'infrastructure (cf. les Pays-Bas);
- simplification des circulaires, vade-mecum, etc.

B. Verbetering van het strafrechtelijk onderzoek

a) In dit verband rijst volgens de getuige de volgende vraag : « Hoe ertoe komen dat, met betrekking tot zowel de voortschrijdende, meest voorkomende, als de georganiseerde criminaliteit, het recht tot gelding kan worden verzekerd en zo nodig ook gehandhaafd wordt ? »

Voorzeker is de problematiek van de meest voorkomende criminaliteit niet het voorwerp van de onderzoekscommissie. Zulks neemt evenwel niet weg dat zij heel wat van de parketactiviteiten beslaat en grotendeels verantwoordelijk is voor een al dan niet objectief verantwoord onveiligheidsgevoel bij de bevolking.

b) Lacunes :

1. De getuige is de mening toegedaan — en zoals bij de aanvang gepreciseerd geldt deze zienswijze uitsluitend voor zijn ressort — dat voorzeker ingevolge overbelasting, gebrek aan middelen, gebrek aan kennis en soms aan inzet, het nationaal en grensoverschrijdend fenomeen van de georganiseerde misdaad, waaronder groot banditisme en terrorisme, in de aanvangsfasen in het ruime gebied van de opsporing nogal vaak door het openbaar ministerie aan de al te zelfstandige opsporingsambtenaren werd overgelaten.

2. Hij stelt vast dat bij de leden van zijn parket-generaal en deze van de parketten, weinig of niets gekend is van hetgeen onder meer inzake deze materie behandeld wordt in organismen als Interpol, Trevi, Schengen en Ministeriële conferenties, waaraan meestal leden van de politiediensten deelnemen en uiterst zelden magistraten van het Openbaar Ministerie.

Het Openbaar Ministerie wordt trouwens niet of onvoldoende betreffende de verslagen voorgelicht, alhoewel het daaromtrent soms wel vragen moet beantwoorden.

3. Getuige wijst er voorts op dat artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering krachtens hetwelk iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of wanbedrijf, hiervan « dadelijk » bericht moet geven aan de Procureur des Konings, niet of onvoldoende wordt nageleefd.

Hieraan is volgens de getuige de tendens om het zelfstandig in handen nemen van het opsporingsbeleid door de politieën diensten — tendens die niet alleen in België wordt waargenomen — wellicht niet vreemd.

4. In België ontbreekt een wetgeving op het onder gerechtelijke controle afluisteren, die als corollarium een eveneens in ons land nog steeds ontbrekende wetgeving op de bescherming van het privéleven zou moeten hebben.

5. Ook bestaan er in België geen door het Openbaar Ministerie strikt gecontroleerde uitzendingen zoals « Opsporing verzocht » (thans algemeen ook door de politie opinie in Nederland aanvaard en met

B. L'amélioration de l'instruction

a) Le témoin estime que la question peut se formuler comme suit : « Comment parvenir à faire prévaloir, au besoin, à faire respecter le droit tant en ce qui concerne les formes de criminalité en plein développement et les plus fréquentes qu'en ce qui concerne la criminalité organisée ? »

Bien que les travaux de la Commission d'enquête n'aient assurément pas pour objet le problème de la criminalité la plus fréquente, celle-ci n'en représente pas moins une bonne partie des activités des parquets et est en grande partie à l'origine du sentiment d'insécurité, légitime ou non, de la population.

b) Lacunes :

1. Le témoin constate (et, comme il l'a précisé dès le départ, cette constatation ne vaut que pour son ressort) qu'en raison d'une surcharge de travail, d'un manque de moyens, de connaissances et parfois de motivation, le ministère public a souvent été amené, au cours de la phase initiale, à confier aux fonctionnaires chargés de la recherche, par trop indépendants, le soin de s'occuper du phénomène national et international de la criminalité organisée, dont font partie le grand banditisme et le terrorisme.

2. Il constate que les membres de son parquet général et ceux des parquets ne savent rien ou pas grand-chose de ce qui se traite dans ce domaine au sein d'institutions telles qu'Interpol, Trevi, Schengen et les conférences ministérielles, qui comprennent le plus souvent des membres des services de police mais très rarement des magistrats du ministère public.

Bien qu'il soit parfois amené à répondre à des questions concernant les rapports qui sont établis, le ministère public n'est pas ou guère informé de leur contenu.

3. Le témoin souligne que l'on ne respecte pas ou pas comme il se devrait l'article 29 du Code d'instruction criminelle, qui prévoit que toute autorité constituée, tout fonctionnaire ou officier public, qui, dans l'exercice de ses fonctions, acquiert la connaissance d'un crime ou d'un délit, est tenu d'en donner avis sur-le-champ au procureur du Roi.

Le témoin estime qu'une telle situation n'est sans doute pas étrangère au fait que les services de police ont tendance à prendre eux-mêmes en main la politique en matière de recherches (phénomène qui n'est pas propre à la Belgique).

4. Notre pays ne possède pas de réglementation sur les écoutes téléphoniques sous contrôle judiciaire, qui existe pourtant chez nos voisins et dont le corollaire devrait être une réglementation relative à la protection de la vie privée, qui n'existe toujours pas non plus dans notre pays.

5. Il n'existe pas non plus en Belgique d'émissions diffusées sous le contrôle strict du ministère public telles que « Opsporing verzocht » (aujourd'hui généralement admises par l'opinion publique néerlan-

positieve resultaten). (cf. Redevoering W. Callewaert — contra).

6. De documentatie op nationaal en internationaal vlak — Commissariaat-generaal — CBO Rijkswacht — Trevi — binnenkort Schengen — Bundeskriminalamt — het Nederlandse CBR enz. is te verspreid en niet of onvoldoende gecoördineerd.

7. De structuur van de gerechtelijke politie is verouderd en de personeelsformatie ervan vertoont permanent hiaten.

8. De nieuwe opsporingstechnieken, zoals observatie, infiltratie en diens meer, zouden door het Openbaar Ministerie onder controle moeten kunnen worden gehouden en moeten beantwoorden aan het rechtsbeginsel van de behoorlijkheid der opsporingen en van het verbod van provocatie.

9. Het beleid van het openbaar ministerie dient op nationaal en regionaal vlak verder te worden gecoördineerd.

10. De controle van het Openbaar Ministerie op de officieren en agenten van gerechtelijke politie moeten worden verscherpt.

c) Voorstellen :

1. De opsporing :

Alhoewel artikel 22 van het Wetboek van Strafvordering duidelijk bepaalt dat « de Procureurs des Konings belast zijn met « de opsporing » en de vervolging van alle misdrijven » en naar de rechtsleer het vervolgingsbeleid omzeggens volledig in handen ligt van de Procureur-generaal bij het Hof van beroep, ieder voor zijn rechtsgebied, stelt de getuige vast dat er binnen politieke kringen stemmen opgaan om het eenduidig begrip « opsporing » te gaan op splitsen in :

- recherche = opsporen en vaststellen en
- opsporingsonderzoek.

Volgens deze theorie zou « de recherche » — een begrip totaal vreemd aan onze wetteksten — ontsnappen aan het beleid van het Openbaar Ministerie en toekomen aan de uitvoerende macht (bijvoorbeeld de minister van Justitie met een Algemene directie recherche ... waarbij het Openbaar Ministerie wel zou kunnen betrokken worden).

Bovendien zou ook het anticrimineel beleid de zaak zijn van de uitvoerende macht en zou het vervolgingsbeleid van de rechterlijke macht zich daarop moeten afstemmen.

Men gaat zelfs zo ver dat men aan de politieke diensten een uitgebreide discretionaire bevoegdheid zou toekennen met betrekking tot het al dan niet verbaliseren naar aanleiding van hun vaststellingen.

Uiteraard zou dit een verdere juridische ontwikkeling vergen, maar volgens de getuige lijkt het toch reeds duidelijk dat een dergelijke theorie haaks staat op de artikelen 8 (de gerechtelijke politie spoort de misdaden en wanbedrijven op), 22 en 29 van het Wetboek van Strafvordering.

daise, y compris par les milieux politiques, et dont les résultats sont positifs). (Voir Discours W. Callewaert-contra).

6. La documentation au niveau national et international - Commissariat général - BCR Gendarmerie - Groupe Trevi -bientôt Schengen - Budeskriminalamt - le CBR néerlandais etc., est trop disséminée et non ou insuffisamment coordonnée.

7. La structure de la police judiciaire, dont le cadre n'est en outre jamais complet, est surannée.

8. Les nouvelles techniques de recherche, telles que l'observation et l'infiltration, qui doivent être conformes au principe juridique qui veut que les recherches restent correctes et que toute provocation soit interdite, devraient faire l'objet d'un contrôle permanent du ministère public.

9. La politique du ministère public doit être mieux coordonnée sur les plans national et régional.

10. Le renforcement du contrôle des officiers et agents de la police judiciaire par le ministère public.

c) Propositions :

1. La recherche :

Bien que l'article 22 du Code d'instruction criminelle dispose explicitement que les « procureurs du Roi sont chargés de la recherche et de la poursuite de tous les délits » et que la doctrine considère que la politique en matière de poursuites relève pour ainsi dire entièrement de la compétence des procureurs généraux près la cour d'appel, dans leurs ressort respectifs, le témoin constate que, dans les milieux policiers, des voix s'élèvent pour scinder la notion unique de « recherche » en deux éléments :

- la recherche = la recherche et la constatation
- l'information.

Selon cette théorie, la recherche (une notion qui n'est pas du tout définie dans notre législation) échapperait à la compétence du ministère public et relèverait du pouvoir exécutif (la compétence serait, par exemple, exercée par le ministre de la Justice et une direction générale de la recherche en collaboration avec le ministère public).

En outre, la politique anticriminelle relèverait également de la compétence du pouvoir exécutif et la politique de poursuite du pouvoir judiciaire devrait y être adaptée.

On va même jusqu'à proposer de conférer aux services de police un pouvoir discrétionnaire étendu afin de leur laisser la faculté de verbaliser ou non à la suite des constatations qu'ils ont faites.

L'instauration d'un tel système nécessiterait évidemment l'élaboration de règles juridiques nouvelles mais le témoin estime qu'elle est contraire aux articles 8 (la police judiciaire recherche les crimes, les délits et les contraventions), 22 et 29 du Code d'instruction criminelle.

Zij is bovendien gesteund op buitenlandse systemen, inzonderheid het Nederlandse, waar de positie van de minister van Justitie grondig verschilt van deze van de Belgische minister van Justitie en waar ook de beginselen van strafvordering en rechterlijke organisatie niet steeds eensluidend zijn met de onze.

Ook in het belang van de rechtszekerheid meent getuige evenwel dat dit niet de weg is die men moet opgaan.

Wel is het zo dat, vanwege het Openbaar Ministerie, er tot op heden te weinig initiatieven werden genomen en richtlijnen verstrekt in verband met een te voeren opsporingsbeleid.

Hij geeft ter zake een aantal voorbeelden van projecten die in zijn ambtsgebied reeds zijn aangevat.

Met betrekking tot dit beleid werd voor zijn ambtsgebied ook reeds een eerste criminaliteitsrapport 1988 opgesteld, inclusief wat de verkeersdelicten betreft.

Samen met en in overleg met de politieke diensten en — daar waar het nodig is — met de administratieve overheden moet zulks een op elkaar afstemmen van preventie en strafrechtelijk optreden in de hand werken en tevens leren prioriteiten vast te leggen of accenten te bepalen.

2. Wat de voorlichting en de werking inzake Interpol, Trevi, Schengen en dies meer betreft, werd door de vijf Procureurs-generaal een rapport gevraagd aan de Commissaris-generaal, en voor belangrijke conferenties heeft de huidige Minister van Justitie aangedrongen op de aanwezigheid van een Procureur-generaal.

3. Het voorstel met betrekking tot artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering ligt reeds vervat in punt 1 met betrekking tot het opsporingsbeleid en houdt tevens verband met een betere controle over de werkzaamheden van de officieren en agenten van gerechtelijke politie.

4. Een wetgeving op het onder gerechtelijke controle afluisteren, zoals deze op de bescherming van het privéleven, zijn uiteraard aangelegenheden van Regering en Parlement.

Het onder gerechtelijke controle afluisteren is in het raam van artikel 8 van de Europese Conventie van de Mens mogelijk.

Het gaat volgens getuige om het zoeken naar een evenwicht tussen bescherming van de samenleving en eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

5. Zelfde beginselen gelden mutatis mutandis ook voor uitzendingen als « Opsporing verzocht ».

C. Werking van de politiediensten en de algemene coördinatie van het onderzoek

a) Getuige verwijst hierbij naar zijn in 1987 in het politie-opleidingscentrum te Antwerpen gehouden toespraak, waarin hij zich in het belang van de rechts-onderhorige verzette tegen een naast elkaar bestaan

Cette théorie s'inspire en outre de systèmes étrangers, en particulier celui des Pays-Bas, où la position du ministre de la Justice diffère radicalement de celle du ministre de la Justice en Belgique et où les principes de l'action criminelle et de l'organisation judiciaire ne correspondent pas toujours aux nôtres.

Le témoin estime que ce n'est pas non plus la voie à suivre si l'on veut préserver la sécurité juridique.

Il est un fait cependant que, jusqu'à présent, le ministère public n'a pas pris assez d'initiatives ni édicté assez de directives en ce qui concerne la politique à suivre en matière de recherche.

Il donne à cet égard des exemples de projets que l'on a déjà mis en chantier dans son ressort.

Dans son ressort, cette politique a déjà fait l'objet, en 1988, d'un premier rapport sur la criminalité, qui englobe également les infractions au code de la route.

Cette initiative, prise conjointement et en concertation avec les services de police et, là où cela s'avère nécessaire, avec les autorités administratives, doit favoriser la coordination entre la prévention et la répression tout en apprenant à fixer des priorités ou à définir des lignes de force.

2. En ce qui concerne l'information et le fonctionnement au niveau d'Interpol, du Groupe Trevi, de Schengen, etc., les cinq procureurs généraux ont demandé un rapport au commissaire général et l'actuel Ministre de la Justice a insisté pour qu'un procureur général soit présent aux conférences importantes.

3. La proposition relative à l'article 29 du Code d'instruction criminelle est déjà contenue dans le point 1 relatif à la politique de recherche et vise en outre à améliorer le contrôle des activités des officiers et agents de police judiciaire.

4. Tout comme l'établissement d'une réglementation légale relative à la protection de la vie privée, l'élaboration d'une législation sur les écoutes téléphoniques effectuées sous le contrôle judiciaire est naturellement une matière qui relève du Gouvernement et du Parlement.

Les écoutes téléphoniques sous contrôle judiciaire sont possibles dans le cadre de l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme.

Il s'agit, selon le témoin, de trouver un équilibre entre la protection de la société et le respect de la vie privée.

5. Les mêmes principes s'appliquent, par analogie, à des émissions telles que « Opsporing verzocht ».

C. Fonctionnement des services de police et la coordination générale de l'enquête

a) Le témoin rappelle à cet égard que lors d'une conférence qu'il a faite en 1987 au centre de formation de la police d'Anvers, il s'est opposé, dans l'intérêt du citoyen, à la coexistence d'un contrôle social (maintien

van het sociaal (ordehandhaving - veiligheid - preventie) en het legaal (opsporing - vervolging - berechting) toezicht.

Tussen beide zijn er zovele raakvlakken, dat in onderlinge verstandhouding en met eerbiediging van de respectievelijke bevoegdheden, dient gestreefd te worden naar een gecoördineerd beleid ten behoeve van de rechtsonderhorige.

Getuige vraagt zich af — om het wat scherp uit te drukken — of, gezien de vele polemieken desaanstaande, niet uit het oog wordt verloren dat alle administratieve, politiële en gerechtelijke diensten er zijn voor de rechtsonderhorige en niet omgekeerd.

Zij die belast zijn met het opsporings- en vervolgingsbeleid moeten ook niet verwonderd zijn wanneer politiediensten het opsporings- of gerechtelijk onderzoek in handen nemen wanneer zij hen opdrachten uitschrijven als : « Voor verder onderzoek ».

Beleid en coördinatie met het oog op de rechtshandhaving is dan ook geboden, en de getuige is het met Professor A. De Nauw volstrekt eens dat het bestaand overleg tussen Openbaar Ministerie en politie nog te veel beperkt is tot technische punten, individuele strafzaken, incidenten en fricties.

b) Lacunes : cfr. supra.

c) Voorstellen :

1. De nationale-internationale documentatie :

Documentatie op nationaal en internationaal vlak is zowel bij het uitstippelen van een preventief als strafrechtelijk beleid onontbeerlijk.

Met het oog op coördinatie en doelmatigheid enerzijds en het uitsluiten van wildgroei en misbruiken anderzijds zijn leiding en controle nodig.

Het is dan ook aangewezen dat in België één nationale centrale criminale documentatiedienst zou opgericht worden onder toezicht van een of meerdere magistraten. Het inzamelen en administratief beheer van de documentatie zou kunnen toevertrouwd worden aan een gemengde staf, samengesteld uit leden van de rijkswacht, van de gerechtelijke politie en van de gemeentelijke politie.

Een documentatie moet immers ten dienste van alle rechtsonderhorigen kunnen aangewend worden.

2. De verouderde structuur van de gerechtelijke politie

De teksten met betrekking tot de gerechtelijke politie zijn verspreid en omvangrijk.

Niet alleen zijn zij aan coördinatie toe, maar de structuur van het Commissariaat-generaal en de wer-

de l'ordre, sécurité, prévention) et d'un contrôle légal (recherche, poursuite, jugement).

Ces deux aspects sont si imbriqués qu'il faut s'enforcer d'élaborer, de commun accord et dans le respect des compétences respectives, une politique coordonnée dans l'intérêt des justiciables.

Le témoin se demande, à la limite, si l'on ne perd pas de vue, étant donné les nombreuses polémiques qui ont été engagées à ce sujet, que tous les services administratifs, de police ou judiciaires sont au service du citoyen, et non l'inverse.

Et les personnes qui sont chargées de la politique en matière de recherches et de poursuites ne doivent pas non plus s'étonner que des services de police prennent l'information ou l'instruction en main lorsqu'elles leur confient le soin de poursuivre l'instruction.

Il convient donc de mettre en œuvre une politique et d'organiser une coordination qui permettent d'assurer le maintien de l'ordre. Le témoin se rallie entièrement au point de vue du professeur A. De Nauw selon lequel la concertation qui existe entre le ministère public et la police se limite encore beaucoup trop à des aspects techniques, des causes individuelles, des incidents et des frictions.

b) Lacunes : Voir supra.

c) Propositions :

1. La documentation nationale et internationale :

L'existence d'une documentation sur le plan national et sur le plan international est indispensable pour pouvoir définir une politique tant préventive que pénale.

Afin d'assurer la coordination et de garantir l'efficacité de la documentation et d'éviter les abus et l'anarchie, il est nécessaire qu'il y ait une direction et un contrôle.

Il est dès lors souhaitable de créer en Belgique un service central de documentation en matière criminelle qui serait contrôlé par un ou plusieurs magistrats. Le rassemblement et la gestion administrative de la documentation pourraient être confiés à un personnel mixte, composé de membres de la gendarmerie, de la police judiciaire et de la police communale.

Une documentation doit en effet pouvoir être utilisée dans l'intérêt de tous les justiciables.

2. La structure désuète de la police judiciaire

Les textes relatifs à la police judiciaire sont volumineux et très épars.

Il faudrait qu'ils soient harmonisés et que la structure du commissariat général ainsi que le fonctionne-

king en het statuut van de gerechtelijke politie moeten dringend worden herzien.

Voor het einde van het jaar zullen er concrete voorstellen zijn.

In deze context wordt er ook aan gedacht de directie van de 23e brigade (operationeel) toe te vertrouwen aan een hoofdcommissaris onderscheiden van de directie van het Commissariaat-generaal.

De algemene leiding zou toekomen aan een door de 5 procureurs-generaal afgevaardigde magistraat, die dezelfde zou kunnen zijn als deze belast met de leiding en het beheer van de nationale documentatie.

3. Nationaal — Regionaal beleid van het Openbaar Ministerie

Inzake doelmatigheid en coördinatie wordt, binnen de huidige wetgeving, gezocht naar een formule van een of meer door de procureurs-generaal aangewezen magistraten van het parket-generaal, om op nationaal vlak (naast de reeds vermelde opdrachten) een coördinerende, centraliserende en raadgevende rol toebedeeld te krijgen, terwijl wettelijk, en trouwens ook grondwettelijk, de leiding blijft bij de procureurs des Konings en de onderzoeksrechters.

In deze context wordt ook nagegaan of aan de leden van het parket-generaal, volgens de getuige met uitzondering van de Procureur-generaal aan wie de leiding van het strafrechtelijk beleid in zijn ressort toekomt, niet de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie moet toegekend worden.

4. Het verscherpen van de controle van het Openbaar Ministerie op de officieren en agenten van gerechtelijke politie, inclusief wat de nieuwe opsporingstechnieken betreft :

1. Eventuele aanwending van nieuwe (bijvoorbeeld observatie, infiltratie) politietechniek ingevolge de toename en de ernst van de georganiseerde zware criminaliteit en dit in overeenstemming met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Het hoeft evenwel geen betoog dat het Openbaar Ministerie, zowel bij de opsporings- als gerechtelijke onderzoeken, moet waken voor het rechtsbeginsel van de behoorlijkheid van de opsporingen en het verbod van provocatie.

Ter zake worden thans nauwkeurige richtlijnen uitgewerkt teneinde misstappen te vermijden.

2. Door de Procureurs-generaal afgevaardigde magistraat(en) voor leiding en toezicht op nationale en internationale documentatielidienst met een mengelde operationele staf (rijkswacht, gerechtelijke en gemeentelijke politie).

3. Doorstroming van de meest relevante informatie (nationaal, per ambtsgebied Hof van beroep, gerechtelijk arrondissement) inzake georganiseerde misdaad of dreiging voor dergelijke misdadigheid,

ment et le statut de la police judiciaire soient revus d'urgence.

Des propositions concrètes seront formulées avant la fin de l'année.

Dans ce contexte, on envisage également de confier la direction (opérationnelle) de la 23e brigade à un commissaire en chef ne faisant pas partie de la direction du commissariat général.

La direction générale serait confiée à un magistrat délégué par les cinq procureurs généraux, qui pourrait être le même que celui chargé de diriger et de gérer le service national de documentation.

3. Politique nationale et régionale du ministère public

En matière d'efficacité et de coordination, on cherche, dans le cadre de la législation actuelle, une formule selon laquelle un ou plusieurs magistrats du parquet général, désignés par les procureurs généraux, se verraien confier un rôle de coordination, de centralisation et une mission consultative (en plus des missions déjà décrites) sur le plan national, tandis que sur le plan légal et même constitutionnel, les procureurs du Roi et les juges d'instruction conserveraient la responsabilité de la politique.

On examine également dans ce contexte s'il ne convient pas de conférer la qualité d'officier de police judiciaire aux membres du parquet général, à l'exclusion, selon le témoin, du procureur général à qui incombe la responsabilité de la politique de répression dans son ressort.

4. Le renforcement du contrôle des officiers et agents de police judiciaire par le ministère public, y compris en ce qui concerne les nouvelles techniques de recherche :

1. L'augmentation et la gravité de la criminalité organisée peuvent, conformément aux principes de la proportionnalité et de la subsidiarité, nécessiter l'utilisation de nouvelles techniques policières (par exemple l'observation, l'infiltration).

Il est toutefois évident que le ministère public doit veiller, tant lors de l'information que de l'instruction, au respect du principe juridique qui veut que les recherches restent correctes et que toute provocation soit interdite.

Des directives précises sont élaborées actuellement à cet égard afin d'éviter tout dérapage.

2. Magistrat(s) délégué(s) par les procureurs généraux en vue de la direction et du contrôle du service de documentation nationale et internationale, composé d'un personnel opérationnel mixte (gendarmerie, police judiciaire, police communale).

3. Communication des informations les plus pertinentes (sur le plan national, par ressort de cour d'appel, par arrondissement judiciaire) relatives au crime organisé ou à toute menace d'une telle crimi-

aan magistraten belast met grootbanditisme, terrorisme, handel in verdovende middelen.

4. Opleiding van deze magistraten (parket en onderzoeksrechters) inzake kennis, aanpak en coördinatie bij dergelijke criminaliteit en aangewende politie- en inlichtingsmiddelen.

5. Officieus driehoeksoverleg (provinciegouverneur – procureur-generaal, procureur des Konings, politiediensten).

6. Evaluaties.

7. Verscherping van de controle op alle officieren van gerechtelijke politie (zie Nederland).

8. Stipte naleving artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, zo niet sanctionering (uitbreiding sancties).

9. Grensoverschrijdend overleg (cf. 's-Hertogenbosch bv.)

10. Controle van de procureur-generaal en evaluatie na zwaarwichtige feiten – lessen trekken en ook mededeling aan collega's.

11. Noodzaak van een te voeren en constant aan te passen beleid onder leiding van de procureur-generaal in zijn ressort vooreerst — overleg met administratieve en politie-overheden noodzakelijk — maar ook sancties zo nodig.

12. Hervorming van de 23ste brigade (nationaal karakter).

13. Klassieke benadering van een verouderd Wetboek van Strafvordering dat geen antwoord meer geeft op moderne vormen van criminaliteit.

*
* *

De getuige besluit dat hij getracht heeft aan te tonen hoe een coherent beleid van het Openbaar Ministerie kan worden nastreeft en welke moeilijkheden daarbij soms rijzen.

Hij wijst op de inzet van de magistraten en de politiediensten, al worden er helaas ook wel eens fouten begaan waarvan de gevolgen zeer ernstig kunnen zijn.

Zelfs met het meest doelmatig wetgevend arsenaal en de meest vernuftige politietechnologen zijn deze gezamenlijke inzet en samenwerking noodzakelijk, zo niet is men tot mislukking gedoemd.

Ten slotte herhaalt getuige dat het gerecht ten dienste moet staan van de rechtsonderhavige en niet omgekeerd.

nalité, à des magistrats chargés du grand banditisme, du terrorisme, du trafic de stupéfiants.

4. Formation de ces magistrats (parquet et juges d'instruction) en matière de connaissance, d'approche et de coordination en ce qui concerne ce type de criminalité et les méthodes policières et d'information utilisées.

5. Concertation triangulaire officieuse (gouverneur de province – procureur général, procureur du Roi, services de police).

6. Evaluations.

7. Renforcement du contrôle de tous les officiers de police judiciaire (voir les Pays-Bas).

8. Application stricte de l'article 29 du Code d'instruction criminelle, sinon sanctions (extension de celles-ci).

9. Concertation transfrontalière (Voir Bois-le-Duc par exemple).

10. Contrôle du procureur général et évaluation à la suite de faits graves – enseignements à tirer et communication aux collègues.

11. Nécessité de définir une politique qui serait adaptée continuellement et dirigée par le procureur général dans son ressort — nécessité d'une concertation avec les autorités administratives et de police — mais aussi possibilité de sanctions.

12. Réforme de la 23e brigade (caractère national).

13. Approche classique d'un Code d'instruction criminelle désuet qui n'apporte plus de réponse aux formes de criminalité modernes.

*
* *

Le témoin souligne en guise de conclusion qu'il a essayé de montrer de quelle manière la politique du ministère public pourrait être plus cohérente et quels sont les problèmes qui se posent à cet égard.

Il souligne le dévouement des magistrats et des services de police, bien que des erreurs aux conséquences très lourdes soient malheureusement parfois commises.

Même avec l'arsenal législatif le plus efficace et la technologie policière la plus sophistiquée, ce dévouement et cette collaboration sont indispensables, sans quoi tous les efforts sont voués à l'échec.

Le témoin fait enfin observer que c'est la justice qui doit être au service des justiciables et non l'inverse.

**VERHOOR VAN DE HEER
VAN OUDENHOVE,**
Procureur-général bij het Hof van Beroep
te Brussel

Voorstelling van de getuige

De heer Van Oudenhove heeft zijn doctoraat in de rechten aan de KUL behaald. Na één jaar stage aan de Balie te Leuven en twee jaar aan de Balie te Oudenaarde, postuleerde hij bij het Parket te Brussel, waar hij als substituut-krijgsauditeur werd benoemd. Hij werd dan onmiddellijk gedelegeerd als substituut-procureur des Konings te Brussel. Vanaf dat ogenblik, in 1966, heeft hij zijn hele carrière bij het openbaar Ministerie doorgebracht; eerst als substituut, dan als eerste-substituut en op het parket-général als substituut-procureur-général, advocaat-général en uiteindelijk procureur-général.

De heer Van Oudenhove heeft steeds een voorkeur gehad voor de strafrechterlijke problemen. Hij hield zich vooral bezig met de criminale sector, dat wil zeggen de zaken die in principe voor het Hof van Assisen waren bestemd. Op het parket-général werd hij 14 keer aangeduid om het ambt van Openbaar Ministerie waar te nemen voor het Hof van Assisen.

Structuur van het parket te Brussel

De omvang van het parket leidde tot de indeling in secties waarvan de voornaamste zijn : inbreuken tegen de goederen, inbreuken tegen de personen en de verkeersafdeling. Daarnaast heeft ook de financiële sector in de loop van de jaren meer uitbreiding genomen.

Verder is er een sectie die zich bezighoudt met verdovende middelen; en ook een administratieve sectie. Ten slotte zijn er ook nog de zittingsmagistraten die de afgehandelde dossiers behandelen en de stelling van het Openbaar Ministerie voor de Correctionele rechtbank gaan verdedigen. Normaal gesproken moet de procureur des Konings de taken verdeelen. Elke sectie wordt in principe door een eerste-substituut geleid.

Aanpassing aan de nieuwe vormen van criminaliteit

De huidige wettelijke bepalingen bieden voldoende mogelijkheden om aan de nieuwe vormen van criminaliteit het hoofd te bieden. Het probleem situeert zich eerder in de concrete, moderne uitwerking van de wettelijke middelen.

Getuige vraagt zich af of de magistraten voldoende zijn voorbereid op de nieuwe vormen van criminaliteit. Loopt er niet iets fout zowel bij de politiediensten als bij (bepaalde leden van) de magistratuur ? Iedereen is er zich van bewust geworden dat de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht moeten sa-

**AUDITION DE M.
VAN OUDENHOVE,**
Procureur général à la Cour d'appel
de Bruxelles

Présentation du témoin

M. Van Oudenhove a obtenu son doctorat en droit à la KUL. Après un stage d'un an au barreau de Louvain et de deux ans au barreau d'Audenarde, il postula au parquet de Bruxelles, où il fut nommé substitut de l'auditeur militaire. Il fut ensuite immédiatement délégué en qualité de substitut du procureur du Roi à Bruxelles. A partir de ce moment, c'est-à-dire à partir de 1966, il a accompli toute sa carrière au sein du ministère public, d'abord en tant que substitut, puis comme premier substitut et au parquet général en tant que substitut du procureur général, en tant qu'avocat général et, finalement, comme procureur général.

M. Van Oudenhove a toujours eu une préférence pour les problèmes de droit pénal. Il s'est occupé principalement du secteur criminel, c'est-à-dire des affaires qui sont en principe destinées à être examinées par la Cour d'assises. Au parquet général, il a été désigné quatorze fois pour exercer le ministère public auprès de la Cour d'assises.

Structure du parquet de Bruxelles

Du fait de son importance, le parquet a été divisé en sections, dont les principales sont celles s'occupant des atteintes aux biens, des atteintes aux personnes et de la circulation. Le secteur financier a, lui aussi, pris de l'extension au fil des années.

Il y a également une section qui traite les affaires de stupéfiants, ainsi qu'une section administrative. Enfin, il y a les magistrats siégeant à l'audience qui s'occupent des dossiers traités et défendent la thèse du ministère public devant le tribunal correctionnel. Normalement, c'est au procureur du Roi qu'il appartient de répartir les tâches. Chaque section est en principe dirigée par un premier substitut.

Adaptation aux nouvelles formes de criminalité

Les dispositions légales actuelles offrent suffisamment de possibilités pour faire face aux nouvelles formes de criminalité. Le problème se situe plutôt au niveau de l'élaboration concrète et moderne des moyens légaux.

Le témoin se demande si les magistrats sont suffisamment préparés aux nouvelles formes de criminalité. N'y a-t-il pas de carence dans les services de police et en ce qui concerne (certains membres de) la magistrature ? Tout le monde se rend compte aujourd'hui que les pouvoirs législatif, exécutif et judiciaire doivent

menwerken, ook inzake crimineel beleid. De rechterlijke macht mag niet meer zoals vroeger in een ivoren toren leven. Zij moet haar prerogatieven blijven bewaren, maar dan in samenspraak met de andere machten.

Sinds de heer Van Oudenhove de verantwoordelijkheid draagt voor het Openbaar Ministerie in het ambtsgebied Brussel, heeft hij reeds twee belangrijke beslissingen genomen :

1° de mededeling van gerechtelijke dossiers aan de onderzoekscommissie;

2° het regelmatig organiseren van werkvergaderingen met het Ministerie van Justitie.

Mededeling van gerechtelijke dossiers aan de onderzoekscommissie

Menigeen heeft zich afgevraagd of het principe van de scheiding der machten na dit initiatief nog voldoende was gerespecteerd.

Getuige wijst erop dat artikel 125 van het koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken aan de procureur-generaal de mogelijkheid biedt om toezicht te houden op de dossiers die aan de burger moeten worden medegedeeld. Het zou niet opgaan dat een gerechtelijk dossier waar private belangen en allerhande details ter sprake komen aan gelijk wie zou worden medegedeeld.

Getuige heeft de mededeling van bepaalde gerechtelijke dossiers aan de onderzoekscommissie in die geest opgevat. Gelet op de fundamentele problemen in verband met de zware criminaliteit, is hij van oordeel dat een parlementaire commissie die met bepaalde taken grondwettelijk belast is, op een bepaald ogenblik als partij ter zake kan worden beschouwd, en dit zeker wanneer de hogere Staatsbelangen het vereisen, en dus mededeling kan krijgen van bepaalde dossiers.

Werkvergaderingen met de Minister van Justitie

Een tweede initiatief dat de heer Van Oudenhove samen met het Ministerie van Justitie heeft genomen, is dat er regelmatig werkvergaderingen met de Minister worden georganiseerd, waar alle grote problemen openlijk worden besproken. Vroeger waren zulke werkvergaderingen hoogst uitzonderlijk.

Voor elk afzonderlijk thema worden werkdocumenten voorbereid, die voor het toekomstige beleid ter zake een nieuwe basis zouden kunnen vormen. Deze thema's zijn o.m. :

- de coördinatie van en de controle op de politiediensten;
- de infiltratietechnieken;
- de antiterrorisme gemengde groep (AGG); de preventie en de gerechtelijke politie;
- de rol van de nationale magistraat;

collaborer, y compris dans la lutte contre la criminalité. Le pouvoir judiciaire ne peut plus, comme auparavant, se cantonner dans sa tour d'ivoire. Il doit conserver ses prérogatives, mais en accord avec les autres pouvoirs.

Depuis que M. Van Oudenhove est responsable du ministère public dans le ressort de Bruxelles, il a déjà pris d'importantes décisions :

1° la communication de dossiers judiciaires à la commission d'enquête;

2° l'organisation régulière de réunions de travail avec le ministère de la Justice.

Communication de dossiers judiciaires à la commission d'enquête

D'aucuns se sont demandé si cette initiative ne portait pas atteinte au principe de la séparation des pouvoirs.

Le témoin souligne qu'en vertu de l'article 125 de l'arrêté royal du 28 décembre 1950 portant règlement général sur les frais de justice en matière répressive, le procureur général peut contrôler les dossiers qui doivent être délivrés aux citoyens. Il serait inadmissible qu'un dossier judiciaire ayant trait à des intérêts privés et contenant toutes sortes de détails soit communiqué à n'importe qui.

C'est dans cet esprit que le témoin conçoit la communication de dossiers judiciaires à la commission d'enquête. Eu égard aux problèmes fondamentaux que pose la grande criminalité, il estime qu'une commission parlementaire, qui est chargée de certaines missions en vertu de la Constitution, peut à un certain moment être considérée comme partie à la cause lorsque les intérêts supérieurs de l'Etat l'exigent, et qu'elle peut dès lors recevoir communication de certains dossiers.

Réunions de travail avec le Ministre de la Justice

Une deuxième initiative qu'a prise M. Van Oudenhove en accord avec le Ministère de la Justice est d'organiser régulièrement des réunions de travail avec le Ministre, réunions au cours desquelles tous les grands problèmes sont examinés ouvertement. Auparavant, de telles réunions de travail étaient tout à fait exceptionnelles.

Des documents de travail sont préparés pour chaque thème; ceux-ci pourraient servir de base pour l'élaboration de la politique future en la matière. Ces thèmes sont :

- la coordination et le contrôle des services de police;
- les techniques d'infiltration;
- le groupe interforces antiterroriste (GIA); la prévention et la police judiciaire;
- le rôle du magistrat national;

— het vrijwaren van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

De coördinatie van de politiediensten

Op het vlak van de coördinatie van de politiediensten moet men, volgens getuige, niet te pessimistisch zijn, welke problemen er zich dienaangaande ook hebben voorgedaan. In de meeste gevallen werd het onderzoek door het gebrek aan coördinatie niet geschaad.

De controle op de politiediensten

In dit verband bestaan er reeds projecten. Getuige maant evenwel tot voorzichtigheid aan. Een structuur die erin zou bestaan alle politiediensten te controleren is op zich een goed idee maar het grote gevaar is dat die een soort van klachtenbank zou worden, waar om het even wie op om het even welk ogenblik klacht zou kunnen indienen.

Het gaat immers niet op dat wie dan ook, bijvoorbeeld na een ondervraging, bij een instantie terecht zou kunnen om zijn beklag te doen over het optreden van de politie, zelfs al zijn er misschien gevallen geweest waar de politie zich iets te verwijten had.

Een ander gevaar bestaat erin dat, wanneer zo een structuur zou bestaan, personen die geen deel uitmaken van de rechterlijke macht daden van gerechtelijke politie zouden stellen.

Volgens de getuige volstaat de huidige procedure, bijvoorbeeld in geval van klacht ingediend door de verdachte van een diefstal. Gelijktijdig met het eerste onderzoek betreffende de diefstal wordt die klacht door de procureur des Konings onderzocht en — behalve wanneer de klacht totaal zielloos is — wordt het tweede dossier bij het eerste gevoegd en ter behandeling aan de Rechtbank onderworpen. Het is niet de eerste keer dat de Rechtbank op basis van deze elementen de zaak anders apprecieert.

Het is dus niet zo dat die gelijklopende klacht ergens in een lade zou verdwijnen. Integendeel.

Het is zelfs reeds gebeurd dat ingevolge zo een klacht mensen van de politie voor de Correctionele Rechtbank in alle openheid worden vervolgd. Het grote voordeel is dat de gerechtelijke autoriteit, met name de procureur des Konings, ook de klacht onderzoekt, die tegen de politie wordt neergelegd. Als andere personen zich daarmee zouden bezighouden, zou het gevaar bestaan dat een gedeelte van de gerechtelijke prerogatieven voor de gerechtelijke overheid zouden verloren gaan.

Volgens getuige dient de controle vooral op het vlak van de preventieve en van de administratieve politie te worden gesitueerd. Wanneer men op het terrein van de gerechtelijke politie komt, bestaat evenwel de kans dat personen, die niet tot het Openbaar Ministerie behoren, buiten hun bevoegdheid zouden treden en dus op een ongrondwettelijke manier zouden handelen.

— la sauvegarde de l'indépendance du pouvoir judiciaire.

La coordination des services de police

Le témoin estime qu'il ne faut pas être trop pessimiste en ce qui concerne la coordination des services de police, quels que soient les problèmes qui se sont posés. Dans la plupart des cas, l'enquête n'a pas eu à pâtir du manque de coordination.

Le contrôle des services de police

Des projets ont déjà été élaborés à ce sujet. Le témoin incite toutefois à la prudence. Une structure qui serait chargée de contrôler tous les services de police est en soi une bonne idée, mais elle risque de devenir une sorte de bureau de réclamations, où quiconque pourrait déposer plainte à tout moment.

Il serait en effet inconcevable que n'importe qui puisse, par exemple à la suite d'un interrogatoire, s'adresser à une instance pour se plaindre de l'intervention de la police, même si cette dernière n'a pas toujours été sans reproche.

Si une telle structure était mise en place, on risquerait en outre de voir poser des actes de police judiciaire par des personnes qui ne font pas partie du pouvoir judiciaire.

Le témoin estime que la procédure actuelle suffit par exemple en cas de plainte introduite par l'auteur présumé d'un vol. Cette plainte est examinée par le procureur du Roi parallèlement à la première enquête concernant le vol et, sauf si la plainte est totalement dénuée de fondement, le deuxième dossier est joint au premier et soumis à l'appréciation du tribunal. Ce n'est pas la première fois que le tribunal porte un jugement différent sur l'affaire sur la base de ces éléments.

Il est donc faux d'affirmer que cette plainte parallèle aboutit dans un tiroir.

Il est même déjà arrivé qu'à la suite d'une telle plainte, des policiers soient poursuivis publiquement devant le tribunal correctionnel, ce qui présente l'avantage que l'autorité judiciaire, c'est-à-dire le procureur du Roi, examine également la plainte introduite contre la police. Si d'autres personnes s'en occupaient, les autorités judiciaires risqueraient de perdre une partie de leurs prérogatives.

Le témoin estime que le contrôle doit essentiellement porter sur la police préventive et administrative. Si un tel contrôle était étendu à la police judiciaire, il se pourrait que des personnes n'appartenant pas au ministère public outrepassent leurs compétences et agissent donc de manière inconstitutionnelle.

Daarom is het zeer belangrijk om de rechterlijke macht bij de discussies over een eventuele controle op de politiediensten te betrekken.

De infiltratietechnieken

De internationalisatie en de uitbreiding van de criminaliteit moeten met nieuwe technieken worden bestreden. Infiltratietechnieken bestaan en moeten ook bestaan, zoniet zouden bepaalde vormen van criminaliteit niet kunnen worden aangepakt. Ook op dat vlak moet men echter voorzichtig zijn en overdrijvingen in hoofde van het politieapparaat vermijden. Er wordt met de Minister van Justitie gesproken over de manier waarop die infiltratietechnieken moeten worden gekanaliseerd.

In deze discussie wordt onder meer met het probleem van de provocatie en met de rechtspraak ter zake rekening gehouden.

Er zijn bepaalde domeinen waar het noodzakelijk zal zijn te legifereren; er zijn er andere waarvoor de huidige wetgeving reeds voldoende elementen bevat.

De internationale samenwerking

In verband met de infiltratietechnieken vraagt een lid zich af hoe een Europese samenwerking mogelijk zal zijn in het kader van de akkoorden van Schengen die op 1 januari 1990 in werking zouden moeten treden.

De heer Van Oudenhove antwoordt hierop dat de informatie van de procureurs-generaal over Trevi en Schengen eerder beperkt is.

De Minister van Justitie en de procureurs-generaal hebben dan ook aan de commissaris-generaal, van de gerechtelijke politie, die België tijdens de Europese vergaderingen vaak vertegenwoordigt, de opdracht gegeven om een samenvattende studie te maken.

De antiterroristische gemengde groep (AGG) — Preventie en gerechtelijke politie

De AGG is een interpolitionele structuur waar tegenwoordigers van alle polities samenkommen.

Er wordt verwacht dat de AGG aan de diverse gerechtelijke autoriteiten inlichtingen over velerlei vlakken van de criminaliteit zou verstrekken.

Tot nu toe is het moeilijk te evalueren of die groep goed werkt. Volgens getuige moet de juiste opdracht van de groep dringend worden bepaald en de werking ervan worden geëvalueerd.

Op een bepaald ogenblik wist niemand of het als een gerechtelijke dan wel als een preventieve structuur moest worden beschouwd.

De AGG vervult in feite verschillende taken :

1) een preventieve taak die onder de bevoegdheid moet blijven van het Ministerie van Binnenlandse Zaken;

C'est pourquoi il importe d'associer le pouvoir judiciaire aux discussions concernant un contrôle éventuel des forces de police.

Les techniques d'infiltration

L'internationalisation et l'extension de la criminalité doivent être combattues à l'aide de techniques nouvelles. Les techniques d'infiltration existent et doivent exister, sans quoi certaines formes de criminalité ne pourraient pas être combattues. Il convient cependant d'être prudent à cet égard et d'éviter des excès dans le chef de l'appareil policier. La manière dont ces techniques d'infiltration doivent être canalisées fait l'objet de discussions avec le Ministre de la Justice.

Cette discussion porte notamment sur le problème de la provocation et sur la jurisprudence relative à cet aspect.

Il y a des domaines dans lesquels il sera nécessaire de légiférer et d'autres pour lesquels la législation contient déjà suffisamment d'éléments.

La collaboration internationale

En ce qui concerne les techniques d'infiltration, un membre se demande comment une collaboration européenne pourra être mise en œuvre dans le cadre des accords de Schengen, qui devraient entrer en vigueur au 1er janvier 1990.

M. Van Oudenhove répond que l'information des procureurs généraux concernant Trevi et Schengen est plutôt limitée.

C'est la raison pour laquelle le Ministre de la Justice et les procureurs généraux ont chargé le commissaire général, de la police judiciaire, qui est souvent le représentant de la Belgique aux réunions européennes, de réaliser une étude de synthèse.

Le groupe interforces antiterroriste (G.I.A.) — Prévention et police judiciaire

Le G.I.A. est une structure interpolicière qui réunit des représentants de toutes les polices.

Le G.I.A. a pour mission de fournir aux différentes autorités judiciaires des renseignements au sujet de nombreux aspects de la criminalité.

Jusqu'à présent, il est difficile de juger si ce groupe fonctionne efficacement. Le témoin estime qu'il faut définir d'urgence la mission précise de ce groupe et en évaluer le fonctionnement.

A un moment donné, personne ne savait s'il fallait considérer le GIA comme une structure judiciaire ou comme une structure préventive.

En fait, le GIA remplit diverses missions :

1) une mission de prévention qui doit demeurer du ressort du Ministère de l'Intérieur;

2) een informatieve taak die diverse departementen (Binnenlandse Zaken, Justitie en Landsverdediging) kan interesseren;

3) een gerechtelijke opdracht in verband met de opsporing waarvoor de Minister van Justitie bevoegd moet blijven en waarvoor eventueel een nationale magistraat zou worden aangeduid.

Er is een studie aan de gang om die diverse opdrachten van de AGG uit elkaar te houden en om de nodige samenwerking op dat vlak zo goed mogelijk te verweten.

Op de vraag of men de AGG en de Nationale Brigade van de gerechtelijke politie (de 23e brigade) niet zou moeten samenvoegen zodat men één lichaam zou hebben waar de informatie veel sneller doorgaat en waar ook de gerechtvaardigde controle van het parket onmiddellijk kan gebeuren, antwoordt getuige dat zo'n samenvoeging te overwegen is.

Het is duidelijk dat de inlichtingen die door de AGG worden ingewonnen, niet altijd oordeelkundig worden doorgespeeld.

Er zijn zaken die alleen de Minister van Binnenlandse Zaken aanbelangen. Er zijn ook zuiver gerechtelijke zaken. Eigenlijk zou er een goede samenwerking tot stand moeten komen. Immers : de Minister van Binnenlandse Zaken verwijt soms het departement van Justitie dat hij niet voldoende ingelicht wordt over bepaalde aspecten van de een of andere zaak. Hij is onder andere van oordeel dat preventie niet bij het gerecht hoort.

Volgens getuige is het onderscheid soms moeilijk te maken. Zo is bijvoorbeeld de gerechtelijke politie op Torhout-Werchter of Francorchamps aanwezig. Op zich is dit preventie, maar wanneer men weet heeft van drugverhandelingen is het toch normaal dat de gerechtelijke politie daar ook aanwezig is.

Het is dus vooral een probleem van communicatie. De Minister van Binnenlandse Zaken zou aan de gerechtelijke autoriteiten alle inlichtingen moeten doorgeven die voor het gerechtelijk onderzoek interessant zijn en omgekeerd zou de Minister van Binnenlandse Zaken op de hoogte moeten worden gebracht over de aspecten van het gerechtelijk onderzoek die tot preventieve acties zouden kunnen leiden.

Volgens getuige zou dit mogelijk zijn zonder dat daarom het geheim van het onderzoek wordt geschaad.

Onlangs werd op een vergadering met de Eerste Minister, de Ministers van Binnenlandse Zaken, van Landsverdediging en van Justitie ook gesproken over de veiligheidsproblematiek in het algemeen. Toen werd besloten tot de oprichting van een werkgroep die de aspecten preventie en gerechtelijke politie zou herdefiniëren. Er werden ter zake een aantal initiatieven tot samenwerking genomen.

2) une mission d'information qui peut intéresser différents départements (Intérieur, Justice et Défense nationale);

3) une mission judiciaire liée à la recherche qui doit demeurer du ressort du Ministre de la Justice et pour laquelle un magistrat national pourrait être nommé.

Une étude est en cours en vue d'opérer la distinction entre les diverses missions du GIA et d'instaurer dans ce domaine la meilleure collaboration possible.

À la question de savoir s'il ne conviendrait pas de fusionner le GIA et la brigade nationale de la police judiciaire (la 23e brigade), afin de constituer un corps unique où les informations circuleraient beaucoup plus rapidement et au sein duquel le contrôle légitime du parquet pourrait aussi s'exercer immédiatement, le témoin répond qu'une telle fusion mérite d'être envisagée.

Il est clair que les renseignements qui sont recueillis par le GIA ne sont pas toujours transmis de façon judicieuse.

Certaines affaires ne concernent que le Ministre de l'Intérieur. Il y en a d'autres qui sont purement judiciaires. En fait, il faudrait en arriver à instaurer une bonne collaboration entre les différents départements. En effet : le Ministre de l'Intérieur reproche parfois au Ministère de la Justice de ne pas lui fournir des informations suffisantes sur certains aspects de l'une ou l'autre affaire. Il estime notamment que la prévention n'est pas l'affaire des tribunaux.

Selon le témoin, il est parfois difficile de faire la distinction. Ainsi, la police judiciaire est présente à Torhout-Werchter ou à Francorchamps. En soi, il s'agit de prévention mais quand on sait que de la drogue est vendue lors de ces manifestations, il est néanmoins normal que la police judiciaire soit également sur les lieux.

Il s'agit donc surtout d'un problème de communication. Le Ministre de l'Intérieur devrait transmettre aux autorités judiciaires tous les renseignements pouvant être intéressants pour l'enquête judiciaire et, inversement, le Ministre de l'Intérieur devrait être informé des aspects de l'enquête judiciaire pouvant entraîner des actions de prévention.

Le témoin estime que cela serait possible sans porter préjudice au secret de l'instruction.

Les problèmes de sécurité en général ont récemment fait l'objet d'une discussion lors d'une réunion à laquelle participaient le Premier Ministre, les Ministres de l'Intérieur, de la Défense Nationale et de la Justice. Il a été décidé, à cette occasion, de créer un groupe de travail chargé de redéfinir les aspects de prévention et de police judiciaire. Un certain nombre d'initiatives ont été prises en matière de collaboration.

De rol van de nationale magistraat — De 23e brigade

Zolang een onderzoek door een Procureur des Konings of door een onderzoeksrechter van een klein gerechtelijk arrondissement wordt geleid, bestaat er geen enkel probleem.

Overschrijdt men deze structuren, dan zou er tussen de politiediensten samenwerking moeten bestaan. In dit verband kan de rol van de nationale magistraat zeer belangrijk zijn.

Deze magistraat zal zelf geen plichten voorschrijven. Hij zal uitsluitend een coördinerende rol uitoefenen en advies uitbrengen in verband met de plichten die door de onderzoeksrechter of de procureur des Konings worden voorgeschreven.

De taak van de nationale magistraat situeert zich op diverse vlakken. Zoals nu reeds het geval is, zou hij de leiding hebben van de 23^e brigade.

Volgens getuige zou de 23^e Brigade moeten worden opgevat en gestructureerd zoals elke andere brigade van de gerechtelijke politie; zij zou door een hoofdcommissaris moeten worden geleid. Een klassieke gerechtelijke brigade staat onder toezicht van de Procureur des Konings van het arrondissement waar de brigade bestaat. De 23e Brigade zou op het niveau van de magistratuur kunnen worden geleid door de nationale magistraat. Deze zou een magistraat van het Parket-Général moeten zijn om eventuele botsingen te vermijden met de lokale procureurs des Konings, die uiteindelijk het onderzoek blijven leiden.

Een lid verwijst in dit verband naar de Bundesstaatsanwalt die in Duitsland rechtstreeks met de Bundeskriminalamt werkt. Ook in België zou men de nationale magistraat niet alleen een coördinerende en adviserende rol kunnen toebedelen, maar mits wijziging van het Wetboek van Strafvordering, zou men hem ook een gerechtelijke bevoegdheid kunnen geven voor bepaalde misdrijven.

Maar wie zou dan bepalen voor welke misdrijven hij deze bevoegdheid krijgt ?

De heer Van Oudenhove wijst erop dat men voorzichtig moet blijven bij het toevertrouwen van een taak van de gerechtelijke politie aan een nationale magistraat. In elk geval heeft een bepaalde onderzoeksrechter altijd de leiding van het onderzoek. Die blijft territoriaal bevoegd : er bestaat immers geen nationale onderzoeksrechter.

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht — De taak van de onderzoeksrechter

Een lid herinnert eraan dat er ter zake compleet tegenstrijdige standpunten bestaan :

— hoewel de rijkswacht nu al over uitgebreide bevoegdheden beschikt (parallelle dossiers enz.), wenst zij die bevoegdheid nog te verruimen;

Le rôle du magistrat national — La 23e brigade

Aussi longtemps qu'une enquête est dirigée par le procureur du Roi ou un juge d'instruction d'un petit arrondissement judiciaire, aucun problème ne se pose.

Dès que l'on sort de ces structures, il devrait y avoir une collaboration entre les services de police. Le rôle du magistrat national peut, à cet égard, revêtir une grande importance.

Ce magistrat ne prescrira pas lui-même des devoirs, mais exercera uniquement une fonction de coordination et donnera son avis en ce qui concerne les devoirs prescrits par le juge d'instruction ou le procureur du Roi.

La mission du magistrat national se situe à différents niveaux. Comme c'est déjà le cas actuellement, il dirigerait la 23e brigade.

Le témoin estime que celle-ci devrait être conçue et structurée comme toutes les autres brigades de la police judiciaire; elle devrait être dirigée par un commissaire en chef. Une brigade judiciaire classique est placée sous le contrôle du procureur du Roi de l'arrondissement concerné. La 23e brigade pourrait être dirigée, au niveau de la magistrature, par le magistrat national. Celui-ci devrait être un magistrat du parquet général, pour éviter d'éventuels conflits avec les procureurs du Roi locaux, qui continuent en définitive à mener l'enquête.

Un membre cite à cet égard l'exemple de la « Bundesstaatsanwalt » allemande qui collabore directement avec le « Bundeskriminalamt ». En Belgique également, on pourrait non seulement assigner au magistrat national une mission de coordination et un rôle consultatif, mais on pourrait aussi lui conférer une compétence judiciaire pour certaines infractions, moyennant une modification du Code d'instruction criminelle.

Mais qui déterminerait les infractions pour lesquelles il aurait cette compétence ?

M. Van Oudenhove souligne qu'il faut être prudent lorsque l'on confie une mission de police judiciaire à un magistrat national. En tout état de cause, c'est toujours le juge d'instruction qui mène l'enquête. Celui-ci conserve sa compétence territoriale : il n'existe en effet pas de juge d'instruction national.

L'indépendance du pouvoir judiciaire — La mission du juge d'instruction

Un membre rappelle qu'il existe à ce sujet des points de vue diamétralement opposés :

— bien que disposant déjà de pouvoirs étendus (dossiers parallèles, etc.), la gendarmerie souhaite élargir ses compétences;

— het parket wil terecht toezicht op het onderzoek kunnen uitoefenen;

— de onderzoeksrechters zijn de mening toegedaan dat de contacten met het parket niet altijd vlot verlopen, omdat de inmenging van het parket vaak te groot is;

— zowel het parket-generaal als de onderzoeksrechters ten slotte beweren machteloos te staan tegenover de rijkswacht en de politie, die al te vaak de leiding van de operaties op zich nemen; daarom moeten rechters met een sterke persoonlijkheid in dienst worden genomen.

Op de vraag in hoeverre de onderzoeksrechter het onderzoek moet blijven leiden dan wel of hij alleen moet worden beschouwd als een garantie voor de verdachte, antwoordt *de heer Van Oudenhove* dat, volgens hem, de eerste coördinator en de eerste leider van een goed onderzoek een goede onderzoeksrechter moet zijn. Veel problemen zijn te wijten aan het feit dat de onderzoekers — hetzij politie, gerechtelijke politie of rijkswacht — de onderzoeksrechter niet voldoende respecteren. Sommige jonge onderzoeksrechters zijn onvoldoende ervaren terwijl sommige leden van de politie, de gerechtelijke politie of de rijkswacht 20, 25 of zelfs 30 jaar ondervinding hebben en zich niet willen laten bevelen door een jonge onderzoeksrechter.

In bepaalde zaken, zoals bijvoorbeeld de Bende van Nijvel, is het zelfs zo ver gegaan dat mensen van de rijkswacht kantschriften van de onderzoeksrechter bij zich hielden en niet behandelden. Getuige is ervan overtuigd dat men in België goede onderzoeksrechters moet hebben die aanvoelen tot waar zij politie en rijkswacht kunnen laten gaan, maar die altijd de leiding van het onderzoek moeten blijven voeren.

Hij is het dus niet eens met de generale staf van de rijkswacht wanneer deze stelt dat de onderzoeksrechter, de parketten en de parketten-generaal met een zaak niets te maken hebben tot men het stadium van de vervolging bereikt. Volgens getuige moet het een magistraat zijn die op een bepaald ogenblik bepaalt in welke richting het onderzoek moet gaan. Hoe dan ook : het zou té gevaarlijk zijn mocht men de politie volledig vrijuit alle richtingen laten uitgaan.

Er moet immers een coördinator zijn, namelijk de procureur des Konings of de onderzoeksrechter die een onderzoek kan stopzetten wanneer hij bijvoorbeeld beseft dat de ingediende klacht zinloos is.

Dit coördinerende element is, volgens getuige, de garantie voor een goede rechtspleging.

Getuige wijst er vervolgens op dat men zich niet te veel mag laten beïnvloeden door individuele gevallen die zich hebben voorgedaan. Er zijn ongetwijfeld problemen geweest maar in de meeste gevallen was het vooral een kwestie van mensen en van karakter.

— le parquet veut, à juste titre, exercer un contrôle sur l'enquête;

— les juges d'instruction estiment qu'ils n'ont pas toujours de bons contacts avec le parquet parce que celui-ci intervient trop souvent;

— enfin, tant le parquet général que les juges d'instruction se disent impuissants face à la gendarmerie et la police qui prennent trop souvent la direction des opérations; d'où la nécessité de recruter des juges ayant une forte personnalité.

A la question de savoir si le juge d'instruction doit continuer à diriger l'enquête ou s'il ne doit être considéré que comme une garantie pour l'inculpé, *M. Van Oudenhove* répond que pour être efficace l'enquête doit avant tout être coordonnée et dirigée par un bon juge d'instruction. De nombreux problèmes sont dus au fait que les enquêteurs — la police, la police judiciaire ou la gendarmerie — ne respectent pas suffisamment le juge d'instruction. Certains jeunes juges d'instruction n'ont pas assez d'expérience, tandis que certains membres de la police, de la police judiciaire ou de la gendarmerie ont 20, 25 ou 30 ans d'expérience et ne veulent plus recevoir d'ordres d'un jeune juge d'instruction.

Dans certaines affaires, comme par exemple celle des tueurs du Brabant, des gendarmes ont même été jusqu'à ignorer des apostilles du juge d'instruction. Le témoin est convaincu qu'il faut avoir de bons juges d'instruction, qui sentent jusqu'où ils peuvent laisser faire la police et la gendarmerie, mais qui restent toujours maître de l'enquête. Il ne partage donc pas le point de vue de l'Etat-major général de la gendarmerie, qui estime que le juge d'instruction, les parquets et les parquets généraux n'ont pas à intervenir dans une affaire avant que des poursuites ne soient engagées. Le témoin estime que c'est un magistrat qui doit déterminer à un certain moment dans quel sens l'enquête doit être menée. Quoi qu'il en soit, il serait trop dangereux de laisser toute liberté à la police.

Il doit en effet y avoir un coordinateur, le procureur du Roi ou le juge d'instruction, qui peut mettre fin à une enquête s'il se rend compte par exemple que la plainte introduite n'est pas fondée.

Le témoin estime que ce rôle de coordination constitue la garantie d'une bonne administration de la justice.

Le témoin déclare ensuite qu'il ne faut pas trop se laisser influencer par des cas individuels. Il est évident que des problèmes se sont posés mais il s'agissait le plus souvent d'une question de personnes et de caractère.

Rol van de procureur des Konings

Wanneer een onderzoek aan de gang is, bepaalt artikel 26 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis dat « de procureur des Konings verslag doet aan de procureur-generaal omtrent alle zaken waarover de raadkamer geen uitspraak heeft gedaan binnen zes maanden te rekenen van de eerste vordering ».

Ook als niemand aangehouden is, kan de procureur des Konings na 6 maanden een dossier in mededeling vragen om te zien hoever de onderzoeksrechter is gevorderd. Wanneer de procureur des Konings zou vaststellen dat de onderzoeksrechter gedurende zes maanden niets heeft gedaan, kan de zaak worden voorgelegd aan de Kamer van Inbeschuldigingsstelling, die eventueel de onderzoeksrechter kan ontlasten.

Normaal gesproken moet in een dergelijk geval een goede samenwerking kunnen bestaan tussen de procureur des Konings en de onderzoeksrechter.

Getuige vindt het heel normaal dat na 6 maanden een procureur des Konings een onderzoek gaat evalueren en aan de onderzoeksrechter bepaalde suggesties doet. Van druk kan er in dat geval geen sprake zijn. De onderzoeksrechter bewaart daarbij zijn volledige onafhankelijkheid. Als hij de voorstellen van de procureur niet nodig acht, dan hoeft hij die niet te volgen. Wanneer de onderzoeksrechter zijn dossier meedeelt en het onderzoek af is, kan de procureur des Konings op een volledig wettelijke manier nog bijkomende vorderingen doen als hij die nuttig acht voor de vervollediging van het onderzoek. Wanneer de zaak bij de Raadkamer voorkomt, kan ook de Raadkamer dat nog doen. Volgens getuige zijn dus alle nodige wettelijke structuren aanwezig : het is alleen maar een kwestie van mensen en van normale goede relaties.

Rol van de procureur-generaal

Een lid vraagt zich af of het Parket-generaal — om bekommernissen die vaak gerechtvaardigd zijn — de procureur des Konings, de substituten of de onderzoeksrechter niet kan beïnvloeden om het onderzoek in een bepaalde richting te sturen.

Volgens *de heer van Oudenhove* is dat ook de taak van de procureur-generaal. Die heeft de leiding van het criminéel beleid. Het is dus normaal dat hij toezicht houdt op zijn procureur des Konings. Wanneer een onderzoek aan de gang is en een procureur-generaal over de stand van zaken wordt geïnformeerd, dan is het, volgens getuige, vanzelfsprekend dat hij eveneueel bepaalde plichten aan de procureur des Konings suggereert.

De procureur-generaal probeert toch niet voortdurend van het onderzoek in een bepaalde richting te oriënteren. Het gebeurt dat hij bepaalde zaken suggerereert; die suggesties worden al dan niet uitgevoerd, maar hij zet zeker de mensen niet voortdurend onder druk.

Rôle du procureur du Roi

L'article 26 de la loi du 20 avril 1874 sur la détentio[n] préventive prévoit que lorsque l'instruction est en cours, le procureur du Roi fait rapport au procureur général de toutes affaires sur lesquelles la chambre du conseil n'aurait point statué dans les six mois à compter du premier réquisitoire.

Même lorsque personne n'a été arrêté, le procureur du Roi peut, après six mois, demander communication d'un dossier pour constater l'état de progression du juge d'instruction. Lorsque le procureur du Roi constate que le juge d'instruction n'a pas progressé au cours des six mois, il peut soumettre l'affaire à la chambre des mises en accusation qui peut décharger le juge de sa mission.

Normalement, il doit exister en pareil cas une collaboration efficace entre le procureur du Roi et le juge d'instruction.

Le témoin estime qu'il est normal qu'un procureur du Roi procède à une évaluation de l'instruction après six mois et qu'il fasse certaines suggestions au juge d'instruction. On ne peut pas parler de pression dans ce cas-là. Le juge d'instruction conserve entièrement son indépendance. Il n'est pas tenu de suivre les propositions du procureur. Lorsque le juge d'instruction communique son dossier et que l'instruction est terminée, le procureur du Roi peut encore légalement faire les réquisitions qu'il juge utiles pourachever l'instruction. Il en va de même pour la chambre du conseil lorsque l'affaire est portée devant elle. Le témoin en conclut que les structures légales nécessaires existent et qu'il s'agit seulement d'un problème de personnes et de relations entre celles-ci.

Rôle du procureur général

Un membre se demande si le parquet général ne peut, pour des raisons souvent légitimes, influencer le procureur du Roi, les substituts ou le juge d'instruction pour orienter l'enquête dans une direction déterminées.

M. Van Oudenhove estime que cela fait partie de la tâche du procureur général, qui a la haute main sur la politique en matière criminelle. Il est dès lors normal qu'il exerce un contrôle sur son procureur du Roi. Lorsqu'une enquête est en cours et que le procureur général est informé de la situation, il est tout naturel, selon le témoin, qu'il suggère certains devoirs au procureur du Roi.

Il faut toutefois se garder de généraliser. Le procureur général n'essaye tout de même pas en permanence d'orienter l'enquête dans une direction donnée. Il arrive qu'il fasse certaines suggestions, qui sont suivies ou non, mais il ne met certainement pas les gens constamment sous pression.

Getuige is ervan overtuigd dat er geen kwaad opzet in het spel was.

Een lid merkt op dat in het Angelsaksisch systeem de rechter een objectieve magistraat is die oordeelt over de vorderingen tot onderzoek.

De politie en de verdediging kunnen vorderen, maar het komt aan de rechter toe om te beslissen wat er moet gebeuren. In België schuilt daarentegen het gevaar erin dat de onderzoeksrechter als het ware het werk van de politie zou doen. In die zin verkeert hij in een dubbelzinnige situatie.

Zou het onderzoek dan ook niet beter worden geleid door het parket, dat dan dichter bij de politiediensten zou moeten staan ? In deze hypothese zou de onderzoeksrechter moeten oordelen wanneer er maatregelen moeten worden getroffen of onderzoeken dienen te gebeuren, en dit onder meer op vraag van de verdachte.

Algemeen gebrek aan discretie

Ondervraagd over de toestand van een bepaalde onderzoeksdirecteur wiens mandaat niet werd vernieuwd, antwoordt getuige dat betrokkenen zeer goed werk heeft verricht maar hij verwijt hem zijn gebrek aan discretie. Dit gebrek kan op alle niveau's (politie, magistratuur, enz) worden vastgesteld. Discretie wil niet zeggen zaken verbergen, maar wel zijn beroep uitoefenen zoals het hoort met respect voor de zaken die men in het kader van zijn beroep verneemt.

Getuige vindt het onaanvaardbaar dat bepaalde onderzoekers die door het beroepsgeheim gebonden zijn toch contact opnemen met journalisten.

Een lid geeft toe dat er een zekere discretie noodzakelijk is. Maar ook het recht op informatie van de gemeenschap moet worden gevrijwaard.

Hoe kan men die twee principes verzoenen ?

De heer Van Oudenhove meent dat het Parket het enige kanaal is.

Gedurende jaren was hij zelf perscorrespondent aan het Parket van Brussel. Hij verstrekte daarbij alleen de inlichtingen die hij nodig achtte of die hij meende te mogen doorgeven.

Nooit heeft hij een incident met journalisten gehad.

Hij hield zich aan bepaalde regels. De journalisten wisten dat hij bepaalde inlichtingen moest verzwijgen in het kader van het onderzoek.

Le témoin est convaincu qu'il n'y avait aucune mauvaise intention.

Un membre fait observer que dans le système anglo-saxon, le juge est un magistrat objectif qui statue sur les demandes d'enquête.

La police et la défense peuvent demander une enquête mais il appartient au juge de décider ce qui doit advenir. Par contre, en Belgique, le risque existe de voir le juge d'instruction faire, pour ainsi dire, le travail de la police. Il se trouve, en ce sens, dans une situation ambiguë.

Ne vaudrait-il pas mieux que l'enquête soit dirigée par le parquet qui devrait alors être plus proche des services de police ? Dans cette hypothèse, le juge d'instruction devrait statuer sur la nécessité de prendre des mesures ou de mener des enquêtes et ce, entre autres, à la demande de l'inculpé.

Manque général de discréetion

Interrogé sur la situation d'un juge d'instruction dont le mandat n'a pas été renouvelé, le témoin déclare que l'intéressé a accompli un très bon travail, mais il lui reproche son manque de discréetion. Ce manque de discréetion peut être constaté à tous les niveaux (police, magistrature, gendarmerie, avocats, etc.). Discréetion n'est pas synonyme de dissimulation, mais elle implique que l'on exerce sa profession consciencieusement, avec tout le respect dû aux éléments dont on a connaissance dans l'exercice de sa profession.

Le témoin trouve intolérable que certains juges d'instruction, pourtant liés par le secret professionnel, prennent contact avec des journalistes.

Un membre reconnaît qu'une certaine discréetion est de mise, mais estime que le droit à l'information de la société doit, lui aussi, être garanti.

Comment concilier ces deux principes ?

M. Van Oudenhove estime que le parquet est le seul canal d'information.

Pendant des années, il a été lui-même correspondant de presse au parquet de Bruxelles. Dans l'exercice de cette fonction, il ne fournissait que les informations qu'il estimait utiles ou qu'il jugeait pouvoir communiquer.

Il n'a jamais eu d'incident à déplorer avec les journalistes. Il se tenait à certaines règles. Les journalistes savaient qu'il devait taire certaines informations dans le cadre de l'enquête.

VERHOOR VAN DE HEER BAUWENS,
waarnemend Procureur-général bij het Hof van
Beroep te Gent

Voorstelling van getuige

De heer Bauwens beëindigde in 1954 zijn studies. In 1959 kwam hij bij het parket te Brugge. In die periode dook in België het groot banditisme op.

Zeer talrijke coördinatievergaderingen vonden te Brugge plaats.

In 1971 werd de heer Bauwens substituut van de procureur-generaal benoemd. Op dat ogenblik had hij de bevoegdheid over de parketten van Kortrijk, Ieper en Veurne. Het parket-général te Gent omvat Oost-en West-Vlaanderen, samen ongeveer drie miljoen inwoners. De misdaad was er niet uitzonderlijk groot.

Later werd getuige belast met het parket te Brugge dat als veel belangrijker werd beschouwd. In 1975-1976 werd getuige advocaat-général.

Ontwikkeling van de opdrachten

De heer Bauwens brengt hulde aan het werk van zijn voorgangers bij het parket-général, de heren Matthijs en Van Eeckhoudt.

Getuige verklaart dat hij zelf heeft geconstateerd dat zijn opdracht op het einde van zijn loopbaan zo belastend was geworden dat hij haast geen tijd meer had om na te denken over juridische vraagstukken; het was eerder een managementsopdracht geworden.

Coördinatiemaatregelen

Het parket-général heeft tot taak de verschillende acties te coördineren en inzake opsporing en vervolging maatregelen te nemen. In dat verband moet gegezen worden op het feit dat generaal Berckmans, stafchef van de rijkswacht, voorstelt om opsporing en vervolging te scheiden. Getuige meent dat zulks onmogelijk is omdat het met het Wetboek van Strafvordering in tegenspraak is.

De coördinatiemaatregelen worden in de dienstrolen ingeschreven. Die dienstrol wordt elke week opgesteld en vermeldt wie dienst heeft, per functie en per parket.

Bij het parket-général was er een gelijkaardige werkwijze. Ook daar bestond de eerste coördinatiemaatregel uit een oproep per telefoon.

Vervolgens waren er omzendbrieven, bijvoorbeeld omtrent het inwinnen van aanwijzingen. Getuige meent dat op dat zeer belangrijke ogenblik van het onderzoek vaak amateuristisch gehandeld wordt. Die indruk werd bevestigd toen de heer Bauwens met verschillende buitenlandse politiediensten in contact kwam; die traden echt professioneel op.

De omzendbrief in kwestie bepaalde dat in een eerste fase slechts één persoon ter plekke mocht gaan

AUDITION DE M. BAUWENS,
procureur général près la Cour d'appel de Gand

Présentation du témoin

M. Bauwens termina ses études en 1954 et entra au Parquet de Bruges en 1959. Cette époque marqua l'apparition du grand banditisme en Belgique.

A Bruges, les réunions de coordination étaient particulièrement nombreuses.

En 1971, M. Bauwens fut nommé Substitut du Procureur général. Les Parquets de Courtrai, d'Ypres et de Furnes ressortèrent alors de sa compétence. Le Parquet Général de Gand reprenait les deux Flandres, qui ensemble comptaient quelque 3 000 000 d'habitants. La criminalité n'y était pas tellement élevée.

Par la suite, le témoin eut à s'occuper du Parquet de Bruges, qui était considéré comme beaucoup plus important.

L'évolution des tâches

M. Bauwens rend hommage au travail fourni par ses prédécesseurs au Parquet Général, MM. Matthijs et Van Eeckhoudt.

A titre personnel, le témoin a pu constater, à la fin de sa carrière, que sa tâche était devenue si absorbante qu'il n'avait pratiquement plus le temps de réfléchir à des problèmes d'ordre juridique. Il s'agissait, au contraire, de faire du « management ».

Les mesures de coordination

Le rôle du Parquet Général est de coordonner les différentes actions et de prendre des mesures en matière de recherches et de poursuites. A ce propos, il est à noter que le chef d'E.M. de la Gendarmerie, le général Berckmans, propose de scinder les recherches des poursuites. Le témoin estime cette scission impossible, puisqu'elle va à l'encontre du Code d'instruction criminelle.

Les mesures de coordination sont, quant à elles, reprises dans les rôles de services. Ce rôle est établi chaque semaine et indique qui est de service pour chaque fonction, dans chaque Parquet.

Une procédure analogue existait au niveau du Parquet Général. Ici aussi, les systèmes d'alerte par téléphone constituaient une première mesure de coordination.

Il y avait ensuite les circulaires, par exemple pour ce qui concerne le recueil d'indices. Alors qu'il s'agit là d'un moment très important de l'enquête, le témoin estime qu'on agit souvent « en amateur » en cette matière. Cette impression a été confirmée lorsque M. Bauwens est entré en contact avec différents services de police étrangers qui agissaient, quant à eux, en véritables professionnels.

La circulaire en question prévoyait qu'un seul homme devait être envoyé sur les lieux, dans un premier

om vingerafdrukken en mogelijke andere aanwijzingen op te sporen. Zelfs de substituut, magistraat of onderzoeksrechter moest hij op afstand houden.

Voor auto- en « ouistiti-diefstallen » werden eveneens omzendbrieven opgesteld. Die laatste maatregelen maakten het overigens mogelijk de schuldigen aan te houden.

Gemeenschappelijke omzendbrieven

Die omzendbrieven gelden voor het hele grondgebied. Zo was er een omzendbrief inzake politiealarm.

Het probleem was echter dat de hoofdstad niet met de kleinere steden en gemeenten te vergelijken was. Werkgroepen van de verschillende parketten-generaal hebben de regeling herwerkt.

Er kwam ook een omzendbrief betreffende ontvoeringen. Die is echter vertrouwelijk.

Tien of vijftien jaar geleden werden crisistavens opgericht die bij gijzelnemingen moesten optreden.

In dergelijke omstandigheden moeten de procureurs-generaal, de parketten-generaal en de procureurs onmiddellijk kunnen ingrijpen.

Contacten tussen de verschillende niveaus en diensten

De heer Bauwens meent dat het verleden heeft aangetoond dat er te weinig contact was tussen de parketten en de procureurs-generaal, alsook tussen de parketten-generaal en de politiediensten. Tussen de basis en de top was de uitwisseling van informatie ontoereikend.

Om wrijvingen tussen die diensten te voorkomen zouden contactvergaderingen moeten plaatsvinden.

Het moet mogelijk zijn rond een tafel elkaar inlichtingen door te spelen, bepaalde gevallen te bespreken en bepaalde operaties te plannen.

De planning van een dergelijke operatie heeft het met name mogelijk gemaakt een illegaal lab waar drugs werden vervaardigd, te ontmantelen.

Na elke vergadering zou aan de procureur-generaal verslag moeten worden uitgebracht.

Op een ander vlak is er ook nog het College van procureurs-generaal dat volgens de heer Bauwens voortreffelijk functioneert. Dat College vergadert maandelijks, telkens met een goed gevulde agenda.

Het College dient vaak tot voorbereiding voor de ontmoeting van de procureurs-generaal met de Minister van Justitie; daarnaast werkt men ook aan nieuwe richtlijnen en trekt men besluiten uit de inlichtingen die afkomstig zijn van de basis. De leiding kan op dat ogenblik nieuwe richtlijnen of prioriteiten uitvaardigen en circulaires inzake misdaadbestrijding versturen. De heer Bauwens meent dat die vergaderingen van het College onontbeerlijk zijn voor een degelijk beleid. Ze zullen in de toekomst steeds vaker plaatsvinden en dan zal kunnen blijken dat het College eenstemmig kan naar buiten treden.

temps, pour relever les empreintes et les éventuels autres indices. Il devait même tenir à distance substitut, magistrat ou juge d'instruction.

Des circulaires ont aussi été rédigées en matière de vols de voitures et de « vols-ouistiti ». Ces dernières mesures ont d'ailleurs permis l'arrestation des coupables.

Les circulaires communes

Ces circulaires sont d'application sur l'ensemble du territoire du Royaume. Il y eut ainsi la circulaire en matière d'alerte policière.

Restait que le problème de la capitale n'était guère comparable à celui des petites villes et communes. Le système fut retravaillé dans des groupes de travail des différents Parquets Généraux.

Une circulaire a également vu le jour en matière d'enlèvements. Elle a un caractère confidentiel.

Des Etats-Majors de crise en cas de prise d'otage ont été créés, il y a 10-15 ans.

Il est important que les Procureurs généraux, les Parquets généraux et les Procureurs puissent réagir immédiatement à ce genre de situation.

Les contacts entre les différents niveaux et services

Tirant les leçons du passé, M. Bauwens estime qu'il y a eu trop peu de contacts entre les Parquets et le Procureur Général, les Parquets Généraux et les services de police. L'information a visiblement trop peu circulé entre la base et le sommet.

Des réunions de contact devraient permettre d'éviter des frictions entre ces différents services.

Autour de cette table, il devrait être possible d'échanger des informations, de discuter certains cas et de planifier certaines opérations.

La planification d'une telle opération a notamment permis de démanteler un laboratoire clandestin où étaient fabriqués des stupéfiants.

A l'issue de chaque réunion, rapport devrait être fait auprès du Procureur Général.

A un autre niveau, il y a encore le Collège des Procureurs Généraux qui, aux dires de M. Bauwens, semble bien fonctionner. Ce Collège se réunit une fois par mois et a toujours un ordre du jour chargé.

Le Collège sert souvent de préparation à la rencontre des Procureurs Généraux avec le Ministre de la Justice. On y prépare de nouvelles directives et on y tire également les conclusions des informations qui proviennent de la base. Le sommet peut alors établir de nouvelles lignes de conduite ou priorités et transmettre des circulaires en matière de lutte contre la criminalité. Selon M. Bauwens, ces réunions du Collège sont indispensables pour mener une bonne politique. Elles seront à l'avenir de plus en plus fréquentes et permettront de démontrer que ce Collège peut s'exprimer d'une seule et même voix.

Onlangs heeft het College eveneens de Commissaris-generaal van de GP, de stafchef van de rijkswacht en de secretaris-generaal van het departement ontmoet.

Ter bestrijding van het groot banditisme beraden het College en de Minister van Justitie zich eveneens over de benoeming van een magistraat met nationale bevoegdheden, zoals Nederland al heeft gedaan.

Voorts meent getuige dat het aangewezen is dat dergelijke vergaderingen ook voor de procureurs zouden plaatsvinden.

Magistraat met nationale bevoegdheden

Een magistraat van het openbaar ministerie lijkt meer aangewezen : een lid van de zittende magistratuur aanwijzen zou immers grondwettelijke problemen doen rijzen.

Het College van procureurs-generaal kan ook 1, 2 of 5 magistraten als coördinatiemagistraten aanwijzen, over de rechtsgebieden heen. Inlichtingen over groot banditisme zouden ze van de procureurs kunnen krijgen.

De magistraat met nationale bevoegdheden zou dan de graad van substituut van de procureur-generaal krijgen. In dat geval rijst wel het probleem hoe hij een onderzoeksrechter kan vorderen, daar het om twee verschillende echelons gaat.

Noodzakelijke planning van de vervolging

Sinds dertig jaar groeide het aantal wetten dermate aan dat het zelfs niet meer mogelijk is de inbreuken erop te vervolgen, ook niet indien bepaalde zaken buiten de rechtszaal worden behandeld. Getuige is van oordeel dat er op een bepaald ogenblik een keuze zal moeten gemaakt worden.

Een lid deelt die zienswijze, maar preciseert wel dat de beslissing om al dan niet vervolging in te stellen door de gerechtelijke overheid en niet door de politiediensten moet worden genomen. Zulks onderstelt wel dat die overheid nauwer met die politiediensten moet samenwerken. Elke willekeur terzake is uit den boze.

De heer Bauwens bevestigt dat alleen de procureurs en de procureur-generaal een rechtsvordering kunnen instellen. De procureur kan in voorkomend geval een zaak seponeren, hoewel hij weet dat een misdrijf werd gepleegd. Zulks gebeurt wel meer. In dat verband stelt getuige dat bij de kleine parketten de neiging bestaat om praktisch altijd vervolging in te stellen, terwijl de grote parketten in verhouding veel meer zaken seponeren.

Hetzelfde lid verduidelijkt dat zijn voorbehoud betrekking had op de periode die voorafgaat aan het ogenblik waarop de parketmagistraat kennis neemt van de zaak.

Depuis quelque temps, le Collège a également rencontré le Commissaire général de la PJ, le Chef d'E.M. de la Gendarmerie et le Secrétaire Général du Département.

Le Collège et le Ministre de la Justice s'interrogent encore également sur la nomination d'un magistrat à compétence nationale pour lutter contre le grand banditisme, à l'instar de ce qui se fait aux Pays-Bas.

A côté de cela, le témoin juge intéressant que de telles réunions puissent également avoir lieu au niveau des Procureurs.

Le magistrat à vocation nationale

Il devrait s'agir d'un magistrat du Ministère Public. Choisir un membre de la magistrature assise occasionnerait, en effet, des problèmes d'ordre constitutionnel.

Le Collège des Procureurs Généraux pourrait également désigner 1, 2 ou 5 magistrats comme magistrats de coordination par-dessus les ressorts. Ils pourraient recevoir des Procureurs des renseignements relatifs au grand banditisme.

Le magistrat à vocation nationale pourrait être revêtu du grade de Substitut du Procureur Général. Il reste à savoir comment il pourrait réquisitionner un juge d'instruction, puisqu'il s'agit de deux échelons différents.

La nécessaire planification des poursuites

Depuis 30 années, la quantité de lois a tellement augmenté qu'il n'est même plus possible de poursuivre les infractions qui y sont commises, même en traitant certaines d'entre elles hors tribunal. Le témoin est d'avis qu'il faudra, à un certain moment, opérer un choix.

Un membre déclare partager cette vision des choses mais précise que la décision de poursuivre ou non doit reposer auprès des autorités judiciaires et non auprès des services de police. Cela supposerait toutefois que ces autorités se rapprochent desdits services de police. Il faut également se préserver de tout arbitraire en la matière.

M. Bauwens confirme que le droit d'exercer ou non une action judiciaire doit reposer uniquement chez les Procureurs et le Procureur général. Ainsi, le Procureur peut, le cas échéant, classer une affaire sans suite, tout en sachant qu'une infraction a été commise. C'est une pratique relativement courante. A ce propos, le témoin ajoute que la tendance des petits parquets est de poursuivre pratiquement tout, tandis qu'au sein des grands, proportionnellement beaucoup plus d'affaires sont classées.

Le même membre explique que les craintes qu'il a exprimées concernent le stade qui précède celui où le magistrat du Parquet prend connaissance de l'affaire.

Informatisering van de parketten

Thans werkt men aan een aantal proefprojecten om met de informatica tot een volledig beheer van een dossier te komen. Ter identificatie krijgt elke dossier een nummer waaruit men zowel de aard van het misdrijf als de politiedienst die is opgetreden kan afleiden. Ook de verdediging en de burgerlijke partij krijgen toegang tot het systeem : de advocaten kunnen het ter griffie raadplegen om inlichtingen in te winnen over de stand van zaken van een dossier, over de dag van de oproeping, het beroep,

Het blijft echter mogelijk dat de politiedienst bij het begin geen proces-verbaal opstelt, doch geen enkele regeling kan dat volledig uitsluiten. Op het ogenblik dat een proces-verbaal wordt opgesteld, krijgt dat overigens een codenummer, met name het nummer dat de computer gebruikt. Wie met het systeem probeerde te knoeien, heeft aan den lijve kunnen ondervinden dat het wel degelijk werkte. Eens de processen-verbaal zijn opgesteld kan men ze onmogelijk doen verdwijnen.

Getuige antwoordt aan een lid dat hij niet weet of het systeem eventueel aan andere systemen kan worden gekoppeld.

De onderzoeksrechter

De heer Bauwens brengt in herinnering dat voor die functie vaak jonge magistraten worden aangewezen die net van de universiteit komen of die pas een stage achter de rug hebben. Ze krijgen een aanstelling voor drie jaar en ze zijn niet bijzonder « police-minded ».

Die magistraten worden al snel geconfronteerd met vormen van misdadigheid waar ze vaak geen raad mee weten. Ze worden aan hun lot overgelaten en ze moeten leren van hun eigen vergissingen.

Na tal van jaren als onderzoeksrechter te hebben gewerkt constateren ze dat ze alles over burgerlijk, fiscaal of sociaal recht zijn vergeten en dat ze geen enkele kans op bevordering meer maken.

Getuige is van oordeel dat men van een onderzoeksrechter kan eisen dat hij ook cursussen criminologie heeft gevolgd, omdat hij voornamelijk met strafrecht te maken krijgt. Een of andere vorm van vlakke loopbaan lijkt ook aangewezen.

De loopbaan van de onderzoeksrechter vertoont thans de volgende paradox : in het begin moet hij afrekenen met alle mogelijke problemen omdat hij de vereiste opleiding niet heeft gehad; eens hij een zekere ervaring heeft opgedaan loopt zijn opdracht ten einde.

Deskundigen (Centraal Laboratorium en School voor Criminologie)

In België bestaan er geen vaste deskundigen : ze worden willekeurig aangewezen, vaak zelfs om iemand een gunst te bewijzen. De heer Bauwens is voorstander van de oprichting van een centraal laboratorium, zoals dat reeds in Nederland bestaat.

L'informatisation des Parquets

Il y a une série de projets-pilote en cours qui permettent d'informatiser la gestion complète d'un dossier. Chaque dossier reçoit un numéro d'identification qui permet de déterminer, d'une part, la nature de l'infraction et, d'autre part, le service de police qui est intervenu. Le système est également accessible à la défense ou à la partie civile, puisque les avocats peuvent le consulter auprès du Greffe pour obtenir l'état d'avancement du dossier, la date de la convocation, les recours, ...

Il reste toutefois encore la possibilité que le service de police ne dresse pas de procès-verbal au départ, mais cela aucun système ne pourra jamais l'exclure définitivement. Dès que le procès-verbal est rédigé, il reçoit d'ailleurs un numéro de code, qui est celui qui est utilisé dans le système informatique. Ceux qui ont voulu frauder ledit système ont pu s'apercevoir, à leurs dépens, qu'il était performant. Il est donc impossible de faire disparaître des procès-verbaux rédigés.

En réponse à un membre, le témoin précise qu'il ignore si le système est éventuellement connecté à d'autres.

Le juge d'instruction

M. Bauwens rappelle que pour cette fonction, on désigne souvent des jeunes magistrats qui sortent de l'université ou qui viennent de terminer leur stage. Ils sont nommés pour trois ans et ils ne sont pas particulièrement « police-minded ».

Ces magistrats sont très rapidement confrontés à des formes de criminalité qui leur échappent bien souvent. Ils sont abandonnés à leur sort et doivent tirer les leçons de leurs erreurs passées.

Après des années passées comme juge d'instruction, on se rend compte qu'on a tout oublié du droit civil, fiscal ou social et qu'on n'a plus aucune chance de promotion.

Selon le témoin, on pourrait tout aussi bien exiger d'un juge d'instruction qu'il ait suivi des cours en criminologie, puisqu'il est avant tout confronté à du droit pénal. Il faudrait également envisager une sorte de carrière plane.

Tout le paradoxe actuel de la carrière de juge d'instruction réside dans le fait qu'il a, au début, toutes les difficultés du monde parce qu'il n'a pas de formation adéquate et que dès le moment où il a acquis une certaine expérience, sa mission prend fin.

Les experts (Laboratoire central et Ecole de Criminologie)

En Belgique, il n'y a pas d'experts fixes. Ils sont désignés selon le bon vouloir et même souvent pour faire plaisir. M. Bauwens plaide pour la création d'un laboratoire central, tel qu'il existe d'ailleurs aux Pays-Bas.

In dat laboratorium is alles gecentraliseerd, zelfs de gewone bloedonderzoeken. De eraan verbonden deskundigen hebben een universitaire opleiding ge-noten en worden zeer behoorlijk betaald.

In België dienen de terreinen die voor de bouw van dat laboratorium waren voorbestemd — en die overigens heel duur werden betaald — thans als kampe-ment voor zigeuners. Op dezelfde plek had overigens ook de School voor Criminologie gebouwd moeten worden.

De huidige School voor Criminologie is ten andere een soort « rommelhok » geworden : de middelen zijn ontoereikend, de leslokalen verouderd en de studies niet erg motiverend. Er wordt dan ook veel gespijbeld.

In die school zou men een « deskundigen-pool » moeten oprichten; die mensen zouden een vaste be-noeming krijgen. Op termijn is die oplossing goedkoper dan individuele deskundigen te betalen, die dan nog vaak echte amateurs zijn.

Centraal Bureau voor Opsporingen (CBO)

Dat bureau werd in 1971-1972 opgericht. Met de informatisering bij de gerechtelijke politie was eerst een volledige uitwisseling van de gegevens voor-opgesteld.

Ten slotte kwam men tot een « Duet-Duet »-systeem : men kon bepaalde informatie van de ene centrale computer naar de andere overbrengen, maar GP en rijkswacht hielden voor zichzelf informatie achter.

De politiediensten van de grote centra hebben gevraagd of ze op die bestanden konden aansluiten. Die toestemming werd gegeven; ze kregen de keuze tussen de computer van de GP of die van de rijkswacht. De meeste korpsen kozen voor die van de rijkswacht omdat sommige korpsen reeds beschikten over een terminal die ermee verbonden was. Dat was echter ontoereikend.

Men gebruikte zeven type-formulieren om de gegevens in de computer in te brengen. Gemeenschap-pelijke richtlijnen werden gegeven om alle stukken van de eenheid door te sturen naar het Gewestelijk Documentatiebureau, maar ook naar de GP en de rijkswacht. Later vroeg de rijkswacht nog om via de brigades de processen-verbaal ook naar het CBO door te sturen. Inmiddels was de centrale rijkswachtcom-puter immers het CBO geworden.

Het ging dus niet langer om louter administratieve manipulaties, maar om echte gerechtelijke onderzoeken waarbij de procureur en de procureur-gene-raal trouwens recht van inspraak hebben. Via de computer probeert men een link te leggen tussen verschillende zaken. Het CBO is een almachtig, uitstekend georganiseerd en functioneel apparaat geworden, dat echter volledig aan de controle van de procureurs-generaal ontsnapt.

Persoonlijk is getuige voorstander van een der-gelijke controle. Mits het College van procureurs het daarmee eens is ware het wellicht aan te bevelen het

Tout est d'ailleurs centralisé dans ce laboratoire, jusqu'aux simples analyses de sang. Il est peuplé d'experts formés à l'université, qui reçoivent un traite-ment très décent.

Chez nous, les terrains qui devaient servir à l'édi-fication de ce laboratoire — et qui furent d'ailleurs achetés à prix d'or — servent de campement aux gitans. Il aurait d'ailleurs fallu construire sur ce même site l'Ecole de Criminologie.

L'actuelle Ecole de Criminologie est d'ailleurs deve-nue une sorte de « débarras ». Il n'y a pas assez de moyens, les locaux sont vieillots et les études sont dé-motivantes. L'absentéisme y est donc très élevé.

Il faudrait au sein de cette école créer un « pool » d'experts, qui seraient nommés à titre définitif. A long terme, cela se révèlerait bien moins onéreux que de payer individuellement des experts, qui sont parfois de vrais amateurs.

Le Bureau Central des Recherches (BCR)

Ce Bureau a vu le jour en 1971-1972. Par rapport au système d'informatisation de la police judiciaire, il avait été question d'en arriver initialement à un échange de toutes les données.

Finalement, on en est arrivé à un système *Duet-Duet* : le transfert de certaines informations était possible d'un ordinateur central à l'autre, mais tant la P.J. que la Gendarmerie gardaient des informations à leur seul usage.

Les corps de police de grands centres ont demandé à pouvoir se connecter à ces systèmes. L'autorisation leur en a été donnée et ils pouvaient choisir le système de la P.J. ou celui de la Gendarmerie. La plupart des corps choisirent le système de la Gendarmerie, puis-que certains d'entre eux possédaient déjà un terminal qui y était relié. C'était pourtant insuffisant.

Pour nourrir l'ordinateur, on utilisait sept formu-laires-type. Il y eut des instructions communes pour transmettre tous les documents de l'unité sur le Bureau de Documentation Régionale mais aussi vers la P.J. et la Gendarmerie. Ensuite, la Gendarmerie a encore de-mandé de transmettre également les procès-verbaux vers le BCR par l'intermédiaire des Brigades. Car en-tretemps l'ordinateur central de la Gendarmerie était devenu le BCR.

Il ne s'agissait donc plus de manipulations pure-ment administratives mais de véritables enquêtes judiciaires, sur lesquelles les Procureurs et Procureurs Généraux ont d'ailleurs un droit de regard. Par l'ordi-nateur, on cherche à établir des liens entre des affai-re-s différentes. Le BCR est devenu un outil tout puis-sant, très bien organisé, fonctionnel mais qui échappe entièrement au contrôle des Procureurs Généraux.

A titre personnel, le témoin souhaite qu'un tel con-trôle soit possible. Il faudrait peut-être, si le Collège des Procureurs l'accepte, confier la gestion de ce sys-

beheer van dat systeem toe te vertrouwen aan een magistraat wiens bevoegdheid het hele land bestrijkt. Voorts behoort men te weten wat er in de twee centrale computers opgeslagen werd, wie de meeste informatie doorspeelt en of overlappingen kunnen worden voorkomen.

Een lid merkt op dat het CBO reeds zijn voorzorgen genomen heeft door het Centrum voor Informatieverwerking op te richten, dat eveneens aan iedere controle dreigt te ontsnappen.

De heer Bauwens merkt op dat niemand ooit een politiedienst kan verhinderen zijn eigen documentatie aan te leggen. Een uitbreiding van de bevoegdheden van de procureur-generaal zou hoe dan ook de kans geven hun controlemogelijkheden te vergroten.

De nieuwe gemeentewet heeft het hun op dat gebied al ten dele gemakkelijker gemaakt.

Het transmissieprobleem

Ofschoon iedere politiedienst een aantal radionetten bezet, bestaat er slechts één nationaal net, de « Broadcasting » van de Rijkswacht. Zelfs de GP bezit op nationaal vlak geen enkel radio-alarmnet.

Getuige betreurt dat bepaalde zones wellicht wegens het ontbreken van de nodige financiële middelen, over geen etherverbinding beschikken. De Voorzitter merkt op dat de bende van Nijvel bij haar gewapende overvallen wellicht op de « onverenigbaarheid » van de verschillende netten gespeculeerd heeft.

Richtlijnen in verband met infiltratie en pseudokoop

Ondervraagd over het bestaan van dergelijke richtlijnen in zijn ambtsgebied, antwoordt getuige dat men die kwestie nog steeds onderzoekt. Er werden werkgroepen opgericht en die hebben een basistekst opgesteld. De Rijkswacht heeft evenwel een aantal opmerkingen gemaakt en de tekst zal waarschijnlijk dienovereenkomstig aangepast worden.

Volgens de heer Bauwens betekent het ontbreken van dergelijke richtlijnen een vergissing. Voor het ogenblik weten de politiediensten niet wat aan te vangen en evenmin hoever zij mogen gaan, ...

Achterstand bij de Hoven en Rechtbanken

Getuige constateert dat die achterstand bij de Rechtbanken van Eerste aanleg en de Hoven van Beroep nog opgelopen is. Alleen reeds bij het Hof van Beroep te Gent zijn nog bijna 3 000 zaken hangend. Ook op het vlak van de verjaringen rijzen er problemen.

De heer Bauwens meent dat bepaalde soorten zaken voorrang verdienen (financiële schandalen enz.). Getuige geeft toe dat hij door prioriteiten vast te stellen eigenlijk als een opportunist optreedt. Men dient immers rekening te houden met collectieve gratieverlening, met het feit dat bepaalde straffen nooit « uitgetzet » worden, enz.

tème au magistrat à vocation nationale. Il est également important de voir ce qui figure dans les deux ordinateurs centraux, qui fournit davantage d'informations au bénéfice de l'autre et s'il y a moyen de supprimer des doubles-emplois.

Un membre fait observer que le BCR a déjà préparé ses arrières en créant le Centre de Traitement de l'Information (CTI), qui risque également d'échapper à tout contrôle.

M. Bauwens lui répond qu'on ne pourra jamais empêcher un service de police de se constituer une propre documentation. Quoi qu'il en soit, une extension des compétences des Procureurs Généraux permettrait d'augmenter aussi leurs possibilités de contrôle. La nouvelle loi communale les leur a déjà facilitées en partie.

Le problème des transmissions

Chaque service de police possède différents réseaux radio. Il n'y a qu'un réseau national, le « Broadcasting » de la Gendarmerie. Même la P.J. n'a pas de réseau radio d'alerte au niveau national.

Le témoin regrette que dans certaines zones spécifiques, il n'y ait pas de réseau, faute sans doute des moyens financiers nécessaires. Le Président fait remarquer que les Tueurs du Brabant ont probablement spéculé, dans leurs attaques, sur les absences de compatibilité entre les différents réseaux.

Directives en matière d'infiltration et de pseudocoop

Interrogé à propos de l'existence de telles directives dans son ressort, le témoin précise qu'on en est encore toujours au stade des recherches. Des groupes de travail ont été créés et ont rédigé un premier texte de base. Il y a cependant des remarques du côté de la Gendarmerie et ce texte sera probablement adapté en conséquence.

M. Bauwens estime que l'absence de telles directives constitue une erreur. Pour l'instant, les services de police ne savent pas ce qu'ils peuvent faire, jusqu'où ils peuvent aller, ...

L'arrière judiciaire

Le témoin constate que depuis quelques années, les retards s'accumulent au niveau du Tribunal de 1re Instance et de la Cour d'Appel. Rien qu'à Gand, au niveau de cette même Cour, près de 3 000 affaires sont actuellement pendantes. Le problème des prescriptions se pose également.

M. Bauwens estime qu'il faut pouvoir accorder la priorité à certains types d'affaires (scandales financiers, ...). Le témoin avoue qu'en fixant ces priorités, il agit pratiquement comme un opportuniste. Il faut, en effet, tenir compte des mesures de grâce collective, du fait que certaines petites peines ne sont jamais accomplies, etc.

X. — GEWEZEN MINISTER

VERHOOR VAN DE HEER
P. VANDEN BOEYNANTS,
 Minister van Staat

Staatsgreep

De Voorzitter herinnert aan de door een aantal getuigen voor de Commissie afgelegde verklaringen als zouden in het begin van de jaren '70 geruchten over een staatsgreep de ronde hebben gedaan. Op 14 augustus 1973 heeft de generale staf van de Rijkswacht aan alle brigades een telex verzonden met een verzoek om inlichtingen over die geruchten. Het zou hier ge-gaan hebben om rijkswachtofficieren en leden van de NEM-Clubs (Nouvelle Europe Magazine). Die clubs zouden gefinancierd geweest zijn door een aantal prominenten, onder wie getuige. Een bankier, de heer Finné, praatte openlijk over die staatsgreep. Achteraf werd hij gedood, volgens sommigen « terechtgesteld », tijdens de gewapende overval van 27 september 1985 op het warenhuis « Delhaize » te Overijse.

Getuige was indertijd Minister van Landsverdediging. Was hij van die geruchten op de hoogte ? Werd hij over dat onderzoek ingelicht ?

De heer Vanden Boeynants antwoordt dat het even belachelijk als potsierlijk is om in België van een staatsgreep te gewagen. Bovendien is zoets bij ons praktisch onmogelijk. Gelet op het drievoudig ministerieel toezicht waarvan de Rijkswacht afhangt, zou het geen drie dagen duren, of de door een van de drie ministers voorbereide poging tot staatsgreep zou door zijn twee andere collega's gekend zijn. Om die reden heeft men er trouwens altijd op toegezien dat de drie ministers niet tot dezelfde partij behoren. Toen hij Minister van Landsverdediging was, heeft getuige — binnen de grenzen van zijn bevoegdheden — altijd de Rijkswacht gecontroleerd. Hij controleerde noch het gerechtelijk aspect, noch het aspect « ordehandhaling ».

Hij herinnert eraan dat hij, toen hij nog Minister van Landsverdediging was, een eerste beslissing met betrekking tot de Rijkswacht heeft genomen : hij heeft de Regering voorgesteld van de inspecteur-generaal een luitenant-generaal te maken, met de bedoeling de onafhankelijkheid van betrokkenen ten opzichte van de bevelhebber van de Rijkswacht te vrijwaren.

Destijds kwam de inspecteur-generaal de Minister om de drie maanden opzoeken. Er werd geen schriftelijk rapport opgemaakt, maar hij werd van de problemen mondeling op de hoogte gebracht. Getuige heeft tevens de Kamer voorgesteld om een nieuw administratief statuut van de Rijkswacht en een nieuw tuchtreglement goed te keuren. Hij heeft het recht ingevoerd om beroep in te stellen, zodat iedere rijkswachter die door zijn meerderen van iets beschuldigd wordt, een advocaat kan aanspreken om hem te verdedigen.

X. — ANCIEN MINISTRE

AUDITION DE M.
P. VANDEN BOEYNANTS,
 Ministre d'Etat

Coup d'Etat

Le Président rappelle que plusieurs témoins ont déclaré devant la commission que des rumeurs de coup d'état avaient circulé au début des années septante. Le 14 août 1973, l'état major de la gendarmerie a envoyé un télex à toutes les brigades en demandant des informations sur ces rumeurs de coup d'état. Il se serait agi d'officiers de la gendarmerie et de membres des NEM-Clubs (Nouvelle Europe Magazine). Ces clubs auraient été financés par une série de personnalités, dont le témoin. M. Finné, banquier, parlait ouvertement de ce coup d'état. Ce dernier a été tué, « exécuté » selon certains, lors de l'attaque du Delhaize d'Overijse le 27 septembre 1985.

Le témoin était à l'époque Ministre de la Défense nationale. Etait-il au courant de ces rumeurs ? A-t-il été informé de cette enquête ?

M. Vanden Boeynants répond qu'il est aussi ridicule que grotesque de parler d'un coup d'Etat en Belgique. De plus, un coup d'Etat est quasiment impossible en Belgique. En effet, étant donné la triple tutelle ministérielle dont dépend la gendarmerie, il ne faudrait pas trois jours pour que la tentative de coup d'état préparée par l'un des trois ministres soit connue des deux autres ministres. C'est d'ailleurs la raison pour laquelle on veille toujours à ce que les trois Ministres ne soient pas du même parti. Lorsqu'il était Ministre de la Défense nationale, le témoin a toujours contrôlé la gendarmerie dans les limites de ses compétences. Il ne contrôlait ni l'aspect judiciaire ni l'aspect relatif au maintien de l'ordre.

Il rappelle que lorsqu'il était ministre de la Défense nationale, il a pris une première décision relative à la gendarmerie : il a proposé au gouvernement de faire de l'inspecteur général un lieutenant général afin de préserver son indépendance vis-à-vis du commandant de la gendarmerie.

A cette époque, l'inspecteur général venait voir le Ministre tous les 3 mois. Il n'y avait pas de rapport écrit mais il lui communiquait les problèmes oralement. Le témoin a également proposé à la Chambre de voter un nouveau statut administratif de la gendarmerie ainsi qu'un nouveau règlement de discipline. Il a introduit le droit d'appel qui permet à un gendarme quel qu'il soit, accusé par sa hiérarchie, de charger un avocat de sa défense.

Door zijn toedoen werden vakbonden bij het leger en de rijkswacht ingevoerd.

Toen men over informatisering begon te spreken, nodige getuige ten slotte zijn collega's ministers uit om er zich ter plaatse rekenschap van te komen geven dat er geen politieke bestanden vorhanden waren. Volgens hem is het evenwel niet uitgesloten dat een fantast voor eigen rekening fiches bijhoudt.

De heer Vanden Boeynants merkt voorts op dat hij in 1974-1975 aan de Ministerraad voorgesteld had het aantal rijkswachters met ± 1 000 manschappen te verhogen, maar dat staat helemaal los van de kwestie van de staatsgreep.

Een lid wijst erop dat in die periode ook het NDB en de DIANE-groep opgericht werden.

Getuige antwoordt dat het initiatief om dergelijke eenheden op te richten niet van de Minister van Landsverdediging uitgaat. Hij moet eventueel de nodige middelen bezorgen voor de oprichting ervan. Hij neemt echter geen beslissingen.

In verband met de telex van de Rijkswacht betreffende de staatsgreep, verklaart de heer Vanden Boeynants dat het onderzoek op zijn verzoek ingesteld werd. De toenmalige Minister van Justitie, de heer Vanderpoorten, en de Minister van Binnenlandse Zaken, de heer Close, waren ongetwijfeld op de hoogte van die geruchten over een staatsgreep want er werd in de pers over gesproken. Men heeft getuige gevraagd wat er bij de Rijkswacht gebeurde. Daarop heeft hij de opperbevelhebber ontboden en hem gevraagd een onderzoek in te stellen.

Het lijdt geen twijfel dat de heer Vanden Boeynants de inlichtingendiensten van het leger nooit met een dergelijk onderzoek belast heeft, hoewel getuige veronderstelt dat als die diensten iets hadden ontdekt, hij ervan verwittigd geweest zou zijn.

De Rijkswacht heeft bij hem verslag uitgebracht maar daarbij kwam hij geen enkel betrouwbaar of ernstig feit te weten. Voorts herinnert hij zich niet meer of het om een schriftelijk dan wel om een mondeling verslag ging.

NEM-Clubs

Getuige weet niets af van een verslag waarin beweerd wordt dat hij NEM-Clubs zou financieren. Hij voegt eraan toe dat hij met die groep geen uitstaans heeft en dat de vennootschap waarvan hij de leiding heeft uiteraard nooit aan enige vorm van financiering van die clubs heeft deelgenomen. Voorts heeft hij nooit betrekkingen gehad met uiterst-rechtse kringen.

Het is best mogelijk dat hij gedurende zijn loopbaan de hoofdredacteur van « Nouvelle Europe Magazine », Emile Lecerf, een paar keren ontmoet heeft, maar dat gold ook voor andere journalisten. Hij voegt eraan toe dat een minister niet altijd op de hoogte is van wat er in zijn departement gebeurt, hetgeen ruimschoots bewezen wordt door het feit dat hij van dat verslag niets afweet.

Il a introduit le syndicalisme à l'armée et à la gendarmerie.

Enfin, lorsqu'il a été question d'informatisation, le témoin a invité ses collègues ministres à venir se rendre compte sur place qu'il n'y avait pas de fichiers politiques. Il reconnaît toutefois qu'il n'est pas impossible qu'un fantaisiste tienne des fiches pour son propre compte.

M. Vanden Boeynants ajoute qu'il avait proposé au Conseil des Ministres en 1974-1975, une augmentation effectifs de la gendarmerie de ± 1 000 hommes mais cela est tout à fait étranger au coup d'Etat.

Un membre fait remarquer que c'est à cette période qu'ont également été créés le BND et le groupe Diane.

Le témoin réplique que l'initiative de créer ces unités n'appartient pas au Ministre de la Défense nationale. Il doit, éventuellement, fournir les moyens pour les créer mais il ne décide pas.

En ce qui concerne le télex de la gendarmerie relatif au coup d'Etat, M. Vanden Boeynants précise que cette enquête a été réalisée à sa demande. M. Vanderpoorten, alors Ministre de la Justice et M. Close, Ministre de l'Intérieur, étaient certainement au courant de ces rumeurs de coup d'Etat car la presse y avait fait allusion. On a demandé au témoin ce qui se passait à la gendarmerie. Il a dès lors convoqué le commandant en chef et lui a demandé de procéder à une enquête.

M. Vanden Boeynants n'a certainement pas fait faire d'enquête par les services de renseignement de l'armée mais il suppose que si ceux-ci avaient découvert quelque chose, il en aurait été averti.

Rapport lui a été fait par la gendarmerie mais aucun élément valable ou sérieux n'a été porté à sa connaissance. Le témoin ne se souvient plus si ce rapport était écrit ou oral.

NEM-Clubs

Le témoin ne connaît pas de rapport dans lequel la gendarmerie stipule qu'il financerait des NEM-Clubs. Il ajoute qu'il n'a aucune relation avec ce groupe et qu'il est évident que la société qu'il dirige n'a jamais participé à un quelconque financement. Il n'a jamais eu de rapports avec un groupe d'extrême-droite.

Il a peut-être rencontré Emile Lecerf, le rédacteur en chef du Nouvelle Europe Magazine, une fois ou deux au même titre que d'autres journalistes au cours de sa carrière. Il ajoute qu'un Ministre n'est pas toujours au courant de ce qui se passe dans son département. Le fait qu'il ignore l'existence de ce rapport le prouve à suffisance.

De heer Vanden Boeynants legt er de nadruk op dat de verslagen van de Rijkswacht onmogelijk allemaal aan de Minister kunnen worden voorgelegd. Zo iets is gewoon ondenkbaar. Het verslag van majoor De Cock, waarin wordt beweerd dat getuige de Nem-Clubs financierde, had evenwel zeer zeker aan de Minister moeten worden voorgelegd.

Controle op de Rijkswacht

De heer Vanden Boeynants acht het gevaarlijk de bevoegdheden betreffende de Rijkswacht (interne werking, ordehandhaving en gerechtelijke opdrachten) aan een enkele minister toe te vertrouwen. Hij heeft er altijd op toegezien dat de controle optimaal gebeurt. Dat is trouwens ook de wens van de hiërarchie van de Rijkswacht.

De « Cercle des Nations »

De heer Vanden Boeynants zegt dat hij twee à driemaal heeft geluncht in de « Cercle des Nations », die vlak bij zijn woonplaats ligt, maar dat hij nooit deel heeft uitgemaakt van de raad van bestuur.

Hij kent gewezen Europarlementslied Van Kerkhoven. Dat is een volstrekt onbesproken man, die hij hoegenaamd geen extreem-rechtse sympathieën kan toeschrijven.

Een lid merkt op dat de verklaringen van getuige niet stroken met de verklaringen die hij had afgelegd naar aanleiding van het tegen hem ingestelde onderzoek wegens belastingfraude. Tijdens dat onderzoek verklaarde hij een geregeld gast van de Cercle des Nations te zijn.

Getuige betwist dat.

Majoor Bougerol, PIO (Public Information Office) en PDG (Production Distribution Générale)

De heer Vanden Boeynants zegt dat majoor Bougerol een goede bekende van hem is. In 1972 hervormt getuige, die op dat ogenblik Minister van Landsverdediging is, de regeling inzake uitstel van de militaire dienstplicht. Hij dient een wetsontwerp in waarin wordt bepaald dat jongeren, nadat ze hun hogere middelbare studies hebben afgerond, eerst hun militaire dienstplicht moeten vervullen, alvorens ze andere studies aanvatten.

Die maatregel heeft heel wat kwaad bloed gezet in de scholen, waar conferenties werden belegd om de jongeren bij te brengen hoe ze gewetensbezwaarde konden worden.

Gelet op de aanvallen die het leger te verduren kreeg, heeft generaal Roman, stafchef van de Landmachts, getuige voorgesteld om het PIO (1974) op te richten. Hij heeft een kleine groep bekwame voordrachtgevers aangetrokken die tot taak hadden aan het leger bekendheid te geven in de colleges en lycea. Volgens getuige was majoor Bougerol — die de lei-

M. Vanden Boeynants souligne qu'il est impossible, voire impensable que tous les rapports de la gendarmerie soient soumis au Ministre. Mais le rapport du major De Cock, selon lequel le témoin financerait les NEM-Clubs, aurait certainement dû lui être soumis.

Contrôle de la gendarmerie

M. Vanden Boeynants estime qu'il serait dangereux de confier à un seul Ministre les compétences relatives à la gendarmerie (fonctionnement interne, maintien de l'ordre et travail judiciaire). Le témoin a toujours veillé à ce que le contrôle soit maximum. C'est d'ailleurs ce que souhaite également la hiérarchie de la gendarmerie.

Le Cercle des Nations

M. Vanden Boeynandsdéclare qu'il a déjeuné deux ou trois fois au Cercle des Nations situé près de chez lui, mais qu'il n'a jamais fait partie de son conseil d'administration.

Il connaît M. Van Kerkhoven, ancien député européen. Il s'agit d'un homme parfaitement honorable que l'on ne peut taxer d'appartenir à l'extrême droite.

Un membre fait remarquer que les déclarations du témoin ne coïncident pas avec ses déclarations dans le cadre de l'enquête pour fraude fiscale dont il a fait l'objet, et au cours de laquelle il a déclaré qu'il se rendait régulièrement au Cercle des Nations.

Le témoin conteste.

Le Major Bougerol, le PIO (Public Information Office) et PDG (Production Distribution Générale)

M. Vanden Boeynants déclare connaître parfaitement le *major Bougerol*. En 1972, le témoin, alors Ministre de la Défense nationale réforme le système des sursis pour le service militaire. Il introduit un projet de loi stipulant qu'après les études moyennes supérieures, il faut d'abord effectuer son service militaire avant de poursuivre d'autres études.

Cette mesure a déclenché une vague de mécontentement dans les écoles dans lesquelles étaient organisées des conférences afin d'apprendre aux jeunes comment devenir objecteur de conscience.

Etant donné les attaques dont l'armée faisait l'objet, le chef d'Etat-major de la force terrestre, le général Roman, a proposé au témoin de créer le PIO (1974). Il a sélectionné un petit groupe de conférenciers de valeur chargés de faire connaître l'armée dans les collèges et les lycées. Selon le témoin, le major Bougerol, — qui dirigeait le PIO — était le meilleur

ding had van het PIO — de beste voordrachtgever, maar hij was het niet altijd met diens ideeën eens.

De benaming « Public Information Office » werd gekozen omdat zij goed in het oor lag. De voordrachtgevers werden ondergebracht in een gebouw aan de Wetenschapsstraat. Daar werden de voordrachten voorbereid en persoverzichten gemaakt. Getuige preciseert dat het PIO niet met de rijkswacht, maar wel met reserve-officieren samenwerkte. Er was geen sprake van een bestand met politieke gegevens.

Toen generaal Roman overleed, was de sensibilisingscampagne beëindigd en bleek dat het PIO niet langer nut had. Bijgevolg werd het opgeheven en zijn de voordrachtgevers naar hun respectieve kazernes teruggekeerd. Het gebouw, dat tot dan toe door het PIO was betrokken, is vervolgens verhuurd aan een particuliere handelsvennootschap : PDG (Production Distribution Générale).

De heer Vanden Boeynants preciseert dat hij nooit wat met die firma te maken heeft gehad; hij is er nooit heen geweest en heeft nooit aan een van haar activiteiten deelgenomen.

Getuige overhandigt aan de Commissie een exemplaar van de persoverzichten van PDG. Het betreft een overzicht van de nationale, maar vooral de internationale pers met anti-communistische inslag.

PDG stelde die persoverzichten voor zich persoonlijk samen en maakte daarbij gebruik van het werk dat op het kantoor van de militaire voordrachtgevers (PIO) was gedaan.

Getuige antwoordt aan een lid dat hij nooit heeft geweten dat een aantal voordrachtgevers het op een bepaald ogenblik niet meer eens waren met de wijze waarop sommige inlichtingen werden verspreid. Hij ontken dat majoor Bougerol bij PDG een functie heeft bekleed toen hij militair was. Hij was evenmin lid van het kabinet van Landsverdediging.

De heer Vanden Boeynants verklaart dat baron de Bonvoisin contacten onderhield met PDG, maar er geen deel van uitmaakte.

Ook acht hij het mogelijk dat leden van de Cepic deel hebben uitgemaakt van PDG.

Cepic

In 1950 werd de Cepic opgericht, in het verlengde van de « Mouvement des indépendants Chrétiens ». De heer Vanden Boeynants was ongeveer twee jaar voorzitter van de Cepic.

Getuige onderstreept dat de verschillende voorzitters die elkaar aan het hoofd van de Cepic zijn opgevolgd, volstrekt eerbare personen zijn. De Cepic bestond uit mensen die tegen het communisme gekant waren. Zij waren van oordeel dat de belastingdruk in België te zwaar was, dat er in ons land te veel ambtenaren waren, dat de goede ambtenaren slecht betaald werden en dat er een tegenwicht moest komen om de invloed van de bonden in te dijken. Sommigen vonden

de ces conférenciers, mais il ne partagait pas toujours ses idées.

L'appellation « Public Information Office » a été choisie car elle sonnait bien. Les conférenciers étaient logés dans un bâtiment situé rue de la Science. On y préparait les conférences et on y préparait des revues de presse. Le témoin précise que le PIO ne collaborait pas avec la gendarmerie mais bien avec des officiers de réserve. Il n'était pas question de fiches politiques.

Lorsque le général Roman est décédé, la campagne était terminée et il est apparu que le PIO n'était plus nécessaire. Il a dès lors été supprimé et les conférenciers sont rentrés dans leur quartier. Le bâtiment, occupé jusque là par le PIO, a ensuite été loué à une société commerciale privée : PDG (Promotion Distribution Générale).

M. Vanden Boeynants précise qu'il n'a jamais rien eu à voir avec cette firme; il ne s'y est jamais rendu et n'a jamais participé à une de ses activités.

Le témoin remet à la commission un exemplaire des revues de presse de PDG. Il s'agit d'une revue de presse nationale mais surtout internationale à tendance anti-communiste.

PDG établissait ces revues de presse à titre privé et bénéficiait du travail accompli au bureau des conférenciers militaires (PIO).

Le témoin répond à un membre qu'il n'a jamais été au courant qu'à un certain moment, quelques conférenciers n'étaient plus d'accord avec la manière dont certains informations étaient diffusées. Il dément que le major Bougerol ait exercé une fonction pour PDG lorsqu'il était militaire. En outre, il ne faisait pas partie du cabinet de la Défense nationale.

M. Vanden Boeynants déclare que le baron de Bonvoisin avait des contacts avec PDG mais qu'il n'en faisait pas partie.

Il croit également possible que des membres du Cepic aient fait partie de PDG.

Le Cepic

Le Cepic a été créé en 1950, dans le prolongement du mouvement des indépendants Chrétiens. M. VDB a présidé le Cepic pendant environ deux ans.

Le témoin souligne que les différents présidents qui se sont succédés à la tête du Cepic sont des personnes parfaitement honorables. Le Cepic était composé de personnes opposées au régime communiste; elles estimaient que la fiscalité en Belgique était trop importante, qu'il y avait trop de fonctionnaires dans notre pays et que les bons fonctionnaires étaient mal payés et qu'un contrepoids était nécessaire pour compenser l'influence des syndicats. Certains estimaient encore

ook dat de mis in het Latijn moest gelezen worden, nog anderen verdedigden de homeopathie.

Getuige merkt op dat de verdediging van die standpunten in geen geval een misdrijf vormt. Indien men daarin uiterst rechtse ideeën ontwaart, is half België uiterst rechts. Hij voegt er nog aan toe dat de Cepic geen uitstaans heeft met PDG of met de NEM-clubs.

De heer Vanden Boeynants betwist dat de Cepic het « Front de la Jeunesse » heeft gefinancierd.

Hij preciseert dat de beschuldigingen met betrekking tot de CEPIC gestart zijn in 1981, toen A. Raes, administrateur van de Staatsveiligheid, naar aanleiding van zijn getuigenis voor de commissie-Wijninckx een verslag over de CEPIC heeft afgelegd waarin CEPIC als een extreem-rechtse beweging werd afgeschilderd. Sindsdien heeft een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling uitgewezen dat voormeld verslag ten dele onjuist was.

« Groep G »

Getuige verklaart dat hij nooit van « Groep G » heeft gehoord.

Onderofficier Louis

De heer Vanden Boeynants preciseert dat de heer Louis als opsteller aan zijn kabinet was verbonden, nadat hij bij de Rijkswacht op rust was gesteld. Getuige wist dat hij rijkswachter was geweest, maar hij wist niets af van zijn verleden.

Zijn tweetaligheid was de eerste reden om hem in het kabinet op te nemen. Een andere reden was dat hij wist hoe het er in de administraties toegaat; getuige had ook een opsteller nodig. Hij behandelde slechts verzoeken tot bemiddeling. Getuige zag hem misschien maar om de drie maanden. Hij bleef jarenlang aan het kabinet verbonden.

De heer Vanden Boeynants ontkent dat de heer Louis op het kabinet belast was met de opvolging van gerechtelijke onderzoeken, met het oog op de manipulatie ervan. Hij heeft hem nooit gevraagd zich met een of andere rechtszaak in te laten.

Robert Beijer

De heer Vanden Boeynants verklaart dat hij de heer Beijer heeft ontmoet toen deze hem tot tweemaal toe kwam voorstellen zijn belastingdossier te doen verdwijnen. Hij had niet onmiddellijk door dat het om provocatie ging. Hij heeft er nooit aan gedacht klacht in te dienen want hij dacht dat hij met een fantast te maken had.

Getuige heeft zelfs aan zijn vrienden verteld wat hem was overkomen.

In dat verband werd hij ook ondervraagd door de BOB.

que la messe devait être dite en latin et d'autres étaient des défenseurs de l'homéopathie.

Le témoin fait remarquer que la défense de ces idées ne constitue en aucun cas un délit et que si certains y reconnaissent des idées d'extrême-droite, la moitié de la Belgique est d'extrême-droite. Il ajoute encore que le Cepic n'a rien à voir avec PDG ni avec les NEM-clubs.

M. Vanden Boeynants conteste que le Cepic ait financé le Front de la Jeunesse.

Il précise que les accusations relatives au Cépic ont débuté en 1981, lorsque M. A. Raes, Administrateur de la Sûreté de l'Etat, a présenté à la commission Wijninckx devant laquelle il témoignait, un rapport sur le Cépic le décrivant comme un mouvement d'extrême droite. Depuis lors, un arrêt de la chambre des mises en accusation a établi que ce rapport était partiellement faux.

Le « groupe G »

Le témoin déclare ne avoir jamais entendu parler du « groupe G ».

L'adjudant Louis

M. Vanden Boeynants précise, qu'une fois pensionné de la gendarmerie, M. Louis a travaillé dans son cabinet comme rédacteur. Le témoin savait qu'il avait été gendarme mais ignorait son passé.

La première raison pour laquelle il a été engagé est qu'il était bilingue. La seconde raison est qu'il connaissait la vie administrative et que le témoin avait besoin d'un rédacteur. Il s'occupait uniquement des demandes d'intervention. Le témoin le voyait peut-être tous les trois mois. Il est resté au cabinet pendant plusieurs années.

M. Vanden Boeynants dément que M. Louis ait été chargé au cabinet de suivre des enquêtes judiciaires afin de pouvoir les manipuler. Il ne lui a jamais demandé de s'occuper d'une affaire judiciaire quelconque.

Robert Beijer

M. Vanden Boeynants déclare avoir rencontré M. Beijer lorsque celui-ci est venu lui proposer, à deux reprises, de faire disparaître son dossier fiscal. Il ne s'est pas rendu compte immédiatement qu'il s'agissait d'une provocation. A aucun moment, il n'a pensé déposer plainte car il croyait qu'il s'agissait d'un illuminé.

Le témoin a même expliqué à ses amis ce qu'il lui était arrivé.

Il a également été interrogé à ce sujet par la BSR.

Christian Amory

Getuige kent die persoon niet.

Wel heeft de heer Amory hem in maart 1989 een brief geschreven waarin hij zich erover verheugde dat getuige opnieuw vrij was en meedeelde dat hijzelf als gevolg van de zaak Mendez opgesloten was. Hij stelde getuige voor om voor hem als lijfwacht op te treden.

Léon Finné

De heer Vanden Boeynants verklaart dat hij de heer Finné niet kent en dat hij nooit met hem in contact heeft gestaan.

Latinus

De heer Vanden Boeynants verklaart Latinus niet te kennen. Toen hij partijvoorzitter was heeft hij in die hoedanigheid evenwel een brief naar mevr. Goor geschreven waarin hij Latinus aanbeval om hem in haar kabinet op te nemen.

Getuige beklemtoont dat hij duizenden soortgelijke brieven heeft geschreven.

Getuige wist niet dat Latinus een « infiltrant » van de Staatsveiligheid was.

Latinus was destijds werkzaam bij de RVA en hield zich bezig met BTK-projecten.

Een lid herinnert eraan dat José Desmarests, Pierre Jonnard en Jean Breydel, die allen lid zijn van de PSC, ook aanbevelingsbrieven voor Latinus hebben geschreven.

De heer Vanden Boeynants wijst erop dat het niet hoeft te verbazen dat Latinus op verschillende adressen is gaan aankloppen. Getuige heeft via de pers vernomen dat een kabinetsmedewerker van mevr. Goor, een Latinus, bij een zaak betrokken was. Hij heeft zich dan afgevraagd hoe het mogelijk was dat hij Latinus ooit kunnen aanbevelen en heeft dan ter zake opzoeken laten uitvoeren. Pas veel later heeft hij vernomen dat Latinus in contact stond met de Staatsveiligheid. Getuige is daarover nooit ingelicht, noch door de Staatsveiligheid, noch door de SDRA.

De heer Delamende

De heer Vanden Boeynants brengt in herinnering dat een getuige aan de commissie een grafiek heeft getoond waarin een verband tussen hemzelf en de heer Delamende werd gelegd.

Getuige kent die persoon niet en heeft nooit enig contact met hem gehad. Hij heeft evenwel inlichtingen over Delamende ingewonnen en heeft vernomen dat die lichte opleidingsvliegtuigen aan het ministerie van Landsverdediging heeft verkocht in 1970, dit wil zeggen vóór getuige de leiding kreeg van dat departement.

Christian Amory

Le témoin ne connaît pas cette personne.

Toutefois, M. Amory lui a écrit en mars 1989. Il écrivait qu'il se réjouissait de la libération du témoin et que lui-même avait été détenu dans le cadre de l'affaire Mendez. Il proposait ses services au témoin pour une protection rapprochée.

Léon Finné

M. Vanden Boeynants déclare ne pas connaître M. Finné et n'avoir jamais été en contact avec lui.

Latinus

M. Vanden Boeynants déclare ne pas connaître P. Latinus. Lorsqu'il était président de parti; et en cette qualité; il a toutefois écrit en sa faveur à Mme Goor, afin qu'elle l'engage dans son cabinet.

Le témoin souligne qu'il a écrit des milliers de lettres de ce genre.

Le témoin ignorait que Latinus était un « infiltré » de la Sûreté.

Latinus était à l'époque à l'ONEm et s'occupait des cadres spéciaux temporaires.

Un membre rappelle que José Desmarests, Pierre Jonnard et Jean Breydel, tous membres du PSC ont également écrit des lettres d'intervention en faveur de Latinus.

M. Vanden Boeynants souligne qu'il ne faut pas être surpris que Latinus soit allé frappé à plusieurs portes. C'est par la presse que le témoin a appris qu'un membre du Cabinet de Mme Goor, Latinus, était mêlé dans une affaire. Il s'est alors demandé comment il était possible qu'il ait recommandé Latinus et a fait des recherches dans ce sens. Il n'a appris que bien plus tard qu'il était en contact avec la Sûreté de l'Etat. Le témoin n'en a jamais été averti ni par la Sûreté de l'Etat, ni par le SDRA.

M. Delamende

M. Vanden Boeynants rappelle qu'un témoin a montré un graphique à la commission établissant un lieu entre le témoin et M. Delamende.

Le témoin ne connaît pas cette personne et n'a jamais eu de contact avec lui. Il s'est toutefois renseigné et appris que M. Delamende avait vendu des petits avions d'entraînement au Ministère de la Défense nationale en 1970, c'est-à-dire avant l'arrivée du témoin dans ce ministère.

SDRA

De heer Vanden Boeynants verklaart dat de SDRA inlichtingen betreffende onze internationale betrekkingen naar het ministerie van Landsverdediging stuurt. Soms gebeurt het dat de SDRA in zijn rapporten de aandacht van de minister vestigt op bepaalde bewegingen die in het oog moeten worden gehouden. Getuige heeft nooit enig rapport ontvangen waarin werd vermeld dat een of andere beweging in contact stond met het leger, het leger had geïnfiltreerd of door het leger werd geïnfiltreerd. Hij voegt hieraan toe dat de SDRA niet aan politiek doet.

Lastercampagne

De heer Vanden Boeynants waarschuwt de commissie tegen de verzonnen en uit de lucht gegrepen verklaringen die sommige getuigen over hem hebben afgelegd. Hij is nu al meer dan 10 jaar het mikpunt van aanvallen van alle mogelijke zijden. Zijn belagers flansen bewijzen ineen en betalen getuigen. Als hij echt zo machtig was dat hij gerechtelijke onderzoeken in de doofpot kon stoppen, waarom zou hij dan het onderzoek naar zijn belastingdossier niet hebben doen stopzetten ?

Getuige vraagt zich af wie achter die laster schuilgaat.

De heer Vanden Boeynants vindt het vreemd dat in 1982, toen hij kandidaat was voor het burgemeesterschap van Brussel, een belastingdossier ten zijn laste werd geopend. Kort nadien werd in zijn kantoor ingebroken.

In 1987, op het ogenblik dat hij opnieuw kandidaat is voor Brussel, is getuige slachtoffer van een lastercampagne die gestoeld is op brieven met beschuldigingen, waarvan de commissie voor de vervolgingen van de Kamer heeft vastgesteld dat zij geen steek hielden. Vervolgens citeert hij nog de geruchten van een complot tegen de Staat, wapen- en drugshandel, smeergeld in twee dossiers die hij nooit heeft ondertekend en tot slot beschuldigingen van pedofilie.

De zaak François

Getuige heeft via de pers kennis van die zaak genomen. Als Minister van Landsverdediging diende hij niet te worden ingelicht over een zaak die betrekking had op de Rijkswacht; hij had ter zake trouwens niet de minste bevoegdheid.

Iemand heeft in verband met die zaak contact met hem genomen en vroeg hem daarbij om een dienst van sociale aard. Hij heeft daar evenwel op geantwoord dat het om een rechtszaak ging en dat hij niet kon ingrijpen.

Op de vraag van een lid antwoordt de heer Vanden Boeynants dat Generaal Beaurir hem nooit over die zaak heeft verteld. Hij weet niet of François Raes aan de heer Louis het schriftelijk verslag van zijn verklaringen aan substituut Peytier heeft overhandigd.

Le SDRA

M. Vanden Boeynants explique que le SDRA envoie au Ministre de la Défense nationale des informations relatives aux relations internationales. Il arrive que dans ses rapports, le SDRA attire l'attention du Ministre sur certains mouvements qu'il convient de surveiller. Le témoin n'a jamais reçu de rapport stipulant qu'un quelconque mouvement était en contact avec l'armée, avait infiltré l'armée ou était infiltré par l'armée. Il ajoute que le SDRA ne fait pas de politique.

Campagne de diffamation

M. Vanden Boeynants met la commission en garde contre les déclarations farfelues et fausses de certains témoins à son égard. Voilà plus de 10 ans qu'il est la cible de différentes attaques. Ses détracteurs fabriquent des preuves et paient des témoins. S'il avait un tel pouvoir d'étouffer des enquêtes judiciaires, pourquoi n'aurait-il pas fait stopper l'enquête sur son dossier fiscal ?

Le témoin se demande qui se cache derrière ces diffamations.

M. Vanden Boeynants trouve curieux qu'en 1982, alors qu'il était candidat à la fonction de bourgmestre de Bruxelles, un dossier fiscal est ouvert à sa charge. Peu après, son bureau est cambriolé.

En 1987, à nouveau candidat à Bruxelles, le témoin est l'objet d'une campagne de diffamation basée sur des lettres d'accusation dont la commission des poursuites de la Chambre a établi qu'elles étaient non fondées. Il cite encore les rumeurs de complot contre l'Etat, de trafic d'armes et de drogue, de pots-de-vin dans deux dossiers qu'il n'a jamais signé et finalement les accusations de pédophilie.

L'affaire François

Le témoin a eu connaissance de cette affaire par la presse. En sa qualité de Ministre de la Défense nationale, il n'avait pas à être informé d'une affaire relative à la gendarmerie; il n'avait d'ailleurs aucune compétence dans ce domaine.

Une personne s'est adressée à lui dans le cadre de cette affaire pour une intervention à caractère social mais il a répondu qu'il s'agissait d'une affaire judiciaire dans laquelle il ne pouvait intervenir.

M. Vanden Boeynants répond à un membre que le Général Beaurir ne lui a jamais parlé de cette affaire. Il ignore si François Raes a transmis à M. Louis le rapport écrit de ses déclarations au substitut Peytier.

Een lid vraagt getuige of hij voor de heer Albert Gillet, die tijdens de zaak François werd veroordeeld, heeft bemiddeld.

Getuige ontken dat en benadrukt dat hij er altijd voor heeft gezorgd zich in geen enkele rechtszaak te mengen.

Hij herinnert in dat verband aan de jammerlijke ervaring die de heer Van Glabbeke, destijds Minister van Justitie, in 1949 opdeed. Hij had bij de procureur-generaal een goed woordje gedaan voor een economisch medewerker.

De procureur-generaal heeft toen klacht ingediend bij de Eerste Minister en de Voorzitter van de Kamer omdat men hem onder druk had gezet. De heer Van Glabbeke diende ontslag te nemen.

De heer Vanden Boeynants voegt er nog aan toe dat een minister misschien niet altijd precies de inhoud kent van de brieven die hij tekent, maar toch is hij ervan overtuigd dat zijn medewerkers hem nooit een brief over de heer Gillet hebben voorgelegd.

Een lid merkt op dat de beide door een andere getuige genoemde brieven die ten gunste van de heer Gillet waren geschreven, uit de tijd na de periode van de zaak-François stammen (1982) en dat getuige al sinds 1979 geen minister meer was.

De Staatsveiligheid

De heer Vanden Boeynants verklaart dat hij heeft kunnen constateren dat de administrateur-directeur-generaal van de Staatsveiligheid zonder aarzelen tegen de Eerste Minister heeft gelogen. Hij verklaart zich nader.

In februari 1979, toen getuige Eerste Minister was, besloot de Regering twee compagnies para's naar Zaïre te sturen. Dat gebeurde op verzoek van de Zaïrese regering, die op dat ogenblik slachtoffer van een complot was.

Tijdens een persconferentie verneemt getuige van een journalist dat er in België, en vooral in de streek van Luik, huurlingen waren gerecruiteerd en naar Kigali gestuurd. Getuige heeft toen onmiddellijk het hoofd van de Staatsveiligheid opgebeld, wiens antwoord in grote lijnen hierop neerkwam dat hij weliswaar op de hoogte was, maar het niet nodig had geacht om de Eerste Minister daarover in te lichten omdat dat zijn zaken niet waren.

Getuige vindt dit een zeer ernstig feit.

Als gevolg van dat incident heeft getuige op interpellaties in het Parlement moeten antwoorden, net als de Minister van Buitenlandse Zaken, die samen met zijn collega van Justitie — de Minister die nota bene met het toezicht over de Staatsveiligheid is belast — ook niet door de Staatsveiligheid was geïnformeerd.

Toen getuige voor de tweede maal Eerste Minister werd, had de Regering beloofd een adjunct bij de administrateur van de Staatsveiligheid te benoemen.

Un membre demande au témoin s'il est intervenu en faveur de M. Albert Gillet qui a été condamné dans l'affaire François.

Le témoin dément et souligne qu'il a toujours pris garde de ne pas intervenir dans aucune affaire judiciaire.

Il rappelle à cet égard l'expérience malheureuse vécue en 1949 par M. Van Glabbeke, alors Ministre de la Justice. Ce dernier était intervenu auprès du Procureur général en faveur d'un collaborateur économique.

Le Procureur général a porté plainte auprès du Premier Ministre et du Président de la Chambre pour les pressions qu'il avait subies et M. Van Glabbeke a dû démissionner.

M. Vanden Boeynants ajoute encore que même si un Ministre ne connaît pas toujours le contenu des lettres qu'il signe, il est convaincu que ses collaborateurs ne lui ont jamais soumis de lettre relative à M. Gillet.

Un membre fait remarquer que les deux lettres d'intervention en faveur de M. Gillet dont un autre témoin a parlé sont postérieures au procès « François » (1982) alors que le témoin n'était déjà plus Ministre depuis 1979.

La Sûreté de l'Etat

M. Vanden Boeynants qu'il a pu constater que l'Administrateur-directeur-général de la Sûreté de l'Etat n'avait pas hésiter à mentir au Premier Ministre. Il s'en explique.

En février 1979, lorsque le témoin était Premier Ministre, le Gouvernement décide d'envoyer deux compagnies de parachutistes au Zaïre, à la demande du gouvernement zaïrois qui était l'objet d'un complot.

Au cours d'une conférence de presse, le témoin apprend par un journaliste que des mercenaires avaient été recrutés en Belgique, particulièrement dans la région liégeoise, et envoyés à Kigali. Le témoin a immédiatement téléphoné à l'Administrateur de la Sûreté qui lui a répondu en substance qu'il était au courant mais qu'il n'avait pas informé le Premier Ministre parce que cela ne le concernait pas.

Le témoin considère qu'il s'agit là d'un fait très grave.

A la suite de cet incident, le témoin a dû répondre à des interpellations au Parlement ainsi que le Ministre des Affaires étrangères qui n'avait pas non plus été averti par la Sûreté pas plus que le Ministre de la Justice, Ministre de tutelle de la Sûreté de l'Etat.

Lorsque le témoin est devenu Premier Ministre pour la seconde fois, le Gouvernement s'était engagé à nommer un adjoint à l'Administrateur de la Sûreté

Kandidaat voor dat ambt was de heer Jacques Devlieghere.

Toen getuige vroeg om de benoeming van de heer Devlieghere voor te dragen, verklaarde de administrateur van de Staatsveiligheid, Albert Raes, dat zulks onmogelijk was omdat er tegen die man een dossier bestond. De heer Vanden Boeynants vroeg vervolgens het dossier te kunnen inzien. Hij kreeg eerst als antwoord dat hij niet het recht had kennis van dat dossier te nemen, maar uiteindelijk heeft men op zijn aandringen moeten toegeven dat er helemaal geen dossier bestond over de heer Devlieghere, die dan ook werd benoemd.

Hij heeft de indruk dat de heer Raes niet iemand naast zich wou die een al te sterke persoonlijkheid had en die zijn eigen gezag had kunnen overschaduwen.

Getuige voegt eraan toe dat de heer André Cools, toenmalig voorzitter van de Belgische Socialistische Partij en generaal Everaert, kabinetsmedewerker van getuige, kunnen bevestigen dat de feiten stroken met de waarheid.

Een lid vraagt getuige waarom hij geen sancties heeft genomen tegen de heer Raes.

Hij antwoordt dat hij op dat ogenblik de Regering heeft verlaten en het dus niet meer zijn taak was om in te grijpen. Toch geeft hij toe dat hij onmiddellijk maatregelen had moeten treffen en strenger had moeten optreden.

De kwestie werd in de Ministerraad besproken maar de toenmalige Regering was een overgangsregering en de toestand was vrij ongewoon.

De heer Vanden Boeynants benadrukt dat zijn kritiek gericht is aan de persoon van de administrateur van de Staatsveiligheid, omdat hij ten slotte aan het hoofd van die dienst staat. De Staatsveiligheid mag dan wel een noodzakelijk kwaad zijn, er dient tot elke prijs te worden vermeden dat hij uitgroeit tot een Staat in de Staat. Hij pleit dan ook voor een strenger toezicht op de Staatsveiligheid en vindt dat haar de verplichting moet worden opgelegd om alle belangrijke inlichtingen aan de betrokken Ministers mee te delen.

Getuige is niet direct voorstander van een vaak wisselende leiding voor de Staatsveiligheid. Een zekere ervaring is immers noodzakelijk.

Hij denkt niet dat de Staatsveiligheid onder de Eerste Minister moet ressorteren. Het is voldoende als de toezichtende minister hem op de hoogte brengt van wat er gebeurt.

Drugs in diepgevroren vlees

De heer Vanden Boeynants verklaart de firma Congel niet te kennen. Hij heeft alle handelsregisters uitgepluisd en inlichtingen ingewonnen bij de BTW-diensten, maar die firma bestaat noch in België noch in Luxemburg. Bovendien bezat de firma Ghijssels, die in die zaak genoemd wordt, twee jaar geleden geen koelwagens en heeft zij nooit ingevroren vlees uit Lu-

de l'Etat. Le candidat à cette fonction était M. Jacques Devlieghere.

Lorsque le témoin a demandé que l'on propose de nommer M. Devlieghere, l'Administrateur de la Sûreté, M. Albert Raes, a déclaré que cela n'était pas possible étant donné qu'il existait un dossier sur cette personne. M. Vanden Boeynants a demandé à voir le dossier. M. Albert Raes lui a d'abord répondu qu'il n'avait pas le droit d'en prendre connaissance mais, finalement, sur son insistance, on a dû reconnaître qu'il n'existe pas de dossier au nom de M. Devlieghere et celui-ci a été nommé.

Il a l'impression que M. Raes ne voulait pas à ses côtés d'une personnalité qui aurait été trop forte et qui aurait pu porter ombrage à son autorité.

Le témoin ajoute que M. André Cools, Président du Parti Socialiste Belge de l'époque et le général Everaert, collaborateur au cabinet du témoin, peuvent témoigner de la véracité de ces faits.

Un membre demande au témoin pourquoi il n'a pas pris de sanction contre M. Raes.

Il répond qu'à ce moment-là, il a quitté le Gouvernement et qu'il ne lui appartenait donc plus d'intervenir. Il reconnaît toutefois qu'il aurait dû prendre une sanction immédiate et réagir plus fermement.

La question a été débattue au Conseil des Ministres mais le Gouvernement de l'époque était un gouvernement de transition et la situation était assez particulière.

M. Vanden Boeynants souligne que ses critiques s'adressent à la personne même de l'Administrateur de la Sûreté étant donné qu'il est à la tête de cette administration. Cependant, la Sûreté de l'Etat est un mal nécessaire mais il faut éviter qu'elle ne devienne un Etat dans l'Etat. Il préconise un contrôle renforcé de la Sûreté de l'Etat et l'obligation pour celle-ci de communiquer des informations importantes aux Ministres concernés.

Le témoin n'est pas particulièrement partisan d'une alternance des dirigeants à la tête de la Sûreté car une certaine expérience est nécessaire.

Il ne pense pas que la Sûreté doive dépendre du Premier Ministre; il suffit que le Ministre de tutelle l'avertisse de ce qui se passe.

Drogue dans la viande congelée

M. Vanden Boeynants déclare qu'il ne connaît pas la firme Congel. Il a examiné tous les registres de commerce, il s'est renseigné auprès de la TVA et la firme Congel n'existe pas en Belgique ni au Luxembourg. De plus, la firme Ghijssels que l'on associe à cette affaire n'avait pas de camions frigorifiques il y a deux ans et n'a jamais importé de viande congelée du

xemburg of Italië ingevoerd. Het door de firma geïmporteerde ingevroren vlees is uit Argentinië afkomstig.

Een lid merkt op dat een getuige heeft kunnen nagaan dat de firma Congel wel degelijk in het Groot-Hertogdom Luxemburg actief was. Hij wijst op het bestaan van een in die zaak opgemaakt proces-verbaal, waarin de heer Joseph Ghijssels de heer Vanden Boeynants van ernstige feiten beschuldigt.

Getuige betwist de geloofwaardigheid van die beweringen. Hij verklaart zich nader : Isidore Ghijssels, die de slagersfirma Ghijssels opgericht heeft, is bij een auto-ongeval omgekomen. Joseph Ghijssels dacht dat hij de baas ging worden, maar zijn schoonzuster, Jacqueline Speeckaert, heeft de handelszaak alleen voortgezet tot op het ogenblik waarop getuige, samen met een andere persoon, de slagersfirma overgenomen heeft. De heer Joseph Ghijssels heeft dit getuige uiterst kwalijk genomen. Zo heeft hij verklaard dat, indien rechter Lambeau zijn onderzoek had voortgezet, hij door huurdoders van de heer Vanden Boeynants terechtgesteld zou zijn en men zijn lijk in de kofferruimte van zijn wagen teruggevonden zou hebben.

Een lid herinnert eraan dat mevrouw J. Speeckaert, na aangehouden en daarna opnieuw vrijgelaten te zijn, zich op een gegeven ogenblik naar Malta begeven heeft, waar de « Mediterranean Meat Company » gevestigd is.

Getuige bevestigt dat mevrouw weduwe Ghijssels met personen die zij op Malta kende, een zaak opgericht had. Getuige heeft zich nooit voor die zaak geïnteresseerd. Wel heeft hij zich naar Malta begeven en daar had hij een ontmoeting met de Eerste Minister, aan wie hij waarborgen heeft gevraagd voor zijn vrienden die zich op Malta gingen vestigen. Getuige was destijds minister.

De heer Vanden Boeynants bevestigt dat hij de heer Depré van het Hoog Comité van Toezicht nooit in het kader van die zaak ontmoet heeft.

Militaire bestellingen bij de heer Boas

Een lid herinnert eraan dat bij de heer Boas inderdaad militaire bestellingen zijn geplaatst betreffende pantservoertuigen voor troepentransport. Dat dossier werd door getuige voorbereid en door zijn opvolger, de heer Desmarests, ondertekend. Van dat contract werd beweerd dat de pantserwagens uiteindelijk drie maal zoveel hebben gekost omdat zij in België gebouwd werden in plaats van in de Verenigde Staten te worden aangekocht.

Tevens kwam aan het licht dat de heer Boas op Malta een vennootschap had opgericht en hij daar zelfs, in gezelschap van de heer Reyniers van de gerechtelijke politie van Brussel naartoe gegaan is. Het lid vraagt waarom getuige belangstelling heeft voor het eiland Malta.

De heer Vanden Boeynants acht de bewering als zouden de pantservoertuigen drie keer zoveel gekost

Luxembourg ni d'Italie. La viande congelée que cette firme importe provient d'Argentine.

Un membre fait remarquer qu'un témoin a pu vérifier que la firme Congel existait bien au Grand-Duché de Luxembourg. Il souligne l'existence d'un procès-verbal établi dans cette affaire et dans lequel M. Joseph Ghijssels accuse M. Vanden Boeynants de faits graves.

Le témoin conteste la véracité de ces déclarations. Il s'en explique. Isidore Ghijssels, qui avait créer les Boucheries Ghijssels, s'est tué dans un accident de voiture. Joseph Ghijssels a cru que l'affaire allait lui revenir mais sa belle-sœur, Jacqueline Speeckaert a continué l'affaire seule jusqu'au moment où le témoin a repris les Boucheries Ghijssels avec une autre personne. M. Joseph Ghijssels en a voulu à mort au témoin. C'est ainsi qu'il a déclaré que si le juge Lambeau avait poursuivi son enquête, on aurait retrouvé son cadavre dans le coffre de sa voiture, exécuté par des tueurs à gage payés par Vanden Boeynants.

Un membre rappelle qu'à un moment donné, Mme J. Speeckaert, après avoir été arrêtée puis libérée, s'est rendue à Malte où la « Mediterranean Meat Company » est établie.

Le témoin confirme que Mme veuve Ghijssels avait monté une affaire avec des personnes qu'il connaît à Malte. Il ne s'est jamais intéressé à cette affaire. Il s'est rendu à Malte où il a rencontré le Premier Ministre à qui il a demandé des garanties pour ses amis qui allaient s'installer à Malte. A cette époque, le témoin était Ministre.

M. Vanden Boeynants confirme qu'il n'a jamais été contacté par M. Depré du Comité supérieur de contrôle dans le cadre de cette affaire.

Commandes militaires à M. Boas

Un membre rappelle que M. Boas a pu obtenir des commandes militaires relatives à des transporteurs de troupes blindées. Ce dossier a été préparé par le témoin et signé par son successeur, M. Desmarests. Il a été dit de ce contrat que les blindés avaient finalement coûté trois fois plus cher étant donné qu'ils avaient été construits en Belgique au lieu d'être achetés aux Etats-Unis.

Il a également été révélé que M. Boas avait créé une société à Malte et qu'il s'y était même rendu en compagnie de M. Reyniers de la police judiciaire de Bruxelles. L'intervenant demande au témoin quel est son intérêt pour l'île de Malte.

M. Vanden Boeynants répond qu'il est exagéré de dire que les véhicules blindés ont coûté trois fois plus

hebben, overdreven. Hij wijst erop vooraf aan de Commissie voor de Landsverdediging te hebben voorgesteld die aankoop in de Verenigde Staten te verrichten, maar de Commissie meende dat die voertuigen in België moesten worden gebouwd om Belgische arbeidskrachten werk te geven.

Getuige had het Hoog Comité van Toezicht belast met het onderzoek van het dossier van de pantservoertuigen.

Het eerste verslag dat de Minister van Landsverdediging ontving, bevatte een groot aantal vergissingen die gesigneerd werden aan het Hoog Comité van Toezicht, dat daarop een aanvullend verslag opmaakte.

De heer Vanden Boeynants benadrukt dat hij — en dat is iets wat nooit eerder gebeurd is — de beslissing in verband met belangrijke aankopen voor de Commissie voor de Landsverdediging gebracht heeft, hoewel die beslissing normaliter tot de Uitvoerende macht behoort; hij deed dit om elke discussie te voorkomen.

Een lid merkt op dat de vennootschap waarmee het contract gesloten werd, over een zeer beperkt maatschappelijk kapitaal beschikte. Het is dan ook verwonderlijk dat zij dat order in de wacht kon slepen.

Getuige antwoordt dat de BBL financieel borg stond en dat de toenmalige Minister van Economische Zaken de gegeven borgstelling onderzocht heeft.

In verband met de heer Reyniers zegt getuige dat hij die persoon voor de eerste maal ontmoet heeft na zijn terugkeer uit Le Touquet, toen hij hem, in gezelschap van twee speurders, persoonlijk is komen ondervragen over zijn ontvoering. Getuige weet niet of hij zich met de heer Boas naar Malta begeven heeft.

Boedapest

Een lid beklemtoont dat er volgens de pers een andere reden was waarom getuige het blijkbaar niet erg op de Staatsveiligheid begrepen heeft : die instelling vond het inderdaad zeer wonderlijk dat getuige zich in 1975, toen hij minister van Landsverdediging was, voor zaken naar Boedapest begeven heeft. Om die reden zou getuige later aan iemand van de CIA gevraagd hebben om zijn betrekkingen met de Staatsveiligheid te verbeteren.

De heer Vanden Boeynants bevestigt dat hij zich wel degelijk, voor louter commerciële betrekkingen met het Staatsbedrijf Terimpex, naar Boedapest begeven heeft. Aangezien de Hongaarse autoriteiten vernomen hebben dat hij in Boedapest verbleef, heeft hij een hoffelijkheidsbezoek afgelegd.

Hij wist niet dat de Staatsveiligheid over dat bezoek een verslag opgemaakt heeft, ofschoon hij het normaal vindt dat de Staatsveiligheid Defensieministers controleert wanneer die zich naar een Oostblokland begeven. Hij voegt eraan toe dat hij trouwens aan zijne Majesteit de Koning toelating gevraagd had om België te mogen verlaten.

cher. Il précise qu'il a d'abord proposé à la commission de la Défense nationale de faire cet achat aux Etats-Unis, mais la Commission estimait que ces véhicules devraient être construits en Belgique afin de donner du travail à la main d'œuvre belge.

Le témoin avait chargé le Comité supérieur de contrôle d'examiner le dossier relatif à ces véhicules blindés.

Le premier rapport parvenu au Ministère de la Défense nationale contenait de nombreuses erreurs qui ont été signalées au Comité supérieur de contrôle. Celui-ci a alors rédigé un rapport complémentaire.

M. Vanden Boeynants souligne qu'il a été le premier Ministre de la Défense nationale à porter la décision d'achats importants devant la commission de la Défense nationale alors que cette décision dépend normalement de l'Exécutif; ceci afin d'éviter la moindre discussion.

Un membre fait remarquer que la société avec laquelle le contrat a été conclu ne disposait que d'un capital social très réduit. On pourrait dès lors s'étonner que cette société ait pu conclure le contrat.

Le témoin répond que la BBL avait pris la responsabilité financière de l'opération. Ces garanties financières ont été examinées par les services du Ministre des Affaires économiques, M. Claes.

Quant à M. Reyniers, le témoin l'a vu pour la première fois lors de son retour du Touquet, quand celui-ci est venu personnellement, accompagné de deux enquêteurs, l'interroger sur son enlèvement. Le témoin ignore s'il s'est rendu à Malte avec M. Boas.

Budapest

Un membre souligne que la presse a avancé une autre raison pour laquelle le témoin pourrait ne pas apprécier la Sûreté de l'Etat. En effet, la Sûreté de l'Etat trouvait très étrange que le témoin se soit rendu à Budapest (1975) dans le cadre de transactions commerciales alors qu'il était à l'époque Ministre de la Défense nationale. C'est la raison pour laquelle le témoin aurait demandé plus tard à une personne de la CIA d'améliorer ses relations avec la Sûreté.

M. Vanden Boeynants confirme qu'il s'est bien rendu à Budapest pour des relations purement commerciales avec la firme d'Etat Terimpex. Étant donné que les autorités hongroises avaient appris qu'il était à Budapest, il leur a rendu une visite de courtoisie.

Il ne savait pas que la Sûreté avait fait un rapport sur cette visite mais il trouve toutefois normal que la Sûreté contrôle un ministre en charge de la Défense nationale lorsqu'il se rend dans un pays de l'Est. Il précise encore qu'il avait demandé à sa majesté le Roi l'autorisation de quitter la Belgique.

Benoeming van de heer Jean Deprêtre tot procureur des Konings

Een lid krijgt van de heer Vanden Boeynants de bevestiging dat hij stappen heeft ondernomen om de heer Deprêtre tot procureur des Konings te Nijvel te laten benoemen.

Hij heeft de heer Deprêtre ontmoet toen het arrondissement Nijvel zijn naam had voorgedragen en de Commissie voor de magistratuur bij hem verslag uitgebracht had.

De heer Deprêtre maakte een uitstekende indruk en hij heeft zijn kandidaatstelling gesteund. Sindsdien heeft hij hem nooit meer ontmoet.

Bende van Nijvel

De heer Vanden Boeynants betreurt de insinuaties als zou hij onrechtstreeks bij die affaire betrokken geweest zijn. Al even jammer vindt hij het dat de zaak nooit opgehelderd werd en hij vreest dat het daarvoor nu te laat is.

Hij meent dat men erop moet toezien dat zoiets nooit meer gebeurt.

Nomination de M. Jean Deprêtre à la fonction de procureur du Roi

M. Vanden Boeynants confirme à un membre qu'il est intervenu en faveur de la nomination de M. Deprêtre comme Procureur du Roi à Nivelles.

Il l'a rencontré lorsque son nom a été proposé par l'arrondissement de Nivelles et que la commission de la magistrature lui a fait rapport.

M. Deprêtre lui a fait une excellente impression et il a appuyé sa candidature. Depuis, il ne l'a plus jamais revu.

Tueries du Brabant wallon

M. Vanden Boeynants déplore que l'on insinue qu'il soit indirectement mêlé à cette affaire. Il regrette que l'on ne parvienne pas à éclaircir cette affaire et redoute qu'il ne soit trop tard pour le faire.

Il estime qu'il convient de prendre des mesures afin que ce genre d'affaires ne se reproduisent plus.

XI. — MINISTERS

VERHOOR VAN DE HEER G. COEME, Minister van Landsverdediging

a) *Inleidende uiteenzetting van de Minister*

I. — *Inleiding en overzicht van de genomen maatregelen*

Wat de Rijkswacht als zodanig betreft, is de Minister van Landsverdediging alleen bevoegd voor de organisatie en het beleid van dat korps, alsook voor de aanwerving en opleiding van personeel en tenslotte voor statutaire aangelegenheden.

Uit het voorgaande blijkt overduidelijk dat de Rijkswacht wat de uitvoering van administratieve en gerechtelijke politietaken betreft, volledig afhankelijk is van de Minister van Binnenlandse Zaken en van de Minister van Justitie.

Vervolgens geeft de Minister een overzicht van de maatregelen die de Regering de vorige jaren heeft genomen om de burger meer veiligheid te bieden (een omstandige nota werd aan de Commissie gegeven).

De Minister stelt bovendien vast dat het jaar 1985 voor de Rijkswacht een belangrijk keerpunt was. Het Heizeldrama, de terroristische aanslagen van de CCC, samen met de moorden en de gevallen van groot banditisme in Waals-Brabant hebben de Regering ertoe aangezet een aantal maatregelen te nemen om de Rijkswacht te versterken :

— *Audit van de politiediensten*

Nadat het bureau dat het onderzoek deed, zijn conclusies had ingediend, is de huidige Regering overgegaan tot een omschrijving van de beginselen inzake de harmonisering van en het toezicht op de politie- en de inlichtingendiensten.

— *Getalsterkte bij de Rijkswacht*

De op dat vlak geplande maatregelen werden uitgevoerd, behalve de overgang van dienstplichtigen naar de Rijkswacht (om er sommige administratieve en logistieke taken uit te voeren) die in 1985 tot één enkele groep van 300 werd beperkt. De andere groepen, dus 4×300 , van de overige jaren werden als gevolg van een latere beslissing van de Regering, niet overgeheveld.

— *Algemene organisatie en bestuur van de Rijkswacht*

Sindsdien brengt de Minister van Landsverdediging de Minister van Justitie en de Minister van Binnenlandse Zaken effectief op de hoogte van de be-

XI. — MINISTRES

AUDITION DE M. G. COEME, Ministre de la Défense nationale

a) *Exposé introductif du Ministre*

I. — *Introduction et aperçu des mesures prises*

En ce qui concerne la Gendarmerie en tant que telle, les compétences du Ministre de la Défense nationale sont limitées à l'organisation et à la gestion de ce corps, aux problèmes de recrutement, d'instruction du personnel et aux questions touchant les matières statutaires.

De ce qui précède, découle donc de façon très claire que pour l'exécution de ses missions de police administrative et judiciaire, la Gendarmerie dépend totalement des Ministres de l'Intérieur et de la Justice.

Ensuite, le Ministre donne un aperçu des mesures que le gouvernement a prises au cours des années antérieures en vue d'augmenter la sécurité du citoyen (une note détaillée a été transmise à la Commission).

En outre, le Ministre constate que 1985 a été une année « charnière » pour la Gendarmerie. Le drame du Heysel, la campagne terroriste des CCC et les actes de tueries et de grand banditisme dans le Brabant Wallon ont amené le Gouvernement à renforcer (notamment) la Gendarmerie par diverses mesures :

— *Audit des services de police*

Suite au dépôt des conclusions de la firme consultante, le Gouvernement actuel s'est attaché à définir les principes d'une harmonisation et d'un contrôle des polices et des services de renseignements.

— *Effectifs de la Gendarmerie*

Les mesures envisagées à ce sujet ont été réalisées si ce n'est que le passage des militaires à la Gendarmerie (pour y effectuer certaines tâches administratives et logistiques) a été limité à une seule tranche de 300 en 1985. Les autres tranches, c'est-à-dire 4×300 , des autres années n'ont pas été exécutées suite à une décision ultérieure du Gouvernement.

— *Organisation et administration générale de la Gendarmerie*

Depuis lors, le Ministre de la Défense nationale informe effectivement les Ministres de la Justice et de l'Intérieur des options importantes et des décisions

langrijke keuzes en beslissingen die hij op dat vlak neemt. Zulks maakt het mogelijk dat de andere ministers er rechtstreeks bij betrokken worden en een zekere samenhang tot stand komt in het beleid dat ten overstaan van de andere politiediensten gevoerd wordt.

— *Commando- en coördinatieeenheid* (samenwerking met de gemeentepolitie)

Die maatregel van de Ministerraad heeft de Minister van Binnenlandse Zaken ertoe aangezet om de op-roepnummers voor noodgevallen (901-906) samen te smelten. Die samenvoeging is thans een feit. In de grote agglomeraties staan gemengde commandoposten (politie-rijkswacht) in voor het beantwoorden van dringende oproepen; ze sturen zo optimaal mogelijk interventieploegen naar de plaats van het gebeuren.

— *Schengen-Akkoord* (14 juni 1985)

De toepassingsmaatregelen in verband met dit akkoord werden doelgericht uitgewerkt, zodat het akkoord over enkele maanden effectief kan toegepast worden. (In dat verband zij echter gewezen op de moeilijkheden die op het laatste ogenblik rezen, waardoor de Bondsrepubliek op 15 december 1989 het akkoord in Parijs niet heeft ondertekend).

— *Maatregelen getroffen in 1986, 1988 en 1989*

In 1986 heeft de Regering voor verschillende departementen maatregelen genomen, met name voor :

— *Regie der Posterijen* :

- aankoop van gepantserde wagens voor het geldtransport;
- een betere beveiliging van de postkantoren.

— *Verkeerswezen* : de Ministerraad van 9 mei 1986 heeft het fouilleren op de luchthaven van passagiers en bagage aan een particuliere beveiligingsonderneming toevertrouwd. Daardoor kan men een aantal manschappen van de Rijkswacht van die taak onlasten en hen op de luchthaven andere veiligheidstaken (die een meer politieel karakter hebben) toevertrouwen, zoals de reorganisatie van het veiligheidsdetachement van de Rijkswacht op de luchthaven.

— *Parlement en ministeriële kabinetten* : strengere veiligheidsmaatregelen.

Voor de Rijkswacht betekent zulks concreet :

— Een lichte verhoging van bepaalde toelagen (nacht en weekeinde). De recente sectoriële maatregelen waartoe de Regering in 1989 heeft besloten zullen het mogelijk maken dat er een aanzienlijke verhoging toegekend wordt op de vergoeding voor onregelmatige prestaties (nacht- en weekeinde-werk, overuren) die het gezinsleven aanzienlijk storen en voor de manschappen stresserend werken.

prises à cet égard. Cela permet une implication directe des autres Ministres, ainsi qu'une certaine cohérence dans la politique suivie par rapport aux autres services de police.

— *Unité de Commandement et coordination* (avec la police communale)

Cette mesure prise par le conseil des Ministres a conduit le Ministre de l'Intérieur à décider la fusion des numéros d'appel d'urgence (901-906). Cette fusion est aujourd'hui réalisée. Dans les grandes agglomérations, des Postes de commandement mixtes (police-gendarmerie) réceptionnent les appels urgents et dirigent de façon optimale les équipes de première intervention sur le terrain.

— *Accord de Schengen* (14 juin 1985)

Depuis lors, les modalités d'application ont été finalisées de sorte que l'accord devrait être appliqué effectivement d'ici quelques mois (voir les difficultés de dernière minute qui ont amené la RFA à ne pas signer l'accord le 15 décembre 1989 à Paris).

— *Mesures prises en 1986, 1988 et 1989*

En 1986, les mesures prises par le gouvernement touchent divers départements. Elles portent sur :

— *Régie des Postes* :

- achat de véhicules blindés pour le transport de fonds;
- amélioration de la sécurité des bureaux de postes.

— *Communications* : le conseil des Ministres du 9 mai 1986 confie la fouille des passagers et de leurs bagages à l'aéroport national à une société privée de sécurité. Cette mesure a permis de récupérer du personnel de la Gendarmerie et de l'affecter à d'autres tâches de sécurité (plus spécifiques à un service de police) sur l'aérodrome (réorganisation du détachement de sécurité de la Gendarmerie à l'aéroport).

— *Parlement et Cabinets ministériels* : renforcement des mesures de protection.

Pour la Gendarmerie, concrètement :

— Certaines allocations (nuit et weekend) ont connu une légère hausse. Les récentes mesures « sectorielles » accordées par le gouvernement en 1989 permettront une rémunération nettement meilleure de ce que l'on doit appeler les *prestations irrégulières* (nuits, weekends, heures supplémentaires) qui perturbent fortement la vie de famille et stressent le personnel).

— De personeelsleden van de Rijkswacht en van de politiediensten die het slachtoffer waren van gewelddadigen zullen daarvoor een schadeloosstelling krijgen (koninklijke besluiten van 18 december 1986 en van 23 januari 1987).

— Voor de investeringen kwam er een coördinatie voor twee types van uitrusting : « Riot-guns » en kogelvrije vesten; daarvoor kwam een samenwerking tot stand wat echter niet verhinderd heeft dat de Rijkswacht, de politie en de gerechtelijke politie verschillende soorten uitrusting hebben aangekocht.

— Voor de investeringen ter modernisering van de Rijkswacht, reiken bepaalde programma's tot eind 1989; het gaat vooral om de laatste aankopen van snelle wagens, radiozenders en bewapening.

— Wat de dienstplichtigen bij de Rijkswacht betreft (waar een maximum getalsterkte van 400 personen per jaar wordt toegestaan) stelt men vast dat sinds 1987 enkele tientallen jongeren hun dienst bij de Rijkswacht doen. De betrokkenen beschouwen die maatregel als positief, maar hun inbreng is eerder beperkt. De Rijkswacht krijgt van hen niet de hulp die echte rijkswachters zouden kunnen geven.

In 1987 zijn geen extra maatregelen genomen.

In 1988 worden volgende maatregelen getroffen :

— Bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt het crisis- en coördinatiecentrum van de Regering geïnstalleerd, dat de harmonisatie en de coördinatie van de verschillende diensten die bij de behandeling van zware problemen zijn betrokken, moet bevorderen.

— Bescherming van de kerncentrales : de bewaking van die plaatsen door de Rijkswacht en de strijdkrachten wordt beperkt. Voor de veiligheid ervan zorgen vooral privé-bewakingsondernemingen.

— Bescherming van de ambassades en de ministeriële kabinetten : de veiligheidsmaatregelen worden voortdurend aangepast zodat met een minimum aan personeel ter plaatse de doeltreffendheid wordt verhoogd. De geboden bescherming neemt toe doordat zoveel mogelijk mobiele teams worden ingezet.

In 1989 werden volgende belangrijke positionele maatregelen genomen :

— De Minister van Landsverdediging onderhandelt in naam van de Regering over sectoriële maatregelen ten gunste van de Rijkswacht.

— De interne reorganisatie van de Rijkswacht en de optimalisering van de verschillende diensten beogen de instelling zo rendabel mogelijk te maken door ze meer in dienst van de bevolking te stellen en het door de verschillende diensten te verrichten veldwerk beter te verdelen.

— Aan de Regering wordt een intentienota voorgelegd over de manier waarop de politiediensten en de inlichtingendiensten moeten worden gecontroleerd.

— Les victimes (personnel Gendarmerie - police,...) des actes de violence seront indemnisées (arrêté royal du 18 décembre 1986 et 23 janvier 1987).

— La coordination des investissements a porté sur deux types de matériel : des « Riot-guns » et des gilets pare-balles. A cet effet, un travail en commun a été effectué, ce qui n'a cependant pas empêché que des matériels différents soient acquis par la Gendarmerie et la Police et la Police judiciaire.

— A propos des investissements de modernisation de la Gendarmerie, certains programmes courent jusque fin 1989. Ils touchent principalement les dernières tranches de marchés de voitures rapides, de postes radio, d'armement.

— Miliciens à la Gendarmerie : (un maximum de 400/an est autorisé) : depuis 1987, quelques dizaines de jeunes effectuent leur service à la Gendarmerie. Si les intéressés considèrent cette mesure comme une opportunité positive, leurs compétences sont assez limitées. La Gendarmerie n'en retire pas un appui comparable à celui que pourrait leur fournir des membres de la Gendarmerie.

En 1987, il n'y a pas eu de nouvelles mesures particulières.

En 1988, les mesures suivantes ont été prises :

— *Le centre de coordination et de crise du gouvernement* est installé au Ministère de l'Intérieur. Il devrait contribuer à harmoniser et à coordonner les divers services concernés par des problèmes de grande ampleur.

— *Protection des centrales nucléaires* : le niveau de surveillance de ces sites par la Gendarmerie et les Forces Armées a été réduit. L'essentiel de la sécurité des sites est assuré par des sociétés privées de gardiennage.

— *Protection des ambassades et des cabinets ministériels* : les dispositifs sont adaptés constamment afin de rechercher une plus grande efficacité tout en y consacrant un minimum de personnel statique. Le degré de surveillance est supérieur en utilisant au maximum des équipes mobiles.

En 1989, les mesures principales en matière de polices sont les suivantes :

— Le Ministre de la Défense Nationale a négocié au nom du Gouvernement des mesures sectorielles au bénéfice de la Gendarmerie.

— Des mesures de réorganisation interne de la Gendarmerie et d'optimalisation des services visent à rentabiliser l'institution au maximum en la plaçant mieux au service du public et en recherchant une meilleure répartition des tâches entre les différents services le terrain.

— Une note d'intention a été soumise au gouvernement en vue d'organiser le contrôle des services de police et des services de renseignements.

II. Werking van de algemene inspectie van de rijkswacht

De wettelijke basis van de algemene inspectie van de Rijkswacht ligt in het koninklijk besluit van 20 juni 1962 dat na verschillende aanpassingen aan het koninklijk besluit van 4 november 1987 ten grondslag lag. De recentste wijzigingen in de wetteksten kennen de inspecteur-generaal duidelijk een ruimer inspectierecht toe en verscherpen het toezicht van de Minister van Justitie en de Minister van Binnenlandse Zaken op de activiteiten van de algemene inspectie. Het zijn dus de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken die bepalen hoe de gerechtelijke operaties en het ingrijpen van de administratieve politie dienen te verlopen. De onafhankelijkheid van de algemene inspectie wordt door dat koninklijk besluit bevestigd. De algemene inspectie is dus een dienst van het Ministerie van Landsverdediging. Ze staat onder leiding van een luitenant-generaal van de Rijkswacht die door de Koning wordt aangewezen, op voordracht van de Minister van Landsverdediging, die vooraf het advies inwint van de Minister van Justitie en de Minister van Binnenlandse Zaken.

Om verschillende redenen ligt het voor de hand dat de inspecteur-generaal wat zijn rang betreft, volledig los moet staan van de in de rijkswacht geldende hiërarchie. Hij is totaal onafhankelijk van de commandant van de rijkswacht en staat wat zijn graad betreft op voet van gelijkheid. Hij staat onder het rechtstreekse hiërarchische gezag van de Minister van Landsverdediging en de beide andere toezichthoudende ministers.

De algemene inspectie van de Rijkswacht vormt een technisch controle-instrument voor de ministers. In verband met de werking van die inspectie dient de aandacht te worden gevestigd op het bijzondere feit dat er binnen de algemene inspectie twee kolonels worden aangewezen die de titel voeren van adjunct-inspecteur-generaal en onder het respectieve gezag zijn geplaatst van enerzijds de Minister van Binnenlandse Zaken en anderzijds de Minister van Justitie, aan wie zij verslag uitbrengen, zulks uit eigen beweging of op verzoek van die overheid.

De recentste wijzigingen streefden er niet alleen naar de algemene inspectie voor de toezichthoudende ministers toegankelijker te maken, maar wilden bovendien een duidelijke omschrijving geven van het algemeen en permanent inspectierecht waarover de inspecteur-generaal en zijn beide adjuncten ieder in het kader van hun eigen activiteiten beschikken.

Op die manier werden zowel vorm als inhoud van de bevoegdheden van de algemene inspectie verfijnd.

Wat de bevordering van officieren betreft, is het de inspecteur-generaal die de voorgestelde kandidaten bij het Wapencomité dat uiteindelijk de Minister van advies dient, zal voordragen. Het spreekt vanzelf dat de keuze in dat geval op een zo groot mogelijk aantal objectieve gegevens moet stoelen. De inspecteur-ge-

II. Fonctionnement de l'inspection générale de la gendarmerie

L'Inspection Générale de la Gendarmerie trouve son fondement légal dans l'arrêté royal du 20 juin 1962 qui a débouché, après plusieurs adaptations, sur l'arrêté royal du 4 novembre 1987. Les modifications les plus récentes des textes légaux vont manifestement dans la direction d'un droit d'inspection élargi de l'Inspecteur-Général et d'un accroissement sensible du contrôle des Ministres de la Justice et de l'Intérieur sur les activités de l'Inspection Générale. Ce sont donc les Ministres de la Justice et de l'Intérieur qui organisent les opérations judiciaires et de police administrative. Quant à l'indépendance de l'Inspection générale, elle est confirmée par cet arrêté royal. Elle est donc un service du Ministère de la Défense nationale. Sa direction est confiée à un lieutenant général de gendarmerie désigné par le Roi sur proposition du Ministre de la Défense nationale après avis des Ministres de la Justice et de l'Intérieur.

Divers éléments rendent évident qu'en matière de subordination, l'Inspecteur général doit être totalement détaché de la hiérarchie de la gendarmerie, absolument indépendant du commandant de la gendarmerie, mis sur un pied d'égalité quant au grade et en ligne de subordination directe vis-à-vis du Ministre de la Défense nationale et des deux autres ministres de tutelle.

L'inspection générale de la Gendarmerie constitue un moyen technique de contrôle au pouvoir des ministres. A propos du fonctionnement de cette inspection, il faut souligner comme particularité la désignation expresse en son sein de deux colonels qui sont des inspecteurs généraux adjoints placés tous deux respectivement sous la dépendance du Ministre de l'Intérieur, d'une part, du Ministre de la Justice, d'autre part, à qui ils font rapport, soit d'initiative, soit à la demande de cette autorité.

Les modifications les plus récentes ne cherchaient pas seulement à rendre l'inspection générale plus accessible aux ministres de tutelle mais encore à décrire clairement le droit d'inspection générale et permanente de cet inspecteur général et de ses deux adjoints, chacun dans sa sphère d'activité.

De la sorte, les attributions de l'inspection générale ont été peaufinées quant à leur forme et leur contenu.

Lorsqu'il s'agit de la promotion des officiers, c'est l'Inspecteur général qui classe les candidatures proposées et les présente au Comité d'arme qui finalement avise le Ministre. A cet égard, il est évident que le choix doit s'appuyer sur un éventail le plus large possible de données objectives. Dans ce domaine,

neraal moet ter zake dan ook uiterst genuanceerde technische adviezen verstrekken, zodat de beroepsbekwaamheid van de kandidaten juist kan worden ingeschat.

In diezelfde bevoegdheidssfeer past ook de bijzondere opdracht die de inspecteur-generaal heeft te vervullen als voorzitter van de Examenscommissie voor het examen van majoor, een examen dat de deur openzet voor een carrière van hogere officier.

De inspecteur-generaal treedt voor de rijkswacht bovendien op als taleninspecteur bij de taalexamens.

Op dit ogenblik werkt de algemene inspectie aan het probleem van de klachtenbehandeling. In het kader van zijn controleopdracht heeft de inspecteur-generaal het initiatief genomen om zich van alle klachten die door burgers aan de rijkswacht worden gericht op de hoogte te laten brengen. De behandeling van klachten vormt immers een belangrijk en noodzakelijk aspect van de kwalitatieve werking van de rijkswacht.

De samenstelling van het personeelsbestand ziet eruit als volgt : behalve door beide voornoemde adjunct-inspecteurs-generaal wordt de inspecteur-generaal bijgestaan door een kabinetschef met de graad van kolonel, een lagere officier en negen onderofficieren. Dat bestand is evenwel onvoldoende om de omvangrijke taak die deze dienst is opgedragen, naar behoren te kunnen vervullen. Wat de praktische werking betreft, worden door de algemene inspectie aan de Minister van Landsverdediging een aantal documenten overhandigd. De algemene strekking van die richtlijn werd in de loop der jaren behouden, hoewel duidelijk wordt gesteld dat de algemene inspectie vóór 1979 uitsluitend onder Landsverdediging ressorteerde. Sindsdien is er door de nauwere banden met het Ministerie van Justitie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken heel wat veranderd.

De drie toezichthoudende ministers ontvangen regelmatig een verslag. Een zeer uitgebreid halfjaarlijks verslag, dat betrekking heeft op zowel de rijkswacht in het algemeen, als op de belangrijkste hangende problemen, gaat over de organisatie, het personeel, het materieel, het moreel, de tucht, de kazernering, enz. Die verslagen zijn vanzelfsprekend geheim en behandelen alle problemen die onder de bevoegdheid van de drie toezichthoudende ministers ressorteren.

Naast deze periodieke verslagen, die uit eigen beweging worden opgemaakt, zijn er ook de specifieke verslagen die, ofwel op eigen initiatief, ofwel op verzoek van de ministers, ieder binnen hun respectieve bevoegdheden zijn samengesteld.

De algemene inspectie is ontzegensprekelijk een nuttige dienst die zeer zeker een positieve rol speelt in het toezicht dat op een zo uitgebreid korps als dat van de rijkswacht noodgedwongen moet worden uitgeoefend.

De toekomst van de algemene inspectie van de rijkswacht dient aan de orde te worden gesteld, gelet op het wetsontwerp over het toezicht op de politie- en

l'Inspecteur général doit faire preuve d'avis techniques extrêmement nuancés afin d'être à même d'évaluer à leur juste valeur les capacités professionnelles des candidats.

Dans la même ligne de compétences, on trouve la mission particulière de l'Inspecteur général en tant que Président du jury de l'examen de major, qui est la porte ouverte à une carrière d'officier supérieur.

L'inspecteur général assure en plus, au bénéfice de la gendarmerie, la fonction d'inspecteur linguistique en relation avec les examens de langue.

Actuellement, l'inspection générale travaille au problème du traitement des plaintes. Dans le cadre de l'exercice de son devoir de contrôle, l'inspecteur général a pris l'initiative de prendre connaissance de toutes les plaintes qui sont adressées par des civils à la gendarmerie. En effet, on doit considérer le traitement des plaintes notamment comme une contribution importante et nécessaire à l'application qualitative du fonctionnement de la gendarmerie.

En ce qui concerne la composition des effectifs, à côté des deux inspecteurs généraux adjoints, l'inspecteur général dispose d'un chef de cabinet du grade de colonel, d'un officier subalterne et de 9 sous-officiers. Ces moyens sont insuffisants pour répondre à l'ampleur de la mission que l'on attend de ce service. En ce qui concerne le fonctionnement pratique, l'inspection générale transmet une série de documents au Ministre de la Défense Nationale. L'esprit général de cette directive a été conservé au travers des années, tout en précisant qu'avant 1979, l'inspection générale dépendait exclusivement de la Défense Nationale. C'est depuis cette époque que le changement s'est effectué par des relations beaucoup plus importantes avec les Ministres de la Justice et de l'Intérieur.

Des rapports périodiques sont envoyés aux trois ministres de tutelle. Un rapport semestriel, circonstancié, et relatif à la situation générale de la gendarmerie ainsi qu'aux problèmes pendant les plus importants, porte sur l'organisation, le personnel, le matériel, le moral, la discipline, le casernement, etc. Ces rapports sont évidemment classifiés « secrets » et traitent de tous les problèmes qui sont de la compétence des trois ministres de tutelle.

A côté de ces rapports réguliers, qui sont faits d'initiative, des rapports particuliers sont établis, soit d'initiative, soit en réponse à la demande des ministres respectifs, chacun dans leur domaine de compétences.

Il s'agit incontestablement d'un service utile, qui apporte très certainement un plus dans le contrôle absolument indispensable sur un corps aussi large que celui de la gendarmerie.

On doit réfléchir à ce que devrait devenir l'inspection générale de la Gendarmerie, au vu du projet de loi sur le contrôle des services de police et des renseigne-

inlichtingendiensten dat door de Ministers van Binnenlandse Zaken, Justitie en Landsverdediging wordt voorbereid. Bij de huidige stand van zaken is de algemene inspectie een van de belangrijkste diensten die het hoofd moeten zien te bieden aan een van de grootste uitdagingen waarmee de rijkswacht wordt geconfronteerd : haar eigen reputatie en het imago van de rijkswacht naar buiten toe, vooral dan bij de burgerbevolking.

III. Algemene dienst inlichtingen en veiligheid

Aangetoond zal worden, in welke mate de Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid (SGR) verwikkeld is in acties van anti-terrorisme en anti-banditisme.

De SGR-dienst is verbonden aan de Generale Staf en staat onder rechtstreeks gezag van de Chef van de Generale Staf.

Enerzijds is de chef van SGR gelast met het opzoeken, de exploitatie en de verspreiding van de inlichtingen. Deze opzoeking is enkel op het buitenland gericht. Anderzijds is hij gelast met het nemen van alle noodzakelijke maatregelen om het geheim te beschermen en de militaire veiligheid te handhaven. De codering en de informatica, het opstellen, verspreiden en controleren van de richtlijnen zijn hier ook inbegrepen. De opzoeken en onderzoek worden enkel geleid op het Belgisch grondgebied.

Naast deze twee voornaamste opdrachten is de chef van de SGR ook verantwoordelijk voor : het beheer van de relaties met de buitenlandse krijgsmachten. Deze relaties komen voornamelijk tot stand via de Belgische militaire attachés geaccrediteerd in het buitenland, evenals via de buitenlandse militaire attachés geaccrediteerd in België.

Daarentegen, behoren de contacten voortspruitend uit het lidmaatschap van België met een militair bondgenootschap niet tot de bevoegdheid van SGR. Deze worden rechtstreeks gelegd met de betrokken afdelingen en secties van de Generale Staf.

Hij verzekert eveneens de relaties met de andere nationale, buitenlandse en intergeallieerde Veiligheids- en Inlichtingendienst.

Hierbij wil ik evenwel benadrukken dat deze relaties zich niet enkel beperken tot de militaire veiligheids- en inlichtingendiensten, maar zich eveneens richten tot buitenlandse diensten die afhangen van departementen, waaronder landsverdediging.

Hij waakt over de eerbiediging van de door België gesloten internationale akkoorden inzake de veiligheid.

Hij stelt de onderrichtingen op met betrekking tot de archieven en de historische documentatie van de Strijdkrachten en van de Rijkswacht. Tevens verspreidt en controleert hij ze.

Tenslotte is de chef van de SGR verantwoordelijk ten aanzien van de chef van de Generale Staf voor de

ments, en préparation par les Ministres de l'Intérieur, de la Justice et de la Défense nationale. Dans l'état actuel des choses, l'Inspection générale est un des services importants qui doit répondre à un défi majeur de la Gendarmerie, à savoir sa propre réputation et l'image que la gendarmerie donne à l'extérieur et spécialement dans la société civile.

III. Service général du renseignement et de la sécurité

Ce qui suit montrera dans quelle mesure le Service général du renseignement et de la sécurité (SGR) a été associé aux actions de lutte contre le terrorisme et le banditisme.

Le SGR est lié à l'Etat-major général et est placé sous l'autorité directe du chef de l'Etat-major général.

Le chef du SGR est chargé de recueillir, d'exploiter et de diffuser les renseignements. Cette mission est uniquement axée sur l'étranger. Il est en outre chargé de prendre toutes les mesures nécessaires pour préserver le secret et assurer la sécurité militaire. Dans le cadre de cette mission, il est amené à codifier, informatiser, élaborer, diffuser et contrôler les directives. Les recherches et les enquêtes ne sont menées que sur le territoire de la Belgique.

Outre ces deux missions essentielles, le chef du SGR est également responsable des relations avec les forces armées étrangères. Ces relations s'établissent surtout par le biais des attachés militaires belges accrédités à l'étranger et des attachés militaires étrangers accrédités en Belgique.

En revanche, les contacts résultant de l'adhésion de la Belgique à une alliance militaire ne relèvent pas de la compétence du SGR. Les contacts sont établis directement avec les départements et sections concernés de l'Etat-major général.

Il assure également les relations avec les autres services de sûreté et de renseignements nationaux, étrangers et interalliés.

Je tiens à souligner en l'occurrence que ces relations ne se limitent pas aux services de sûreté et de renseignements militaires, mais incluent aussi les services étrangers dépendant de départements, dont la défense nationale.

Il veille au respect des accords internationaux conclus par la Belgique en matière de sécurité.

Il établit les instructions concernant les archives et la documentation historique des forces armées et de la gendarmerie.

Enfin, le chef du SGR est responsable devant le chef d'Etat-major général du respect de l'ordre juridique

naleving van de nationale en internationale juridische orde, alsook voor de regeringsrichtlijnen inzake de activiteiten van zijn dienst.

De veiligheidsactiviteiten of -opdrachten maken deel uit van een afdeling van SGR, namelijk het departement « Veiligheid », beter gekend onder de afkorting SDRA.

De « Veiligheid heeft als algemene taak, de bescherming te verzekeren van alle geklassificeerd materieel tegen iedere vijandelijke dreiging die op het nationaal grondgebied kan opdagen.

De notie « materieel » moet hier in de breedste zin van zijn betekenis begrepen worden en omvat volgende vier domeinen ; de installaties, de documenten, de uitrusting en het personeel.

De voornaamste dreigingen waartegen de veiligheid moet reageren zijn de spionage, het terrorisme en de subversie.

Het is in het kader van deze algemene definitie dat de chef van de SDRA aan de chef van de SGR eigen maatregelen voorstelt voor het opstellen, verspreiden en het controleren van de onderrichtingen op het gebied van de veiligheid van het personeel, de documenten, het materieel en de infrastructuur van de Belgische Strijdkrachten.

De veiligheid wordt beperkt tot de militaire belangen, aangezien de Staatsveiligheid verantwoordelijk is voor de « burgerlijke » veiligheid.

Inzake de veiligheidscertificaten, moeten volgende punten worden benadrukt :

— Allereerst zijn de veiligheidscertificaten niet vereist voor al het personeel van het departement. Ze worden enkel gevraagd voor het personeel welke functies bekleden waar geklassificeerd materieel behandeld wordt. De veiligheidsonderzoeken worden door de SDRA slechts uitgevoerd wanneer een militair organisme hiervoor een aanvraag indient. Hetzelfde geldt voor de burgerfirma's.

— ten tweede is het evident dat deze onderzoeken uitgebreid worden naar het burgerlijke milieu, voor wat de families van de betrokken militairen betreft.

Ten slotte, moet benadrukt worden dat er geen strikte normen bestaan voor het toekennen van deze certificaten. Het onderzoek wordt gebaseerd op algemene richtlijnen uitgaande o.a. van de diensten van de eerste Minister, van de NAVO ; richtlijnen welke niet-volleldige lijsten leveren van omstandigheden en feiten die normaal zouden kunnen leiden tot het weigeren van het veiligheidscertificaat.

In de schoot van de SDRA bestaat een afdeling die als voornaamste opdracht heeft, het actief opzoeken en identificeren van elke dreiging tegen de militaire veiligheid, welke zich uiten door activiteiten van spionage, sabotage, subversie, alsook door terroristische daden, ten einde de verantwoordelijke autoriteiten in te lichten over de ernst van de genoemde dreiging en om daarna adequate beschermings- en neutralisatiemaatregelen te nemen.

Deze dreiging kan uitgaan van inlichtingendiensten van de tegenstrevers, nationale splintergroepen

national et international, ainsi que des directives du gouvernement relatives aux activités de son service.

Les activités ou missions de sûreté relèvent d'une section du SGR, à savoir le département « sécurité », mieux connu sous l'abréviation SDRA.

La « sécurité » a pour mission générale d'assurer la protection de tout le matériel classé contre toute menace ennemie pouvant se présenter sur le territoire national.

La notion de « matériel » doit s'entendre en l'occurrence au sens le plus large du terme et recouvre les quatre domaines suivants : les installations, les documents, l'équipement et le personnel.

Les principales menaces auxquelles la sécurité doit faire face sont l'espionnage, le terrorisme et la subversion.

C'est dans le cadre de cette définition générale que le chef du SDRA soumet au chef du SGR les mesures qu'il entend prendre, avant de rédiger, diffuser et contrôler les instructions afférentes à la sécurité du personnel, des documents, du matériel et de l'infrastructure des forces armées belges.

La sécurité se limite aux intérêts militaires, étant donné que la Sûreté de l'Etat est responsable de la sécurité « civile ».

En ce qui concerne les brevets de sécurité, il convient de souligner les points suivants :

— Les brevets de sécurité ne sont pas requis pour l'ensemble du personnel du département. Ils ne concernent que le personnel qui exerce des fonctions impliquant l'utilisation de matériel classé. Le SDRA n'effectue des enquêtes de sécurité que lorsqu'un organisme militaire en fait la demande. Il en va de même en ce qui concerne les firmes privées.

— Il va de soi que ces enquêtes sont étendues à la sécurité civile en ce qui concerne les familles des militaires concernés.

Enfin, il faut souligner qu'il n'existe aucune norme stricte régissant l'octroi de ces certificats. L'enquête se base sur des directives d'ordre général émanant, entre autres, des services du Premier Ministre et de l'OTAN. Ces directives fournissent des listes incomplètes de circonstances et de faits qui pourraient normalement entraîner le refus du brevet de sécurité.

Il existe au sein du SDRA une section dont la mission essentielle est la recherche active et l'identification de toute menace pour la sécurité militaire sous forme d'espionnage, de sabotage, de subversion, ainsi que d'actes de terrorisme, afin d'informer les autorités responsables sur le caractère plus ou moins grave de la menace en question et de prendre ensuite les mesures de protection et de neutralisation qui s'imposent.

Cette menace peut être le fait de services de renseignements ennemis, de groupuscules dissidents

of op het grondgebied gevestigde buitenlandse terroristische organisaties.

Er moet aan herinnerd worden dat de activiteiten van contra-inmenging, in principe, strikt beperkt zijn tot het militair gebied.

Nochtans is het mogelijk dat men tijdens operaties van contra-inmenging, tot de vaststelling komt dat de scheiding tussen het militaire en burgerlijk milieu niet zo duidelijk is. Wanneer een dergelijke overlapping ontdekt wordt, is er logischerwijze een coördinatie tussen de Staatsveiligheid en de SDRA.

Het is in dit kader dat SGR daadwerkelijk een zekere bevoegdheid inzake terrorisme heeft, meer bepaald qua contra-terrorisme, uitdrukking die opgenomen werd in de algemene definities over de veiligheid.

Eveneens in deze hoedanigheid zetelt SGR via de SDRA in het « Anti-terrorisme College » waarvan het permanent coördinatieorgaan de Anti-terroristische Gemengde Groep (AGG) is.

Aangaande de activiteiten in de strijd tegen het banditisme zijn de opdrachten van SGR voldoende ondubbelzinnig om uit te maken dat SGR desbetreffende geen enkele bevoegdheid heeft.

Geen enkele dienst van SGR onderhoudt geregelde contacten met de gerechtelijke instanties.

Er bestaat geen enkele briefwisseling noch geregelde informatieuitwisseling met de gerechtelijke autoriteiten, (zoals met de procureur des Konings, substituten of onderzoeksrechters).

De weinige vragen tot medewerking uitgaande van een gerechtelijke instantie, zijn punctuele vragen om inlichtingen van onderzoeksrechters die, in het kader van hun onderzoek, een mogelijke relatie ontdekken met personen uit militaire kringen.

b) Gedachtenwisseling

Opportuniteit van een politiedienst ressorterende onder het Ministerie van Landsverdediging — Militair karakter van de rijkswacht

Uit verklaringen en dossiers blijkt dat een lid van de rijkswacht in een spanningsveld zit, tussen enerzijds de gerechtelijke autoriteiten (wanneer het opdrachten uitvoert in het kader van een gerechtelijk onderzoek) en anderzijds zijn eigen hiërarchische en militaire meerderen. De belangen van beide kunnen tegenstrijdig zijn. Hierbij is hij bovendien meestal genoopt om de zijde te kiezen van zijn militaire meerderen, aangezien het in dat kader is dat hij carrière maakt. Bovendien heeft de rijkswacht een sterke discipline (onder meer sancties door mutatie, carrièrebelemmering, en dergelijke).

Uiteraard is deze situatie niet optimaal voor de efficiëntie van het gerechtelijk onderzoek (cfr. het geval Raes). Wellicht is het dus efficiënter en

nationaux ou d'organisations terroristes étrangères établies sur le territoire national.

Il faut rappeler qu'en principe les activités de contre-intervention sont strictement limitées au domaine militaire.

Il est toutefois possible qu'au cours d'opérations de contre-intervention, on constate qu'il n'y a pas de séparation nette entre le milieu civil et le milieu militaire. Dans un tel cas, il y a logiquement une coordination entre la Sûreté de l'Etat et le SDRA.

C'est dans ce cadre que le SGR possède une certaine compétence en matière de terrorisme, plus particulièrement en matière de lutte contre le terrorisme, expression qui a été reprise dans les définitions générales sur la sécurité.

C'est également en cette qualité que le SGR, par l'intermédiaire du SDRA, siège au sein du Collège « antiterrorisme », dont l'organe de coordination permanent est le groupe interforces antiterrorisme (GIA).

Les missions du SGR sont suffisamment bien définies pour déterminer que ce service n'a aucune compétence en matière de lutte contre le banditisme.

Aucun service du SGR n'entretient de contacts réguliers avec les instances judiciaires.

Le SGR n'échange aucune correspondance ni aucune information avec les autorités judiciaires (comme avec le procureur du Roi, les substituts ou les juges d'instruction).

Les seules demandes de collaboration émanant d'une instance judiciaire sont des demandes ponctuelles de renseignements provenant de juges d'instruction qui découvrent, dans le cadre de leur instruction, un lien éventuel avec des personnes des milieux militaires.

b) Echange de vues

Opportunité d'un service de police relevant du ministère de la Défense nationale — Caractère militaire de la gendarmerie

Il ressort de déclarations et de dossiers qu'un membre de la gendarmerie est tiraillé entre, d'une part, les autorités judiciaires (lorsqu'il exécute des missions dans le cadre d'une instruction judiciaire) et, d'autre part, ses propres chefs hiérarchiques et militaires. Les intérêts de ces deux instances peuvent être contradictoires. Il est, en outre, généralement contraint de choisir le camp de ses chefs militaires, puisque c'est dans ce cadre qu'il fait carrière. La discipline à la gendarmerie est en outre très stricte (sanctions par mutation, entraves à la carrière, etc.).

Cette situation n'est évidemment pas idéale pour l'efficacité de l'enquête judiciaire (voir le cas Raes). Il serait sans doute plus efficace et moins coûteux de

goedkoper een scheiding te maken tussen het leger en de politiediensten, die toch een totaal andere taak hebben dan het leger.

De Minister is ontvankelijk voor een discussie hierover.

Nochtans, binnen een politiedienst is een hiërarchie en discipline steeds nodig voor een efficiënte werking.

Een andere mogelijkheid bestaat erin de gerechteijke taken aan de rijkswacht (dit wil zeggen de BOB) te ontnemen.

In antwoord op deze opmerkingen verbindt de Minister er zich toe het dossier François Raes terug te onderzoeken in het licht van de bevindingen van de onderzoekscommissie.

Opportuniteit om de Inspectie van de Rijkswacht onder te brengen in het hiérarchisch kader — Inbreuk op de onafhankelijkheid van de Inspectie — Mogelijkheid van de Minister om de controleur te « controleren en te sanctioneren » — Noodzaak van de organisatie van een inhoudelijke controle op alle politiediensten

In principe kan de Minister de controlerende instantie straffen.

Het probleem bestaat er evenwel in dat de Minister geïnformeerd moet kunnen worden over de tekortkomingen van de controlerende en bestraffende instantie en hier bestaat een lacune. Het ontwerp over de controle op de politie en informatiediensten moet hiervoor eveneens een oplossing bieden. Hierbij wordt gedacht aan een totaal onafhankelijk controle-orgaan.

Coördinatie van het beleid van de drie toezicht houdende ministers

De ministers plegen onderling overleg telkens wanneer een probleem rijst, zelfs indien zulks reglementair of wettelijk niet vereist is.

Zo is er ook een overleg geweest op het ogenblik dat een oud-rijkswachter verklaringen heeft afgelegd, waarbij feiten werden vermeld die de openbare veiligheid konden bedreigen. Alsdan werd een rapport gevraagd aan de Algemene Inspectie van de Rijkswacht.

Sedert maanden is er ook een overleg bezig tussen de verschillende ministeriële kabinetten ter voorbereiding van het wetsontwerp inzake de controle op de politie- en inlichtingendiensten.

Volgens de Minister is het aangewezen dat het toezicht over de rijkswacht wordt uitgeoefend door drie ministers.

De Minister van Landsverdediging is prioritair betrokken bij de problematiek van de nationale defensie, in het kader van de atlantische alliantie.

scinder l'armée et les services de police, dont la mission est en tout état de cause totalement différente de celle de l'armée.

Le Ministre est favorable à un débat à ce sujet.

La hiérarchie et la discipline restent toutefois indispensables au fonctionnement efficace d'un service de police.

Une autre possibilité consisterait à dessaisir la gendarmerie (c'est-à-dire la BSR) des missions judiciaires.

En réponse à cette observation, le Ministre s'engage à réexaminer le dossier François Raes à la lumière des constatations faites par la commission d'enquête.

Opportunité d'incorporer l'Inspection de la Gendarmerie dans le cadre hiérarchique — Violation du principe d'indépendance de l'Inspection — Possibilité pour le Ministre de contrôler et de sanctionner le « contrôleur » — Nécessité d'organiser un contrôle interne de tous les services de police

En principe, le Ministre peut sanctionner l'organe de contrôle.

Le problème réside toutefois dans le fait que le Ministre doit pouvoir être informé des manquements de l'organe qui contrôle et qui sanctionne et c'est là que le bât blesse en raison des lacunes existantes. Le projet de loi relatif au contrôle des services de police et d'information devrait apporter une solution à ce problème. On envisage en l'occurrence la création d'un organe de contrôle totalement indépendant.

Coordination de la politique des trois ministres de tutelle

Les Ministres se concertent chaque fois qu'un problème se pose, bien que cette concertation ne corresponde à aucune obligation légale ou réglementaire.

C'est ainsi qu'une concertation a eu lieu lorsqu'un ancien gendarme a fait des déclarations mentionnant des faits de nature à menacer l'ordre public. Un rapport a alors été demandé à l'Inspection générale de la gendarmerie.

Une concertation est également en cours depuis des mois entre les différents cabinets ministériels en vue de la préparation du projet de loi sur le contrôle des services de police et de renseignements.

Le Ministre estime que la tutelle sur la gendarmerie devrait être exercée par trois ministres.

Le Ministre de la Défense nationale est concerné en priorité par les problèmes de défense nationale, dans le cadre de l'alliance atlantique.

Hij beheert bovendien de manschappen, de uitrusting en het budget van de rijkswacht. In feite stelt hij dus een organisatie ter beschikking van de twee andere ministers.

Dit gedeelde toezicht heeft uiteraard voor- en nadelen. Het wordt nochtans niet bewust georganiseerd vanuit het « verdeel en heersprincipe ».

Voor de functionering van de Rijkswacht is dit drievoudige toezicht overigens eerder zwaar.

Is het opportuin de opdrachten van gerechtelijke en bestuurlijke politie van de rijkswacht onder het toezicht te plaatsen van één Minister ?

De Minister staat open voor een debat omtrent de optimalisering van de voogdij, evenals over het al dan niet handhaven van het militaire karakter van de Rijkswacht.

Verenigbaarheid van de opdrachten inzake gerechtelijke politie van de Rijkswacht met de interne hiërarchische organisatiestructuur

De Minister is van oordeel dat dit probleem tot de bevoegdheid behoort van zijn collega's die respectievelijk belast zijn met de gerechtelijke en de bestuurlijke opdrachten.

Een eventuele herverdeling van deze opdrachten, binnen de administratieve structuren, moet het voorwerp zijn van overleg tussen de bevoegde ministers.

De Commissieleden merken op dat de autonome ontwikkeling van de gerechtelijke diensten binnen de Rijkswacht een onevenwicht heeft doen ontstaan met de gerechtelijke politie en de gemeentepolitie, wat dan weer heeft geleid tot scherpe concurrentie. Daarom moeten er structuren worden uitgebouwd die samenwerking mogelijk maken.

Een lid wijst op het gevaar van een splitsing tussen de gerechtelijke taken en de administratieve (en preventieve) taken voor de efficiëntie van de politie.

Het heeft geen zin om alleen de BOB uit de militaire sfeer te halen, aangezien er een wisselwerking moet zijn tussen de opsporings- en de administratieve politie.

Men haalt beter beide diensten weg uit de militaire organisatie.

Een tussenoplossing is niet wenselijk.

Dit is trouwens de handicap van de gerechtelijke politie (deze is beperkt door haar structuur). Een oplossing werd daarom gezocht in het oprichten van de 23ste brigade.

Er dient onbetwistbaar ook steeds in elke politiedienst een vorm van functionele hiërarchie en tucht te zijn, maar sancties mogen niet getroffen worden op basis van feiten die totaal irrelevant zijn voor de goede werking van een dienst.

Il gère en outre l'effectif, l'équipement et le budget de la gendarmerie. Il met en fait une organisation à la disposition des deux autres ministres concernés.

Cette tutelle partagée présente évidemment des avantages et des inconvénients. Elle n'est pourtant pas organisée délibérément sur la base du principe « diviser pour régner ».

Cette triple tutelle entrave d'ailleurs le fonctionnement de la gendarmerie.

Est-il opportun de placer les missions de police judiciaire et de police administrative de la gendarmerie sous la tutelle d'un seul Ministre ?

Le Ministre est favorable à l'ouverture d'un débat sur l'optimisation de la tutelle et sur le maintien ou la suppression du caractère militaire de la Gendarmerie.

Compatibilité des missions de police judiciaire de la gendarmerie avec la structure hiérarchique interne

Le Ministre estime que ce problème relève de la compétence de ses collègues chargés respectivement des missions judiciaires et des missions administratives.

Une redistribution éventuelle de ces missions au sein des structures administratives devrait faire l'objet d'une concertation entre les ministres compétents.

Les membres de la Commission font observer que le développement autonome des services judiciaires au sein de la gendarmerie a créé un déséquilibre par rapport à la police judiciaire et à la police communale, ce qui a de nouveau suscité une âpre concurrence. Aussi conviendrait-il de mettre en place des structures qui permettent une collaboration.

Un membre fait observer qu'une séparation entre les missions judiciaires et les missions administratives et à caractère préventif risquerait de nuire à l'efficacité de la police.

Il serait absurde de « démilitariser » la seule BSR, étant donné qu'il doit y avoir une interaction entre les services de recherche et la police administrative.

Il vaudrait mieux soustraire ces deux services à l'appareil militaire.

Une solution intermédiaire n'est pas souhaitable.

C'est d'ailleurs ce qui handicape la police judiciaire (qui est limitée par sa structure). Et c'est pour tenter de remédier à ce problème que la 23e brigade a été créée.

Si une certaine forme de hiérarchie et de discipline demeure toujours indispensable dans tout service de police, aucune sanction ne doit cependant être prise sur la base de faits qui n'ont aucune incidence sur la bonne marche du service.

VERHOOR VAN DE HEER L. TOBACK,
Minister van Binnenlandse Zaken, van de
Modernisering van de openbare Diensten en van de
Nationale Wetenschappelijke en Culturele
instellingen

a) *Inleidende uiteenzetting van de Minister*

Maatregelen ter verbetering van de werking van het politiebestel op het vlak van de bestuurlijke politie

I. — Uitoefening van de bestuurlijke politie

A. *Bevoegdheid van de Minister van Binnenlandse Zaken*

De Minister van Binnenlandse Zaken behoudt in het huidige staatsbestel een algemene bevoegdheid inzake algemene bestuurlijke politie.

De algemene reglementaire bevoegdheid van de Koning inzake handhaving van de orde wordt niet betwist en de mogelijkheid van de Minister om algemene coördinatiemaatregelen voor te schrijven of de gouverneurs te doen optreden als regeringsvertegenwoordiger wordt aanvaard.

De Minister van Binnenlandse Zaken kan dus op het vlak van de bestuurlijke politie de werking van de bevoegde overheden en politiediensten coördineren. Bovendien oefent hij in dat kader een rechtstreeks gezag uit op de rijkswacht.

De dagelijkse coördinatie wordt verzekerd door de Algemene Rijkspolitie. Een degelijke coördinatie vergt evenwel de uitbouw van een volwaardige directie van de bestuurlijke politie binnen het Departement van Binnenlandse Zaken.

De Minister van Binnenlandse Zaken treedt ook op als algemeen beheerder van de gemeentepolitie aangezien hij in het kader van de gemeentewet de algemene principes van het statuut, uniform en uitrusting kan bepalen. Hij kan eveneens maatregelen treffen ter bevordering van de samenwerking tussen de gemeentelijke politiekorpsen.

B. *Onderscheid bestuurlijke en gerechtelijke politie*

1. *Algemeen*

Theoretisch is het onderscheid tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie vrij eenvoudig ; praktisch is het niet steeds evident en kunnen bepaalde politiehandelingen een dubbele finaliteit hebben.

Beide politiefuncties hebben trouwens tot doel het maatschappelijk leven ordelijk te laten verlopen of anders gesteld, de rechtsorde of de openbare orde te handhaven of te herstellen.

De maatregelen getroffen om dit via het opleggen van strafsancties te realiseren zijn maatregelen van gerechtelijke politie die, gelet op het zwaarwichtige

AUDITION DE M. L. TOBACK,
Ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des
services publics et des Institutions scientifiques
et culturelles nationales

a) *Exposé introductif du Ministre*

Mesures d'amélioration du fonctionnement du système policier en matière de police administrative

I. — Exercice de la police administrative

A. *Compétence du Ministre de l'Intérieur*

Le Ministre de l'Intérieur garde dans notre système étatique actuel une responsabilité générale en matière de police administrative générale.

Le pouvoir réglementaire général du Roi en matière de maintien de l'ordre n'est pas contesté et la possibilité du Ministre de prescrire des mesures de coordination générales ou de faire intervenir les gouverneurs en tant que représentants du gouvernement est admise.

Le Ministre de l'Intérieur peut donc en matière de police administrative coordonner l'action des autorités et services de police compétents. Il exerce, de plus, en cette matière, une autorité directe à l'égard de la gendarmerie.

La coordination journalière est assurée par la police générale du royaume. Une telle coordination nécessiterait cependant la mise en place d'une direction générale de la police administrative bien étoffée, au sein du Département de l'Intérieur.

Le Ministre de l'Intérieur est également l'administrateur général de la police communale puisqu'il est chargé de déterminer, dans le cadre de la loi communale, les principes généraux du statut, de l'uniforme et de l'équipement. Il peut également prendre des mesures favorisant la collaboration entre les corps de police communaux.

B. *Distinction entre police administrative et police judiciaire*

1. *Généralités*

En théorie, la distinction entre la police administrative et judiciaire est assez facile à faire; en pratique, elle l'est beaucoup moins et certaines actions policières peuvent avoir une double finalité.

Les deux fonctions policières ont d'ailleurs comme objet d'assurer un déroulement ordonné de la vie sociale, c'est-à-dire, de maintenir ou de rétablir l'ordre juridique ou l'ordre public.

Les mesures prises afin de réaliser cet objectif par l'imposition de sanctions pénales sont des mesures de police administrative qui sont, en raison de leur carac-

karakter van de sanctie, onttrokken worden aan de bevoegdheid van de bestuurlijke overheden en toevertrouwd aan die van de gerechtelijke overheden.

De verantwoordelijkheid moet dus duidelijk gescheiden blijven, de uitvoering gebeurt liefst door dezelfde politiediensten.

2. Begrip openbare orde

a. De openbare orde is een naar tijd, plaats en omstandigheden veranderlijk en moeilijk te definiëren begrip.

b. De Minister definieert de openbare orde als de toestand van openbare rust, veiligheid en gezondheid binnen de samenleving, die de bescherming, uitoefening en ontwikkeling van de door of krachtens de grondwet gewaarborgde rechten en vrijheden en de mogelijkheid tot democratische maatschappelijke vernieuwing, in overeenstemming met de vereisten van het algemeen belang, waarborgt.

De orde wordt gehandhaafd volgens technieken die nu eens bestuurlijk dan weer strafrechtelijk van aard zijn. Deze technieken onderscheiden zich door hun aard, hun concrete finaliteit en hun onmiddellijke gevolgen, doch niet door hun voorwerp, dat erin bestaat de evoluerende rechtsorde te handhaven.

c. De historische oorsprong van het onderscheid tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie (functieel beschouwd) is te vinden in de « Code des délits et des peines » van 3 Brumaire An IV (25 oktober 1795).

3. Bestuurlijke politie

a. De bestuurlijke politie kan omschreven worden als het geheel van bevoegdheden die door of krachtens de wet worden toegekend aan de bestuurlijke overheden en die hen in staat stellen de openbare orde te handhaven door beperkingen op te leggen aan het uitoefenen van de individuele rechten en vrijheden, desnoods met aanwending van dwang.

b. Iedere verrichting die ertoe strekt ordeverstoringen of strafbare feiten daadwerkelijk te voorkomen, te anticiperen op verontrustende fenomenen (drieling ten opzichte van warenhuizen, stelselmatige bankovervallen...), of deze feiten te doen ophouden, zonodig gebruik makend van de openbare macht, is een daad van bestuurlijke politie. Het omhelst dus de positionele activiteiten van raadgeven, ontraden, reguleren, proactieve recherche, opsporen van ordeverstoringen en herstellen van de orde.

4. Gerechtelijke politie

Op grond van art. 8 Wetboek van Strafvordering kan de gerechtelijke politie omschreven worden als het geheel van bevoegdheden die door of krachtens de wet worden toegekend aan de gerechtelijke overheden en die hen in staat stellen misdaden, wanbedrijven en overtredingen op te sporen, de bewijzen er van

tère sévère, retirées de la compétence de l'autorité administrative et confiées à celle des autorités judiciaires.

La responsabilité doit donc rester distincte; l'exécution se fait de préférence par les mêmes services de police.

2. La notion de maintien de l'ordre

a. Le maintien de l'ordre est une notion difficile à cerner et qui diffère selon le moment, l'endroit et les circonstances.

b. Le Ministre le définirait comme l'état de tranquillité, de sécurité et de salubrité publique dans la société qui assure la protection, l'exercice et le développement des droits et libertés garantis par ou en vertu de la Constitution ainsi que la possibilité d'un renouveau démocratique de la société, en conformité avec les nécessités de l'intérêt général.

L'ordre est maintenu par des techniques qui sont, tantôt administratives, tantôt pénales. Ces techniques se distinguent par leur nature, leur finalité concrète et leurs conséquences immédiates, mais pas par leur objet qui consiste à maintenir l'ordre juridique en évolution.

c. L'origine de la distinction entre la police judiciaire et administrative (d'un point de vue fonctionnel) remonte au « Code des délits et des peines » du 3 Brumaire An IV (25 octobre 1795).

3. Police administrative

a. La police administrative peut être définie comme l'ensemble des compétences accordées par ou en vertu de la loi aux autorités administratives et qui leur permettent de maintenir l'ordre public en limitant l'exercice des droits et libertés individuelles et en utilisant la contrainte s'il le faut.

b. Tout acte qui vise à prévenir effectivement des troubles de l'ordre ou des faits punissables, à anticiper sur des phénomènes inquiétants (menaces à l'égard de grands magasins, hold-ups systématiques, ...) ou à mettre fin à ces faits, en utilisant au besoin la force publique, est un acte de police administrative. Cela comprend donc les activités policières visant à conseiller, dissuader, régler, la recherche pro-active, la recherche des troubles de l'ordre et le rétablissement de l'ordre.

4. Police judiciaire

Sur base de l'article 8 du Code d'Instruction criminelle, la police judiciaire peut être décrite comme l'ensemble des compétences accordées par ou en vertu de la loi, aux autorités judiciaires et qui leur permettent de rechercher les crimes, délits et contraventions, d'en rassembler les preuves et d'en remettre les auteurs à

in te zamelen en de daders ter beschikking te stellen van de leden van de rechterlijke macht belast met hun bestrafning.

Deze politiefunctie is dus in essentie reactief en heeft tot doel de dader van een gepleegd misdrijf te doen straffen.

5. Raakvlakken

a. Ondermeer op het vlak van de daadwerkelijke ordehandhaving is het onderscheid tussen beide soorten politie in de praktijk a priori niet steeds evident : talloze interventies (toezichtsdiensten bijvoorbeeld, gijzelingen...) streven initieel een oogmerk van bestuurlijke politie na, doch monden vaak uit in een activiteit van gerechtelijke politie (aanhouding ter voorgeleiding bijvoorbeeld).

b. Anderzijds zal het inwinnen van informatie en de opgedane kennis van het milieu naar aanleiding van het uitoefenen van het bestuurlijk toezicht van hoofdbelang kunnen zijn in het kader van de gerechtelijke politie.

Het is dus niet zinnig beide taakuitvoeringen principieel aan verschillende korpsen of diensten te willen toekennen.

Een zuivere gerechtelijke politie kan enkel zien met de ogen van de administratieve politie. Dat kan dus enkel voor zuiver deductief recherchewerk.

6. Besluit

Alhoewel de grens tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie niet altijd kan getrokken worden, dringt het volgende besluit zich niettemin op :

— beheersing (voorkomen, anticiperen, doen op houden, toezicht en controle) is de taak van de bestuurlijke politie;

— ophelderken (opsporingsonderzoek — onder meer — tot en met de rechtspraak) die van de gerechtelijke politie.

Het opsplitsen van verantwoordelijkheid volgens deze lijn is een garantie voor de burger ; het opdelen van de politiediensten volgens dezelfde lijn een bescherming van de misdaadiger.

C. Coördinatie op het vlak van de bestuurlijke politie

1. Op het vlak van politiefunctie

1.1. Tussen overheden van algemene bestuurlijke politie

De nationale overheden, nl. de Koning, de Minister van Binnenlandse Zaken, de gouverneurs en de arrondissementscommissarissen, hebben inzake algemene bestuurlijke politie dezelfde formele en materiële bevoegdheid als de burgemeester.

la disposition des membres du pouvoir judiciaire chargés de leur jugement.

Cette fonction de police est donc essentiellement réactive et vise à sanctionner pénalement l'auteur d'un délit perpétré.

5. Points communs

a. La distinction entre les deux formes de police n'est pas évidente en pratique, entre autres, sur le plan du maintien de l'ordre effectif : beaucoup d'interventions (services de surveillance par exemple, prise d'otages ...) visent au départ un objectif de police administrative, mais débouchent souvent sur des activités de police judiciaire (arrestation policière judiciaire, par exemple).

b. L'information recueillie et la connaissance du milieu acquise à l'occasion de l'exercice de la surveillance administrative pourront d'autre part, être déterminantes dans le cadre de la police judiciaire.

Il n'est donc pas raisonnable de vouloir charger en principe des corps ou services différents de l'exécution des deux aspects de la fonction de police.

Une police judiciaire pure ne peut voir qu'avec les yeux de la police administrative. Cela ne peut donc se concevoir que pour la seule recherche deductive.

6. Conclusion

Bien que la limite entre la police administrative et judiciaire ne puisse être déterminée avec exactitude, la conclusion suivante s'impose cependant :

— maîtriser (prévention, anticipation et contrôle) est l'objet de la police administrative;

— élucider (enquête policière entre autres, jusqu'au prononcé du jugement) celui de la police judiciaire.

La scission des responsabilités selon cette distinction est une garantie pour le citoyen; la scission des services de police selon la même distinction une protection des criminels.

C. Coordination de la police administrative

1. Au niveau de la fonction de police

1.1. Entre autorités de police administrative générale

Les autorités nationales, c'est-à-dire le Roi, le Ministre de l'Intérieur, les Gouverneurs et Commissaires d'arrondissement, ont en matière de police administrative générale les mêmes compétences formelles et matérielles que le bourgmestre.

In de praktijk zullen de nationale overheden hun bevoegdheid slechts aanwenden in de volgende gevallen :

- de ordeverstoringen nemen uitbreiding tot het grondgebied van meerdere gemeenten ;
- de gemeentelijke overheden blijven, gewild of ongewild, in gebreke ;
- de gemeentelijke overheden beschikken niet over voldoende middelen ;
- een toestand of gebeurtenis, alhoewel materieel gelokaliseerd in één gemeente, heeft toch een ruime weerslag, of brengt ook de verantwoordelijkheid van de hogere overheid rechtstreeks in het gedrang.

Deze regeling steunt op overwegingen van behoorlijk bestuur.

Wanneer de overheden van hun substitutiebevoegdheid gebruik maken, dan betekent zulks dat de rijkswacht en eventueel ook het leger gevolg moeten geven aan hun bevelen of opvorderingen, zelfs indien de vorderingen van de burgemeester anders luiden.

Alhoewel de burgemeester in de uitoefening van zijn positionele opdrachten handelt als orgaan van het centraal riksbestuur, wanneer hij zijn medewerking verleent aan de uitvoering van de wetten en reglementen betreffende de algemene rijkspolitie, treedt hij op als eerste gemeentelijke magistraat wanneer hij gemeentelijke politieverordeningen uitvoert of zelf politieverordeningen neemt in geval van oproer, van kwaadwillige samenscholingen, van ernstige verstoring der openbare rust of andere onvoorzienige gebeurtenissen, waarbij het geringste uitstel gevaar of schade zou kunnen opleveren voor de inwoners. Het hoeft geen betoog dat die dubbele hoedanigheid van de burgemeester tot verwikkelingen aanleiding kan geven.

1.2. Tussen overheden van algemene bestuurlijke politie en overheden van bijzondere bestuurlijke politie

Wanneer de bijzondere bestuurlijke politie wordt uitgeoefend samen met de algemene bestuurlijke politie, ontstaan er dikwijls problemen van coördinatie.

In alle gevallen waarin tegelijkertijd maatregelen van algemene bestuurlijke politie en van bijzondere bestuurlijke politiediensten moeten getroffen worden zouden de beslissingen, bevelen en vorderingen van de overheden van algemene bestuurlijke politie voorrang moeten hebben op die van de overheden van bijzondere politie.

Hier ontbreekt dus ook een duidelijk coördinatiekader.

1.3. Tussen bestuurlijke en gerechtelijke overheden

Iedere verrichting die als doel heeft de daders van een welbepaald misdrijf op te sporen is een daad van gerechtelijke politie.

En pratique les autorités nationales n'exerceront leurs compétences que dans les cas suivants :

- les perturbations de l'ordre s'étendent à plusieurs communes;
- les autorités communales restent volontairement ou involontairement en défaut;
- les autorités communales ne disposent pas de moyens suffisants;
- une situation ou événement, bien que localisé matériellement dans une commune, a cependant un retentissement très large ou met également la responsabilité de l'autorité supérieure directement en cause.

Cette façon de faire découle des considérations de bonne gestion.

Lorsque les autorités exercent leur compétence de substitution, cela implique que la gendarmerie et éventuellement l'armée doit donner suite à leurs ordres ou réquisitions, même si les réquisitions du bourgmestre sont différentes.

Bien que le bourgmestre agisse dans l'exécution de ses fonctions de police, en tant qu'organe de l'administration centrale, lorsqu'il prête son concours à l'exécution des lois et règlements relatifs à la police générale du royaume, il agit comme premier magistrat communal, lorsqu'il exécute des ordonnances de police communale ou en prend lui-même en cas d'émeute, d'attroupements hostiles, d'atteintes graves portées à la paix publique ou d'autres événements imprévus, lorsque le moindre retard pourrait occasionner des dangers ou des dommages pour les habitants. Il ne fait pas de doute que cette double qualité du bourgmestre peut engendrer des complications.

1.2. Entre autorités de police administrative générale et autorités de police administrative spéciale

Lorsque la police administrative spéciale est exercée en même temps que la police administrative générale, cela donne souvent lieu à des problèmes de coordination.

Dans les cas où des mesures de police administrative générale doivent être prises en même temps que des mesures de police administrative spéciale, les décisions, ordres et réquisitions des autorités de police administrative générale devraient prévaloir sur ceux des autorités de police administrative spéciale.

Il manque donc ici également un cadre de coordination bien établi.

1.3. Entre autorités administratives et judiciaires

Toute action ayant pour objectif la recherche des auteurs d'un délit déterminé est un acte de police judiciaire.

Iedere verrichting die ernaar streeft ordeverstoringen in de ruime betekenis en dus ook strafbare feiten daadwerkelijk te voorkomen of te doen eindigen is een daad van bestuurlijke politie.

Het criterium op grond waarvan het onderscheid dus moet gemaakt worden, bestaat in de concrete finaliteit van het overheidsoptreden.

Het doel van de preventieve maatregelen en van de maatregelen ter beheersing van criminale fenomenen bestaat er niet in elementen van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van geïndividualiseerde of te individualiseren daders te verzamelen, maar wel te beletten dat de levenssfeer, — zowel de privé als de openbare — van de burgers onveilig wordt.

Zeggen dat de gerechtelijke politie optreedt wanneer de bestuurlijke politie er niet in geslaagd is een misdrijf te voorkomen, is dan ook niet juist. Het is juist dat de gerechtelijke overheden optreden wanneer een misdrijf is gepleegd.

Het is onjuist dat vanaf het ogenblik dat een misdrijf gepleegd werd, alleen nog de gerechtelijke overheden handelen.

Bij gepleegde misdrijven blijven de bestuurlijke overheden bevoegd voor alle maatregelen die niet kunnen begrepen worden in de uitoefening van de gerechtelijke politie, zoals evacuatie, isolatie, hulpverlening...

Het afbakenen van wat tot het domein van de gerechtelijke overheden behoort en wat tot het domein van de bestuurlijke overheden behoort is een zeer delicate zaak, dat niet wettelijk geregeld is. Het is wel duidelijk dat een hoger belang uitstel van het gerechtelijk optreden kan rechtvaardigen. Een daadwerkelijke coördinatie op het terrein tussen bestuurlijke en gerechtelijke overheden is hier, in het belang van een adequaat politieoptreden, onontbeerlijk.

1.4. Tussen overheden van bestuurlijke politie en inzake administratief toezicht bevoegde overheden

Het overdragen van het administratief toezicht aan de Gewesten en het feit dat er sedert de Grondwetsherziening een regionaal, nationaal en communautair toezicht bestaat, heeft tot een opdeling van het gezag geleid.

Artikel 108, derde lid, van de Grondwet biedt de mogelijkheid de regeling van de organisatie van het toezicht en van de uitoefening ervan op te dragen aan Gewesten of Gemeenschappen. Maar de toezichtsgrenzen, met andere woorden de finaliteit van de uitoefening van het administratief toezicht, zijn nog steeds de wettelijkheid en het algemeen belang.

De uitoefening van het administratief toezicht door de Gewesten en Gemeenschappen moet er toe leiden dat de wijze waarop de lokale besturen de nationale wetten toepassen en doen naleven, wordt aangepast aan elks eigenheid en specifieke situatie.

Aan de provincies en gemeenten worden dezelfde regelen opgelegd inzake organisatie, werking en bevoegdheden, maar qua uitoefening van die bevoegdheid

Toute action ayant pour objectif de prévenir effectivement ou de mettre fin à des perturbations de l'ordre au sens large et donc également à des faits punissables est un acte de police administrative.

Le critère sur base duquel la distinction doit donc être faite, est la finalité concrète de l'action de l'autorité.

L'objectif des mesures préventives et des mesures de maîtrise des phénomènes criminels n'est donc pas de rassembler des éléments de responsabilité pénale d'auteurs individualisés ou individualisables, mais bien d'assurer la sécurité de l'environnement, tant privé que public des citoyens.

Dire que la police judiciaire intervient lorsque la police administrative n'a pas réussi à prévenir un délit, n'est donc pas correct. Il est vrai que les autorités judiciaires interviennent lorsqu'un délit a été commis.

Il est faux de prétendre qu'à partir du moment où un délit a été commis, il n'y a plus que les autorités judiciaires qui agissent.

Lors de la perpétration de délits, les autorités administratives restent compétentes pour toutes les mesures qui ne peuvent être comprises dans l'exécution de la police judiciaire comme l'évacuation, l'isolation, l'aide ... etc.

La détermination de ce qui est du ressort des autorités judiciaires ou de celui des autorités administratives est un problème fort délicat, qui n'est pas réglé légalement. Il est cependant clair qu'un intérêt supérieur peut justifier le report de l'intervention judiciaire. Une coordination effective sur le terrain entre les autorités administratives et judiciaires s'impose donc, dans l'intérêt d'une action policière adéquate.

1.4. Entre autorités de police administrative et autorités compétentes en matière de tutelle administrative

Le transfert de la tutelle administrative aux Régions et le fait qu'il existe depuis la révision de la Constitution une tutelle régionale, nationale et communautaire, a eu comme conséquence une redistribution du pouvoir.

L'article 108, troisième alinéa de la Constitution prévoit la possibilité de transférer la réglementation relative à l'organisation et l'exercice de la tutelle aux Régions et Communautés. Les limites de cette tutelle, c'est-à-dire la finalité de l'exercice de la tutelle administrative restent la légalité et l'intérêt général.

L'exercice de la tutelle administrative par les Régions et Communautés doit permettre que la façon dont les pouvoirs locaux appliquent et font appliquer les lois nationales, sera adaptée à la particularité et à la situation spécifique de chacun.

Les mêmes règles sont imposées aux provinces et aux communes en matière d'organisation, de fonctionnement et de compétences, mais l'exercice de ces

en praktische werking en organisatie kan men daar in elk Gewest de gepaste en geëigende uitwerking aan geven.

De bevoegdheid voor het uitvaardigen van bepalingen en het treffen van maatregelen van algemene bestuurlijke politie is nationaal gehouden, terwijl het administratief toezicht voortaan in de regel door de Gewesten wordt uitgeoefend.

Dit heeft als gevolg dat inzake bestuurlijke politie de nodige coördinatie en samenwerking tussen de nationale en gewestelijke overheden tot stand zullen moeten worden gebracht.

De handhaving van de orde is een zaak van algemeen belang, die mede de rechtsgelijkheid van elke burger nastreeft. Daarom werd ze zowel aan burgeemeester, arrondissementscommissaris, gouverneur als aan de Koning opgedragen.

Ieder van die overheden beschikt over verordenende bevoegdheid en over het recht om de gewapende macht te vorderen of om de tussenkomst ervan te bevelen.

Het probleem van de handhaving van de orde kan niet steeds alleen binnen de grenzen van een gemeente opgelost worden.

Vele incidenten die de openbare orde in het gedrang brengen, hebben een nationale omvang.

Soms worden de overheden van meerdere gemeenten met meerdere incidenten van verschillende aard geconfronteerd. De maatregelen ter handhaving van de openbare orde zijn dus slechts doeltreffend wanneer zij gecoördineerd worden.

Deze coördinatie is niet alleen vereist om strikt territoriale redenen, maar ook wegens de brede weerklink die bepaalde gebeurtenissen, die zich nochtans op een beperkt territorium afspelen, kunnen hebben in het hele land.

Ook moet er kunnen worden ingegrepen wanneer de lagere overheden dit nalaten te doen.

De toezichthoudende overheid kan zich niet in de plaats stellen van de lagere overheid. De hiërarchisch hogere overheden, op provinciaal en nationaal niveau, kunnen dit wel.

Bij de Staatshervorming is voorzien in de structuur om te komen tot de nodige coördinatie en samenwerking. Tussen nationale en gewestelijke overheden kunnen samenwerkingsakkoorden worden afgesloten en de interministeriële conferentie tussen de Minister van Binnenlandse Zaken en de Gewestministers verantwoordelijk voor de Binnenlandse Aangelegenheden en de Lokale Besturen is geïnstalleerd.

1.5. Tussen inlichtingendiensten

Informatieinwinning betreffende de openbare orde wordt verricht door rijkswacht, gemeentepolitie en staatsveiligheid.

Omwille van de totaal uiteenlopende gezagsstructuren waaraan deze korpsen onderworpen zijn, laat de onderlinge samenwerking veel te wensen over.

compétences et le fonctionnement et l'organisation pratiques peuvent faire l'objet dans chaque Région de modalités propres et appropriées.

La compétence pour édicter des dispositions et prendre des mesures de police administrative générale est restée nationale, alors que la tutelle administrative sera en règle générale exercée par les Régions.

Cela nécessite donc la mise en place d'une coordination et d'une collaboration entre les autorités nationales et régionales en matière de police administrative.

Le maintien de l'ordre est d'intérêt général et vise également à assurer l'égalité juridique des citoyens. C'est la raison pour laquelle cette compétence a été confiée tant au bourgmestre, qu'au commissaire d'arrondissement, au gouverneur et au Roi.

Chacune de ces autorités dispose d'un pouvoir réglementaire et du droit de requérir ou d'ordonner l'intervention de la force publique.

Le problème du maintien de l'ordre ne peut pas toujours être résolu dans les limites d'une commune.

Beaucoup d'incidents touchant l'ordre public ont une ampleur nationale.

Il arrive que les autorités de plusieurs communes soient confrontées à plusieurs incidents de différentes natures. Les mesures de maintien de l'ordre ne seront donc efficaces que lorsqu'elles seront coordonnées.

Cette coordination n'est pas uniquement nécessaire pour des raisons purement territoriales, mais également en raison du large retentissement dans l'ensemble du pays, que peuvent avoir des événements qui ne se passent cependant que sur un territoire réduit.

Il importe également de pouvoir intervenir lorsque les autorités décentralisées omettent de le faire.

Les autorités tutélaires ne peuvent se substituer aux autorités décentralisées. Les autorités hiérarchiquement supérieures du niveau provincial ou national le peuvent quant à elles.

Lors de la réforme de l'Etat, des structures de coordination et de collaboration ont été mises en place. Des accords de coopération peuvent être conclus entre autorités nationales et régionales et il a été procédé à l'installation de la conférence interministérielle entre le Ministre de l'Intérieur et les Ministres régionaux responsables des affaires intérieures et des administrations locales.

1.5. Entre services de renseignement

La recherche de renseignements relatifs au maintien de l'ordre se fait par la gendarmerie, la police communale et la sûreté de l'Etat.

En raison des structures de responsabilité totalement différentes de ces corps, la collaboration mutuelle laisse à désirer.

Het feit dat de Staatsveiligheid afhangt van de Minister van Justitie, maar in belangrijke mate werkt, of zou moeten werken, voor de Minister van Binnenlandse Zaken, vergemakkelijkt de zaak niet.

De informatieinwinning is dan ook dringend aan coördinatie toe. Dit is één van de hoofdtaken van het crisis-en coördinatiecentrum van de Regering. Met de huidige personeelsbezetting kan daar echter niet voldoende uitvoering aan gegeven worden.

2. *Op het vlak van politiediensten*

2.1. Tussen de onderscheiden politiediensten

Het hoeft geen betoog dat de samenwerking tussen rijkswacht en gemeentepolitie voor veel verbetering vatbaar is.

Deze deels door historische redenen te verklaren situatie vindt ook een voedingsbodem in de heel eigen structuren van beide korpsen.

Toch werden reeds heel wat initiatieven genomen om aan die problematiek tegemoet te komen.

— Een van de voornaamste initiatieven op dat vlak was het koninklijk besluit van 17 februari 1987 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder de provincies en de gemeenten een financiële rijkshulp kunnen genieten voor de uitrusting van de gemeentepolitie en voor de verbetering van de coördinatie inzake veiligheid.

Artikel 6 van dit besluit bepaalt dat de Minister van Binnenlandse Zaken aan de beheerders van de geïntegreerde 901-906-centra een financiële tegemoetkomming ten belope van 100 % kan toekennen voor de aankoop van het materieel en de uitrusting noodzakelijk voor de integratie van deze centra.

Deze integratie verloopt langzaam en vergt een bemiddelende rol vanwege de Bestuursdirectie van de algemene rijkspolitie.

Ze maakt het voorwerp uit van een omzendbrief van 6 maart 1988 waarin de werkingsprincipes van de geïntegreerde centra worden geschetst en waarbij reeds het afsluiten van samenwerkingsakkoorden voor de uitvoering van de dringende politieinterventies wordt aanbevolen.

— Een ander initiatief was de oprichting van de Antiteroristische Gemengde Groep (A.G.G.).

Deze groep moet instaan voor een beter gecoördineerd optreden van de politiemachten bij de terreurbestrijding. De resultaten van de activiteiten van deze groep waren tot nog toe zeer beperkt. Alhoewel hoofdzakelijk actief op het terrein van de bestuurlijke politie, wordt deze groep beheerd door het Ministerie van Justitie.

Dit leidt tot spanningen die een doeltreffende coördinatie eerder in de weg staan dan bevorderen.

— Een beter initiatief was de ministeriële omzendbrief van 10 december 1987 betreffende de ordehandhaving. Hierin werden een aantal coördinerende maatregelen uitgewerkt.

Le fait que la sûreté de l'Etat relève du Ministre de la Justice, mais travaille ou devrait travailler pour une part importante au profit du Ministre de l'Intérieur, ne facilite pas les choses.

La recherche de l'information doit donc être coordonnée d'urgence. Cela constitue une des missions primordiales du centre de coordination et de crise du Gouvernement. Le cadre du personnel actuel ne permet cependant pas d'y donner une exécution suffisante.

2. *Au niveau des services de police*

2.1. Entre les différents services de police

Il est clair que la collaboration entre la gendarmerie et la police communale peut être améliorée.

Cette situation qui peut en partie être expliquée par des raisons historiques tient également aux structures très différentes des deux corps.

Beaucoup d'initiatives ont cependant déjà été prises pour remédier à cette situation.

— Une des initiatives les plus importantes à cet égard, a été l'arrêté royal du 17 février 1987 fixant les conditions auxquelles les provinces et communes peuvent obtenir une aide financière de l'Etat pour l'équipement de la police communale et pour l'amélioration de la coordination en matière de sécurité.

L'article 6 de cet arrêté prévoit que le Ministre de l'Intérieur peut octroyer aux gestionnaires des centres d'appel 901 - 906 intégrés, une aide financière à concurrence de 100 % pour l'achat du matériel et de l'équipement nécessaire à l'intégration de ces centres.

Cette intégration se fait lentement et nécessite une conciliation de la part de la direction d'administration de la police générale du Royaume.

Elle fait l'objet d'une circulaire du 6 mars 1988 dans laquelle les principes de fonctionnement des centres intégrés sont esquissés et la conclusion d'accords de coopération pour l'exécution des interventions policières urgentes est déjà recommandée.

— Une autre initiative a été la mise en place du Groupe Interforces Anti-terroriste (G.I.A.).

Ce groupe doit assurer une intervention mieux coordonnée des services de police en matière de lutte contre le terrorisme. Les résultats des activités de ce groupe sont restés jusqu'à présent fort limités. Ce groupe est administré par le Ministère de la Justice alors qu'il est principalement actif sur le plan de la police administrative.

Cela donne lieu à des tensions qui contrarient plutôt qu'elles ne favorisent une coordination efficace.

— Une meilleure initiative a été la circulaire ministérielle du 10 décembre 1987 relative au maintien de l'ordre. Cette circulaire développe un certain nombre de mesures de coordination.

2.2. Tussen de korpsen van de gemeentepolitie onderling

Tussen de korpsen van de gemeentepolitie onderling is er weinig samenwerking. Dit grotendeels historisch te verklaaren fenomeen vindt ook een oorzaak in de grote verscheidenheid van deze korpsen.

Nochtans zijn er wettelijke instrumenten om tot een betere samenwerking te komen. Zo kunnen ingevolge art. 222 van de nieuwe gemeentewet de leden van de gemeentepolitie, op voorstel van de betrokken gemeenteraden, door de provinciegouverneur gemachtigd worden om, als hulp, hun administratieve of gerechtelijke functies in andere gemeenten uit te oefenen. Van deze mogelijkheid werd, ondanks een verklarende omzendbrief van 29 april 1988, tot nog toe te weinig gebruik gemaakt.

Daarom heeft de Minister bij omzendbrief van 9 november 1989 opnieuw de gouverneurs en de gemeenteoverheden ertoe aangezet om daadwerkelijk samenwerkingsakkoorden tussen gemeentelijke politiekorpsen te sluiten.

Artikel 229 van dezelfde wet voorziet dat de gouverneur in elke provincie, na raadpleging van de burgeemeesters, een commissie van overleg en coördinatie tussen de gemeentelijke politiediensten opricht. In verscheidene provincies hebben deze commissies reeds hun nut bewezen.

II. — Reeds getroffen coordinatiemaatregelen

1. Algemene politiecoördinatie inzake ordehandhaving

De omzendbrief van 10 december 1987 betreffende de gecoördineerde algemene onderrichtingen inzake ordehandhaving voorziet in een afbakening van de verantwoordelijkheden, regels inzake informatie van de overheden en diensten, de opvorderingsbevoegdheid en de coördinatieverplichting bij ordediensten.

2. Coördinatie van de dringende politieinterventie

Een omzendbrief van 9 maart 1988 legt de werkingsprincipes vast van de centra voor dringende oproepen 101.

De omzendbrief beveelt ook het afsluiten aan van lokale overeenkomsten tussen rijkswacht en gemeentepolitie voor het afhandelen van de oproepen voor dringende interventie.

3. Afschaffing van het coördinatiecollege van de politiediensten

Dit college werd bij koninklijk besluit van 27 juni 1988 afgeschaft om toe te laten aan de Algemene Rijkspolitie deze taak op een betere en volwaardige manier op te nemen.

2.2. Entre corps de police communale

Il y a peu de collaboration entre les corps de police communale. Cette donnée essentiellement historique trouve également sa cause dans la grande diversité de ces corps.

Il y a cependant des instruments juridiques permettant une meilleure collaboration. L'article 222 de la nouvelle loi communale permet ainsi aux membres de la police communale, d'être autorisés, par le gouverneur de province, sur proposition des conseils communaux intéressés, à exercer à titre d'auxiliaires leurs fonctions administratives ou judiciaires dans d'autres communes. Jusqu'à présent cette possibilité a été trop peu utilisée malgré une circulaire explicative du 29 avril 1988.

C'est pourquoi le ministre a à nouveau incité les gouverneurs et les autorités communales à conclure des accords de coopération entre corps de police communale par une circulaire du 9 novembre 1989.

L'article 229 de la même loi prévoit que le gouverneur institue dans chaque province une commission de concertation et de coordination des polices communales, après consultation des bourgmestres. Dans plusieurs provinces, ces commissions ont déjà prouvé leur utilité.

II. — Mesures de coordination prises

1. Coordination générale en matière de maintien de l'ordre

La circulaire du 20 décembre 1987, portant directives générales coordonnées relatives au maintien de l'ordre, délimite les responsabilités, prévoit des règles en matière d'information des autorités et services, explicite la compétence de réquisition et impose une coordination lors de services d'ordre importants.

2. Coordination de l'intervention policière urgente

Une circulaire du 9 mars 1988 fixe les principes de fonctionnement des centres pour appels urgents 101.

Cette circulaire préconise également la conclusion d'accords locaux entre la Gendarmerie et la police communale pour le traitement des appels d'intervention urgente.

3. Suppression du collège de coordination des services de police

Ce collège a été supprimé par l'A.R. du 27 juin 1988 afin de permettre à la Police Générale du Royaume d'assurer cette mission d'une façon efficace et plus intense.

Dit werd trouwens mogelijk gemaakt door de oprichting in de schoot van deze dienst van het departement van Binnenlandse Zaken van een politiebegeleidingsgroep bestaande uit leden van de rijkswacht en de gemeentepolitie.

Deze groep heeft hoofdzakelijk tot taak het hoofd van de Algemene Rijkspolitie bij te staan in de uitoefening van diens ambtsbevoegdheid betreffende de uitwerking en de coördinatie van het politieel beleid en de politieke actie.

4. Samenwerking van de gemeentelijke politiekorpsen

Bij omzendbrief van 9 november 1989 werden de gouverneurs en de gemeenteoverheden aangezet tot het organiseren van een daadwerkelijke samenwerking tussen gemeentelijke politiekorpsen om door het hergroeperen van personeel en middelen een gezamenlijke permanente wacht- en interventiedienst te kunnen organiseren en een efficiëntere en goedkopere werking te kunnen realiseren (gezamenlijk gebruik van informaticamiddelen en documentatiebestand).

5. Voetbalgeweld

a) Omzendbrief van 9 augustus 1988 betreffende de handhaving van de openbare orde n.a.v. voetbalwedstrijden.

Hierin wordt het afsluiten van protocol-akkoorden opgelegd tussen gemeentepolitie en rijkswacht voor de ordehandhaving in de stadions van de ploegen van de twee hoogste nationale afdelingen.

b) Het koninklijk besluit van 17 juli 1989 bepaalt de minimale veiligheidsvoorzieningen waaraan openluchtstadions moeten beantwoorden, om daarin wedstrijden of andere manifestaties te mogen organiseren.

c) Er zijn regelmatig seminars met de politiediensten, verantwoordelijken van voetbalclubs en de betrokken overheden om de maatregelen t.a.v. het zogenoemde « voetbalgeweld » te coördineren en te verbeteren.

III. — Overwogen maatregelen

1. Algemene coördinatie tussen gemeentepolitie en rijkswacht inzake administratieve politie

Er werd een ontwerp-omzendbrief tot vastlegging van prioriteiten tussen gemeentepolitie en rijkswacht bij de uitoefening van de administratieve politie uitgewerkt.

Deze omzendbrief strekt ertoe de gemeentepolitie prioritair te oriënteren naar de lokale fenomenen en de rijkswacht naar de nationale en internationale of deze die de inzet van uitzonderlijke of zeer omvangrijke middelen vereisen. Voor de fenomenen waarvoor de situering niet duidelijk voor de hand ligt of voor specifieke toestanden moeten protocolakkoorden afgesloten worden.

Cela a d'ailleurs été rendu possible par la création au sein de ce service du département de l'Intérieur, d'un groupe d'accompagnement policier comprenant des membres de la gendarmerie et de la police communale.

Ce groupe a essentiellement comme tâche d'assister le chef de la police générale du Royaume dans l'exécution de ses compétences en matière d'élaboration et de coordination de la politique policière et de l'action policière.

4. Collaboration entre les corps de police communale

Par une circulaire du 9 novembre 1989, les gouverneurs et les bourgmestres ont été invités à organiser une collaboration effective entre les corps de police communale afin de pouvoir par le regroupement de personnel et de moyens, organiser un service permanent de garde et d'intervention et réaliser un fonctionnement plus efficient et moins onéreux. (usage en commun de moyens informatiques et de banques de données).

5. Violence en matière de football

a) Circulaire du 9 août 1988 relative au maintien de l'ordre à l'occasion de rencontres de football.

Cette circulaire prescrit la conclusion d'accords entre la police communale et la gendarmerie pour le maintien de l'ordre dans les stades des équipes des deux plus hautes divisions nationales.

b) L'arrêté royal du 17 juillet 1989 détermine les mesures de sécurité minimales auxquelles les stades de plein air doivent répondre, afin de pouvoir y organiser des compétitions ou d'autres manifestations.

c) Il y a régulièrement des séminaires avec les services de police, les responsables des clubs de football et les autorités concernées afin de coordonner ou d'améliorer les mesures relatives à la violence des supporters des clubs de football.

III. — Mesures envisagées

1. Coordination générale entre la gendarmerie et la police communale en matière de police administrative

Un projet de circulaire fixant les priorités d'intervention entre la police communale et la gendarmerie dans l'exercice de la police administrative a été élaboré.

Cette circulaire vise à orienter la police communale de façon prioritaire vers les phénomènes locaux et la gendarmerie vers les phénomènes nationaux et internationaux ou ceux nécessitant des moyens exceptionnels ou fort importants. Pour les phénomènes dont le caractère n'est pas évident ou pour des situations spécifiques, des accords doivent être conclus.

Dit ontwerp werd voorgelegd aan de gouverneurs met opdracht tot consultatie van de gemeentepolitie en aan de commandant van de rijkswacht.

De adviezen zullen nu bestudeerd worden zodat de definitieve omzendbrief in januari 1990 kan uitgegeven worden.

2. Controle op de politie- en inlichtingendiensten

Het kabinet van de Minister van Binnenlandse Zaken heeft op basis van de door de Ministerraad besproken principes een voorontwerp van wet uitgewerkt dat aan het kabinet van Justitie voorgelegd werd. Over deze tekst kon evenwel nog geen akkoord worden bekomen.

Dit ontwerp zal niet direct de coördinatie beogen doch zal toch wel, door het instellen van een gemeenschappelijk controleorgaan, leiden tot gelijkaardige interventielimieten.

3. Uitwerking van een voorontwerp van wet op de politiefunctie

Dit ontwerp beoogt de definitie van een aantal sleutelbegrippen, de aflijning van de gezagsverhoudingen, het vastleggen van de principes van een algemene coördinatie, het eenvormig bepalen van de politiebevoegdheden, het mogelijk oprichten van adviesorganen en het regelen van de aansprakelijkheid der politieambtenaren.

Een eerste werkdocument is praktisch uitgewerkt. Het ligt in de bedoeling van de Minister om de principes ervan te bespreken met de Minister van Justitie en om nadien ook de adviezen van de politiediensten zelf in te winnen.

b) Gedachtenwisseling

Commentaar van de Minister van Binnenlandse Zaken

De Ministers van Binnenlandse Zaken hebben zich lange tijd geconcentreerd op de gemeentelijke beleidsaspecten. Hierdoor geraakt een deel van het beleid inzake de politiediensten en de bestuurlijke politie op de achtergrond.

Sinds de wet op de gemeentepolitie van 11 februari 1986 is hierin evenwel verandering gebracht.

Ingevolge de gewestvorming is het Ministerie van Binnenlandse Zaken toe aan een herziening van de bevoegdheden (in het bijzonder een herschikking van de bevoegdheden tussen de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie).

In het verleden heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken zijn bevoegdheden inzake veiligheid en politie (vooral bestuurlijke politie) in grote mate laten overnemen door het Ministerie van Justitie.

Ce projet a été soumis aux gouvernements qui devaient consulter à cet égard les polices communales, ainsi qu'au commandant de la gendarmerie.

Les avis seront étudiés de façon à pouvoir envoyer une circulaire définitive en janvier 1990.

2. Contrôle des services de police et de renseignements

Le cabinet du Ministre de l'Intérieur a rédigé, sur base des principes discutés en Conseil des ministres, un avant-projet de loi qui a été soumis au cabinet de la Justice. Un accord sur ce texte n'a cependant pas encore pu être obtenu.

Ce projet ne visera pas directement la coordination mais donnera cependant lieu à la fixation de limites d'intervention similaires par la création d'un organe de contrôle commun.

3. Elaboration d'un avant-projet de loi sur la fonction de police

Ce projet vise la définition d'un certain nombre de notions importantes, la détermination de relations d'autorité, la fixation des principes d'une coordination générale, la définition uniforme des compétences policières, la création éventuelle d'organes d'avis et la détermination de la responsabilité des fonctionnaires de police.

Un premier document de travail est pratiquement élaboré. Il entre dans l'intention du Ministre d'en discuter les principes avec le Ministre de la Justice avant de solliciter les avis des services de police à cet égard.

b) Echange de vues

Commentaire du Ministre de l'Intérieur

Les Ministres de l'Intérieur ont été longtemps accaparés par les problèmes relatifs à la gestion des communes, ce qui a eu pour effet de reléguer au second plan certains aspects de la politique en matière de services de police et de police administrative.

Les choses ont cependant évolué depuis l'entrée en vigueur de la loi du 11 février 1986 sur la police communale.

La régionalisation implique une révision des compétences du Ministre de l'Intérieur notamment un réajustement des compétences entre les Ministres de l'Intérieur et de la Justice).

Par le passé, le Ministre de l'Intérieur a laissé le Ministre de la Justice assumer une part importante de ses compétences en matière de sécurité et de police (surtout en ce qui concerne la police administrative).

Nochtans resorteert de Algemene Rijkspolitie nog steeds onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Maar de bevoegdheid en de impact ervan op het positioneel en veiligheidsapparaat zijn onduidelijk.

De Regering heeft een crisiscentrum opgericht bij koninklijk besluit van 15 april 1988 ter coördinatie van de ordehandhaving en de veiligheid.

Het is echter in het geheel niet duidelijk wie voor deze coördinatie moet instaan.

Het is onvoorstelbaar dat de rijkswacht, de gemeentepolitie, de gerechtelijke politie, en dergelijke, zouden ingaan op de orders van de dienstdoende bestuurssecretaris van het crisiscentrum.

De Minister stelt een bureaucratisch immobilisme vast.

Veiligheidsstructuren worden slechts op incrementele wijze opgezet, naar aanleiding van een of ander drama.

Eenzelfde probleem bestaat voor de gemeentepolitie. Die is op zeer ongelijke wijze geschoold, uitgerust en gemotiveerd.

De gemeentepolitie boet aan terrein in ten voordele van de rijkswacht.

Met welk motief de rijkswacht dit ook doet, het is van belang dat de veiligheid continu gewaarborgd is.

Indien de gemeentepolitie niet tot intergemeentelijke samenwerking komt, zal ze nog meer terrein moeten prijsgeven.

De gemeentepolitie moet dus gerevaloriseerd worden.

Het gaat hierbij niet zozeer om een gebrek aan middelen maar om gebrek aan coördinatie tussen de verschillende politiediensten.

Wat betreft het onderscheid tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie, dus het onderscheid tussen aspecten van ordehandhaving of gerechtelijk optreden en de daarvan al dan niet gekoppelde politieke verantwoordelijkheid, verkeert men in België in een volkomen « flou artistique ».

Er is een complete versnippering van bevoegdheden, zodat de Minister van Binnenlandse Zaken nauwelijks de richtlijnen kent volgens dewelke de staatsveiligheid werkt of de rijkswacht.

Buiten de verschillende Ministeries zijn er een 5-tal nieuwe organen gecreëerd (GIA, 23ste brigade, ARP-crisiscentrum, en andere) die op een of andere manier de zware criminaliteit en het terrorisme bestrijden. Het lijkt hier veeleer op het erkennen van de onmacht van de bestaande structuren.

Wanneer men er als Minister in zou slagen de rijkswacht en de staatsveiligheid op een behoorlijke manier te laten samenwerken, dan is er geen 23ste brigade van de gerechtelijke politie nodig.

La Police générale du Royaume relève néanmoins toujours du Ministre de l'Intérieur, bien que ses compétences et leur incidence sur l'appareil policier et les services de sécurité soient mal définies.

Par arrêté royal du 15 avril 1988, le Gouvernement a créé un centre de crise en vue de coordonner les mesures de maintien de l'ordre et de sécurité.

Cependant, on ne sait absolument pas qui a été désigné pour assurer cette coordination.

Il est impensable que la gendarmerie, la police communale, la police judiciaire, etc, obéissent aux ordres des secrétaires d'administration du centre de crise qui sont en service.

Le Ministre constate un immobilisme bureaucratique.

Les structures de sécurité ne sont mises en œuvre que graduellement, lorsque survient l'un ou l'autre drame.

Le même problème se pose en ce qui concerne la police communale, où les niveaux de formation, d'équipement et de motivation divergent.

La police communale cède du terrain au profit de la gendarmerie.

Quel que soit le motif pour lequel la gendarmerie agit de cette manière, il importe que la sécurité soit assurée en permanence.

Si la police communale ne met pas sur pied une collaboration intercommunale, elle sera obligée de céder encore davantage de terrain.

La police communale doit donc être revalorisée.

Il ne s'agit pas tant, en l'occurrence, d'un manque de moyens que d'un manque de coordination entre les différents services de police.

En ce qui concerne la distinction entre la police administrative et la police judiciaire, c'est-à-dire entre les aspects du maintien de l'ordre ou l'action judiciaire et la responsabilité politique qui y est éventuellement liée, on se trouve en Belgique devant le flou artistique le plus absolu.

Il y a un morcellement total des compétences, à telle enseigne que le Ministre de l'Intérieur connaît à peine les directives selon lesquelles la Sûreté de l'Etat ou la gendarmerie doivent opérer.

Indépendamment des différents ministères, on a créé cinq nouveaux organes (GIA, 23ème brigade, centre de crise PGR, etc.) qui luttent d'une manière ou d'une autre contre le grand banditisme et le terrorisme. Cela ressemble fort à un aveu de l'impuissance des structures existantes.

Si le Ministre réussissait à obtenir une collaboration convenable entre la gendarmerie et la Sûreté de l'Etat, il ne faudrait pas créer une 23e brigade de la police judiciaire.

Beschouwingen van de leden

1) Onderscheid tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie

Een lid onderkent de noodzaak tot opsplitsing tussen de bestuurlijke en de gerechtelijke politie.

Probleem hierbij is evenwel in de praktijk het onderscheid tussen beide politiekorpsen te maken. Bepaalde fenomenen (bijvoorbeeld bezetting van een gebouw, bedreiging) bevatten zowel elementen van bestuurlijke politie als van gerechtelijke politie en betreffen dus zowel ordehandhaving als beteugeling van bepaalde vormen van criminaliteit.

De Minister is de mening toegedaan dat magistraten al te vlug aangelegenheden, die in hoofdzaak ordehandhaving betreffen, naar zich toe willen trekken en bijvoorbeeld bepaalde feiten naar aanleiding van een staking, gaan beschouwen als een overtreding (dus criminaliseren).

Theoretisch kan dit juist zijn, democratisch gezien is het echter niet wenselijk.

Wanneer integendeel een fenomeen als bijvoorbeeld een staking wordt beschouwd als een aangelegenheid inzake ordehandhaving, dan kan de uitvoerende macht tenminste ter verantwoording worden geroepen over de wijze waarop de politie is opgetreden.

Een magistraat kan niet door het parlement ter verantwoording worden geroepen.

Magistraten moeten zich dus meer toeleggen op het verhogen van de *ophelderingsgraad* van criminale feiten.

Alles wat te maken heeft met openbare orde en bestuurlijke politie moet worden overgelaten aan de uitvoerende macht (burgemeester, gouverneur, Minister van Binnenlandse Zaken).

Het is thans volgens de Minister ook totaal onmogelijk om een drugpreventiebeleid te voeren, aangezien het vervolgingsbeleid even verschillend is als er gerechtelijke arrondissementen zijn.

De Minister van Binnenlandse Zaken kan inzake drugpreventie slechts richtlijnen uitvaardigen, evenwel zonder de uitvoering ervan te kunnen afdwingen.

Het is onwenselijk dat een preventie- en voorkomingsbeleid inzake bijvoorbeeld drugs, voetbalgeweld en dergelijke onmiddellijk in de gerechtelijke en dus criminale sfeer komt.

De wijkagent kan ook slechts een rol spelen in het preventiebeleid wanneer de taakuitoefening ervan uit de justitiële sfeer wordt gehaald.

De bevolking kan onmogelijk de politie als « vriend » beschouwen wanneer hij hoofdzakelijk een bestrafende functie heeft in plaats van een voorkomende (cf. de London Metropolitan Police).

Het onderscheid tussen preventieve (wat ten onrechte wordt gelijkgesteld met bestuurlijke politie) en

Considérations des membres

1) Différence entre la police administrative et la police judiciaire

Un membre reconnaît la nécessité de scinder la police administrative et la police judiciaire.

Dans la pratique, il s'avère cependant difficile d'établir une distinction entre les deux. Certains phénomènes (occupation d'un immeuble, menaces, etc.) relèvent, par certains aspects, à la fois de la police administrative et de la police judiciaire et concernent tant le maintien de l'ordre que certaines formes de répression de la criminalité.

Le Ministre estime que les magistrats ont trop tendance à considérer comme étant de leur ressort certaines matières qui concernent essentiellement le maintien de l'ordre et à assimiler à des infractions (c'est-à-dire à criminaliser) certains faits survenant par exemple lors d'une grève.

Cette attitude peut se justifier en théorie mais elle n'est pas souhaitable d'un point de vue démocratique.

Ainsi, lorsqu'un phénomène (une grève, par exemple) est considéré comme relevant du maintien de l'ordre, le pouvoir exécutif peut toujours être appelé à se justifier quant à la manière dont la police est intervenue.

En revanche, un magistrat ne peut être appelé à se justifier devant le Parlement.

Les magistrats devraient donc plutôt s'attacher à accroître le taux d'élucidation des faits criminels.

Tout ce qui a trait à l'ordre public et à la police administrative doit être laissé au pouvoir exécutif (bourgmeestre, gouverneur, Ministre de l'Intérieur).

Le Ministre estime par ailleurs qu'il est pour l'instant tout à fait impossible de mener une politique préventive en matière de drogue, étant donné qu'il y a autant de politiques différentes en matière de poursuites qu'il y a d'arrondissements judiciaires.

En matière de prévention de la drogue, le Ministre de l'Intérieur ne peut que donner des directives, sans toutefois pouvoir imposer leur application.

Il n'est par ailleurs pas souhaitable qu'une politique de prévention en matière, par exemple, de drogue ou de violence lors de rencontres de football, etc. se développe directement dans la sphère judiciaire, donc criminelle.

De même, l'agent de quartier ne peut jouer un rôle en matière de prévention que si cette tâche ne s'exerce pas dans la sphère judiciaire.

La population ne peut considérer la police avec sympathie si celle-ci a une mission essentiellement répressive plutôt que préventive (cf la Metropolitan Police de Londres).

Il faut distinguer clairement la police préventive (qui est assimilée à tort à la police administrative) de

repressieve politie moet duidelijk worden gemaakt om een vertrouwen te scheppen tussen de bevolking en de politiediensten.

Een lid merkt op dat een preventiebeleid noodzakelijk moet worden gevolgd door een vaststellingsbeleid. Een mogelijke oplossing bestaat er wellicht in dat de gerechtelijke politie zou optreden vanaf de vervolging. Dit heeft het voordeel van de continuïteit. Deze voorstelling is volgens dit lid annaloog aan het cyclisch model van de rijkswacht.

Verscheidene leden zijn de mening toegedaan dat een preventiebeleid inderdaad moet kunnen worden uitgestippeld door de uitvoerende macht zonder dat dit mag worden doorkruist door een eigen vervolgingsbeleid van de rechters. Het beleid moet derhalve ook bindend zijn voor de rechterlijke macht.

De problematiek van de bestuurlijke en gerechtelijke politie is zeer oud en kwam reeds ter sprake ten tijde van Napoleon. Het is onmogelijk om politiediensten op te richten die alleen taken van bestuurlijke politie uitvoeren en anderen die louter optreden als gerechtelijke politie.

Een wet op de politiefunctie is nodig waarbij enerzijds de kwalificaties worden vastgelegd van acties die louter als daden van administratieve politie dienen te worden beschouwd en anderzijds de acties die als daden van gerechtelijke politie moeten worden gekwalificeerd.

Politiediensten zullen immers nu eens daden van administratieve politie en dan weer daden van gerechtelijke politie stellen.

Het probleem situeert zich op het vlak van de supervisie, de hiërarchie en de politieke verantwoordelijkheid.

Theoretisch is het mogelijk dat ook het onderzoek (dus daden van gerechtelijke politie) gebeurt onder de politieke verantwoordelijkheid van de uitvoerende macht (zoals in Frankrijk en Nederland). Het Parket heeft daar het recht en de plicht van vordering, namens de gemeenschap, maar niet de plicht tot onderzoek.

Op deze wijze wordt de problematiek inzake bestuurlijke en gerechtelijke politie enigszins opgelost.

De Minister is van oordeel dat het Franse systeem te ver gaat (zelfs recherche behoort er tot de bevoegdheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken). Op deze wijze komt teveel macht in handen van één persoon.

Een systeem van gedeelde invloeden moet worden behouden, maar dan op een meer doorzichtige manier dan heden het geval is.

2) Geheimhouding van het gerechtelijk onderzoek — Controlerecht van het Parlement

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft opgemerkt dat de rechterlijke macht zich soms ten onrech-

la police répressive afin de créer un climat de confiance entre la population et les services de police.

Un membre fait observer qu'une politique de prévention doit nécessairement être complétée par une politique de constatation. Une solution pourrait consister à faire intervenir la police judiciaire dès la poursuite, ce qui favoriserait la continuité. Le membre estime que ce système est analogue au modèle cyclique en vigueur à la gendarmerie.

Plusieurs membres estiment que la politique de prévention doit pouvoir être déterminée par le pouvoir exécutif et que son application ne peut être contre-carrée par une politique de poursuites déterminée par les juges. La politique établie doit donc s'imposer également au pouvoir judiciaire.

La problématique de la répartition des tâches de police administrative et de police judiciaire est très ancienne et était déjà à l'ordre du jour à l'époque napoléonienne. Il est impossible de créer des services de police chargés exclusivement de l'exécution de tâches de police administrative et d'autres services chargés des seules missions de police judiciaire.

Il faut une loi sur la police qui détermine, d'une part, les caractéristiques des actions devant être considérées comme des actes de simple police administrative et, d'autre part, les actions devant être qualifiées d'actes de police judiciaire.

Les services de police seront en effet toujours amenés à accomplir tantôt des actes de police administrative, tantôt des actes de police judiciaire.

Le problème se situe au niveau de la supervision, de la hiérarchie et de la responsabilité politique.

Il est théoriquement possible que même l'enquête (consistant en fait en des actes de police judiciaire) soit menée sous la responsabilité politique du pouvoir exécutif (c'est le cas en France et aux Pays-Bas). Le parquet a, dans ce système, le droit et l'obligation de requérir au nom de la société, mais n'a pas l'obligation d'ouvrir une enquête.

De cette façon, la problématique liée à la dichotomie police administrative/police judiciaire reçoit une ébauche de solution.

Le Ministre estime que le système français va trop loin (même la police judiciaire y ressortit à la compétence du Ministère de l'Intérieur), il concentre trop de pouvoirs entre les mains d'une seule et même personne.

Le système d'influences partagées doit être maintenu, mais il faut lui donner plus de transparence qu'à l'heure actuelle.

2) Secret de l'instruction judiciaire — Droit de contrôle du Parlement

Le Ministre de l'Intérieur a fait observer que le pouvoir judiciaire se retranche parfois à tort derrière

te beroep op de scheiding der machten en op het geheim van het onderzoek en er een oneigenlijk gebruik van maakt.

Volgens een lid is deze geheimhouding echter zeer belangrijk vanuit democratisch oogpunt.

De functie van de rechterlijke macht is namelijk de toepassing van de wet te verzekeren, daarbij rekening houdend met de rechten van de verdediging (een belangrijke democratische functie).

Het democratisch gehalte van een instelling kan dus niet enkel worden bepaald door de mate waarin deze instelling aan een directe controle van het parlement is onderworpen.

De Minister is het ermee eens dat voor het vrijwaren van de rechten van de verdediging, het geheim van het onderzoek een fundamenteel gegeven is waaraan geen afbreuk mag worden gedaan.

Maar Montesquieu heeft met het principe van de scheiding der machten bedoeld dat elkeen die macht uitoefent moet geacht worden ze te misbruiken en bijgevolg dient te worden gecontroleerd.

Een aantal instanties beroepen zich al te vaak op de scheiding der machten en op het geheim van het onderzoek om aan de andere stelregel (namelijk zich te laten controleren) te ontsnappen.

In een parlementaire democratie veronderstelt controle in eerste instantie dat rekenschap wordt gegeven aan het Parlement.

In dezelfde logica zal de Minister ook voorstellen doen om het ambt van burgemeester in zijn vaardigheid en macht te herstellen.

Maar dit betekent ook dat de burgemeester over zijn politieverantwoordelijkheid rekenschap zal moeten geven aan de gemeenteraad, wanneer om uitleg wordt gevraagd over een bepaalde beslissing.

In de huidige situatie kan de burgemeester — bijvoorbeeld over het al dan niet toelaten van een betoging — antwoorden dat dit geen aangelegenheid is voor de gemeenteraad.

Een lid beaamt dat het controlerecht van het Parlement niet alleen geldt over de uitvoerende macht maar ook gedeeltelijk over de rechterlijke macht. Het controlerecht van het Parlement is absoluut (cf. de voorbereidende werken en commentaren naar aanleiding van de totstandkoming van de wet van 1888).

Het Parlement kan weliswaar niet in de plaats treden van de rechterlijke macht om zelf een gerechtelijk onderzoek in te stellen. Het gerechtelijk onderzoek moet echter wel gecontroleerd worden om eventuele lacunes in het rechtssysteem op te sporen en deze te verhelpen door een aangepaste wetgeving.

Een lid meent dat een concentratie van bevoegdheden in handen van de uitvoerende macht, onder controle van het Parlement, niet de grootste waarborg voor de democratie vormt.

la séparation des pouvoirs et le secret de l'instruction, faisant ainsi un usage impropre de ces deux notions.

Un membre estime cependant que ce secret est important pour la démocratie.

Le rôle du pouvoir judiciaire est en effet de garantir l'application de la loi, en tenant compte des droits de la défense (ce qui est une fonction démocratique importante).

Le caractère démocratique d'une institution n'est donc pas uniquement fonction de la mesure dans laquelle elle est soumise à un contrôle direct du Parlement.

Le Ministre reconnaît que pour garantir les droits de la défense, le secret de l'instruction est un élément fondamental auquel il ne peut en aucun cas être dérogé.

Mais en énonçant le principe de la séparation des pouvoirs, Montesquieu voulait dire qu'il fallait considérer que quiconque exerce un pouvoir, en abuse, et doit donc être contrôlé.

Certaines instances invoquent trop souvent la séparation des pouvoirs et le secret de l'instruction pour se soustraire à l'obligation de respecter d'autres principes (par exemple, se soumettre à un contrôle).

Dans une démocratie parlementaire, la fonction de contrôle appartient, au premier chef, au Parlement.

Dans la même logique, le Ministre formulera également des propositions en vue de rendre à la fonction de bourgmestre toute sa dignité et son autorité.

Cela implique toutefois que le bourgmestre devrait, en tant que responsable de la police, se justifier devant le conseil communal au cas où des explications lui seraient demandées à propos d'une décision qu'il aurait prise.

A l'heure actuelle, le bourgmestre peut — s'agissant par exemple de la décision d'autoriser ou non une manifestation — refuser toute explication en alléguant que cette matière n'est pas de la compétence du conseil communal.

Un membre estime également que le contrôle parlementaire peut s'exercer non seulement sur le pouvoir exécutif mais aussi, dans une certaine mesure, sur le pouvoir judiciaire. Le droit de contrôle du Parlement est absolu (cf. les travaux préparatoires et les commentaires auxquels a donné lieu l'élaboration de la loi de 1888).

Le Parlement ne peut certes pas se substituer au pouvoir judiciaire et procéder lui-même à une instruction. L'instruction doit toutefois faire l'objet d'un contrôle destiné à mettre en évidence les lacunes éventuelles du système judiciaire, afin d'y remédier par l'adoption d'une législation appropriée.

Un membre ne peut se rallier au point de vue selon lequel une concentration de pouvoirs entre les mains du pouvoir exécutif, sous le contrôle du Parlement, constituerait la meilleure garantie pour la démocratie.

Hij kan niet akkoord gaan met deze stelling omdat zij zou insluiten dat deze waarborg er niet zou zijn wanneer bepaalde bevoegdheden door het Parket worden uitgeoefend.

Een parket-magistraat kan nochtans niet eigenmachtig optreden. Hij moet de wet eerbiedigen en moet verantwoording afleggen voor de Raadkamer of voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

De grootste garantie voor de democratie is de toepassing van de wet.

De Minister is van mening dat wetgeving op zich onvoldoende is. De garantie voor de democratie bestaat erin dat verantwoording wordt afgelegd en kan worden geëist.

3) Coördinatie van de politiediensten

Volgens de Minister vormen de voorhanden zijnde financiële middelen geen probleem. In vergelijking met andere Westeuropese landen (cf. studie Team-consult) heeft België de grootste politiedichtheid (aantal personen met een of andere politiebevoegdheid ten opzichte van het aantal inwoners).

Het probleem is dus zeker niet de ingezette mankracht, maar wel de ophelderingsgraad (deze bedraagt bijvoorbeeld in Oostenrijk 40%; in België daarentegen 20%).

Het gaat dus om een probleem van het efficiënt aanwenden van de ingezette middelen (functionering, coördinatie). Betere coördinatie veronderstelt evenwel een gezag dat in staat is om te coördineren en beslissingen te nemen. Dit ontbreekt volkomen. Het is geheel onduidelijk wie in bepaalde omstandigheden beslissingen moet nemen. Ook is er een onjuiste bevoegdheidsverdeling. België is een van de weinige landen waar de Staatsveiligheid onder het Ministerie van Justitie ressorteert. Nochtans heeft de Staatsveiligheid een rol in de bewaking van de openbare orde en van de veiligheid van de Staat. Het gaat hier in het geheel niet om een gerechtelijke functie. Deze toestand strookt niet met een coherent beleid.

Het onderscheid tussen bestuurlijke en gerechtelijke politie is volledig uit het oog verloren.

De teloorgang van het Ministerie van Binnenlandse Zaken als het verantwoordelijk departement voor de veiligheid en de politie, kan hierdoor worden verklaard.

Het onderscheid tussen beide concepten is nochtans fundamenteel voor het goed functioneren van een democratie.

Aangelegenheden van bestuurlijke politie zijn door het Parlement controleerbaar. Aangelegenheden van gerechtelijke politie zijn het voorwerp van het geheim van het onderzoek, alleen bedient men er zich iets te ruim van.

Alles wat niet louter justitieel is, zou moeten worden ondergebracht in het Departement van Binnen-

Ce point de vue impliquerait en effet que cette garantie n'existe pas lorsque certains pouvoirs sont exercés par le parquet.

Un magistrat du parquet ne peut toutefois agir de son propre chef. Il doit respecter la loi et rendre compte à la chambre du conseil ou à la chambre des mises en accusation.

La meilleure garantie pour la démocratie est l'application de la loi.

Le Ministre estime qu'il ne suffit pas de légiférer. Pour assurer la démocratie, il faut que des justifications soient fournies et qu'elles puissent être exigées.

3) Coordination des services de police

Le Ministre estime que les moyens financiers disponibles ne constituent pas un problème. Parmi les pays d'Europe occidentale (cf. l'étude réalisée par Team Consult), c'est en Belgique que la densité des effectifs policiers est la plus élevée (nombre de personnes ayant une compétence quelconque en matière de police par rapport au nombre d'habitants).

Le problème ne se situe donc pas au niveau des effectifs, mais au niveau du taux d'éluïcation (celui-ci s'élève, par exemple, à 40% en Autriche, tandis qu'il n'atteint que 20% en Belgique).

Il y a donc un problème au niveau de l'efficacité dans l'utilisation des moyens mis en œuvre (fonctionnement, coordination). Une meilleure coordination postule toutefois l'existence d'une autorité qui soit à même d'assurer cette coordination et de prendre des décisions. Or, une telle autorité fait totalement défaut. On ne sait absolument pas à qui il incombe de prendre les décisions requises dans des circonstances données. Les compétences sont également mal réparties. La Belgique est un des rares pays où la Sûreté de l'Etat relève du ministère de la Justice, alors qu'elle joue un rôle dans le maintien de l'ordre public et contribue à garantir la sécurité de l'Etat. Il ne s'agit en l'occurrence nullement d'une fonction judiciaire. Une politique cohérente ne peut s'accommoder d'une telle situation.

La distinction entre police administrative et judiciaire a été complètement perdue de vue.

Cette situation explique l'amenuisement du rôle du Ministère de l'Intérieur en tant que département responsable de la sûreté et de la police.

La distinction entre ces deux notions est cependant indissociable d'un bon fonctionnement de la démocratie.

Les affaires de police administrative peuvent faire l'objet d'un contrôle du Parlement, tandis que les affaires de police judiciaire sont protégées par le secret de l'instruction, dont il est seulement fait un usage un peu trop étendu.

Tout ce qui n'est pas purement judiciaire devrait ressortir au département de l'Intérieur. Ce point de

landse Zaken. Ook de Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie denkt blijkbaar in dezelfde richting.

Toch wenst de Minister niet het Franse systeem te volgen.

Een directie-generaal voor de recherche hoort volgens de Belgische traditie onder het Ministerie van Justitie. Dit is fundamenteel. Want over het functioneren van een directie-generaal van de recherche kan het Parlement de Minister van Justitie ter verantwoording roepen, terwijl in de huidige situatie er bij de parlementaire controle over het functioneren van de gerechtelijke politie, incidenten ontstaan. (cf. de oprichtingsperikelen van de Onderzoekscommissie over de vraag of het Parlement hiervoor wel bevoegd is). De scheiding der machten geldt dus voor de zittende magistratuur.

4) Evenwicht tussen politie en Rijkswacht. Heroriëntatie van de ingezette middelen

Een lid is van oordeel dat een van de oorzaken van het slecht functioneren van het politiesysteem erin bestaat dat de politie wordt ondergewaardeerd en de Rijkswacht overgewaardeerd.

De Minister vermoedt dat er globaal meer middelen aan de gemeentepolitie worden besteed dan aan de Rijkswacht.

De schatting van Team-consult is als volgt :

- begroting Rijkswacht : 21 miljard frank;
- gerechtelijke politie : 5-6 miljard frank;
- gemeentepolitie : 22 miljard frank.

De commissieleden zijn van oordeel dat er een coherent model van gezagsuitoefening nodig is (zowel voor opsporing, vervolging en bestrafing).

Alle rechtsmiddelen dienen gecentraliseerd te worden.

De verschillende politiediensten mogen zich niet autonoom ontwikkelen, buiten het algemeen kader.

5) Verhouding tussen de staande en de zittende magistratuur. Controle op de staande magistratuur indien zij deel uitmaakt van de uitvoerende macht. Noodzaak om de functie van de onderzoeksrechter te heroriënteren in de zin van de bescherming van de verdachte

De Minister is de mening toegedaan dat het rechts-systeem zich niet totaal onafhankelijk mag opstellen en enkel door zichzelf zou worden gecontroleerd.

De resultaten bewijzen immers dat een dergelijk systeem niet goed functioneert (onder meer een ophelderingssgraad van slechts 20 %).

Ook moeten, om efficiënt te zijn, prioriteiten gelegd worden inzake de misdaden die bij voorrang moeten worden vervolgd. In een ingewikkelde maatschappij

vue semble être aussi celui du premier président de la Cour de cassation.

Le Ministre ne souhaite cependant pas suivre l'exemple français.

La direction générale des recherches relèverait, selon la tradition belge, du Ministère de la Justice.

Ceci est fondamental. Le Ministre de la Justice pourrait en effet être appelé à se justifier devant le Parlement à propos du fonctionnement d'une direction générale des recherches, alors que dans la situation actuelle, le contrôle exercé par le Parlement sur le fonctionnement de la police judiciaire donne lieu à des incidents (cf. les péripéties qui ont entouré l'institution de la commission d'enquête sur le point de savoir si le Parlement était bien compétent en la matière). La séparation des pouvoirs vaut donc aussi pour la magistrature assise.

4) Equilibre entre police et gendarmerie. Réorientation des moyens mis en œuvre

Un membre estime que l'une des causes du dysfonctionnement du système policier réside dans le fait que l'on attache trop d'importance à la gendarmerie et pas assez à la police.

Le Ministre a le sentiment que, dans l'ensemble, on affecte plus de moyens à la police communale qu'à la gendarmerie.

L'évaluation de Team Consult donne les chiffres suivants :

- budget de la gendarmerie : 21 milliards FB
- budget de la police judiciaire : 5-6 milliards FB
- budget de la police communale : 22 milliards FB.

Les membres de la Commission estiment qu'il est nécessaire d'élaborer un modèle cohérent d'exercice de l'autorité (tant en matière de recherche que de poursuite et de répression).

Tous les moyens judiciaires doivent être centralisés.

Les différents services de police ne peuvent se développer de manière autonome hors du cadre général.

5) Relation entre la magistrature assise et la magistrature debout. Contrôle de la magistrature debout au cas où elle ferait partie du pouvoir exécutif. Nécessité de réorienter la fonction de juge d'instruction dans le sens de la protection du suspect

Le Ministre estime que l'appareil judiciaire ne peut pas agir avec une indépendance totale et n'être contrôlé que par lui-même.

L'expérience démontre en effet qu'un tel système ne peut fonctionner efficacement (le taux d'élucidation n'est que de 20 %).

Il faut également, pour être efficace, déterminer quels sont les crimes qu'il convient de poursuivre en priorité. Dans une société aussi complexe que la nôtre,

kan men niet de kleinste tot de grootste overtreding opsporen en vervolgen.

Deze prioriteiten moeten worden bepaald vanuit doelstellingen van preventie, en vanuit een beleidsvisie.

Wat de positie van de staande magistratuur betreft, moet gesteld dat ze inzake politie en rijkswacht, de neiging heeft tot bevoegdheidsuitbreiding en mede aanleiding geeft tot « la guerre des polices ».

De Minister is niet gewonnen voor een Centrale dienst voor de recherche, waarin alles wat tot recherche behoort, wordt ondergebracht.

Een coördinerend gezag zal slechts moeizaam tot stand komen, gelet op de inertiemechanismen binnen de verschillende diensten. Hiertoe dient een brede politieke consensus te ontstaan die moeilijk zal kunnen gerealiseerd worden.

il n'est pas possible de rechercher et de poursuivre toutes les infractions, de la plus insignifiante à la plus grave.

Ces priorités doivent être déterminées dans un but de prévention et en fonction d'une politique globale.

En ce qui concerne la position de la magistrature debout, il y a lieu de souligner qu'elle a tendance à étendre ses compétences en ce qui concerne la police et la gendarmerie et qu'elle contribue à entretenir la « guerre des polices ».

Le Ministre n'est pas favorable à la création d'un Office central des recherches qui regrouperait tout ce qui concerne les opérations de recherche.

Un organe de coordination ne se mettra que difficilement en place, étant donné les inerties au sein des différents services. Il faudrait à cet effet parvenir à un large consensus politique qui sera difficile à atteindre.

VERHOOR VAN DE HEER WATHELET,
Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie
en Middenstand

Uiteenzetting van de Minister

Voorafgaande verklaring

Vooraf legt de Minister de volgende verklaring af :
 « Eerst en vooral wil ik u op twee zaken wijzen :
 1. Ik heb er altijd voor gewaakt dat werkzaamheden van uw Commissie zouden kunnen verlopen zoals u dat wenst omdat klaarheid noodzakelijk is, omdat 28 niet opgehelderde moorden het van ons eisen, omdat wij het vertrouwen van de Belgen in hun gerechtelijk en politiesysteem moeten terugwinnen ten opzichte van een banditisme en terrorisme dat steeds gevvaarlijker wordt.

Om dit te bereiken heb ik gebruik gemaakt van de zeer zeldzame techniek van de positieve injunctie, ik heb alles in het werk gesteld opdat de noodzakelijke scheiding tussen de rechterlijke en parlementaire machten, een onderlinge samenwerking tussen de machten van onze democratische staat niet zou verhinderen. Ikhelf zal u deze namiddag een aantal bedenkingen geven die u ook nuttig voor u kunnen zijn.

Met betrekking tot het dossier van de bende van Nijvel waarover u langdurig sprak, speel ik natuurlijk niet de rol van Sherlock Holmes. Zoals u wil ik de waarheid kennen, maar ik denk dat het gevaarlijk kan zijn datter gelegenheid van een zaak, zelfs indien zij onrustwekkend is voor de democratie, de Minister van Justitie zich in de plaats stelt van de overheden die tot taak hebben misdaden op te sporen en te vervolgen, of dat hij meningen of indrukken weergeeft die niet gestaafd zijn door bewijslementen.

2. De tweede zaak die ik u wil meedelen, zonder te blijven staan bij de zaak van de bende van Nijvel, en verder gaand dan een waarheid die misschien nooit zal achterhaald worden, is dat het aan de politieke macht toekomt er de lessen uit te trekken, recht te zetten wat moet rechtgezet worden, te bevestigen wat moet bevestigd worden, in de teksten en de praktijk te verbeteren wat moet veranderd worden.

Daarom hecht ik veel belang aan de besluiten die u uit uw werkzaamheden zal trekken.

Het zal voor u moeilijk zijn uit de verklaringen en documenten die u worden voorgelegd te halen wat morgen dienstig kan zijn, wat slechts een afrekening is of een najagen van sensatie, wat essentieel en wat bijkomstig is, maar dat is het juist wat er van de onderzoekscommissie verwacht wordt : verder dan een massa verhoren, verder zelfs dan een diagnose, richtlijnen opdat men morgen zou kunnen zeggen,wanneer men aan de bende van Nijvel denkt : « dat nooit meer ».

AUDITION DE M. WATHELET,
Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice
et des Classes Moyennes

Exposé du Ministre

Déclaration préliminaire

Préalablement, le Ministre a déclaré ce qui suit :
 « J'ai toujours veillé à ce que les travaux de votre Commission puissent se dérouler comme vous l'entendez parce que la transparence s'impose, parce que 28 morts non élucidés nous interpellent, parce que nous devons retrouver les conditions de la confiance des Belges dans leur système judiciaire et policier et ce face à un banditisme et terrorisme de plus en plus dangereux.

Pour ce faire j'ai utilisé la technique rarissime de l'injonction positive, j'ai tout mis en œuvre pour que la séparation nécessaire des pouvoirs judiciaires et parlementaires n'empêche pas les pouvoirs de notre état démocratique de collaborer entre eux. Je vais moi-même cet après-midi vous livrer un certain nombre de réflexions qui pourront également vous être utiles.

Par rapport au dossier que vous avez longuement évoqué des tueries du Brabant wallon, mon rôle n'est évidemment pas celui d'un Sherlock Holmes. Comme vous je veux la vérité, mais je crois qu'il serait dangereux au travers d'une affaire même si elle est inquiétante pour la démocratie, que le Ministre de la Justice se substitue aux autorités qui sont investies de la tâche de faire la recherche et la poursuite criminelle ou donne des opinions ou impressions non confortées par des éléments de preuve.

La deuxième chose que je veux vous dire et ce au-delà de l'affaire des tueurs du Brabant wallon, au-delà d'une vérité qui ne sera peut-être jamais atteinte, c'est qu'il revient au pouvoir politique d'en tirer les leçons pour redresser ce qui doit être redressé, confirmer ce qui doit l'être, améliorer dans les textes et les pratiques ce qui doit changer.

C'est la raison pour laquelle j'attache une importance considérable aux conclusions que vous allez tirer de vos travaux.

Il vous sera difficile de trier dans les déclarations et documents qui vous ont été soumis, ce qui peut servir demain, ce qui n'a existé qu'à titre de règlement de compte ou recherche du sensationnel, ce qui est essentiel et ce qui est accessoire mais c'est ce que l'on attend de la commission d'enquête : au-delà d'une somme d'auditions, au-delà même d'un diagnostic, des lignes directrices pour que demain, en pensant aux tueries du Brabant wallon, on puisse dire : « plus jamais cela ».

I. Crimineel beleid : hoe moet men het vastleggen en voeren in het kader bepaald door de wetgever

De Minister zal trachten om ieders rol in het geheel van het crimineel beleid te situeren.

A. Crimineel beleid : veelvormig concept

Allereerst moet eraan herinnerd worden dat het concept van het crimineel beleid veel verder reikt dan dat van het Openbaar Ministerie.

Het crimineel beleid is een van de bestanddelen van het sociaal beleid in ruime zin, bestemd om de betrekkingen tussen de personen onderling, en tussen de personen en de Staat te « beheren ».

Het is gesteund op twee postulaten :

1. Sommige waarden worden in een maatschappij en in een bepaalde periode door de « Overheid » beschouwd als voldoende belangrijk om door de strafwet beschermd te worden.

2. Het algemeen doel van elk crimineel beleid is te voorkomen dat de waarde geschaad wordt, dat de voorgeschreven norm overtreden wordt, wetend dat die waarden evolueren en dat zij niet allemaal even belangrijk zijn, en eveneens beseffend dat er prioriteiten zijn die zich opdringen omdat wij over onvoldoende menselijke, technische of wetenschappelijke middelen beschikken.

Men kan het beschouwen onder twee belangrijke aspecten :

- het repressieve aspect,
- het preventieve aspect.

a) Het repressief aspect bestaat erin op te sporen, te vervolgen en de daders van de overtreding van de strafwet te straffen, en dit in verscheidene opzichten :

- a. de veroorzaakte sociale stoornis te herstellen, door aan de delinkwent (via een straf) op te leggen zijn schuld ten opzichte van anderen te betalen.
- b. door de straf en het pijnlijk karakter ervan de delinkwent af te schrikken van het recidiveren.
- c. door de dreiging van de mogelijke sanctie, de potentiële delinkwent af te schrikken van het overtreden van de wet.

Er bestaat hier dus een dubbele bezorgdheid :

— Straffen om de aangebrachte schade te herstellen.

— Een afschrikwekkend beleid instellen, gesteund op de vrees voor de straf, die een groter kwaad moet zijn dan het voordeel dat kan gehaald worden uit de overtreding van de vastgestelde norm.

b) Het preventieve aspect bestaat erin de sociale, economische, culturele en individuele oorzaken op te zoeken die aanzetten of zouden kunnen aanzetten tot de overtreding van de wet en die voor de criminaliteit « gunstige » elementen te wijzigen, om te vermijden dat zij de overtreding rechtstreeks of onrechtstreeks veroorzaakten of in de hand werken.

I. Politique criminelle : comment la définir et la mener dans le cadre fixé par le législateur

Le Ministre essayera de situer le rôle de chacun dans l'ensemble de la politique criminelle.

A. Politique criminelle : concept multiforme

Il faut tout d'abord rappeler que le concept de politique criminelle dépasse de loin celui du Ministère public.

La politique criminelle est une des composantes de la politique sociale au sens large, destinée à « gérer » les relations entre les personnes, et entre les personnes de l'Etat.

Elle repose sur deux postulats :

1. Certaines valeurs sont, dans une société et à une époque donnée, considérées par le « Pouvoir » comme suffisamment importantes pour être protégées par la loi pénale.

2. L'objectif général de toute politique criminelle est d'éviter que la valeur ne soit lésée, qu'il n'y ait transgression de la norme édictée, en sachant que ces valeurs évoluent et qu'elles ne sont pas toutes de la même importance, en étant conscient aussi que des priorités s'imposent parce que nous sommes à court de moyens humains, techniques ou légaux.

On peut l'envisager sous deux aspects principaux :

- un aspect répressif,
- un aspect préventif.

a) L'aspect répressif consiste à rechercher, poursuivre et sanctionner les auteurs d'infraction à la loi pénale, et ce, dans plusieurs perspectives :

a. Réparer le trouble social causé, en imposant (par la sanction) au délinquant de payer sa dette à l'égard d'autrui.

b. Par la sanction, et le caractère éprouvant de celle-ci, le dissuader de récidiver.

c. Par la menace de la sanction possible, dissuader le délinquant potentiel de transgresser la loi.

Il y a donc ici une double préoccupation :

— Punir pour réparer le préjudice commis.

— Etablir un dispositif dissuasif, fondé sur la crainte du châtiment, supposé être un mal plus grand que le profit à retirer de la transgression de la norme établie.

b) L'aspect préventif consiste à rechercher les causes sociales, économiques, culturelles, individuelles qui incitent ou sont susceptibles d'inciter à la transgression de la loi, et à modifier ces éléments « favorables » à la criminalité pour éviter qu'ils ne la provoquent, la suscitent, directement ou indirectement.

Dit preventieve aspect omvat dan ook talrijke aspecten, aangezien alle componenten van het persoonlijk en sociaal leven van het individu in principe in dit preventieve beleid betrokken worden.

De Minister vernoemt zomaar, als oorzaken of mechanismen die het vaakst beschouwd worden als aanleiding gevend tot delinkwentie, bepaalde factoren waaraan men aandacht moet besteden om dien-overeenkomstig een aangepast bijzonder sociaal beleid te voeren, dat delinkwentie voorkomt en dus in de lijn ligt van een perspectief van crimineel beleid *sensu lato* : het gebrek aan beroepsbezigheden, de huisvestingsvoorraarden, de gezinstoestand, de gekregen opvoeding, enz. Dit hele preventieve gedeelte ontsnapt aan het gerechtelijke en men moet vaststellen dat indien de preventie inzake verdovende middelen bij de jeugd een essentieel element is, de Ministers die de Opvoeding onder hun bevoegdheid hebben, een sleutelfiguur zijn van het crimineel beleid terzake.

De verschillende aspecten van het crimineel beleid brengen de Minister er toe de verschillende deelnemers aan dit beleid te situeren, de enen in verband met de anderen, wetgevers, uitvoerders, openbaar ministerie. In overweging nemend dat het crimineel beleid de preventie inhoudt (er zal worden teruggekomen op het probleem van de administratieve politie), de politiële coördinatie (probleem van doeltreffendheid ...), de opsporing van de overtredingen en ten slotte de vervolgingen, is het duidelijk dat voor alle deelnemers aan het crimineel beleid een specifieke taak is weggelegd met betrekking tot de doelstellingen van dit beleid.

Zo heeft bijvoorbeeld de wetgevende macht de bevoegdheid nieuwe normen op te stellen in elk van de vier voornoemde sectoren. De doeltreffendheid van de politie betreft zeker de uitvoerende macht en voor de gerechtelijke opdrachten, de gerechtelijke overheid. Tenslotte, nog altijd als voorbeeld, worden de vervolgingen op autonome wijze uitgeoefend door het openbaar ministerie, aangenomen zijnde dat de Minister van Justitie een hiërarchisch gezag heeft.

Het onderzoeksveld van het crimineel beleid geeft dus aanleiding tot gekruiste betrekkingen. Dit onderstreept dus genoeg dat het kernbegrip inzake crimineel beleid de coördinatie is. Dat verandert niets aan het principe van de autonomie van elke verantwoordelijke deelnemer aan het beleid overeenkomstig de Grondwet en de wet.

E. Rol van de Minister van Justitie en van het Openbaar Ministerie

1. Het Openbaar Ministerie is bevoegd om de strafvordering in te stellen

Drie wettelijke referenties :

A. Artikel 1 van de wet van 17 april 1878 bekrachtigt het principe gekozen door de wetgever : « de rechtsvordering tot toepassing van de straffen kan niet worden uitgeoefend dan door de ambtenaren die de wet daarmee belast ».

Cet aspect préventif couvre dès lors énormément d'aspects, puisque toutes les dimensions de la vie personnelle et sociale d'un individu sont en principe affectées par cette politique préventive.

Le Ministre cite en vrac, parmi les causes ou mécanismes reconnus le plus fréquemment comme induisant la délinquance, certains facteurs auxquels il importe d'être attentif pour pouvoir, en conséquence, mener des politiques sociales particulières adaptées, préventives de délinquance et donc s'inscrivant dans une perspective de politique criminelle *sensu lato* : l'absence d'activité professionnelle, les conditions de logement, la situation familiale, l'éducation reçue, etc. Toute cette partie préventive échappe au judiciaire et il faut constater que si en matière de drogues chez les jeunes, un élément essentiel est la prévention, les Ministres qui ont l'Education dans leurs compétences sont des acteurs-clé de la politique criminelle en la matière.

Les différents aspects de la politique criminelle amènent le Ministre à situer ses différents acteurs les uns par rapport aux autres, législateurs, exécutifs, ministère public. Considérant que la politique criminelle implique la prévention (et nous retrouverons le problème de la police administrative), la coordination policière (problème d'efficacité ...), la recherche des infractions et enfin les poursuites, il est évident que tous les acteurs de la politique criminelle ont un rôle spécifique à tenir au niveau des objectifs de cette politique.

A titre d'exemple, le législatif a la compétence de créer de nouvelles normes dans chacun des quatre secteurs précités. L'efficacité de la police concernera certainement l'exécutif et pour les missions judiciaires, les autorités judiciaires. Enfin, toujours à titre d'exemple, les poursuites sont exercées de manière autonome par le Ministère public, étant entendu que le Ministre de la Justice a un pouvoir hiérarchique.

Le champ d'investigation de la politique criminelle donne donc lieu à des rapports croisés. Ceci souligne à suffisance que le maître-mot en matière de politique criminelle est la coordination. Celle-ci n'altère en rien les principes d'autonomie de chaque acteur responsable conformément à la Constitution et à la loi.

B. Rôles du Ministre de la Justice et du ministère public

1. Le Ministère public est le dépositaire de l'action publique

Trois références légales :

A. L'article 1 de la loi du 17 avril 1878 consacre le principe choisi par le législateur : « l'action pour l'application des peines ne peut être exercée que par les fonctionnaires auxquels elle est confiée par la loi ».

Uitzonderingen :

a. de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft het recht een strafvordering in te stellen voor de beschuldigingstelling van de Ministers (art. 90 en 134 van de Grondwet)

b. de administratie in bepaalde materies inzake douanen en accijnzen (art. 281 van de gecoördineerde wetten van 26 september 1977) betreffende het Boswetboek (art. 120 van de wet van 19 december 1954) en betreffende de posterijen (art. 33 van de wet van 26 december 1956).

Correlaten :

a. het Openbaar Ministerie verkrijgt zijn bevoegdheid van de gemeenschap

b. het Openbaar Ministerie mag geen afstand doen van de strafvordering (noch voor, noch na de instelling van de strafvordering). Alleen de maatschappij mag dit doen bij middel van een amnestiewet. Er bestaat nochtans een correctief : het seponeren verbonden aan het opportunitéitsprincipe. Deze werkwijze kan gevaarlijk zijn.

1. Ten eerste is er de seponering die de delinquent beschermt. Maar er bestaat een correctief door een mogelijke burgerlijke partijstelling of door een eventuele rechtstreekse dagvaarding.
2. Er bestaat een ander gevaar : het opgeven van elk repressief beleid in bepaalde « technische » domeinen waardoor het ontstaan van een administratief strafssysteem in de hand wordt gewerkt : de administratieve geldboeten.
3. Tenslotte bestaat het gevaar dat deze werkwijze slechts ingegeven wordt door het gebrek aan middelen, aan bevoegdheden, aan begroting (bijvoorbeeld voor de financiële delinkwentie), door de dringendheid of de gewoonte en niet op grond van de omstandigheden eigen aan elk geval afzonderlijk.

B. De artikelen 140 en 141 van het Gerechtelijk Wetboek.

C. De artikelen 27 en 274 van het Wetboek van Strafvordering.

Belangrijk :

Hoewel de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie een recht van voorrang en toezicht heeft, is het op het niveau van de procureurs-generaal bij de hoven van beroep en bij de Arbeidshoven dat sedert de tijd van Napoleon, de eigenlijke interne hiërarchische groepering van het Openbaar Ministerie plaats heeft. Alleen de procureur-generaal bij het hof van beroep heeft het volle recht vervolgingen te vorderen, in naam van de Staat op te treden om de verdediging van de exacte toepassing van de wet te verzekeren. Het betreft een organisatorische regeling.

2. Wat verstaat men onder « autonomie » van het Openbaar Ministerie ?

Eerst moet men terugkomen op het statuut van het Openbaar Ministerie.

Exceptions :

a. la Chambre des Représentants est dépositaire de l'action publique pour la mise en accusation des Ministres (art. 90 et 134 de la Constitution)

b. l'administration dans certaines matières concernant les douanes et accises (art. 281 des lois coordonnées du 26 septembre 1977) concernant le code forestier (art. 120 de la loi du 19 décembre 1954) et concernant les postes (art. 33 de la loi du 26 décembre 1956).

Corrélatifs :

a. le Ministère public a une compétence déléguée par le corps social

b. le Ministère public ne peut renoncer à l'action publique (ni avant, ni après l'intentement). Seule la société le peut par une loi d'amnistie. Il y a cependant un correctif : le classement sans suite lié au principe d'opportunité. Ce mécanisme n'est pas sans danger.

1. Il y a d'abord le classement protégeant un délinquant. Mais il y existe un correctif par la constitution de partie civile ou la citation directe.
2. Il y a un autre danger : l'abandon de toute politique répressive dans certains domaines « techniques » favorisant ainsi l'éclosion d'un système punitif administratif : les amendes administratives.
3. Il y a enfin le danger que l'utilisation de cet instrument ne soit dictée que par le défaut de moyens, de compétences, de budget (pour la délinquance financière par exemple), par les urgences ou l'habitude et non en fonction des circonstances propres à chaque cas particulier.

B. Les articles 140 et 141 du Code judiciaire.

C. Les articles 27 et 274 du Code d'Instruction Criminelle.

A retenir :

Quoique le Procureur général près la Cour de Cassation ait un droit de préséance et de surveillance, c'est à l'échelon des Procureurs généraux près les Cours d'Appel et du Travail que se réalise depuis l'Empire, le véritable groupement hiérarchique interne du Ministère public. C'est le Procureur général d'appel qui possède seul, dans sa plénitude, le droit de requérir de poursuivre au nom de la Nation pour assurer la défense de l'exacte application de la loi. Il s'agit d'une règle d'organisation.

2. Qu'entend-t-on par « autonomie » du Ministère public ?

Il faut tout d'abord en revenir au statut du Ministère public.

De magistraten van het Openbaar Ministerie zijn tegelijkertijd organen van de uitvoerende macht (wet van 16-24 augustus 1790 : « de officieren van het parket zijn de ambtenaren van de uitvoerende machten bij de rechtbanken » : zij vertegenwoordigen dus de uitvoerende macht bij de rechterlijke macht) en organen van de rechterlijke macht (artikel 1 van de wet van 17 april 1878 en artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek : de wet vertrouwt de uitoefening van de strafvordering rechtstreeks toe aan het Openbaar Ministerie. Het handelt dus niet krachtens delegatie van de uitvoerende macht).

Hoe is het gesteld met de autonomie of de onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie, gelet op deze dubbele hoedanigheid ?

Ten opzichte van de hoven en rechtbanken heeft het Openbaar Ministerie omwille van de scheiding van de machten geen bevoegdheid om bevelen te geven aan de zetel. Soms is het Openbaar Ministerie partij in burgerlijke zaken; in strafzaken is het altijd partij hoewel het er in de eigenlijke zin geen belang bij heeft. Het treedt slechts op in het belang van de maatschappij door vorderingen te doen of adviezen uit te brengen (artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek).

Maar de rechters mogen het Openbaar Ministerie niet censureren, d.w.z. geen beoordelingen geven over de manier waarop het zijn functies uitoefent, geen kritiek leveren op de wijze waarop het gebruik maakt van zijn bevoegdheden, het verwijten of lofbeluigingen maken en in principe mogen zij het geen aannameingen of bevelen geven behalve in drie gevallen :

— Artikel 235 van het Wetboek van Strafvordering

het voorwaardelijk op gang brengen van de strafvordering door de kamer van inbeschuldigingstelling

— Artikel 343 van het Gerechtelijk Wetboek

het hof van beroep kan in verenigde kamers, de procureur-generaal bevel geven vervolgingen in te stellen, of hem gelasten verslag uit te brengen over de reeds ingestelde vervolgingen.

— De hoven en rechtbanken mogen de overtredingen gepleegd op de zitting aan zich trekken of vervolgingen doen instellen, hetzij omwille van die overtredingen, hetzij omwille van de overtredingen die ter zitting aan het licht gekomen zijn.

De onafhankelijkheid is veel moeilijker te omschrijven ten opzichte van de uitvoerende macht en met name ten opzichte van de Minister van Justitie.

De Minister van Justitie heeft inderdaad

— gezag over de uitoefening van hun functies door de procureurs-generaal (Artikel 143 van het Gerechtelijk Wetboek);

— en oefent zijn toezicht uit over alle ambtenaren van het Openbaar Ministerie (Artikel 400 van het Gerechtelijk Wetboek).

Maar anderzijds, is de Minister van Justitie

— geen lid van de rechterlijke orde;

— oefent hij geen strafvordering uit;

— mag hij het parket niet vervangen om in zijn plaats op te treden;

Les magistrats du Ministère public sont à la fois organes du pouvoir exécutif (loi du 16-24 août 1790 : « les officiers du parquet sont les agents des pouvoirs exécutifs auprès des tribunaux » : donc ils représentent le pouvoir exécutif auprès du pouvoir judiciaire) et organes du pouvoir judiciaire (article 1er de la loi du 17 avril 1878 et article 138 du Code judiciaire : la loi confie directement au Ministère public l'exercice de l'action publique. Il n'agit donc pas par délégation du pouvoir exécutif).

Quelle est l'autonomie ou l'indépendance du Ministère public, vu cette double qualité ?

Vis-à-vis des Cours et Tribunaux, le Ministère public est, en raison de la séparation des pouvoirs, sans qualité pour donner des ordres au siège. Il est parfois partie en matière civile; il est toujours partie en matière pénale encore qu'il n'ait aucun intérêt au sens propre. Il n'agit que dans l'intérêt de la société en formant des réquisitoires ou en donnant des avis (article 138 CJ).

Mais ces juges ne peuvent censurer le Ministère public, c'est-à-dire émettre des appréciations sur la manière dont il exerce ses fonctions, critiquer l'usage qu'il fait de ses pouvoirs, lui adresser des reproches ou des éloges et ils ne peuvent en principe lui adresser des injonctions ou des ordres sauf dans 3 cas :

— Article 235 du CIC

mise en mouvement conditionnel de l'action publique par la Chambre des mises en accusation

— Article 343 du CJ

la Cour d'Appel peut, toutes chambres assemblées, donner ordre à son Procureur général de commencer les poursuites, ou l'enjoindre de faire rapport sur les poursuites déjà commencées.

— Les cours et tribunaux peuvent se saisir de la connaissance des infractions commises à l'audience ou provoquer des poursuites soit en raison de ces infractions, soit en raison d'infractions découvertes à l'audience.

L'indépendance est beaucoup plus difficile à déterminer vis-à-vis du pouvoir exécutif et notamment vis-à-vis du Ministre de la Justice.

En effet, le Ministre de la Justice

— a autorité sur l'exercice de leur fonction par les Procureurs généraux (Article 143 CJ);

— exerce sa surveillance sur tous les officiers du Ministère public (Article 400 CJ).

Mais d'autre part, le Ministre de la Justice :

— n'est pas membre de l'Ordre judiciaire;

— n'a pas l'exercice de l'action publique;

— ne peut se substituer au parquet pour agir à sa place;

- mag hij de toepassing van de wet niet verbieden noch vervolgingen verbieden (negatieve injunctie);
- en mag hij niet de seponering van een dossier bevelen;

want de toepassing van de opportuniteit van de beugeling behoort tot de bevoegdheden die de Natie toegekend heeft aan het parket door het de uitoefening van de strafvordering toe te vertrouwen (Artikel 1 van de wet van 17 april 1878).

Uit wat voorafgaat kan men besluiten dat de Minister van Justitie slechts bevelen mag geven in de mate dat zij verenigbaar zijn met de eerbied voor de typische bevoegdheden die de magistraten van het Openbaar Ministerie door de wet verkregen hebben.

Daarom mag en moet hij :

- zich rekenschap doen geven van de daden van het Openbaar Ministerie
- aan de procureurs-generaal algemene richtlijnen geven met het oog op een gecoördineerd crimineel beleid of ten einde de doelstellingen te bereiken van het crimineel beleid zoals het bepaald wordt door de wetgever of de regering (voorbeeld : bevel om de luchtvlaartmaatschappijen te vervolgen bij niet-naleving van de wet betreffende de vluchtelingen)
- vervolgingen bevelen in een bijzonder geval (positieve injunctie artikel 274 WSV)

— de wijze nagaan waarop het Openbaar Ministerie waakt voor de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken.

Bijgevolg is het de rol van de Minister van Justitie om zijn gezag uit te oefenen over het Openbaar Ministerie in het kader van de regeringsverantwoordelijkheden, d.w.z. er voor waken dat de bescherming en de verdediging van de openbare orde verzekerd zijn.

Hij oefent dit gezag uit omdat het, door de wetgever en de uitvoerende macht gewenste crimineel beleid, zou verwezenlijkt worden. Het is aan deze uitvoerende macht dat het toekomt de prioriteiten vast te stellen van het crimineel beleid, dat meer en meer geconfronteerd wordt met verminderde middelen in verhouding tot de overtredingen, zowel in aantal als in intensiteit.

De Minister van Justitie moet dus de rol van coördinator spelen tussen zijn collega's om aan het Openbaar Ministerie de prioriteiten over te brengen die op dat niveau vastgesteld werden.

Het behoort hem dan toe met het college van de procureurs-generaal te debatteren over het crimineel beleid en over de middelen die daarvoor vereist zijn, te zorgen voor een uniforme leiding van het beleid in de verschillende parketten en een coördinatie tot stand te brengen tussen de handelingen op gerechtelijk niveau en de handelingen gesteld op preventief niveau door de Minister van Binnenlandse Zaken of de andere bevoegde openbare machten.

Dit moet inderdaad gebeuren vanaf het stadium van het opsporingsonderzoek om de coördinatie tussen het crimineel beleid vanaf de bron en het verdere crimineel beleid te verzekeren.

- ne peut interdire l'application de la loi et défendre de poursuivre (injonction négative);
- ne peut ordonner le classement d'un dossier;

car l'application de l'opportunité de la répression relève des pouvoirs que la Nation a confiés au parquet en lui réservant l'exercice de l'action publique (Article 1er de la loi du 17 avril 1878).

On peut conclure de ce qui précède que le Ministre de la Justice ne peut donner des ordres que dans la mesure compatible avec le respect des pouvoirs propres que les magistrats du Ministère public tiennent de la loi.

C'est ainsi qu'il peut et doit :

- se faire rendre des comptes sur les actes du Ministère public
- adresser aux Procureurs généraux des instructions générales en vue d'une politique criminelle coordonnée ou pour atteindre les objectifs de la politique criminelle telle qu'elle est voulue par le législateur ou le Gouvernement (exemple : directives dans les poursuites des compagnies aériennes en défaut de respect de la loi sur les réfugiés)
- ordonner des poursuites dans un cas particulier (injonction positive article 274 CIC)
- contrôler la manière dont le Ministère public veille à la régularité du service des Cours et tribunaux.

En conséquence, le rôle du Ministre de la Justice est d'exercer son autorité sur le Ministère public dans le cadre des responsabilités gouvernementales, c'est-à-dire veiller à ce que la protection et la défense de l'ordre public soient assurées.

Il exerce cette autorité pour que se traduise dans les faits la politique criminelle voulue par le législateur et l'exécutif. C'est à cet exécutif qu'il revient de déterminer les priorités qui doivent être celles de la politique criminelle, de plus en plus confrontée avec des moyens réduits par rapport aux infractions, tant en nombre qu'en intensité.

Le Ministre de la Justice doit donc jouer le rôle de coordinateur entre ses collègues pour transmettre au Ministère public les priorités qui auront été dégagées à ce niveau.

Il lui appartient alors avec le Collège des Procureurs généraux de débattre de la politique criminelle, des moyens qu'elle requiert, de veiller à une direction uniforme de la politique suivie par les différents parquets et d'organiser la coordination entre les actions menées au niveau judiciaire et les actions menées au niveau préventif, par le Ministre de l'Intérieur ou les autres pouvoirs publics compétents.

Cela doit en effet se faire dès le stade de l'information pour assurer une coordination entre la politique criminelle en amont et la politique criminelle en aval.

Waartoe zou het immers dienen de preventieve controles te versterken als men er niet zeker van is dat er bij mislukking van de preventie een beteugeling zal volgen ?

Als men akkoord gaat met deze principes, en in de wetenschap dat de Minister van Justitie niet mag optreden rechtens het Openbaar Ministerie, moet men zich afvragen wat de beste manier is om het criminale beleid te omschrijven en te voeren dat in het Parlement zal zijn vastgesteld via dcor die instelling goedgekeurde teksten, op het niveau van de uitvoerende macht via door haar genomen besluiten en het beleid dat zij wil voeren en tenslotte op het niveau van de Minister van Justitie en van het college van de procureurs-generaal.

Vereisen deze algemene principes wetswijzigingen ?

De procureur-generaal heeft de leiding van de werkzaamheden van alle magistraten van de parkeuten van zijn rechtsgebied krachtens het artikel 143, 2, van het Gerechtelijk Wetboek en men kan zich derhalve afvragen of het niet gepast zou zijn met het oog op een betere omschrijving van een eenvormig gevoerd criminale beleid het college van de vijf procureurs-generaal te institutionaliseren.

Dit zou het zeker mogelijk maken een betere organisatie tot stand te brengen met de andere machten die binnen de Staat de maatschappij moeten verdedigen.

Onder voorzitterschap van de Minister van Justitie, zou het college trouwens kunnen gelast worden :

- algemene richtlijnen uit te werken betreffende de toepassing van de wet omdat de openbare veiligheid ook afhangt van een rechtvaardige en gelijke toepassing van de wet;
- met de coördinatie van het voorbereidend onderzoek, namelijk wat betreft georganiseerde misdaad. In dit opzicht is er discussie over het feit of de procureur-generaal zelf bevoegdheden van gerechte lijke politie zou moeten hebben;
- met de uitvoering van de straffen;
- beter toezicht te houden over de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtribunals.

In die mate dat de Regering en meer in het bijzonder de Minister van Justitie in ieder geval verantwoordelijk zijn voor het Parlement voor de uitvoering van een goed criminale beleid, behoort het hem toe dat beleid te bepalen in overleg met de procureurs-generaal, en zulks in het wettelijk kader uitgestippeld door het Parlement. De Minister van Justitie moet terzake de regeringshandelingen coördineren, aangezien bij het natuurlijk contactpunt is tussen de regering en het Openbaar Ministerie.

In hoofdstuk IV dat voorbehouden is aan de middelen, zal de Minister het hebben over enkele voorstellen die moeten onderzocht worden buiten een eventuele institutionalisering van het college van de procureurs-generaal.

A quoi servirait-il en effet de renforcer des contrôles préventifs si l'on a pas la garantie qu'en cas d'échec de cette prévention, la répression suivra ?

Si l'on est d'accord sur ces principes, en sachant que le Ministre de la Justice ne peut agir en lieu et place du Ministère public, il faut s'interroger sur la meilleure manière de définir et de mener la politique criminelle qui aura été déterminée au niveau du Parlement par les textes qu'il vote, au niveau de l'Exécutif par les arrêtés qu'il prend et la politique qu'il veut mener et enfin au niveau du Ministre de la Justice et du Collège des Procureurs généraux.

Ces principes généraux nécessitent-ils des modifications législatives ?

Le Procureur général a la direction de l'activité de tous les magistrats des parquets de son ressort en vertu de l'article 143, 2 du CJ et l'on peut dès lors se demander s'il ne conviendrait pas, en vue d'une meilleure définition d'une politique criminelle menée de manière uniforme, d'institutionnaliser le Collège des cinq Procureurs généraux.

Cela permettrait certainement, de mieux organiser la coordination avec les autres pouvoirs qui au sein de l'Etat doivent défendre la société.

Présidé par le Ministre de la Justice, le Collège pourrait d'ailleurs être chargé :

- d'élaborer des directives communes relatives à l'application de la loi car la sécurité publique dépend aussi d'une juste et égale application de la loi;
- de la coordination de l'information préparatoire, notamment en matière de criminalité organisée. Et à cet égard, il y a discussion sur le point de savoir si le Procureur général devrait avoir lui-même des pouvoirs de police judiciaire;
- de l'exécution des peines;
- de mieux veiller à la régularité du service des Cours et tribunaux.

Dans la mesure où le Gouvernement et plus spécialement le Ministre de la Justice sont, de toute façon, responsables devant le Parlement de l'exécution d'une bonne politique criminelle, c'est à lui qu'il appartient de la définir en concertation avec les Procureurs généraux, et ce dans le cadre légal tracé par le Parlement. Le Ministre de la Justice doit coordonner l'action gouvernementale sur ce point, étant le point de contact naturel entre le Gouvernement et le Ministère public.

Dans le chapitre IV réservé aux moyens, le ministre traitera des quelques propositions qu'il convient d'examiner en dehors d'une éventuelle institutionnalisation du Collège des Procureurs généraux dont il vient d'être fait mention.

II. Crimineel beleid en onderzoeksrechters

Hun rol is bijzonder moeilijk aangezien zij tegelijkertijd rechter en officier van gerechtelijke politie zijn. Hun eerste functie geeft hen alle gewenste onafhankelijkheid, de tweede onderwerpt hen aan het toezicht van de procureurs-generaal, wat veel moeilijkheden en spanningen meebrengt.

De onderzoeksrechter maakt immers deel uit van de rechbank van eerste aanleg. Deze magistraat heeft de leiding van het gerechtelijk onderzoek. De onderzoeksrechter moet volledig onpartijdig zijn onderzoek leiden, en de elementen opsporen die nodig zijn om de schuld of de onschuld van de personen die schuldig zijn aan de feiten die hen ten laste gelegd worden te bewijzen.

Men moet spijtig genoeg vaststellen dat dit principe moeilijk toe te passen is.

Dit leidt ons naar het probleem van de opleiding van de onderzoeksrechters. Het is volstrekt noodzakelijk dat de magistraten die aangewezen worden om de functies van onderzoeksrechter uit te oefenen, magistraten zijn die al een zekere beroepservaring hebben opgedaan in de gerechtelijke wereld. Het is niet normaal te moeten vaststellen dat pas benoemde rechters reeds enkele maanden na hun installatie aangewezen worden als onderzoeksrechter. Deze handelwijze veroorzaakt veel moeilijkheden in het leiden van de gerechtelijke onderzoeken.

De vereiste maatregelen worden voorgesteld in het wetsontwerp betreffende de benoemings- en opleidingsvoorraarden van de magistraten. Er wordt voorzien in een specifieke opleiding die door alle magistraten die kandidaat zijn voor de functie van onderzoeksrechter zal moeten gevuld worden. Een minimale beroepservaring zal vereist zijn.

Ter gelegenheid van de werkzaamheden van de parlementaire commissie over het banditisme en het terrorisme, kwamen de problemen inzake de betrekkingen tussen het Openbaar Ministerie en de onderzoeksmagistraat aan het licht. In zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie is de onderzoeksrechter onder toezicht geplaatst van de procureur-generaal. Deze afhankelijkheid van de onderzoeksrechter ten opzichte van de procureur-generaal heeft slechts betrekking op de daden die hij stelt in zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijk politie.

Dit gezag impliceert geenszins een leidinggevende bevoegdheid voor de procureur-generaal bij het hof van beroep. Verscheidene stemmen gingen op om de onderzoeksrechter zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie af te nemen en hem aldus zijn totale onafhankelijkheid terug te geven en hem voorts in staat te stellen zijn zaken volledig onpartijdig te onderzoeken. Het is niet zeker dat deze rechtsverandering een oplossing zal brengen voor wat meestal een menselijk probleem is; de parketten beweren trouwens dat hun gezag over de onderzoeksrechter-officier van gerechtelijke politie schijn is, gelet op de dubbele hoedanigheid van deze laatste.

II. Politique criminelle et juges d'instruction

Leur rôle est particulièrement difficile puisqu'ils sont à la fois juges et officiers de police judiciaire. La première fonction leur donne toute l'indépendance voulue, la seconde les soumet au contrôle des Procureurs généraux, ce qui ne manque pas de créer beaucoup de difficultés et de tension.

Le Juge d'instruction fait en effet partie du Tribunal de Première Instance. Ce magistrat a la direction de l'instruction judiciaire. Le juge d'instruction doit conduire son instruction en toute impartialité, recherchant les éléments de culpabilité ou d'innocence de personnes susceptibles d'être coupables de faits qui leur sont reprochés.

Malheureusement, force est de constater que ce principe est difficile à appliquer.

Ceci nous amène à poser le problème de la formation des juges d'instruction. Il est impératif que les magistrats désignés pour remplir les fonctions de juge d'instruction soient des magistrats ayant acquis une certaine expérience professionnelle dans le monde judiciaire. Il est aberrant de devoir constater que des juges récemment nommés sont désignés quelques mois après leur installation comme juge d'instruction effectif. Cette façon de procéder est source de beaucoup d'ennuis dans la conduite des instructions judiciaires.

Les mesures nécessaires sont proposées dans le projet de loi relatif aux conditions de nomination et de formation des magistrats. Il est prévu qu'une formation spécifique devra être suivie par tous les magistrats candidats à la fonction de juge d'instruction. Il sera également requis d'avoir une expérience judiciaire minimale.

Lors des travaux de la Commission Parlementaire sur le banditisme et le terrorisme, les problèmes relatifs aux relations entre le Ministère public et le magistrat instructeur ont été révélés. En sa qualité d'officier de la police judiciaire, le juge d'instruction est placé sous la surveillance du Procureur général. Cette dépendance du magistrat instructeur vis-à-vis du Procureur général ne vise que les actes qu'il pose en tant qu'officier de police judiciaire.

Cette autorité n'implique nullement un pouvoir de direction dans le chef du Procureur général près la Cour d'Appel. Plusieurs voix se sont élevées afin d'ôter la qualité d'officier de police judiciaire au juge d'instruction afin de lui rendre son indépendance totale et d'autre part lui permettre d'instruire les affaires en toute impartialité. Il n'est pas sûr que ce changement juridique résoudra ce qui est très souvent un problème d'hommes, les Parquets disent d'ailleurs que leur autorité sur les juges d'instruction OPJ est illusoire vu la double qualité de ce dernier.

Buiten de beschouwingen over de onderzoeksrechter kan men eveneens het probleem van het tegenstrekkelijk karakter van het onderzoek aanhalen. Dit delicaat probleem vereist een grondig onderzoek.

Zoals professor Franchimont aangeeft, zal het tegenstrekkelijk onderzoek ongetwijfeld de duur van de rechtspleging verlengen en bijgevolg ook de voorlopige hechtenis in ernstige zaken. Hij verwijst ter zake naar het Franse systeem waar bij elk verhoor of elke confrontatie het dossier gedurende 48 uur ter beschikking moet gesteld worden van de advocaten van de verdachte en van de burgerlijke partij. Het is dus duidelijk een zwaardere procedure en de onderzoeksrechter zal niet meer op elk moment kunnen besluiten om tot het verhoor van de betichte over te gaan.

Een interessant argument ontwikkeld door Professor Franchimont is eveneens het feit dat de advocaat aanwezig is bij alle verhoren waarbij hij het risico loopt een gedeelte te verliezen van zijn vrijheid om voor de rechter ten gronde kritiek te leveren op het onderzoek.

Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat de parketten de onderzoeksrechters minder en minder vorderen en als zij het toch doen, wachten zij tot zij een maximum aan bewijselementen verzameld hebben tijdens het opsporingsonderzoek.

Het is niet zonder belang te vermelden dat in het kader van de voorhechtenis de advocaten van de betichten en de betichten zelf kennis kunnen nemen van het dossier van het onderzoek voor de eerste verschijning voor de raadkamer.

Dit brengt er procureur-generaal Krings toe te zeggen dat deze toestand van voorhechtenis paradoxaal genoeg de aangehouden betichte bevoordeelt ten opzichte van de beklaagde of de betichte in vrijheid die slechts toegang heeft tot het dossier van de rechtspleging op het moment dat de zaak voorkomt voor de raadkamer.

III. Crimineel beleid en wetteksten

Het criminale beleid vereist dat de wetgever zelf optreedt om door wetteksten nieuwe vormen van criminaliteit te doen beteugelen.

We hebben recente voorbeelden gezien bij de invoering in ons wetgevend systeem van het misdrijf van ingewijden.

De uitvoerders kunnen zich inderdaad bij gebrek aan nieuwe betichtingen in een leemte in de wetgeving bevinden en moeten derhalve natrekken of traditionele betichtingen kunnen weerhouden worden om de strafbare feiten te beteugelen. Het gaat dan om een probleem van interpretatie en het college van de procureurs-generaal heeft een moeilijke rol te vervullen voor een gelijke toepassing van de wet in het kader van het criminale beleid.

Er kunnen talrijke voorbeelden vermeld worden zoals diefstal van energie, witwassing of ook nog het

En marge des considérations sur le juge d'instruction, on peut également évoquer le problème du caractère contradictoire de l'instruction. Ce problème délicat nécessite également une étude de fond.

Comme le relève le Professeur Franchimont, l'instruction contradictoire allongera incontestablement la procédure et par voie de conséquence la détention préventive dans les affaires graves. Il se réfère à cet égard au système français où tout interrogatoire ou toute confrontation doit s'accompagner de la mise à la disposition des conseils d'un prévenu et de la partie civile du dossier pendant 48 heures. C'est donc manifestement une procédure plus lourde et le juge d'instruction ne pourrait plus à tout moment décider de procéder à l'interrogatoire de l'inculpé.

Un argument intéressant développé par le Professeur Franchimont est également le fait pour l'avocat d'être présent aux interrogatoires qui risquent de lui faire perdre une partie de sa liberté de critiquer l'instruction devant le juge de fond.

De surcroît il ne faut pas perdre de vue que les parquets saisissent de moins en moins les juges d'instruction et quant ils saisissent le juge d'instruction, les parquets attendent d'avoir réuni un maximum d'éléments de preuve au cours de l'information préliminaire.

Il n'est pas dénué d'intérêt de signaler que dans le cadre de la détention préventive les conseils des inculpés et les inculpés eux-mêmes peuvent prendre connaissance du dossier de l'instruction avant la première comparution devant la Chambre du Conseil.

Ceci amène Monsieur le Procureur-général Krings à dire que cette situation de détention préventive, privilégie paradoxalement l'inculpé détenu vis-à-vis du prévenu ou de l'inculpé qui lui n'a accès au dossier de la procédure qu'au moment du règlement de celle-ci devant la Chambre du Conseil.

III. Politique criminelle et textes de loi

La politique criminelle impose que le législateur intervienne lui-même pour viser dans les textes de loi de nouvelles formes de criminalité.

On en a vu de récents exemples avec l'introduction dans notre système législatif du délit d'initiés.

En effet, à défaut de nouvelles incriminations, les praticiens peuvent se trouver en présence d'un vide législatif et doivent dès lors rechercher si les incriminations traditionnelles peuvent être retenues pour réprimer les actes délictueux. Il s'agit alors d'un problème d'interprétation et le Collège des Procureurs généraux doit tenir un rôle difficile pour une égale application de la loi, dans le cadre de la politique criminelle.

Plusieurs exemples peuvent être cités comme celui du vol d'énergie, du blanchiment ou encore de la mise

opmaken van een ontvoeringsplan dat bij gebrek aan begin van uitvoering praktisch geen aanleiding kan geven tot betichting van de schuldigen, behalve het eventueel bezit van valse documenten of wapens zonder vergunning.

Soms wordt de nieuwe criminaliteit gekenmerkt door de omvang van de delinkwente aktiviteit. Dit is het geval voor de koppelbazen waarvan sommigen zich meer en meer gaan gedragen als mafiosi. Het juridisch arsenaal lijkt te volstaan (valsheid in geschriften, gebruik ervan, bankroet, verduistering, vereniging van misdadigers, overtredingen op de wet van 27 juni 1969, enz.) maar er kunnen problemen rijzen door de cumulatie van overtredingen :

— het aantal tenlasteleggingen en het aantal betrokken arbeiders kan zeer belangrijk zijn, hieruit ontstaat de noodzaak te beschikken over voldoende politiemanschappen en over informaticamiddelen voor coördinatie en centralisatie van gegevens, maar dit sluit aan bij het probleem van de middelen die zullen behandeld worden in het volgende hoofdstuk;

— samenhangende bevoegdheid van de arbeidsauditeurs en de procureurs des Konings. De samenhang is geregeld in artikel 155 van het Gerechtelijk Wetboek ten gunste van de procureur. De Minister vraagt zich af of het niet nodig zou zijn de repressieve rol van de auditoraten ter zake te bevorderen.

Dit voorbeeld maakt opnieuw duidelijk dat er op het vlak van het politiek beleid een coördinatie nodig is omdat over de middelen slechts kan beslist worden door de uitvoerende macht en dat op basis van verzoeken die slechts kunnen uitgaan van de rechtelijk macht.

De wet moet zich niet alleen bezighouden met de betichtingen. De doeltreffendheid van de onderzoeken kan rechtstreeks afhangen van wat zij wel of niet toelaat.

Dit is het geval voor het afluisteren van telefoons. België is het enige land in West-Europa dat dit volledig verbiedt. De Minister wijst erop dat in talrijke gevallen het afluisteren van telefoongesprekken uitgevoerd in Nederland en in Frankrijk ons heeft toegelaten belangrijke misdaden op te lossen en de hand te leggen op de schuldigen.

De Belgische wet moet het mogelijk maken om, met alle nodige waarborgen en voor bepaalde overtredingen, telefoongesprekken af te luisteren.

IV. Crimineel beleid — Mogelijk nieuw instrument of hervorming van de bestaande instrumenten

Naast het gebeurlijk institutionaliseren van het college van de procureurs-generaal, kunnen meerdere maatregelen overwogen worden.

A. Algemene opsporingsdirectie ?

Men heeft onlangs gesproken over het oprichten van een algemene opsporingsdirectie inzake crimineel beleid.

au point d'un plan d'enlèvement, qui à défaut de tout commencement d'exécution, ne peut pratiquement pas donner lieu à des incriminations des coupables, sauf éventuellement le port de faux documents ou d'armes sans permis.

Parfois la nouvelle criminalité se caractérise par l'ampleur de l'activité délinquante. Tel est le cas des pourvoyeurs de main-d'œuvre dont certains adoptent de plus en plus des comportements dits mafieux. L'arsenal juridique est apparemment suffisant (faux, usage de faux, banqueroute, escroquerie, association de malfaiteurs, infractions à la loi du 27 juin 69, etc) mais le problème peut naître du cumul infractionnel :

— le nombre de préventions et de travailleurs concernés peut être très important, d'où la nécessité de disposer d'un effectif policier suffisant et de moyens informatiques de coordination et de centralisation des données, mais là on rejoint le problème des moyens qui seront abordés dans le chapitre suivant;

— compétence connexe des auditeurs du travail et des procureurs du Roi, connexion réglée par l'article 155 du CJ au profit du Procureur mais le Ministre se demande s'il n'y aurait pas lieu de favoriser le rôle répressif des auditatorats en la matière.

De nouveau, à propos de cet exemple on voit clairement qu'il faut une coordination au niveau de la politique criminelle puisque les moyens ne peuvent être décidés que par le pouvoir exécutif et ce sur base de demandes qui ne peuvent venir que du pouvoir judiciaire.

La loi ne doit pas seulement se préoccuper des incriminations. L'efficacité des enquêtes peut dépendre directement de ce qu'elle permet ou non.

C'est le cas pour les écoutes téléphoniques. En Europe occidentale, la Belgique est le seul pays à les interdire totalement. Le Ministre fait remarquer que dans de nombreux cas, les écoutes pratiquées en Hollande et en France nous ont permis d'élucider des crimes importants et de mettre la main sur les coupables.

Avec toutes les garanties nécessaires et pour des infractions déterminées, la loi belge se doit d'organiser la possibilité d'écoutes téléphoniques.

IV. Politique criminelle — Instrument nouveau possible ou réforme d'instruments existants

En dehors de l'institutionnalisation éventuelle du Collège des procureurs généraux, plusieurs mesures peuvent être envisagées.

A. Direction générale de la recherche ?

On a récemment parlé de la mise en place d'une direction générale de la recherche en matière de politique criminelle.

Men kan er inderdaad van uitgaan dat, indien de uitvoerende macht verantwoordelijk is voor het Parlement wat betreft de bepaling van dit crimineel beleid in samenspraak met het college van de procureurs-generaal, deze uitvoerende macht moet kunnen steunen op een aantal medewerkers die tot taak zouden hebben de beslissing van de Uitvoerende macht voor te bereiden.

De Minister meent nochtans dat de belangrijkste medewerkers van de Uitvoerende macht ter zake de magistraten van het Openbaar Ministerie zelf zijn. Hij gelooft eveneens dat de gebruikte terminologie « algemene opsporingsdirectie » niet correct is in de mate dat dit zou kunnen doen geloven dat de opsporing niet onder de bevoegdheid valt van het gerechtelijk apparaat in de brede zin van het woord.

Hij meent integendeel, dat een administratieve begeleidingsdienst opportuun zou kunnen zijn voor de Minister van Justitie. Zijn opdracht zou erin bestaan op eigen initiatief de Minister in te lichten of hem op zijn verzoek bij te staan in het opstellen van het crimineel beleid, de resultaten, de tekortkomingen en de voorbereiding van dit beleid en het vervolg van de concertatie met de procureurs-generaal. Deze dienst zou eveneens een rol kunnen spelen in het aanduiden van de logistieke noden van het politieapparaat, in het harmoniseren van de opleidingen en in het bestuur van de School voor Criminologie.

Deze benadering lijkt beter te zijn dan deze die een waas van geheimzinnigheid hieromtrent zou creëren, maar die ook de oprichting van een nieuw administratief korps tot gevolg zou hebben bestaande uit ambtenaren aan wie een gedeelte van de opsporing inzake georganiseerde criminaliteit, het beleid inzake « undercover » dossiers en belangrijke opdrachten zou worden toevertrouwd omdat die ambtenaren in tegenstelling tot politieambtenaren :

- geen inbreuk moeten vaststellen;
- zelf misdrijven zouden kunnen plegen in tegenstelling tot politieambtenaren;
- en last but not least door de Minister zouden gecontroleerd worden.

De Minister verwijst dienaangaande naar de oprichting van het Bestuur voor Criminele Informatie.

Het bestuur voor Criminele Informatie werd bij koninklijk besluit opgericht op 2 juni 1971. De taakomschrijving luidde : het milieu infiltreren om informatie in te winnen, ze analyseren en ze door te sturen naar de politiediensten.

De oprichting van het BCI dient geplaatst te worden in de context van de strijd tegen de drugs en de georganiseerde misdaad door Minister Vranckx : voorbereiding van de wet van 1975 op de verdovende middelen, oprichting van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek, uitbreiding van het kader van de gerechtelijke politie en oprichting van de jeugdpolitie. De Minister denkt aan de oprichting van een superpolitie waaraan ook Minister Wigny had gedacht.

On peut en effet penser que si l'Exécutif est responsable devant le Parlement de la détermination de cette politique criminelle en concertation avec le Collège des Procureurs généraux, cet Exécutif doit pouvoir être assisté d'un certain nombre de collaborateurs dont la tâche sera de préparer la décision de l'Exécutif.

Le Ministre pense cependant que les principaux collaborateurs de l'Exécutif en la matière sont les magistrats du Ministère public eux-mêmes. Je crois aussi que parler d'une « direction générale de la recherche » n'est pas heureux dans la mesure où cela pourrait faire croire que cette recherche ne relève pas du judiciaire au sens large.

Par contre, il pense qu'un service administratif d'appui du Ministre de la Justice pourrait être opportun. Sa mission consisterait à éclairer le Ministre d'initiative ou à sa demande, sur l'élaboration de la politique criminelle, ses résultats, ses failles et ses succès. Ce service serait également en charge de la préparation et du suivi de la concertation avec les Procureurs généraux. Ce service pourrait aussi jouer un rôle dans la détermination des besoins logistiques de l'appareil policier, dans l'harmonisation des formations et dans la direction de l'école de criminologie.

Cette approche paraît meilleure que celle qui laisserait perdurer l'incertitude à ce propos mais qui viserait à créer un nouveau corps administratif de fonctionnaires à qui l'on confierait une quelconque partie de la recherche en matière de criminalité organisée, la direction du travail dit « undercover », et les missions délicates parce qu'à la différence des policiers, ces fonctionnaires :

- ne doivent pas constater les infractions (mais quid de l'article 29, CIC ?);
- pourraient commettre des infractions « pour la bonne cause »;
- et seraient last but not least contrôlés par le Ministre.

Rappelons-nous à cet égard la création de l'AIC.

L'Administration de l'information criminelle est créée par l'AR du 2 juin 1971. Sa mission : infiltrer le milieu pour trouver des informations, les analyser et les transmettre aux services de police.

La création de l'AIC se situe dans le contexte de la croisade contre la drogue et le crime organisé du Ministre Vranckx : préparation de la loi de 1975 sur les stupéfiants, création de l'Institut national criministique, augmentation du cadre de la PJ et création de la police de la jeunesse. Le Ministre songe à reprendre une idée de « super police » lancée en son temps par le Ministre Wigny.

Het belangrijkste argument van Minister Vranckx was het volgende : « het gaat om de preventie van de criminaliteit en om de vergaring van informatie door infiltratie in het milieu, en onderzoeken van diens activiteiten. Deze operaties moeten afgescheiden worden van de beteugeling.

De agenten van het BCI zijn niet onderworpen aan de verplichting om misdrijven vast te stellen en zullen dus niet onmiddellijk de gerechtelijke autoriteiten moeten inlichten en zullen als dusdanig niet het risico lopen informateurs te « verbranden ».

De agenten van het BCI zullen daden mogen stellen die misdrijven aan het licht kunnen brengen; toentertijd werd dit beschouwd als provocatie. Daarenboven, indien de agenten van het BCI misdrijven zouden plegen (voor het goede doel) dan zou voorzeker het vertrouwelijk karakter van de dienst deze praktijken in de doofpot stoppen en also de politiediensten niet schaden. »

Bij het begin van zijn mandaat heeft de Minister beslist het BCI af te schaffen omdat :

a. de opdrachten van het BCI wel degelijk opdrachten zijn van politie en van gerechtelijke politie : het identificeren van daders van misdrijven en de bewijzen verzamelen. Deze opdrachten zouden enkel administratieve politie zijn indien de doelstellingen waren geweest de openbare orde te handhaven of te herstellen. Dit is echter niet het geval.

b. Bij de oprichting van het BCI heeft men organisatieproblemen met juridische concepten (zoals provocatie) vermengd.

c. De oprichting van het BCI is op een verkeerd principe gebaseerd dat ervan uitgaat dat het infiltratiewerk moet gebeuren door niet-politieambtenaren die gemakkelijker controleerbaar zijn aangezien zij rechtstreeks afhangen van een Minister.

d. De ervaring met het BCI toont aan dat haar agenten oncontroleerbaar zijn geworden en dat hun activiteiten een groter risico inhielden dan hun bijdrage. Het BCI werd door verschillende belangrijke zaken niet gespaard.

Recente gerechtelijke beslissingen (1979 en 1985) hebben de pseudo-kopen onder bepaalde omstandigheden toegelaten. Er werd geoordeeld dat de infiltrant zonder over te gaan tot strafrechtelijke provocatie, de gelegenheid mocht scheppen om een wanbedrijf te laten plegen in omstandigheden die een controle door de politiediensten mogelijk maakte. Er werd eveneens geoordeeld dat indien een agent in het raam van de infiltratie een misdrijf pleegt, dat misdrijf niet de nietigheid van de vervolgingsakte tot gevolg zou hebben.

De oprichting bij de GP van een speciaal observatie-team, dat in 1987 in de 23e brigade werd opgenomen, en bij de rijkswacht van de « POSA »'s toont duidelijk aan dat de politiediensten in overeenstemming met de wet doeltreffende politiepraktijken willen en kun-

L'argument majeur du Ministre Vranckx tenait en ceci : « il s'agit de la prévention de la criminalité et de la recherche des informations par la pénétration du milieu de l'investigation de ces activités. Ces opérations doivent être scindées de la répression.

Les agents de l'AIC ne sont pas soumis à l'obligation de constater les infractions et ne devront pas avertir immédiatement les autorités judiciaires et risquer de ce fait de « brûler » les informateurs.

Les agents de l'AIC pourront poser des actes permettant de faire apparaître les délits. A l'époque, on considérait cela comme de la provocation. En plus, si les agents de l'AIC devaient commettre des infractions « pour la bonne cause », le caractère confidentiel du service permettrait de l'étouffer et de ne pas nuire aux services de police. »

Dès le début de son mandat le Ministre a décidé de supprimer l'AIC parce que :

a. Les missions de l'AIC sont bien des missions de police et de police judiciaire : identifier les auteurs des infractions et réunir les preuves. Elles n'auraient pu être de police administrative que si leur finalité avait été de maintenir ou de rétablir l'ordre public. Ce n'est pas le cas.

b. On a confondu lors de la conception de l'AIC des questions d'organisation (comment ne pas brûler les infiltrés, ou comment les autoriser à fermer les yeux sur des délits) avec des concepts juridiques comme la provocation.

c. La création de l'AIC repose sur une idée fausse, qui est que le travail d'infiltration doit être fait par des non policiers plus facilement contrôlables puisque dépendant directement d'un Ministre.

d. L'expérience de l'AIC montre que les agents en sont devenus incontrôlables et leurs activités constituent un risque plus grand que leur apport. L'AIC n'a pas été épargnée par plusieurs affaires importantes.

Des décisions judiciaires récentes (1979 et 1985) ont légalisé les « pseudo-achats » sous certaines conditions. Il a été jugé que l'agent infiltré pouvait, sans commettre de provocatie punissable, créer l'occasion de commettre un acte délictueux dans des conditions permettant un contrôle par les services de police. Il a également été jugé qu'un délit commis par un agent dans le cadre de l'infiltration n'annulerait pas les actes de poursuite.

Sur le plan policier, la création à la PJ du « GSO » (Groupe Spécial d'Observation intégré en 1987 dans la 23e brigade de PJ) et à la gendarmerie des « POSA » (Peloton d'observation, de surveillance et d'arrestation) ont démontré l'intérêt et la capacité des

nen gebruiken in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit.

Ter afronding van dit punt, meent de Minister dat het des te meer noodzakelijk is de regels in verband met de politiepraktijken waarover hij later zal uitwiden, duidelijk af te bakenen daar waar het hem zeker niet opportuun schijnt deze problematiek onbeantwoord te laten door een nieuw administratief korps op te richten.

B. Veralgeming van het driehoeksoverleg op lokaal en nationaal vlak

1. Begrip

Het betreft een overleg tussen de vertegenwoordigers van de administratieve en gerechtelijke autoriteiten en de politiediensten, met het oog op de werkzaamheden van de politiediensten, de coördinatie van preventie en beteugeling.

2. Huidige toestand in België

Er bestaat wel een overleg in reactie op incidenten : het gaat dan eerder om een « debriefing » tijdens de welke de verschillende autoriteiten een gebeurtenis analyseren om er voor de toekomst lering uit te trekken.

Er bestaat een pro-actief overleg « geval per geval », bijvoorbeeld in het raam van de voorbereiding van een ordendienst met het oog op het omkaderen van een voetbalmatch.

Naast die twee mogelijkheden vindt men geen algemeene toepassing van het driehoeksoverleg dat nochtans zou moeten toegepast worden telkenmale er zich een situatie voordoet waarbij moeilijkheden rijzen die de drie bevoegde autoriteiten aanbelangen. Voorbeeld : een campagne tegen een bepaald maatschappelijk fenomeen dat de interesse wegdraagt van de lokale besturen (fietsendiefstallen, aanwezigheid van zigeuners, ...) of nationale besturen (rijden onder invloed, drugs, sluikwerk in de bouwsector ...). De enige omstandigheid waarin het overleg is voorzien en georganiseerd : het inschakelen van een crisisstaf in geval van gijzeling.

3. Het driehoeksoverleg kent men heel goed in Nederland waar het als het ware geïnstitutionaliseerd is en soms aanleiding kan geven tot een gewoonte « contra legem ». (Voorbeeld : een plaatselijk tolerant beleid inzake soft drugs). Dit ene uiterste is evenwel even gevvaarlijk als het andere dat door de totale afwezigheid van overleg wordt veroorzaakt.

Het is voorzien dat de burgemeester, de officier van Justitie (te vergelijken met onze Procureur des Konings) en het hoofd van het politie zich moeten beraadslagen over een aantal aangelegenheden (in Nederland is er een geografische indeling van de politietaken. In een welbepaalde gemeente is er dus slechts één politiedienst bevoegd) :

services de police d'utiliser en conformité avec la loi des pratiques policières efficaces face au crime organisé.

En conclusion donc sur ce point, autant le Ministre pense qu'il est indispensable de clarifier les règles en matière de pratique policière, ce dont il va reparler, autant il ne lui paraît pas opportun de laisser ces questions sans réponse en créant un nouveau corps administratif.

B. Généralisation de la concertation triangulaire au niveau local et national

1. Notion

Il s'agit d'une concertation entre les représentants des pouvoirs administratifs et judiciaires et des forces de police, concertation portant sur la mise en oeuvre des services de police, la coordination prévention-répression.

2. Situation actuelle en Belgique

Existence d'une concertation « en réaction à des incidents » : il s'agit en l'espèce plutôt d'un « débriefing » au cours duquel les diverses autorités analysent un événement passé en vue d'en tirer des leçons pour l'avenir.

Existence d'une concertation proactive « au cas par cas » : exemple : dans le cadre de la préparation du service d'ordre à mettre en place en vue de l'encadrement d'un match de football.

En dehors de ces deux hypothèses, on ne trouve pas d'application généralisée de la concertation triangulaire qui trouve néanmoins à s'appliquer chaque fois qu'une situation génératrice de difficultés intéresse les trois autorités. Exemple : campagne de lutte contre tel phénomène qui intéresse l'ensemble de la collectivité locale (vols de vélo, attitude face aux nomades, ...) ou national (alcoolisme au volant, drogue, négriers ...). Seule situation dans laquelle elle est prévue et organisée : la mise en place d'états-majors de crise en cas de prise d'otages.

3. La concertation triangulaire est bien connue aux Pays-Bas où elle est quasiment institutionnalisée et à l'origine, parfois d'une coutume « contra legem ». (Exemple : politique locale de tolérance en matière de drogues douces). Cet extrême est tout aussi redoutable que celui provoqué par l'absence totale de concertation.

Il est prévu que le bourgmestre, l'officier de Justice (= Procureur du Roi) et le chef de corps de la police (aux Pays-Bas, les tâches des corps de police sont réparties sur base géographique. Il n'y a donc qu'une police compétente dans une commune déterminée) doivent se concerter sur les matières suivantes :

— de beleidsbepalingen met het oog op het voor komen van misdrijven en van andere verstoringen van de rechtsorde;

— het optreden van de politie voor zover dit is gericht op de handhaving van de openbare orde, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de hulpverlening.

De wet bepaalt dat indien het overleg daartoe naar het oordeel van de burgemeester of de officier van Justitie aanleiding geeft, deze laatsten zich kunnen wenden tot de Procureur-Generaal of de bevoegde provinciecommissaris.

4. Het driehoeksoverleg (bij ons in feite vijfhoeks-overleg : Justitie, Binnenlandse Zaken, Rijkswacht, Gemeentelijke Politie, Gerechtelijke Politie) vertoont minstens twee belangrijke voordelen :

— het maakt het mogelijk dat de doeltreffendheid van het beleid inzake criminaliteit te verbeteren (welke zijn de prioriteiten van de bevoegde autoriteiten ? Welke middelen moeten er ingezet worden om de richtlijnen, inzake het gebruik van wapens of inzake de bescherming van batterijkippen, die op dezelfde dag bij de Rijkswachbrigades aankwamen te kunnen toepassen ?);

— dit overleg laat concreet toe over te gaan tot een taakverdeling tussen de verschillende politiekorpsen.

De Minister dringt aan op een goed begrip. Het komt er niet op aan de bevoegdheden van een ministerie of van een macht te versteven ten nadele van een ander. Er wordt voornamelijk beoogd de doeltreffendheid van het beleid inzake criminaliteit, zoals het gedefinieerd en gevoerd wordt, te versterken.

Het driehoeksoverleg is inderdaad een noodzaak daar de verdeling van de verantwoordelijkheden soms moeilijk te maken is, zoals het onderscheid tussen de administratieve politie en de gerechtelijke politie.

1. Algemeenheden over het onderscheid tussen administratieve en de gerechtelijke politie

In principe is het onderscheid tussen de administratieve politie en de gerechtelijke politie gemakkelijk te maken; in de praktijk echter is dat minder een voudig en sommige politieoptredens kunnen een dubbel doel nastreven.

Volgens de rechtsleer, die door de Minister van Binnenlandse Zaken in zijn uiteenzetting werd overgenomen, hebben beide politiefuncties één gemeenschappelijk doel : het verzekeren van een ordentelijk verloop van het maatschappelijk leven, dit wil zeggen het handhaven of het herstellen van de juridische orde of de openbare orde in de brede zin van het woord.

Het begrip ordehandhaving in de brede zin van het woord is zeer nauw verbonden met de definitie die de Minister van Justitie gegeven heeft over het beleid inzake criminaliteit : veiligheid, gezondheid, hygiëne in een maatschappij die zelf instaat voor de bescherming, de uitoefening en de ontwikkeling van de rech-

— les décisions politiques (beleidsbepalingen) en vue de la prévention des délits et des autres perturbations à l'Etat de droit;

— la mise en oeuvre de la police dans le cadre du maintien de l'ordre public et la politique de répression (note : l'expression en droit néerlandais est : « strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde » soit, littéralement le maintien pénal de l'ordre juridique).

La loi prévoit que si cette concertation n'aboutit pas, elle est portée au niveau supérieur (gouverneur et PG).

4. La concertation triangulaire (en fait pentagonale chez nous : Justice, Intérieur, Gendarmerie, Police communale, Police judiciaire) présente au moins deux attraits indéniables :

— elle permet d'accroître l'efficacité de la politique criminelle (à quoi les autorités veulent-elles que les polices fassent attention en les assurant que les poursuites suivront ? Quels moyens affecter à la mise en oeuvre respective des directives relatives aux armes et celles relatives à la protection des poules pondeuses arrivées le même jour dans les brigades de gendarmerie ?);

— elle permet d'opérer concrètement une répartition des tâches entre les divers corps de police.

Le Ministre entend que les choses soient claires. L'objectif ne doit pas être de renforcer un Ministère ou un pouvoir aux dépens d'un autre. L'objectif est de renforcer l'efficacité avec laquelle la politique criminelle est définie et menée.

La concertation triangulaire est en effet bien nécessaire car la répartition des responsabilités est parfois difficile à faire comme la *distinction entre la police administrative et la police judiciaire*.

1. Généralités sur la distinction entre la police administrative et la police judiciaire

En théorie la distinction entre la police administrative et judiciaire est assez facile à faire; en pratique, cela l'est beaucoup moins et certaines actions policières peuvent avoir une double finalité.

Selon la doctrine juridique, que le Ministre de l'Intérieur a repris dans son exposé les deux fonctions policières ont un objectif commun : assurer un déroulement ordonné de la vie sociale, c'est-à-dire, maintenir ou rétablir l'ordre juridique ou l'ordre public au sens large du terme.

C'est la notion de maintien de l'ordre public au sens large, qui est très proche de la définition large que le Ministre de la Justice a donné de la politique criminelle : L'état de tranquillité, de sécurité et de salubrité publique dans la société qui assure la protection, l'exercice et le développement des droits et libertés ga-

ten en vrijheden, krachtens of door de grondwet gewaarborgd in overeenstemming met de noden van het algemeen belang.

2. Ontstaan van het onderscheid tussen administratieve politie en gerechtelijke politie

De openbare orde wordt gehandhaafd of hersteld in geval van verstoring en van afwijkend gedrag, door het aanwenden van technieken die hetzij preventief en administratief zijn, hetzij repressief en gerechtelijk. Deze technieken onderscheiden zich door hun rechtstreekse finaliteit maar hun bekommernis blijft dezelfde.

Het onderscheid tussen de gerechtelijke politie en de administratieve politie vindt zijn oorsprong in de revolutionaire periode (in het Wetboek van delicten en van straffen van 3 Brumaire jaar IV - 25 oktober 1795).

3. De administratieve politie

a. De administratieve politie heeft betrekking op de openbare orde in beperkte zin : de openbare rust, de openbare veiligheid en de openbare hygiëne. Zij kan worden omschreven als het geheel van de bevoegdheden die door of krachtens een wet aan de administratieve overheden worden verleend en die hen in staat stelt de openbare orde te handhaven door de uitoefening van de individuele rechten en vrijheden te beperken en in geval van nood dwang te gebruiken.

b. Elke daad of maatregel van de bevoegde autoriteiten en van de politiediensten die voor hen werken wanneer die acties de handhaving of het herstel van de openbare orde als doelstelling hebben, behoren toe aan de administratieve politie :

- handhaving van de openbare rust op de openbare weg (betogen);
- het voorkomen van misdrijven (politiepatrouilles, identiteitscontroles);
- het verhinderen van collectieve criminale fenomenen (bedreigingen gericht op grootwarenhuizen, herhaalde hold-ups, terroristische aanslagen);
- een einde maken aan die ordeverstoringen, ongeacht of het al dan niet inbreuken betreft.

Dit houdt eveneens de politieactiviteiten in die gerecht zijn op adviseren, reguleren, het volgen en opsporen van ordeverstoring ...

4. De gerechtelijke politie (in de functionele zin van het woord)

Op basis van artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering kan de gerechtelijke politie worden omschreven als een geheel van de bevoegdheden die door of krachtens de wet aan de gerechtelijke autoriteiten en aan de politiediensten zijn toegewezen en die hen in staat stellen de misdaden, wanbedrijven en over-

rantis par ou en vertu de la Constitution, en conformité avec les nécessités de l'intérêt général.

2. Origine de la distinction entre police administrative et police judiciaire

L'ordre public est maintenu ou est rétabli, en cas de trouble ou de déviance, par des techniques qui sont, tantôt préventives et administratives, tantôt répressives et judiciaires. Ces techniques se distinguent par leur finalité immédiate mais leur objet reste unique.

L'origine de la distinction entre la police judiciaire et administrative remonte à la période révolutionnaire (« Code des délits et des peines » du 3 Brumaire an IV - 25 octobre 1795).

3. La police administrative

a. La police administrative concerne l'ordre public au sens strict : la tranquillité publique, la sécurité publique et la salubrité publique. Elle peut être définie comme l'ensemble des compétences accordées par ou en vertu de la loi aux autorités administratives et qui leur permettent de maintenir l'ordre public en limitant l'exercice des droits et libertés individuelles et qui les autorisent à user de la contrainte en cas de nécessité.

b. Appartient à la police administrative tout acte ou mesure des autorités compétentes et des services de police qui travaillent pour elles quand ces actions ont pour finalité de maintenir ou de rétablir l'ordre public :

- maintenir la tranquillité publique sur la voie publique (manifestations);
- prévenir des infractions (patrouille de police, contrôles d'identité);
- empêcher des phénomènes criminels collectifs (menaces sur les grands magasins, hold-ups répétés, actes terroristes);
- mettre fin à ces troubles, qu'il s'agisse ou non d'infractions.

Cela comprend donc les activités policières visant à conseiller, dissuader, réguler, suivre et rechercher des troubles ...

4. La police judiciaire (au sens fonctionnel du terme)

Sur base de l'article 8 du Code d'Instruction criminelle, la police judiciaire peut être décrite comme l'ensemble des compétences accordées par ou en vertu de la loi, aux autorités judiciaires et aux services de police qui leur permettent de rechercher les crimes, délits et contraventions, d'en rassembler les preuves et

tredingen op te sporen, de bewijselementen ervan te verzamelen en ter beschikking te stellen van de leden van de rechterlijke macht, die ermee belast zijn er een oordeel over te vellen.

Deze functie is dus hoofdzakelijk reactief. Deze functie beoogt de bestrafning van de dader van een gepleegd misdrijf, met de gevolgen van de straf :

- identificatie van de dader;
- zijn gedrag als onaanvaardbaar voor de maatschappij te bestempelen;
- de rechten van het slachtoffer bevestigen en hem schadeloos stellen;

5. In de praktijk houdt het onderscheid tussen de administratieve politie en de gerechtelijke politie belangrijke beperkingen in.

a. Het onderscheid tussen de twee soorten politie is kunstmatig voor de politiemannen. Elke daad die zij stellen heeft immers een preventief en een represief karakter. Wanneer een politieagent op een kruispunt wordt geplaatst dan heeft zijn aanwezigheid daar ongetwijfeld een afschrikkend karakter, maar het is dezelfde politieagent die de automobilisten, die een overtreding begaan, een proces-verbaal zal geven. Vele tussenkomsten beogen in beginsel een doelstelling die behoort tot de administratieve politie maar die dikwijls uitmondt in activiteiten eigen aan gerechtelijke politie (aanhouding, onderzoek, opsporing via wetenschappelijke politie).

b. Politietechnieken zijn soms noch administratief, noch gerechtelijk : informaties ingewonnen tijdens een preventiecampagne en dank zij de administratieve politie kunnen zeer nuttig zijn om de dader van een misdrijf te identificeren.

Een politiedienst zoekt informatie door middel van moderne politietechnieken die zich buiten het onderscheid administratief/gerechtelijk situeren : contacten met de informant en de tipgevers, ... pro-actieve recherche, criminaliteitsanalyse.

De pro-actieve recherche is een politietaktiek gericht op situaties waar de politieambtenaren de mogelijkheid hebben gepleegde misdrijven of gezochte personen te ontdekken.

In deze omstandigheden ontvangt de politieambtenaar informatie over misdrijven die zullen worden gepleegd. Dit zijn informaties die op dat ogenblik noch administratief noch gerechtelijk kunnen genoemd worden maar die kunnen worden gebruikt zowel door de gerechtelijke politie als door de administratieve politie.

c. Een ver doorgedreven onderscheid tussen administratieve en gerechtelijke politie leidt tot absurditeiten : dit zou impliceren dat de gerechtelijke politie blind zou blijven en gedwongen zou worden te wachten op de informatie dat een misdaad werd

d'en remettre les auteurs à la disposition des membres du pouvoir judiciaire chargés de leur jugement.

Cette fonction est donc essentiellement réactive. Elle a pour finalité de sanctionner pénalement l'auteur d'un délit perpétré, avec les conséquences de la sanction :

- identifier le criminel;
- « stigmatiser » son comportement comme inacceptable par la société;
- conforter le droit de la victime et lui permettre un dédommagement;

5. En pratique, la distinction entre la police administrative et la police judiciaire comporte des limites importantes.

a. La distinction entre les deux formes de police est artificielle pour les policiers. Chaque acte qu'ils posent comporte souvent un aspect préventif et un aspect répressif. Quand on met un policier à un carrefour, sa présence a sans doute un aspect dissuasif, mais c'est le même policier qui va verbaliser au même moment les contrevenants. Beaucoup d'interventions visent au départ un objectif de police administrative, mais débouchent souvent sur des activités de police judiciaire (arrestation, enquête, recherche de police scientifique).

b. Les techniques de police ne sont parfois ni administratives ni judiciaires : L'information recueillie lors de la prévention, et grâce à la police administrative, sera très utile pour identifier l'auteur d'une infraction.

Un service de police recherche activement des informations par des techniques policières modernes qui se situent en deçà de la distinction administratif/judiciaire : contacts avec des informateurs et des indicateurs, ... recherche pro-active, analyse de criminalité.

La « recherche proactive » est une tactique policière dirigée vers des situations où les policiers ont l'occasion de découvrir des infractions commises ou des personnes recherchées.

A ces occasions ils reçoivent des informations sur des délits qui vont se commettre. Ce sont des informations qui, à ce stade, ne sont ni administratives ni judiciaires et peuvent être utilisées pour la police judiciaire comme pour la police administrative.

c. Pousser la distinction administratif/judiciaire aussi loin mène à l'absurde : Cela signifierait que la P.J. serait aveugle et condamnée à attendre d'être informée qu'un crime a été commis pour pouvoir agir, et donc dépendre de ceux qui reçoivent cette informa-

gepleegd om te kunnen optreden en dus afhankelijk zou zijn van diegene die deze informatie hebben gekregen, dit wil zeggen de andere politiediensten die op het terrein werkzaam zijn, de gemeente politie en de rijkswacht.

Redelijkerwijze kan men dus niet zeggen dat een gespecialiseerde politiedienst in zijn opdrachten van gerechtelijke politie zoals de G.P. geen observatie mag verrichten of geen interesse mag hebben voor bekende criminelen van wie zij te weten zijn gekomen dat er een overval wordt voorbereid, en alzo vermijden dat de gerechtelijke politie contacten zou hebben in het crimineel milieu.

Het lijdt geen twijfel dat een ver doorgedreven onderscheid tussen administratieve en gerechtelijke politie tot absurditeiten leidt !!

d. Men moet zich trouwens afvragen of deze discussie niet in grote mate wordt gevoerd door een rivaliteit tussen de administratieve en de gerechtelijke autoriteiten, ofwel op lokaal niveau, ofwel op nationaal niveau. Het uitbuiten van dit onderscheid speelt eveneens een belangrijke rol in de rivaliteit tussen de verschillende politiediensten.

Dit is een normale benadering van de problemen in ons land : men besteedt al zijn energie aan het zoeken naar wie verantwoordelijk is, het bewijzen dat de ene of de andere bevoegd is en men doet heel weinig om het probleem zelf op te lossen.

De Minister denkt in elk geval dat het niet in deze richting is dat wij een oplossing zullen vinden voor de problemen die wij kennen.

C. Invoering van het ambt van nationaal magistraat

Men kan in deze aangelegenheid voordeel halen uit een ander principe : het principe van de ondeelbaarheid van het Openbaar Ministerie. In tegenstelling tot de zittende magistraten, kunnen de ambtenaren van het Openbaar Ministerie elkaar in eenzelfde zaak opvolgen, aangezien zij in feite tussenkomsten in naam van het parket waartoe zij behoren.

Gelet echter op artikel 137 van het Gerechtelijk Wetboek, vervult het Openbaar Ministerie de taken van zijn ambt in het gebied van het hof of de rechtbank waaronder hij ressorteert, tenzij andersluidende beslissing in de wet.

De gebeurtenissen waarover de commissie zich heeft gebogen, hebben de Minister ertoe aangezet de aanstelling van een nationale magistraat te overwegen.

Verschillende mogelijkheden bestaan :

- De « maximalistische » optie :
- De procureur-generaal zou een magistraat van het Openbaar Ministerie van zijn ambtsgebied kunnen aanduiden om de functies van het Openbaar Ministerie uit te oefenen in verschillende parketten van zijn ambtsgebied.

- De Minister van Justitie, op gelijkluidend advies van de betrokken procureurs-generaal, zou een magis-

tion, à savoir les autres services de police qui sont sur le terrain, la police communale et la gendarmerie.

Peut-on raisonnablement dire qu'un service de police spécialisé dans les missions de police judiciaire comme la P.J. ne peut pas faire de filatures, ou s'intéresser à des criminels connus à propos desquels elle possède des informations révélant qu'une attaque est en voie de préparation, et ainsi éviter que la police judiciaire aie des contacts dans le milieu criminel ?

Pousser la distinction administratif/judiciaire à l'extrême mène à l'absurde !!

d. Il faut d'ailleurs se demander si cette discussion n'est pas en grande partie alimentée par la rivalité entre les autorités administratives et judiciaires, que ce soit au niveau local ou au niveau national. Dans l'exploitation de cette distinction, la rivalité entre les services de police joue aussi un rôle certain.

C'est une approche habituelle des problèmes dans notre pays : on consacre toute son énergie à chercher qui est responsable, à prouver que c'est l'un ou l'autre qui est compétent et on ne fait pas grand chose pour s'occuper du problème lui-même.

Le Ministre pense en tous cas que ce n'est pas dans cette direction que nous trouverons la solution aux problèmes que nous connaissons.

C. Institution d'un magistrat national

On peut ici profiter d'un autre principe : celui de l'indivisibilité du Ministère public. À l'inverse des magistrats du siège, ceux-ci peuvent se succéder dans la même cause puisqu'ils interviennent en fait au nom du parquet auquel ils sont attachés.

Toutefois, vu l'article 137 du C.J. le Ministère public ne remplit les devoirs de son office que dans le ressort territorial de la Cour ou du Tribunal près duquel il est établi sauf si la loi en dispose autrement.

Les événements dont la commission s'est préoccupée ont amené le Ministre à réfléchir à l'institution dudit magistrat national.

Plusieurs options existent :

- Option « maximaliste » :

- Le Procureur général pourrait désigner un magistrat du Ministère public de son ressort pour exercer les fonctions du Ministère public dans plusieurs parquets de son ressort.

- Le Ministre de la justice, sur avis conforme des Procureurs généraux concernés, pourrait désigner un

traat van het Openbaar Ministerie kunnen aanduiden om de functies van Openbaar Ministerie te vervullen in verschillende ambtsgebieden.

- Die aanstellingen zouden de uitbreiding meebringen van de territoriale bevoegdheden van de onderzoeksrechter, gelijklopend met de uitbreiding van de bevoegdheden van het aangewezen lid van het Openbaar Ministerie.

- Die aanstellingen zouden gebeuren in het belang van de opzoeken of de uitoefening van de vervolgingen.

- Deze hervormingen impliceren een tussenkomst van de wetgever.

— Geleerde kritiek :

- De procureurs-generaal, steunend op het Nederlands voorbeeld, menen dat de rol van de nationale magistraat beperkt moet blijven tot een opdracht van coördinatie, informatie en van raadgeving, met uitsluiting van elke mogelijkheid om te vorderen of te vervolgen, ten einde de bevoegdheden van de betrokken procureurs des Konings niet aan te tasten. De aanstelling zou dus volgens hen slechts kunnen geschieden in het belang van de coördinatie van de opzoeken.

- De Minister van Justitie kan niet rechtstreeks tussenkomsten in de uitoefening van de gerechtelijke vervolging, die uitsluitend behoort tot de bevoegdheid van de procureurs des Konings. De mogelijkheid voor de Minister van Justitie om de magistraat te kiezen die een welbepaald dossier behandelt, zou tegenstrijdig zijn met het principe van de scheiding der machten.

- De onverenigbaarheid met dit principe zou des te groter zijn daar het voorstel voorziet in een gelijklopende uitbreiding van de bevoegdheden van de onderzoeksrechter, wat in tegenstrijd zou zijn met artikel 8 van de Grondwet die stelt dat niemand tegen zijn wil kan ontrokken worden aan de rechter die hem werd toegewezen. In dit geval echter zou de onderzoeksrechter bevoegd zijn, niet krachtens de wet, maar ingevolge de aanwijzing door de Minister van Justitie.

- De uitbreiding van de bevoegdheden van de onderzoeksrechter is eveneens in strijd met het principe volgens hetwelke een rechter niet bevoegd zou kunnen zijn buiten de rechtkant waarin hij benoemd is. (*Opmerking : Dit zet er de Minister toe aan te denken in de richting van een uitbreiding van de bevoegdheden van de rechtkant, cf. alternatieve optie.*)

— Minimalistische optie

- Aanstelling van één of meer magistraten met nationale bevoegdheid door het College van de procureurs-generaal met algemene stemmen.

- De opdracht van de magistraat met nationale bevoegdheid zou zijn :

Centralisatie, coördinatie, raadgeving in zaken die nationale of internationale implicaties meebringen (met uitzondering van de daden van vervolging en de leiding van de onderzoeken die tot de bevoegdheid zouden blijven behoren van de plaatselijke magistraten).

magistrat du Ministère public pour exercer les fonctions du Ministère public dans plusieurs ressorts.

- Ces désignations entraîneraient une extension des compétences territoriales du juge d'instruction parallèle à celle des compétences du membre du Ministère public désigné.

- Ces désignations auraient lieu dans l'intérêt des recherches ou de l'exercice des poursuites.

- Ces réformes impliquent une intervention législative.

— Critiques émises :

- Les Procureurs généraux, partant de l'exemple néerlandais, estiment que le rôle du magistrat désigné doit se limiter à une mission de coordination, d'information et de conseil, à l'exclusion de tout pouvoir de réquisition ou de poursuite, de manière à ne pas porter atteinte à l'autorité des Procureurs du Roi concernés. La désignation ne devrait donc pouvoir intervenir, selon eux, que « dans l'intérêt de la coordination des recherches ».

- Le Ministre de la Justice ne peut intervenir directement dans l'exercice des poursuites judiciaires, compétence exclusive des Procureurs du Roi. Le fait de permettre au Ministre de choisir le magistrat traitant tel dossier serait contraire au principe de la séparation des pouvoirs.

- L'incompatibilité avec ce principe serait d'autant plus grande que le projet prévoit une extension parallèle des compétences du juge d'instruction, ce qui serait contraire à l'article 8 de la Constitution qui dispose que nul ne peut être distrait contre son gré, du juge que la loi lui assigne (Or, le juge d'instruction serait compétent non de par la loi, mais suite à la désignation du Ministre de la Justice).

- L'extension des compétences du juge d'instruction se heurte au principe selon lequel un juge ne saurait être compétent hors du tribunal dans lequel il est nommé. (*Observation : Ceci amène le Ministre à réfléchir en termes d'extension de la compétence du tribunal, voir « option alternative » ci-dessous.*)

— Option « minimalistique »

- Désignation d'un (ou plusieurs) magistrats « à vocation nationale par le Collège des Procureurs généraux à l'unanimité.

- Mission du magistrat « à vocation nationale » :

Centralisation, coordination, conseil dans les affaires ayant des implications nationales ou internationales (à l'exclusion des actes de poursuite et de la direction des instructions qui resteraient de la compétence des magistrats locaux).

Gesprekspartner van de buitenlandse autoriteiten.
 Leiding van de 23e brigade.
 Leiding van de A.G.G.
 Belast met het beheer van de documentatie van een nationaal centrum van criminale documentatie.

- Geen uitbreiding van de bevoegdheden van de onderzoeksrechter.
- Geen wetgevende hervormingen.

Kritiek

— De doeltreffendheid van het systeem is twijfelachtig, omdat zij gebaseerd is op een reeks stellingen die de afwezigheid van elk conflict impliceert.

- Eensgezindheid van de vijf procureurs-generaal.
- De procureurs des Konings die bevoegd blijven, stemmen in met de door de nationale magistraten geformuleerde suggesties.
- De onderzoeksgerechten moeten ermee instemmen om de reeds aangewezen onderzoeksrechters de zaak uit handen te nemen wanneer op voorstel van de nationale magistraat, de procureurs des Konings zulks vordert, ten einde de vervolgingen op basis van de samenhang te bundelen.

— Een effectieve coördinatie van de verschillende onderzoeken in de handen van één en dezelfde rechter kan slechts gebeuren indien er verband bestaat in de juridische zin van het woord (voorbeeld : éénzelfde betichtte in verschillende zaken).

— Het samenvoegen van de zaken op basis van de aard van de feiten kan niet geschieden zolang verband niet is bewezen (voorbeelden : verschillende aanslagen die niet werden opgeëist, verschillende aanvallen op grootwarenhuizen waarvan de daders onbekend blijven, enz.).

— Gebrek aan een institutionele grondslag : het College van de procureurs-generaal bestaat juridisch niet. Dat College heeft ook niet de minste bevoegdheid en kan dan ook geen bevoegdheid delegeren aan een « nationale » magistraat. (Veelbetekend is in dat verband het feit dat het College van procureurs-generaal de benoeming met algemene stemmen moet goedkeuren. De toekenning van bevoegdheden aan deze magistraat hangt dan ook niet af van zijn aanwijzing door het College maar van zijn aanwijzing door iedere procureur-generaal afzonderlijk).

— De benoeming door de Koning zou indruisen tegen het principe van de scheiding der machten.

— Alternatieve optie : het Franse voorbeeld

Sommigen merken terecht op dat het onaanvaardbaar is, gelet op de Grondwet, dat men aan een rechter (in dit geval een onderzoeksrechter) een bevoegdheid zou toekennen buiten de rechtbank waarin hij benoemd is.

Waarom dan niet de redenering voortzetten in termen van uitbreiding van de bevoegdheden van een rechtbank die kennis zou kunnen nemen van bepaalde feiten op grond van hun aard, ongeacht de plaats waar de feiten zich zouden voordoen ?

Interlocuteur des autorités étrangères.
 Direction de la « 23e brigade ».
 Direction du G.I.A.
 Gestion de la documentation d'un Centre national de documentation criminelle.

- Pas d'extension des compétences des juges d'instruction.
- Pas de réforme législative.

Critique

— L'efficacité du système est douteuse, car fondée sur une série de postulats dont le respect suppose l'absence de tout conflit :

- Unanimité des 5 Procureurs généraux.
- Les procureurs du Roi qui restent compétents se plient de bon gré aux suggestions formulées par le « magistrat national ».
- Les juridictions d'instruction doivent accepter de dessaisir les juges d'instruction saisis lorsque, sur suggestion du « magistrat national » les Procureurs du Roi prennent des réquisitions en ce sens en vue de rassembler les poursuites sur une base de connexité.

— Une coordination effective des instructions, entre les mains du même juge, ne peut se réaliser que s'il y a un lien de connexité au sens juridique du terme (exemple : un même inculpé dans plusieurs affaires).

— Un rassemblement de causes sur base de la nature des faits ne peut avoir lieu tant que ce lien n'est pas établi (exemples : plusieurs attentats non revendiqués, plusieurs attaques de grandes surfaces dont les auteurs restent inconnus, etc.).

— Absence de base institutionnelle : le Collège des Procureurs généraux n'existe pas juridiquement ; à fortiori n'a-t-il aucune compétence, et ne peut-il donc en « déléguer » à un magistrat à « vocation » nationale. (A cet égard, il est significatif que soit proposée une désignation par le Collège des Procureurs généraux à l'unanimité. Ce magistrat ne tiendrait donc pas sa compétence — ou sa « vocation » — d'une désignation par le Collège, mais bien d'une désignation par chaque Procureur général en particulier).

— La nomination par le Roi serait contraire à la séparation des pouvoirs.

— Option « alternative » : l'exemple français

Certains font observer à juste titre qu'il « est inacceptable, vu la Constitution, qu'on attribue à un juge (en l'espèce le juge d'instruction) une compétence hors du tribunal dans lequel il est nommé ».

Pourquoi dès lors ne pas poursuivre le raisonnement en termes d'extension de la compétence d'un tribunal qui pourrait connaître de certains faits, en fonction de leur nature, quel que soit l'endroit où ils sont commis ?

Dit is de oplossing waarvoor de Franse wet van 9 september 1986 betreffende de strijd tegen het terrorisme en de inbreuken op de veiligheid van de Staat uiteindelijk heeft gekozen.

— Een aantal door de wet aangeduiden misdrijven en samenhangende misdrijven behoren tot de bevoegdheid van de rechtbanken van de hoofdstad, wanneer die daden betrekking hebben op een individueel of collectief opzet dat tot doel heeft de openbare orde grondig te storen door intimidatie of terreur.

— Men zou dus kunnen voorstellen dat zodra een misdrijf aan deze definitie beantwoordt, de procureur des Konings te Brussel de Brusselse onderzoeksrechter met een onderzoek zou kunnen belasten. Deze magistraten zouden bevoegd zijn, ongeacht de plaats waar het misdrijf zou geschieden en zouden aldus effectief de opzoeken en de vervolgingen kunnen coördineren.

— Deze bevoegdheid zou samenlopen met de bevoegdheden van de rechtsmachten die op basis van het territorialiteitscriterium eveneens bevoegd zouden zijn : plaats van de misdaad of van het wanbedrijf, van de woonplaats van de verdachte of de plaats waar hij kan aangevallen worden.

Bij een bevoegdheidsconflict aanvaardt de onderzoeksrechter op basis van het territorialiteitsprincipe dat de zaak hem uit handen wordt genomen, ofwel aanvaardt hij zulks niet. Indien hij weigert (en het onderzoeksgerecht bevestigt deze weigering), dan kan de Procureur des Konings te Brussel dat desondanks vorderen. In dat geval zijn twee rechters belast met dezelfde zaak en moet artikel 526 van het Wetboek van Strafvordering worden toegepast. (Zulkdanig bevoegdheidsconflict kan zich in het huidige systeem voordoen, indien bijvoorbeeld de procureur des Konings van de plaats waar het misdrijf werd gepleegd en de procureur des Konings van het arrondissement waar de dader aangevallen werd, allebei een verschillende onderzoeksrechter aanzoeken).

Kritiek

— De voornaamste moeilijkheid schuilt in de definitie van de geviseerde misdrijven; het subjectief karakter van de in de Franse wetgeving opgenomen definitie kan aanleiding geven tot moeilijkheden (« strekkende tot het versturen van ... »).

Een meer objectieve definitie zou waarschijnlijk de voorkeur genieten maar zal alleszins moeilijk te formuleren zijn.

— Het lijdt geen twijfel dat dit systeem vermoedelijk frustraties zal meebrengen voor magistraten in de provincie, gelet op de vooraanstaande rol van de hoofdstad, wat blijkbaar minder gemakkelijk zal worden aanvaard dan in Frankrijk. Men mag daarenboven niet uit het oog verliezen dat een aantal magistraten een gemakkelijk doelwit voor zware bedreigingen zouden kunnen worden.

Telle est la solution retenue par la loi française du 9 septembre 1986 relative à la lutte contre le terrorisme et aux atteintes à la sûreté de l'Etat.

— Lorsqu'elles sont en relation avec une entreprise individuelle ou collective ayant pour but de troubler gravement l'ordre public par l'intimidation ou la terreur, un certain nombre d'infractions visées par la loi, et les infractions connexes à celles-ci sont de la compétence des juridictions de la capitale.

— Ainsi, dès qu'une infraction répond à cette définition, le Procureur du Roi de Bruxelles pourrait saisir le juge d'instruction de Bruxelles. Ces magistrats seraient compétents quel que soit le lieu où l'infraction est commise, et pourraient ainsi coordonner effectivement les recherches et les poursuites.

— Cette compétence serait concurrente à celle des juridictions compétentes sur base du critère territorial : lieu du crime ou du délit, de la résidence de l'inculpé ou de l'endroit où il pourra être trouvé.

En cas de conflit de compétences, soit le juge d'instruction saisi sur base territoriale accepte de se désaisir, soit il refuse (et que la juridiction d'instruction confirme ce refus), le Procureur du Roi de Bruxelles peut néanmoins prendre des réquisitions. Dans ce cas, deux juges sont saisis de la même affaire et il y a matière à règlement de juge sur base de l'article 526 du Code d'instruction criminelle. (Un tel conflit de compétences peut se produire dans le système actuel, si, par exemple, le Procureur du lieu où l'infraction a été commise et celui de l'arrondissement où l'auteur est appréhendé saisissent tous deux un juge d'instruction).

Critique

— La difficulté principale réside dans la définition des infractions visées; le caractère subjectif de celle retenue par la loi française risque d'entraîner des difficultés (« ayant pour but de troubler ... »).

Une définition plus objective serait sans doute préférable mais restera difficile à formuler.

— Des frustrations risquent d'être ressenties en province, le rôle prépondérant de la capitale étant sans nul doute moins bien accepté dans notre pays qu'il ne l'est en France. Sans compter le risque que certains magistrats pourraient être la cible facile de graves menaces.

Vooraleer de stelling te formuleren die zijn voorkeur wegdraagt, wijst de Minister erop dat het advies van deze commissie hem uiterst welkom zou zijn.

D. Informatieverstrekking aan de bevolking door de parketten

Het blijkt dat één van de vrij veel voorkomende redenen van wantrouwen van de bevolking ten opzichte van het gerechtelijk apparaat schuilt in de gebrekkige informatie die het ontvangt in geval van klachten, die niet het voorwerp uitmaken van een burgerlijke partijstelling. De burgers moeten dan ook beter geïnformeerd worden, en dat zodra klacht werd ingediend. Bovendien moeten de gerechtelijke en de politieke instanties ertoe verplicht worden informatie te verstrekken aan de klagers.

E. De duur van de opsporings- en gerechtelijke onderzoeken

In verschillende gevallen die de frontpagina van de geschreven pers gehaald hebben, komt men tot de vaststelling dat 6 of 7 jaar na het begin van de zaak, de pers er opnieuw over spreekt in de rubriek van de zaken of schandalen die in de doofpot verdwenen. In de meeste van deze zaken kan de vertraging verklaard worden door de moeilijkheidsgraad van de dossiers en in andere gevallen zijn de zaken al lang afgesloten door een onopgemerkte seponering. Het is dus belangrijk dat de Parketten de beslissingen kenbaar maken die zij getroffen hebben in dossiers die de publieke opinie in beroering brachten.

Het is belangrijk dat zij binnen afzienbare tijd beslissingen nemen in moeilijke dossiers. Kan men nog iets nieuws verwachten in een zaak die 7 jaar oud is? Hoe kan men de publieke opinie laten geloven dat men 5 jaar werkt aan een dossier als men het niet regelmatig op de hoogte brengt van de stand van zaken. Dat geldt vooral als blijkt dat sommigen geneigd zijn te geloven dat die dossiers weer worden bovengehaald omdat er in de pers over wordt geschreven en niet omdat zulks het normale verloop van de behandeling van een gerechtelijk dossier is.

In dit opzicht is het niet zonder belang te verwijzen naar Artikel 235 SWB dat het volgende bepaalt : « In alle zaken kunnen de hoven van beroep, zolang zij niet beslist hebben of de inbeschuldigingstelling dient te worden uitgesproken, om het even of de eerste rechters al dan niet een onderzoek hebben ingesteld, ambtshalve vervolgingen gelasten, zich de stukken doen overleggen, de zaak onderzoeken of doen onderzoeken, en daarna beschikken zoals het behoort. »

F. Centralisatie van de documentatie

1. A.G.G.

De A.G.G. zou beter kunnen gebruikt worden door magistraten, inzonderheid door de onderzoeksrech-

Avant de formuler la thèse qui aurait sa préférence, le Ministre fait remarquer que l'avis de la Commission serait le bienvenu sur ces options.

D. Information de la population par les parquets

Il apparaît qu'une des raisons fréquentes de méfiance de la population à l'égard du judiciaire réside dans l'insuffisance d'informations qu'elle reçoit en cas de plaintes non accompagnées d'une constitution de partie civile. Il faut donc améliorer l'information des citoyens et ce dès le dépôt des plaintes et imposer aux autorités judiciaires et policières d'informer les plaignants.

E. Délais d'information et d'instruction

Dans de nombreux cas ayant donné lieu à des publications de presse en première page, on s'aperçoit que 6 ou 7 ans après le début de l'affaire, la presse en reparle sous la rubrique des affaires ou de scandales étouffés. Dans la plupart des cas le retard s'explique par la complication des dossiers et dans d'autres, les affaires sont terminées depuis longtemps par un classement sans suite passé inaperçu. Il importe donc que les parquets fassent plus de lumière sur les décisions qui sont prises dans des dossiers qui ont fait grand bruit dans les moments où ils ont éclaté.

Il importe aussi qu'ils tranchent les dossiers difficiles dans un délai raisonnable. Que peut-on encore attendre de neuf dans une affaire vieille de 7 ans ? Comment l'opinion publique peut-elle croire qu'un dossier dure 5 ans si on ne l'informe pas périodiquement de l'état d'avancement de ce dossier ? Et ce d'autant plus que lorsque les dossiers ressortent, beaucoup sont tentés d'attribuer ce fait à des articles de presse plutôt qu'à une gestion normale du dossier par le judiciaire.

A cet égard, il n'est pas sans intérêt de faire référence à l'article 235 du C.I.Cr. qui dispose que : « Dans toutes les affaires, les Cours d'appel, tant qu'elle n'auront pas décidé s'il y a lieu de prononcer la mise en accusation, pourront d'office, soit qu'il y ait ou non une instruction commencée par les premiers juges, ordonner les poursuites, se faire apporter les pièces, informer ou faire informer et statuer ensuite ce qu'il convient ».

F. Centralisation de la documentation

1. G.I.A.

Le GIA pourrait être mieux utilisé par les magistrats, les juges d'Instruction particulièrement, ainsi

ters, alsmede door de Ministeries van Binnenlandse Zaken en van Justitie. De rol van het « College voor de bestrijding van het terrorisme » zou eveneens moeten worden herzien.

Het zou verkeerd zijn te denken dat de terroristische dreiging verminderd is. Zou men dan een dienst kunnen missen die belast is met de coördinatie van de informatie waarover de verschillende betrokken diensten beschikken ? Neen, maar :

- men moet vermijden dat de politiediensten gespecialiseerde secties inzake anti-terrorisme opnieuw oprichten.

- men moet de opdrachten van de A.G.G. beter definiëren in een officiële tekst. Deze moet bepalen :

- de behoeften van de twee Ministers betrokken bij de bestrijding van het terrorisme (Binnenlandse Zaken en Justitie);

- de behoeften van de gerechtelijke overheden;
- de behoeften van de politie- en inlichtingendiensten;

- het aanvullend karakter van de A.G.G. : de A.G.G. moet als opdracht hebben te doen wat de politie- en inlichtingendiensten moeilijk kunnen doen, te weten de synthese van hun informaties en de analyse ervan.

Een vergelijking met gelijkaardige diensten in het buitenland toont aan dat centrale diensten van dit type elders ook bestaan en eveneens een behoefte hebben aan een enkele contactdienst in België : Nederland : C.R.I.; BRD : B.K.A.; Groot-Brittannië : Scotland Yard; Frankrijk : U.C.L.A.T. (Ministerie van Binnenlandse Zaken, police nationale).

2. Commissariaat-generaal van de gerechtelijke Politie

1. Het Commissariaat-generaal van de G.P. oefent eveneens functies uit voor rekening van alle politiediensten, te weten :

- de nationale en internationale criminale documentatie;

- de administratie van het « C.S.B. », het centraal signalementsblad;

- de dienst gerechtelijke identificatie die ermee belast is de personen te identificeren op grond van de vingerafdrukken en de foto's. Het bestaande geïnformatiseerde systeem voor vingerafdrukken alsmede het toekomstige fotosysteem zijn geïnstalleerd bij de dienst gerechtelijke identificatie.

- Interpol, belast met de betrekkingen van de buitenlandse politiële overheden overeenkomstig de statuten van Interpol, alsmede het oprichten van de « centrale diensten ». De centrale dienst voor de bestrijding van de valsnummerij, de centrale dienst voor de bestrijding van de ongeoorloofde handel in verdovende middelen en de centrale dienst voor het opzoeken van inlichtingen, op internationaal vlak, inzake de « handel in blanke slavinnen » ;

- de gerechtelijke identificatie van wapens en munitie, wat het « centraal wapenregister » omvat ;

que par les Ministères de l'Intérieur et de la Justice. Il faut également revoir le rôle du « Collège de lutte anti-terroriste ».

Il serait faux de croire que la menace terroriste a baissé. Pourrait-on dès lors se passer d'un service chargé de coordonner les informations dont disposent les différentes services coordonnés ? Non, mais :

- il faut éviter que les services de police créent des sections spécialisées en matière d'anti-terrorisme

- il faut mieux définir les missions du GIA dans un texte officiel qui fixerait :

- les besoins des deux Ministres concernés par la lutte anti-terroriste (Intérieur et Justice)

- les besoins des autorités judiciaires

- les besoins des services de police et de renseignements

- le caractère complémentaire du GIA : le GIA doit avoir pour mission de faire ce que les services de police et de renseignements peuvent difficilement faire, à savoir la synthèse de leurs informations et son analyse.

Une comparaison avec les services similaires à l'étranger montre que des services centraux de ce type existent ailleurs et ont par ailleurs besoin d'un correspondant unique en Belgique : Pays-Bas : C.R.I.; RFA : B.K.A. ; Grande-Bretagne : Scotland Yard ; France : U.C.L.A.T. (Ministère de l'Intérieur, police nationale).

2. Commissariat général de la Police judiciaire

1. Le commissariat général de la P.J. exerce aussi des fonctions pour le compte de tous les services de police, notamment :

- la documentation criminelle nationale et internationale

- l'administration du « B.C.S. », le Bulletin central de signalement

- le service d'identification judiciaire, qui est chargé d'identifier les personnes à partir des empreintes digitales et des photos. C'est au Service d'identification judiciaire qu'est installé le système informatisé d'empreintes digitales et que sera installé le futur système de photos.

- Interpol chargé des relations avec les autorités policières étrangères conformément aux statuts d'Interpol et de la tenue des « offices dits centraux ». L'office central pour la répression du faux-monnaie, l'office central pour la répression du trafic illicite de stupéfiants et l'office central pour la recherche de renseignements sur le plan international en matière de « traite des blanches ».

- l'identification judiciaire des armes et munitions qui comprend le « registre central des armes »

— identificatie van gevonden lijken, verdwenen personen, zwendel in gestolen voertuigen, diefstal van kunstvoorwerpen en antikwiteiten, valse checks, oplichterijen.

2. Andere en soms gelijkaardige toepassingen werden ontwikkeld in de schoot van het centraal bureau voor opsporingen van de rijkswacht, dat over zijn eigen documentatie beschikt, die is opgesteld op basis van dezelfde elementen als deze van de G.P., te weten de processen-verbaal, maar volgens andere criteria.

Vraag : is dit gedeeltelijk dubbelgebruik noodzakelijk ?

Zou men de volledige criminale documentatie niet moeten verzamelen op één enkele plaats ?

De Minister meent van wel.

— er moet maar één criminale documentatie bestaan die op basis van gelijke richtlijnen op één enkele plaats wordt bijgehouden en op dezelfde manier uitgebouwd ;

— de documentatie moet voor alle politiediensten op gelijke voet beschikbaar zijn of het nu om opdrachten van gerechtelijke politie of om opdrachten van administratieve politie gaat ;

— deze documentatie moet eveneens vollediger uitgebouwd worden en de analysefunctie van de criminaliteit moet ontwikkeld worden.

Anderzijds krijgt de criminaliteit in het kader van de Europese integratie een internationaal karakter. Dit is eveneens het geval voor het politiewerk. Het is dus nodig dat men in België over een enig en gemengd contactpunt beschikt voor alle politiediensten (G.P., Rijkswacht, gemeentelijke politiediensten) en voor alle opdrachten van administratieve en gerechtelijke politie.

De Regering zal binnenkort de dienst moeten aanwijzen die het nationale S.I.S. (Schengen Informatiesysteem)(of E.I.S., Europees Informatiesysteem) zal moeten waarnemen.

De ervaring leert ons dat de G.P. gehandicapt is voor het uitvoeren van sommige moeilijke onderzoeken door de zwakheid van de structuur van het Commissariaat-generaal van de G.P. De Minister is van oordeel — en de vraag werd al besproken met de P.G.'s — dat men het Commissariaat-generaal op verschillende belangrijke punten moet versterken :

— meer bevoegdheden inzake interne organisatie van de G.P. : werkverdeling, vorming, informatica ;

— de banden versterken tussen het Commissariaat-generaal en de brigades door een directieraad op te richten die de Commissaris-generaal zou bijstaan ;

— meer personeel om het hoofd te bieden aan nieuwe zeer gespecialiseerde criminaliteitsvormen : informatica of financiën ;

— het commando van de 23e brigade herdenken en er een hoofdcommissaris benoemen.

— identification de cadavres trouvés, personnes disparues, trafic de véhicules volés, vols d'œuvre d'art et d'antiquités, faux chèques, escroqueries.

2. D'autres fonctions, parfois similaires, se sont développées au Bureau central des recherches de la gendarmerie, qui dispose de sa propre documentation établie sur les mêmes éléments que celle de la PJ, à savoir les PV, mais selon des critères différents.

Questions : ce double emploi partiel est-il nécessaire ?

Ne faudrait-il pas rassembler toute la documentation criminelle en un seul endroit ?

Le Ministre estime qu'il faut répondre par l'affirmative :

— la documentation de police criminelle doit être unique : rassemblée en un seul endroit, sur base de directives identiques, exploitée de manière similaire ;

— la documentation doit être disponible sur pied d'égalité pour tous les services de police, que ce soit pour des missions de police judiciaire ou de police administrative ;

— cette documentation doit également être exploitée plus complètement et la fonction d'analyse de la criminalité doit être développée.

D'autre part, dans le cadre de l'intégration européenne, la criminalité s'internationalise, et le travail policier également. Il est donc nécessaire de disposer en Belgique d'un point de contact unique et mixte pour tous les services de police (PJ, gendarmerie, polices communales) et toutes les missions de police judiciaire et administrative.

Le Gouvernement devra bientôt désigner le service qui prendra en charge le S.I.S., Schengen Information System (ou E.I.S. European Information System) national.

Enfin, l'expérience montre que la PJ. est handicapée dans certaines enquêtes difficiles par la faiblesse de la structure du Commissariat général de la PJ. Le Ministre est d'avis — la question a déjà été discutée avec les P.G. — qu'il convient de renforcer le commissariat général sur différents points importants :

— plus de compétences pour l'organisation interne de la PJ : organisation du travail, formation, informatique ;

— renforcer les liens entre le Commissaire général et les brigades en constituant un conseil de direction qui assiste le Commissaire général ;

— plus de personnel pour faire face aux nouvelles formes très spécialisées de criminalité : crime informatique ou financier ;

— revoir le commandement de la 23e brigade et y nommer un commissaire en chef.

G. Controle van de politie- en inlichtingendiensten

Het blijkt dat sommige tekortkomingen mogelijk waren door de afwezigheid van een daadwerkelijke controle op de politie- en inlichtingendiensten. Deze controle dringt zich des te meer op in het kader van een internationalisering van de te leveren inspanningen op het gerechtelijke en positionele vlak (Schengen-Trevi).

Deze controle waarvan de Minister hierna de essentiële principes herhaalt, moet dus integraal deel uitmaken van de te nemen maatregelen, ten einde de doeltreffendheid van ons crimineel beleid te verbeteren.

Het regeerakkoord voorziet in de oprichting van een controle op de politie- en inlichtingendiensten.

Deze principes werden vastgelegd op 28 juli ll.

Vier objectieven lopen gelijk met de maatregelen ter versterking van de doeltreffendheid van de diensten :

1. Aan de Ministers en aan de verantwoordelijke overheden (burgemeesters en gerechtelijke overheden) de middelen geven om de politie- en inlichtingendiensten die onder hun rechtstreeks gezag vallen beter te kunnen controleren.

2. Het Parlement in staat stellen zijn controlebevoegdheden beter uit te oefenen door het voorstel om een gemengde parlementaire controlecommissie op te richten (Senaat-Kamer) ;

3. Het vertrouwen versterken dat het publiek moet hebben in de politie- en inlichtingendiensten ;

4. Ons land voorzien van moderne mechanismen — in 1989 is dit symbolisch ! — om de fundamentele rechten van de burger te garanderen in zijn betrekkingen met de politiediensten.

De principsnota die door de Ministerraad werd goedgekeurd houdt rekening met de wijze waarop de politie- en inlichtingendiensten zijn georganiseerd.

1. De rijkswacht, nationaal politiekorps, vervult haar opdrachten voor de Minister van Binnenlandse Zaken, voor de Minister van Justitie en voor de gerechtelijke overheden, maar wordt georganiseerd door de Minister van Landsverdediging ;

2. De 589 gemeentelijke politiekorpsen werken voor rekening van de burgemeester en van de gerechtelijke overheden, maar worden ingericht door de gemeenten en de Minister van Binnenlandse Zaken ;

3. De G.P. wordt georganiseerd door de Minister van Justitie en haar 23 brigades werken uitsluitend onder leiding van de gerechtelijk overheden ;

4. De Staatsveiligheid is een dienst van de Minister van Justitie ;

5. De algemene dienst voor Veiligheid en Inlichtingen is een dienst van de Minister van Landsverdediging.

De Regering heeft deze organisatie willen eerbiedigen en dat is de reden waarom de controle twee gelijklopende systemen omvat met contactpunten,

G. Contrôle des services de police et de renseignements

Il apparaît que certains manquements auraient été rendus possibles vu l'absence d'un véritable contrôle des services de police et de renseignements. Ce contrôle s'impose d'autant plus dans la perspective d'une internationalisation des efforts à mener sur le plan judiciaire et policier (Schengen - Trevi).

Ce contrôle dont le Ministre rappelle ci-après les principes essentiels, doit donc faire partie intégrante des mesures à prendre pour améliorer l'efficacité de notre politique criminelle.

L'accord de Gouvernement prévoit la mise sur pied d'un contrôle des services de police et des services de renseignements.

Ces principes ont été fixés le 28 juillet dernier.

Quatre objectifs qui doivent être compris en parallèle avec les mesures visant à renforcer l'efficacité de nos services :

1. Donner aux Ministres et aux autorités responsables (bourgmesters et autorités judiciaires) les moyens de mieux contrôler les services de police et de renseignements qui sont sous leur autorité directe ;

2. Permettre au Parlement de mieux exercer ses prérogatives de contrôle par la suggestion de constituer une commission parlementaire mixte de contrôle (Sénat-Chambre) ;

3. Renforcer la confiance que le public doit avoir dans les services de police et de renseignements ;

4. Doter notre pays — en 1989, c'est un symbole ! — de mécanismes modernes de garanties des droits fondamentaux du citoyen dans ses rapports avec les services de police.

La note de principe qui a été approuvée par le Conseil des Ministres tient compte de la manière dont les services de police et de renseignements sont organisés.

1. La gendarmerie, corps national de police remplit ses missions pour le Ministre de l'Intérieur, pour le Ministre de la Justice et pour les autorités judiciaires, mais est organisée par le Ministre de la Défense nationale ;

2. Les 589 polices communales travaillent pour le compte du bourgmestre et des autorités judiciaires, mais sont organisées par les communes et le Ministre de l'Intérieur ;

3. La police judiciaire est organisée par le Ministre de la Justice et ses 23 brigades travaillent uniquement sous la direction des autorités judiciaires ;

4. La sûreté de l'Etat est un service du Ministre de la Justice ;

5. Le service général de la sécurité et du renseignement est un service du Ministre de la Défense nationale.

Le Gouvernement a voulu respecter cette organisation et c'est pourquoi le contrôle comprend deux systèmes parallèles mais avec des points de contact,

waarvan een voor de politiediensten en een voor de inlichtingendiensten.

H. Politiepraktijken

De nieuwe maatregelen alsmede de nieuwe controle moeten gepaard gaan met een akkoord over de politiepraktijken die te verzoenen zijn met ons democratisch systeem. De politiediensten zelf vragen met aandrang een gelijkaardige regeling.

Dat is de reden waarom de Minister sinds het begin van zijn mandaat aan het College van de Procureurs-Generaal heeft gevraagd om voorstellen te doen aanstaande deze materie. Een gemeenschappelijke tekst over de verschillende praktijken van observatie, infiltratie en provocatie zal binnenkort het voorwerp uitmaken van een beslissing. Problemen zoals het vergoeden van informant, het beheer van de informatie, de pseudokoop en de uitgestelde leveringen zullen erin behandeld worden.

Welke zijn voor het ogenblik de grote problemen van de tekst in voorbereiding ?

1. De context : de bestrijding van de georganiseerde misdaad.

Gelet op de kosten en de risico's die eraan verbonden zijn kunnen de bijzondere politietechnieken zoals de pseudokoop, het gebruik van listen (is geen provocatie), de infiltratie, het betalen van premies, het beheer van tipgevers en de observatie, slechts toegelaten worden in de specifieke context van de bestrijding van de georganiseerde misdaad of van groepen boosdoeners die banden hebben met de zware criminaliteit.

2. De moeilijkheden van tegen de georganiseerde misdaad gebruikte technieken ;

a) *Het gebruik van list* : Iedereen is het ermee eens om het gebruik van list door de politie te aanvaarden. Dat heeft tot doel de misdadiger de gelegenheid te bieden een misdrijf te plegen dat hij — vrijwillig en vooraf — beslist had te plegen, ten einde de bewijzen ervan te verzamelen, de daders te identificeren en aldus een einde te maken aan het misdrijf.

Het typisch voorbeeld van een list is de pseudokoop.

Moeilijkheid : de provocatie is en moet verboden blijven. De provocatie bestaat erin het misdadig voornemen te doen ontstaan of te versterken. Zij maakt een misdrijf uit. De op provocatie gegronde vervolging zijn onontvankelijk.

De voorafgaande controle en opvolging door het parket zijn onontbeerlijk om zich op basis van aanwijzingen en informatie ervan te vergewissen dat het misdadig voornemen wel degelijk vóór de list bestond en dat de voorwaarden van provocatie niet aanwezig waren. In dit geval moet er aan de operatie een einde worden gemaakt.

b) *De infiltratie* bestaat erin een politieman te doen optreden onder een dekmantel (vandaar de uitdrukking « undercover ») en voor een beperkte tijd in een netwerk of criminale groep te doen optreden ten einde informatie of bewijsmomenten te verzamelen. De infiltrant zal zich laten doorgaan als een persoon die banden heeft met het milieu.

l'un pour les services de police, et l'autre pour les services de renseignements.

H. Pratiques policières

Les nouvelles mesures ainsi que le nouveau contrôle doivent s'accompagner d'un accord sur les pratiques policières compatibles avec notre système démocratique. Les services de police sont très demandeurs d'une pareille codification.

C'est la raison pour laquelle depuis le début de son mandat, le Ministre a demandé au Collège des Procureurs généraux de lui faire des propositions en la matière. Un texte commun sur les différentes pratiques d'observation, d'infiltration ou de provocation fera bientôt l'objet d'une décision. Des problèmes aussi divers que la rémunération des informateurs, la gestion des informations, les pseudo-achats, les saisies différentes y sont traités.

Pour l'heure, quels sont les grands problèmes du texte en préparation ?

1. Le contexte : la lutte contre le crime organisé.

Les techniques particulières de police comme le pseudo-achat, le stratagème (ce qui n'est pas de la provocation), l'infiltration, le paiement de primes, la gestion d'indicateurs et l'observation ne sont admissibles, vu leur coût et les risques encourus que dans le contexte bien spécifique de la lutte contre le crime organisé ou les groupes de malfaiteurs liés à des crimes graves.

2. Les difficultés des techniques utilisées face au crime organisé :

a) *Le stratagème* : Il y a unanimité pour permettre ce qu'on appelle le « stratagème policier » qui a pour objet d'offrir au délinquant l'occasion de commettre un délit *qu'il avait la résolution — librement et antérieurement au délit — de commettre aux fins de rassembler les preuves, d'identifier ses auteurs et donc de mettre fin à l'infraction.*

L'exemple typique du stratagème est le pseudo-achat.

Difficulté : la provocatie est et doit rester interdite. La provocatie consiste à faire naître la résolution de commettre l'infraction, ou de la renforcer. Elle constitue une infraction. Les poursuites fondées sur une provocatie sont irrecevables.

Le contrôle préalable et le suivi du parquet sont indispensables pour s'assurer sur base des indices et informations que la résolution criminelle existe bien avant le stratagème et que les conditions de la provocatie ne soient pas réunies. Dans ce cas, il doit être mis fin à l'opération.

b) *L'infiltration* consiste à insérer un policier agissant sous une couverture (d'où l'expression « undercover ») et pendant un temps limité dans un réseau ou un groupe criminel, pour rassembler des informations ou des éléments de preuve. L'infiltré se fera accréditer comme une personne ayant des connections avec le milieu.

Eerste moeilijkheid : misdrijven gepleegd door de infiltrant die ertoe kan geleid worden, zonder kwaad opzet, misdrijven te plegen of aan misdrijven deel te nemen hetzij om zijn dekmantel geloofwaardig te houden of te maken, hetzij om zijn eigen veiligheid te waarborgen, hetzij om de hem toevertrouwde operatie tot een goed einde te brengen.

Tweede moeilijkheid : gebeurtenissen uit het verleden hebben aangetoond dat bij politiemensen die dergelijke technieken moeten gebruiken, een verstoring van het etische normbesef kan optreden door langdurige contacten met de criminelen. Men dient dus eveneens interne organisatiemaatregelen aan te wenden ten einde het risico te verminderen : de duur van de infiltratie, de selectie van de agenten, de vorming, de controle, het op punt stellen van een beurtrol.

c) *Beheer van tipgevers* : het beroep op tipgevers is gebruikelijk en doet verscheidene problemen rijzen : recruterung, contact, controle, vergoeding, bescherming van de anonimiteit, ...

Moeilijkheid : Het gebeurt soms dat de politie kennis krijgt van kleine misdrijven die begaan worden door een tipgever en dat zij deze toestand aanvaardt, ten einde bewijsfragmenten te verzamelen en de daders, mededaders of medeplichtigen te ontdekken, zowel stroomopwaarts als stroomafwaarts van de operatie.

Men moet de juridische maar ook de sociale consequenties van deze misdrijven afwegen. Men moet voortdurend de balans in evenwicht houden tussen mogelijke schade en eventuele verhoopte voordelen.

d) *Het betalen van premies* : een tipgever handelt dikwijls voor geld. De vergoeding kan twee bronnen hebben : de speciale fondsen en gelden ter beschikking gesteld door de slachtoffers : privé, Regie der Posterijen, verzekeringen en bankinstellingen.

Een ministerieel rondschrift van 1981 regelt op een bevredigende wijze het gebruik van de speciale fondsen (die de fondsen waren van het B.C.I.).

- voor de contactname met de tipgevers
- voor de hen toe te kennen premies
- voor de kosten die voortvloeien uit de onderzoeken en niet ten laste kunnen vallen van het gewone budget.

Eerste moeilijkheid : het verleden alsmede de ervaring in het buitenland hebben aangetoond dat deze fondsen verkeerd kunnen worden gebruikt.

- overdreven premies aan tipgevers die van zwendel leven en aldus zoeken naar zwendel of zwendels in het leven roepen, ten einde een premie te ontvangen ;

- verduistering van de premie ;
- moet een « tarieflijst » opgesteld worden ?
- hoe kan men de rentabiliteit van een uitgave en van een tipgever beoordelen ?

- hoe kan men de interne controle organiseren ?

Tweede moeilijkheid : gebruik van privé-fondsen. De politiediensten worden soms geconfronteerd met zaken waarbij de benadeelde, bijvoorbeeld de Regie der Posterijen of de verzekeringmaatschappijen, pre-

Première difficulté : infractions commises par l'infiltrant, qui peut être amené, sans intention de nuire, à poser des actes infractionnels, ou de participation à ces infractions, soit pour accréditer sa couverture, soit pour garantir sa sécurité personnelle, soit pour mener à bien l'opération qui lui est confiée.

Seconde difficulté : Les événements du passé ont montré que les policiers astreints à l'utilisation de ces techniques peuvent voir leur sens éthique perturbé par le contact prolongé avec les criminels. Il convient donc également d'adopter les règles internes d'organisation permettant de réduire ce risque : durée des infiltrations, sélection des agents, formation, contrôle, mise au point d'une rotation d'affectation.

c) *Gestion des indicateurs* : L'utilisation des indicateurs est courante et pose divers problèmes : recrutement, contact, contrôle, rémunération, protection de l'anonymat, ...

Difficulté : Il arrive que la police ait connaissance d'infractions mineures commises par un indicateur et qu'elle le tolère de manière à réunir les éléments de preuve et découvrir les auteurs, coauteurs ou complices en amont ou en aval de l'opération.

Il faut mesurer les conséquences juridiques mais aussi sociales de ces délits. Il faut faire tout le temps la balance de ce qui est toléré, en termes de victimisation, et des avantages escomptés.

d) *Le paiement de primes* : L'indicateur agit souvent pour l'argent. La rémunération monétaire a deux sources : les fonds spéciaux et les récompenses distribuées par les victimes : privé, régie des postes, assurances et banques.

Une instruction ministérielle de 1981 règle de manière satisfaisante l'utilisation des fonds spéciaux (qui étaient ceux de l'AIC en l'occurrence)

- pour les prises de contact avec les informateurs;
- pour les primes à leur octroyer;
- pour les frais d'enquêtes qui ne peuvent être pris en charge par le budget normal.

Première difficulté : Le passé et l'expérience à l'étranger ont montré que ces fonds peuvent être utilisés à mauvais escient :

- primes exagérées aux indicateurs qui vivent du trafic, et donc « cherchent », voire qui créent les trafics pour recevoir la prime;

- détournement de la prime;
- faut-il établir un « tarif » ?
- comment juger de la rentabilité d'une dépense et d'un indicateur ?
- comment établir le contrôle interne ?

Deuxième difficulté : Utilisation de fonds privés : Les services de police sont parfois confrontés à des affaires dans lesquelles les préjudicés, par exemple la régie des postes et des compagnies d'assurances, offrent

mies ter beschikking stellen van tipgevers met de bedoeling de gestolen goederen gemakkelijker terug te vinden.

De tussenkomst van de politiediensten wordt gevraagd omdat de verzekeringmaatschappijen geen kennis hebben van de identiteit van de tipgever en zich afzijdig wensen te houden.

I. Internationale politiesamenwerking

De doelmatigheid van ons strafrechtelijk beleid vergt dat wij een belangrijke inspanning leveren met de nodige controles om vanaf morgen de internationale politieke samenwerking te verstevigen.

Hierna schetst de Minister de huidige stand van zaken van de onderhandelingen van Schengen. Schengen is de prefiguratie van de punten waarover in de E.E.G. moet onderhandeld worden.

a. Samenwerking inzake opsporing

Compenserende maatregelen : de bestaande informatie-uitwisselingen tussen de vijf landen verbeteren. Twee bijzondere systemen van politiehulp zijn voorzien : grensoverschrijdende observatie en achtervolging.

— De grensoverschrijdende observatie heeft tot doel het schaduwen voort te zetten van een persoon die ervan verdacht wordt een wanbedrijf of een misdaad gepleegd te hebben.

— De achtervolging over de grenzen beoogt de onmiddellijke voortzetting van een achtervolging, ingezet als gevolg van een wanbedrijf of een misdaad.

Uitvoerings- en controlevoorraarden (25 jaar ervaring van de Benelux-landen) :

— Observatie : mag slechts gebeuren ten opzichte van een persoon tegen wie er een redelijk vermoeden bestaat dat hij betrokken is bij het plegen van een strafbaar feit, dat aanleiding kan geven tot uitlevering en dat voorkomt op een beperkende lijst van 14 overtredingen ;

— Toelating op basis van een verzoek om rechts hulp ;

— De achtervolging kan slechts gebeuren ten opzichte van personen die op heterdaad betrapt zijn (beperkende lijst) of die ontvlucht zijn ;

— Het gebruik van wapens wordt beperkt tot wettige verdediging ;

— De achtervolgende politiemannen moeten gemakkelijk herkenbaar zijn ;

— De achtervolging moet gestaakt worden zodra de plaatselijke politie in staat is op te treden ;

— De politiemannen die de achtervolging gedaan hebben moeten zich aanbieden bij de plaatselijke bevoegde overheid en hun opdracht bekendmaken.

b. Rechtshulp in strafzaken

De Europese Conventie inzake rechtshulp in Strafzaken (Straatsburg 1959) en Benelux-verdrag zijn aan te vullen.

des primes à des indicateurs dans le but de faciliter la découverte des biens volés.

L'intervention des services de police est demandée car les assurances ignorent l'identité de l'indicateur et souhaitent se tenir à l'écart.

I. Coopération policière internationale

L'efficacité de notre politique criminelle implique que nous mettions tout en œuvre avec les contrôles nécessaires pour renforcer demain la coopération policière internationale.

Le ministre fait le point ci-dessous des efforts menés dans le cadre des accords de Schengen, qui ne constitue sur le fond qu'une préfiguration de ce qui devra être négocié dans le cadre des douze.

a. La coopération en matière d'enquêtes

Mesures compensatoires : renforcer les échanges d'information. Deux systèmes particuliers d'entraide policière sont prévus : l'observation et la poursuite transfrontalière.

— L'observation transfrontalière a pour objet de continuer une filature d'une personne suspectée d'avoir commis ou participé à un flagrant délit ou à un flagrant crime.

— La poursuite transfrontalière vise la continuation d'une poursuite commencée à la suite d'un délit ou d'un crime.

Conditions d'exercice et de contrôle rigoureuses (25 ans d'expérience Benelux) :

— Observation : uniquement une personne présumée avoir participé à un fait punissable pouvant donner lieu à extradition et repris dans une liste limitative de 14 infractions ;

— Autorisation sur base d'une demande d'entraide judiciaire;

— La poursuite ne peut être faite qu'à l'égard de personnes prises en flagrant délit (liste limitative) ou qui viennent de s'évader;

— Usage des armes limité à la légitime défense;

— Le policier poursuivant doit être aisément reconnaissable;

— Arrêt de la poursuite dès que la police locale est en mesure d'intervenir;

— Les policiers ayant fait la poursuite doivent se présenter devant l'autorité localement compétente et rendre compte de leur mission.

b. L'entraide judiciaire pénale

Compléter la Convention européenne d'entraide judiciaire pénale (Strasbourg 1959) et le traité Benelux.

c. Uitlevering

De Europese Conventie inzake uitlevering (1957) toepasselijk maken op de betrekkingen van België met de andere Schengen-landen, in afwachting van de bekraftiging door ons land, die gekoppeld is aan de afschaffing van de doodstraf.

d. Onwettige handel in verdovende middelen

De vijf landen verbinden zich ertoe :

- op korte termijn het Verdrag van de Verenigde Naties van 20 december 1988 te bekraftigen en de nodige maatregelen te treffen ;
- bij middel van administratieve of strafrechtelijke maatregelen, de onwettige uitvoer, de overdracht, de levering en de overhandiging van al deze produkten te voorkomen of te beteugelen en om « alles te doen wat in hun macht ligt » om de onwettige vraag naar deze produkten te voorkomen en te beteugelen ;
- om de onwettige invoer van verdovende middelen te bestrijden, strengere controle uitvoeren op personen en goederen ;
- maatregelen te treffen om de inbeslagneming en de verbeurdverklaring van de winsten voortkondend uit onwettige handel, onmogelijk te maken. Dit maakt het voorwerp uit van een wetsontwerp inzake verbeurdverklaring en witwassing dat ingediend werd bij het Parlement op 24 november 1989.

e. Vuurwapens

De vijf landen verbinden zich ertoe hun reglementering en hun wetten inzake vuurwapens en munitie aan te passen overeenkomstig een gemeenschappelijke basis van beschikkingen.

Het wetsontwerp (Stuk Kamer, n° 978) betreffende de wapens, op 23 november laatstleden ingediend, werd opgesteld op basis van voorbereidende werkzaamheden.

f. Het Schengen informatiesysteem (S.I.S.)

Oprichting van een informatiesysteem van hoog niveau waarbij de controle mogelijk gemaakt wordt ten voordele van de vijf lidstaten.

1. Juridische waarborgen

De werking van het S.I.S. is volledig onderworpen aan de bepalingen van het Europees Verdrag over de Bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten overstaan van de gegevensverwerking (Staatsburg, 1981) : doelgerichtheid en toepasselijkheid van de gegevens ; aanstelling van een « behoeder van de gegevens » ; recht op toegang, verbetering en uitwisseling ; burgerlijke aansprakelijkheid ; en aanstelling van een controleoverheid.

(Deze principes komen eveneens voor in het voorontwerp van wet inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.)

c. Extradition

Rendre applicable la convention européenne d'extradition (1957) dans les relations de la Belgique avec les autres pays Schengen dans l'attente de la ratification de cette convention par notre pays, liée à l'abolition de la peine de mort.

d. Trafic illicite de stupéfiants

Engagement :

- à ratifier à court terme la convention des Nations-Unies du 20 décembre 1988 et de prendre les mesures y afférentes;
- à prévenir ou à réprimer par des mesures administratives ou pénales l'exportation illicite, la cession, la fourniture et la remise de tous ces produits, et de faire « tout ce qui est en leur pouvoir » pour prévenir et réprimer la demande illicite de ces produits;
- pour lutter contre l'importation illicite de drogue, renforcer les contrôles des personnes et des marchandises;
- prendre les mesures pour permettre la saisie et la confiscation des avoirs provenant de trafics illicites. C'est l'objet du projet d'une loi sur la confiscation et le blanchiment qui a été déposé au Parlement le 24 novembre 1989.

e. Armes à feu

Les cinq pays s'engagent à adapter leur réglementations et leurs lois en matière d'armes à feu et de munitions conformément à un tronc commun de dispositions.

Le projet de loi (Doc. Chambre n° 978) sur les armes, déposé le 23 novembre dernier, a été rédigé en fonction des travaux préparatoires.

f. Le système d'information Schengen (SIS)

Création d'un système d'information performant permettant d'exercer les contrôles au bénéfice des cinq pays membres.

1. Garanties en Droit

Application de la convention européenne de la vie privée à l'égard des traitements automatisés (Strasbourg, 1981) et ses principes fondamentaux : finalité et pertinence des données; désignation d'un « maître des données »; droit d'accès, de rectification et d'effacement; responsabilité civile; et désignation d'une autorité de contrôle.

(Idem avant-projet de loi relative à la protection de la vie privée.)

Het S.I.S. is slechts een terbeschikkingstelling van bepaalde signalementen in computersystemen, met aanduiding van de aan te nemen houding wanneer de beschreven persoon wordt aangetroffen. De gegevens van het S.I.S. mogen niet opgenomen worden in de nationale systemen. Alleen de politie- en douanediensten hebben toegang tot het S.I.S.

2. Soorten signalementen

De signalementen zijn beperkt tot vijf :

a) voorlopige aanhouding met het oog op uitlevering, op verzoek van de gerechtelijke overheden en mits de wetgeving inzake uitlevering wordt nageleefd;

b) signalement van een vreemdeling (niet-EEG) beschouwd als ongewenst, bijvoorbeeld tengevolge van een uitwijzing of een uitdrijving waartoe besloten werd door een van de vijf staten op grond van zijn nationaal recht;

c) mededeling van de verblijfplaats van een gecontroleerde persoon die als spoorloos opgegeven is. Als deze persoon meerderjarig is, mag de mededeling niet gebeuren zonder zijn toestemming. De personen die het voorwerp uitgemaakt hebben van een beslissing tot collocatie of internering evenals minderjarigen die als spoorloos opgegeven zijn, kunnen veilig geplaatst worden overeenkomstig het nationaal recht van de Staat waar de controle plaats had;

d) mededeling van de verblijfplaats of de doorgang van personen die betrokken zijn in een gerechtelijke procedure : getuigen, gedagvaarde personen, vervolgd personen en bij verstek veroordeelden. Deze signalementen worden gedaan op verzoek van de bevoegde gerechtelijke overheid. Geen enkele maatregel van vrijheidsberoving is toegestaan;

e) mededeling van de doorgang van personen die het voorwerp uitmaken van een politie-onderzoek. (Signalementen van administratieve politie, onder verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse zaken).

Signalementen in te voeren op verzoek van de veiligheidsdiensten. Dat signalement mag slechts geschieden als concrete aanduidingen laten vermoeden dat de in te winnen inlichtingen noodzakelijk zijn voor het voorkomen van een ernstige bedreiging voor de veiligheid van de Staat. Voor dat signalement moeten de gelijkwaardige diensten in het buitenland vooraf geraadpleegd worden.

De voorwerpen (wagens, wapens, identiteitsdocumenten en bankbriefjes) die opgespoord worden in het kader van een onderzoek worden ook in het S.I.S. beschreven.

Bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Toegangsrecht.

Onafhankelijke controle-autoriteit over het nationaal S.I.S. en over het centraal S.I.S.

Recht van verbetering of uitwisseling van onjuiste gegevens. Dit recht kan uitgeoefend worden via het gerecht, met een verzoek tot schadeloosstelling.

Le SIS ne constitue qu'une mise en commun de certains signalements existants dans les systèmes informatiques, avec l'indication de la conduite à tenir en présence de la personne signalée. Il ne peut y avoir d'intégration des données du SIS dans les systèmes nationaux. Seuls les services de police et de douanes ont accès au SIS.

2. Types de signalements

Les informations pouvant être introduites dans le SIS sont limitées à cinq :

a) les personnes faisant l'objet d'une demande d'arrestation provisoire pour une extradition, sur requête des autorités judiciaires et dans le respect des législations nationales sur l'extradition;

b) les étrangers non-CEE signalés comme indésirables, par exemple suite à un renvoi ou à une expulsion décidée par un des cinq pays en fonction de son droit national;

c) les passages des personnes qui sont signalées comme disparues seront communiqués à l'Etat requérant (accord si majeur). Les personnes colloquées internées et les mineurs signalés comme disparus, peuvent faire l'objet d'un placement en sécurité, conformément au droit national de l'Etat où le contrôle a lieu;

d) les passages des personnes concernées par une procédure judiciaire seront communiqués : témoins, personnes citées, poursuivies ou condamnées par défaut. Ces signalements sont faits à la demande de l'autorité judiciaire compétente. Aucune mesure privative de liberté n'est permise sur base de ce signalement;

e) les passages des personnes faisant l'objet d'une enquête de police seront également signalés. Ces signalements de police administrative ressortissent à la responsabilité du Ministre de l'intérieur.

Signalement à la demande des services de sécurité. Ce signalement ne peut cependant être introduit que si des indices concrets permettent de supposer que les informations à recueillir sont nécessaires à la prévention d'une menace grave pour la sécurité de l'Etat. Ce signalement est soumis à une consultation préalable des services équivalents à l'Etranger.

Les objets (voitures, armes, papiers d'identité et billets de banque) qui sont recherchés dans le cadre d'une enquête sont également signalés dans le S.I.S.

Protection de la vie privée.

Droit d'accès.

Autorité indépendante de contrôle du S.I.S. national et du S.I.S. central.

Droit de rectification ou d'effacement des données inexactes. Ce droit peut s'exercer en justice, avec demande d'indemnisation.

V. Beleid inzake criminaliteit en modernisering van de gerechtelijke diensten

Het in 1989 opgestarte programma tot modernisering en informatisering van het departement van Justitie wordt in 1990 voortgezet. Dat geldt vanzelfsprekend zowel voor het centraal bestuur als voor de buitendiensten en de rechtkantnen.

Een bepaald aantal geplande projecten zullen specifiek bijdragen tot een betere beteugeling van de criminaliteit : bijvoorbeeld de modernisering van de kabinetten van de onderzoeksrechters, goedgekeurd door de Ministerraad van 15 december 1989.

Enkele cijfers tonen aan welke inspanningen geleverd worden om de gerechten te moderniseren.

A. De kleine informatisering

	Toestand juni 1989 <i>Situation juin 1989</i>	Latere aankopen <i>Achats depuis lors</i>	Vastlegging eind 1989 <i>Fixation fin 1989</i>
Schrijfmachines met geheugen. — <i>Machines à écrire avec mémoire</i>	28	—	—
Tekstverwerkers. — <i>Traitements de texte</i>	47	6	26 (1,7 mio)
PC. — <i>PC</i>	71	37	158 (24,7 mio)
Telefax. — <i>Téléfax</i>	3	12	45 (*) (3,5 mio)
Dictafoon. — <i>Dictaphone</i>	230	35	30
Semafoon. — <i>Sémaophone</i>	—	—	(1,0 mio) 240 (*) (1,0 mio)
			31,9 mio

(*) Vervanging en aankoop van nieuwe toestellen.

B. Informatiseringsprojecten

Hiermee wordt de zwaardere informatisering bedoeld. Niet alle projecten betreffen direct de bestrijding van de misdaad.

1. Lopende modelprojecten :

- namelijk de informatisering van de correctionele griffie en de parketten te Brussel, Leuven en Nijvel;
- de modelprojecten van de rechtkantnen van koophandel te Antwerpen, Turnhout, Luik en Verviers.

In 1989 : 100,4 mio.

In 1990 : 74,3 mio.

2. Buroticaschijf 1989 :

- burgerlijke griffie : Brussel, Brugge, Luik (48,5 mio) : goedgekeurd MCESC;
- alle onderzoeksrechters - 26,7 mio (beslissing MCESC 15 december 1989).

3. Alternatieve financiering

Een projectaanvraag via alternatieve financiering is in studie (= 1,0 mia). Dit project zou betrekking hebben op de politierechtkantnen en de vrederechtkantnen.

V. Politique criminelle et modernisation des services judiciaires

L'action entamée en 1989 visant à moderniser et informatiser le département de la Justice sera poursuivie en 1990. Cela vise évidemment aussi bien l'administration centrale que les services extérieurs et les juridictions.

Un certain nombre de projets prévus contribueront spécifiquement à une meilleure répression de la criminalité : je pense par exemple à la modernisation des cabinets de juges d'instruction décidée par le Conseil des Ministres le 15 décembre 1989.

Quelques chiffres pour démontrer les efforts en cours pour moderniser les juridictions.

A. La petite informatisation

	Toestand juni 1989 <i>Situation juin 1989</i>	Latere aankopen <i>Achats depuis lors</i>	Vastlegging eind 1989 <i>Fixation fin 1989</i>
Schrijfmachines met geheugen. — <i>Machines à écrire avec mémoire</i>	28	—	—
Tekstverwerkers. — <i>Traitements de texte</i>	47	6	26 (1,7 mio)
PC. — <i>PC</i>	71	37	158 (24,7 mio)
Telefax. — <i>Téléfax</i>	3	12	45 (*) (3,5 mio)
Dictafoon. — <i>Dictaphone</i>	230	35	30
Semafoon. — <i>Sémaophone</i>	—	—	(1,0 mio) 240 (*) (1,0 mio)
			31,9 mio

(*) Remplacement et nouvelles acquisitions.

B. Projets d'informatisation

Il s'agit ici d'informatisation plus importante. Tous les projets ne concernent évidemment pas directement la lutte contre la criminalité.

1. Projets pilotes en cours :

- notamment l'informatisation du greffe correctionnel et des parquets à Bruxelles, Louvain et Nivelles;
- les projets pilotes des tribunaux de commerce à Anvers, Turnhout, Liège, Verviers.

En 1989 : 100,4 Mio.

En 1990 : 74,3 Mio.

2. Tranche bureautique 1989 :

- Greffe civil : Bruxelles, Bruges, Liège (48,5 Mio) : approuvé CMCES;
- tous les juges d'instruction - 26,7 Mio (décision CMCES 15 décembre 1989).

3. Financement alternatif

Une demande de projet via financement alternatif à l'étude (= 1,0 Mia). Ce projet concerterait les tribunaux de police et les justices de paix.

In de begroting 1990 is nogmaals in een bedrag voorzien van ± 70,0 mio voor burotica en informatisering.

Wij moeten uiteraard nagaan welk lot zal weggelegd zijn voor het project van 1,0 mia. Een gedeelte van de 70 mio dient eventueel voor de financiering van dit miljard te worden uitgetrokken.

Anderzijds dient te worden nagegaan of de in 1989 gelanceerde projecten kunnen worden uitgevoerd en voortgezet, want de kredieten voor de werkingskosten moeten volgen. Op nog geen twee jaar tijd werden ± 120 mio (op de gewone begroting en buroticaschijf) en ± 100,0 mio (via de modelprojecten) aan informatica en burotica uitgetrokken. Dat zal in de loop van het jaar 1990 en later belangrijke werkingskosten vergen. Hetzelfde probleem rijst voor de begeleiding in mankracht voor de uitvoering van de projecten.

C. De nieuwe middelen waarover de politiediensten kunnen beschikken

a) Personeel van de gerechtelijke politie (de bevoegdheid van de Minister van Justitie beperkt zich tot de gerechtelijke politie, de GP)

— Op het gebied van de recruterings, werd de personeelsformatie van de GP aangepast in november 1985. Zij omvat 1284 betrekkingen van inspecteur en officier en 100 betrekkingen van technicus (laboratoriumoperateurs). De laatste recruterings gebeurde in 1988 en in begin van het jaar 1989.

De GP geniet van het systeem van « continu regime », wat de minister in staat stelt systematisch elk vertrek te vervangen zonder toelating van recruterings op basis van de wervingsreserve. Thans is het kader voor 99 % volzet (14 vacante betrekkingen, door het feit dat de wervingsreserve « N1 » uitgeput is. Er zijn thans examens bezig).

Een uitbreidings van de personeelsformatie zal in overweging moeten worden genomen als de regering beslist een speciale brigade voor de financiële misdrijven op te richten.

— Wat de wedden betreft, vergelijkt een intercabinettenwerkgroep de barema's van de verschillende politiediensten ten einde na te gaan of bepaalde herwaarderingen noodzakelijk zijn.

b) Opleiding van de leden van de GP

— Basisopleiding voor de nieuwe agenten van de GP. Nieuwigheid : tot op heden kregen de nieuwe agenten van de GP geen enkele opleiding voor zij twee tot vier jaar ancienniteit hadden. Het nieuwe programma is gestart in september 1989 en omvat een theoretische opleiding van 4 maand en een praktische opleiding van 5 maand.

— Programma van permanente opleiding uitgewerkt door de « nationale cel van beroepsopleiding ».

Le budget 1990 prévoit à nouveau un montant de ± 70,0 Mio pour la bureautique et l'informatisation.

Nous devons naturellement surveiller quel sera le sort réservé au projet de 1,0 Mia. Une partie des 70,0 Mio doit éventuellement être réservée au financement de ce milliard.

D'autre part, il y a lieu de vérifier si les projets lancés en 1989 peuvent être exécutés et poursuivis, car les crédits pour les frais de fonctionnement doivent suivre. Sur une période de moins de deux ans, nous en avons pour ± 120,0 Mio (sur le budget ordinaire et la tranche bureautique) et pour ± 100,0 Mio (via des projets pilotes) en informatique et en bureautique. Cela entraînera des frais de fonctionnement considérables dans le courant de l'année 1990 et ultérieurement. Ce même problème existe pour l'encadrement en main-d'œuvre pour l'exécution des projets.

C. Les moyens nouveaux mis à la disposition des services de police

a) Personnel de la police judiciaire (la compétence du ministre se limite à la police judiciaire, la PJ)

— Sur la plan des recrutements, la cadre de la PJ a été adapté en novembre 1985. Il comporte 1284 emplois d'inspecteurs et d'officiers et 100 emplois de techniciens (opérateurs de laboratoire). La dernière tranche de recrutement a été effectuée en 1988 et au début de l'année 1989.

La PJ bénéficie du système du « régime continu », ce qui permet au ministre de remplacer systématiquement chaque départ sans autorisation de recrutement en fonction de la réserve de recrutement. Actuellement, le cadre est complet à 99 % (14 emplois vacants, du fait que la réserve de recrutement « N1 » est vide. Des examens sont en cours).

Une augmentation de cadre devra être envisagée si le Gouvernement décide de mettre sur pied une brigade spéciale pour les délits financiers.

— Sur le plan des rémunérations, un groupe de travail intercabinet compare les barèmes des différents services de police aux fins de voir si certains ajustements sont nécessaires.

b) Formation des membres de la PJ

— Formation initiale pour les nouveaux agents de la PJ. Nouveauté : jusqu'à présent, les nouveaux agents de la PJ ne recevaient aucune formation avant 2 à 4 ans d'ancienneté. Le nouveau programme a commencé en septembre 1989 et comporte une formation théorique de 4 mois et une formation pratique de 5 mois.

— Programme de formation permanente élaboré par la « cellule nationale de formation profession-

Begroting = 6,8 mio. De specialisaties worden voorbereid (misdaad, informatica, brandstichtingen,...).

— De benoemingsvooraarden zullen waarschijnlijk herzien worden in 1990, op basis van studies die thans binnen de GP verricht worden. Er wordt voorgesteld dat een universitaire opleiding vereist zou zijn om tot de betrekkingen van officier toegelaten te worden.

c) Uitrusting ter beschikking van alle politiediensten

Twee belangrijke uitrustingen zullen weldra operationeel zijn bij het Commissariaat-generaal van de GP :

— het informaticasysteem voor vingerafdrukken, aangekocht in 1988, wordt thans geïnstalleerd. Het zal de 250 000 vingerafdrukken van de dienst van de gerechtelijke identificatie opslaan en het mogelijk maken deze afdrukken te vergelijken met de afdrukken die ter plaatse van de misdaad gevonden worden (123 mio);

— het systeem van het optisch opslaan van foto's zal alle politiediensten van het land in staat stellen vanuit een grafische standaard terminal de huidige fototheek te raadplegen die 200 000 zwart-witfoto's bevat van personen (opgespoorde personen, veroordeelden, recidivisten).

Het systeem zal het opslaan toelaten van foto's van waardevolle voorwerpen (musea) in kleur. Aankoop goedgekeurd.

Het telecommunicatiecentrum van het nationaal centraal bureau van Interpol is thans uitgerust met de nieuwste snufjes : DCS-verbinding, teletekst en gecodeerde telefax.

d) Karakteristieke uitrusting van de GP

— De modernisering van het radionet is in zijn laatste fase :

- de draagbare radio's zijn allen uitgerust met een coderingssysteem;

- er worden bijkomende masten geïnstalleerd om de kwaliteit van de communicaties in bepaalde zones te verhogen. Waar het mogelijk is, worden de masten van de rijkswacht of van het leger gebruikt. Investeringen zijn nog te voorzien voor 1990 en 1991;

- de allernieuwste mobilofoons en semafoons werden aangekocht voor de wachtdiensten van de brigades waar geen permanentie is.

— Voertuigen :

De vertraging in de hernieuwing van het autopark, opgelopen in 1987, werd ingelopen en het voertuigenpark is thans compleet. De voertuigen zijn in goede staat en worden vervangen wanneer het nodig is, op grond van de technische criteria. De 23ste brigade beschikt over snelle voertuigen voor de observatiegroep.

nelle » Budget = 6,8 Mio. Des spécialisations sont en préparation (crime, informatique, incendies criminels,...).

— Les conditions de nomination seront sans doute revues en 1990, sur base de travaux en cours au sein de la PJ. Il y est proposé qu'une formation universitaire soit exigée pour accéder aux emplois d'officiers.

c) Equipement accessible à tous les services de police

Deux équipements importants seront bientôt opérationnels au Commissariat général de la PJ :

— Le système informatique d'empreintes digitales, acheté en 1988 est en cours d'installation. Il stockera les 250 000 empreintes digitales du service d'identification judiciaire et permettra de comparer ses empreintes entre elles et avec les empreintes trouvées sur les lieux d'un crime (123 Mio);

— Le système de stockage optique des photos permettra à tous les services de police de consulter à partir d'un terminal graphique standard la photothèque actuelle qui comprend 200 000 photos de personnes (personnes recherchées, condamnées, récidivistes) en noir et blanc.

Le système permettra le stockage de photos d'objets de valeur (musées) en couleur. Marché approuvé.

Le centre de télécommunication du bureau central national d'Interpol est maintenant doté des derniers perfectionnements : liaison DCS, télétex, et télex crypté.

d) Equipements propres à la PJ

— La modernisation du réseau radio est dans sa dernière phase :

- les radios portatives sont toutes munies d'un système de cryptage;

- des pylônes supplémentaires sont installés pour accroître la qualité des communications dans certaines zones. Là où c'est possible on utilise des pylônes de la gendarmerie ou de l'armée. Des investissements sont encore à prévoir pour 1990 et 1991;

- des mobilophones et des sémaphones de la dernière génération ont été acquis pour les services de garde des brigades démunies de permanences.

— Voitures :

Le retard dans le renouvellement du parc auto pris en 1987 a été résorbé et le parc de véhicules est actuellement complet. Les véhicules sont en bon état et sont remplacés quand il le faut selon des critères techniques. La 23e brigade dispose de véhicules rapides pour le groupe d'observation.

— Opleiding :

De uitrusting van twee moderne schietstanden (Brussel en Charleroi) werd verwezenlijkt. Een derde schietstand is gepland in 1990, in het noorden van het land. Sport- en « zelfverdedigings »-infrastructuur werd geïnstalleerd in de vijf hoven van beroep.

— Informatica :

De oprichting van een nieuw computernet voor de verbinding van de 23 brigades, het Commissariaat-generaal, de rijkswacht en de gemeente-politie wordt reeds sinds vele jaren onderzocht.

Vraag :

Is er geen gemeenschappelijk net vereist tussen de politiediensten, zoals in de meeste landen ?

Verschillende oplossingen werden voorgesteld, maar zij kosten zeer veel. Ontwikkelingen op de infrastructuren Bemilcom of DCS zullen getest worden op grond van een algemeen leidingsschema dat zal uitgewerkt worden in 1990.

— Micro-informatica :

Naast het centraal informaticasysteem wordt de GP uitgerust met micro-computers die de ontwikkeling toelaten van standaardtoepassingen, aangepast aan de noden van elke brigade. 30 bijkomende PC's werden aangekocht in 1989.

Om deze inspanning kracht bij te zetten, werd op verzoek van de minister een centraal bureau van micro-informatica opgericht door het Commissariaat-generaal van de GP om programma's op te stellen en het onderhoud van de apparatuur en de software te verzekeren.

e) Technische en wetenschappelijke politie**— Vaststelling : toestand van de wetenschappelijke politie in België.**

De wetenschappelijke politie is van primordiaal belang in de bestrijding van de criminaliteit. Een goed georganiseerde wetenschappelijke politie :

- beperkt de duur van de voorhechtenis;
- doet bovendien enorm veel tijd winnen tijdens het onderzoek;
- is een aanzienlijke hulp bij de opsporing van de gerechtelijke waarheid.

Sedert de aanvang van zijn mandaat, heeft de minister

- een analyse doen uitvoeren van de problemen in die sector,rekkening houdend met wat gezegd en geschreven was (onder andere in de audit op de politiediensten);

- voortzetting van de heruitrusting van de laboratoria met het nieuwste materiaal geconcentreerd in het laboratorium van Brussel en de laboratoria van het Hof van beroep : aankoop van een microscoop met elektronische scanning en ontwikkelingsvaten voor vingerafdrukken;

- voortzetting van het programma van wetenschappelijke opzoeken in criminalistiek door die in verband te brengen met de regionale laboratoria van de GP.

— Formation :

Equipement réalisé de 2 stands de tir modernes (Bruxelles et Charleroi). Un troisième stand de tir est prévu en 1990 dans le nord du pays. Des équipements sportifs et de « self défense » ont été installés dans les 5 Cours d'Appel.

— Informatique :

La constitution d'un nouveau réseau informatique reliant les 23 brigades, le Commissariat général, la gendarmerie et les polices communales est à l'étude depuis plusieurs années.

Question :

Ne faudrait-il pas avoir un réseau commun entre les services de police, comme dans la plupart des pays ?

Differentes solutions ont été présentées, mais leur coût est très important. Des développements sur les infrastructures Bemilcom ou DCS seront testés sur base d'un schéma directeur général qui sera élaboré en 1990.

— Micro-informatique :

En plus du système informatique central, la PJ est équipée de micro-ordinateurs qui permettent le développement d'applications standards adaptées aux besoins de chaque brigade. 30 PC supplémentaires ont été acquis en 1989.

Pour encadrer cet effort, un bureau central de micro-informatique a été mis sur pied à la demande du ministre par le Commissariat général de la PJ pour développer des programmes et assurer la maintenance des appareils et des logiciels.

e) Police technique et scientifique**— Constat : état de la police scientifique en Belgique.**

La police scientifique est primordiale dans la lutte contre la criminalité. Une police scientifique bien organisée :

- réduit la longueur des détentions préventives;
- assure de plus d'importantes économies de temps au cours de l'enquête;
- aide considérablement la recherche de la vérité judiciaire.

Dès son entrée en fonction, le ministre a

- fait procéder à une analyse des problèmes dans ce secteur, en tenant compte de ce qui avait été dit et écrit (notamment dans l'audit sur les services de police);

- poursuite des rééquipements des laboratoires en instrumentation de pointe concentrés dans le laboratoire de Bruxelles et les laboratoires de la Cour d'Appel : achat d'un microscope à balayage électronique et de cuves de révélation d'empreintes digitales;

- poursuite du programme de recherches scientifiques en criminalistique en les associant aux laboratoires régionaux de la PJ.

— Eerste diagnose : een onaangepaste organisatie.

Het bleek dat de voornaamste problemen bij de organisatie van de laboratoria lagen. Er bestaan er 14, zonder onderling verband, zonder verdeling van de taken, zonder controle op de kwaliteit, zonder opleiding.

De minister heeft ter zake een gedetailleerd verslag gevraagd aan de procureurs-generaal en heeft volgende reorganisatieplannen :

— Concept van reorganisatie van de laboratoria van wetenschappelijke politie.

Eerste doelstelling : een centrale gespecialiseerde structuur oprichten.

Nationaal centraal laboratorium :

- op te richten op basis van het ontwerp (1972) van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek;

- er het nieuwste materiaal van hoog niveau bijeen te brengen met wetenschapsmensen van passend niveau;

- er de moeilijke deskundige onderzoeken verrichten;

- er de centrale verzamelingen van monsters bewaren en eveneens het centraal ballistik register;

- het de opdracht geven van opleiding in technische politie;

- een kwaliteitscontrole uitoefenen op de andere laboratoria.

Tweede doelstelling : de minder gespecialiseerde tussenkomsten spreiden.

Vijf regionale laboratoria, 1 per Hof van beroep, om de zaken te behandelen die een zekere specialisatie vereisen. Sedert 1988 genieten zij prioriteit wat betreft de uitrusting.

Derde doelstelling : meer beschikbaarheid bieden aan de onderzoekers.

Er bestaan thans 9 laboratoria van technische politie in de arrondissementen die een brigade van gerechtelijke politie bezitten.

- hun personeel uitbreiden zodat zij kunnen gevolg geven aan alle oproepen tot tussenkomst uitgaande van alle politiecorpsen;

- laat de afhankelijkheid van de laboratoria aan de GP hen toe correct op te treden voor de andere politiediensten ?

- hen te ontlasten van vaststellingen van minder technisch karakter die correct uitgevoerd kunnen worden door onderzoekers van de rijkswacht en van grote politiecorpsen, mits een passende opleiding;

- de oprichting overwegen van antennes van technische politie in de 8 andere gerechtelijke arrondissementen, door de GP, maar in samenwerking met de grote politiecorpsen en de rijkswacht.

— Premier diagnostic : une organisation inadaptée.

Il est apparu que l'essentiel des problèmes concernait l'organisation des laboratoires. Il en existe 14, sans liens entre eux, sans répartition des tâches, sans contrôle de qualité, sans formation.

Le ministre a demandé un rapport complet aux Procureurs généraux sur ce point et ses idées de réorganisation sont les suivantes :

— Concept de réorganisation des laboratoires de police scientifique.

Premier objectif : créer une structure centrale spécialisée.

Laboratoire central national :

- à créer sur base du projet (1972) de l'institut national de criminalistique;

- y concentrer le matériel de pointe de haut niveau avec des scientifiques de niveau adéquat;

- y faire les expertises difficiles;

- y avoir les collections centrales des échantillons ainsi que le casier balistique central;

- lui donner la mission de formation en police technique;

- assurer un contrôle de qualité sur les autres laboratoires.

Second objectif : déconcentrer les interventions moins spécialisées.

Cinq laboratoires régionaux, 1 par Cour d'Appel, pour traiter les affaires importantes qui exigent une certaine spécialisation. Ils font depuis 1988 l'objet des priorités en termes d'équipement.

Troisième objectif : offrir plus de disponibilité aux enquêteurs.

Il existe actuellement 9 laboratoires de police technique dans les arrondissements qui possèdent une brigade de police judiciaire.

- les renforcer en personnel de manière à pouvoir répondre à toutes les demandes d'intervention venant de tous les corps de police;

- la sujétion des laboratoires à la PJ leur permet-elle d'intervenir correctement pour les autres services de police ?

- les décharger de constatations de faible technicité, qui peuvent être faites correctement par des enquêteurs de la gendarmerie et des grands corps de police communale, moyennant formation adéquate;

- envisager de créer des antennes de police technique dans les 8 autres arrondissements judiciaires, par la PJ, mais en collaboration avec les grands corps de police communale et la gendarmerie.